

THE LIBRARIES
COLUMBIA UNIVERSITY

KÖZHASZNU

MAGYARÁZÓ SZÓTÁR.

KÖZHASZNU

MAGYARÁZÓ SZÓTÁR

A MAGYAR IRODALMI MŰVEKBEN,

MAGÁN ÉS HIVATALOS IRATOKBAN,

HIRLAPOKBAN, FOLYÓIRATOKBAN ÉS TÁRSALGÁSI NYELVBEN

GYAKRABBAN

ELŐFORDULÓ IDEGEN SZAVAK

MEGÉRTÉSÉRE ÉS HELYES KIEJTÉSÉRE. ♣

IRTA

BABOS KÁLMÁN.

PEST.

KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

—
MDCCLXV.

895.23
B118 .

56625A

Általános kiejtési szabályok.

- a**, a francia, latin, német, olasz, spanyol szavakban úgy hangzik mint a magyar á, azonban többnyire röviden (gyorsan) kiejtve; kivételképen, midőn t. i. a hangsúly az a betűvel képzett szótagon fekszik, nyújtatik mint a magyarban; így p. o. e szóban: carambolage, a két első a gyorsan, a harmadik nyújtva ejtetik ki = kărămbolázs.
- a**, az angol szavakban rendszerint úgy ejtetik ki mint a magyar nyílt e, e szóban: fész.
- ă**, latin szavakban = nyílt e.
- ae**, „ „ = nyílt e.
- aē**, görög és latin szavakban = ae.
- ai**, angol szavakban középhang a magyar nyílt e és hosszú é között = ee' = eh.
- ai**, francia szavakban úgy ejtetik ki mint a magyar zárt e, e szavakban: fel (fő), ser (sör); csakhogy nyújtatik mintha kettőztetve volna = éé = eh.
- aill**, francia szavak végén = aly.
- aille**, „ „ „ = ally.
- ay**, francia szavakban = nyílt e.
- au**, „ „ = ú.
- au**, „ „ = o.
- au**, angol szavakban = áá.
- c**, az angol, francia, görög, latin, olasz és spanyol szavakban a, o, u, és más-salhangzó előtt, úgy szinte a szó végén = k.
- c**, angol, francia, spanyol szavakban e, i, y előtt = sz.
- c**, latin, német szavakban e, i, y előtt = cz (c).
- c**, olasz szavakban e, i előtt = cs.
- ç**, francia szavakban = sz.
- ch**, görög, latin, olasz szavakban = k.
- ch**, francia szavakban magánhangzó előtt = s; mássalhangzó előtt = k.
- ch**, angol és spanyol szavakban = cs.
- cia, cio**, olasz szavakban = csa, cso.
- e**, a francia szavakban többnyire néma; midőn kiejtetik = zárt e; az egytagvakban a szó végén = ő, p. o. le, me, te, = lö, mö, tö; az er, es, es végtagban = nyílt e; p. o. berger = bérzésé.

- e, az angol szavakban a szótag végén = i; két mássalhangzó között = zárt e.
- è, francia szavakban = zárt e.
- é, „ „ = nyílt e nyújtva.
- ê, „ „ = zárt e nyújtva.
- ea, angol szavakban = í.
- eau, francia szavakban = ó.
- ee, angol szavakban = í.
- ei, „ „ = nyílt e nyújtva.
- ei, francia szavakban = zárt e nyújtva.
- eil, eille, „ „ = ely.
- eo, angol szavakban = í.
- eu, francia szavakban = ö; kivételképen = ü.
- ew, angol szavakban = iu, iju, p. o. few = fiu, new = nyiü.
- ey, lásd ei.
- g, francia szavakban e, i, y előtt = zs.
- g, angol és olasz szavakban e előtt = ds.
- gi, olasz szavakban = ds.
- gi, spanyol szavakban = ch'(kh).
- gli, olasz szavakban = lyi.
- gn, francia, olasz szavakban = ny.
- gu, francia, spanyol szavakban a, e, i, o előtt = g.
- gu, latin szavakban = gv.
- i, angol szavakban a szótag végén = ei; két mássalhangzó között = i.
- im, in, francia szavakban = ehm, eny.
- j, francia szavakban = zs.
- j, angol szavakban = ds.
- j, spanyol szavakban = kh.
- ll, spanyol szavakban = ly.
- nn, v. ñ, „ „ = ny.
- o, angol szavakban a szótag végén = u; különben o vagy a.
- oa, angol szavakban = óo = oh.
- oe, „ „ = o.
- oe, görög, latin szavakban = ö.
- oë, „ „ „ = oe.
- oeu, francia szavakban = ö.
- oi, „ „ = oá.
- om, on, „ „ = ohn (ony).
- oo, angol szavakban = ú.
- ou, francia szavakban = u.
- ou, angol szavakban = au.
- ph, francia, görög, latin szavakban = f.
- qu, francia, spanyol szavakban = k.

qu, angol, latin szavakban = kv.

s, angol, francia, görög, latin, német, olasz, spanyol szavakban = sz.

sc, olasz szavakban e, i előtt = s.

sh, angol szavakban = s.

su, latin szavakban magánhangzó előtt = sv.

ti, latin szavakban magánhangzó előtt = czi (ci).

ti, francia szavakban rendszerint = **sz**i; **s** és **x** után, továbbá **tie**, **tié**, **tième**, **tien**, **tier**, **tière** végzőtagokban és a tökéletlen múlt időben = **tyi**.

u, francia szavakban = ü.

u, angol szavakban a szótag végén = **iu**; két mássalhangzó között = **ö**.

ui, francia szavakban = vi.

um, **un**, „ „ = öhn (öny).

x, = ksz.

y, latin, francia, görög szavakban = i.

y, angol szavakban a szó kezdetén = **j**.

A rövidítések és jegyek magyarázata.

<i>állatt.</i>	annyt jelent mint: állattan.		
<i>által.</i>	„	„	„ általában.
<i>ang.</i>	„	„	„ angol.
<i>ar.</i>	„	„	„ arab.
<i>ásv.</i>	„	„	„ ásványtan.
<i>átv. ért.</i>	„	„	„ átvitt értelemben
<i>b.</i>	„	„	„ bányászat.
<i>barb.-lat.</i>	„	„	„ barbar latin.
<i>bölcs.</i>	„	„	„ bölcelet.
<i>bt.</i>	„	„	„ bonctan.
<i>cs.</i>	„	„	„ cselekvő ige.
<i>csill.</i>	„	„	„ csillagászat.
<i>életl.</i>	„	„	„ élettan.
<i>épil.</i>	„	„	„ építészet.
<i>fn.</i>	„	„	„ főnév.
<i>fr.</i>	„	„	„ francia.
<i>fr.-gg.</i>	„	„	„ francia-görög.
<i>fr.-ném.</i>	„	„	„ francia-német.
<i>gazd.</i>	„	„	„ gazdaszat.
<i>gép.</i>	„	„	„ gépészet.
<i>gg.</i>	„	„	„ görög.
<i>gg.-fr.</i>	„	„	„ görög-francia.
<i>gg.-lat.</i>	„	„	„ görög-latin.

<i>gyógyt.</i>	annyit jelent mint:			<i>gyógytan.</i>
<i>ht.</i>	"	"	"	hadtudomány.
<i>holl.</i>	"	"	"	hollandi.
<i>k.</i>	"	"	"	közép ige.
<i>kórt.</i>	"	"	"	kórtan.
<i>kül.</i>	"	"	"	különösen.
<i>lat.</i>	"	"	"	latin.
<i>lat.-fr.</i>	"	"	"	latin-francia.
<i>lat.-gg.</i>	"	"	"	latin-görög.
<i>mexic.</i>	"	"	"	mexicoi.
<i>mn.</i>	"	"	"	melléknév.
<i>mt.</i>	"	"	"	mértan.
<i>ném.</i>	"	"	"	német.
<i>nt.</i>	"	"	"	növénytan.
<i>nyt.</i>	"	"	"	nyelvtudomány.
<i>ol.</i>	"	"	"	olasz.
<i>ó ném.</i>	"	"	"	ó német.
<i>orvosi rend</i>	"	"	"	orvosi rendelvényeken.
<i>perzs.</i>	"	"	"	perzsa.
<i>port.</i>	"	"	"	portugalli.
<i>seb.</i>	"	"	"	sebészet.
<i>spany.</i>	"	"	"	spanyol.
<i>t.</i>	"	"	"	többes.
<i>tn.</i>	"	"	"	tulajdonnév.
<i>tör.</i>	"	"	"	török.
<i>ttan.</i>	"	"	"	természettan.
<i>ttud.</i>	"	"	"	törvénytudomány.
<i>tul.</i>	"	"	"	tulajdonképen.
<i>uj lat.</i>	"	"	"	uj latin.
<i>v.</i>	"	"	"	vagy.
<i>vmi.</i>	"	"	"	valami.
<i>vt.</i>	"	"	"	vegytan.
<i>verst.</i>	"	"	"	verstan.
<i>zen.</i>	"	"	"	zenészet.
<i>=</i>	"	"	"	annyi mint.

A.

A. pénzdarabokon az állam azon fővárosát jelenti, hol pénzeket vernek, p. o. Ausztriában Bécs, Franciaországban Páris, Poroszországban Berlin.

a., mint római számjegy = 500, és **A** = 5000.

Aachen, kormánykerület a porosz-rajnai tartományban; főváros ugyanott.

Aakus, *gg.* mesés ó görög király Aeginaban, és halála után egyike az alvilág három bírójának.

Aam, hollandi mérték = 155 Litre.

Aana, sziget az Euphratesen, Bagdad közelében, hasonlóvárossal.

Aargau, sveiczi canton.

Aat, rózsapiros drágakő Japanban.

Aba, durva gyapjuszövet, és az abból készült ujj nélküli öltöny a keletieknél.

Abab, török matróz.

Abaca, indiai kender, manillai kender, t. i. Bananas- vagy koffo-szálak (a philippini szigeteken).

Abacinatio, szemfényvesztés izzó sárgaréz-lap által.

Abacissus, *épít.* vékony lemez az Abacus és az oszlop-fő között.

Abacomes, *lat.*, világi zárda-fő, védnök.

Abacus, *lat.* számvető-tábla, *épít.* négyszögű lemez az oszlopfőn. **A. logisticus**, 60-ados törtszámok sokszorozására szolgáló tábla. **A. Pythagoricus**, Pythagoras számvető táblája, az egyszerű négyszög alakban.

Abades, spanyol legyek.

Abadsi, a törököknél Augustus hónap.

abailardisálni, megférfiatlanítani, mint Abailard Péterrel történt a 12. században kedvese Heloise nagybátyjának izgatása következtében.

Abancay, perui tartomány hasonló nevű fővárossal; folyóvíz Peruban.

Abanet, az izraélita papok vászonöve; öv, melyet az izraéliták ujév napján felkötnék.

Abannatio, száműzés egy évre (emberölés miatt).

Abaptiston, agy-furó.

a bas fr. (á bá) le (vele)!

Abas, *pers.* 1. gyöngy-mérték (1/8 karat); 2. perzsa pénz = 2 Mahmoudi.

Abat-chauvée fr. (ábá-sóvé), silány gyapju.

Abattement, fr. (ábátelmány), a levanti consuloknak oly ítélete, melynél fogva a kereskedéstől eltiltatnak azok, kik üzleti kötelezettségeiket teljesíteni vonakodnak.

Abatia, perui növény.

Abatitimbabi, paraguayi fa, melynek gyántájából ékszereket készítenek.

Abat-jour fr. (ábá-zsur), rézsutos ablak, pinceablak, melybe, a nap csak fölülről süt; ablakernyő a napsugarak ellen; eresz (az ablak fölött).

Abaton, szentség a görög-katholikus templomban.

Abbassi, abasi, perzsa ezüst pénz = 11 kr.

Abbassidák, Muhammed nagybátyjának egyik utódától Abassidestől eredetét vevő uralkodó család Bagdadban és Aegyptusban (779—1258), Perzsiában (1500—1736).

Abbate olasz. Abbé fr. világi pap.

Abbreviatio, lat. rövidítés.

Abbuna, arab, a habesi egyház főpapja.

Abchasia, orosz vidék a Fekete tenger keleti partján.

Abd, arab, összetételeknél = szolga;

p. o. **Abd-allah**, isten szolgája; **Abd-el-Kader**, a mindenható szolgája; **Abd-el-Medschid**, a dicsőséges (isten) szolgája.

Abdal, arab, helytartó; buzgalmas mohammedan barát Perzsiában és Kelet-Indiában.

Abderiták, Abdera ó thraciai város lakói, átv. ért. együgyű nép; **Abderitismus**, az abderiták azon hite, miszerint az emberiség a műveltség első fokán fog vesztegelni.

Abdest, perzs. az imádság közben kéz- és arc-mosásra használt víz.

Abdorahmen, arab, az irgalmas (isten) szolgája.

Abdulasis, arab, a mindenható el-lensége.

Abdulschems, arab, a nap szolgája, napimádó.

Abécédariusok, az újra keresztelkedők gúnyneve, mivel ők kezdetben a tudományokat megvetették.

Abednegó, zsidó, a világ szolgája.

Abel, zsidó, lehellet, mulandóság; **Abeliták**, Abelről nevezett keresztény felekezet a negyedik században, mely a házassági köteléktől tartózkodott.

Abellagium, lat. a földesurnak joga a méhrajokra hűbéreseinek erdeiben.

Aberrdeen, ang. (Ebberdín) grófság Skótföldön, hasonnevű fővárossal; 2) 1852. angol ministerelnök.

Aberratio, lat. eltérés, tévelygés.

ab eterno, öröktől fogva.

Abib, a zsidó egyházi évnek első hónapja.

ab incunabulis, lat. a bölcsőtől, a gyöngye gyermekkortól fogva.

ab initio, l. kezdettől fogva, előlről.

ab instantia, (fölmenteni) a bizonyítékok elégtelensége miatt.

ab intestato, lat. végrendelet nélkül.

ab irato, l. haragból tett végintézet.

abire ab emtione, lat. elállani a vételtől; **abire in creditum**, kölcsön adatni; **abire in rem judicatam**, itélt dologgá válni.

Abituriens, lat. távozó, főképen a ki a tudományos tanintézetektől az egyetemre megy.

Ablativus, lat. távolító eset.

Ablegatus, lat. küldött; országgyűlési követ.

Ablepsia, gg. vakság; tompa-elműség; szemfényvesztés; meggondolatlanság.

Ablutio, lat. a római katolikus egyházban a pap kézmosása.

abnormis, lat. rendellenes, eltérő; rendhagyó; szabályszerűtlen; idomtalan; kört. természetelleni; **abnormitas**, lat. szabályszerűtlenség.

Abo (ohbo), kormánykerület Finnlandban, hasonnevű fővárossal.

Abondance, fr. (ábondánsz) bőség; en (án) **abondance**. bőségesen, bőven;

Abonnement, fr. (ábonn'mán) előfizetés; bérlet (színházban); **abonnement suspendu** (szüszpándü) bérlet-szünet; **abonnirozni**, előfizetni hird-pokra, könyvekre; bérleti páholyt stb.

Aborigines, lat. őslakók; ősnép.

Aborinba-gyökér, fr. brazíliai növény gyökere, mely hasmenést okoz.

Abortus, lat. idétlen szülés, elveté-
lés; **abortus procuratio**, magzat-elhajtás.

Aboucouchou fr. (ábukusu), goromba posztó déli Franciaországban.

a bove majori discit arare minor, lat. (a nagyobb ökörtől tanul szántani a kisebb) a vének példája hat a fiatalokra.

ab ovo, lat. előlről, elejétől fogva; nagy feneket kerítve (beszédének).

Abracadabra, zsidó, értelem nélküli varázsszó, mely a hidegláz ellen mint bűszer használtatik; semmitmondó csevegés.

Abraicit, kófiáj.

Abraham, zsidó, a nép atyja; **abrahamiták**, csehországi vallásfelekezet a 18-ik században, mely Abrahámnak körülmetéltetése előtti vallását vélte követni.

Abrahams, halleső, földalálója után így nevezve.

à bras ouverts, fr. (ábráz uver), tárt karokkal.

abreojos, spany. (nyisd föl szemeidet) zátonyok és szirtek nevei.

Abroah, keletindiai csalán-szövet.

Abroma, gg. kakao-málva.

Abron, görög kéjenc.

ex abrupto, rögtönözve, hevenyészve.

Abruzzo, ol. négy tartomány neve déli Olaszországban.

abscindálni, lat. (lemetszeni) átv. ért. eltekinteni.

absentálui magát, távol maradni, eltávozni.

Absentismus, lat. távollét, a hazán kívüli tartózkodás.

absentium ablegatus, távollevő fölsőtáblai tag képviselője az alsó táblánál 1848. előtt.

absolut, lat. általános, viszonyzatlan; korlátlan.

absolute, lat. egyáltalában; föltétlenül.

absolutio, lat. bünbocsánat a gyónás után.

absolutismus, lat. (képviselő testület által nem korlátolt) korlátlan uralom; kényuralom.

absolutorium, lat. fölmentő levél, különösen a számadási kötelezettség alól.

absolutus, p. o. jogász, végzett jogász.

absolválni, lat. fölmenteni a vád alól; bünbocsánatot adni a gyónás után; iskoláit végezni.

absorbealni, lat. magába színi; magába olvasztani; magában foglalni.

absque omni exceptione, lat. minden kifogás nélkül; **absque ulla conditione**, föltétlenül.

Abstemijs, lat. bornemisz; bortól és nőtől tartózkodó.

abstinealni, lat. tartózkodni (ételtől, italtól).

abstinentia, lat. böjtölés; tartózkodás (ételtől, italtól).

abstract, lat. elvont (fogalom); általános; képzeleti; **in abstracto**, elvontan (valamely tárgytól), képzeletileg; **abstrahalni**, elvonni; eltekinteni valamitől.

absurd, lat. badar, fonák, képtelen.

Abu, arab, tulajdonneveknél: atya, p. o. **Abu-Abdallah**. annyi mint **Abdallah** atyja; **Abu-Bekr** = a szűz atyja.

Abukelb, arab, syriai ezüstpénz = 1½ török piaszter.

Abul, arab, összevonva **abul** és **al-**

ból, annyit tesz, mint ...nak atyja, p. o.

Abulfeda, a megváltás atyja

Abulia, gg. akarathiány (mint betegség).

Abusus, lat. visszaélés; **per abusum**, visszaélésből.

Abuta, guianai növény; neve.

Abyssus, gg. feneketlen mélység; telhetetlen (evő).

Acanthocephala, gg. állattani műszó = tüskefejűek.

a capite foetet piscis, a hálnak fején venni észre leginkább hogy bűdös.

Acanar, első nagyságu csillag az Eridan csillagzatban.

Acalistus, gg. a görög egyházban szűz Mária tisztelőtére, a böjt ötödik hetének szombatján, énekelni szokott dics-ének, mely alatt a népek egész éjjel nem volt szabad ülnie.

Acatolikusok, nem-katolikus keresztények, protestansok.

Acayucan, departement Veracruzban, hasonló nevű fővárossal.

Accademia della crusca, olasz, nyelvtisztító egyesület Florenben.

accedalni, lat. hozzájárulni (szavazatával).

accentus, lat. hanglejtés, kiejtés; ék.

accentuatio, lat. hangsúlyozás, hangoztatás; ékezés; **accentuálni**, valamely szótagra a súlyt fektetni, hangoztatni; hangsúlyozni; ékezeni.

accept, lat. váltólevélnek elfogadása, elfogadási aláírás, maga az elfogadott váltó; **acceptable** (ákszeptábl), elfogadható; **acceptálni**, elfogadni.

accessista, lat. (számfőlötti hivatalnok valamely irodában), járulnok.

accessorie, lat. mellékesen.

accessorium, lat. járulék; tartozék.

accessorium sequitur suum principale, a járulék a fődolgot követi.

accessus, lat. hozzáférkezés; bemenetel; bejárás.

accidens, lat. véletlen, történetes; **per accidens**, véletlenül, történetesen esetleg.

accidentaliter, véletlenül, esetleg.

accidentia, lat. mellékjövedelem.

accidit in puncto, quod non speratur in anno, gyakran egy pillanatban megtörténik, mit éveken át vártunk.

accisa, (élelmi szerekre vetett adó), fogyasztási adó.

acclamatio, *lat.* fölkiáltás; **per acclamationem**, fölkiáltás által (elfogadni valamely indítványt stb.).

acclimatisálni, meghonosítani (általfaj, növényt); valamely idegen éghoz szoktatni.

accludálni, *lat.* mellékelni, hozzácsatolni.

acclusum, *lat.* csatolvány, melléklet.

accomodatío, *lat.* kényelem szerinti megváltoztatása p. o. valamely épületnek; alkalmazkodás; **acomodalni**, kényelméhez képest változtatni; (magát) alkalmaz(tat)ni, alkalmazkodni.

accompagnírozni, *fr.* (ákkompányirozni), az éneket hangszereken kísélni.

accord, *fr.* öszhangzás, egyetértés; egyezés; megegyezés; (*zene*) öszhangzat; **accordálni**, öszhangzani; meg egyezni; egymással kijöni.

accoucheur, *fr.* (ákkusör), szülész;

accoucheuse (ákkusöz) bába.

accreditalni, meghatalmazni.

acrescentia, *lat.* növedék.

accuell, *fr.* (ákköly) fogadás (vendégeké).

accumulálni, *lat.* (össze)halmozni.

accurate, *lat.* épen, épen bizony; pontosan; **accuratus**, *lat.* pontos, rendszertő; szabatos.

accuratia, *lat.* pontosság; szabatoság.

accusálni, *lat.* vádolni.

accusativus, *lat.* tárgyeset.

Acéptalok *gg.* (ákefálok), fejtlenek; fej nélküli puhányok; fölsőbbiséget tűrni nem akaró rajongók.

Achaia, vidék Peloponnesus éjszaknyugati partján.

Achates, *gg.* hű bajtárs (Aeneas barátjáról így nevezve).

Acheron, *gg.* görög hitrege szerint az alvilág folyóvize; pokol.

Acheropita, *gg.* az üdvezítőnek és szüz Máriának nem emberi kéz által készített képei.

Achia, **Atschia**, **Achiar** és **Atschiar**, keletindiai bambus-nádból készített cukor-sütemény.

Achilles, egyik görög hősnek neve a trójai háboruban; álokoskodás, annak

bebizonyítása végett, hogy az Achilles gyorsaságával mozgó test a lassu tekenős békát utól nem érheti; surinami gyönyörű pillangó; **Achilles sarka**, *ítv. ért.* valamely embernek leginkább sebezhető pontja, miután Achilles csak sarkán volt sérthető.

Acholia, *gg.* epehiány; indiai cholera.

Acholoë, *gg.* egyike a Harpyaknak.

Achor-Emir, *török*, lovászmester.

Achroi, *gg.* szintelen, halvány emberek; sápkórosok; **Achromasia**, *gg.* szintelenség; halványság; **Achromatopsia**, *gg.* képtelenség a színeket megkülönböztetni.

acidum, *lat.* savany.

acnida, *gg.* virginiai len.

acomas-fa, sárga kemény fa Nyugat-Indiában, mely hajóépítésre használtatik.

aconit, *gg.* mérges növény; sisakvirág.

a conto, *olasz*, hitelben; lerovásul.

à contre coeur *fr.* (á kontr' kór), nem örömet, kedve ellen.

Acopum, *gg.* (fájdalom-csillapító) kenőcs.

Acori, afrikai kék koráll.

Acorum, *lat.* kálmos.

a costi, *olasz*, azon helyben, hová irunk vagy küldünk valamit.

à coup perdu *fr.* (á ku perdu), találmra.

à couvert *fr.* (á kuver), fedve, védve, védelmezve; elrejtve (által).

Acquetta di Napoli, *ol.* méreg-ital. **acquiescálni**, *latin*, megnyugodni (-ban, -ben).

acquirálni, *lat.* szerezni; **acquirens**, *lat.* szerző; **acquisitio**, szerzés; **acquisitionalis**, szerzemény-level; **acquistor**, szerző; **primus acquisiteur**, első vagy fő-szerző; **acquisiteur**, szerzemény; **acquisiteur bonum**, szerzett vagyon.

acquirendi modus, *lat.* keresetmód.

acquit *fr.* (ákki), nyugta; az első lapda fölállítás, vagy kiállító lökés a teke-asztalon; **acquit à comptant** (ákki á contány), a francia királyoknak sajátkezűleg a végből irt ányugtái, hogy bizonyos kiadott összegeket számadásba ne kelljen vezetni.

Akre *ang.* (ekr'), angol terméérték, körülbelül 1125 □ öl.

acrimonia, *lat.* csipősség; *dtv. ért.* keserűség.

acta, **acták**, *lat.* irományok; cselekedetek; **a. Apostolorum**, az apostolok cselekedetei; **a. civilia**, polgári pör-iratok; **a. comitalia**, országgyűlési irományok; **a. criminalia**, bűnpörbeli iratok; **a. currentia**, folyamatban levő tárgyalási irományok; **a. diurna**, hivatalos napi jelentések az állam-eseményekről a római császárok idejében; **a. domestica**, családi irományok; **a. eruditorum**, tudományos irományok (tudományos folyóirat Németországban 1682-ben); **a. generalia**, általános tárgyalási irományok, melyek t. i. a tárgynak részleteire ki nem terjednek; **a. inrotulata**, becsomózott irományok; **a. judicialia**, bírósági irományok; **a. manualia**, magán irományok; **a. martyrum**, a vértanúk cselekedetei; ezeket tartalmazó elbeszélések; **a. priora**, előiratok; **a. publica**, államiratok; közirományok; **a. reposita**, levéltári helyeikre visszatett iratok; **a. sanctorum**, a szentek cselekedetei; azoknak története; **a. specialia**, részletes tárgyalási irományok; **a. transmissa**, a felsőbb hatóságokhoz felterjesztett irományok.

acteur *fr.* (aktör) színész

actia, *fr.* részvény.

acti labores jucundi, *lat.* munka után édes a nyugalom.

actio, *lat.* cselekvény; kereset; taglejtés (szónoklat közben); **criminalis**

actio, bűnvádi kereset; **magistratualis actio**, tiszti fenyítő pör.

actionarius, részvényes.

actis testantibus, *lat.* az irományok tanúsága szerint.

actív, *lat.* cselekvő, követelő; tevékeny, munkás; **activa**, künn levő követelések; **actív-állapot**, a vagyonnak valódi állapotja; **active**, követelőleg; tevékenyen; **active áll** az, kinek vagyoni állapotja fölülhaldja tartozási állapotját; **actív kereskedés**, valamely országnak saját termékeivel vagy gyártmányaival nyereségesen üzött kiviteli kereskedése.

actívissálni, *lat.*, följogosítani, hatalmat adni; **actívissatio**, följogosítás.

aktivitás, *lat.* 1. tevékenység; munkásság; 2. tettelegesség; 3. képesség, (p o. végrendeletet tenni), jogosultság, hatáskör, **aktivitásban lenni**, valóságos szolgálatban lenni.

actívum, *lat.* (verbum) cselekvő ige; (debitum) követelés.

actívus, *lat.* tevékeny, munkás; **a. status**, vagyon-állapot; **a. et passivus status**, vagyon- és tartozási állapot; követelések és adósságok (összege).

act of conformity, *ang.* (ekt af konformiti) angol törvényeik, melynél fogva a catholicusok az álladalmi hivatalokból ki voltak zárva; **act of honour** (önnör) váltó-ügyleteknél = névbecsülés; **act of indemnity** (indemniti); parlamenti végzés, melynél fogva valaki a vád alá helyezés ellen biztosittatik; **act of infirmity** (infermiti) törvényeik, mely a püspöki valláshoz nem tartozókat az államszolgálatból kizárta; **act of settlement** (szettlment) törvény, mely a trónörökösödés rendjét 1700-ban a hannoveri ház javára szabályozta.

actor, *lat.* fölpörös; színész; **actori incumbit proba**, a fölpörös köteles bizonyítani; **actoratus**, *lat.* kereseti jog; **az actoratust stabilialni**, valakinek kereseti jogát valónak ismerni, a fölpörösséget megállapítani.

actrice, *fr.* (áktisz) színésznő.

actrix, *lat.* fölpörösnő.

actu, *lat.* tetteleg, valóban; jelenleg. **actualis**, *lat.* valóságos; tetteleges; jelenlegi; mostani; **actualitas**, valóság; **actualiter**, jelenleg, tetteleg.

actuarius, *lat.* (bírósági) jegyző-könyvvezető, jegyző.

actum, *lat.* véghezvitett; kelt; **actum in senatu**, kelt a tanácsülésben; **actum Parisiis**, kelt Párisban; **a. ut supra**, kelt mint fölebb.

actus, *lat.* 1) cselekvény, tett; 2) fölvonás; **a. majoris potentiae**, nagyobb hatalmaskodás; **a. minoris potentiae**, kisebb hatalmaskodás; **a. solennis**, ünnepélyes cselekedet; **a. violentialis**, erőszakos tett, erőszakoskodás.

Acumbre, spanyol folyadék-mérték.
acustica = akustica.

acu tetigisti, eltaláltad; **rem acu tetigit**, eltalálta; a szegnek fejére ütött.

A. D. = anno Domini, *lat.* Urunk születése után . . . évben.

ad acta tenni, = földre tenni, valamely folyamodványt tekintetbe nem venni.

Adagio, *olasz*, (ádázso) lassu.

adagium, *lat.* közmondás; **adagiologia**, közmondások gyűjteménye.

Adair, (edder) grófság Kentucky, Missourit és Java észak-amerikai államokban.

Adám, zsidó név; = ember; a föld szülöttje; **ádámíták**, keresztény vallásfelekezett a 2-, 13- és 16-dik században.

Adáms (edems) 8 grófság neve Észak-Amerikában.

ad amussim, *lat.* zsinór szerint, igen pontosan.

ad animam, *lat.* lelkemre.

adaptatio, *lat.* (valamely célnak megfelelő) alkalmaztatása (valamely tárgynak); **adaptálni**, hozzá alkalmaztatni; — igazítani.

adaequat, *lat.* hozzáért, megfelelő.

Adár, zsidó, a polgári évnek hatodik, vagy az egyházi évnek tizenkettődik hónapja, mely megfelel Február végének és Martius elejének.

ad arma, *lat.* fegyverre!

Adarme, *spangy*. délamerikai mérték, körülbelül 1 lat.

a dato, *lat.* a kelet napjától.

ad bene placitum, *lat.* kénye, tetzése szerint.

ad calendas Graecas, *lat.* soha napján.

ad captum, *lat.* kézzelfoghatólag.

add = addatur, adde, (orvosi rendelvényeken), tégy hozzá.

addálni, *lat.* összeadni (számokat).

Addi, zsidó, az évnek negyedik hónapja, körülbelül Julius.

addictus, *lat.* hív, párhív.

ad dies vitae, *lat.* életfogytiglan, élethosszig.

addio, *olasz*, = à dieu.

Addison (eddis'n), grófság Vermontban, és több város neve Éjszak-Amerikában.

additamentum, *lat.* toldalék, függelék.

additio, *lat.* összeadás.

adresse *fr.* (ádressz) 1) levél-cím; 2) utalvány (váltón); 3) válasz-főirat (a trónbeszédre).

Adel, partvidék keleti Afrikában.

Adeb, arab, aegyptusi súlymérték, körülbelül egy font.

à découvert *fr.* (á dékuver), fedetlen, védtelen.

Adéla, surati pénz = $\frac{1}{120}$ rupia.

Adéla, *ónémet*, **Adelaida**, Adéle, **Adeline**, Adelheid, női név = nemesen született.

Adelantadó, *spanyol*, előbb tartományi helytartó; most néhány spanyol család tiszteleti címé.

Adelbert, *ónémet*, = nemes származás által tündöklő.

Adelgunda, = nemes harcosnő.

Adelhelm, férfiúi név, nemes védelmező.

Adeling, *ang.-szász* királyfiu.

Adelopodok, *gg.* látszólag lábatlan állatok, rejtett lábúak.

Adelphismus, testvériség; **adelphistak**, szerzetesek Olaszországban.

Adelstán, *óném.* férfiúi név = a legnemesebb.

Adelung, *óném.* 1) férfiúi név = nemes férfi; 2) német nyelvtudós.

Adelwin, *óném.* férfiúi név = nemes barát.

Aden, félsziget, fok és város neve Arabiában.

' **à demi**, *fr.* (à dmi) félig.

adept(us), *lat.* valamely tudománynak, különösen az alchimianak titkaiba avatott; fölavatott.

adespota, *gg.* uratlan javak; ismeretlenek művei.

à dessein, *fr.* (á deszeny) szándékosan; előre eltökélve.

ad exemplum, *lat.* (valakinek) példá(já)ra.

ad extremum, *lat.* végsőre.

ad futuram (rei) memoriam, *lat.* emlékeztetül.

adhaerálni, *lat.* (valakinek véleményéhez) járulni; **adhaerens**, párt-hív; **adhaerentia**, tartozék.

ad honores, *lat.* tiszteletbeli.

adhuc sub iudice lis est, *lat.* a pör még nincs eldöntve.

Adiaphonon, *gg.* Schuster Ferencz által föltalált le nem hangolódó zongora.

adiaphora, *gg.* erkölcsileg közönbös dolgok; p. o. tánc, társasági játék;

adiaphoria, közönyösség; közönbösség; **adiaphorist**, közönbös.

adieu! *fr.* (ádjö), isten veled.

adilis, *lat.* régi római állam-hivatalnok, ki a középületekre ügyelt föl.

ad impossibilia nemo obligatur. *lat.* lehetetlenségekre senkit sem lehet kötelezni.

ad incitas redactus, *lat.* koldusbotra jutott.

ad inferos, *lat.* az alvilágba; örök nyugalomra.

ad infinitum, *lat.* a végtelenig.

ad instantiam, *lat.* kérelmére.

ad instar, *lat.* gyanánt.

ad interim, *lat.* ideiglenesen, egy-ideig.

adipin, *vegyt.* hájadék.

adj. = *adjectivum*, vagy *adjunctus*, vagy *adjutans*.

adjectivum, *lat.* melléknév.

adjudicalni, *lat.* odaitélni.

adjunctus. *lat.* segéd, segédbíró.

adjungálni, *lat.* mellékelni, hozzácsatolni, segédül hozzá adni.

adjustálni, *lat.* fölszerelni, okiratokat mellékelni (a pörhöz, az írott pörbeszédekhez, számadáshoz.)

adjustirozni, *fr.* ajuster (ázsüsté) csak azon értelemben használtatik: ilendően fölruházni.

adjutans, *lat.* segédtsízt.

adjutorium, *lat.* gyámol, támasz; segély, segély-pénz.

adjutum, *lat.* pótfizetés, segély-díj.

ad latus, *lat.* valamely főrangú katonai vagy polgári méltóság oldala mellé segédül rendelt főtiszt, vagy főhivatalnok, ki amannak hivatali teendőit egészben vagy egy részben önállólag végezi; oldalnok.

ad legendum, *lat.* olvasás végett.

ad libitum, *lat.* tetszés szerint.

ad lucrandum tempus, *lat.* időnyerés végett.

ad Maud. = *ad mandatum*, *lat.* parancsolatjára; rendeletéből; **ad M. R.**

M. = *ad mandatum regiae majestatis*, ö királyi felsége parancsolatjából; **ad M. S. C. M.** = *ad mandatum sacrae caesareae majestatis*, ö császári felsége rendjeteiből.

ad manus, *lat.* kézhez; **ad manus proprias**, saját kezeihez.

ad marginem. *lat.* (a könyv) szélére (írni vagy jegyzést tenni.)

ad meliorem fortunam, *lat.* sorsának javítása végett; jobb időkre (halasztani).

ad mensuram, *lat.* suly és mérték szerint.

adminiculum, *lat.* segédeszköz.

adminisztrálni, *lat.* igazgatni; kiszolgáltatni (az igazságot); kormányozni; szállítani, szolgáltatni; **administratio**, közigazgatás; **administrativ**, közigazgatási; **administrator**, (jóság) igazgató; kormányzó; főispáni helytartó; helyettes lelkész.

admirabilis, *lat.* csudálatra méltó.

Admirál, (arab Amir vagy Emir és alma szavakból = parancsnok a tengeren) tengernagy; egy pillangó és csigának neve; **admirállítás**, tengeri törvénytörések, a tengeri hajózásra ügyelő hatóság.

admirálni, *lat.* csudálni, bámulni.

admissibilis, *lat.* elfogadható.

admittalni, *lat.* elfogadni; megengedni.

admittatur, *lat.* a könyvvizsgálók jóváhagyási záradéka, annyit tesz mint: kinyomathatik.

admodiatio, *lat.* haszonbérbeadás.

ad modum, *lat.* mód(ja) szerint; szokás szerint.

admonealni, *lat.* meginteni; **admonitio**, megintés; **admonitorialis**, intőlevél.

ad multos annos, *lat.* sok évig, sokáig.

ad nauseam usque, *lat.* csömörlésig.

adnectálni, *lat.* mellékelni, hozzácsatolni.

adnexum, csatolvány, melléklet.

ad normam, *lat.* szabály szerint.

adnotalni, *lat.* följegyezni, megjegyezni.

ad notam, *lat.* megjegyzésül.

adnotatio, *lat.* följegyzés.

ad notitiam, *lat.* tudomásul.

ad nutum, *lat.* intésre.

Ädöa, *gg.* szemérmes részek.

Adoha, Adohamentum, *uj lat.* a vazalok által fizetett segélypénz

Adöitis, *gg.* szemérmes részek gyuladása.

Adolar, ó német név = a nemes.

Adolf, ó német név = a nemes hős.

Adolphsd'or, arany pénzdarab Svéd-Pomerániában = 3¹/₂ tallér.

Adonäa, *gg.* Adonis neje (Venus mellékneve).

Adonái, *zsidó*, Ur, Isten (megszólitás).

adonicus, vers, egy Dactylus és Spondäus vagy Trochäus (— ∪ ∪ — ∪), p. o. fellegek ülnek.

Adonis, *gg.* szép ifju (különben az ó korban cyprusi hereg, Venus kedvence); németországai kék színü pillangó.

adoptálni, *lat.* elfogadni (véleményt); örökbefogadni (gyermeket); **adoptatio**, örökbefogadás; **adoptivus**, fogadott.

adoralni, *lat.* imádni, bálványozni.

adorator, *lat.* **adoreur** *fr.* (adorátor), imádó, bálványozó.

adornálni, *lat.* fölékesíteni.

Adovár, hordozható sátor az araboknál.

Adowlin vagy **Adalme**, gabonamérték Bombayban = 4—4¹/₂ vámfont.

Adoxa, *gg.* pézsma-fü.

ad palatum, *lat.* beszélni mint a nyelvére jó.

ad partem, *lat.* mindenik féllal külön, egyenként (végezni).

ad patres, *lat.* az atyákhoz (menni, t. i. meghalni).

ad peram et saccum excussus, bíróilag mindenéből kivetköztetett.

ad perpetuum rei memoriam, *lat.* örök emlékezetül.

ad pias causas, *lat.* ájtatos célokra, ájtatos alapítványokra; **ad pios usus**, ájtatos használatra.

ad pondus omnium, *lat.* *gyógyt.* annyi mint minden más részéből (valamely gyógyszer-keveréknek).

ad posteriora, *lat.* alfelére.

ad protocollum, *lat.* jegyzőkönyvbe venni.

ad proximam (sessionem) *lat.* a legközelebbi ülésre.

Adrastea, *gg.* a boszu istennője.

ad ratificandum, *lat.* jóváhagyás végett.

ad referendum, *lat.* előadás, előterjesztés végett.

ad rem, *lat.* a dologhoz (való, illő);

ad rem nil facit, nem a dologhoz tartozik, semmit sem tesz.

adrepartitio, *lat.* felosztás, kivetés.

adresse l. **adresse**.

ad restituendum, *lat.* visszatérítés végett.

ad rhombum, *lat.* ügyesen.

Adria, város neve Olaszországban; tenger.

Adrianopolis, Törökország második városa.

à droite, *fr.* (á droát), jobbról, jobbra.

adscensus uteri, *lat.* a has emelkedése (a teherben levőknél).

adscitum nomen, *lat.* fölvetett név.

adscriptus glebae, *lat.* földhöz ragadt jobbágy (ki t. i. telkéről el nem költözhetett).

ad secundas nuptias, vagy **ad secunda vota**, *lat.* második házasságra (kelni).

ad separatum, *lat.* külön, egyedül.

ad Serenissimum, *lat.* ó fenségéhez.

ad specialia, *lat.* a részletekre.

ad speciem, *lat.* színre, színleg, lát-szatra.

adspersorium, l. szentelő (borosta).

adstans, *lat.* segéd.

ad statum legendi, *lat.* átolvasás végett.

adstipulálni, *lat.* hozzájárulni.

adstringens, *lat.* összehúzó szer.

ad summam, *lat.* egészben.

ad summum, *lat.* legfölebb.

ad tempus, *lat.* ideiglenesen, egy időre, **ad tempus vitae**, élethossziglan.

a due, *olasz*, ketten; **a due cordi**, két huron; **a due voci** (vocsi) két hangra.

Adufe, *arab*, keleti hangszer, kézi dob, csengetyűs dob.

Adular, mezőpat, térpat.

adulateur *fr.* (ádulátor), hízlegő.

adulter, *lat.* házasságtörő; **adultera**, házasságtörő nő; **adulterálni**, meghamisítani; **adulteratio**, meghamisítás; **adulterator**, meghamisító, hamis pénzverő; **adulterium**, házasságtörés; **adulterinus**, házasságtörésből született gyermek.

ad ultimum, *lat.* utoljára.

adultus, *lat.* felnőtt.

adombratim, *lat.* vázlatilag, nem pontosan. **adumbratio**, *lat.* vázlat.

adunatio, *lat.* egyesítés, összegyűjtés.

ad unguem, *lat.* körömre, azaz pontosan elszámolni.

ad unum, *lat.* mind egyig.

adurens, *lat.* égető gyógyszer.

adursorium, *lat.* sürgető (parancs).

adustio, *lat.* a vérnek vagy más nedveknek meggyuladása.

ad u-m, *lat.* használatra.

ad utrumque paratus, *lat.* mindkettőre kész.

ad valvas, *lat.* ajtókra; **ad valvas curiae**, a tanácsház, **ad v. ecclesiae** vagy **templi**, az egyház, **ad v. iudicii**, a törvényház ajtaira.

advena, *lat.* jövevény.

advent, *lat.* az ur eljövetele.

adventitia res, *lat.* vetődött dolog;

adventitia bona, szerzett javak.

Adventurers ang. (edvencserers), *tul.* kalandorok; két angol kereskedelmi társaság.

adverbium, *lat.* igehatározó.

adversa fortuna, *lat.* balszerencse;

adversa pars, ellenfél.

adversaria, *lat.* jegyzék-könyv; **adversarius**, ellenfél; **adversativ**, ellentétes, ellenzetes (mondat); **adversitas**, viszontagság; balszerencse.

ad vires successionis, *lat.* az örökség erejéig.

advitalitium, *uj lat.* életfogytiglani használat.

advocafia, **advocatura**, *lat.* ügyvédség; **advocatus**, 1) ügyvéd, 2) összehívott, meghívott; **advocatus dei**, a szentnek nyilvánítandó védője; **adv. diaboli**, a ki a szentté leendő nyilvánítást ellenzi; **adv. ecclesiae**, az egyház pártfogója; **adv. fisci**, a kir. ügyek igazgatójának ügyvéde; **adv. pauperum**, szegények ügyvéde.

ad vocem, *lat.* ezen szónál (eszembe jut).

Adynamia, *gg.* erőtlenség.

Adynatokrasia, *gg.* gyenge keverék.

Adyton, **Adytum**, *gg.* szentély az egyházakban, rejtkehely.

A. E. = **Archi-Episcopus**, *lat.* érsek.

Aed. = **Aedes**, *lat.* szentegyház.

aegacumi tenger, **Europa** és **Kis-Ázsia** között, délről **Krétáig** és **Rhodusig**, éjszakról a **Dardanelláig**.

aeger amore, *lat.* szerelem-beteg;

aeger animo, kedély-beteg.

aegri somnia, *lat.* beteg álmai, beteges képzelődések.

A. E. I. O. U. = **Austriac Est Imperium Orbis Universi**; **Alles Erdreich Ist Oesterreich Unterthan**, vagy **Aller Ehren Ist Oesterreich Uoll (voll)**; **Allein Evangelium ist ohn Verlust**; **Ausztria** uralkodik az egész világ fölött, vagy minden dicsőséggel teljes **Ausztria**; egyedül az **Evangelium** nem hoz vesztéséget.

Aeipathie gg. (a-eipathie) állandó, folytonos betegeskedés.

anulus, *lat.* vetélytárs.

aenigma, *gg.* rejtély, rejtett szó.

aënant, *gg.* örökké uszó = vízben élő ember.

aequalis, *lat.* egyenlő

aëquator, *lat.* egyenlítő.

aëquilibrium, *lat.* egyensúly.

aëquinoctium, *lat.* éjnap-egyen.

aëquiparálni, *lat.* összehasonlítani.

aëquipollens, *lat.* egyenértékű.

aëquitas, *lat.* méltányosság.

aëquivalens, *lat.* egyenértékű.

aëquivocus, *lat.* kétértelmű.

aër, *lat.* lég, levegő.

aera, *lat.* időszámlálás.

ae:arialis, *lat.* kincstári; **aerarium**, kincstár.

aerat, *uj lat.* szénsavas víz.

Aërobat, *gg.* kötélátúzó; szörszálhasogató; **aërodynamik**, légmoztan; **aërographia**, légleírás; **aërolith**, légkő; **aërologia**, légtan; **aëromantia**, jövendőmondás a levegőből; **aërometer**, légmérő; **aëronaut**, léghajós; **aëronautik**, léghajózás; **aërophobia**, légiszony; **aërostatik**, légsúlytan; **légnyugtan**.

aes, *lat.* ércz, v. pénz; **qui non potest aere, solvat pelle**, kirek nincs pénze, fizessen bőrével.

aesculin, *lat.* vadgesztenye-anyag.

Aesculap, *lat.* a gyógytudomány istene; orvos.

Aesop, görög mese-író.

Aesthetica, széptan; izléstan.

aestimatio, *lat.* becslés, becső.

aet. v. aetat. = *aetatis*, *lat.* koru.

aetas, *lat.* kor.

aeternus, *lat.* örök; **aeternitas**, örökkévalóság.

aether, *lat.* égény.

aethiops, *lat.* mór, szerecsen.

Actiologia, *gg.* oktan, különösen kór-oktan.

aëtit, *gg.* sas-kő, vese-kő.

aevum, *lat.* életkor; időkor.

a. f. = *anni futuri*, *lat.* jövő évi.

Affa, Afrikában a guineai aranypartokon mérték = 1 nehezék.

affabilis, *lat.* nyájas, barátságos; **affabilitas**, nyájasság, leereszkedés.

affaire, *fr.* (áffer), ügy, ügylet, foglalkodás; dolog, ügy; történet, eset, esemény, viszály; vállalat, csata; **affaire d'amour** (dámúr), szerelmi ügy; **affaire de cœur** (dö kör), szívbeli ügy; **affaire d'honneur** (dönnör), becsületbeli dolog.

affatim, *lat.* gazdagon, elegendőleg, bőségesen.

affectedatio, *lat.* tettetés, színlés: mesterkelt magaviselet; fészalgés; **affectedálni**, tettetni, színlelni; magát mesterkélten viselni; fészalegni; **affectedalt**, keresett, mesterkelt.

affectio, *lat.* hajlandóság, jóindulat.

affectus, *lat.* indulat; szenvedély; **affectusba jönni**, fölindulni.

affettuosissimamente és **affettuosissimo**, *ol. zen.* nagy érzéssel; **affettuososo** vagy **con affetto**, érzéssel.

affiche, *fr.* (áffis) falragasz.

afficiálni, *lat.* bántani (érzelmeit); ingerelni (idegeit).

affidavit ang. (effidevit), esküvel erősített vallomás vagy bizonyítvány.

affigálni, *lat.* rászegezni (az idéző levelet az ajtóra).

affineria, *fr.* finomítás, tisztítás (nemes érczeknél).

affinis, *lat.* sógor, távolrokon; **affinitás**, sógorság; rokonság, vegyrokonság.

affirmálni, *lat.* állítani, erősíteni, igenleni; **affirmatio**, állítás, erősítés, igenlés; **affirmative**, igenlőleg.

affixum, *lat.* rag.

afflictio, *lat.* levertség, szomorúság, bú, búbanat; **affligálni**, leverni (kedélyét), elszomorítani, búbanatot okozni.

affluxus, *lat.* özönlés, tolakodás, összefolyás.

afformatio, *uj lat.* a zsidó nyelvtanban az ige különböző személyeinek képzése a rövidített (személyes) névmások hozzácsatolása által.

affranchissement, *fr.* (áffránssizmán), felszabadítás.

affrettando és **affrettoso**. *ol. zen.* frísen, sietve (játszani).

affreux, *fr.* (áffró), utálatos, iszonyu.

affront, *fr.* (áffrón), meggyalázó sértés, gyalázat; **affronteria**, nyilvános meggyalázás; szemtelenség.

affunde, *lat.* (orvosi rend.) önts hozzá.

affusio, *lat.* hozzáöntés, fölöntés.

Afghanistan, ázsiai ország neve.

afoume, keleti len neve.

Afrancesados, *spany.* (áfránsszezados), Franciaország párhívei Spanyolországban, a francia-spanyol háboru alkalmával.

africus, délnyugati szél.

Afzelia, Afzelius svéd fűvésztől nevezett növényfaj.

ag. = *argentum*, *lat.* ezüst.

Aga vagy **Agha**, *arab*, főnök, parancsnok.

agalaktia vagy **agalaxia**, *gg.* tej hiánya (az anyáknál).

agalmatholith, *gg.* szalonna-kő (Chinában); és a Szászföldön Magyarországon).

agalni, ügyködni; hatni; tagjait járattani.

Agamemnon, *gg.* mykenei király, a trójai hadak fővezére: pillangó neve.

agamia, *gg.* házasságon kívüli állapot.

aganippidak, *lat.* a muzsák mellékneve.

agapen, *gg. t.* az első keresztény egyházban a szeretet lakomái.

agapēte, *gg.* név : a szeretett, a szeretetreméltó (nő).

agasch vagy **agatsch**, török mérföld.

Agatha, *gg.* női név.; a jó, a szelid.

Agathokles, *gg.* férfiúi név : a jó-hirben álló.

agathologia, *gg.* tanitmány a leg-főbb jóról.

Agati baschi, *perzs.* főudvarmester.

à gauche, *fr.* (á gós), balra, balfelől.

Agave, *gg.* amerikai aloë; női név : a hires, a nemes.

agenda, *lat.* (teendők)jegyzékönyv, író-tábla; egyházi kézi könyv.

agenesia, *gg.* a női terméketlenség.

agens, *lat.* 1) ügynök; 2) ható szer, hatványos szer.

agentia, *lat.* pörös dolgok, melyeket az ügynök folytat.

ageusia, *gg.* íz-hiány.

aggiustamente, *ol.* (adsusztámente), pontosan.

aggratialni, *lat.* megkegyelmezni.

aggravalni, *lat.* súlyosítani; **aggravans**, súlyosító; **aggravatio**, súlyosbítása a bűnnek, büntetésnek.

aggravium, *lat.* nehézség, sérelem.

aggređialni, *lat.* megtámadni.

aggregat, *lat.* halmaz; **aggregatio**, halmozódás.

aggressiv, *lat.* támadó.

aghirlik, *tör.* udvari ajándék, melyet oly basa kap, ki hercegnőt vesz nőül.

Ägide, *gg.* védpaizs (tulajdonképen Minerva kecskebőrrel bevont paizsa).

Ägidius, név : a védelmező.

agilis, *lat.* 1) ügyes, mozgékony, fürge; 2) nem nemes atyától és nemes anyától született személy, ki nemesi javakat bír; **agilitas**, ügyesség, fürgeség, könnyűség.

agio, *fr.* (ásio) értéken fölüli ár, tulajdolyam; **agio-conto**, a váltók vagy pénzdarabok forgatásából keletkező nyereség- és veszteségről készített számla; **agiotage**, *fr.* (ásiotázs), tőzsdeuzsora; **agioteur** (ásiotör), tőzsdeuzsorás.

agitaculum, *lat.* keverő-fa.

agitata res, *lat.* meghányt-vetett dolog.

agitálni, *lat.* izgatni; **agitatio**, izgatás, izgatottság; **agitor**, izgató.

agifato *ol.* (adsitato), vagy **con agitazione**, nyugtalanul, indulattal.

Agilaja, *gg.* a három Gratia egyikének neve (= fény, ékesség).

aglossia, nyelvhiány.

aglossostomia, *gg.* száj nyelv nélkül.

aglutio, **aglutitio**, *lat.* képtelenség nyelni.

agnatus, *lat.* atyáról rokon, aparokon.

Agnes, *fr.* (a görög hagnos-ból) női név = a szűz, tiszta.

Agnis, az ind vallásban = tűz-isten.

agnitio, *lat.* megismerés.

agnomen, *l.* vezetéknev, melléknev.

agnoscalni, *lat.* megismerni, valónak ismerni (aláírást).

agnosia, *gg.* tudatlanság.

agnus Dei, *lat.* Isten báránya, miscimádság, mely János evang. 1. 36. versével kezdődik; a papa által megszentelt hosszukás-kerek viaszlemez, mely egyik oldalán bárányt kereszties zászlóval, a másik oldalán szent képet mutat.

agonia, *gg.* halállafi küzdés, haldoklás; kétségbeesés; a váltó lejártának közelgése; **agonisalni**, haldokolni.

Agonismus, *gg.* verseny, vetélkedés; **agonista**, küzdő.

agrariál, *lat.* a föld felosztását illető (törvények a régi Rómában)

Agraviados, *spany.* elégületlenek, a papi párt hivei, kik 1826-ban az egyháznak korlátlan hatalmát megállapítani, és Don Carlost a trónra emelni akarták.

Agregados de Embassada, *spany.* követségi tagok.

agricola, *lat.* földművelő; **agricultura**, földművelés.

Agrippa, **Agrippina**, *lat.* férfiúi és női nevek = vizsásan született, t. i. lábaival előre.

agromania, *gg.* a földművelés kedvelése; **agronom**, értelmes földművelő; **agronomia**, mezői gazdaságtan.

aguador, *spany.* vízfordó, vízkereskedő Madridban.

aguardiente di canna, portugalli vagy délamerikai cukornád-pálinka.

aguilles, *fr.* aleppoi pamut-kendők.

agynia, *gg.* nőtlenség.

Ahasverus, zsidó név: fejedelem; a bolygó zsidó neve.

à haute voix, *fr.* (á hót voá), fenhangon.

Ahriman, a perzsa vallásban = a sötétség, a gonoszság öslénye.

ahuitzote, *mexic.* szerencsétlen nap.

aī, lajhár (délamerikai állat).

aide toi et le ciel t'aidera, *fr.* (éd toa e lö szíell tédra), segíts magadon és az ég segíteni fog; (egy ellenzéki társulatnak neve Franciaországban 1824—1832).

ailes de pigeones, *fr.* (el dö pizson), galambok szárnyai; bohókás hajfodrozat XV. Lajos idejében; bohókás lépés a táncművészetben.

Ainsworth, *ang.* (Enszuord), angol regényíró.

a son aise, *fr.* (á son éhsz), kényelme szerint.

à jour, *fr.* (á zsúr), (a drágaköveknek befoglalása) körültesen (a körüllet szélein, hogy azok átláthatók maradjanak).

akademia, *gg.* főiskola, tudósok vagy művészek egyesülete; Plato által alapított bölcsészeti iskola; **akademikus**, akadémiai tag.

akalis, papi rend a seikeknél Kelet-Indiában; = hallhatatlanok.

Akanthologia, *gg.* tövisek gyűjteménye; válogatott epigrammok.

Akarnania, hajdan a tulajdonképeni Hellas egyik főtartománya; ma éjszaknyugati Livadianak egyik része.

Akrobat, *gg.* kötélátúzó.

Akromonogrammata, *gg.* költemények, melyeknek versei a megelőző vers utolsó betűivel kezdődnek.

Akrophobia, *gg.* viziszony.

Akrostichon, *gg.* költemény, melynek kezdő betűi, némelykor utolsó betűi valamely nevet vagy szavat képeznek.

Aktäon, *gg.* az ó görög monda szerint egy vadász neve, ki Diana által, mivel ezt a fürdőben meglátta, szarvassá változtatván, saját kutyái által szétépetett.

Aktinometer, hősugár-mérő.

Akustica, *gg.* hangtan, hallástan.

à la, *fr.* -ásan, módra, szerint; **à la bonne heure** *fr.* (á lá bonór), *tul.* = épen jókor; jól van! **à la française** (fránszez), franciásan, francia módra; **à l'amiable**, barátságosan, jószerivel; **à la mode**, divatosan, divat szerint; **à la nage**, uszva; **à l'anglaise** (álangléz), angolosan, angol módra; **à la queue** (á lá kő), hátul; **à la renverse** (á lá ránversz), vizsásan; kifordítva; hanyatt; **à la saison** (á lá szézon), úgy mint az évszak hozza magával; idején, kellő időben, jókor; **à la sourdine** (á lá szurdin), tompán; **à la Suisse** (á lá szvissz), svajci módra; **à la tête** (á lá tét), élén, szemközt, átellenben.

Alabama (Elebema), éjszakamerikai állam; folyó ugyanott; város Texasban.

alabandine, *fr.* a legnemesebb rubin

alabastrom, *gg.* finom, tiszta gipsz.

Alachua (Alecsué), grófság Floridában.

Alamance (Ellemenz), grófság éjszaki Carolinában.

Åland szigetek, 200 sziget a bothniai tengeröbölben.

Alarich, ó német név = a mindenható, mindenütt uralkodó.

alarme, *fr.* (álárm), fölriadás, fölriasztás; fegyverre szólítás; nyugtalanság, megdöbbenés, megrettenés; rémülés; **alarmirozni**, fölriasztani; megdöbenteni, nyugtalanítani; rémülésbe ejteni; a legénységet jelek által váratlanul fegyverre szólítani.

alastor, *gg.* (Pluto lova) gyötrő szellem.

a latere, *lat.* oldala mellett, oldalról, oldalvást.

alaun, *lat.* tim.

Alava, spanyol tartomány neve.

alba, *lat.* 1) fehér kar-ing, vagy mismondó-ing, hosszu fehér papi ing; 2) aláírt tiszta papir. [ben.]

Alba Julia, Gyula-Fehérvár Erdélyben. **Albania**, 1) Ázsiának egyik vidéke a Kaspi tenger mellett; 2) Skótföldnek mellékneve; 3. török tartomány a jóniai és adriai tenger mellett; **albanitiko**, albaniai tánc.

Albany (Albenni). 1) a skót királyi ház ifjabbik ágának mellékneve; 2. grófság neve New-York éjszakamerikai

államban; az állam fővárosa szinte Albany.

Alba Regalis (Alba Regia), Székes-Fehérvár.

albatros, nagy fehér vészmadár, vihart jelentő vízi madár a déli tengeren.

Albay, spanyol tartomány neve.

Albemarle (Albmárl), 1. angol neve a Normandiában fekvő Aumale uradalomnak és városnak; 2. grófság neve Virginia Északamerikai államban; 3. herceg Albemarle Monk angol tábornok címe.

Albenga, sardinai tartomány neve, hasonló nevű fővárossal.

Albertine, női név = tündöklőnemes.

albesca, finom angol liszt.

albigensis, azon vallásfelekezet követője, mely a XIII. században Albiban, déli Franciaországban a pápa ellen alakult, és még ma is fennáll.

albinagium, *lat.* a koronának háramlási joga.

albino, *spany.* fehér bőrű, veres szemű szerencsén.

Albion = Angolország.

albit, *uj lat.* mezőpat, térpat.

alborak, *arab*, a villám, Mohammed szárnyas szürkéje.

albornoz, *spany.* (a maltai lovagok) kecskeszór-köpenye.

album, *lat.* emlékkönyv.

albumen, *lat.* a tojás fehéré.

albumin, fehérnye (a tojás fehéréhez hasonló anyag a vérben).

alcabala, *spany.* az eladott vagy elcserélt tárgyakra vetett adó.

alcaios vers, Alcaeus vagy Alkaios ó görög költőről így nevezve, alakja következő: — — — | — — — — — | — — — — —

alcaide, *arab*, parancsnok; helytartó.

alcalde, *spany.* bíró Spanyolországban.

alchabib, *ar.* hitszónok a moseákban.

alchimia, *arab*, al-kímia, aranycsinálás (állítólagos) mestersége; **alchimista**, aranycsináló.

Alcibiades, *gg.* név = az erős, a győző, a hódító.

Alcides = Hercules.

alco, délamerikai vadkutya.

al corso, *ol.* folyamatban, folyamatosan szerint.

alcyon, *gg.* jégmadár; **alcyoni napok**, csendes idő (a tengeren), (midőn a jégmadár költ.)

aldebaran, *arab*, ökörszem (első nagyságu csillag a bikának jobbszemében).

aldehyd, *vegyt.* alkohol, melyből 4 atom vízanyag kivonatott.

alderman *ang.* (aldermenn), a városi tanács tagja.

aldinák, *lat.* velencei Aldus Manutius és utódainak nyomdájában nyomtatott görög, római stb. classicus iratok a 15. és 16. századból.

Aldridge Jira (Eire Áldrids), híres néger színész.

aldschame, *arab*, nagy mohammedán imaház.

ale, *ang.* (ehl) ser.

alea, *lat.* kocka; **alea jacta esto**, a kocka legyen elvetve (Caesar mondta, midőn a Rubiconon átkelt, hogy Rómát meghódítsa).

Alektó, *gg.* = a fáradhatatlan (egyike a Furiáknak).

Alektryomachia, *gg.* kakas-viadal; **alektryomantia**, jövőmondás a kukorikolásból.

Alemania, délnyugati Németség (Svábföld, Svajc stb.).

à l'envi *fr.* (álánvi), versenyt.

à l'espagnole *fr.* (álespanyól), spanyolosan.

Aleppo, török tartomány (ejalet) Ázsiában, hasonló nevű fővárossal.

Alessandria, tartomány Piemontban, hasonló nevű fővárossal.

Aletheia, *gg.* az igazság (allegorikai istenség, Zeusnek leánya).

Aleuromantia, *gg.* jóslás az áldozatlisztből; **aleurométer**, lisztmérő.

Aleuti szigetek, sziget-csoport az északi jeges tengeren.

Alexander, *gg.* név = férfiaknak segítő; Sándor; **alexandrin**, hat lábú rimes jámbus vers; az alexandriai hetven tolmács neve; az új platonisták (bölcészek) neve.

Alexianusok, IV. Sixtus pápa által alapított rend tagjai.

Alexis. és Alexius, név = segítő, segéd; Elek.

Alfaki, arab, mór pap.

Alfare. sp. csata-mén; arab kanca.

Alfred, név = békeszerető.

al fresco, ol. frís mészre (festeni).

Algarbia (Algarve, arab), portugáliai tartomány neve.

algarithmus, arab, a számvetés négy (közönséges) művelete.

algarovilla, spany. délamériai aca-cia-gyümölcs hüvelye, mely festésre használtatik.

algebra, arab, betűszámvetés, egyenletek általi számolás; azon tudomány, mely ezt tanítja.

alguacil, spany. (alguaszil), törvény-széki szolga.

alhambra, arab, mór királyi palota Granadában, Spanyolországban.

alhidada, arab, körív-mérő.

ali. arab, fenséges (cim).

alias, lat. máskép.

alibi, lat. máshol; másuttlélet.

Alicante, spanyol tartomány neve, hasonnevű fővárossal.

Alice, fr. (Álisz), név: Erzsébet.

alienabilis, lat. elidegeníthető; **alienatio,** elidegenítés; elmeháborodás.

alien-bill, ang. (éhljen-bill), idegen törvény (Angolországban).

alieni juris, lat. idegen uralom vagy hatalom alatt álló.

alien-office, ang. (éhljen-offisz) idegen hivatal.

alignement, fr. (álinymán), zsinórra vétel, egyenes vonalba hozás, kitüzése, kijelölése valamely egyenes vonalnak, különösen sáncoknak; a csatarendbe fölállított seregek irányvonala.

alimentatio, lat. ételmezés; **alimentalni,** ételmezni, táplálni; **alimentum,** ételmi szer, táplálék.

a linea. lat. elől kezdett sor, új sor, bekezdés, kezdete a sornak.

aliquat-részek, nem egyenlő részei valamely egésznek, p. o. hét meg öt = tizenkettőnek aliquant-részei.

aliquantum, lat. valamennyire, kevésé.

aliquot-részek, az egésznek egyenlő részei, p. o. $3 \times 4 = 12$.

alisma, nt. hidór.

à livre ouvert, fr. (á livr uvehr), az élébe tett hangjegyekről azonnal (lejátsszani).

alizarin, spany. vt. buzér-pirék.

alkali, arab, vt. égvény, lugsó.

alkanna vagy **alkannlawsonia,** örökzöld fácska Indiában és Aegyptusban.

Alkaios, gg. Herkules neve.

alkarsin, vt. fasav-mireny.

alkohol, arab, vt. (a vizanyagtól lehetőleg megtisztított) borszesz, lang; **alkoholisalni,** a borszeszt a vizanyag-tól megtisztítani, a vizanyagot elpárologtatni; **alkoholometer,** borszeszmérő.

Alkoran, arab, a Korán, a törökök hitfőrrása, Mohammed valláskönyve.

alkoven, arab, hálószoba, alvószoba, alvóka.

allabatti, keletindiai pamut-szövet.

Allah, arab, isten; **Allah-aalim,** az isten mindentudó; **Allah-akbar,** az isten nagy; **Allah-kerim,** az isten nagylelkű.

alla minuta, ol. kicsinyben.

allantoin, vt. pessedék.

allantotoxikon, gg. kolbász-méreg.

allatura, női hozomány.

alla turca, ol. törökösen.

allée, fr. kettős fasor.

allegalni, szótváltani, ügyelleni, előhozni, feleselni; vitatni, állítani; **allegatio,** szóváltás, feleselés; **allegative,** szóváltólag, szóváltás közben; **allegatum,** pörbeszéd, pörirat; az ezekben előadott (tények, bizonyítékok stb.).

Alleghany (Alligáni), hegység Éjszakamerikában; pennsylvániai folyóviz; grófság a new-yorki államban, Pennsylvanianiában, Marylandban és Virginiában; azonfölül több város neve éjszaki Amerikában.

allegoria, gg. képes vagy hasonlatos beszéd; példázat; **allegoriat,** képes; hasonlatos; példázatos; **allegorizalni,** példázólni; képekben, hasonlatokban beszélni.

allegro, ol. gyors ének, gyors játék, vidám játék; vidám, élénk zenedarab.

alfelularium, a 20. „Hallelujah“ föliratu zsoltár gyűjteménye.

alleluja, l. hallelujah.

Allen (ellen), mocsárok Irlandban a kildare-i grófságban; grófság neve Kentuckyben, Ohioan és Indianában.

allentando és **allentato**, *ol.* alább-hagyva.

allevians, *lat.* enyhítő; **alleviatio**, enyhítés, enyhülés; **allevialni**, enyhíteni.

allez, *fr.* (áleh), menjetek, előre!; **allez-vous en** (ále vu-zán), távozzatok, takarodjatok.

alliage, *fr.* (áliás), vegyítés; (réz) hozzáadása az aranyhoz, ezüsthöz.

alliance, *fr.* (áliánsz), szövetség; francia négyes kártya-játék.

alliensis dies, *lat.* szerencsétlen nap, midőn a rómaiak Kr. e. 387. a gallusok által Allianál vereséget szenvedtek.

alligator, (*spany.* el lagarto szóból) amerikai óriás-gyík.

allirtus, szövetséges.

aló! *ol.* el! szaporán!

allocutio, *lat.* megszólítás; beszéd, különösen az, melyet a pápa intéz a Cardinalisokhoz, egyházi vagy politikai ügyek iránt.

alldialis, *lat.* öröklött, előrkíthető, hűbér-adó-mentes, majorsági; **alldodium**, szabadon öröklött, hűbér-adómentes vagyon; szabad rendelkezés alatti, szabadon előrkíthető (nem hitbizományi) vagyon; majorsági földek.

alldoxia, *gg.* eltérő, hamis vélemény, tévtan.

allographum, *gg.* másnak kézírása.

Allomakee (áhlomekki) grófság Jowában.

allongé v. **alonge**, *fr.* (álonzs) toldat (váltón).

allons, *fr.* (álón) menjünk! előre! **allons enfants de la patrie** (állohnz ánfán d'la pátri) menjünk hazámfiai! Rouget de Lisle által 1792-ben Strassburgban szerzett hazafiai dal.

alldopath, *gg.* az alldopathiai gyógy-mód barátja, párthíve és gyakorlója; **alldopathia** — a betegség gyógyítása ellenszenves szerek által.

alldoquium, *lat.* megszólítás, beszéd.

alldotria, *gg.* hivatáshoz nem tartozó foglalkozás.

alldotriologia, *gg.* idegenszerű tárgyak vagy gondolatok bekeverése, elcsapongás (a főgondolattól); **alldotriopbagia**, beteges kívánság szokatlan ételek után.

alldoxan, *vt.* sóskány.

alldudalni, *lat.* célzani (valamire)

alld'unisono, *ol.* egybehangzólag.

alldusio, *lat.* célzás.

allduvio, *lat.* iszaplerakodás, uszadék föld, vízholdta föld; áradvány.

alma vagy **alldma**, folyadék-mérték Konstantinápolyban = 2 pint.

alldmacks, *ang.* (ahmaks), szerdai táncvigalmak a londoni előkelő körökben.

alldmade vagy **alldmadia**, néger csónak fakéregből; kelet-indiai gyorsvitorlás hajó.

alldmagest, *arab*, csillagászi észrevételek gyűjtéménye Ptolomäusban.

alldma mater, *lat.* a szelid, tiszteletreméltó anya (főiskola).

alldmanach, (*arab* **alldmanah**, *perzsa* **elldmanach**) évkönyv, naptár, zsebkönyv.

alldmane vagy **alldmene**, kelet-indiai mérték = 2 font.

alldmarada, *spany.* háromélű tör.

alldmarco, *ol.* súly szerint.

alldmeih, *arab*, nyilvános táncosnó Indiában.

alldmeidán, *perzsa*, vásár.

Alldmeira, *spany.* tartomány hasonló nevű fővárossal.

alldmilla *spany.* (álmílya), pamut-mellény.

alldminuto, *ol.* kicsinyben.

alldmud, *spanyol* gabona-mérték = $\frac{1}{12}$ Fanega; **alldmude**, portugáli folyadék-mérték, körülbelül 10 pint.

alldmukantarát, *arab*, magasság-mérő (a csillagászatban).

Alldnö, sziget a bothniai tenger-öbölben.

alldnumero, *ol.* szám szerint.

alldoccorrenza, *ol.* alkalmilag.

alldoö, *gg.* afrikai növény.

alldlogia, *gg.* oktalanság.

alldloin az **alldoö** eredeti anyaga, **alldoökeserny**.

Alldoys vagy **Alldoysius**, név = cséplő, széttaposó, szétzúzó.

alldpari, *ol.* hasonértékben, úgy hogy

fölváltatásnak nincs helye; **al peso**, súly szerint; **al pezzó**, darabonként.

Alpes, havas hegy, havas.

alpha, első görög betű; **alphabet**, ábécé, betű-sor; **alphabeticus**, betűsoros; **alpha és omega**, kezdet és vég.

Alphons vagy Alfons, ó-német név: mindenre kész, jóakaratu; **alphonsi tabellák**, X. Alphons kastíliai király által készített csillagok jegyzéke.

alphonsin, *fr.* (álfonszeny) három águ golyó-húzó (lőtt sebeknél), melyet Ferrier Alfons talált fel 1552-ben.

al piacere vagy al piacimento, *ol.* (piacsere, v. piacsimento), tetszésre.

alpinia, növényfaj Kelet-Indiában.

alporama, *gg.* havasi tájkép.

al punto, *ol.* pontosan.

alqui fűz, *arab*, a keleti nők szépítő szere, melyvel szemöldeiket feketítik.

al secco, *ol.* száraz alapra (festeni) ellentétben *al-fresco*-val; **al-segno**, a jelnél, a jelre.

alsine, *nt.* ludhur.

alsodea, *viola* Madagascár szigetén. **alt, alto**, a második hang; a magasabb középhang az énekben.

alta atras, *spanyol*, ugrások visszafelé, ha fehérebb nőszemély sötétebb színű férfinhoz megy nőül.

Altai hegyek, heglánc Siberia déli határán 860 mfd. hosszúságban.

altan, *ol.* erkély.

altarista, *uj lat.* oltárszolga.

alterálni, *lat.* megmáskítani; megváltoztatni; a kedélyhangulatban változást előidézni; **alteratio**, változtatás, megmáskítás; változás.

alterato, *ol.* változtatva.

altercatio, *lat.* szóvita.

alter ego, *lat.* helyettes, helytartó.

alternamente, *ol.* változtatva, fölváltva.

alterna ratio, *lat.* változtatott viszony; csekélyebb egyházi jövedelemnek átválttatása magasabbra.

alternat, *uj lat.* a diplomatiának azon szokása, miszerint a hatalmasságok, melyek egymással szerződést kötnek, az ezekről kiállított okiratokban rangjaik fenntartása végett különböző (váltakozó) rendben soroltatnak elő; **alternatim**, változtatva, fölváltva; **alter-**

natio, változtatás, váltakozás; **alternativa**, kettős eset, kettős választás; **vagylagos** eset, **vagylagosság**; váleset; váltakozás; váltakozó eset; **alternativamente**, *ol.*, **alternative**, *lat.*, **alternativo**, *ol.* változtatva, fölváltva; váltakozva; **vagylagosan**.

alterum tantum, *lat.* még egyszer annyi; a tőke nagyságaig fölszaporodott kamatok.

Altesse, *fr.* Fenség.

althaea, *gg. nt.* ziliz, ziliz-gyökér.

altimeter, *l. gg.* magasság mérő.

altın, *tatár*, arany; török vert arany-péNZ = 2¹/₂ tallér; orosz ezüst vert-péNZ = 3 kopek vagy 3¹/₂ krajczár.

altisonans, *lat.* fenhangzó.

altista, énekes, ki a magasabb középhangon énekel.

altum silentium, *lat.* mély hallgatás.

aluminium, *vt.* timany.

alunneum, *lat.* tanintézet, hol a tanulók szállás mellett élelemmel is ellátatnak; **alumnista**, ezen intézetbeli növendék.

A. M. 1) **anno mundi**, a világ évében; 2) **Artium Magister**, a szépművészetek mestere; 3) *vt.* **ammoniac**.

amabilis, *lat.* szeretetreméltó, kedves, nyájas.

a. m. c. = **a mundo condito**, *lat.* a világ teremtése óta.

Amadeus, *ujlat.* név = istenszerető.

amadeisták, a sz. Ferencziek egyik társulata a 14. században.

Amadis, regényhős (Amadis de Gaule, régi francia regénynek hőse).

amaduri, aegyptusi gyapot.

amalgama, *gg. vt.* (arany vagy ezüst kéneső által fölvasztva) foncsor; **amalgamisálni**, foncsorolni, szorosán összekapcsolni; összeelegytetni; összeolvasztani; **amalgamisatio**, fölvasztása valamely ércnek higany által; **összeolvasztás** vagy **olvadás**.

Amalthea, *gg.* azon nympa, ki Jupitert, midőn még gyermek vala, kecske tejével táplálta; maga ezen kecske, melynek szarva bőséggel szarujának nevezteték.

amanuensis, *lat.* kézi-segéd.

amara, *lat.* *gyógyt.* keserű orvosságok; keserűségek.

amarant, *gg.* hervadhatlan, örökzöld.

Amaranthe, név : a hervadhatlan.

amarelle, *ol.* borzú cseresznye.

amarin, *vt.* kesredék.

amasia, *lat.* szerető, kedves.

amateur *fr.* (ámátör), szerető; műkedvelő.

amathia, *gg.* tudatlanság, tanulatlanság, műveltség hiánya.

amatrice, *fr.* (ámátriz), szerető nő, műkedvelőnő.

amaurosís, *gg.* fekete hályog.

amausít, mezőpat.

Amazon, *gg. tul.* kebelnélküli; ázsiai harcias nők, kiknek jobb mellök a mese szerint leperzseltetett, hogy az íjat jobban kezelhessék; hősnő, bátor vitéz asszony; **amazon** folyó, a legnagyobb délamerikai folyó; **amazon-öltöny**, férfias női viselet; női lovaglórúha.

ambabus (manibus), *lat.* mindkét kézzel.

ambages, *lat.* tekervények, hosszadalmasság.

ambassade *fr.* (ámásszád), követség; **ambassadeur** (-dör), nagykövet.

ambialni, *lat.* vágyani (-ra, -re).

ambidexter, *lat.* balogács, balogstí; kétszinü (ember); **ambidexteritát**, egyenlő használata a jobb és bal kéznek; kétszintiség.

ambiguitás, *lat.* kétértelműség.

ambitio, *lat.* nagyravágyás, becsület-vágy, dics-vágy; **ambitionálni**, valaminek látszani akarni, (p. o. tudós-nak, művésznek); valamire törekedni (nagyravágyásból); **ambitiosus**, nagyravágyó, dicszomjas.

ambitus, *lat.* körület; folyosó.

ambo, *lat.* mindkettő, két (nyertes) szám (a kis lotterián).

ambra, *arab*, kedves illatu gyanta.

ambrosia, *gg.* istenek eledele.

Ambrosius, név = a halhatatlan, az isteni.

ambubajak, syriai kéjhölgyek (keleti táncosnők Rómában).

ambulatorius, *lat.* vándorló.

Amedschí (Efendi), *tör.* a Reis-Efendi titkárja.

Magyarászó szótár.

Amelia, *gg.* gondtalanság, elhanyagolás.

ameliorálni, *lat.* javítani; **amelioratio**, javítás.

Amen, *zsidó*, úgy legyen! úgy van! **amendment** *fr.* (ámámdmán), (valamely törvényjavaslatban változtatást célzó) jobbitmány.

a mensa, *lat.* asztaltól.

amentia, *lat.* örültség.

à merveille *fr.* (á mervely), gyönyörű, csodaszép, kitünő.

a meta, *ol.* felében, egyenlő nyereségre és veszteségre.

amethyst, *gg.* ibolyakék drágakő.

ami, *fr.* barát.

amica, *lat.* barátnő; barátságos egyezség; **amicabili modo**, barátságosan; **amicabills compositio**, barátságos egyezség; **amiciffiae causa**, barátság kedvéért, barátságból.

amictus, *lat.* vállöltöny, (misemondó ruha).

amleus, *lat.* barát.

amid, *vt.* légkönecs.

amidam, *fr.* keményítőtiszt.

amidon = amidam.

amissio, *lat.* vesztés, elvesztés; **bonorum**, jószágvesztés; — **capitis**, fővesztés; — **causae**, pörvesztés; — **officii**, hivatalvesztés; — **privilegii**, kiváltságvesztés; — **summae**, a pénzösszeg elvesztése.

amisores castrorum finitimorum, *lat.* a véghegyek földadói.

amitié, *fr.* (ámityié), barátság.

Ammon, *zsidó* név : a megbizható, hű; egyiptusi isten neve.

ammoniak, *vt.* légköneq.

ammonit, kosszarv módjára tekeredt kővé változott tengeri csiga.

ammonium, *lat. vt.* légfölköneq.

amnestia, *gg.* bűnfeledés, büntetés elengedése, megkegyelmezés; közböcsánat.

Amor, *lat.* a szerelem istene.

amorillos, *spany.* (ámorilyos), szivar-faj.

amoroso, *ol. zen.* kedvesen, nyájasan, szendén.

amorph, *gg.* alakatlan, idomtalan; **amorphia**, alaktalanság; **amorphozoa**, *allt.* termetlenek.

amortisatio, *lat.* megsemmisítés; valamely fekvő jószágnak átengedése holt kezekre; **amortizálni**, megsemmisíteni.

amor vincit omnia, *lat.* a szerelem mindent tehet.

amour *fr.* (ámúr), szerelem, szeretet.

amoveálni, *lat.* elmozdítani; letenni hivatalából.

amphibium, *gg.* (állat, mely a vízben és szárazon élhet), hüllő; **amphibiolith**, kövült hüllő.

amphibolia, *gg.* kétesség, kétértelműség.

amphibrachys, *gg.* rövid-hosszu-rövid vers-láb: — — —

amphiguria, *gg.* dagályos, értelmetlen szóhalmoz; szózagyalék.

Amphiktyon, *gg.* bíró a szövetségi törvényszéknél Ó-Görögországban.

amphimacer, *gg.* hosszú-rövid-hosszu vers-láb: — — —

Amphion, *gg.* thebai király, s a legrégebbi görög lantosok egyike, ki zenéjének bája által a vad állatokat megszelidíté.

amphitheatrum, *gg.* lépcsőnként emelkedő félkör, szinkör.

Amphitrite, *gg.* a tenger istennője; Neptun neje; tengeri férgék egyik faja.

Amphitryon, *gg.* Hercules atya.

Amphora, *lat.* nagy boros korsó két füllel és szűk szájjal; velencei folyadék-mérték, körülbelül 348 pint tartalmu.

amplectálni, *lat.* átfogni, átölelni; magába foglalni; fölkarolni.

amplificatio, *lat.* teljesebb kifejtés; bővítés, kibővítés.

amplissimus, *lat.* nemes (városi tanács).

ampulla, *lat.* öblös edény, bor- és viktartó (a misénél); szentelt olaj-tartó.

amputatio, *lat.* taglevétel.

amulatio, *lat.* vetélkedés.

amulet, *arab.* bűv-ereklye, (vélt) óvszer betegségek, veszélyek ellen.

Amur, folyó víz az orosz birodalom és China között.

amüsant, *fr.* mulattató; **amüsirozni**, mulattatni, gyönyörködtetni.

amygdalin, *lat.* *vt.* monoladák; **amygdalith**, monoladók.

amyl, *vt.* béboly; — **alkohol**, béboly-lang; — **oxid**, béboly-éleg.

amylon, **amylum**, *gg.* báb, keményítő.

ana, *gg.* (aa) orvosi rendelvényeken = mindenikből ugyanannyit, egyikből annyit mint a másikkból.

anabaptismus, *gg.* újra keresztelezés és az errőli tan; **anabaptista**, újra-keresztelező.

Anabasis, *gg.* az ifjabbik Kyrosnak Xenophon által leirt hadjárata Artaxerxes ellen; Nagy Sándornak Arrian által leirtt hadjárata Perzsia ellen.

anacephalosis, *gg.* rövid ismétlés, összefoglalás, vég-átnézet.

anachronismus, *gg.* időtévesztés; időszámítási hiba.

anaconda, bálvány-kigyó.

Anadyomene, *gg.* a tenger habjából fölmerülő Venus istennőnek mellékeve.

anaglyph-művek, *gg.* féldombor művek.

anagramma, *gg.* betűcsere (p. o. lét, tél; kard, rakd); betű talány.

anagraph, *gg.* az ki vissza felé ír; oly eszköz, mely nyomtatás alá visszafelé ír.

anagros vagy **anegros**, gabonamérték Spanyolországban, Portugáliában, Brasiáliában stb. = 1 mérő.

Anakreon, *gg.* költő.

analecta, *gg.* írói művekből a jelesebb helyek gyűjteménye, kivonatok az írókból, gyöngy-gondolatok (jelesebb írók munkáiból kijegyezve); egyes dolgozatok.

analog, *gg.* hasonló, hasonszertű; **analogia**, hasonlat, hasonlóság; hasonlatosság; **analogismus**, hasonlatok általi bizonyítás.

analogon, *gg.* hasonos (valaminek hasonosa).

analysis, *gg.* vegybontás; elemezés; **analyzálni**, elemezni, elemeire föl-bontani.

analytikus, elemző, taglaló.

anamizm, *ásv.* könnyüpat.

anamorphosis görög, (optikai) torzkép.

ananas, délamerikai növény, és annak gyümölcse.

ananchít, kővé vált tengeri sül-disznó.

anapaestus, *gg.* rövid-rövid-hosszu versláb: — — — —.

anaphora, *gg.* ismétlése (a beszéd kezdő szavának).

anarchia, *gg.* fejtelenség, fékte-lenség.

anāresis, *gg.* cáfolat.

Anasztasia, Anastasius, *gg.* név = a föltámadott.

anästhesia, *gg.* érzéketlenség.

anastrophá, *gg.* szócsere.

anathema, *gg.* egyházi átok; **ana-thema esto**, átkozott legyen.

Ānātia, *gg.* az ártatlanság istennője.

anatocismus, *gg.* kamat kamatja.

Anatole, *gg.* napkelet; **Anatolia**,

Kis-Ázsiának legnyugatibb része.

anatomia, *gg.* boncolás, bonctan, bonc-terem.

anadia, *gg.* némaság, rekedtség.

anaxeton, *gg.* növény a jó remény-fokán.

anceps, *lat.* kétes, kétértelmű; — **vocalis**, kétes v. közömbös hangzó, (rövid is hosszú is).

Anchises, *gg.* segéd, segítő; közel-rokon; Aeneas trójai hős atyja.

ancienneté fr. (anszienneté), ancien-nitás, szolgálati kor; **ancien régimé fr.** (ánszián rezsim) a korábbi (közön-ségesen korlátlan) kormányforma.

ancilla, *lat.* szolgáló (leány).

ancora, *ol.* még egyszer! újra!

andabat, *gg.* a ki bekötött szem-mel ví.

Andalusia (*tul.* Vandalusia), Spa-nyolországnek része, mely magában foglalja: Sevilla, Cadix, Huelba, Cor-dova, Jaén, Granada, Almeria és Ma-laga tartományokat.

andalusit, *ásv.* átlátszó mésztartal-mu agyag-kövecs Andalusiában, Spa-nyolországban.

andamento, *ol.* zene, része egy fu-tamnak; **andantamente**, szakadatlan-nul, egy folytában; **andante**, lassan, **andantino**, lassacskán.

Andes, amerikai nagy hegység, mely Perutól keletfelé fekszik, és Cordille-ráknak is nevezetik.

Andreas, *gg.* név: a férfias, az erős,

magyarul: Andor, András, Endre; **sz. András** vitézi rendje, orosz-rend, nagy Péter által 1698-ban alapított, kékre zománczolt keresztjén sz. And-rás arcképével.

Andria, *gg.* férfias nő, férfi-nő.

Andrienne fr. (ándrienn), hosszú női öltöny az 1704-i francia divat sze-rint, Terenc „Andria“ vigjátékának előadása után így nevezve.

Androlith, *gg.* embercsont-kövülés.

andromania, *gg.* férfi-düh.

andromeda, *gg.* egy csillagzat neve, melynek három világos pontja van, az északi naptéritón belül.

Andronikus, *gg.* név, férfiak meg-győzője.

androphag, *gg.* emberevő.

androphob, *gg.* ember-gyűlölő.

andropogon, *gg.* tulajdonképen = emberszakál, *nt.* fenyér.

androsace, *gg.* *nt.* müköcs.

androtomia, *gg.* emberboncolás.

anéé fr. (ánéh), lyoni bormérték = 45 pint.

anegértik, *gg.* a tudomány: tetsz-halottakat föleleveníteni.

aneilema és **aneilesis**, *gg.* *nt.* nö-vényfej Uj-Hollandiában, Kelet-Indiá-ban stb.

Aeneis vagy **Aeneides**, *lat.* Virgil nagy hős-költeménye Aeneas trójai hősről, Anchises fiáról.

anecdotá, *gg.* 1. először kiadott gö-rög v. római irományok = inedita; 2. adoma, esetke.

anéléktricus, *gg.* villanyvezető.

anemobarometer, *gg.* szélerejét mutató eszköz; **anemobat**, kötél-tán-cos; **anemograph**, szél-leíró; **anemographia**, szél-leírás; **anemokymeter**, a szél gyorsaságát mutató eszköz; **anemologia**, tudomány a szél-ről; **anemométer**, szélmérő; **anemometria**, szél-mérés; **anemometro-graph**, oly eszköz, mely a szél válto-zásait magától följegyzí; **anemone**, *nt.* kökőrcsin; **anemonin**, **anemo-nium**, kámforszerű anyag a kökőrcsin több fájában; **anemopathia**, tisztított levegő belehelése általi gyógymód; **anemophthoria**, szél által okozott kár; **anemoskop**, szélmutató; szélvi-

torla; anemotelia, szélszekrény (az orgonáknál).

anepia, *gg.* némaság, szótlanság; szava-vesztettség.

anepigrapha, *gg.* címetlen iratok.

a nescire ad non esse, *lat.* abból, mit nem tudunk, azt következtetni, hogy valami nem létezik, azaz hamisan következtetni

anétika, *görög*, fájdalom-csillapító szerek.

anga ia. 1) évnegyed; 2) évnegyvedi fizetés

angekok, grönlandi pogány pap.

Angela, Angelika. 1) nőnév = Angyalka; 2) *nt.* angyelaika, angyal-gyök; **angelica salutatio**, angyali üdvözlés = Ave Maria = üdvözlelgy Mária; **Angeline**, *fr.* (ánzselin) = Angyalka; **angelolatria**, *gg.* angyal-imádás; **angelologia**, angyalokról tan; **angelus**, *lat.* angyal; imádság a katolikusoknál, mely ezen szavakkal kezdődik: „Angelus Domini = az Ur angyala”; esti harangszó, mely ezen imádságra emlékezteti a hívőket; **angelus tutelarís**, órangyal.

angina, *lat. kórt.* torokgyík, toroklob.

angiographia v. angeiographia, *gg.* edény-leírás, az emberi testben létező edényekről szóló tanítmány; **angiohydrographia**, nyirk-edények leírása; **angiohydrologia**, a nyirk-edényekről szóló tan; **angioitis**, edény-gyulladás; **angiologia**, a véredényekről tan; **angiorrhagia**, edény-szakadás; **angiorrhöa**, tartós vérfolyás; véredény-szakadás; **angio spermaticus**, növények (melyeknek magja a virágkehelytől különböző edényben rejlik), magrejtősök; **angiosstosis**, edény-csonulás; **angio stropheus**, a véredények elferdítésére szolgáló eszköz.

anglaise, *fr.* (angléz), angol tánc.

Anglesea (Engleszi), sziget és egy grófság neve Walesben.

anglican = angolországi, angol; **anglicismus**, az angol nyelv sajátosságai hibásan átvive más nyelvekre; **anglizálni**, a ló farkát elvágni; **angloman**, *gg.* angol-utánzó; **anglomania**, angol-kórság; mindannak, mi angol, majomi utánzása; **anglophobia**, angol-gyűlölet.

angora, hosszú szőrü gyapju-szővet; **angorai**-kecske, lakmateve (finom, hosszú szőrü kecskefaj Angora tájékán, Kis-Ázsiában).

angoscioso, angosciosamente, *ol.* (ángosózó, ángosózamante), a bú, a bánat kifejezésével (előadni).

angraecum, *gg.* növényfaj, Sierra-Léonban, Madagascarban stb.

augriviariusok, ó német népség, mely a Weser mellett lakott.

angularis, *lat.* szögletes; **angulus**, szög, szöglet.

anguria, *lat.* görög dinnye; amerikai ugorka.

angustia, *lat.* szorult állapot, szorongattatás, szorultság, szorongás; **angustiae verborum**, szóválogatás; **angustia loci**, a hely szűkvolta; **angustia praecordiorum**, (*kórt.*) szűkmellűség. **angustura-héj gyógyt.** kina-héj.

Anian, Aniane, *gg.* név = a bánat-teljes, a legörnyedt.

Aenigma, *gg.* rejtély, talány; **aenigmaticus**, rejtélyes, talányos, talányszerű.

aniketon, *gg.* csalhatlan gyógyszer az ótvar ellen.

anil, *arab*, = indigo; **anilin**, az indigóban foglalt alj.

anilleros, spanyol, (anilyeros), az 1813-iki Restauratio után folkerekedett mérsékelt politikai-párt hívei Spanyolországban; **anillo**, (tul. gyűrű) maga ezen párt.

anima, *lat.* lélek.

animadversio, *lat.* megjegyzés; bírói megfeddés, megrovás.

animal, *lat.* élő lény, állat; **animálni**, lelkesíteni, buzdítani, bátorítani, tüzelni; **animalismus**, életmunkásság.

anima mundi, *lat.* világszellem; **a. rhei**, rabarbara-szesz; **animarum dies**, halottak napja.

animatio, *lat.* lelkesítés; **animato**, *ol.* élénkep.

animo, *lat.* azon szándékkal; **a. deliberto**, eltökélt szándékkal, szántszándékkal, készakarva; **a. injuriandi**, sértési szándékkal; **a. nocendi**, károcsítási szándékkal.

animositas, *lat.* ingerültség, indulatosság, indulatoskodás, ellenségeskedés.

animoso, ol. élénken.

animus, lat. kedély; szándék.

anion, gg. azon elem, mely a delejes alá vett testből kifejlík.

anis, gg. nt. ánizs.

anisette, fr. (ániszett), ánizs(zsal készített) pálinka.

Anker, ném. horgony.

ankonagra, gg. kőszvény a könyökcsuklóban.

ankterismus, gg. a nemzõ-részek beférceése (a fertõztetés megakadályozása végett).

ankylopleharon, gg. a szempillák benövése; **ankyloglossum**, a nyelv merevensége; **ankylomerisma**, a húsos részek roszul-növése; **ankylosis**, roszul-növés, merevenség,

Anna, 1) nõi név = kecses, kedves, nyájas; Anna, Anikó, Nina; 2) keletindiai számoló pénz = $\frac{1}{16}$ ezüst rupia, vagyis 6 uj krajcár.

annales, lat. annalisok = évkönyvek, éviratok; **annalista**, éviró, koriró.

Annapolis, grófság uj Skótföldön, britt Amerikában, hasonnevü fővárossal (előbb Port-Royal); Maryland fővárosa.

Ann Arundel (Enn Erondl) grófság Marylandban.

annata, lat. nagyobb egyházi javadalmak első évi jövedelmei, melyeket a javadalom birtokosának a pápai kincstárba kellett szállítania; évfordulati misék a katolikus egyházban.

annectalni, lat. hozzácsatolni, mellékelni; **annexum**, csatolvány, melléklet.

annellidák, lat. állatt. gyűrűnyök (az íz-állatok egy serege).

anni, lat. év(n)ek; **anni currentis**, folyó évi; **anni discretionis**, teljeskorúság éve; **anni ejusdem**, ugyanazon évi; **anni elapsi**, mult évi; **anni futuri**, jövő évi.

annihilálni, lat. megsemmisíteni, semmivé tenni; **annihilatio**, megsemmítés, semmivé-tétel.

anni praecedentis, lat. előbbi, vagy mult évi; **anni praesentis**, jelen évi; **anni praeteriti**, mult évi; **anni praetextati**, fiatalkori évek; **anni tempora**, évszakok..

anniversarium, lat. évfordulat, évfordulati nap, évfordulati ünnep; **anniversarius**, évfordulati.

anno, lat. évben, a. **aerae vulgaris**, a közönséges idõszámolás évében; **a. ante Christum**, Krisztus születése előtti évben; **a. Christi**, Krisztus születése után ...-dik évben; **a. currente**, folyó évben; **a. Domini**, az Urnak ...-dik évében; **a. elapso**, mult évben; **a. ineunte**, az év kezdetén.

annomnatio, lat. szándékos szóhasznalatlóság, p. o. a csend még csendesebb lön.

anno mundi, lat. a világ teremtésének évében.

annonagium, lat. gabona-kamat.

annonce, fr. (ánonsz), hirdetés, hirdetmény.

anno orbis conditi, lat. a föld teremtésének ...-dik évében; **a. orbis redempti**, a világ megváltásának ...-dik évében; **a. praecedente**, a mult évben; **a. praesente**, jelen évben; **a. praeterito**, mult évben; **a. recuperatae salutis**, az üdv évében; **a. regni**, uralkodás(ának) évében; **a. salvatoris nostrí**, üdvözítõnk évében.

annotálni, lat. följegyezni, fölroni; **annotata**, jegyzetek; **annotatio**, följegyzés; **annotatum**, jegyzék, jegyzet.

anno orbis conditae, lat. (Róma) város építése után ...-dik évben, v. a város építése évében (753. Krisztus születése előtt).

annuae praestationes, lat. évi szolgálmányok.

annuale, lat. oly mise, mely valaki lelkeért egy éven át mondatik; **annuallis**, lat. évi.

annuarium, lat. évkönyv (naptár).

annui reditus, lat. évi jövedelmek.

annuitas, lat. évi törleszték; évi járadék; Angolországban államadósság utáni kamatok, melyek vagy a töke törlesztésének fentartása mellett fizettettek és megválthatók; vagy ily fentartásnélküliek, eladhatók és megválthatlanok. Az utóbbiak 90—100, vagy 10—20—30 évre eladhatók (long annuities, short annuities); **consolidált annuitások**, (consols) oly kamatfizetések, melyek az adók által fedeztetnek.

annularis (digitus), *lat.* növendék-
ujj, gyűrűujj; **annulatak** *állatt.* gyü-
rönnyök.

annullalni, *lat.* megsemmisíteni,
semmivé tenni; **annullatio**, megsemmi-
sítés.

annunciatio, *lat.* hirdetés, hirdet-
mény; **annunciatio B. M. V.** = annun-
ciatio beatæ Mariæ virginis, gyü-
mölcsoltó Boldog-Asszony.

annus, *lat.* esztendő, év; **a. bissex-
tillis**, szökő év; **a. carentiae**, (nél-
külözés éve) azon év, melyben a tiszt-
viselő hivatalba lépése után fizetést
nem huz, vagy fizetéséből levonást
szenved; **a. currens**, folyó év; **a. dis-
cretionis** vagy **discretorius**, érett-
ségi év, érett kor; **a. elapsus**, mult
év; **a. embolicus**, szökőév; **a. emen-
datus**, kiigazított év; **a. et dies**, év és
nap; **a. exactus**, mult év; **a. fixus**,
változatlan év; **a. gratiæ**, kedvezmé-
nyi év; **a. intercalaris**, szökő év;
a. luctus, gyász-év; **a. lunaris**, hold-
év; **a. normalis** v. **normaticus**, sza-
bályszerű év, (mely t. i. nem új év nap-
ján kezdődik, p. o. egyházi, katonai
év); **a. praesens**, jelen év; **a. prae-
teritus**, mult év; **annus saxonicus**,
szász év : vagy időhatár, = 1 év, 6 hét
3 nap; **a. solaris**, nap-év; **a. vidulta-
tis**, özvegy-év.

annuum, *lat.* évpénz; évi fizetés.

anõa, *gg.* tompa elméség.

anodyne necklace *ang.* (ennodain
neklész), fájdalom-csillapító nyakra-
való, gyermekek fogzását könnyítő-
szer.

anodynia, *görög*, fájdalomatlanság;
anodynum, fájdalom csillapító szer.

ano ká kátho, *gg.* fölül és alul ható
(hánytató és hashajtó).

anokatharticum, *görög*, hánytató-
szer.

anomal, *gg.* rendhagyó, szabályta-
lan; **anomalia**, szabálytalanság, sza-
bály-elleniség, rendhagyás, kivétel (a
szabály alól); **anomalologia**, tan va-
lamily nyelv szabálytalanságairól; **ano-
malon** (verbum anomalum, t. anomala),
rendhagyó szó, *kül. ige.*

anon. = anonym.

anona, *nt.* haiti nyelven = palackfa.

anonym, *gg.* névtelen; **anonymítás**,
névtelenség.

anorganicus, *gg.* szervetlen, élet-
műtlen, létműtlen; **anorganismus**,
élelműtlenség; **anorganogenia**, tan a
szervetlen lények keletkezéséről; **ano-
rganognosia** tan, mely az életműtlen
lényeket megkülönböztetni tanítja;
anorganographia, létműtlen lények
leírása; **anorganolog**, a ki az élet-
műtlen lényeket kutatja; **anorgano-
logia**, tan az életműtlen lényekről.

anormal, *gg.* szabálytalan, szabály-
ellenes.

anorthit, *ész.* ferdzugla.

anorthoskop, *gg.* *ttan.* Plateau ál-
tal föltaalált, két párhuzamos s külön-
böző gyorsasággal forgó karikából
álló készüllet; a karikák egyike bemet-
szésekkel, a másika valamely torzalak-
kal van ellátva, mely utóbbi szabály-
szerűnek mutatkozik, ha forgatás köz-
ben az első karika nyílásain átnézünk;
torzító.

anorthotyp. *gg.* *ész.* ferd-idomos;
iglanóc.

anosmia, **anosphrasia**, *gg.* *kórt.*
szaglász hiánya, szagtalanság.

ansarin, *arab.* (oltalmazó) Moham-
med barátjai Medinában, kik õt az ül-
dözésektõl megoltalmazni ígérték.

Anselm, ónémet név = (isten oltal-
ma) = Enzsel.

Anson (Enszs'n), grófság Uj-Caro-
linában.

Ant v. Antec. = antecessor.

Anta, *állatt.* dél-amerikai vízi-disz-
nó; damasz tapir.

antacida, *gg-lat.* *gyógyt.* savanyúság
elleni szerek.

antagonismus, *gg.* ellenhatás, ellen-
izgás; ellenesség; Hufeland szerint
azon gyógytani törvény, miszerint va-
lamily szervnek elnyomott munkássága
más szervnek munkásságát idézi elő,
és valamely résznek növekedett mun-
kássága a másinak munkásságát csök-
kenti; **antagonista**, ellenes, ellenmás,
ellenfél, ellentárs.

Antal, l. Antonius.

antal, (bormérték) átalag.

antanaklasis, *gg.* valamely szónak
ismétlése más értelemben.

antaphrodisiacum, *gg.* a nemi ösztönt gyöngítő szer; bujasenyv elleni szer.

antapodosis, *gg. gyógyt.* a hidegláz visszatérése.

antapoplekticum, *gg. gyógyt.* szélütés elleni szer.

antárkticus, *gg.* déli, észak-ellenes.

antarhriticum, *gg. gyógyt.* köszvényelleni szer.

antaszthmaticum, *gg. gyógyt.* szűkmellűség elleni szer.

antatrophicum, *gg. gyógyt.* sorvadás elleni szer.

anteacta, *lat.* előzetek, előiratok;

antecedens, *lat.* 1) előzék, előzmény. 2) előmondat, előtétel, előtag. **antecedens causa morbi**, a betegség rejlőoka; **antecedentiák**, előzetek; korábbi (élet)viszonyok.

antecessor *lat.* előd; tiszt-előd.

ante Christum (natum) - *lat.* Krisztus születése előtt.

antecoronationalis, *lat.* koronázás előtti.

Antecursor, *lat.* előhírnök (keresztelő sz. János).

antedatálui, *lat.* (valamely irat) keltét előbbre tenni.

ante diem, *lat.* idő-előtt.

antediluvianus, *lat.* vizözön előtti.

ante elapsum terminum, *lat.* a határidő lejártá előtt.

antehomerica, *l. gg.* Homer előtti költemények.

ante lucem, *lat.* viradat előtt.

antembasis, *gg.* a csontoknak kölcsönös hatása egymásra.

ante meridiem, *lat.* dél előtt.

antemeticum, *gg. gyógyt.* hányás elleni szer.

antenati, *lat.* elődök, ősök.

antencasmus, *gg.* örültség öngyilkolási hajlammal.

antennae, *lat.* csápok.

antecoccupatio, *lat.* saját ellenvetéseinek cáfolata; megelőzés.

antependium, *lat.* lefüggő terítő a katolikus oltárokon.

antepenultimus, *lat.* az utolsóelőttit megelőző, végharmad (p. o. szótag).

Anteros, *gg.* a viszont-szeretet istene; a megvetett szerelmet boszuló isten.

ante terminum praefixum, *lat.* a kitűzött határidő előtt.

anthämorrhagica, *gg. gyógyt.* vércsillapító szerek.

anthectica, *görög*, sorvadás elleni szerek.

anthemis, *gg. nt.* montika.

anthera, *gg. nt.* portok (virágoknál).

anthericum, *gg. nt.* hölye.

anthesis, *gg.* virágzás ideje.

an'hiar-fa, *nt.* mérges nedvű fa.

Antiochus, *gg.* név = ellenes.

anthoboleis, *gg.* virághullatás;

anthobolia, virághintés; **anthographia**, virágleírás; **antholith**, virágkő, virágkövülés; kővé vált virág; **anthologia**, kalászat, virág-gyűjtemény; válogatott apróbb költemények; **anthologium**, mise-mondó könyv a görög egyházban.

anthracit, *gg. ásvt.* szénle.

anthrakolömus, **anthrakopestis**, *gg. kört.* fekete himlő.

anthrax, *gg. kört.* pokolvar; **anthrax-betegségek**, 1) melyek állatról emberre ragadnak, p. o. düh, lép-tályog; 2) melyek pokolvart idéznek elő.

anthropiatrik, *gg.* ember-gyógytan;

anthropismus, emberiség; **anthropoboros**, emberfaló; **anthropodámon**, istenített ember, isten-ember;

anthropodidaktos, emherek által tanított; **anthropogenia**, tan az ember nemzéséről, vagy keletkezéséről;

anthropoglossa, ember-hang (az orgonában); **anthropoglyph**, emberalaku kő; **anthropognosia**, ember-tan; **anthropognost**, ember-ismerő;

anthropogonia, tan az ember nemzéséről; **anthropographia**, az emberi test leírása; **anthropohistoria**, az emberiség története; **anthropokratia**, ember-uralom; **anthropolatria**, ember-imádás; **anthropolepsia**, ember-gyűlölet, részrehajlás, személyre való tekintet; **anthropolith**, ember-testek, vagy azok egyes részeinek kövülése; **anthropolog**, ember-ismerő; **anthropologet**, ki az embereket védelmezi; **anthropologia**, ember-tan, ember-isme-tan; **anthropomantia**, jövendő-lés az ember beleiből; **anthropometria**, az emberi test mérése, ember-

mérsi-tan, az ember tagjainak arányszerűségéről való tan; **anthropomorph**, emberhez vagy az ember tagjaihoz hasonló kő; **anthropomorphicus**, emberies, emberített, istent emberítő; **anthropomorphismus**, emberítés, eszmék érzékitése, istennek emberi ábrázolása; **anthropomorphisticus**, emberítő; **anthropomorphit**, ki az istennek emberi alakot ad; **anthropomorphologia**, az emberi alakról szóló tan (bonc-tan); **anthropomorphozálni**, emberíteni, istent képzeletünkben emberré tenni, istennek emberi tulajdonságokat, hibákat stb. adni; **anthroponomia**, az emberi élet törvényeiről szóló tan; Kant erkölcsstana szerint = az embernek törvényt alkotó esze; **anthropopathia**, az embernek gondolkodás módja az Istenről; **anthropopathicus**, ember-szerű, az ember gondolkodás módjának és érzéseinek megfelelő; **anthropopathismus** = anthropopathia; **anthropophag**, emberfaló; **anthropophagia**, emberfalás; **anthropophobia**, emberfélés; **anthropoplastik**, emberképalkítás; **anthropotheismus**, az emberinek istenítése; **anthropotek**, dicsarsnok; **anthropotomia**, bonc-tan.

anthurium, *nt.* virágfark.

anhyllis, *gg.* *nt.* szapúka.

anhyallage, *gg.* kölcsönös ragcsere.

anhyptotica, *gg.* *gyógyt.* áloműző-szerek.

anti, *gg.* ellen.

antiabolitionista, *gg.-lat.* valaminek (p. o. a rabszolga kereskedésnek) eltörlését ellenző.

antilades, *gg.* kórt mondolák v. mirigyek a szájban; **antiaditis**, mirigygyulladás.

antiaristokrata, *gg.* az arisztokrátiának ellensége.

antibacchius, *gg.* három szótagu vers-láb : — — —

antibarbarus, *gg.* 'az idegen szavak ellensége, nyelvtisztító.

antibasis, *gg.* ellenállás, ellenhatás.

antiboreum, *gg.* Észak felé irányzott napóra.

antichambre *fr.* (ántisámbra), elő-

szoba; **antichambrirozni**, előszobászkodni.

anti-Krisztus, = Krisztus-tagadó.

antichronismus, *gg.* idő-számolási hiba, hibás használata egyik időformánál a másik helyett.

antichthonok, *gg.* a föld lakói hasonló szélességi fok alatt a föld két ellenkező felén; ellenlábask.

anticipalni, *lat.* előlegezni; előre fölvenni; előre élvezni; **anticipando**, előleg, előlegesen; előlegezve; **anticipatio**, előlegezés; előleges élvezés; **anticipations-schein**, adót előlegező; papiros-pérez; **anticipative** = anticipando.

anticivismus, *gg.-lat.* mi a polgári kötelességgel ellenkezik.

Anticlea, *gg.* név : Ulysses anyja.

anticonstitutionalis = alkotmány elleni; **anticonstitutionalista**, az alkotmány ellensége.

anticontagionista, a ragályról tan ellensége.

anti-cornlaw-league *ang.* (ántikernláligh) Manchesterben 1838-ban Cobden munkássága által a gabának szabad bevitelét tiltó 1815-diki törvénynek eltörlése végett alapított egyesület.

anticyprius, *gg.* öt szótagu vers-láb : — — — — —

antidactylus, *gg.* l. anapaestus.

antidaemonista, *gg.* ördögtagadó.

antidiegesis, *gg.* az ellenfél ellenkező előadás.

antidoron, *gg.* viszonaajándék; a görög egyházban a fennmaradt szent kenyérnek elosztása a jelenlevő hívek között.

antidotum, *gyógyt.* ellenmérég, ellenszer.

antiganymed, *gg.* rút ifju

antik, *lat.* antique, *fr.* ódon, ó, régi, ószerű; óizlésű.

antikritika, *gg.* ellenbírálat.

antilegomena, *gg.* a szentírásnak azon részei, melyeknek valóságán kételkednek.

antiliberalismus, *gg.-lat.* a szabadelműség ellenzése.

Antillák, szigetcsoport az amerikai szárazföld előtt, más néven Ny.-India.

antilogia, *gg.* ellenmondás.
antiloqe, *gg. állatt.* zerge, zerna.
antim. = antimonim.
antimeria, *gg.* beszédrészek cseréje (p. o. név ige helyett).
antimetabole v. antimetalepsis, *gg.* a szónak ismétlése más helyzetetésben; szóforgatás.
antimetathesis, *gg.* a szónak ismétlése ellenkező értelemben.
antimimisterialis, *gg-lat.* minisztérium elleni.
antimon. *ásvt.* dárdany, piskolc.
antimonacalis, *gg.* szerzetes elleni.
antimonarchicus, *gg.* egyed-uralom elleni.
antimonium, l. antimon.
antimon kali, (*vt.*) dárd-hamag;
antimonoxyd, dárd-éleg.
antimoralis, *gg.* erkölcs-elleni; **antimoralismus**, erkölcselenség tana, mely a jó és rossz közötti különbséget megszünteti és minden cselekvényt közömbösnek nyilvánít.
antinationalis, *görög-latin*, nemzetellenes.
antinomia, *gg.* törvény-elleniség;
antinomianus, tagja egy éjszak-amerikai rajongó pártnak, mely törvényeket nem ismert.
antiorangista, az orániai uralkodóház ellenese (Németalföldön).
antipapa, *gg-lat.* ellen-pápa; **antipapalis**, pápa-ellenes.
antiparallel, *gg.* egyenközü vonalokat párhuzamosan átmetsző.
antiparamenta, *lat.* oltár-terítők.
antipascha, *gg.* husvét utáni vasárnap a görög egyházban.
antipathia, *gg.* ellenszenv.
antiperistasis, *gg.* két ellentétben álló természeti erőnek, p. o. hidegnek és melegnek hatása.
antiphasis, *gg.* ellenmondás, ellenbeszéd.
antiphéron, *gg.* érzéki beteg, ki mindenütt valamely képet vél látni.
antiphlogistica, *gg. (gyógyt.)* lobellenes szer.
antiphona, *gg.* vizondalok (az oltárnál és templomkarról, vagy a templomkar és a hívek között); **antiphonale v. antiphonarium**, könyv, mely

ezen dalokat foglalja magában; **antiphonia**, ellenmondás.
antiphora, *gg.* ellentét, ellenzet, ellenkezet.
antiphraasis, *gg.* valamely szónak ellenkező értelemben használása, p. o. bellum non est bellum.
antipod, *gg.* ellenlábás; ellenes, ellenfél.
antiporticus, *gg-lat.* oszlopokkal ellátott nyílt csarnok a templom-ajtók előtt.
antiprotasis, *gg.* szónoklatban a következő cáfolatnak előleges jelentése.
antiqua, *lat.* öreg írás, egyenes v. római írás; **antiquarius**, régiség-buvár; régiség-árus; **antiquitas**, óság, régiség; **antiquitus**, hajdan, régen.
antireformer, *ang.* ki az ujításokat ellenzi; maradi.
antirepublicanus, *gg-lat.* ki a köztársasági kormányformának ellene van.
antirevelationismus, *gg-lat.* az isteni kinyilatkoztatás tagadása.
antirevolutio, *gg-lat.* ellenforradalom; ellen-lázadás.
antiroyalis, *gg-fr.* király-elleni; **antiroyalismus**, királyság-gyűlölés.
antirrhinum, *gg. (nt.)* pintyó.
antiscii, *gg.* föld-lakók, kiknek árnyéka ellenkező égtájak felé esik.
antiscrypturismus, *gg-lat.* a szentírás tagadása.
antiseptika, *gg. (gyógyt.)* roh-ellenes szerek.
antisocialis, *gg-lat.* társadalom elleni.
antispassmadika, *gg. (gyógyt.)* görcs elleni szerek.
antispastus, *gg.* négy szótagu versláb: — — — — .
antistes, *gg.* előjáró, egyház- v. iskola-fölügyelő; főpap; **antistita**, előjáróné, fejedelem-asszony.
antistropa, *gg.* 1) ellendalszak; 2) hasonvégzet.
antithaumaturgia, *gg.* a csudák tagadása.
antithesis, *gg.* ellentét; **antitheticus**, ellentétes.
antitriuitarius, *gg-lat.* sz -háromság-tagadó.
antlia pneumatica, *gg.* légszivattyu.
antoeeci, *gg.* kik a hosszúság és szé-

lesség ugyanazon fokai alatt laknak; ellenlakók.

antodontalgika, *gg.* (gyógyt.) fogfájás elleni szerek.

Antoinette *fr.* (ántóanett) = Antonia; **Antonius**, *lat. név* = (a megbecsülhetetlen, a megvásárolhatatlan) Antal; **Antoniusfeuer**, (gyógyt.) orbánc, sz. Antal tüze, azért így nevezve, mert állítólag a XI. században sz. Antal csontjai ilyenmő betegség ellen csudát műveltek, a mi ismét az Antal rendjének alapítására adott alkalmat, mely rendnek tagjai „Antonius uraknak” (Antonius-Herren) neveztettek; **Antonius-Kreuz**, T alaku kereszt, melyre Szent-Antal a 4-dik században fölfeszítettetett.

antonomasia, *gg.* (tulajdonnév használata köznéví, p. o. „Demosthenes” a helyett „nagy szónok”), név-elvonás, névképzés.

Antwerp, belga tartomány, hasonló nevű fővárossal.

Anubis, ó-aegyptusi isten kutya-fővel.

anuria, *gg.* (kórt.) hüd-rekedés.

anxietas, *lat.* aggodás, nyugtalan-ság, nyugtalanzkodás, gyötrődés, szorongás; szív-szorulás.

Aeolius, az ó-görögöknek egyik fő-törzse, mely a többitől nyelve és szokásai által különbözött.

Aeolin, Eschenbach által föltalált hangszer; **aeolodikon**, szél-harmonica; **Aeolus**, az ó-görögöknél a szelek istene; **aeolus-hárfa**, szélhárfa.

aeon, *gg.* hosszú időtartam; **aeoniak** v. **aeoni ünnepek**, évszázados ünnepek.

aoristos, *gg.* a nyelvtanban (a meg nem határozott) határozatlan múlt idő alakja.

aorta, *gg. bt.* függ-ér; **aortitis**, *kórt.* függ-ér-lob.

Aosta, sardiniai tartomány, hasonló nevű fővárossal.

apage, *gg.* ell el innen! takarodjál!
apage Satanas, Sátán távozzál.

apanage *fr.* (ápánázs), évpénz.

apargia, *gg. nt.* apárka.

apart, *fr.* külön, magában; **apartement** (ápártmán), lakosztály, lakrész.

apathia, *gg.* szenvtelenség, szenv-

hiány; érzéktelenség, indulatlanság, szenvedélytelenség; érdektelenség.

apatit, *gg. ásvt.* villó-savas mész.

apaturiak, *gg.* három napi ünnep Bacchus tisztelőtére a régi Athenben.

ápe, *ápen*, kenyér rizs-lisztből a Hinduknál.

apella, *gg.* körülméletl.

Apelles post tabulam, *lat.* Apelles (görög festő) a kép mögött (hogy a nézők ítéletét meghallhassa); halgatózó.

apemphasis, *gg.* nehézértelműség.

Apenninek, hegylánc Olaszország hosszában.

aperte, *lat.* nyíltan, szemben; **apertura**, nyílás, nyíladék; üresség.

apetalae, *nt.* szíromtalan növények.

à peu de frais *fr.* (á pó dö freh), kevés költséggel, kevés fáradsággal;

à peu près (á pó preh), csaknem, majdnem, körülbelül.

aphagia, *gg. kórt.* képtelenség nyelni.

aphaeresis, *gg.* betű-elhagyás a szó kezdetén, p. o. „lauda” „alauda” helyett.

aphasia, *gg.* megijedés miatti elnémulás.

apheleia, *gg.* fesztelenség, egyszerűség, természetesség (az előadásban).

aphelium, *gg.* naptáv, naptávol, valamely bolygónak legnagyobb távolsága a naptól.

aphis, *gg.* állatt. levelész.

aphorismák, *gg.* tanmondatok, töredék-gondolatok; gondolat-töredékek; **aphoristicus**, tanmondatos; össze nem fűzött, töredékes.

aphrodisiaca, *gg.* érzéki szerelemre ingerlő szerek; **aphrodisiak**, szerelmi ünnepek, Venus-ünnepek; **aphrodisiasmus**, beteges szerelmi düh; **aphrodisius morbus**, bujasenyv.

Aphrodite, *gg.* a tenger habjából eredett (Venus mellékeve); szépség, kellem; állatt. viziló-hal.

aphtha, *gg. kórt.* súly.

a petito amovere, *lat.* kérelmetől elmozdítani.

a placere, *ol.* (á piácsere) (ker.) tetzésre.

apices juris, *lat.* a törvénytudók fogárdossága.

a pied, *fr.* (á pieh), gyalog.

apis, a szent bika, az ó aegyptusiak istensége.

à plomb *fr.* (á plong), mérő-ón szerint; függirányosan; **áplomb**, *dév. ért.* egyenes tartás, biztos magatartás, biztosság a magaviseletben.

apneusia, *gg. kórt.* lélekzet-hiány; **apnoasphyxia**, tetszhalál.

apobaterion, *gg.* bucsuzó ének.

a poco a poco, *ol.* lassan.

apocope, *gg.* betű-elhagyás a szó végén; végcsonkítás, véghagyás.

apocrisarius, *gg.* (*tul.* bíró) pápai előadó.

apocryph, *gg.* ál, becsusztatott; hamis, hamisított.

apodemialgia, *gg.* utazási vágy; kikívánczolás (ellentétben a honvágygyal); **apodemik**, utazási utmutatás.

apodes, *lat.* állatt. hasparátlanok (halak).

apodikticus, *gg.* ellenmondhatlan, megcáfolhatlan; határozott.

apodosis, *gg.* utó-mondat, utó-szak (a körmondásban).

apogaenum, *gg.* a csillagok legnagyobb távolsága a földtől; földtáv, földtávól.

apographum, *gg.* másolat.

apokalypsis, *gg.* János jelenéseinek könyve, látványok könyve; **apokalyphticus**, homályos, rejtélyes, rejtélyes (mint János jelenéseinek könyve).

apokarteresis, *gg.* szándékos éhenhalás.

apoklasma, *gg. seb.* csonttörés.

Apokletak, *gg.* a választottak.

apokometria, *gg.* távolság-mérés.

apokrisarius, *gg.* pápai követ Konstantinápolyban.

apolithosis, *gg.* kövülés.

apollinaristák, keresztény felekezet a 4. században, Apollinaris laodiceai püspök követői.

Apollo, *lat.* a nap, jövendőmondók, költők istene.

apollonikon, Angolországban 1817-ben föltalált hangszer.

apollonion, darmstadt Völler által föltalált zongora, sípművel.

apolog, *gg.* tanmese, tanulságos mese v. költemény.

apologema, *gg.* védpont; **apologet**

v. **apologista**, védíró, védszónok; **apologetik**, védtan, hit-védtan, oktatás a védelmezésben; **apologeticus**, védirati, védszónoki, védtani, hitvédtani; **apologia**, védbeszéd, védirat, védszó; **apologizálni**, védbeszédet tartani.

apomyktosis, *gg. kórt.* fejbicegés.

aponeurographia, *gg.* in-leírás; **aponeurologia**, izomtan; **aponeurosis**, rost-hártya.

apophlegmatica, *gg. gyógyt.* nyálkahajtó szerek.

apophthegma, *gg.* velős mondat, emlék-mondat;

apophysis, *gg. bt.* csont-nyulvány, kinövés.

apyplanesis, *gg.* eltérés a főtárgytól (beszédben).

apoplektika, *gg. kórt.* szélütés elleni szerek; **apoplektikus**, gutaütött, szélhűdött.

apoplexia, *görög*, szélhűdés, gutaütés, guta.

apopsychia, *gg. kórt.* mély ájulás.

aporema, *gg.* kétség, rejtély; **aporetikus**, kételkedő.

aposiopesis, *gg.* elhallgatás.

aposkemma, v. **aposkepsis**, *gg. kórt.* a kóranyagnak átszállása.

aposphragisma, *gg.* pecsét-nyomat.

a posse ad esse, a lehetőről a létezőre, vagyis, hamisan következtetni.

apostasia, *görög*, hithagyás, hittagadás; **apostata**, hitehagyott, hittagadó.

apostasis, *gg.* 1) apostasia; 2) kelevény.

apostem, **apostema**, *gg.* kelevény.

a posteriori, *lat.* utólag; tapasztalásból.

apostol, *gg.* hitkövet, hiterjesztő, apostol; **apostolatus**, *gg-lat.* apostolság; egyházi törvényhatóság és pápai kormány; **apostolicismus**, egyházi főuralom; **apostolicitas**, apostoli tulajdonság, egybehangzás az apostolok tanáival; **apostollicum**, az új szövetségi iratok összege, a négy evangelium kivételével; **apostolicus**, apostoli;

apostoli hónapok: Januar, Martius, Majus, Julius, September és November; **apostoli szék**, a pápa udvara; **apostoli kamara**, a pápa jövedelmeinek

kezelésével megbizott hatóság Rómában; **apostoli** község, vallásos község, mely úgy van szervezve, mint az első keresztények éltek.

apostropha, *gg.* 1) hiányjel; 2) megszólítás (beszédközben); feddő beszéd, feddés; **apostrophalni**, hiányjelezni; beszéd közben valakit élenken megszólítani, megtámadni.

apotheka, *gg.* gyógyszerház.

apothoeisis, *gg.* istenítés; istenek közé sorozás.

a potiori, *lat.* a többség után; **a potiori fit denominatio**, a többség után történik az elnevezés.

apparatus, *lat.* készülék, szer, műszer; tanszertár; előkészület.

appareil *fr.* (áppárelj), készülék; pompa; **appareilleuse** (áppáreljöz), kerítőné.

apparens, *lat.* látszó, látszólagos; **apparenter**, látszólag.

apparitio, *lat.* megjelenés; tünevény; látvány; **apparitor**, törvény-szolga.

appassionato, *ol.* szenvedélyesen.

appel, *fr. (ht.)* gyülekező (a katonáknál).

appellabilis, *ujlat. (ttud)* főlebbehatható; **appellabilitas**, főlebbehathatóság; **appellalni**, pörös ügyekben az alsó bírótól a felső bíróra hivatkozni, és annak ítéletét kérni, főlebbezni, főlebb vinni v. hozni; (fő)hivatkozni; **appellans**, főlebbező; **appellat**, a főlebbező ellenfele; **appellata**, főlebbezés; **appellatio**, főlebbezés, főlebbvitel; **a. deserta**, elkésett v. elmulasztott főlebbezés; **a. frivola**, konok főlebbezés; **appellations-Conseil** *lat fr.* (konzely), főtörvényszék; **appellations-Deduction**, a főlebbezés kifejtése, főlebbezési indokok v. panaszpontok.

appellativum (nomen appellativum), *lat.* köznév.

appellatorium, főlebbviteli.

appendix, *lat.* függ-lék, toldalék.

Appenzell, sveici canton.

apperceptio, *lat. (bölcs.)* megérzés.

appertinentia, *lat.* tartozék.

appetitus, *lat.* étvágy; vágy.

applacidalni, *lat.* jóváhagyni, megengedni.

applaudalni, rendbe hozni, kiegyenlíteni; egyengetni.

applaudalni, *lat.* tetszését nyilvánítani; tapsolni, megtapsolni; **applausus**, taps.

applicabilis, *lat.* alkalmazható; **applicalni**, alkalmazni, illeszteni; **applicatio**, alkalmazás; gyakorlatbavétel; szorgalom; **applicative**, alkalmazva, alkalmazólag; **applicatus**, alkalmazott.

applicatura, *ujlat.* ujjrakás (jártékban).

applicetur, *lat.* (orvosi rendelvevényeken) tetessék föl (p. o. tapaszt.)

appointement *fr.* (ápoéntmán), magasabb államszolgák és polgári tisztviselők fizetése; **appointirozni**, (ápoent.), magasabb tisztviselőket fizetni.

apporte! *fr.* (áport), hozd ide! **apportirozni**, elhozni, oda vinni.

appositio, *lat. (nyt.)* utántétel, értelmező hozzátétel.

apprehendalni *lat.* (apprehendere), 1. megragadni, birtokba venni; 2. megragadhatni, rosz néven venni, orrára venni, orrolni; **apprehensio**, megragadás; neheztelés; **a. possessionis**, birtokba vétel; **apprehensivus**, kényes, könnyen neheztelő.

apprêteur *fr.* (áprétör), elkészítő, *kül.* ki a posztót és egyéb szöveteket fényessé készíti, csinozó, kicsinozó, **apprêtur**, kelme-fény; csinozat.

approbálni, *lat.* jóváhagyni, helyeselni, helybenhagyni; **approbatio**, jóváhagyás, helyeslés, helybenhagyás; **approbatur** = jóváhagyatik (nyomatás alá bocsáttatik).

approches *fr. (ht.)* (áprós), a vár-ostromlók által ásott árkok, melyek az ostromlók fedezik, és lehetségessé teszik, hogy a várművekhez mindinkább közeledjenek; közelítő árkok, a német Laufgraben után futó-árok; ostrom-árok, ví-árok.

appropriálni, *lat.* elsajátítani, **appropriatio**, elsajátítás.

approviantirozni, *lat.* élelmi szerrel ellátni, élelmezni.

approximando, *lat.* közelítőleg, megközelítőleg; **approximatio**, közelítés, megközelítés; **approximativ**,

közelítőleg, közelítőleg; **approximative**, közelítőleg, megközelítőleg.

appui, *fr.* (ápu), tám-pont, támasz; karfa, fogódzó; **appui-main** v. **appui de main** (dö mehn), a festők kézi támasza, festő-pálca.

appunto-váltó, *ol.* oly váltó, mely által valamely tartozási összeg kiegyenlítettik, maradvány-váltó.

a. pr. = anno praesenti.

Apr. = Aprilis.

a. praec. = anno praecedenti, mult évben.

a. praes. = anno praesenti, jelen évben.

a. praet. = anno praeterito, mult évben.

A. p. R. C. = Anno post Romam conditam, Róma építése utáni évben.

après, *fr.* (ápreh), azután, tovább.

aprikose, *fr.* kajszibarack.

April, *lat.* (tul. kinyílás hava), Aprilis, April, Sz.-György-hó; előtavasz, tavasz-hó, negyed-hó

a prima aetate, *lat.* zsenge korától fogva; **a prima vista**, *ol.* első látásra (játszani v. énekelni).

a priori, *lat.* előleg, előszeresen; tapasztalás előtt v. nélkül, pusztán ésszokokból (ítélni v. bizonyítani).

à propos, *fr.* (ápropo), épen alkalmas időben; beszédközben átmenet vagy félbeszakításképpen használatik; előbb mint sem elfelejtem, épen eszembe jut.

a proposito, *lat.* szándékosan, célhoz képest.

apsidák, *gg. (csillag.)* csúcspontok (a napközeli- és nap távpontjai a bolygók pályafutásában); **apsid-vonal**, a napközeltől a naptávig képzelt vonal, távközi-vonal, csúcsvonal.

a punto d'arco, *ol.* a nyirettyü hegyével.

aq. = aqua, *lat.* (gyógyt.) víz.

a quadro, *ol. (zen.)* négy hangra, négy hanggal.

aqueductus, *lat.* vízvezeték.

aqua et igne interdictus, *lat.* (víz- és tűztől eltiltott) = száműzött.

aqua fortis, *lat. et.* választóvíz.

aquagium, *lat.* víz-lecsapolási jog.

aqua Gregoriana, *lat.* gergelyi-víz,

t. i. hamu, só és borral elegyített tisztító víz, IX. Gergely pápa után nevezve. **aequalis**, *lat.* egyenlő; **aequalitas**, egyenlőség.

aquamanele és **aquamanus**, *lat.* mosdó tányér, melyet a misézó pap kézmosásra használ.

aquamarin, (*dsvt.*) égle, tengeri kő. **aqua mihi haeret**, *lat.* (tul. megakad bennem a víz), zavarban vagyok.

aequanimitas, *lat.* egykedvűség, lelki nyugalom.

aquarell, vízfesték; vízfestés.

aquaticum, *lat.* víz-használati jog.

aequatio, *lat. (mt.)* egyenlítés; egyenlet.

aqua toffana, *ol.* mérge-keverék, Toffana mérge-keverő nő által 1700-ban föltalálva.

aequator, (*csill.*) egyenlítő, középkörvonal a földtekén.

à quatre mains, *fr.* (a gátr' méhn) **a quattro mani**, *ol.* (a kuátro máni). négy kézre.

aquavit, *lat.* (tul. élet-víz), lepárolt fűszeres borszesz.

Aqui, szardiniai tartomány hasonló nevű fővárossal.

aquilegia, *lat. (nt.)* cámolý.

aequilibrium, *lat.* súly-egyen; **aequilibrium**, *lat.* kötél-táncos, műlovag.

aquilo, *lat.* éjszaki szél.

aequinoctial, *lat. (csill.)* éjegyeni, éjnapgyeni; **aequinoctium**, éjnapgyen.

aequiparalni, *lat.* összehasonlítani.

aequipollens, *lat.* egyen-értékű; egy-jelentésű.

aequipondium, *lat.* súly-egyen.

aequitas, *lat.* méltányosság.

aequivalens, *lat.* egyenértékű; egyenérték.

aequivocum, *lat.* kétértelműség.

A. R. = **academiae Rector** = akadémiai igazgató; **admodum reverendius** = nagyon tisztelendő; **anno Regni** = országlásának évében.

Ára, **aera**, *lat.* (bizonyos meghatározott időponttól. világtörténeti eseménytől, kezdődő), évszámolat; p. o. keresztény évszámolat Krisztus születésétől.

arabeska, (arabszerű, tulajdonképen a növényországból kölcsönzött cífrázat a festészetben).

arabis, *lat. (nt.)* ikrapikk.

arabo-fedesco, *ol.* a festészetben és szobrászatban a mór, római és góth stílusnak vegyítése.

arachne, *gg. (állatt.)* pók, pókháló; **arachnoidea**, *(bt.)* recés hártya az állati test némely belső részein; **arachnidák**, pókfélék, parkányok; **arachnologia**, pók-isme-tan; időjósítás a pókhálóból.

Aragonia, egyike a legrégebbi spanyol királyságoknak; most spanyol tartomány.

arak, *arab*, a mohammedanok purgatoriuma.

arak, **arrak**, **rak**, *malaji*, pálinka cukorból és rizsből, kókusznedvvel elegyítve.

Aral, tenger a káspi tenger mellett.

araliaceae, *(nt.)* borostyán-félék.

Aranjuez, (áránchuesz), spanyolországi város és királyi mulató-kastély.

aranzada, spanyol térmérték, különösen szőlőkre nézve = $38\frac{2}{3}$ are, v. $73\frac{1}{3}$ varas, azaz 1074 bécsi □ öl.

aranzini, *ol.* száraz és cukros narancsok.

aräometer, *gg. (ttan)* folyadékmérő, sűrűmérő, hígmérő.

aräostylos, *gg. ép.* ritkaoszlopos.

aerariális, *ujlat.* kincstári; **aerarium**, kincstár.

aras v. ara, amerikai papagály.

Araucania, egyik tartomány neve a chilei köztársaságban.

arba, *török*, keleti, egyfogatu jármű két kerekkel; taliga.

arbáa, aegyptusi vert aranypénz.

arbigassi, *török*, a sultán udvari szolgáinak fölügyelői.

arbiter, *lat.* választott bíró.

arbíth, *zsidó*, az izraeliták esti imádsága.

arbitrage, *fr.* (árbitrázs), választott bírói ítélet; a pénz- és váltó-folyam közötti különbség különböző helyek között; váltó-kémet; **arbitrage-Geschäft**, állampapirokkal és váltókkal való üzérkedés, midőn azok nyeresévégett oly helyre küldetnek, hol legma-

gasabb árú van; **arbitrage-Rechnung**, ezen árkülönbség fölszámítása, váltókémeti számolat.

arbitrarius, *lat.* önkéntes, önkényes; **arbitrario**, önkényt, önkényesen.

arbitrium, *lat.* határozat, ítélet; vélemény, belátás, tetszés, jónak-látás; önkény; **ar. boni vini**, szakértői vélemény; **a. divinum**, isteni végzet; **a. judicis**, a bíró belátása; **a. liberum**, szabad akarat.

arbolade, *fr.* (árbolád), körtemust torta, (liszt-, tej-, vaj-, cukor és körtemustból).

arbor affinitatis, *lat.* mellékági nemzetségfa; **a. consanguinitatis**, vérrokonsági nemzetségfa; **a. genealogica**, nemzetség-fa; **a. vitae**, élet-fa.

arbuse, *orosz*, görög-dinnye.

arbutus, *nt.* kuckója.

arcade, *fr.* (árkád), ívezet, ívtornác, ívcsarnok, oszlop-bolt, ívezetes folyosó.

arcanum, *lat.* titkos szer; **a. cosmeticum**, titkos szépítő-szer; **a. duplicatum**, kénsavas-borkó.

archäographia, *gg.* régiségek leírása; **archäolog**, óbuvár, régiségek ismerője, régiség-buvár; **archäologia**, régiség-isme, régiség-tudomány; régiség-tan.

archaismus, *gg.* ószerűség; avult (szó, szófűzés).

Archangel, kormány-kerület európai Oroszország legéjszakibb részén; főváros a Dwina mellett, a birodalomnak negyedik kereskedő városa.

Arches-court, = **Court of Arches**, *ang.* (árcsisz-kört, kört of árcsisz), a legelőkelőbb egyházi főtörvényszék Angolországban, mely a canterburyi érsek alatt áll.

archetyp, *gg.* első nyomat; **archetypus**, eredeti irat, eredeti kép.

archi-abbas, fő-apát; **archiater**, főorvos; **archi-bouffon**, *fr.* (ársibufon), főbolond; **archi-camerarius**, főkamrás; **archi-cancellarius**, főkorlátnok; **archi-capellanus**, főkáplán; **archi-capitulum**, főkáptalan; **archi-dapifer**, főasztalnok; **archi-diaconus**, főesperes; **archi-diöcesis**, érseki megye; **archidux**, főherceg; **archi-episcopalis**,

érseki; **archi-episcopatus**, érsekség; **archi-episcopus**, érsek; **archi-gymnasium**, főtanoda; **archi-hiërarch**, főpap; **archi-hiërre**, főpapság (a görög-ország egyházban).

Archilochus, görög költő, a jambus föltalálója.

archimagia, *gg.* fővarázsolat (azon vélt mesterség: aranyat és ezüstöt csinálni); **archimagus**, fővarázsló; ó perzsa varázsoló; **archimandrita**, zárda-főnök, apát a görög egyházban.

Archimedes, *gg.* számtudós; **Archimedes** vizi csigája, viz-emelő v. vízmerítő gép.

Archimonasterium, . főmonostor; **archiöconom**, az egyházi javak igazgatója; **archipápa**, az első egyházi előljáró a görög egyházban; **archipelagus**, (*tul.* főtenger) szigettenger; **archipheract**, *gg.-zsidó*, zsidó iskolai előljáró; **archipresbyter**, főpap.

architect, *gg.* építész; **architectonik**, építészeti műtan; *bölcs.* rendszerezés, műrendezés; **architectonikus**, építészeti; **architectonograph**, építészeti mű leírója, építészet tanítója; **architectura**, építészet; építésmód.

architrab v. **architrav**, *gg.-lat. épít.* oszlop-póc, oszlop tejeje; főgerenda, párkány-gerenda, párkány-hordó.

archivarius, levéltárnok; **archivum**, levéltár.

archivolte, *fr.* (ársivolt), szalagkarima a párkány-gerendán; bolt-ék.

Archont, *gg.* Athenben a királyok elüzetése után a köztársasági főnök neve.

archos, *gg. bt.* végbél.

arciere, *ol.* (árchiere), íjász, nyilas; **testőr**; **arciere-guarde**, az ausztriai császár ősi testőr-serege.

arcitenens, *lat. csill.* nyilas (az állatkörben).

arco, *ol.* nyirettyü, hegedü-vonó.

Arcole, kis város az Étsch mellett, hol Bonaparte tábornok 1792. nov. 15—17. győzelmet nyert az ausztriai seregek fölött.

arctium, *növt.* bojtorján.

arctopus, *gg. nt.* medveláb-fü.

arcus, *lat. iv;* **arcus triumphalis**, diadal-iv.

ardelle, *fr. eau d'—* (ó d'árdell), szegfü-viz.

Ardennes, *fr.* (Árdánn), erdős hegység Franciország és Németalföld között; egyik departement neve.

ardeur, *fr.* (árdór), hőség, forróság; *átv. ért.* buzgalom, tüz.

ardito, *ol.* bátran.

ardor, *lat.* hőség, forróság, hev; **a. stomachi**, *kórt.* zaha, gyomorhév; **a. urinae**, nehéz vizezés.

ardua quaestio, nehéz kérdés.

are, *fr.* (ár), a francia térmérték egysége, =száz négyszög mètre, vagy 27,7₂ bécsi □ öl.

area, *lat.* terü, udvar; a küzdter síkja; *kórt.* hajhullás; *éremtan*, pénzlap, éremlap.

areal, *új lat.* földtér, terület; **areal-grösse**, térnagyság (négyszög-lábakban stb. kifejezve).

areb, keletindiai számoló pénz = 25 Lack rupia, vagy 2 $\frac{1}{2}$ millió rupia.

arédas, könnyü keletindiai szövet.

aréka, ázsiai fa, melynek dióhoz hasonló gyümölcséből az ugynevezett catechu v. japáni föld (összehúzó szer vér folyásoknál) készítettik.

aremein, *török*, kincstárnok.

arena, *latin*, küzdő tér; szintér, nyári szinkör; **ar. urinaria**, *kórt.* hufy-főveny.

arenda, *lat.* bér, haszonbér, bérlot; **arendálni**, kibérleni (bérbeadni, bérbevenni); **arendator**, bérlő, bérnök, haszonbérlo.

arendallit, norvégiai sötétzöld, átláthatlan kő.

areola, *lat.* udvar a hold körül; csecsbimbó udvara.

areopag, *gg. tul.* Ares (=Mars) halma; ó Athenben főtörvényszék, mely Ares halmán tartá üléseit.

Arequipa, egyik tartomány neve Peruban, hasonló nevű fővárossal.

Ares, *gg.* a hadak istene az ó görögöknél.

árestáns, *lat.* fogoly, rab; **arestum**, fogház, börtön, tömlőc.

aretologia, *gg.* erénytan.

à revoir, *fr.* (á revoár), a viszontlátásig.

Argand, angol, ki 1783-ban az ugy-

nevezett argandi lámpákat, türes hengeralakú bélel, föltalálta.

Argentini szövetség, délamerikai a la Plata folyóvíz melletti államok szövetsége.

argonanták, Jason utitársai, kikkel Argo hajón Kolchisba utazott az aranygyapju elhozatala végett; *állatt.* gályaga.

argumentalni, *lat.* érvezni; okoskodni; **argumentatio**, érvezés; okoskodás, bizonyítás; **argumentum**, érv, bizonyosság, ok, alap, alapok, ok-adat, tám- v. gyámok; véd-ok, védv, oksuly, okerő; tartalom; **a. achilleum**, hamis következtetés; **a. a contrario**, az ellentétből folyó ok; **a. ad hominem**, egyénileg érthető ok; az ellenfél fölfogásához, személyi viszonyaihoz mért ok; **a. bacullum**, hamis okoskodás; **a. legis**, a törvény oka.

Argus, *gg.* (Argos), Juno által tehénné változtatott Ió száz szemű öre; *dtv. ért.* igen éber, éles látású, féltékeny ör; **argus**-szemek, nagyon vigyázó, mindig éber szemek.

argutia, *lat.* elménckedés.

Argyle (Árdseil), 1) egyik grófság neve Skótföldön és uj déli Walesben Ausztráliában; azonfölül több városnak neve Éjszakamerikában; 2) skót hercegi család.

argyrokra, *gg.* pénzuralom, **argyromania**, pénzsomj, pénzvágy; **argyropöa**, ezüstcsinálás.

aria, *ol.* nóta, dal, ének, ária, dana.

aria cattiva, *ol.* rosz, hideg lázt okozó levegő.

Ariadne, Minos leánya, ki Theseust a Labyrinthból kimenté.

arianismus, Ariusnak tana a 4-ik században, miszerint Jézus csak ember vala; **arianus**, ezen tan követője.

Ariel, *zsidó*, vízi-szellem; lég-szellem; az ártatlanság védszelleme.

arles, *lat. csill.* kos; *ht.* faltörő kos.

ariette, *ol.* dalka, dalocska.

Arihman, l. Ahriman,

Arlovist, ó német név = szilárd becsületü.

Aris, perzsa róf = 37 hüvelyk.

Aristarch, *gg.* szigorú mű-bíráló, mint Homer és Pindar költeményeinek ily nevü megbírálója.

Aristobul. *gg.* név = a legjobb tanácsadó.

aristo-democratia, *gg.* a főrendűek és a nép együttes uralkodása.

aristokrata, *gg.* főur, főrendü ur; a főrendűek uralkodásának párthive; a főrendűek szokásainak utánzója; **aristokratia**, a főrendűek uralkodása; főuri-rend, főrendűek; **aristokratikus**, főuri, főrendi; **aristokratismus**, a főrendűek elvei, szokásai; főrendüség.

aristolochia, *gg. nt.* gége-virág.

Aristophanes, görög vigjáték-író.

Aristoteles, *gg.* atheni böles a 4-ik században Krisztus előtt

arithmetica, *gg.* számtan; **arithmeticus**, számvető; **arithmomantia**, jövendölés a számokból.

arizis, tarka alakokkal himzett gyapjuszőnyegek Arras-ból, Németalföldön.

Arkadia, *gg.* pásztornép által lakott hegyes vidék Moreaban; **arkádiai**, pásztori; ártatlan.

Arkansas, egyike az éjszak-amerikai Egyesült-Államoknak; Mississippi mellék-folyama.

arkteus, *gg.* éjszaki.

Arkwright, (arkreit), mesterségére nézve borbély, ki 1768-ban a fonógépet föltalálta.

arlecchino, *ol.* (árlekinó), **arlequin**, *fr.* (árlekeh), harlekin, bohóc, ugróc.

armia, *lat.* fegyver; családi cimér.

armada, *spany.* fölfegyverzés; a XVI. században spanyol hadihajó-sereg.

armadia, hadsereg.

armadill, *spany. állatt.* páncélos állat.

Armagh, grófság Irföldön hasonló nevü fővárossal.

armalis, *lat.* nemes-level, cimérlevel; **armalista**, level-nemes.

armamentarium, *lat.* fegyvertár.

armariolium, szentség-tartó a római katolikus egyházban.

armarium, *latin.* fegyver-szoba; könyv-szekrény; **armarius**, fegyvergyártó; könyvtárnok; előénekes a zár-dákban.

armatura, *lat.* fegyverzet, hadiszer; *ttan.* a delejnek vasalása.

Armenia, Örményország, Ázsia nyugati részében.

Armin és **Arminia**, ó-német nevek, = a kitünő, az erőteljes.

armistitium, *lat.* fegyver-szünet.

armjak, *orosz*, az orosz parasztok rövid felső öltönye.

armoisin, *fr.* (ármoazán), ritka (szövésű) bélés-tafota.

armonico és **armonioso**, *ol.* összhangzatos.

Armstrong, egyik grófság neve Pennsylvániában; több városnak neve Éjszak-Amerikában; angol orvos; angol és éjszak-amerikai tábornok.

arnaut, az albaniaiaknak török neve.

Arnobia, **Arnobius**, név = szüz, erényes.

arnika, *gg. nt.* kappan-ör.

Arnold, ó-német név = a becsület lovagja.

aroidae, *lat. nt.* konty-virágfélék.

aroma, *gg.* zamat (a növények fűszer és illat anyaga); **aromalith**, jó illatu kő; **aromaticus**, fűszeres, zamatos, illatos, illatszerű.

aron vagy **arum**, *gg. nt.* konty-virág.

Aroostook, (árussztúk), folyóvíz és grófság Maine éjszak-amerikai államban.

arpegiato, *ol.* (árpedzsáto), töredezve.

arpent, *fr.* (árpáhn), előbb egy hold föld, körülbelül 1425 bécsi □ öl.

arquatus morbus, *lat.* kórt. sárgaság.

Arragonia, *spany.* tartomány neve.

arranzsirozni, *fr.* rendbe hozni, rendezni.

Arrátel, t. **arrateis**, portugalli súlymérték, melyből 32 tesz egy arrobát, és 128 egy quintalt vagy mázbát.

arrestatio, *lat.* elfogatás, letartóztatás.

arrest of judgment, *ang.* (erreszt of dsödsment), az ítélet-hozatal akadályozása.

arretalni, *lat.* letartóztatni, megfogni, fogházba vinni.

arrha, *uj lat.* foglaló; bánat-pénz; **arr. confirmatoria**, foglaló; **a. nuptialis**, jegyajándék; **a. poenitentialis**, bánatbér

arrière-garde, *fr. ht.* utó-had; **arrière-pensée**, *fr.* (áriehr páhnzé), tartalék-gondolat.

arriero, *spany.* öszvérhajtó.

arripiálni, *lat.* magához ragadni (jogtalanul).

arroba, (arab **ar-rubu** = egy negyed szóból), Spanyolországban és Portugalliában súlymérték = 25 libra, (font), vagyis egy negyed quintal (mázsa).

arrogálni, *lat.* (magának helytelenül) tulajdonítani; bitorolni; követelni (jogtalanul); **arrogans**, rátartó, büszke, döllyfős, főnhéjazó, követelő, önhitt, elbizott; **arrogantia**, döllyf, büszkeség, főnhéjazás, önhittség, elbizottság.

arroundirozni, *fr.* kikerekíteni; elválasztott birtokdarabokat szakadatlan kapcsolatba hozni, öszvesíteni; **arroundissement**, (árondiszmán), kerület, járás Franciaországban.

arrow-root, *ang.* (árro-rút), nyugat-indiai szív-gyökér (növény) por; használtatik mint gyógy- és táp-szer.

A. R. S. = **anno reparatae (recuperatae vagy restauratae) Salutis** = az üdv helyreállításának évében,

ars, *arab*, Törökországban a tisztviselő előjogainak meghatározása.

ars, *lat.* mesterség, művészet.

ars., = **arsenicum**.

arschin, *orosz*, lásd arsin.

arsen, *vt.* mireny.

arsenal, *fr.* és *ol.* fegyvertár, hadszertár, fegyverde; hajó-hadi szertár.

arsenig, mirenyből készített; arsenige-Säure; *vt.* mirecs-sav.

arsenik, *ásv.* mireny, egérkö, férgeny, rosnika.

arseniphthisis, sorvadás a mireny általi mérgezés folytán.

arsenit, mirecssav.

arsenosiderit, *ásv.* vörös ólomla.

arsin, orosz róf, fölöstve 16 **wersokra**; 3 arsin tesz egy sáscht; és 1500 arsin tesz egy werstet; kisebb az ausztriai rőfnél, mely 2,465 láb, míg az arsin 2, 2506 bécsi láb azaz 2' 3''.

arsis, *gg.* 1) *zen.* kéz- v. láb-emelés, fölütés; 2) *vers.* emelkedés, szökkenet, fölmenet.

ars longa, vita brevis, *lat.* a művészet hosszu, az élet rövid.

art., = **articulus**, cikk, cikkely; ágazat; nemszó, névszócska; név-elő, név-mutató; áru, portéka, árucikk.

artabad, perzsiai gabona-mérték.

artefactum, *lat.* műtermék, készítmény, műkészítmény.

Artemis, *gg.* a sértetlen, (Diana).

artemisia, *lat. nt.* üröm, fekete üröm.

arteperitus, *lat.* szakértő, műértő.

arteria, *gg. bt.* utér; **arteriologia**, utér-tan; **arteriorrhexis**, ut-ér pat-tanás; **arteriotomia**, utér-vágás; **arteritis**, utérlob.

artézi kút = **furt kút** (így neveztetik Artois francia grófságról, hol már régente számos ilyen kút létezett).

artes liberales, *lat.* szép v. szabad mesterségek; szépművészetek.

arthralgia, *gg. kórt.* tag-szaggatás.

arthritis, *gg. kórt.* köszvény, szag-gatás.

Arthur, finév, = az erőteljes, az erős.

articulálni, *lat.* tagolni, szótagolni; tagonként kiejteni; **articularis**, törvénycikkbe foglalt; **articulariter**, törvényesen; **articulatim**, cikkenként, pontonként; **articulatio**, hangszó-tagolás; világos, határozott kiejtése az egyes hangoknak és szótagoknak; **articuli additionales**, pótló cikkek; **ar. demonstratoriales**, bizonyítási pontok, kérdő pontok; **a. inquisitoriales**, vallatási pontok; **a. probatoriales**, bizonyítási pontok; **a. reprobatoriales**, ellenkérdőpontok; **articulus**, l. **art.** = **articulus**; **a. fidel**, hit-ágazat.

artificialis, *lat.* mesterséges, művészi, kézműi; **artificium**, mesterség, kézmű.

artilleria, *fr. ht.* tüzérség, pattantyuság; **artillerista**, tüzér, pattantyus.

artischeke, *fr. artificio*, *olasz, alcachofa*, *spany.* (ártisók, árticsokko, álkácsófa), *nt.* árticsóka, olasz-lapu, tüves káposzta.

artiste, *fr.* (ártiszt), művész.

artium liberalium magister, *lat.* szépművészetek mestere.

artocarpus, *gg. nt.* kenyér-fa.

Artois, (ártoá), régenten francia grófság, mely most a nord és Pas de Calais departementokhoz tartozik; X. Károly francia király mint herceg, és lemondása után gróf Artois címet viselt.

artolatria, *gg. tul.* kenyér-imádás, ostya-imádás; kenyér-kereset; **artolith**, kenyéralaku kő; kővé vált kenyér; **artophorium**, kenyér-tartó; ostya-tartó; **artotyrifek**, keresztények a 2-ik században, kik kenyér helyett sajttal áldozának.

artt = **articuli** (articulus többese).

arum, *gg. nt.* kontyvirág.

arundo, *lat. nt.* nád; **arundinatio**, nádlás.

As. = **arsen.**

as, *lat.* (ász), régi római rézpénz; gyógyszer-tári font, mely 12 unciára vagy 24 latra oszlik; a legkisebb arany súlymérték, melyből 15 tesz egy gránt, és 64 egy aranyat; disznó, egyszem (kártyában és kockán); zenészetben *a* hang egy *b* által leebbezve.

asab, *török*, nem rendes katonák, kik adómentesség mellett a táborba szállanak; a hajóhadserg és fegyvertár legénysége.

asa dulcis, *nt.* jó illatu aszat, benzoe; **asa foetida**, bűz-aszat.

a salvo, *ol.* (fuvar-leveleken) épen, sértetlenül.

asaphia, *gg.* fátyolozottság (a hangról), rekedtség.

asarkia, *gg. kórt.* hustalanság, soványság.

asarum, *nt.* kapotnyak.

asbest, *gg. ásvt.* kölen, fonalkő, foszkő, foszlánykő.

asholin, a koromnak sárga, vízben fölolvasható része.

ascaris, *gg. állatt.* orsónya, orsóféreg.

ascendance, **ascendant**, *fr.* (ászándánsz, ászándáhn) fölény.

ascendens, *lat.* előd; nemző; fölmenő; **ascendentalis linea**, fölmenő ág.

ascensio, *lat.* Krisztus mennybemenetele, áldozó-csüörtök; *csill.* az egyetlenítő valamely pontjának föltünése egy időben valamely csillaggal.

ascet, *gg. tul.* asket, erénykedő, szí-

goru erény-gyakorló, szigorkodó; **asketik**, erénytan; **asketikus**, erénykedő (író); erényt ébresztő (irat); **asketizmus**, erénykedés.

Aeschylus, *gg.* szomorujáték-író.

ascidia, *állatt.* vizlő, főcsege.

ascii, *tul.* askioi, árnyatlanok, t. i. az egyenlítő alatt lakók, kikre a nap függélyesen süt.

ascites, *tul.* askites, *gg.* kórt. hasvizekór.

aseu, a régi éjszaki hitregében 18 isten, és 18 istennő neve.

asebela, *gg.* istentelenség.

ascitos, önlényüség, önállóság, önlegettség.

aselgia, *gg.* szemtelenség, orcátlan-ság, kicsapongás.

aselgotripsia, *gg.* női önfertőztetés.

Ashland (Eslend), grófság Ohióban, hasonnevű fővárossal.

Ashley (Eslí), folyóvíz déli Carolinában; grófság Arkansasban; **Ashley Cooper** (Eslí Kuper) = Lord Shaftesbury.

aslatismus, *új lat.* ázsiai irány, dagályos beszéd.

asinus, *lat.* szamár; **asinus ad lyram**, (szamár a lanthoz) ügyetlen, otromba; (ugy ért hozzá) mint hajdu a harangöntéshez.

asitia, *gg.* kórt. étvágy-hiány.

Askar v. **Askur**, a régi éjszaki hitregében: először teremtett ember.

asklepiad, *gg.* Asklepios v. Aeskulap fia, orvos.

Asklepiades, görög költő; erről nevezetik azon két versnem, melyek egyike három choriambusból, a másika egy trochäus vagy spondeusból, három choliambusból és egy jambusból áll.

Aeskulap, *lat.* Asklepios, *gg.* a gyógytudomány istene, orvos.

Asmodi, *chald.* rossz szellem; tréfásan = házasság-zavaró; sárkány, gonosz nő.

asodes, *gg.* csömör-láz; hányó-láz.

asomaton, *gg.* test nélküli lény.

à son aise, *fr.* (á szon éhz), kényelme szerint; kényelmesen; (vagyonilag) jó módban; **à son goût**, *fr.* (á szon gúh) tetszése szerint.

Aesop, *lat.* elmés, állítólag igen rut

rabszolga a régi Görögországban, első mese-író; **aesopi mese** = tanulságos mese.

asophia, *gg.* bölcsesség hiánya, ostobaság.

asparagus, *gg.* *nt.* spárga.

Aspasia, *gg.* női név = a kellemes, nyájas, szeretetreméltó.

aspectus, *lat.* jelek, jelenségek (az időre nézve); kilátások.

asper, *új gg.* a legkisebb török ezüst pénz, = 1/2 krajcár.

asperitas, *lat.* szigorúság, keménység, zordonság.

aspermatismus, *gg.* kórt. mag-hiány, magtalan-ság, a férfiaság elvesztése; **aspermák**, *t. nt.* magtalanok; **aspermia**, mag-hiány.

asperugo, *lat. nt.* magiszák.

asperula, *nt.* müge.

asphalt, *gg.* földszurok.

asphodelus, *gg.* és *lat.* **asphodil**, *gg. nt.* magzat-ing.

asphyxia, *gg.* tetszhalál; ájulás.

aspic, *fr.* huskocsonya.

aspirálni, *lat.* vágyakodni, törekedni (vmire); hehezettel ejteni; **aspirans**, hivatalkérő, hivatalkereső; **aspiratio**, *nyt.* hehentés, hehezés; hehezet; **aspirator**, *vt.* szellentyű.

asplenium, *nt.* bordalap.

A. S. R. = anno salutis reparatae = az üdv helyreállításának évében.

A. SS. = acta Sanctorum, a szentek életleírása.

assa foetida, *l.* asa.

assagai, hosszú hajító dárda a máljai és jávai lakosoknál.

assai, *ol.* elég, elegendőképp, igen.

Assaky, török, az első szultánnó címe (ki herceget szült).

assassinium, *lat.* gyilkosság, orgyilkosság.

assa voce, *ol.* (ásszá vóitse), zenekiséret nélküli ének.

assecla, *lat.* párthiv.

assecurálni, *lat.* biztosítani; **assecuratio**, biztosítás; **assecurations-Eid**, hódolati eskü.

assegno, *ol.* (ászenyo), utalvány.

assel, *lat.* (asellus szóból), *nt.* ászka; száz lábu pince-bogár.

assemblée, *fr.* (ásszáhbleh), gyüle-

kezet, gyűlés; társaság, kör; **assemblée dansante** (dánszánt), tánc-társaság.

assensus, *lat.* helyeslés, tetszés, hozzájárulás (véleményével).

assentalás, *lat.* besorozás; **assentalni**, besorozni; **assentatio**, besorozás.

asserálni, *lat.* állítani; **assertio**, állítás; **assertorium juramentum**, igenlő eskü; **assertorius**, állító, állítólagos, igenlő; **assertum**, állított.

assessor, *lat.* táblabíró, ülnök.

assibilatio, *uj lat.* sziszegő kiejtés.

assideálni, *lat.* ülni; leülni.

assidue, *lat.* szorgalmasan, folyvást; szüntelenül; **assiduitas**, szorgalom, kitartás, állhatatosság.

assientista, *barb. lat.* rabszolgakereskedő-társaság tagja; **assiento**, *spany. tul.* bérlet; *kül.* azon szerződés, melyet Spanyolország 1713-ban kötött az angolokkal a végből, hogy ez utóbbiak afrikai négereket szállítsanak az amerikai spanyol gyarmatokba.

assiette, *fr.* (ássziett), helyzet, állás, állapot; léleknyugalom, nyugodt lelkűség, elmeccsend, nyugalom; teríték, tányér, tálca; mellékétel.

assignálni, *lat.* utalni, utalványozni, utalványt adni; **assignans**, utalványozó; **assignata**, utalvány; **assignatarius**, utalványos (ki a fizetést fölvenni fogja); **assignatio**, utalványozás, utalvány; **assignator**, utalványozó; **assignatus**, utalványozott (ki a fizetést teljesíteni fogja).

assimilálni, *lat.* összeolvasztani, összeforrasztani; hasonítani; **assimilálódni**, összeolvadni, összeforrni; hasonulni; **assimilatio**, hasonítás; hasonulás; hasonulat; áhasonítás; összeolvadás, összeforrás.

assise, *fr.* (ássziz), esküdt; esküdt-zék.

assistálni, *lat.* segédkedni, segíteni; **assistens**, segéd, tansegéd; gyógysegéd, orvossegéd; **assistentia**, segély, segítség; **assistentia fiscalis**, tisztügyiési pártfogás; **assistentia militaris**, katonai segély-erő.

asslani, **gurus asslani**, *török, tul.* oroszlan-piaszter; Hollandiában Török-

ország számára vert pénz = 80–120 asper.

associatio, *lat.* társítás, társulás; társulat; egyesülés; **associatio idearum**, eszme-társulat.

associé, *fr.* (ásszoszié), társ; **associé en commandite**, kültag, titkos társ.

assonantia, *lat.* önhangzós, magánhangzós rim.

assortiment, *fr.* (ásszortimán), öszszeválogatott áruk; válogatott tár; áru-készlet; **assortirozni**, összeválogatni; jól ellátni.

assummálni, *lat.* elfogadni, elvállalni; fölfogadni.

assumptus, maga mellé vagy magához vett, fölfogadott (személy a hatalmaskodásnál).

assumptio beatae virginis, a boldogságos szűz Máriának mennybemenetele, Nagy-Boldogasszony napja; **a. Christi v. salvatoris**, Krisztus vagy a megváltó mennybemenetele; **a. oneris**, teher-fölvállalás.

assurance, *fr.* (asszürallsz), biztosítás; biztosság.

astacus, *lat.* astakos, *gg.* rák; **astakolith**, rák-kő, kővé vált rák.

astasia, *gg. kórt.* nyugtalanság, súlyos beteg hánykolódása; **astaticus**, *ttan.* iránytalan.

aster, *gg.* csillag, *nt.* gerepcsin; sárma; pázsit-csillaghur; tavaszi mocsárhur; **asterit**, csillag-kő; **asteriscus**, jegyzetre utaló csillag az írásban; **asteroidea**, *állatt.* küllönyök, küllönyfélék; **asteroidák**, kisebb bolygók (Ceres, Pallas, Juno, Vesta stb.), bolygódok, csillányok; **asterometer**, csillag-mérő.

asthenia, *gg. kórt.* erő-hiány, erőtelenség.

aesthesis, *gg.* érzelhetés; érzelési v. érzelő tehetség; **aesthetika**, széptan, izléstan; **aesthetikus**, 1) széptanász; 2) izletes, szép.

asthma, *gg. kórt.* fuladozás, mellszorulás, szűkmelliség, nehéz lélekzés, lehelet v. lélekzés nehézsége; **astmatikus**, szűkmellü, lélekzetet nehezen vevő.

aestimálni, *lat.* becsülni, tisztelni; **aestimatio**, becslés; becsülés, tisztelet; **aestimator**, becselő.

Asztráa, a naprendszerben 12-ik (Hanke által 1845-ben föltalált) bolygó.

Astrachan, orosz kormánykerület, hasonnevű fővárossal; fekete finom szőrü báránybőr.

astragalismus, *gg.* kockajáték; **astragalomania**, jövendölés kockavetés által; **astragalos**, kocka; *bt.* boka-csont; *nt.* bóka; *épit.* karika az oszlopfőn.

astral, *lat.* csillag-alaku; **astral-lámpa**, csillár, tökéletesített argandi lámpa.

astrantia, *lat. nt.* zapóca.

astrobolismus, *gg.* *kórt.* szélhűdés, villámütés által okozott tetszhalál.

astrodicticum, *gg.* csillagmutató, (oly eszköz, melynek segédelmével az égtekén föltalált csillag magán az égboltozaton is könnyen föltalálható);

astrognosia, csillagisme; **astrognost**, csillagismerő; **astrographia**, csillagleírás; **astrol.** = astrologia; **astrolabium**, csillagtávmérő; szögmérő; mérőasztal; **astrolatria**, csillag-imádás;

astrolith, csillagkő; csillagalaku követ; **astrológ**, csillagjós; **astrologia**, **astromantia**, jövendölés a csillagokból, s a tan, mely ezt előadja; **astrometeorologia**, időjövendölés a csillagokból; **astron.** = astronomia; **astronom**, csillagász; **astronomia**, csillagászat, csillagtan; **astronomiai óra**, a csillagok forgását mutató óra; **astronomiai év**, órákra és percekre kiszámított év; **astrophyt**, faalaku küllöny, csillagféreg; **astropodium**, kő, csillagalaku rajzzal; **astroskop**, csillagvizsgáló, távcső; **astroskopia**, csillagvizsgálási tan; **astrostatik**, a csillagok tulajdonságáról és távolságáról szóló tan; **astro-theologia**, isten hívése a csillagtan igazságainál fogva.

astrum, *gg.-lat.* csillag, csillagzat.

Astulph, ó német név = a segítő.

Asturia, azelőtt Spanyolországnak egyik főkapitánysága; most Oviedo tartomány; a spanyol trónörökös címe: asturiai herceg.

astutia, *lat.* ravaszság.

astyrgraphia, *gg.* városok leírása.

astygon, *gg.* oszlop nélküli épület.

astytia, *gg. kórt.* a nemző tehetség hiánya (férfiaknál).

a suo arbitrio, *lat.* tetszése szerint. **asyl**, *gg.* menhely, menedékhely, menedék.

asymmetria, *gg.* arányzat-hiány, aránytalanság.

asymphathia, *gg.* részvétlenség.

asymphonia, *gg.* álhang, rossz hang, őszhangzás hiánya.

asymptote, *gg.* egyenes, mással össze nem érő vonal; elérhetlen.

asyndesia, *gg.* összefüggés hiánya, kötszótlan mondatfűzés; **asyndeton**, *nyt.* kötszóhagyás.

asyntasia, *gg.* egyezhetlenség; összeférhetlenség; **asyntata**, összeférhetlen dolgok; **asyntaton**, ellenmondás.

Atacama, tartomány neve Chileben és Bolíviában; **atacamit**, só-savanyu rézfővény az atacamai homoksivatagon Peru és Chilei között.

Atalie, *gg.* női név = az ifju, a gyöngéd.

ataraxia, *gg.* rendületlenség, léleknyugalom.

atavia, ósanya (ős-nagyanya anyja, déd-ük anyja); **atavus**, ósanya (nagy-anya atyjának atyja, ós-nagyatyának atyja, déd-ős).

ataxia, *gg.* rendetlenség, szabálytalanság (a betegségek folyamában).

Ate, Jupiter leánya, ki atyja által haragjában az Olympusból letaszítottván, a földön kóborolt, s az embereket érdekeik elleni cselekvésre csábítá; bajszövé nő.

atechnia, *gg.* az orvos ügyetlensége.

ateknia, *gg.* nemző tehetség hiánya (nőknél).

atelia, *gg.* céltalanság, célszerűtlenség, tökélytelenség; adómentesség, tehermentesség.

atelier, *fr.* (átelié), műhely, művészek dolgozó szobája.

atellana, *lat.* Atella campaniai városról nevezett régi olasz népszínművek.

a tempera, festészet, régi olasz festészet, a melyhez higitott tojássárgájával és ennyvel vegyített festékek használtak.

a tempo, *ol.* a kellő időben.

à temps, *fr.* (á tán), épen jókor.

ater dies, *lat.* szerencsétlen nap.

aeternitas, *lat.* örökkévalóság.

aethal, *vt.* cetylél.

Athanasia, *gg.* 1) női név = a halhatatlan; 2) *fn.* halhatlanság; **athanasismus**, örökítés, istenítés; a lélek halhatatlanságának hite; **athanatologia**, a lélek halhatatlanságáról tan.

atheismus, *gg.* istentagadás; **atheista**, istentagadó.

Athen, *gg.* ó görög város.

athenaeum, *gg.* Minerva temploma Athenben, hol a költők műveik fölolvassása végett összejövének; tudós társaság; tudományos folyóirat; **Athéne**, a rómaiak Minervája; **Athens** (Ethsz), grófság Ohioban, és több éjszakamerikai város neve.

aether, *lat.* a felső légkör, leb, fönlég, röplég; *vt.* égény; **aetheri**, légi, mennyei.

aethiop, *gg.* Aethiopia lakója (Afrikában); szerezsen; **aethiopicatio**, a bőrnek feketére festése.

athleta, *gg.* versenyharcos, bajnok, bajvivó; **athletika**, bajvivás, küzdés, birkozás mestersége; **athleticus**, bajvivás stb. mesterségét értő, bajnok, erőteljes, izmos; **athlotheticák**, viadalbírák, versenybírák.

aethomma, *gg.* kórt. szemgyulladás.

athopia, *gg.* kórt. lát-gyöngeség.

aethrioskop, *gg.* *ttan.* derű-mutató (mely esése által a hőségnek sugárzását a tiszta ég felé, vagy a hidegnek a tiszta égből való lesugárzását mutatja).

aethyl, *gg.* *vt.* égöly.

athymia, *gg.* kórt. csüggettség, levertség; kétségbeesés; melákör.

aetiologia, *gg.* oktan, kór oktan (a betegség okainak fejtegetése).

atlantes (atlas többese), (emberalaku) párkány-tartók; **atlanti**, nagy, óriási; délnyugati (tenger).

atlas, *gg.* 1) *épit.* párkány-tartó (*kül.* ember-alaku); 2) *bt.* fejjyám, legfelső nyakcsigolya; 3) földkép-gyűjtemény; 4) magas hegy Afrikában az Atlanti tenger mellett; 5) perzsa, fényes selyemszövet, átlác; **átlás**-érc, smaragd-zöld, selyemfényű érc; **atlasfa**, drága, nyugatindiai fa.

atmidiatría, *gg.* *gyógyt.* gőzölés, gőzfürdő általi gyógyítás.

atmologia, *gg.* a víznek kipárolgá-

sáról szóló tan; **atmometer**, a víznek kipárolgását mutató eszköz, pára-mérő; **atmosphæra**, légkör, légkörny, légkörnyület; **atmosphærikus**, légköri; **atmosphærilák**, a légkörben foglalt anyagok; **atmosphærologia**, légkörtan.

atocia, *gg.* *gyógyt.* a szülést akadályozó szerek.

atom, *gg.* (*tul.* fölözthatlan része annak, miből a test áll), ósanyag, elemi anyag, alapszer; *vt.* a legegyszerűbb és legkisebb részecskéje oly elemnek, mely más elemekkel egyesülhet; **parány**; **atomismus**, azon tan, mely azt tanítja, hogy minden test fölözthatlan részecskékből van összealkotva; ósanyagtan, parány-bölcsészet, parányosdiság, parányelviség; **atomista**, az atomismus tanítója vagy hívője; **atomistika**, **atomologia**, *i.* **atomismus**.

atona, *gg.* atonon többese; **tonia**, *gg.* *tul.* hangsúlytalanság; **kórt.** bágyadtság; ernyedtség; lankadtság; *nyt.* az elő- és utótag közötti aránytalanság a tag hosszát tekintve; **atonificatio**, elbágyasztás, ellankasztás, eltikkasztás; **atonikus**, hangsúlytalan: ernyed, bágyadt, lankadt; **atonou**, hangsúlytalan szótag.

à tort et à travers, *fr.* (á tohr e tá trávehr), meggondolatlanul.

à-tout, *fr.* (átu), tromf, ütő (a kártyajátékban).

atrabiliaris, *lat.* epekóros.

atrachelos, *gg.* rövidnyaku.

atragene, *gg.* *nt.* berling.

atram. = atramentum, fekete tinta; **atramentstein**, gálicfém.

a tre (**párti v. voci**) (vocsi), *ol.* három (hangra).

atresia, *gg.* *kórt.* a test valamely csatornájának eldugulása; benövése (az alfelnék vagy nemzórészeknek).

atria cordis, *lat.* *bt.* a szív pitvarai.

atrichia, *gg.* hajatlanság, szóretlenség.

atriplex, *lat.* *nt.* maglapél.

atrium, *lat.* pitvar, tornác; szív pitvara; **atrium mortis**, a halál előjele.

atrocitas, *lat.* kegyetlenség, utálatosság.

à trois, *fr.* (á troá), háromra, hár-

mával; *à trois voix* (voá), három hangra.

atropa, *gg. nt.* nadragulya.

atrophia, *gg. kórt.* sorvadás, aszkór.

atropin, *uj lat. vt.* a nadragulya sóanyaga, nadragulyadék.

Atropos, *gg. tul.* az elháríthatlan, változtathatlan, a kérlelhetlen; a Párkák egyike, ki az élet fonálát elvágja.

atscharjá, *szanszkrit.* Keletindiában az ifju brahminok tanítója az egyházi rendből.

atschek török = asper.

attacca, *ol.* = kösd össze; annyit jelent, hogy valamely zenedarab egyik része után a következő rész azonnal minden szünet nélkül elkezdendő.

attaché, *fr.* (áttásé), követségnél alkalmazott; **attachement** (áttásmán), ragaszkodás, vonzódás.

Attalus, pergamusi király, ki Krisztus előtt 133-ik évben mérhetlen sokaságú kincset hagyott hátra.

attaque, *fr.* (átták) *ht.* megtámadás, megrohanás; roham; **attaquirozui**, megtámadni, megrohanni.

attemperator, sörfözdei készülék a keveréknek gőz általi fölmelegítése végett.

attentus, *lat.* figyelmes.

attentálni, *lat.* merényelni, merészlni; merészkedni; kísérteni; **attentatio**, merészlés, kísérlet; **attentatum**, merény, merénylet; bünkísérlet; orgyilkossági kísérlet

attentio, *lat.* figyelem, ügyelet.

attestálni, *lat.* bizonyítani, tanusítani; **attestatum**, bizonyítvány, tanusítvány, bizonyosság- v. tanúlevél.

attica, *uj lat. wit.* félemelet (egy másik rendes emeletfölött); padlás-sor; a kapunak oszlopokon nyugvó párkánya; **attikai**, athene. finomságú; **attikai só**, finom élc; **aticismus**, attikai finomság.

Attila, 1) *tn.* Etele; 2) rövid, zsinórral kivarrott férfi-öltöny.

attina, lengyel ezüst pénz = 2 garas 6 fillér.

attitude, *fr.* (áttitüd), magatartás, testtartás.

attorney, *ang.* (ettörni), ügyviselő; **attorney at law**, (et lá), ügyvéd, bíró-

ságelőtti képviselő; **attorney-general**, (dsénerel), a korona ügyvéde, államügyész.

attractio, *lat.* vonzás; vonatás, vonódás; vonzat; **attractiv**, vonzó; **attractiva vis**, vonzerő; **atrabalui**, vonzani, vonni, belevonni.

atrapirozni, *fr.* rajtakapni, megcsipni, meglepni.

attribuálni, *lat.* tulajdonítani; **attributum**, tulajdonító; **attributum**, tulajdonítvány; jelvény (p. o. a horgony a reménynek, a kereszt a kereszténységnek jelvénye.)

atritio, *lat.* töredelem.

atroupement, *fr.* (átrupmán), összeszeződülés.

atychia, *gg.* szerencsétlenség, balszerencse.

atypia, *gg. gyógyt.* szabálytalanság a betegségek lefolyásában.

Au., = aurum, arany.

aubade, *fr.* (óbád), reggeli zene.

Auber, (ober), francia zene-szerző.

au besoin, *fr.* (ó bézoehn), szükség esetében.

A. U. C. *lat.* = anno urbis conditae, (Roma) város építésének évében.

au contraire, *fr.* (ó kontrehr), ellenkezőleg.

au courant, *fr.* (ó kurán), folyó (árban).

auct. vagy **aut.** *lat.* = auctor vagy autor = szerző.

auctarium, *lat.* pótlék.

auctio, *lat.* árverés; fölülfizetés (a zálogos javakra).

auctor delicti, *latin.* bünszerző; **auctore iudice**, bíróilag, bírói jóváhagyás mellett.

auctorisálni, *lat.* fölhatalmazni, följosítani.

auctoritas, *lat.* tekintély; hatóság, fölsőbbesség; hatalom; **auctoritas publica**, közhatalom.

aucuba, *növénytan*, bokros növény Japanban.

Audaeus, syriai pap, ki a 4-dik században egy szerzetes rendet alapított.

audace, *ol.* (áudácse), bátran.

audaces fortuna juvat, *lat.* a bátorszívűeket segíti a szerencse; ki mer, az nyer.

audacitas, *lat.* bátorság, merészség, vakmerőség.

audiatur et altera pars, *lat.* a másik (ellen-)fél is hallgattassék meg.

audibilis, *lat.* hallható.

audiencia, *spany.* törvényszék Spanyolországban; főtörvényszék spanyol Amerikában.

audientia, *lat.* kihallgatás; udvarlás; **audientia episcopalis**, püspöki törvényhatóság.

audita refero, *lat.* a mit hallottam, azt beszélem.

auditeur, *fr.* (óditőr), hadbíró; **auditor**, *lat.* hadbíró; hallgató; **auditorat**, hadbíroság; **auditore di ruota**, *ol.* a pápai főtörvényszék ülnöke Rómában; **auditores**, *lat.* hallgatók; **auditoriat**, pápai követségi irriokság; **auditorium**, hallgató terem.

au fond, *fr.* (ó fohn) valójában, voltaképen, igazán szólva.

aufugit, **erupit**, **evasit**, *lat.* megszökött.

Aug., = Augustus.

augeálni, *lat.* szaporítani, növelni, öregbitni, kiterjeszteni.

augendo, *lat.* nagyítva.

Augereau, (Ozs'ro), francia tábornok I. Napoleon alatt.

Augias, a görög monda szerint Elis királya, kinek 3000 db. szarvasmarhával telt és 30 éven át nem tisztított istállóját Hercules egy nap alatt kitakarítá, innen **Augias istállója** = fáradtságos, kellemetlen munka.

augit, *gg. ásvt.* halvány-zöld drágakő, fényle, ragyla.

augm., = augmentum, *lat.* toldalék, toldat, hozzáadás; szaporodás, sokasodás; növekedés; (a görög igék hajtogatásánál a mult idő alakjának képezésére szolgáló) elöszótág; elötoldat; **augmentálni**, számosbitni, nagyobbbitni, növelni, bővítani; fölemelni, hozzáadni; **augmentatio**, *uj lat.* szaporítás, sokasítás; öregbités, növelés; számnagyítás, számosbitás, nagyobbbitás; **augmentativum**, nagyító (szó); **augmentum salaril**, a fizetés föemelése.

augur, *lat.* római madárjós, ki a madarak röptéből és csevegéséből akarta

a jövendőt megmondani; **augurium**, jóslás, jövendölés; jóslat.

augustana confessio, *lat.* (az evangélikusoknak), ágostai hitvallás (a 1580-ban).

august d'or, *lat.-fr.* 5 talléros száz arany-pénz.

Augusta v. Augustina, női név = fönséges, magasztos, tiszteletreméltó, gyönyörű, diszes, pompás. = Ágosta.

Augustinus(ok), sz. Ágoston szabályát követő barátok.

Augustus, *lat.* 1. férfinév, fönséges, magasztos, tiszteletreméltó, gyönyörű, diszes, pompás; = Ágoston; 2. a nyolcadik holnap.

aul, a kirgiseknél, Kaukaszban stb. nomád-falu.

aula, *lat.* udvar, csarnok, nagygyülesterem.

aulaeum, *lat.* szőnyeg; (szinpadi) függöny.

aulae regiae familiaris, *lat.* kir. udvarnok; **aulicus**, *lat.* udvari, udvaronc.

aulodia, *gg.* ének-kiséret a fuvola-játékhoz; **aulodion**, *gg.* hangszer, zongora, fuvola és sípolat hangokkal, (föltalálta Kaufmann Dreziában).

au moment, *fr.* (ó momán) ebben a pillanatban, tüstént, azonnal.

au pis aller, *fr.* (ó pizállé), a legrosszabb esetben.

au porteur, *fr.* (ó portör) az előmutatóra, v. birtokosra (szólló váltó; részvény stb.).

aur., = Aurelius v. aurum.

aura, *gg.* a levegő, kül. a kellemes levegő-fuvalat, szellő.

aurantiaceae, *uj lat. nt.* narancsfélék.

aura popularis, *lat.* nép-kegy; **aura vitalis**, életró.

aureole, *fr.* (óeól) sugárkör.

aurete, *fr.* (óet), vajkörte.

auricula, *lat nt.* cifra kankalin.

auricularis, *lat.* fülbeli- (p. o. gyónás).

auriga, *lat.* kocsis.

auripigmentum, *ásványt.* kénmireny, sárga mirkénle, aranyglét, mármorsárga.

auri sacra fames, *lat.* arany-szomj.

auriscalpium, *lat.* fültisztító.
aurora, *lat.* hajnal, hajnal-pír;
aurora Mysis amica, *tul.* a hajnal a Muzsák barátja; ki korán kel aranyat lel.
aurum, *lat.* arany; **a. ammoniacum**, *ot.* rop-arany, durr-arany.
A. U. S., *lat.* = actum ut supra, kelt mint fölebb.
auscultans, *lat. gyógyt.* hallgatódzó; *ttud.* figyelő, (törvénszéki) joggyakornok; **auscultatio**, *gyógyt.* hallgatódzás.
à uso, *ol.* szokásra.
auspex, *lat.* madárjós; **auspiciumok**, előjelek, előjelenségek.
auster, *lat.* déli szél; osztriga, szörbencs.
austrägal-Gericht, a német fejedelmek közötti pörös ügyek eldöntésére választott törvénszék.
Australia, *uj lat.* déli föld, Uj-Holland, (az ötödik földrészt); **australis**, déli.
Austria, osztrák-birodalom, osztrák-főhercegség; **austrilomania**, osztrákoskodás, elfogultság minden iránt, mi austriai.
austromantia, *lat.-gg.* jövendölés a szelekből.
autarch, *gg.* korlátlan uralkodó;
autarchia, *gg.* korlátlan uralom.
autarkia, *gg.* önelégültség, önállás.
aut, *aut*, *lat.* vagy vagy; **aut Caesar aut nihil**, vagy Caesar (császár, valami nagy), vagy semmi.
auteur, *fr.* (ótör), szerző.
authadia, *gg.* önelégültség.
authemeron, *gg. gyógyt.* a bevétel napján működő gyógyszer.
authentia, *l.* **authenticitas**; **authenticatio**, hitelesítés; **authenticitas**, *uj lat.* hitelesség, közhitelőség; valóciműség, igaz eredetiség; **authenticum**, eredeti okirat; **authenticus**, hiteles, közhitelű; valócimű, igaz eredetű; **authentisálni**, hitelesíteni.
autobiographia, *gg.* ön-életrajz, önéletírás.
autochir, *gg.* öngyilkos; **autochiria**, öngyilkosság.
autochthon, *gg.* őslakos, benszülött.

auto-de-fe, *spany. auto-da-fé, port.* eretnek-ítelő szék; hitnyomozó szék.
autodidactus, *gg.* a ki mester nélkül tanult; **autodidaxia**, mester nélküli tanulás, v. tanultság.
autodikia, *gg.* önbiráskodás.
autodynamicus, *gg.* öneréjű.
autognosia, *gg.* önismeret.
autograph, *gg.* másoló-gép; **autographia**, eredeti-irat-isme; a vágy, idegen személyek kéziratát birni; **autographicus**, sajátkezü; **autographum**, saját kézirat.
autokephal, *gg. tul.* önfejű; önállású és független.
autokrat, *gg.* korlátlan uralkodó;
autokratia, korlátlan uralom; **autokratismus**, korlátlan uralkodási vágy.
autokritika, *gg.* önbirálat.
autologia, *gg.* sajátértelműség (a kifejezésnek saját értelmében való használata, ellentétben a képes kifejezéssel).
automachia, *gg.* önmagávali ellenkezés.
automat, *gg.* önmozdony; **automatia**, önmozgóság, önmozgás.
autonom, *gg.* önkormányzati, szabad-akaratu, saját törvényei szerint élő; **autonomia**, önkormányzás; önkormányzat, önhatóság.
autopathia, *gg.* saját érzés, saját tapasztalás.
autophilia, *gg.* önszeretet.
autophonia, *gg.* öngyilkosság.
autopistia, *gg.* benső hitelesség, (melylyel a szentírás magában véve bir).
autopragia, *gg.* cselekvési szabadság, szabad elhatározás.
autopsia, *gg.* önlátomás, saját szemlélődés, szemle; (francia nyelven) halottboncolás.
autor, *lat.* szerző.
autorisálni, fölhatalmazni; **autorisatio**, fölhatalmazás, följogosítás.
autoschediasma, *gg.* hevenyészet;
autoschediasta, hevenyész.
autos epha, *gg.* (ó mondotta), valamely tekintélyes tanítónak döntő mondata.
autosomnambulismus, *gg.-lat. kórt.* magától keletkezett alvajárást.

autotelia, *gg.* önállás, függetlenség.
autotheismus, *gg.* önistenítés; azon nézet az istenségről, mely szerint azt mint emberi lényt képzeljük.

autoterapia, *gg.* gyógyt. gyógyulás a természeti erő működése által.

autumnalis, *lat.* őszi.

aut vincere, aut mori, *lat.* győzni vagy meghalni.

auvernat, *fr.* (óverná), erős veres bor, Blois vidékéről.

aux armes, *fr.* (ó zár), fegyverrel

auxesia, *gg.* nagyítás.

auxiliaris, *lat.* segéd.

auxiometer, auxometer, *gg.* eszköz a távcsövek nagyításának meghatározása végett.

aval, *fr.* (ávál), váltókezeség.

avance, *fr.* (ávánsz), előlegezés, előleg, előlegezett összeg; **avancement** (ávánszmán), előléptetés, előmozdítás; előlépés; **avancirozni**, előlépni, főlebb v. előbbre lépni, előbbre jutni; haladni, előlegezni.

avanie, *fr.* (áváni), pénz-zsarolás (a törökországi keresztény kereskedőktől).

avantage, *fr.* (ávántázs), előny, haszon; előre adott huzás, ütés stb. (a sakkjátékban, kártyajátékban stb.).

avant-corps, *fr.* (áván-kór), *ht.* előhad; *épit.* előépület.

avant-garde, *fr.* (áván-gárd), *ht.* előcsapat; előhad; előörs.

avaritia, *lat.* fősvénység.

avec permission, *fr.* (ávek permisszióhn), engedelemmel.

Ave Maria *lat.* Üdvözlégy Mária! az anyagi üdvözet.

avena, *lat. nt.* zab.

aventure, *fr.* (ávántür), kaland; viszontagság; **à l'aventure**, vaktában, találomra; szerencsére, véletlenre; **aventurier** (ávántürié), kalandor.

aventurin, *ásvt.* napkő (opálfaj).

a verbis ad verbera, *lat.* szóváltásból ütlegekre.

Avernus, tó Alsó-Olaszországban, hol a rómaiak a pokolba való lejárászt képzelték; innen: **avernalis**, pokoli.

avers, *fr.* (áver), előlap, kép-oldal (pénzeken).

aversio, *lat.* idegenkedés; idegen-ség, ellenszenv; irtózás, utálat.

aversionalis, *lat.* átlagos; **aversionaliter**, átlagosan, egyremásra véve.

avertebrata, *lat.* állatt. gerinctelenek.

avertául, *fr.* figyelmeztetni, értesíteni, tudósítani; **avertissement** (ávertisszmán), hírül-adás, hiradás, értesítés, izenés; hirdetmény, tudósítás, jelentés.

avia, *lat.* nagyanya, ük, jobanya.

aviarium, *lat.* madárház.

aviditas, *lat.* sovárgás, kíváncsiság; vágy.

avis, *fr.* (ávi), **aviso**, *ol.* (ávizo), hír, tudósítás; tudósítvány, hirdetvény; **avisálni**, utasítani, utalni; **avizirozni**, tudósítani, értesíteni; **aviso-hajó**, postahajó, hirtűhajó; **aviso-level**, tudósítvány, tudósító level.

a vista, *ol.* látra, lát után.

avita constitutio, *lat.* ősi alkotmány; **avita bona**, öröklött javak, ősi javak.

aviticitas, *barb.-lat.* ősiség.

avocatoriae litterae, *lat.* visszahívó; elbocsátó level.

a voce sola, *ol.* (á vócese szóla), csak egy hangra.

avoir, *fr.* (ávoár), lenni valamijének; *ker.* követelés; **avoir-du-pois**, *ang.* (ever-diu-peus), kereskedelmi súlymérték Angolországban; egy mázsa = 112 font; Éjszakamerikában = 100 font.

avulsio, *lat.* elszakasztás.

axillaris, *lat. kórt.* hónalj-mirigy.

axint, *gg.* vesekő.

axioma, *gg.* sark-elv, sark-igazság, sark-tétel.

axis, *lat.* tengely.

axon, *gg.* törvénytábla fából, ó Görögországban.

ax = **axungia**, *lat.* zsir.

aya, *spany. aja*, *ol.* udvarmesternő; nevelőnő.

Ayacuchos, *spany.* (Ájákucosoz), a karlista háboruban Krisztina királynő nevében parancsoló, azelőtt a spanyol-amerikai háboruban résztvevő tábornokok, az ayacuchoi fegyverletételről így nevezte.

aydria, *gg.* víz-hiány.

ayenia, *nt.* Ayen hercegről nevezett nyugatindiai növény.

ayo, *spany.* **ajo**, *ol.* udvarmester, nevelő.

aypnia, *gg. kórt.* álmatlanság.

ayuntamiento, *spany.* (ájuntamiento), városi tanács.

azala, *nt.* pirosito buzér.

azalea, *uj lat. nt.* mármorka.

azarole, *fr. és spany. nt.* naspolya.

azelia, *gg.* féltékenység, irigység hiánya.

azimuth, *arab, csill.* tetőponti szög, tető-aljpont; *táv-iv*; azon szög, melyet valamely helynek délkörétől bizonyos csillaghoz, és ettől a tetőponthoz képzelünk.

azodynamia, *gg. kórt.* életerő hiánya, erőfogyás; **azoogenia**, az élettelen testek képződése, s az errőli tan.

azores, 1) ritka, vastag és hosszú fényszőrű szövet Csehországból; 2) szigetcsoport az atlanti tengeren.

azot, *gg. vt.* fojtó lég, légeny.

aztékek, benszülött népség Mexicoban.

azumbra, *spany.* folyadék-mérték, = $2\frac{1}{3}$ litre.

azur, *arab*, égszín.

azymen, v. **azymum**, *gg.* kovásztalan kenyér; **azymítak**, keresztények, kik az áldozásnál kovásztalan kenyeret használnak.

B.

B., római számbetti; mint pénzverés helye = Magyarországon: Körmöc; Poroszországban: Boroszló; Franciaországban: Rouen; folyamjegyzékeken = Briefe, azaz áruba bocsátott érték-papír, ellentétben G. = Geld, azaz pénzzel.

B. vagy **b.** = *beata*, vagy *beatus*, *lat.* boldog.

Ba, *vt.* = *baryum*.

B. A., *ang.* = Bachelor of arts (becsölör of erts), a szépművészetek *bacca-laureusa*; római föliíratokon vagy pénzekben = *bonis auspiciis*, v. *bonis avibus*. jó előjelekkel = az előjelek kedvezők levén.

Baál, *zsidó*, a phoeniciusok és kanániták istene; *ált.* álisten, bálvány; **Baál**

papja, *dtv. ért.* henyélő pap; kétszínű, képmutató.

Baat, chinai súly = 1 lat.

Bab, *ang.* (beb), **Babet**, **Babette**, *fr.* női név: idegen, vad = *Bábi*, *Borcsa*.

Baba, *török*, atya; **Baba-Chan**, a fejedelem vagy király atyja.

Babel, *zsidó*, zavar, zürzavar; megzavarodás (mint *Babel* tornya építésénél).

Babtana, *nt.* növényfaj a jóreménység fokán.

Babiche, *fr.* (bábis), ölebecske.

Babin, oroszországi barna macskabőr.

babini köztársaság, bolondok társulata, melyet a XIV. században *Babinban* Lublin mellett *Psomka* állított föl.

babole, *fr.* (bábiol), gyermekjátékszer; gyermekség, csekélység.

babirusa, *malaji, állatt.* sarvaskan a molukki szigeteken.

babka, *magyar*, rézfillér.

bablah, *perzs.* az indiai akácfának kérge.

babos vagy **babus**, *pers. v. török*, papucs.

Báb-secta, v. **Bábisok**, perzsiai vallásfelekezet, mely az *islamismustól* 1839-ben elszakadt.

Babu, Indiában mint cím használtatik = *ur*.

babyloni órák, melyek a nap kelteétől számítatnak.

bacca, *lat.* bogyó, szem; *baccae*, *bacca* többese; **b. alkekengi**, piros páponya, mohare (zsidó-cseresznye); **b. belladonnae**, maszlagos nadragulya; **b. berberidis**, borbolya-bogyó; **b. ebuli**, földi bodza; **b. fragariae**, földi eper, szamóca; **b. grosulariae**, pöszméte, egres, piszke; **b. hederac**, repkény, borostyán bogyók; **b. juniperi**, boróka-bogyó; **b. lauri**, babér-bogyó; **b. lillorum convallorum**, lilium-bogyó; **b. mori**, fai eper, szeder; **b. myrti**, mirtus-bogyó; **b. myrtillorum**, fekete áfonya, kukojca; **b. oxycocci**, hamvas áfonya; **b. paridis**, cillár, farkas-szőlő; **b. pyracanthae**, naspolya; **b. ribesiorum alborum**, fehér ribiszke; **b. rib. nigrorum**, fe-

kete ribiszke; **b. rib. rubrorum**, veres ribiszke, tengeri szőlő; **b. sambuci**, gyepű-bodza; **b. sorbi aucuparii**, veres berkenye, barkóca, úkörke; **b. spinac corvinae**, benge-bogyó; **b. taxi baccati**, ternyő-, tiszafa-bogyó; **b. vitis idaeae**, veres áfonya, fanyal-kujojca.

baccalaureatus, *lat.* tudorjelöltség, a baccalaureus rangja; **baccalaureus**, *tul.* babér-koszorús; a magasabb tudományos iskolákon a tudori rang után következő akadémiai méltóság, tudorjelölt.

bacchanallák, *lat.* Bacchus ünnepei; dőzsnapok, tivornyák; **bacchanalizálni**, dőzsolni, tivornyaezni; **bacchans**, Bacchus papja; dőzsolonc, dőzsoló, tivornyázó, iszák; a 16-ik században kóborló diák; **bacchanti**, dőzsoló, borittas, bortól kicsapongó; **baccharium**, bor-és viztartó edény (az egyházakban); **bacchatio**, dőzsolés, tivornyazás: **bacchlak**, *gg. kórt.* borvirág (az arcon); **bacchius**, versláb, egy rövid és két hosszú szótaggal: v — —; **Bacchus** v. **Dionysos**, a bor istene a görögöknel; *dtv. ért.* maga a bor.

bacciferae, *lat. nt.* bogyó-termők; **bacciformae**, bogyó-alakúak; **baccivorae**, bogyóevők.

back, *ang.* a hajó fedelének előrésze, mely az előárboc alját fedi; **backbord** (bekkbord), balrésze a hajónak (ha a hajón levén, annak előrésze felé tekintünk).

backwardation, *ang.* (bekkwárdes'n), állampapírok eladásánál azon kamatok, melyeket az eladó tartozik viselni; **backwoods** (bekkwúds), az éjszakamerikai egyesült államok legnyugatiabb részében fekvő őserdők; **backwoodsmen**, ezen őserdők lakói.

baculatio, *uj lat.* botozás, botbűntetés; **baculometria**, *lat.-gg.* pálcákkal való mérés; **baculus astronomicus**, *csill.* kaszás csillag; **baculus pastoralis**, püspök-pálca.

badam, *perzs* keserű mandola-bél, melyet hátsó Indiában mint váltópénzt használnak.

badiága, *orosz*, édesvizi szivacs belső Oroszországban.

badianum moscoviticum, *nt.* csilagos bádian.

badigeon, *fr.* (bádizson), sárgás kővakolat, kőfaragók ragasza; gipsz-enyv.

badister, *gg. állatt.* vándor-bogár.
bados, *fr.* (bádó), bordeaux-i veres bor.

badwinge, *orosz* leves veres répából, sós ugorkából és keserfából készítve.

badymetria, *gg.* mélységek mérése.
baffetas, keletindiai fehér karton.

bag, *ang.* (beg), 1—4 mázsányi göngyöleg.

bagage, *fr.* (bágázs), uti-szer, pogyász, málha; hadi málha; csócselék-nép; söpredék-nép, gyülevész-nép, pereputy.

bagatelle, *fr.* csekélység, potomság; **Bagatell-Sache**, **Bagatell-Prozess**, apró pörös ügy, melynek tárgya 20 talért meg nem halad.

bagattino, *ol.* velencei váltópénz = $\frac{3}{4}$ krajcár.

bagázsla, *l.* **bagage**.

bagdalin, tarka csikos pamut-szövet, hasonló a bagdadi sawlokhoz.

bagger, *holl.* iszap-kotró munkás; **baggern**, mély vízből az iszapot kitarítani, kotrani; medret tisztítani; **bagger-maschine**, vidra, folyam- v. meder-tisztító gép; **bagger-scheut** (—seut), **baggert**, csónak, melyen a kikötött iszap tovaszálltatik.

bagnette, *fr.* (bányett), ál-tulipán.

bagno, *ol.* (bányo), rabszolga-börtön Konstantinápolyban; festett fürdőház Londonban; a gályarabságra itélt bűnhöncök börtöne Toulonban.

bagnolette, *fr.* (bányolett), fátyol, mely az arcot csak félig fedi, félfátyol.

bag-pipe, *ang.* (beg-peip), duda.

bahamafa, *nt.* berzsensa.

Bahama szigetek (**Bahamas**), 14 nagyobb és mintegy 500 kisebb szigetből álló szigetsorozat a mexicói öböl előtt.

bahar, arab súlymérték, 1 bahar = 15 fárszil v. frázil, à 10 maunds à 40 vákiá = 204,1191 kilogramme v. 450 angol font; Goában (portugalli keletindiai birtok) 1 bahar = $3\frac{1}{2}$ portugalli quintal; Ceylonban 1 bahar = 500 an-

gol font; Sumatránban 1 bahar = 202,99 kilogramme.

bai, *fr.* (beh), tengeröbölke, kis öböl.

baisse, *fr.* (bessz), árcsökkenés; **baissier**, (besszie), ki az állampapírok árcsökkenése által nyereségre számít.

bajadére, indiai táncosnők, egy-szersmind kéjhölgyek.

bajazzo, bohóc.

bajocco, *ol.* pápai réz-pénz, = két krajcár.

bajonet v. **bajonett**, *fr.* szurony, föltaláltatott 1670-ben Bayonne-ban.

balais, *fr.* (bále), v. **balas**, (bálá), halvány v. rózsapiros rubin, így nevezetik Balasia kelet-indiai helytől, hol föltaláltatott.

balalaika, *orosz*, két huroc citera.

balam, beszálló hely az utazók számára Keleten.

balance, *fr.* (bálánsz), súlyegyen, egyensúly, mérleg; **balancé**, (bálánszé), lebegő lépés a táncban; **balánszizrozni**, egyensúlyozni, súly-egyent tartani; lejtteni.

Balbin, **Balbinus**, név = hebegő.

balcon, *fr.* (bálkon), *ép.* erkély.

baldachin, *uj lat.* mennyezet.

Balder, az éjszaki hitregében a nap istene (Odin és Frigga fia).

baldrian, *nt.* életillat törzsa, engem szagolj; nárdus gyökönke, nárdus-fű.

baleári szigetek, (Balears), sziget-csoport a Középtengeren, Mallorca, Menorca és Cabrera külön nevek alatt; **baleári tenger**, annyi mint spanyol tenger.

bal en masque, *fr.* (bálán mászk), álarcás tánc.

ballade, *fr.* (bállád), költői beszély, történeti dal; regély. regedal.

balladine, imaházi kéjhölgy Ázsiában.

ballast, a hajó ürének terhelése fővénnyel, kövekkel, kavicssal stb. a kellő teher hiánya miatt, súlyaszték, súlyteher, alteher.

ballei, kormánymegye a németrendnél.

ballet, *ol.* tánc-mű; tánc-játék.

ballhornizálni, igazítva rontani,

(mint Ballhorn János lübecki nyomdász a XVI. században tenni szokta).

ballismus, *gg. kórt.* görcsös hánykolódás (vida-tánc).

ballistika, tan a hajtott testek pályájáról.

ballon, *fr.* (bálohn), széllabda, léglabda, lég-gomb.

ballotage, *fr.* (bálotáza), golyóvati szavazás, **ballote**, golyó (a szavazáshoz).

bal masqué, *fr.* (bál mászké), álarcás táncvigalom.

balneographia, *lat.-gg.* a fürdők leírása; **balneologia**, fürdő-tan; **balneotechnika**, fürdő-építészet.

balneum arenae, *lat. gyógyt.* főveny-fürdő; **b. cineris**, hamu-fürdő; **b. laconicum**, izzasztó fürdő; **b. Mariae**, vízfürdő; **b. vaporis**, gőz-fürdő.

balnot, *fr.* (bálno), burgundi bor.

bal paré, *fr.* (bál paré), diszelgő táncvigalom.

bal., = **balsam**, *gg.* és *lat.* jóillatu növénynedv, *kül.* a balzam termófáé; *által.* gyógyír.

balsamina, *nt.* kerti fájvirág, papucs-virág.

balsamodendron, *nt.* balzam termőfa.

Balthasar, *zsidó*, = a hadügyek előjárója, = Boldizsár.

bálti tenger, = keleti tenger.

balustrade, *fr.* (bálüsztrád), karfa.

bály, Banka szigeti sulymérték, 80 baly tesz egy cojängot.

bambocciate, *ol.* (bámbotcsate),

bambochades, *fr.* (bámbosád) torzalakok, törpe-szerű rajzok.

bamboche, *fr.* (bámbos), drót-báb, törpe.

bambus, *malaji*, bambusz nád, (mely néha 60 láb magasságra és 2 láb szélességre nő keleti és nyugati Indiában).

banal, *fr.* (bánál), kényszerítő jognak alávetett, szaránd; mindennapi, kopott.

banánfa, = pizangfa.

banausia, *gg.* aljas haszonlesó magavislet (kül. orvosoknál; valamely művészetnek vagy tudománynak kenyérkeresetből való üzlete).

baucó, *ol.* bank, pénzcarnok, keres-

kedelmi intézet a pénz-forgalomnak előmozdítása végett, p. o. kölcsönadások által váltólevelekre vagy értékpapírokra, vagy a különböző pénz-nemek fölváltása, avagy távolfekvő helyeken teendő fizetések eszközlése által.

bandage, *fr.* (bándázs), kötőlék, sérvkötőlék, sérv-szorító; **bandagiste**, (bándázsaszt), ki a sérv-kötőt készíti, sérv-orvos.

bandal, irföldi mérték = két angol láb.

bande, *fr.* (bánd), banda, sereg, csapat, csoport, színész vagy zenetársaság.

bandelier, *fr.* (bándlié), vállsallang, vállheveder.

banderia, *középkori lat.* zászló; **banderium**, a hadi zászló alá gyűjtött nép, zászlóalj.

banderilla, *spany.* (bänderilyá), kis lobogóval ékesített hajító dárda a bikaviadaloknál; **banderillero**, (bänderilyero), a ki a bikákkal küzd.

bandita, *ol.* bérgyilkos, orgyilkos; száműzött.

bangur, *fr.* (bángür), kelet-indiai kender.

banian, *tul.* ind kereskedő; ind tolmács és alkusz.

banjos, felsőbbbségi személyek Japánban.

bank = banco.

banquerott, *fr.* (banqueroute), fizetési tehetetlenség, tönk, vagyonbeli bukás; **bankerottot csinálni**, a fizetéseket megszüntetni, s emiatt az tizletet abbahagyni; megbukni, tönkre jutni.

bankers notes, *ang.* (benkørs nothz), Angolországban a bankárok által az előmutatóra kiállított s látra fizetendő pénztári utalványok.

bankira-kakas, tyukfaj Kelet-Indiában, melytől házi tyukjaink származnak.

bank-nóta, valamely bank által kiadott pénzjegy, mely kész-pénz gyanánt szolgál, bank-jegy.

bank-valuta, bankjegyérték

baunière, *fr.* (bánnier), zászló.

banquet, *fr.* (bánke), lakoma, vendégség.

banquier, *fr.* (bánkíé), bankár, pénzváltó, pénztözsér.

bantagan, hosszú orru majom a Sunda szigeteken.

baobab, majomkenyér-fa.

baptisálni, *gg.* keresztelni; **baptista**, keresztelő; mint név = Iván; **baptisterium**, keresztelő-hely.

bar, *fr.* új francia súlymérték = 17 mázsa 98 font.

Baraguay d' Hilliers, (barageh dillieh), francia tábornok.

baraque, *fr.* (bárák), csősz-gunyhó; (a táborban), sátor, deszka-sátor.

baránken, *lengyel.* (szürke göndör-szőrű) báránybőr.

baraquille, *fr.* (bárákily), fogoly-pástétom.

baras, (nigrum), *lat. kórt.* fekete kiütés.

barás, $\frac{1}{4}$ széles boríték-vászon.

barata, *ol.* csalás, midőn a kereskedő, hogy pénzhez jusson, a hitelbe vett árukat készpénzért eladja, a nélkül, hogy az eladót kielégítené.

barathron, *gg.* mélység, barlang, (fojtó léggel).

baratt, *ol.* = baratterie, baratto;

baratt kereskedés, csere-kereskedés;

baratterie, *fr.* (bárátri), a hajósok által az árukkal sikkasztás vagy hamisítás által üzött csalás; **baratto**, *ol.* = baratt.

barbacane, *fr.* (bárbákán), lőrésekkel ellátott fal a régi várak fősánca alatt; vízvezető nyílás.

barbar, *gg.* külföldi, idegen; durva, vad, vagy kegyetlen ember; **Barbara**, női név = **Babetta**, Borbála, Boris, Bora; **barbaresk**, a berber föld, t. i. az éjszak-afrikai rabló-államok: u. m. Tunis, Tripolis, Marokko és azelőtt Algír lakója; **bárbarisálui**, a nyelv szabályai ellen vételi, a nyelvetrontani; **barbarismus**, vadság, kegyetlenség, tudatlanság; nyelvrontás, idegenszerű szókötés; **barbarolexis**, idegen szavakkal elegyített beszéd.

Barbarossa, *ol.* rőt szakál, (I. Eri-gyes császár melléneve; egy éjszak-afrikai tengeri rabló-vezér neve V. Károly császár idejében).

barbiton, *gg.* húros hangszer.

barchent, pamut-szövet, len-mellékfonalakkal, párket.

barde, *celta*, bárd, költő, dalmok, a régi gallusoknál; **bárdiet**, a bárdok csatadala.

bardiglio, *ol.* (bárdilyo), igen kemény márvány Toscanában.

bardot, *fr.* (bárdó), *tul.* öszvér; tenger-hordó számár, bűnbak.

barège, *fr.* (bárézs), finom átlátszó gyapju-, pamut-, vagy selyem-szövet, Barèges hely után a Pyrenaeusokban így nevezve.

barètt, négyszögü papi süveg.

baribál, kis medvefaj Éjszak-Amerikában, Japanban, stb.

barigello v. **bargello**, (báricsello, barcsello), poroszlók főnöke Olaszországban.

bariolage, *fr.* (báriolázs), tarka színekkeli festés.

baryton, *gg.* közép alhang, közép-hang.

barium, *vt.* súlyany = terra ponderosa, 1774-ben föltalált földfaj.

Barnabas, zsidó név: a vigasztalódás fia, **harnabita-rend**, papi rend, mely 1532-ben Milanóban keletkezett.

baro regni, *lat.* ország zászlósa, zászlós ur, ország bárója, u. m. a nádor, az országbíró, a horvátországi bán, a főtárnokmester; főajtónálló, főasztalnok, főkamrás, főlovászmester, főpohárnok, főudvarmester, a testőrsereg kapitánya és a pozsonyi várgróf, kik után következik a két koronaőr; **baro tabulae**, a királyi ítélő táblánál két bíró a főrendiek közül, kik a többi világi rendből való bírákat rangban megelőzik.

baromakrometer, *görög*, súly- és hossz-mérték, a gyermekek súlyát és magasságát meghatározó mérték; föltalálta Stein.

barometer, *gg. ttañ.* légsúlymérő.

baron, *fr.* (báron), szabad zászlós ur, báró; **baronesse**, *fr.* (báronessz), bárónő, báró-hölgy; **baronet**, *angol*, (berronett), a legalsó foku nemes Angolországban; **baronie**, (bároni), báróság; **baronisalut**, báróvá tenni.

baroque, *fr.* (bárok), csudálatos, furcsa, különös, nevetséges.

barra, török apró-pénz = 4 krajcár. **barracan**, bő köntös az araboknál Fezben.

barras, *fr.* (bárrá), fenyűviasz; bortétkvászón.

barratta, fekete jóillatu fa Guianában.

barre, *fr.* (bárr), arany v. ezüstrúd; homok-torlat, (melyet a tengerbe rohannó folyam az ellenébe tóduló dagálylyal képez); (törvénszéki) korlát, sorompó.

barreau, *fr.* (bárró), rostélyrúd; törvénszéki terem, törvénszék; ügyvédi testület.

barrel, *ang.* (berl), folyadék-mérték; mint bormérték = 33 1/2 gallon; mint sörmérték = 32 gallon; mint sómérték 18 tesz egy last-ot, végre mint lisztmérték = 196 font.

barricade, *fr.* (bárrikád), az utnak, utcának stb. elrekesztése, torlasz; **barrikadirozni**, (el)torlaszolni, elrekeszteni, elzárni, (a közlekedést torlasz által).

barrière, *fr.* (bárier), sorompó; korlát; határvéd, végvár.

barris, nagy farkatlan majom Guianában.

barrister, *ang.* (berrist'r), ügyvédi gyakornok.

barrois, *fr.* (bárroa), francia bor a bári grófságból, mely most Maas, Meurthe és Mosel departement-okra oszlik.

barsac, *fr.* fehér bordeaux-i bor.

barse, *fr.* (bársz), ón-szelence, melyben Chinából a thea érkezik.

barsella, spanyol gabona-mérték, 12 = 1 cáhiz.

Bartholomäus, zsidó név = hadra termett fiu, = Bertalan.

Baruch, zsidó név = az áldott.

barutin, levanti selyem.

barutsche v. **birutsche**, kétkerekü hintó.

baryekola, *gg. kórt.* nagyot-hallás; **baryenképhalos**, ostoba, buta; **baryetik**, súlytan; **baryglossia**, nehézsúlyosság; **barylalia**, hebegés; **baryphon**, alhangos.

baryt, *vt.* súlyföld, súly-éleg.

barythymia, *gg.* bús-szívűség, bús-komorság, melábu.

barytonon, *gg.* oly szó, melynek utolsó tagja súlytalan, végsúlytalan.

bas, *fr.* (bá), alant; lassan, csendesén, halkán.

basalt, *ásvt.* bazal, somla, cserkő, (sziklanem).

basar, *arab*, vásár, vásárhely áruboltokkal; **basarkhan-baschi**, *tör.* a kereskedők előljárója Konstantinápolyban.

basaruka, kelet-indiai számoló-pénz = 2 ree.

bascha és **baschi**, *tör.* (összetételknél), legfőbb.

baschi-bozuk, *tör.* nem rendes hadsereg.

basch-kadun, *tör.* fő-asszony, a sultán négy törvénytörő nője.

baschkir, *tatár*, Oroszországnak alávetett tatár népség.

baschmalik, *tör.* a sultánnök papucspénze.

baschtans, *orosz*, dinnyekertek déli Oroszországban; **baschtanik**, ilyen kert tulajdonosa.

basella, *nt.* findsa-szirom, kelet-indiai növény.

baseologia, *gg.* alaptan.

basilika, *gg.* székesegyház; Basilius császár törvénykönyve a görög birodalom számára 887-ben.

basilicum, *gg. nt.* jóillatú növény, bojtor párló.

Basilides, *gg.* név = a királyi.

basilidianus, keresztény felekezet a 2-dik században.

basilia, *gg.* királyság, oly állam, melynek feje királyi címet visel.

basilisk, *gg.* király-gyík, mely a mese szerint szempillantása által hallt okoz.

Basilius = Basilides, Vazul.

basin, *fr.* (bázen), finom párket.

básis, alap; alapvonal; talp, fenéklap; alapszám; alapzat, alzat; alj; levélváll; főalkatrész; **bázirozní**, alapítani; alapulni, alapszani.

basque, *fr.* (bászok), népség éjszakeleti Spanyolországban.

basquina, *spany.* fekete selyemförlőtő; melyet a spanyol nők a köpeny fölött viselnek.

basrelief, *fr.* (bárelieff), féldombor-

mű, melynek fenék-lapjából a képmű félig kidomborodik.

basse, *fr.* (bássz), **basso**, *ol.* mélyhang, alhang.

bassin, *fr.* (básszen), víztartó, vízmedence, meder.

bassist, alhangos.

basson, *fr.* (bászohn), búgó-síp.

bassosin, *nt.* növénynyák.

basta, *ol.* és *spany.* elég! hallgass!

bastaggo, *török*, veszteglőhely.

bastard, *ol.* (básztárd), fattyu, fattyu-gyermek; és korsz, korszgyermek; *állatt. nt.* korsz, felemás, elegyfaj; **bastard-ablak**, oly ablak, melynek magassága ugyanaz, vagy kisebb mint szélessége; **bastard váltó**, mely a váltólevél kellekeivel nem bír, s csak mint egyszerű adós levél tekintetik; **bastard-gyapju**, a legroszabb gyapju, racha-gyapju.

baste, *fr.* (bászt), makk egy szem a francia kártyákon.

bastide, *fr.* (básztid), gerendavár; falusi lak a Provence-ban.

bastille, *fr.* (básztily), *tul.* hengereken nyugvó torony, melyet valamely ostromolt város falai ellen gördítenek; állam-fogház Párisban, melyet a XIV. században V. Károly építtetett, és a forradalom 1789. július 14-én szétrombolt.

bastion, *fr.* (básztyon), várfal, véd-fal; bástya.

bastonnade, *fr.* (básztónád), talpbotozás a törököknél.

bataille, *fr.* (bátály), ütközet.

bataillon, *fr.* (bátályon), zászlóalj.

atarde, *fr.* (bátárd), zárt hintó, üveges hintó, batár; 10 láb hosszú nyolcfontos ágyu.

batate, *nt.* burgonyához hasonló indiai növény.

Batavia = Hollandia.

bathometer, mélység-mérő.

bath-rend, *ang. tul.* fürdő-rend, angol lovag-rend, melyet IV. Henrik 1399-ben alapított, és I. György 1725-ben újra alkotott.

bathos, *gg.* aljasság a beszédben és írásban.

bathrium v. **bathrum**, *gg.* sebészi készület, a kifecamodott tagok helyreigazitása végett.

bátist, a legfinomabb gyolcs, patyolatgyolcs.

batman, török és perzsa súlymérték, a nagy = 8 oka; a kicsiny = 2 oka; orosz gabonamérték = 53¹/₂ font; Turkestanban 1 batman = 127,767 kilogramme.

báton, *fr.* (bátohn), bot, pálca; szünjel, nyugjel a zenészetben; **bátonnier** (bátónié), a francia ügyvédi kamarának egy évre választott elnöke; a céhek zászlótartója; **báton sinistre**, cimere az azt rézszt átmetsző vonal, mely az első adományosnak házasságon kívüli születését jelenti.

batrachiae, *gg. állatt.* békafélék; **batrachilit**, *gg.* a békafélék kövülése; **batrachit**, béka-kő; **batrachium**, daganat a nyelv alatt; **batrachomyomachia**, béka-egérharc, tréfás hősköltemény állítólag Homertől; **batrachus**, béka.

battarismus, *gg. kórt.* hebegés, akadozás.

batterie, *fr.* (bátteri), ágyutelep, tüztelep; ágyúüteg; villanytelep.

Baucis, *gg.* Philemon és Baucis a monda szerint: aggkort ért egymást szerető házastársak.

Bavaria = Bajorország

bavel, *v. bovel*, avatag, avult áru, különösen divatcikkekben.

bavelle, *ol.* kivetni való selyem.

bavoche, *fr.* (bavos), tisztátalan nyomat.

bazar, *arab*, vásár, vásárhely áruboltokkal.

bazarne, *fr.* (bázárn), finom burgundi bor.

bazzica, *ol.* kártyajáték.

b. c. = balneum cineris, hamu-fürdő.

B. c. D. = bono cum Deo, *lat.* a jó istennel, azaz az isten kegyelméből.

Beo. = banco, *ol.* bank.

B. D. = Bachelor (of) Divinity, *ang.* a hittan tudorjelöltje.

bdellium, *gg.* keserű és bűdös mézga.

Beata, *lat.* női név = boldog, Bolda; **beatae memoriae**, boldog emlékezetű;

beata virgo, boldogságos szűz, boldogasszony; **beate**, *fr.* (beát), szenteskedő nő; **beatium**, a haldoklónak nyújtott ostya; **beatificálni**, üdvözlőnek nyil-

vánítani; **beatificatio**, valamely elhunytak a pápa által az üdvözlők közé való felvétele.

béatilles, *fr.* (béatilly), éd-falatok tápla-levesekhez; apácák által készített csinos művek.

beati possidentes, *lat.* boldogok a kik birtokban vannak.

beatismus, *uj lat.* szenteskedés.

beatitudo possessionis, *lat.* a birtoklással összekötött jogkedvezmény; **beatitudo vestra**, Szentséged (a pápa címe).

Beatrix, *uj lat.* női név: a boldogító, Bolda.

beatus, *lat.* boldog.

beau, *fr.* (bó), piperkóc; **beau monde** (bó mohnd), szép világ, művelt, előkelő társaság; **beau sexe** (bó szeksz), szépnem; **beauté** (bóteh), szépség, kiválóan szép hölgy.

beavers, *ang.* (biversz), gyapotszövet téli nadrágoknak.

béchamel, *fr.* (bésamel), vöröshagymaleves.

bechika, *gg. gyógyt.* köhögés elleni szer.

Becska, lengyel folyadék-mérték = 141 bécsi itce.

bedegar, **bedeguar**, *arab*, vadrózsafa-gomba, csipke-gomba.

bedlamit, *ang.* (bedlemit), bolondhízi; **bedlam** (bedlem), örültek háza Londonban.

beduin, kóborló (rabló) arab.

beefsteak, *ang.* (bífsték) ökör v. marhahus-szelet, angol rostélyos.

beelzebub, *zsidó*, főördög; neve egyik majomfajnak.

beg, *török*, ur.

beglerbeg, *tul.* urak ura; tartományi kormányzó Törökországban.

beglik, *török*, császári kincstár; a beg méltósága, és a neki alávetett tartomány.

begma, *gg.* köhögés utáni kiköpés, turha.

béguine, *fr.* (begin), apáca; szenteskedő nő.

begum, indiai királyné v. hercegnő.

behemoth, *zsidó*, óriás állat; ó testamentomi neve a legnagyobb szárazföldi állatnak, valószínűleg a vizilónak

behen-dió, olajos s aogyoróhoz nagyságra hasonló gyümölcse a behenfának Azsiában, kukuba.

beilbrief, *holl.* a hajó ácsának vagy az előljárásnak bizonyítványa valamely hajó szabályszerű építéséről, s annak teherképességéről; hajóépítési szerződés; adólevél a hajóépítésre fölvetett pénzről.

beilrik = beglik.

beiram v. **bairam**, *török*, vallási ünnepek a bójt végével.

bel-ami, *fr.* (belámi), meghitt barát;

bel-amour (belámúr), szerető.

belchite, *fr.* (belsít), spanyol gyapjufaj.

belelaes, keletindiai selyemszövet.

belemnit, *gg. ásvt.* hiuz-kő, egy most már nem létező teknős állat kövülése.

Bélen, a celták istene.

bel-esprit, *fr.* (beleszpri), szellem-dus ember; **bel-etage**, *fr.* (beletázs), valamely épületnek díszesebb emelete.

belial, *zsidó*, rossz szellem, ördög; gonosz ember.

Bella, *spany.* női név = kedves, kecses, szép; **belladonna**, *ol. tul.* szép nő; *nt.* maszlagos nadragulya, farkas v. mérges cseresznye (mérges növény harangalaku vörös színű virágokkal, és fényes fekete cseresznyéhez hasonló bogyókkal).

Bellerophon, *gg.* Glaucus fia, ki testvérgyilkosság miatt Korintheból megszökvén, Prótos argusi királynál talált menhelyet; ő maga vitte azon levelet Jobates királyhoz, melyben Prótos emezt megkérte, hogy Bellerophont öltesse meg.

belletrist, a szépirodalom kedvelője, ismerője; szépirodalmi író; **belletristika**, szépirodalom.

bellissimo, *ol.* igen szép.

Bellona, *lat.* a háboru istennője.

bellum internecinum, *lat.* irtó háboru; **bellum nihil habentium**, a vagyontalanok háboruja (a vagyonosok ellen); **bellum omnium contra omnes**, mindnyájának háboruja mindnyája ellen; a mi minden kivétel nélkül mindenkit illet.

belomantia, *gg.* nyil-jóslat.

belt, tengerszoros 1) nagy és 2) kis belt, 1) Seeland és Fünen, 2) Fünen és Schleswig között.

belvedere, *ol.* szép kilátással bíró hely.

ben, *zsidó*, fia, p. o. Bendavid, David fia; *skót és ír*, hegyecsucs.

benarde, *fr.* (benárd), zár, mely kétfelől csukódik.

bene, *lat.* jól.

benedicamus Domino, *lat.* adjunk hálát az urnak.

benedicite, *tul.* mondjatok áldást, adjatok hálát; hálaima; asztali áldás a zárdákban.

benedictinus, benedekrendü, beni barát, bencés.

benedictio, *lat.* áldás; **benedictionarium**, könyv, melyben különböző áldásminták foglaltatnak; **benedictio sacerdotalis**, egyházi áldás (házasságnál).

benefactor, *lat.* jóltevő.

beneficiarius, egyházi javadalmas; **beneficium**, jótétemény, jogkedvezmény, egyházi javadalom; **b. cessionis bonorum**, jószág-átengedés jogkedvezménye; **b. cum cura**, lelkipásztorsággal összekötött javadalom; **b. inventarii**, leltár jogkedvezménye.

benemeritus, érdemteljes, ki érdemeket szerzett (*de patria*, hazája iránt).

benefacitum, *lat.* tetszés, jónak látás.

bene qui latuit, bene vixit, *lat.* ki elrejtve él, jól él; **bene valet**, éljetez boldogul!

beneficentia, *barb. lat.* üdvözölni, fogadni.

benevola fassio, *lat.* önvallomás, önként tett vallás, szabad vallás; **benevole lector**, kegyes olvasó; **benevolentia**, jóakarát, hajlandóság; **benevolus auditor**, önkéntes hallgató.

Bengalia, keletindiai angol kormányzóság; **bengáli tűz**, fehér vagy tarka tűz.

benignitas, *lat.* kegyesség, jószág, szivesség.

Benignus, férfit név: kegyes, adakozó.

Benjamin, *zsidó* név: a szerencse vagy öröm fia.

Bentham (Bentem), angol író; irt a polgári és büntető törvényhozásról, a törvényhozó gyülekezetek ügyrend-tartásáról, a halálbüntetéséről stb.

benzoë, jóillatú mézga-gyanta; **benzoë-fa**, Java, Sumatra stb. szigeteken termő fa, mely ama gyantát szolgáltatja; **benzoë-tinctur**, borszeszben föl-
blvasztott benzoë.

bequartirozni, bekvártélyozni = beszállásolni.

beracha, zsidó, dicsérő és hála-
imádság.

Beranger, fr. (Beranzse), francia költő.

berardia, jóreményfoki növény.

berat, török, a török basák kinevező levele.

berber-basi, török, a szultán főborbélyá.

berberideae, nt. borbolyafélék, boggyótermő bokrok családja; **berberin**, ot. borbolya-gyökérből vont sárga szín; **berberis**, borbolya, sóskafa, leánysom.

berca, ol. (berká), kigyóalaku ágyu.

bercan, ol. kecskeszór-szövet.

Berchta, az éjszakkémet monda szerint: istennő, ki a fonó nők fölött örökösök.

Berchtold, ó német név: fényesen kormányzó vagy uralkodó.

Berenike, gg. név = győzelemhozó (Ptolomáos Euergetes aegyptusi királynak neje a 3-ik században, kinek szép haja mint áldozat-ajándék Aphrodite templomában letéteztet, és egy csillagzatnak arról lett elnevezése által megörökített).

bergamascá, ol. (bergámáská), olasz paraszt-tánc Bergamo vidékén.

bergamées, fr. (bergamé). bergamoi faszőnyegeg; **bergamotte**, pergamut-körte; egy citromfaj, melynek friss héjából olaj készítettik.

bergerac, fr. (berserák), francia bor a hasonló nevű megyéből.

bergère, fr. (berzser), tul. juhásznő; párna szék.

bergerette, fr. (berzserett), mézzel vegyített borital.

berkowitz, orosz font = 10 pud, vagy 400 orosz font, vagy 328 vámegeleti font.

berline, fr. (berlin), berlini hintó,

könnyű hintó, utazó-kocsi, melynek födele leereszthető; **berlingot**, fr. (berlengő), hintó, elüülés nélkül.

berlingozza, ol. paraszt-tánc.

berloque, fr. (berlok), óra-függelék (diszmvetek, melyek a zsebóra-láncre függesztetnek).

berme, fr. (berm), (erőd), gátmelék, gát-párkány.

Bermudas (bermjudesz) v. **Somerszigetek**, szigetcsoport az atlanti tengeren az éjszaki szélesség 31° 50'—32° 20' alatt.

Bernhard, ó német név (bátor mint a medve), Bernát; **bernhardinus**, bernátrendű, tarka barát, szesztra, cisterci (clairvaux-i sz. Bernát után így nevezve, ki a 12. században élt).

berri, török mérőföld, melyből 73 tesz egy szélességi fokot.

bersaglieri, ol. (berszályeri), vadászok az olasz hadseregben.

Berserker, az ó német monda szerint: félelmes harci, a ki páncél nélkül ment a háboruba s ott dühösen harcolt; **Berserker-wuth** = vad harc-düh.

Bertha, ó német női név = a ragyogó, tündöklő; Berta.

Berwick (Berrick), grófság Skótföldön; II. Jakab angol király természetes fia.

beryll, ósvt. édeny, édle, tengeri kő.

beschores, l. **bschores**.

besestan és **besestin**. tör. vásárhely.

beslik, török ezüstpénz = 5 piaszter v. 45 új krajcár.

besteck, ném. evőeszköz; tok, tartó (evőeszközhöz).

bestialis, lat. baromi; **bestialitas**, baromiság; baromkodás; **bestie**, barom; vad állat.

betel, keletindiai indás növény, veres nedvű, keserű és jóillatú levelekkel, melyeket az indusok rágás végett arany, ezüst stb. szelencékben magukkal hordoznak.

bethel, zsidó, isten háza.

bëtise, fr. (bëtiz), botorság, ostobaság.

béton, fr. (betohn), kavicscsal vagy tégladarabokkal kevert vízálló vakolat, mely vízépítéseknel, s gyakrabban alapépítéseknel is használtatik.

betonica, *lat. nt.* bibetyü; szagos müge.

Bettine, Betty = Elisabeth.

betulineae, *nt.* nyirfélék; **betulin**, nyirfa-kéregből készített kámfor.

beurre-blanc, *fr.* (böre blánk), fehér vajkörte; **beurre-gris** (börégri), szürke vajkörte.

beurtmann, *holl.* (börtmann), hajós postamester; **beurt-hajók**, kereskedői postahajók, melyek azon kiváltsággal bírnak, hogy utasokat és pogyászokat bizonyos városokba vagy vidékekre szállíthatnak.

bewindhebber, kereskedői társaság igazgatója Hollandiában.

bexis, *gg.* kórt. köhögés.

bey, város parancsnoka Törökországban; helytartó Aegyptusban.

beziers, *fr.* (bezié), fehér bordeaux-i bor.

bezoar, a bezoár-kecske gyomrában találtató kő; bélgecs, bezoár-kő.

Bi., = Bismuthum.

Bianca, *ol.* női név: fehér, fénylő; **bianco**, *ol.* fehér, tiszta, be nem írott lap; **bianco állani**, a váltó elfogadását az adós által megtagadva látni.

biandria, *lat-gg.* kétférsűség.

biapiculé, két-ormu.

biarchia, *lat-gg.* két személy uralkodása.

biarticulé, két-izületü.

biasse, *fr.* nyers keleti selyem.

bibamus! *lat.* igyunk!

biblia, *gg. tul.* (szent) könyvek, szentírás; **bibliognosta**, könyvismerő; **bibliograph**, a tudományos könyvek ismerője; **bibliographia**, a tudományos könyvek ismerete; **bibliolater**, könyv-ímadó; **bibliolatria**, a szentírás imádása; **bibliotith**, a Pompeji és Herculánumban szénné változott kéziratok; falevelek kövülése, azok lenyomata köre; **bibliologia**, könyvtan, értekezés a szentírásról; **biblioman**, könyvbóhó; **bibliomania**, könyv-szeny; **bibliophil**, könyvedvelő; **biobliothort**, könyvrontó; **bibliopóa** v. **bibliopóia**, könyvirás; **bibliopóla**, könyvkereskedő; **bibliotaph**, a ki könyveit nem örömet közli; **bibliotheka**, könyvtár; **bibliothekarius**, könyvtárnok.

biblista, bibliatudós, bibliakedvelő; **biblistika**, biblia-isme.

bicamerismus, *uj lat.* két-kamara-rendszer.

bicarbonas, *vt.* ketted-szénsav; **b. calicus**, ketted-szénsavas hamuzsir; **b. natricus**, ketted-szénsavas sziksó; **b. potassae** = **b. calicus**; **b. sodae** = **b. natricus**.

bicéphallium, *kórt. tul.* kétférsűség; nagy fejdaganat.

biceps, *lat.* kétféjü, kétarcu, Janus mellékeve.

bicêtre, *fr.* (bisetr), Páris közelében levő fegyház neve.

bichet, *fr.* (bise), francia gabona-mérték; véka, mérce.

bicho, *spany.* (bisco), bőrféreg; **bicho del culo**, délamerikai betegség, mely abból áll, hogy az alfel elrothad.

bichon, *fr.* (bisohn), hosszú szőrü öleb.

bicolor, *lat.* kétszinü.

biconcav, *ttan.* kétfelül homoru; **biconvex**, kétfelül domboru.

bicorniger, kétszarvu (Bacchus mellékeve); **bicornis**, kétszarvu.

bidactylus, *gg.* kétujju madár.

bidens, *lat. tul.* kétfogu; kétágu horog; *nt.* villamag, farkasfog.

biduum, *lat.* két nap; két napi hártáridő; **intra biduum**, két nap alatt.

biennalis, *lat.* két évi; **biennium**, két évi időszak.

bien public, *fr.* (biehn publik), közjó.

bien venu, *fr.* (biehn venü), szivesen látott; isten hozta.

bifariálni, kétfelé osztani, szakítani; hasítani, felezni.

bifolium, kétlevelü; bangó (növény).

biformis, kétalaku.

bifrons, *lat.* kétarcu (Jánus).

bifurcatio, *lat.* kettéágazás.

biga, kettős fogat.

bigamia, *gg.* kétnejűség; **bigamista**, kétnejü; **bigamus**, kétnejü; **bigama**, kétférsü.

bigarreau, *fr.* (bigaró), spanyol cseresznye, tarka szivalaku cseresznye.

bignonia, *nt.* Bignon abbé után nevezett növény = bigebecó.

bigonzio, *ol.* bormérték Velencében.

bigot, *fr.* (bigó), vakbuzgó, vakhitű; szenteskedő, álszent; **bigoterie**, *fr.* **bigotismus**, vakhitűség, vakbuzgóság; szenteskedés.

bijou, *fr.* (bizzú), ékszer, drágaság; **bijouterie** (bizsutri), ékszer; ékszerkereskedés; **bijoutier** (bizsutid), ékszerárus.

balance, *fr.* (bilánsz), mérleg, végszámolat (a bevételek és kiadások összehasonlításával).

bilander v. **bylander**, hollandi folyóvízi kereskedő-hajó két árboccal.

bilateralis, *lat.* kétoldalú, kölcsönösen, viszonzosan kötelező (**contractus**, szerződés).

bilboquet, *fr.* (bilboke), golyófogó, tekefogó (játékszer); bodzaláb; aranyozó pálcika.

Bileam, zsidó név = néphódító, idegen.

bilimbi, az ázsiai averhoe-fának savanyus gyümölcse.

bill, *ang.* törvényjavaslat, indítvány; jegy, váltó.

billard, *fr.* (bilyárd), tekeasztal, lapdány; tekejáték.

Billaut (Billó), francia államférfiu.

billet, *fr.* (bilye), jegy; levélke; **billet à ordre** (bilye-tó order), a kibocsátó rendeletére szóló váltó; **billet au porteur** (bilye-tó portör), az elómutatóra szóló váltó; **billet d'amour** (bilye d'amúr), szerelmes levélke; **billet de faveur** (bilye dö fávor), ajánló-levél; **billet doux** (bilye dú), szerelmes levélke.

bill of credit, *ang.* (bill of kredit), kezességi levél; kitöltetlen váltó; **bill of complaint** (bill of komplent), keresetlevél; **bill of exchange** (bill of ekszcens), váltólevél; **bill of exchequer** (bill of ekszcseker), kincstárjegy; **bill of lading** (bill of leding), fuvarlevél; **bill of mortality** (bill of morteliti), halotti bizonyítvány; **bill of rights** (bill of reitsz), neve az 1668-ik évben kelt s az angol szabadságot biztosító törvénynek.

bimana, *állatt.* kétkézű.

bim-basi, *török*, a hadsereg parancsnoka.

bimembris, *lat.* kéttagu.

bimensis v. **bimester**, *lat.* két hónapi időköz; **bimestralis**, két hónapi.

binarius, *lat.* kettős.

binoculum, kettős távcső (mindkét szemre való kettős csővel).

binom *mt.* kéttag, kéttagzat; **binomial**, kéttagi, kétszaki; **binomial-coefficient**, kéttagi összetényező, t. i. valamely kéttagzat föloldásából keletkező sorok tagjainak tényezője.

binominalis, *lat.* kétnevű.

binomium, *mt.* kéttagos mennyiség (+ vagy — által összekötve).

binubus, *lat.* kétszer nősült.

bioarithmetik, *gg.* az élet tartamának kiszámítása; **biochemia**, életvegytan, az élő testek anyagszereinek tulajdonságairól és változásairól szóló tan; **biodynamik**, életerótan; **biograph**, életíró; **biographia**, életrajz, életírás; **biographik**, életírás tudománya; **biographikus**, életrajzi, életírási, életírási; **biologia**, életisme, élettan; **biomantia**, az élet-tartam megjövendölése (p. o. az érütésből); bizonyos jelekből következtetése annak, hogy a hulla élt; **biometria**, az életidő helyes fölosztása és használata; az életidő kiszámítása; **biosophia**, életbölcseesség; **biotomia**, élő állatok boncolása.

biolca, *olasz* térmérték = 700—1400 □ öl.

bipartitio, *lat.* ketté v. kétfelé osztás, felezés.

bipes, *lat.* kétlábu állat.

bipolar, *ttan.* kétsarki.

biquadrat, *lat.* negyedik fok, negyedik hatvány.

biribi, *olasz* szerencsejáték 64 golyóra.

Birmingham (börmingemm, köznyelven brömcsm, bromicsen), angol város.

bírság = pénzbüntetetés.

bis, *lat.* kétszer.

bisam, (erős kellemes illatu nedv, mely némely állatoknál az alfel közelében levő zacskóban összegyűl, s mint illat- s egyszersmind gyógyszer használják), pézma.

bischof, *ném. tul.* püspök; vörös borból, cukorból és narancshéjből készített ital.

biscotin, *fr.* (bisknoten), cukorlepény; **biscuit** (biskvivi), kétszersült; piskóta.

biscutella, *nt.* paizspár.

bis dat, qui cito dat, *lat.* kétszer ad, ki gyorsan ad.

bismuthum, *lat. vt.* keneny.

bison, *fr.* (bizohn), pupos ökör, vad bival.

bissextilis, *lat.* szökő évi.

bisfi, perzsa ezüstpénz = 6 ujkrajcár.

bistouri, *fr.* (biszturi) sebészi met-
szókés.

bít, éjszakamerikai kis pénz = 5 pence v. 19 $\frac{1}{2}$ kr.

bítheismus, *lat.-gg.* két-istenhivés.

bitumen, *lat. dsvt.* földi gyanta.

bivouac, *fr.* (bivuák), fektanya; táborór; **bivouaquirozni** (bivuákirozni), az éjet szabad ég alatt harcra készen tölteni.

bizarre, *fr.* (bizár), különös, különcödő, csodaszzerű, furcsa.

B. L., = benevole lector, kegyes olvasó.

blámirozni, *fr.* „blámer“ igéből, gyalázni, meggyalázni; kudarcot vagy szégyent vallani.

blanc, *fr.* (blánk), fehér, fényes, fénylő, ragyogó, tiszta; **blancos**, (blánkosz), a korlátlan uralom hívei Spanyolországban.

Blanda, Blande, Bandina, női név = hizelgő nő; **blandilalia**, *lat.-gg.* hizelgő beszéd; **blanditia**, hizelgés; **Blandus**, férfiúi név = hizelgő.

blank verses, *ang.* (blenk versiaz), rimetlen versek.

blanquet, *fr.* (blánke), meghatalmazványi aláírás, tiszta lap, melyen egyedül a név van aláírva; **blanquette**, (blankett) gyenge fehér bor.

blasirt, *fr.* hervadt lelkű, tompult érzékű; eltompult, elérvéktelenült.

Blasius, férfiúi név (felséges, királyi) Balázs; tréfásan: Herr Blasius = a szél.

blason, *fr.* (blázon), nemzetségi cimér; cimér-isme; **blázonista**, cimertudós.

blasphemia, *gg.* káromkodás, istenkáromlás.

blendirozni, (*fr.* blinder), vakítani,

megvakítani, szeme világát elvenni; kápráztatni, ámitani; vakító művel fedezni.

blenna, *gg. kórt.* nyák; **blennemesis**, nyálka-hányás; **blennochezia**, nyák-székelés; **blennoptysis**, nyákkiköpés köhögéssel; **blennopyra**, nyálkaláz; **blennorrhagia**, v. **blennorrhoe**, nyák-folyás; kankó; **blennosis**, nyák-betegség; **blennothorax**, a mell elnyálkásodása; **blennuria**, nyák-vizelés.

blepharitis, szempilla-gyulladás; **blepharophthalmia**, szemgyulladás; **blepharophyma**, szempilla-daganat; **blepharoplastik**, szempilla-képződés; **blepharoplegia**, szempilla-bénulás; **blepharoptosis**, szempilla kidüledése; **blepharospasmus**, szempilla-görcs.

bleszszirozni, *fr.* „blesser“ igéből, megsebesíteni, sérezni, sebeszteni; **bleszszirozott**, sebes, sebesült, sebet-kapott; **bleszure**, *fr.* (blesztür), seb.

blestrismus, *gg. kórt.* hánykolódás (a súlyos betegeknel).

bletonismus, *gg.* forrás-kutatási tehetség érzéki érzelés által; **bletonista**, forrás-kutató.

blemourant, *fr.* (blömurán), halványkék.

blide, **blyde**, **bleide**, *ó német*, hajtógép.

blindage, *fr.* (blendázs), vakító, lát-ellenző (a várépítésben).

blodge, **blocaille**, *fr.* (blokázs, blokály), hézagöltő kövek.

block-haus = fa-vár, gerenda-vár, ágyu-ház.

blokade, (*fr.* **blokus**, mondd: blokkusz) ostromzár, zárlat; **blokirozni**, körülvenni, bekeríteni (várat katonákkal).

blond, *fr.* szőke, szösze; **blonde**, *fr.* selyem-csipke; szőke nő; **blondin** (blondehn), szőke ifjú; **blondine**, szőke nő.

blouse, *fr.* (blúz), vászon felső ruha. **blue-stocking**, *ang.* (bliu sztokking), kék harisnya; irodalommal foglalkozó és tudós nő.

blumist, virágművelő, virágkedvelő. **blunder**, *ang.* (blonder), hiba, botlás.

b. m. = *beatae memoriae*, *lat.* boldog emlékezetű; *gyógyt.* **bene misceatur** = jól kevertessék.

boa, *dllatt.* zuzár, óriás zuzár, óriás kigyó.

board, *ang.* (bord), asztal; törvénytárs; **boarding-house** (bording-hausz), étház, éthely, vendégház.

boa upas, *malaji*, mesés mérges fa, melynek kigőzölgése már a távolban öldököl.

bobák, *dllatt.* orosz marmóta.

bocassin, pamut-kendő Örményországból és Perzsiából.

bocca, olasz bormérték, körülbelül 1 pint.

bocuf à la Mode, *fr.* (böf á la mod), fojtott marhahús; **boeuf gras** (böf grá), hizlalt ökör, hushagyó keddi fölcifrázott ökör.

bogdo-láma, keletindiai főpap; Tibetben egyházi főnök, ki a dalai-lámával együtt országol.

Bohémia, Csehország.

boisseau, *fr.* (boászó), gabonamérték = $\frac{1}{8}$ hektoliter, v. $12\frac{1}{2}$ liter.

bojár, oláhországi főnemes.

boje, *holl.* horgonyhoz kötött hordó, mely fönn uszván, a horgony fekvését mutatja; horgonyjegy, uszány.

bolero, *spany.* énekekkel és csörgettyűvel kísért néptánc.

Bolingbroke (Bállingbrók), angol államférfiu.

Bolland János, antwerpi jezsuita, főmunkatársa azon jezsuita-egyletnek, mely a szentek életét kiadá.

bolletta, *ol.* (bolyetá), bárca, jegy, árujegy, vámjegy.

Bologna (Bolonya), olasz tartomány és város; **bolognai eb**, kicsiny, bozontos, nagy fülű eb; **bolognai kovacs**, kovacs, mely izzóvá tétetvén, a sötétben világít.

bolus, *lat.* vörös agyag, pöcsétföld.

bolzas, keletindiai pamut-sávoly.

bomba, 1) rabszolga-főlügyelő nyugatindiában; 2) roncsa, tűzgolyó, tűzgömb; **bombarde**, *fr.* roncsa-mozsár, bomba-mozsár; **bombardement** (bombardmán), bombázás, bombáztatás, lödőtetés; **bombardier** (bombárdié), bombavető, bombász; **bombardirozni**, bombázni, bombákkal lödözni; **bombázó-rovar** (bombardir-käfer), kis rovar, mely ellenségeire alfeléből

gyakran kellemetlen kék színtű gőzt lö ki.

bombasin, *fr.* (bombázen), béllésszövet (eredetileg selyemből, most gyapjuból).

bombast, szódagály; szópompá, szó-cikornya; **bombasticus**, cikornyás, dagályos.

bombax, *nt.* szapuka; farkkóró.

bombus, *gg.* kórt. fülzugás.

bombyx, selyembogár.

bon, *fr.* jól; jó, java (valaminek), előny, nyereség; irott jóváhagyás vagy utalvány, melyet valaki nevének aláírásával, s ezen szónak „bon“ hozzátételével ad valakinek; áruszolgáltatási nyugta, szállítványlevél; követelés; jóny.

bona, *lat.* javak, jószágok, vagyon, hagyaték; **b. acquisita** v. **adventitia**, szerzett vagyon, szerzemény; **b. actionalia**, keresetbeli jószágok; **b. adespota**, bitang jószágok; **b. aerarii**, álladalmi v. kamarai jószágok; **b. aliena**, idegen vagyon; **b. allodialia**, örökithető v. majorsági javak; **b. avita**, öröklött v. ősi javak; **b. beneficialia**, javadalmi jószágok; **b. caduca**, magvaszakadtsági javak; **b. camerae** v. **cameralia**, kamarai jószágok; **b. castrensia**, hadi érdem által szerzett javak; **b. censitica**, bérjószágok; **b. civitatis**, álladalmi v. városi jószágok; **b. coacquisita**, közszerzeményi javak; **b. colonialia**, jobbágyi javak; **b. communia** v. **communitatis**, közös v. közösségi javak; **b. concambiata**, cserélt javak; **b. conjugum**, házastársak javai; **b. coronalia**, a korona jószágai; **b. damnatorum**, az elítéltek javai; **b. devoluta**, szállományi javak; **b. domaniaia**, a korona jószágai; **b. donationalia**, adományi javak; **b. dotalia**, hozományi javak, hitbér, nászajándék; **b. dubia** v. **dubiosa**, kétséges javak; **b. ecclesiastica**, egyházi javak. **bonae fidei emtor**, *lat.* jóhiszemű vevő; **bonae fidei possessor**, jóhiszemű birtokos. **bona emphyteutica**, *lat.* örökbérjószágok; **b. emittita**, vett javak; **b. ereptitia**, elkobzott javak; **b. extra donationalia**, adományküüli javak; **b. feudalia**, hűbéri javak.

bona fide, *lat.* jóhiszemüleg.

bona fiscalia, *lat.* a kir. fiscusra szállt jóságok; **b. fundationalia**, alapítványi javak; **b. fungibilia**, elhasználható javak; **b. gentilítia**, családi javak.

bona gratia, *lat.* kegyesen, jóakaratulag.

bona haereditaria, *lat.* öröklött javak; **b. illata**, behozott javak; **b. immobilia**, ingatlan, fekvő javak; **b. impignorata**, elzálogított javak; **b. indivisa**, oszthatlan javak; **b. indivisibilia**, fölözthatlan javak; **b. litigiosa**, pör alatti javak; **b. locata**, haszonbérbe adott javak; **b. mariti**, a férj javai; **b. materna**, anyai javak; **b. mensalia**, a korona jóságai.

bona mente, *lat.* jószándékkal.

bona minorum, *lat.* kiskorúak javai; **b. mobilia**, ingó javak, ingóságok; **b. nobilitaria**, nemesi javak; **b. non fungibilia**, használat által változást nem szenvedő dolgok, elhasználhatlan javak; **b. notoriumum**, hűtlenek javai; **b. occupata**, elfoglalt javak.

bona officia, *lat.* jószolgálatok, szivességek.

bona pace, *lat.* békével, szép szerivel.

bona paraphernalia, *lat.* a feleség javai a hozományt ide nem értve; **b. parochialia**, a plebánia javai.

bonapartismus, a Bonaparte családhoz való ragaszkodás; előszeretett kormányrendszere iránt; **Bonapartista**, Napoleonnak, családjának, és elveinek híve.

bona paterna, *lat.* atyai javak; **b. patrimonialia**, ősi javak, családi javak: **b. per testamentum alienari prohibita**, javak, melyeknek elidegenítését valamely végrendelet tiltja; **b. pignoratitia**, zálogos javak; **b. politico-fundationalia**, közalapítványi javak; **b. possessionaria**, birtokban levő javak; **b. profectitia**, ősi jóság jövedelméből szerzett érték; **b. publica**, közjavak; **b. publicata**, elkobzott javak; **b. pupillaria**, árvák vagyona; **b. quasi castrensia**, polgári érdem által szerzett javak; **b. rapta**, rablott javak; **b. receptitia**, a feleség után

visszatartott javak; **b. regia**, a király magánjavai; **b. sexus masculini**, fiágot illető javak; **b. stemmatica**, ősi javak, családi javak.

bonus, *gg.* és *lat.* állatt. bölény.

bona utensilia, *lat.* házi eszközök, ingóságok; **b. utriusque sexus**, mindkét ágot illető javak; **b. uxorjs**, a feleség vagyona; **b. vacantia**, uratlan javak.

bona venia, *lat.* engedelemmel.

Bonaventura, *ol.* férfitúri név = a szerencse kegyeltje.

bona vi rapta, *lat.* rabolt javak; **b. virtualia**, remélhető javak.

bonbon, *fr.* cukorka; **bonbonnière**, *fr.* (bonbonniér), cukorka-szelence; főköttő.

bongré, malgré, *fr.* akarva, nem akarva.

bonheur, *fr.* (bonór), jószerecse, szerencse.

bonhomme, *fr.* (bonomm), jószívű ember; **bonhomie**, *fr.* (bonnomi), jószívűség; együgyűség.

Bonifacius, *lat.* tul. jóltevő; lakoma-adó.

bonificalni, kártalanítani, kármentesíteni; megtéríteni; **bonificatio**, kártalanítás, kármentesítés, megtérítés.

bonis avibus, *lat.* az előjelek kedvezvén.

bonitas, *lat.* jóság.

bon jour! *fr.* (bonsúr), jó napot! jó reggelt.

bon mot, *fr.* (bon mó), élc, elmés ötlet, elmeszikra.

bonne, *fr.* (bonn), száraz dajka, ki franciául beszél.

bonne fortune, *fr.* (bonn fortun), jószerecse; különösen az, melyet férfiak nőknél tesznek; **b. grace** (grász), báj, kellem, nemes magatartás; **b. humeur** (ümör), jókedv.

bonnets rouges, *fr.* (bonneh rúzs), veres sipkások, csuf neve a francia jacobinusoknak.

bono modo, *lat.* jó módjával, szép szerivel.

bonorum cessio, *lat.* vagyon-átengedés; **b. communio**, vagyonközösség; **b. devolutio**, vagyon-átszállás; **b. et capitulis poenam statuere**, fej- és

vagyonvesztésre itélni; **b. possessio ventris nomine**, a várandó özvegynek jószágbirtoklása (méggyümölcse számára).

bons à vue, *fr.* (bon z á-vü), látra fizetendő utalványok.

bon sens, *fr.* (bon szán), józan ész, természeti ész; **bon soir!** (bon szoár), jó estét! **bon-ton**, társalgási csin, finomság; finom életmód, finom szokás; illendőség.

bonum avitum, *lat.* ősi vagyon; **b. acquisitum**, szerzett vagyon; **b. et aequum**, jogos és méltányos; **b. naturale**, természeti adomány; **b. publicum**, közjó, közvagyon.

bon vivant, *fr.* (bonviván), vigadó, mulató, lakmározó, világot élő, vig, jókedvű ember.

bon voyage, *fr.* (bon voájázs), szerencsés utat!

bonze, Fo vallását követő pap Japánban és Chinában, keletindiai szerzetes; babonás hitű pap.

bootes, *gg. csill.* ökrész-csillag az északi égbolton.

Böotia, ó Görögországnak egyik tartománya, melynek lakói durvaságuk és otrombaságuk miatt híresek valának.

bor, **borium** és **boron**, *vt.* bórany.

böra, *ol.* éjszakkéleti szélvész (az Adriai tengeren).

borax, *vt.* pórís, bórís.

borbo, aegyptusi rézpénz; 320 b. tesz egy piaszttert.

borborygmus, *gg. kórt.* bélkorgás.

bord, *fr.* hajó párkánya v. széle.

Bordeaux, *fr.* (Bordó), város Franciaországban.

bordel, *fr.* bordélyház.

bordirozni, borítani, megborítani, sujtásozni, szegni (ruhaszélrt szalaggal, paszományyal); beszegni, pártázni; **bordirung**, sujtás, beszegzés, pártázat, paszomány; paszományos munka;

bordure, *fr.* (bordür) = bordirung.

borealis, *lat.* északi; **boreas**, *gg.* főlészél, északi szél.

Boretsch, *nt.* borics, borágó.

Borgia (Bordás), olasz családnév.

borne, *fr.* (born), határ; határkő;

bornirozott, bárgyu, korlátolt eszű,

korlátolt; **bornirozottság**, bárgyuság, korlátoltság.

borough, *ang.* (börro), mezőváros.

borrachio, *ang.* (borrecsio), ruganyos mézga, kaucsuk.

borretsch, *nt.* borics, borágó.

Borussia, *barb.-lat.* Poroszország.

örze, pénzcsarnok, tőzsde, kereskedőház, alkuház.

Borysthenes, folyó Európában, mai neve Dnepr.

boscandi jus, *lat.* legeltetési jog.

boschli, török lovas önkéntes.

Bosporus, *gg.* tengerszoros, *kül.* a Konstantinápoly melletti.

bosquet, *fr.* (boske), berek, liget.

Bossuet (Bosszüeh), francia püspök és hitszónok.

bosszirozni, viaszból, gipszből mintázni, képezni.

boständsi, *török*, a serail öre; a szultán udvari kertésze; **boständsi-basi**, a serail-örség parancsnoka; a kertek és kőjlakok főfőlügyelője.

Boston (Bosz'tn), nagy kereskedő város Északamerikában; **boston**, a whisthez hasonló kártyajáték.

Boswell, *ang.* (Baszuell), Johnson életirója.

botanika, *gg.* növénytan, fűvészet; **botanikus**, fűvész; növénytani, fűvészi; **botanikus kert**, fűvészkert; **botanizálni**, fűvészkedni; **botanograph**, növény-leiró; **botanographia**, növény-leírás, növényrajz; **botanolog**, növényismerő; **botanologia**, növényisme, növénytan, fűvészet; **botanomantia**, jövendölés a növényekből; **botanophag**, növényevő; **botanophilos**, növénykedvelő, a növénytan kedvelője.

botany-bay, *ang.* (bottni be), tengeri öböl Uj-Hollandia keleti partjain, mely igen dus növényzettel bir.

botium, *gg. kórt.* golyva, görvély.

botryanthos, *nt.* fürtös jácint.

boucanier, *fr.* (bukánié), bivalvadász; tengeri rabló, kalóz; orvvadász Amerikában; **boucanière** (bukánier). a bivalvadászok lőfegyvere.

boucassin, *fr.* (bukásszen), keményített vászon.

boudoir, *fr.* (budoár), női öltözőszoba.

bouffon, *fr.* (buffohn), bohó, bohók;
bouffonnerie (buffohneri), bohóság,
bohóskodás.

boulevard, *fr.* (búlvár), véderősség,
bástyafok v. gát, védfal, védgát; vár-
töltés (mely sétányul szolgál).

bouquet, *fr.* (buke), bokréta; zamat.

bourgeois, *fr.* (burzsoá), polgár;
bourgeoisie (burzsoászi), polgári rend,
polgárság.

bournous, *fr.* (burnusz), arab-kö-
peny (fehér gyapju-szővetből).

Bourqueney (Burk'nő), francia ál-
lamférfiu.

bourrasque, *fr.* (burászk), szélro-
ham, szélvész.

bourse, *fr.* (bursz), erszény; börze.

bouteille, *fr.* (butely), palack.

boutique, *fr.* (butik), bolt; fasátor,
bódé.

boutonomantia, *fr.-gg.* jövendölés a
gombokból; az igenek v. nemnek ki-
számítása a gombokon.

Bowling (Bauring), angol nyelv-
tudós, ki 1830-ban „Poetry of the Ma-
gyars” cím alatt a magyar költészet-
ről irt.

boxirozni, ökölrel víni, ökléskedni.

bracelet, *fr.* (brászele), karperec.

brachium, *lat.* kar; hatalomkar.

Bramarbas, Holberg egyik vigjá-
tékának hőse; hősködi, nagyszájú, di-
csekedő, szájhős.

bramin, indus barát, hindu pap;
Brahma indus isten szolgája; **brami-
nismus**, helyesebben **brahmaismus**,
a Brahma imádása; a braminok vallása.

bravi, *ol.* bérgyilkosok, orgyilkosok.

bravissimo, *ol.* igen helyesen!

bravo, *ol.* helyes!; derék, vitéz; bér-
gyilkos, orgyilkos.

bravour, *fr.* (brávúr), hős v. vitézi
tett; vitézség, rettenthetetlenség; **bra-
vour-aria**, remek-dal.

brèche, *fr.* (bres), rés.

brenta, olasz bormérték = 26–40
pint.

Bretagne, *fr.* (Bretány), éjszaki fran-
ciaországi tartomány.

breve, *ol.* a pápa által fejedelmek-
hez intézett levél.

brevarium, *lat.* zsolosmáskönyv,
papi imakönyv.

breviatio, brevatura, *lat.* rövidítés.
brevi manu, *lat.* rövid uton, egye-
nesen, azonnal.

brevitas, *lat.* rövidség; **brevitatis
causa**, rövidség okaért; **breviter**, rö-
videden, egy-két szóval.

Briareus, *gg.* százkaru óriás, ki az
olympi isteneket a Titanok elleni har-
cukban segítette.

bricole, *fr.* (brikol), visszaütődés,
visszapattanás (a tekeasztal párká-
nyától).

bridgewater (bridzsuaetersz), angol
könnyű posztó.

brigade, *fr.* (brigád), dandár; **bri-
gadier** (brigádie), dandárnok; őrmes-
ter (a francia hadseregben).

brigand, *fr.* (brigáhn), rabló; **bri-
gandage** (brigándázs), rablás, uton-
állítás.

brigantin, *fr.* (brigántehn), hadi
naszád, gyors hajó.

brig, *ang.* (brik), könnyű hadi hajó
vitorlákkal és evezőkkel, fedélzet nél-
kül, alacsony párkánnyal.

Brigitta, ó német női név = a ra-
gyogó, a tündöklő.

Bright (Breit), angol orvos; angol
alsóházi tag.

brillant, *fr.* (brillyánt), ragyogó, fé-
nyes, fénylő; ragyogó gyémánt; **bril-
lirozni**, (*fr.* **briller** = brillyé), ra-
gyogni, tündökölni; fényeskedni.

brioso, *ol.* tüzesen, hévvel.

brise, *fr.* (briz), szellő.

Britannia = Angolország.

brizomantia, *gg.* álomfejtés.

br. m. = brevi manu.

brocart, *fr.* (brokár), virágos selyem-
szövet.

broccoli, *ol. nt.* csira-káposzta.

broche, *fr.* (bros), melltű.

brochure, *fr.* (brosür), füzet; röpirat.
broderie, *fr.* (brod'ri), himzés, him-
zett mű.

brom, v. **bromium**, *gg. vt.* búzeny.

bromatographia, *gg.* a tápszerek
leírása; **bromatologia**, tápszertan.

bromelia, *nt.* ananász.

bromus, *nt.* rozsnok.

bronze, *fr.* (bronz), barna réz.

bronchektasia, *gg. kórt.* a légcsö-
vek kitágulása; **bronchien**, légcsövek,

hörgök; bronchitis, gógsip-gyuladás; bronchophonia, sipoló hang, rekedtség; bronchotomia, gógsip-metszés; bronchus, gége, gógsip, légcső, lélekző gége; rekedtség.

bronteum, gg. mennydörgő-gép (színházban); brohítia, villámkövek; brontologia, égháborutan; brontophobia, az égháborutól való félelem; bronto-theologia, az égháborukból vont következtetés az isten lételére.

Brougham (Brúhm); angol államférfi, jogtudós és író.

brouillon, fr. (brullyon), elővázlat; fogalmazvány; irka-könyv; első följegyzési könyv (a kereskedőknél); izgága ember.

Brown (Braun), angol orvos, az ingerlő szerek általi gyógy mód tanítója.

bruderschaft, ném. testvérség, atyafiság; szoros v. atyafias barátság, pajtáság, társrokonság; társposhád.

brumaire, fr. (brüméhr), ködhónap, October 22—November 22-ig, a francia forradalom naptárában.

brummer, lengyel ezüstpénz = 2¹/₂ krajcár.

Brunhilda, ó német női név = barna gyermek.

brunet, fr. (brüne), barna férfit; brunette (brünett), barna nő.

Bruno, ó német férfii név = barna. brutalis, lat. baromi, botor, okatlan; vad, durva, kegyetlen, goromba; brutalitás, baromiség, batorság, durvaság, gorombaság.

brutto, ol. az áru sulya, hozzá számítván a göngy sulyát is; teljes suly; brutto jövedelem, jövedelem a költségek levonása nélkül; teljes v. összes jövedelem.

brutum, lat. barom; okatlan, vad, durva, kegyetlen, goromba ember.

bryonia alba, lat. nt. bűdös gönye.

bschores, zsidó, ravasz, csalárd nyereség.

bubon, nt. zizon.

bubonadenitis, gg. kórt. lágyék-irigy-gyuladás; bubonalgia, lágyékfájás; buboncus, lágyék-dob; bubones, lat. bujamirigyek; bubonium, gyógyszer a lágyék-dob ellen; bubo-

nocele, lágyék-sérv; bubonopanus, lágyék-dob.

Buccleugh (Bökkleff), angol családi név.

bucentaur, gg. bika-ember (mesés szörny); azon hajó, melyen a velencei doge magát a tengerrel eljegyzi.

bucephalus, gg. tul. bukephalos, Nagy Sándor macedoniai király kedvelt lova.

Buchanan (Bökkenenn), északamerikai államférfi.

buchsaum, ném. nt. puszpáng, téli zöld.

Buckingham (Bökkinghem), grófság Angolországban, hasonló nevű fővárossal; angol grófi és hercegi család neve.

Buckinghamhouse (Bökkinghemhausz), királyi palota Londonban.

buddhismus, vagy buddhismus, Buddha indus isten imádása.

budget, ang. (bödsött), fr. (bűdse), költségvetés.

budu, algiri ezüstpénz = 1 frank 80 centime.

Buen-Retiro, spany. kéj kastély Madrid mellett.

Bugeaud (Bűzsó), francia tábornagy.

bukoliasmos, gg. pásztori költemény.

bulafó, a guineai tengerpartokon lakó négerek hangszere.

bulbiforme, lat.-fr. hagymaalaku; bulbus, hagyma; bulbus oculi, szemgolyó.

bulimiasis, bulimia, bulismos, gg. kórt. mohó-éhség, éhláz, zabáló-hideg.

bulla, lat. minden domboru pecsét, viaszból vagy ércből, mely tokba készítve valamely okiratról függ; függő pecsét; függő pecsétes levél; pecsét-tok; pápai rendelet; aurea bulla, II. Endre király által 1222-ben kiadott szabadság-levél; bullarium, lat. pápai rendeletek gyűjteménye.

bulletin, fr. (bületen), tudósítás; hadi tudósítás; orvosi tudósítás valamely előkelő beteg állapotáról; bulletin télégraphique, távirati tudósítások.

buluk-basi, török ezredes, ki fizetés helyett földet kap.

Bulwer-Lytton (Bölv'r-Littn), angol regényíró.

buphthalmia, *gg.* kórt. kidüledt-szemüség.

burbas, **burbe**, **burber**, aegyptusi számoló pénz = $\frac{1}{8}$ asper.

bureau, *fr.* (büró), iroda, hivatal-szoba; íróasztal; **bureaokratia**, *fr.-gg.* iroda-uralom; a hatalom öszpontosítása a tisztviselők kezeiben; a népből választott tanácskozó testületek által nem korlátolt tisztviselői hatalom.

burg, vár, várlak.

Burke (Börk), angol szónok.

Burleigh (Börli), angol név.

burlesque, *fr.* (bürleszk), bohó, furcsa, nevetséges, torz-bohó; a nagy-szerűnek nevetséges előadása.

burletta, *ol.* kis vigjáték.

bursarius, *lat.* a zárdajavak igaz-gatója.

burschikos, (német egyetemi) tanu-lói viseletü.

bushel, *ang.* (búsel) = 8 gallon.

buste, *fr.* (büszt), mell-szobor, mellkép.

bustrophedon, *gg.* ökörfordulati írás, t. i. mely fölváltva jobbra és balra foly; barázda-írás.

bustum, *lat.* hulla-égető hely, hol a rómaiak holtjaikat elégették, s ezek hamvait eltemették.

büticularius, főpohárnok.

butyrum, *lat.* vaj.

buxus, *lat. nt.* puszpáng, téli zöld.

Byron (Beierrn), angol költő.

Byzantium = Konstantinápoly; **by-zantiner**, *gg.-ném.* Görög v. keleti bi-rodalombeli író azon időből, midőn még ama birodalom fennállott; arany-péNZ a görög császárok idejéből 330 óta = 4 tallér.

C.

C., zenében a hangrovat első zön-geje; mint rövidítés = corda, capo, cantus; *vt.* carbo; mint pénzverés helye: Prága, Cleve; mint ó római név = Ca-jus; mint számjegy = centum.

ca., *lat.* = circa, körülbelül; **Ca.**, = Calcium.

Caan, a szultán török címe.

cab, *ang.* (keb), kétkerekű könnyü kocsí.

cabale, *fr.* (kábál), ármány, cselsző-vény, fondorlat; így neveztetett II. Ká-rolly angol király ármánykodó cabinetje (1671-ben), melynek tagjai valának: Clifford, Arlington, Buckingham, Ash-ley; Lauderdale; ezek neveinek első betűiből véletlenül épen ezen szó ala-kult.

caballero, *spany.* (kábályero), lovag, nemes ember; **c. andante**, kóbor lovag.

cabes, guineai számoló pénz; körül-belül 3 frt.

cabinet, *fr.* (kábine), 1) benyíló; 2) dolgozó szoba; a fejedelem belső szo-bája, fejedelmi belső tanács.

cabotage, *fr.* (kábótázs), partmel-léki hajózás, parti kereskedés.

cabriolet, *fr.* (kábriole), kétkerekű könnyü kocsí.

cacalia, *nt.* kákolya.

cacao, a nyugatindiai kákófa bab-alaku gyümölcse, melyből a chocolate készítették.

cachalot, *fr.* (kásálo), *állatt.* hosszú-fejű fizéter, (hal).

cachexia, *kórt.* senyv, sinylés, siny-lődés; **c. chlorotica**, sápkór; **c. le-prosa**, belpoklosság; **c. scorbutica**, súly; **c. scrophulosa**, görvély; futosó mirigy; **c. syphiloidea**, a bujasenyv utófájdalmi; **c. venerea**, bujasenyv; **c. virginea**, sápkór.

cachinnus convulsivus, *lat. kórt.* görcsös nevetés.

cachucha, *spany.* (kácsucsá), tánc csörgettyűkkel.

Cäcilla, *lat.* női név = a rövidlátó; Cicelle

Cäcilus, *lat.* finév = rövidlátó; Cecil,

cacochymia, *gg. kórt.* a nedvek rom-lottsága; **cacodámon**, rosz szellem, manó; **cacographia**, rosz írás, helyte-len írásmód; **cacophonia**, rosz hangzat, hibás hang; **cacotrophia**, rosz táplálás.

cactus, melegházi növény; pozsgár.

cadaver, *lat.* hulla, tetem, holt-test; dög.

cadeau *fr.* (kádó), csekély ajándék, alkalmi ajándék.

cadence, *fr.* (kádánsz), hanglejtés a zenében; ütem, hangütés, időmérték (zenében, táncban); jóhangzású végzet a beszédben, költeményben.

cadet, *fr.* (káde), fiatalabb, fiu, öcs; hadapród.

cadi, *arab*, török bíró, városbíró;

cadilesker, ország bírása.

cadmia, *gg.* és *lat.* *ásvt.* gálma, horgapat; kékeny, kobalt; **cadmia fornacum**, közönséges kályhakorom; **cadmium**, *vt.* sárgany, kadany.

cadre, *fr.* (kádr), *tal.* keret, foglalék; *ht.* az ezredek törzse.

caduca bona, *lat.* magvaszakadtsági javak; **caducitas**, magvaszakadás, kihalás; magvaszakadtság, háramlandóság, elvesztett jószág; **caducum malum** *v.* **caducus morbus**, *kórt.* nyavalyatörés.

Caes., = Caesar; **Caes. Maj.** = Caesarea Majestas, császári fölség; **caesareo-papia**, a világi hatalomnak beavatkozása az egyházi dolgokba.

caeteris paribus, *lat.* különben hasonló körülmények között.

cafard, *fr.* (káfáhr), képmutató.

café, *fr.* (káfé), kávéház.

cafis, **cafiz**, *v.* **caliz**, *spany.* (káfisz), gabonamérték = 12 fanega; **cañiso**, olasz olajmérték, körülbelül 8 bécsi itce.

caftan, *török*, kaftán, fölső ruha.

cafusos, délamerikai emberfaj, mely az indusok és négerek vegyületéből keletkezik.

cagnard, *fr.* (kányár), henyélő, tunya.

cagot, *fr.* (kázso), képmutató, szenteskedő.

cahier, *fr.* (káje), füzet; jegyzék-könyv.

ça ira, *fr.* (szá írá), fog menni; az első francia forradalom idejében kedvelt dalnak kezdete.

cajolerie, *fr.* (kázsoléri), hizelgés, enyelgés, uyájaskodás.

cajute, *fr.* (kázsüt), hajószoba.

calabrese, calabriai; calabriai kalap, a köztársaság jelképe.

calamintha, *nt.* hegyi melissza.

calamitas, *lat.* csapás, baleset; balsors, nyomorúság.

calamus, *lat.* nád, kálmos.

calcant, *lat.* tipró; orgonanyomó, fuvótipró.

calcaria, *lat.* mészföld.

calcatura, *lat.* taposó, tipró; **calcatura**, nyomás, taposás, tiprás; forduló, vető, dülő.

calceolaria, *nt.* papucsvirág.

calceolith, *lat-gg.* mészkő; **calcinatio**, *vt.* mészítés, mészszé változtatás; **calcinren**, mészítani, mészszé égetni.

calcium, *vt.* mészeny.

calculálni, *lat.* számítani, számolni, fölszámítani; **calculatio**, számítás; kiszámítás, fölvetés, árvetés; **calculator**, számító, számvető; utánszámító, számvevő. számvizsgáló; **calculatur**, számító hivatal; **calculus**, számítás, számolás, számvetés; érdemsor, érdemjegyzék (az iskolában); *kórt.* kő, hólyagkő, vesekő; **calculus Minervae**, a szavazatok egyenlősége, mely a vádlott javára számíttatik.

calèche, *fr.* (kales), cséza, postakocsi.

calcutti kakas, kanpóka.

Caledonia, *lat.* Skótföld.

calefactor, *lat.* fütő, szobafütő, fütőszolga.

calembourg, *fr.* (kalahnbúr), élcés szócsere, szójáték, elmés szójáték.

calendae, *lat.* a rómaiaknál a hónapok első napjai; **calendariograph**, *gg.* naptáríró; **calendaticum**, azon ajándék, melyet a középkorban újév napján az egyháznak és a papoknak szoktak volt adni.

calendula, *nt.* peremér, tűzvirág.

calentura amarilla, *spany.* (kálenturá amarilya), sárga-hideg-láz.

Caliban, Shakespeare „Zivatar”-ában előforduló rut, durva, baromi szörnyeteg neve, ki minden gonoszra képes; *átv.* ért. rut, baromi ember.

caliber, (*fr.* calibr), csőüreg-kör, csőöböl; ür, üreg.

calico, finom gyapot-szövet.

calix, *lat.* kehely; *nt.* kehely, csésze, virágcsésze.

calmár, *fr.* tintahal.

calomel, *vt.* highalvac, édes higany.

calor, *lat.* meleg; **caloricum**, hévanyag; **calorimeter**, hőmérő; **calorimotor**, hévmozdító.

caltha, *nt.* golyahir, tűzvirág.
calumnia, *lat.* rágalmazás; patvar-
 kodás.

calville, *fr.* (kálvil), eperalma; szög-
 letes alma, csúcsos alma.

calvinismus, Kalvin tana; **calvi-
 nista**, Kalvin tanát követő.

calx, *lat.* mész.

camarade, *fr.* (kámárád), társ,
 pajtás.

camarilla, *spany.* (kámárillya), *tul.*
 kamarácska; titkos hatalom a spanyol
 udvarnál.

cambium, *lat.* csere, jószágcsere;
 váltólevél.

Cambridge (Kembridzs), grófság
 Angolországban, hasonló nevű fővárossal.
camée, *fr.* (kámé), domboru vésetű
 drágakő.

camélia, *nt.* chinai v. japáni rózsá.

camelot, *fr.* tevezsőr-szövet.

camera, *lat.* kamara; **c. clara**, vilá-
 gító szekrény, árnyék-távolító szek-
 rény; **cameralis**, kamarai, kincstári;
cameralista, pénzügyi, kincstári tiszt;
c. lucida = camera clara; **c. obscura**,
 árny-vető szekrény, mely egy sötét
 kamara fölött állván, előrészének len-
 csealaku üveggel ellátott nyílásán által
 az előtte fekvő tárgyakat a sötét kama-
 rában elhelyezett fehér asztalra kicsiny-
 ben leárnyékozza; föltalálta nápolyi
 Porta János a 16. században; **camera-
 rius**, aranykulcosos, kamarás.

camín, *lat.* kémény.

camisia alba, *lat.* fehér ing, karing

camisol, *fr.* (kámiszol), mellelő.

Camoens (Kámuis), portugalli költő.

camagnard, *fr.* (kámpanyár), föld-
 művelő, mezei v. falusi ember; **cam-
 pagne** (kámpany), falusi v. mezei jó-
 szág, falusi birtok; táborozás, had-
 járat.

campana, *lat.* harang; **campani-
 forme**, *lat-fr.* harangalaku, harangdad;
campanologia, *lat-gg.* harangöntés
 tana; **campanula**, *lat. nt.* csengetyűke.

camparius, *lat.* csász.

Campbell (Kemml), angol jogtudós.
campeche, *spany.* (kámpecse), ber-
 zsen, vérbélfá.

campement, *fr.* (kámpmáhn), tábo-
 rozás.

campestris, *lat.* mezei.

camphora, *barb.-lat.* kánfor.

camphon, finom chinai tea.

campirozni (*fr.* camper = kahnpe),
 táborozni, szabad ég alatt tanyázni.

campus Martius, *lat.* a rómaiak
 Mars mezeje; hadgyakorló hely.

camp volant, *fr.* (kahn volán), mozgó
 sereg; mozgó tábor.

cana, hosszmeték Maroccoban, kö-
 rülbelül 3, Spanyolországban 2 $\frac{1}{2}$ róf.

canáda, portugalli folyadékmérték,
 körülbelül 1 $\frac{1}{2}$ bécsi itce.

canaille, *fr.-gg.* a söpredék-
 nép uralma; **canaille**, *fr.* (kánáily), nép
 alja, söpredék, csöcselék-nép; semmire-
 való, kóc-ember.

canalis, *lat.* csatorna; lecsapoló
 árok; vízeresz, vízárok; tengerszoru-
 lat; ut-mód; velőüreg a csontban; **ca-
 nalisálni**, csatornázni, csatornát készi-
 teni, viznek árkolni.

canapé, *fr.* nyugágy, pamlag.

Canári szigetek, szigetcsoport Af-
 rika éjszaknyugati partján.

cancellaria, *lat.* körülírácszott he-
 lyliség; iroda; cancellaria; **cancellar-
 ius**, kancellár, pecsétőr; **cancellista**,
 írnök.

cancer, *lat.* rák; fene; **canerinus**,
 visszafelé is ugyanazon betűkből álló
 vers, p. o. „Roma tibi subito motibus
 ibit amor; signa, te signa, temere me
 tangis et angis“; **cancerite**, kővé vált
 rák; **cancerologia**, *lat.-gg.* a rákok
 leírása.

cand., = candidatus, *lat.* jelölt.

candelaber, *lat.* karos gyertyatartó;
candelarius, gyertyavivő.

candeur, *fr.* (kándör), nyíltszívűség,
 őszinteség; **candidus**, *lat.* fehér, tiszta;
 őszinte, nyíltszívű.

candidálni, kijelölni; **candidatio**,
 kijelölés; **candidatus**, jelölt, kijelölt.

candide, *lat.* őszintén.

candirozni, becukrozni; **candis**, *fr.*
 (kándi), becukrozott gyümölcs.

candor, *lat.* fehérség, tisztaság;
 nyíltszívűség, őszinteség.

candy, madrai mázsa = 20 maund,
 = 226,799 kilogramme; Surateben = 20
 maund; 1 maund = 16,933 kilogramme;
 a gyapotnál 1 candy = 21 maund;

Pondicheryben 1 candy = 12 maund à 8 vis; 1 maund = 11,745 kilogramme; Goaban 1 candy = 20 maund à 24 rat-tel v. midas = 224,42 kilogramme; Ceylonban 1 candy = 500 angol font.

caneel, *holl.* fahéj.

canepin, *fr.* (kanepen) finom kecskebőr.

canevas, *fr.* (kánevá), fehérítetlen gyolcs, kaneváz; himzéshez használt erős fonalakkal készített szövet, melynek üres lyukacsai a himző szálakkal betöltetnek; alprajz, vázlat.

canicula, *lat.* hónapok, hószak.

cannabis, *lat.* kender.

cannelas, *fr.* (kánélá), cukros fahéj.

cannellirozni, (*fr.* canneler = kán-elé), csatornaalakra kivájni, hornyolni, rovátkolni, vājuzni.

cannibale, *fr.* (kánibál), emberhussal élő vadember a karaïbi szigeteken, kegyetlen, vad ember; **cannibalismus**, kegyetlenség.

Canning (Kenning), angol államférfiu.

canoe, kéregből készített, fatörzsökből vajt csónak.

canon, l. kanon.

canonade, *fr.* (kánonád), álgyuzás.

canones, *gg.* tanmondatok, szabályok, rendeletek.

canonica visitatio, *lat.* egyházi látogatás; **canonicalls**, kanonoki; **canonicatus**, kanonokság; **canonici capitulares**, káptalanbeli kanonokok; **canonici cathedrales**, székesegyházi kanonokok; **canonici columnares**, a káptalan nagyai (nagyprépost, olvasó, éneklő, órkanonok); **canonici regulares**, szerzetes-rendi kanonokok; **canonici saeculares**, világi kanonokok; **canonicus**, kanonok.

canonier, *fr.* (kánoníé), tüzér.

canonissálni, szentek közé iktatni, szentesíteni; szentté avatni, szentek közé avatni; **canonissatio**, szentesítés, szentek közé iktatás, szentté avatás.

canonissa, székes apáca, kar-apáca.

canonista, egyházi jogtanár, egyházi jogtudós.

canopen, egyiptusi bálványképek begyekes, fővel és lábakkal ellátott, korszók alakjában.

cant., = cantor, énekes, éneklő.

cantar, török mázsa = 44 ocka = 100³/₄ bécsi font; Smyrnában = 45 ocka; Damaskusban = 100 rotolo à 60 obon; 1 rotolo = 1785 gramme.

cantaro, spanyol folyadékmérték = 16,168 litre.

cantate, *lat.* karének, egyházi ének; pünkösöd előtti 3-ik vasárnap; **cantatio**, ének, éneklés; **cantatorium**, katolikus egyházi könyv, melyből a kántor a feleleteket énekl.

Canterbury (Kentrörri), Kent grófság fővárosa Angolországban.

cantharelle, *nt.* sárga gomba.

cantharidae officinales, *allatt.* hólyaghuzó izgone, kőrishogár; **cantharidin**, *vt.* kőrösdeák.

cantharus, *lat.* viztartó a templom bemeneténél.

canthitis, *gg-lat.* szemzug-gyulladás; **c. nasalis**, szemlob az orr felüli szögben; **c. temporalis**, szemlob a halánték felüli szögben.

canticum canticorum, *lat.* énekek éneke.

canton, *fr.* (kántohn), megye Helvetiában; hadmegye, toborzó-vidék; **cantonirozni**, *ht.* szállásolni, tanyázni, helységben elosztva feküdni.

cantor, 1) *lat.* előénekes, éneklő, énekmester; **cantores amant humores**, a kántorok szeretik a nedvetet, azaz: szeretnek inni; 2) súlymérték Sardinában = 129 font.

canzona, *ol.* dal, dana.

cap, *fr.* (káp), **cape**, *ang.* (kep), **cape**, *ol.* (kápo), fok.

cap. és **capit.**, = capitulum, káptalan.

capacitálni, megértetni (valakivel vmit), meggyőzni (vkít vmiről), fejébe verni (vkinek vmit); elméjét megnyugtatni; **capacitas**, *lat.* képesség; fogékonyság, foghatóság; belvilág, csónak belvilága; nagy tehetség; **capax**, képos, téres, tágas; **capax ingenium**, tehetséges, ügyes fő.

cap de bonne espérance, *fr.* (kap dö bonn eszperánsz), jöremény foka.

capella, *lat. csill.* kecske.

capellanus, *lat.* segéd-lelkész, káplán; udvari pap; **capelle**, kápolna; *vt.*

kém-csésze, kohóca; **capell-meister**, karnagy.

caper, (*fr.* capre), kalóz, martalóc; kalóz-vezér; kalóz-hajó, rabló-hajó; **caperei**, kalózás, rablás; **capern**, hajót elrabolni v. elfogni; **capialul**, megfogni, megérteni.

capl-aga, *tör.* a herélték főnöke.

capidsl-basi, *tör.* az ajtónállók főnöke.

capillare jus, *lat.* hajadoni jog; **capillaris**, hajnemü, hajfinomságu, hajcsövü; **capillaritas**, hajcsövesség.

capita jugata, *lat.* kettős fej az érmeken.

capitale crimen, főbenjáró büntett, halálos véték; **capitale mortuum**, holt v. heverő tőke; **capitalis**, *lat.* tőke, tőkepénz, tőkevagyon; alap, pénzalap; fő, derék, jeles; **capitalisálni**, tőkésíteni; **capitalisatio**, tőkésítés; **capitalis poena**, halálos büntetés; **capitalis sententia**, halálos ítélet; **capitalista**, tőkebirtokos, tőkepénzes.

capitatio, *latin*, fejadó; népszámlálás.

capitello, *ol.* oszlopfaj, fejezet, oszlop feje.

capitulvium, *lat.* fejmosás.

capitolium, *lat.* várak ó Rómában; tréfásan: fej, koponya.

capitulálni, *lat.* 1) alkudozni, föltételek alatt föl- v. megadni (magát v. valamely várat); 2) újra beállani katonának; **capitulans**, alkudozó; újra szegődött katona; **capitularis**, káptalanbeli; **capitulatio**, alku, szerződés; hadi alku, föltételek alatti várföladás; katonaszegődés; **capitulum**, káptalan.

caprice, *fr.* (káprisz), szeszély; makranc; **capriciós**, szeszélyes, makrancos, fejes; **capricrozni**, megkötni magát valamire.

capricornus, *lat.* bak, állatköri jel.

caprifoliaceae, *nt.* szulákfélék.

caprimulgus, *lat.* állatt. kecskefejő, lappantyú.

capriole, *ol.* ugránozás, szökdelés, bakszökés.

capsicum, *uj lat.* paprika, török v. kerti bors.

capsula, *lat.* tok, tokca, téhely, tartó; millye.

captatio benevolentiae, *lat.* kegyhajhászás.

captiosus, fogásos, fogárd, furfangos. **captiválni**, elfogni, fogságba tenni; megnyerni; **captivitas**, fogság.

capuce, **capuchon**, *fr.* (kápüsz, kápüsn), csuklya; **capucinus**, kápucinus, kápás barát.

Capudan-basa, török tengernagy.

caput, *lat.* fej, fő; fejezet; **c. mortuum**, halálfő; *vt.* alj, söpredék.

cap verd, *fr.* (káp vehr), zöld fok.

cap-wein, *fr-ném.* jőreményfoki bor.

carabine, *fr.* (kárabin), karabély, lovassági rövid puska; **carabinter**, (-nié), karabélyos, könnyü lovas.

caracol, *fr.* (kárakol), csigalépcső; **caracole**, kanyarodás, körlés (lovakról és lovagokról).

carafe, *fr.* (káráf), **caraffa**, *ol.* (káráffá), köszörült asztali palack; nápolyi mérték = 101 itce.

caraffine, *fr.* (káráffin), az asztalra való ecetes és olajos üveg.

carafon, *fr.* hütő-edény.

carabi szigetek, nyugatindiai szigetcsoport.

carambolage, *fr.* (kárámbolázs), horzsolódás, összeütközés; **carambole**, (kárámbohl), veres lapda a teke-játékban; **caramboline**, sárga lapda; **carambolirozni**, horzsolódni, bele-, hozzáütközni, ütközni, összeütközni; a tekeasztalon a játszó lapdával egy lapdánál többet találni.

caramel, *fr.* (kárámel), olvasztott cukor a gyümölcsök bevonására; pörkéd.

caravane, *fr.* kárávan, utazó társaság keleten.

carbo, *lat.* szén; *kórt.* kárbunkulus, pokolvar; **carbon**, *vt.* széneny.

carbonade, *fr.* (kárbonád), sült oldalszelet; rostélyos.

carbonari, *ol.* (kárbonári), olasz összeesküvők, kik egy egységes olasz köztársaság föllállítására törekedtek; bokáig érő ujjatlan köpeny.

carbonas és **carboneum**, *vt.* széneny; **carbonát**, *vt.* szénlet, szénsavas só; **carbonicum alcali**, szénsav; **carbonisatio**, szénítés.

carbunculus, *kórt.* pokolvar; *ásvt.* kárbunkulus (drágakő).

carcasse, *fr.* (kárkássz), sodronybáb (fejkötőhöz); csontváz (levágott marháé); hajóváz; lobgolyó.

carcer, *lat.* börtön; kóter.

carcinoma, *gg. kórt.* rákfene.

cardamine, *fr.* (kárdámin), *nüvt.* foszlár.

cardia, *gg, bt.* gyomorszáj.

cardiaca, *gg. gyógyt.* sziverősítő szerek.

cardialgia, *gg. kórt.* gyomorgörcs.

cardielkosis, *gg. kórt.* szivburok-fekély.

cardiexysma, szivür-tágulás.

cardinalis, *lat.* 1) bibornok; fehér bor-, narancs- és cukorból készült ital; 2) sarkalatos; **cardinales nominati**, pápaságra jelölt bibornokok; **cardinales papabiles**, pápaságra képes bibornokok; **cardinalia numeralia**, tőszámok; törzsök-számok.

cardiocele, *gg. kórt.* szivszakadás; **carditis**, szivlob.

cardo, *lat.* sark; **cardo rei**, a dolog sarka.

cardo-benedicten-kraut, *lat.-ném. nt.* ciklász, erdei szegfű; tarka bogáncs; áldott csukülló, pápafű, áldott fű; **carduus**, *lat. nt.* bogáncs.

caenia, *lat.* nélkülözés.

caer, *lat.* hiányzik, szűkölködik, vmi nélkül van, nélkülözi.

caex, *lat. nt.* sás.

carfiol, (*ol. cavolo-fiore*), virágos káposzta, kártifiol.

carga, spanyol bormérték = 120,^{ss} litre; mint olajmérték = 123,^s litre.

cargo, spanyol sulymérték = 2 vám-máza 53,⁵¹ vámfont.

caricatura, *ol.* (kárrikatúra), torz, torzkép, fintorkép.

caries, *lat. kórt.* csontszű, redv; **c. cancosa**, csonttrák; **c. carnos**a, huscsont-daganat; **c. dentium**, fogredv, fogszű.

carieux, *fr.* (kárió), szúvas, redves.

caritas, *lat.* szeretet, felebaráti szeretet; **caritativum**, kegy-ajándék.

Carlisle (Kárleil), főváros Cumberland grófságban Angolországban; angol család név.

Carled'or, Károly-arany, braunschweigi öt tallér értékű aranypénz.

carmagnole, *fr.* (kármányol), énekes tánc, savoyard-tánc.

carmelita, Karmel ázsiai hegyről nevezett szerzetes, kármelita.

carmen, *lat.* költemény alkalmi vers.

carmesin, tulipiros, karmazsin.

carmin, piros, karmazsin, kárminfesték.

carmina, *lat.* költemények, versek.

carminativum, *uj lat. gyógyt.* szélhajtó.

carmoisi, *fr.* (kármoisi), **l. carmesin.**

carnage, *fr.* (kárnázs), mészárlás, vértetés.

carnalis, *lat. testi*; **carnalis et uterinus frater**, apul, anyul testvér; **car-natio**, testszínezés, husozás; husozat.

carneol, *ásvt.* kárniol, kárniol-kő.

carneval, farsang.

carnifex, *lat.* hóhér, bakó.

carnivora, *lat.* húsevő (állatok).

carolin, hat tallér értékű aranypénz.

carolina, V. Károly német császár büntető törvénykönyve.

caro luxurians, *lat. kórt.* vad v. gomboshas.

carotica, *gg. gyógyt.* altató-szerek.

carotis, *lat. bt.* fej- és nyak-ütér; **carotides**, (többsé).

carotte, *fr. nt.* sárga répa, murek; portugalli aranypénz = 11²/₄ tallér.

carrarai márvány, olaszországi Carrara hercegségből való márvány, a legjobb és legszebb márvány, közönségesen fehér, gyakran fekete, sárga és zöldes.

carré, *fr.* (karé), négyszög; **carreau** (káró), dült négyzet; tők a francia kártyában.

carrefour, *fr.* (kár'fúr), keresztut; utca-sarok.

carrelage, *fr.* (kár'lázs), kockakövekkel kirakás, kövezet.

carrière, *fr.* (káriéhr), pálya, pályafutás; vágatás.

carriole, *fr.* (káriol), könnyű két-kerekű kocs.

carrosse, *fr.* (káróssz), diszhintó.

carrousel, *fr.* (kárusszel), lovagjáték; körjáték (Ringelspiel).

carta bianca, *ol.* tiszta lap, melyen egyedül a névalírás foglaltatik.

carte, *fr.* (kárt), étlap (fogadókbán); ét-számla.

carte-blanche, *fr.* (kárt-bláns), tiszta lap, teljhatalom.

cartel, *fr.* (kártel), szerződés (foglyok, szökevények és menekültek kiadása, kicserélése iránt); kihívás, kihívó levél.

cartesianus, Cartesius v. Descartes francia bölcsező követője.

carthamin, *vt.* szeklicedék; **carthamus**, *nt.* vad v. tót-sáfrány; szeklicevirág, sáfrány-szeklice.

cartilago, *lat.* porc, porcogó.

cartisane, *fr.* (kártizán), kimetélt kártyára tekert himző-szálak selyemből, aranyból, ezüstből.

cartomancie, *fr.-gg.* kártyavetés.

carton, *fr.* (kártohn), kemény papír, táblapapír; katulya, tehely, tartó eszköz táblapapírból, papír-tok; uj lap, ujjalag nyomtatott lap; mintalap; épületterv.

cartouche, *fr.* (kártus), töltéstartó; töltéstok; tokmány.

caruncula, *lat. kórt.* vadhus.

carus, *gg. kórt.* mély álom, álomkór.

caryatide, *gg. épít.* gerenda-tartó oszlop (a régieknél közönségesen női alakban).

caryophyllata, *gg. nt.* ciklászgyökér, gyömbéres v. szegfű-szagu gyökér; **caryophyllia**, *nt.* szegfűdék; **caryophylloid**, szegfűnemű; **caryophyllus**, szegfűbors.

casaque, *fr.* (kázák), utazó öltöny; **casaqueine**, (kászákahn), otthonka, házi öltöny.

cäsar = caesar; **cäsarewitsch**, a cár fia.

cascade, *fr.* (kászakád), zuhatag, víz-zuhatag.

casëin, *vt.* sajtadék.

casematte, *ol.* várüreg, bástyalak, bástyaür, bástyabolt, bástyaboltozat.

caserne, *fr.* (kászern), laktanya, kászárnya.

casimir, félposztó.

casino, *ol. tul.* házikó; a florenci nemesek játék- és társalgási háza; zárt társaság, társalgási gyülekezet, társalgási gyűlhely, gyűlde.

casodi-basi, *török*, főkamarás.

casque, 1) mulatt-sarjadék; 2) sisak.

casquette, *fr.* (kásket), sisak.

cassa, *ol.* (kásszá), pénztár; **c. bellica**, hadi pénztár; **c. brouillon** (bruljon), első följegyzési könyv; **c. conto**, pénztári számla; **c. contributivialis**, adópénztár; **c. domesticus**, házi pénztár.

cassade, *fr.* (kásszád), tréfából v. szükségből való hazugság.

cassae-perceptor, adószedő.

cassálni, eltörölni, p. o. a törvényt, megsemmisíteni, p. o. az ítéletet; kintenni, kicsapni a szolgálatból.

cassatio, *lat.* tisztosít-fosztás, hivatalból kitevés, le- v. kitétetés; megsemmítés, megsemmittetés; **Cassations-Gericht**, **Cassationshof**, semmitőszék.

casserole, *fr.* (kász'rol), rézserpenyű, kondér.

cassette, *fr.* (kászet), szekrényke.

cassettone, *ol. épít.* mindig kisebb-bülső négyszögekből álló mélyedés a boltozat falán.

cassia, *lat. nt.* kászfá, kászia.

cassier, *fr.* (kászié), pénztárnok.

cassolette, *fr.* (kászolejt), füstölő-serpenyű; illat-millye.

cassonade, *fr.* (kászónád), tört-cukor.

castagnette, *fr.* (kásztányet), kézcsörgetyű, tánc-csörgetyű.

castalides, *gg.* a múzsák mellékeve (Parnass hegyének tövében fakadó castali forrástól).

castanea, *nt.* gesztenye.

caste, *port.* várna, kászta.

castellano, *tul.* castiliai, spanyol arany pénz = 4 frt. 70 kr.

castellianus, várnagy, várkapitány;

castellum, urilak, várak; kastély.

castes, *spany.* délamerikai elegyvérből.

castigatio, *lat.* fenyíték.

castitas, *lat.* szüzeség, szeplőtelen-ség, tisztaság.

castiz, portugalli szülők vagy meszitek ivadéka.

castle, *ang.* (keszl), vár, várak.

Castlereagh (Kesszelrih), angol államférfiu.

castor, *lat.* hód; **castoreum**, hódony.

castorine, *fr.* gyapju-szövet.

castrametatio, a táborhely kimé-

rése, táborkészítés; táborkészítés mestersége, tábornan.

castrálni, herélni; **castratio**, herélés; **castratus**, herélt.

castrenses, *lat.* vár népe; **castrensis**, tábori; **castrensis superior**, tábori főpap; **castrum**, tábor; vár; **castrum doloris**, gyász-alkotmány, ravatal.

cast-steel, *ang.* (kesz-sztl), öntöttacél.

casu, *lat.* esetleg, történetesen, véletlenül; **casualis**, esetlegi, esetleges, alkalmi, véletlen, történetes; **casualismus**, esetlegesség tana, mely szerint a véletlen tekintetik a dolgok és események alapjúl; **casualista**, az esetlegesség tanának hívője; **casualistika** = **casuistika**; **casualitas**, esetlegesség, esetlegesség; **casualiter**, esetleg, történetesen, véletlen.

casuar, *állatt.* szalagár, kázuár, (nyugatindiai madár a gázlok neméből).

casuismus, *lat.* l. casualismus; **casuista** = **casuistikus**; **casuistika**, 1) lelkiismerettan, eldöntés mestersége kétes esetekben, lélekismereti válságokban; 2) tan, mely alkalmazkodási szabályokat állít föl az előfordulható különös esetekre; esettan; esetlegiség, **casuistikus**, lélekismeret-oldó; eset tudós, ki az előfordult nevezetes jogeseteket tudja.

casula, *lat.* miseruha.

caesura, *lat.* közép-nyug, metszet a versben; vers-nyug.

casus, *lat.* 1) *nyt.* eset, ejtés; 2) baj, eset; **casus belli**, ok a háborura, háboru esete; **c. conscientiae**, lelkiismeretes dolog; lelkiismeretben járó dolog; **c. fatalis**, szerencsétlenség, baleset; **c. fortuitus v. improvisus**, váratlan, véletlen eset; **c. inevitabilis**, elkerülhetlen eset; **c. insolitus**, szokatlan eset; **c. in terminis**, ugyanazon eset; **c. merus**, merőben véletlen eset; **c. mixtus**, részben véletlen, részben szándékosan előidézett eset; **c. necessitatis**, szükség, kénytelenség (által parancsolt eset); **c. reservatus**, fönntartott eset; **c. tragicus**, szomorú történet vagy eset; **casu substrato**, a főnforgó esetben.

catalepsis, *gg. kórt.* merevedtség, merevültség, dermengés.

catalogus, *gg.* sorjegyzék, lajstrom, sorzat; névsor; könyvjegyzék.

Catamitus, Ganymedes neve a rómaiaknál; elpuhult ember.

cataracte, *fr.* (kátarákt), vizosés, viz-zuhatag; felhőszakadás; külső hályog.

catarrh, *gg. kórt.* nátha; hurut; **catarrhalls**, náthás; hurutos.

cathestraleum, *gg.* tanpénz a főiskolákon.

Cato, szigorú erkölcsű római; komoly bölcs, szigorú erkölcsbíró.

catty, súlymérték Chinában = 1¹/₂ angol font; 100 catty = 1 picol; Siamban = 2¹/₂ angol font; itt 50 catty = 1 picol; 1 malaji catty = 0,92269 kilogramme.

caudex, *lat.* törzsök, bokor, növénybokor, tő; torzsa; tönk.

causa, *lat.* ok, alkalom, szerzők; ügy, jogügy, pör; **c. brevis litis**, rövid folyamatu pör; **c. cambialis**, váltópör; **c. civilis**, polgári pör; **c. criminalis**, bűnpör; **c. efficiens**, szerzők; **causae majores**, fontos okok; **causae praepollentes**, tulnyomó okok; **causae summariae**, sommás ügyek; **causa exhereditationis**, kitagadási okok (az örökségből); **causa finalis**, végső ok; **causa impulsiva**, indító ok.

causalis, *lat.* okbeli, okilagos, okias; ügyi; **c. nexus**, okbeli kapcsolat, oklánc, okkapcsolat; **causalitas**, okság, okbeliség, okszerűség, okilagosság, okiaság; **causaliter**, okszerűleg.

causa praegnans, fontos, sürgős ügy; **c. proxima**, legközelebbi ok; **c. remota**, távol fekvő ok.

causanus, *lat.* pörlekedő, panaszos, ügyes-bajos ember; pörös fél.

caesarum regillum director et sacrae coronae fiscalis, a kir. ügyek igazgatója, és a sz. korona ügyésze.

causatio, *lat.* okadás, okozás; **causativ**, okmutató (kötszó); **causativum**, műveltető (ige); **causator**, okozó, okadó; **causatum**, okozat.

causerie, *fr.* (kősz'ri), beszélgetés; fecsegés.

causidicus, *lat.* ügyész.

causterium v. **cauterium**, *gg.* gyógyt. égető, gyuhasztó, maró szer; **caustica**, *t.* maró szerek; **causticitas**, maró erő; **causticus**, égető, gyuhasztó; maró, csipős, gunyoros.

caute, *lat.* vigyázva, ovatosan; **cautela**, vigyázat, elővigyázat; **ovadék**, **ovat**, ovatosság; **c. superabundans**, fölösleges ovatosság.

cautio, *lat.* jótállás, kezesség; biztosíték, bánatpénz; **cautionales**, jótálló levél; kezesség-levél; biztosító levél; **cautionalis pecunia**, jótállási pénz; bánatpénz.

cautschuk, rugó-gyanta, ruganyos mézga, kaucsuk.

cautus, *lat.* vigyázó, ovakodó, ovatos.

caval, *pl.* cavallo, lovag a tarokkjátékban.

cavalcade, *fr.* (kávállkád), lovakok diszmenete, sétalovaglás társaságban; **cavaleria**, (*fr.* cavalerie = káválrí), lovasság; **cavaller**, *fr.* (káválié), lovag, levente, főnemes; **gavallér**; I. Károly angol király idejében így neveztek a király hivoit; **cavalliere servente**, *ol.* udvarló lovag; **l. cicisbeo**; **cavallero**, *spany.* (kávályero), alsóbb rangu spanyol nemes.

cavatina, *ol.* (kávátiná), rövid dal.

cavens, *lat.* kezes, jótálló.

cavescio, spanyol gabonamérték = 2¹/₄ mázsa.

cavezzo, olasz hossz mérték = 10 láb.

caviar, *orosz*, halikra, különösen tok-, viza-ikra.

cavillatio, *lat.* gunyolás; fogárd kérdések.

cavitas, *lat.* ür, üreg.

c. c., **concide** v. **concidatur**, **contunde** v. **contundatur** (orvosi rendelvevényeken), metéld össze, törd össze.

c. c., **cornu cervi**, szarvas-szaru.

C. C. C., = **constitutio criminalis Carolina**, V. Károly császár büntető-pörrendtartása.

c. c. d. s., = **conciisa**, **contusa**, **dentur**, **signentur**; *lat.* (orvosi rendelvevényeken), összemételve, összetörve adasának és jelöltessenek meg.

c. c. u. = **cornu cervi ustum**, égett szarvas szaru.

Cd., *vt.* = **Cadmium**.

Ce., = **Cerium**.

cedálat, *lat.* átengedni, odaengedni. **cedemajori**, *lat.* engedj a nagyobb-
nak (t. i. az erősebbnek); **cedens**, engedő, átengedő; engedményező.

cedrat, *ol.* cukros citromhéj.

cedrus, *lat. nt.* a fenyűhöz hasonló fa Ázsiában és Amerikában.

ceinture, *fr.* (szentür), öv.

celastrus, *gg.* és *lat. nt.* csutkalom.

celebrálni, *lat.* ülni, megülni, ünnepelni, tartani; **celebritas**, ünnepegy, ünnepegyesség; nevezetesség, neveltség, jelentéesség, nagy hirnév.

celeritas, *lat.* gyorsaság, sebesség.

cella, *lat.* cellula; szobácska; *állatt.* és *nt.* sejt, sejtlík; sejtecs.

cello, *ol.* (caello), gordonka.

cellularis, *barb.-lat.* sejtcs.

celosia, *nt.* taréjfürt.

celstas, *lat.* föntség.

celt, régi nyugateurópai nemzet.

cement, *épit.* homokos mész, kőragasz; *vt.* cement; **b.** edző por; (az aranyválasztásnál) anyító por; **cementatio**, **b.** (az acélnál) edzés; (a réznél) rézítés; (az aranytól) anyítás; **cementitrozni**, *vt.* cementezni; **b.** anyítani (aranyat); edzeni (acélt); rézíteni.

cenangia, *gg.* kőrt. vérhiány.

cenobium, *gg.* zárda.

cenotaphium, *gg.* sírűreg, ravatal, emlékkő, sírkő, sír-emlék.

ensor, *lat.* vizsgáló, bíráló, bírál-
gató; könyv-vizsgáló.

ensualis, *lat.* bérleti, beralatti;

ensualista, beralatti föld birtokosa.

censura, *lat.* megbíralás; könyv-
vizsgálás; könyv-vizsgáló hivatal; egy-
házi fenyték; tanodai vizsgálat; ügy-
védi vizsga.

census, *lat.* adó, évi adó; bér.

cent, (*lat.* centum), több államban a számoló pénznek századrésze.

centaurus, *gg.* hitregebelszörnyeteg-
ló-ember; csillagzat a déli ég-gömbön.

centaurea, *nt.* csüküllő, vasvirág.

centenarius, *lat.* száz éves (aggas-
tyán).

centesimal-thermometer, *ttud.* száz fokú hőmérő; **centesimalio**, százado-
lás (minden századiknak elitélése és kivégeztetése).

centiare, *fr.* (szántiár), = $\frac{1}{100}$ are; **centigramme**, = $\frac{1}{100}$ gramme; **centilitre** (-liter), = $\frac{1}{100}$ litre; **centimètre** (-meter), = $\frac{1}{100}$ metre; **centistère** (-szter), = $\frac{1}{100}$ sztère.

centifolia, *lat. nt.* százlevelű (rózsa). **centime**, *fr.* (szántim), egy franc századrésze (francia váltópénz).

centinajo, *ol.* (csentinajo) = 182 $\frac{1}{2}$ font.

centnár, lengyel mázsa = 4 kamieni v. 100 lengyel font; gyapjunál 128 lengyel font.

central, *lat.* közép, központi, középponti; **centralisálni**, központosítani; **centralisatio**, központosítás, központosulás; **centrifugális erő**, *itan.* központtól való erő, futóerő, középtől futó erő, közép-futóerő, röperő, lökerő; **centripetalis erő**, *itan.* központhoz való, középre tartó erő, sulyperő, vonzerő; **centrobarik**, *lat.-gg.* sulyponttan, nehézségi-ponttan; **centrum**, *lat.* központ, középpont; **centrum gravitatis**, *gép.* sulypont, nehézségi pont.

centumvir, *lat.* százados; **centumviratus**, a századosok gyűlése, méltósága.

centuplum, *uj lat.* százszoros.

centuria, *lat.* század; **centurio**, százados, kapitány.

centweight, *ang.* (szentueht), (cwt) = 4 quarter à 28 font, tehát 112 font, azaz 50,800 kilogramme, vagy 90,716 bécsi font.

cephala, *gg. kórt.* erős fejfájás; **cephalaematoma neonatorum** v. **recens**, vérdaganat az újszülöttek fején; **cephalagra**, fej-köszvény; **cephalalgia**, fejfájás; **cephalica**, fejerősítő szerek; **cephalitis**, fej-, és különösen agyvelő-gyulladás; **cephalodesmion**, fejszorító; **cephalogenesis**, fejképződés; **cephalographia**, fej- v. agyvelő-leírás; **cephalologia**, a bonctan azon része, mely a fejről v. agyvelőről értekezik; **fejtan**, agyvelőtan; **cephalofloxia**, ferde fejűség, a főnek ferdén tartása; **cephalometer**, szülésnél a fej mérésére szolgáló eszköz; **cephalophyma**, fejdaganat; **cephaloponia**, nehézfejűség; **cephalopyosis**, fejbeli genyedés; **cephaloseisis**, fej- v. agy-

velő-rázkódás; **cephaloskopia**, fejavizsgálat; **cephalotomia**, fejbontolás. **ce qui se ressemble, s'assemble**, *fr.* (szó ki szó reszámból szászámble), hasonló hasonlóval hamar összeharát-kozik.

cerastium, *nt.* madárhur.

cerberus, (a régi görögök és rómaiak hitregéje szerint) pokolbeli kutya; éber ór; goromba ajtónálló.

cercele, *fr.* (szerkl), társas kör.

cerealiák, a földművelés termékei; gabonaneműek.

cerebellum, *lat. bt.* agyacs.

cerebrális, *lat. ktan.* mi az agyvelőt illeti; **cerebrin**, agyvelő-zsiradék; **cerebrit**, agyvelőhöz hasonló kövület; **cerebrosis**, agy-düh; **cerebrum**, agyvelő, agy.

ceremoniale, *lat.* szertartás; **ceremoniarus**, az egyházi szertartásokat intéző pap; szertartó; **ceremonia**, szertartási ünnepély; udvarias szokás.

cereostata, *középkori lat.* viaszgyertyatartó egyházi szertartásoknál és meneteknél; **cereostarii**, ezen gyertyatartók vivői.

cererin, **cererium**, ujonnan föltalált érc; **cererit**, szegfű-színű ércartalmu ásvány.

Ceres, a római hitrege szerint Saturnus és Rhea leánya, a földművelés istennője; egyik bolygó neve.

cerevisia, *lat.* sör.

cerin, *vt.* paraviasz, viaszdek: (zöld mézga, a méhek viaszának alkotórésze). **cernirozni**, (*fr.* cerner = szerné), körülkeríteni, körülvenni.

cerographia, *gg.* viasz-festészet; **ceromel**, olvasztott viaszból és mézből készített kenőcs; **ceroplastika**, viaszképelés.

certamen, *lat.* verseny, vetélkedés; viadal; vita.

certificálni, *lat.* bizonyítani; **certificatum**, bizonyítvány, igazolvány, tanulevél, bizonyító-levél.

cerumen, *uj lat.* fülzsir.

cerussa, *lat. ásv.* fehér ólom-érc, ólom-hó, fehér ólom; írón.

cellata, *ol.* disznósajt.

cervix, *lat. bt.* nyakszirt.

cessante causa, **cessat effectus**,

lat. megszűnven az ok, megszűnik az okozat; *cessatio*, megszűnés, szünet.

cessio, *lat.* átengedés; engedmény; *cessionalis*, átengedési, engedményi (p. o. irat); *cessionario*, engedményes (kinek t. i. vki valamely dolgot v. jogot átenged); *cessio nominis*, *tul.* a név átengedése; valamely követelésnek átengedése.

cessus, *barb.-lat.* átengedett (p. o. adós).

c'est à dire, *fr.* (sze tá dir), *tul.* ez a mondanivaló; azaz; *c'est égal* (szet egál), mindegy; *c'est tout comme chez nous* (sze tu komm se nu), ez épen így van nálunk is.

cestus, *lat.* vivókezttyü; női öv.

cet., = *cetera*, *lat.* a többi.

cetacea, *lat.* állatt. cetek, halemlők, bálnák.

cf. és *conf.* = *confer* v. *conferatur*, *lat.* vesd össze, hasonlitsd össze; *eff.* és *conf.* = *conferantur*, hasonlításnak össze.

Ch., *vt.* = China-sav.

Ch., *vt.* = Chinin.

chablon, *fr.* (sáblon), minta-deszka.

chacun à son goût, *fr.* (sákön á szon gú), mindenki a maga tetszése szerint.

chagrin, *fr.* (ságren), 1) ripós bőr (kivált tengeri kutyáké); cápabőr, halbőr; 2) bú, aggság, búgond, bánat, boszuság.

chaine, *fr.* (sehn), lánc, lánc-tánc.

chaise, *fr.* (séz), 1) cséza, félhintó; 2) szék.

chalcidon, *gg.* *ásv.* tejszínü, félig átlátszó drágakő.

chaldron, *ang.* (csádrön), szénmérték = 10–14 tonna.

chalif, *arab*, helytartó.

chalkograph, *gg.* rézmetsző; *chalkographia*, rézmetszés (művészete).

chaloupe, *fr.* (sálu), sajka, csónak.

chalumeau, *fr.* (sálümó), pásztorcip.

chalybeat, *gg.* acéltartalmu, acélnemü; *chalybographia*, acélmetszés.

chamade, *fr.* (sámád), *ht.* megadási jel.

chamäleon, *gg.* állatt. szinbü (hüllő a gyíkok rendéből); *átv. ért.* köpenyforgató, igen változékony ember.

chamarre, *fr.* (sámárr), prémes lennyel öltöny.

chambre, *fr.* (sámbr), kamara, szoba; *chambre ardente* (árdáht), égő terem, feketére bevont törvényszéki terem Franciaországban, hol gyertyavilágnál előkelő eretnekek és mérgekeverők szoktak volt kihallgattatni; *chambre introuvable* (entruvabl), föl nem található kamara, csufneve az 1815. octoberben összehívott és 1816. sept. 6-án szétosztatott követkamarának Franciaországban.

chamois, *fr.* (sámoa), zerge; zerge-szin; szögsárga-szin.

chamomilla, *lat. nt.* szegfü, szegfüvirág, pipitér, pacvirág.

champagner, *fr.-ném.* (sámpányer), champagnei bor; pezsgőbor.

chamignon, *fr.* (sánpinyon), *nt.* veres galóca, csiperke.

champion, *fr.* (sánpiohn), bajnok; védő; védelmező.

chamsin, *l. samum.*

chau, tatár fejedelem.

chauce, *fr.* (sánsz), esély, eset, szerencsés eset; szerencse forgása, bal-eset.

change, *fr.* (sánsz), csere; változás; pénzváltás; *changeur*, (sánször), pénzváltó; *chanzirozni*, (*fr.* changer = sánszé), cserélni, elcserélni; átváltoztatni; átalakítani.

chaomantia, *gg.* jóslás a légtüneményekből.

chaos, *gg.* zürzavar, rendetlenség.

chapeau, *fr.* (sápó), kalap; szerető; *chapeau-bas* (sápóbá), lapos kalap, melyet a hón alatt hordanak; *chapeau rouge* (sápó rúzs), *tul.* veres kalap; bibornok-kalap.

chapelgorris, *spany.* (csápelgorris), *tul.* vörös sipkák, az utolsó spanyol háboruban Krisztinaparti könnyű csapatok a baski tartományokból.

charade, *fr.* (sárád), betürejtvény; rejtvény, talány.

character, *gg.* bélyeg, jegy, cimer; jellem; lelkület; jelleg, bélyeg; cim, hivatal, méltóság, rang; betü, írásbetü; jegybetü (az ígetőben), időjelző; *ch. indelebilis*, eltörölhetlen jegy v. tulajdonság, melyet a kath. egyházban

valamely szentségnek fölvétele által nyer valaki; **characterisálni**, jellemezni; bélyegezni; **charakteristik**, jellemzet; bélyegzet; jellemrajz, jellemzés; jellemiség, jellem, jellemzék; **characteristica nota**, ismertető jel; **charakteristisch**, jellemző, jellemzetes; kiváló, sajátzerű; **charakter-maske**, jellemző-álca.

charge, *fr.* (sárzs), tereh; roham; tüzelés (csatában); töltés; szolgálat, hivatal; **chargé d'affaire** (sarzsé d'affair), ügynök, ügyviselő.

charisticon, *gg.* vizzonajándék.

charitativum subsidium, *lat.* könyöradomány.

charivari, *fr.* (sárivári), macskazene; élclapok címe.

charlatan, *fr.* (sárlátán), kuruzsoló, javos; nyegle, kérkedi; **charlataneria**, kuruzsolás; nyegleség, kérkedés.

Charles, *fr.* (Sárl), finév = Károly; (*ang.* mondd: Csárlsz).

Charlotte, *fr.* (Sárlott), nőnév = Karolina.

charmant, *fr.* (sármán), kecses, gyönyörű, kedves, bájoló; gyönyörűen, igen szépen, igen jól; **charme** (sárm), báj, kellem, kecs; búbáj, varázs.

Charon, *gg.* a hitrege szerint alvilági hajós, ki az elhunytak lelkeit a Styx folyón átszállítja.

chärophyllon, *nt.* baraboly.

charpie, *fr.* (sárpi), tépet.

charta, papiros, irlap; **charta-bianca**, üres adóslevél, üres utalvány (tisztá lap, melyre csak a kiállító neve van aláírva).

charte v. **chartre**, *fr.* (sárt), alkotmánylevél, alaptörvény.

charter, *ang.* (csárter), kegyelemlevél, szabadságlevél, kiváltságlevél, szabadíték (mint okirat); ótalomlevél.

chartiaticum, *uj lat.* papirpénz; bélyegpapir.

chartismus, *ang.-v. fr.-lat.* angol radicalismus; **chartisták**, a gyökeresen javítók pártjának hívei Angolországban.

chartomantia, *gg.* kártyavetés.

chartophylax, *gg.* okirat-őrző.

charybdis, *gg.* (a Calabria és Sicilia között) örvény.

chasma, *gg. kórt.* tátogatás; **chasmodia**, **chasmus**, folytonos ásítás.

chasse, *fr.* (sássz), vadászat; vadász-zene; lapdány-játék 15 lapdával.

chasseki-sultana, *tör.* az első szultánnó, a koronaörökös anyja.

chasse-partie, *fr.* a tengeri rablók egyezménye a zsákmány fölöstása iránt; zsákmány-szerződés.

chasseur, *fr.* (sáször), vadász; **chasseur à cheval** (sáször á svál), lovas-vadász.

chaszirozni, (*fr.* chasser = sászé), a táncban a sor előtt föl s alá lejteni.

chassis, *fr.* (sászi), ráma, keret, foglalk.

château, *fr.* (sátó), vár, kastély; **château Lafitte**, **château la Rose**, **château la Tour**, **château Margaux**, **château Premaux** (sátó láfitt, — lároz, — látur, — márgó, — premó), finom burgundi borok a hasonló nevű kastélyok után így nevezve.

Chateaubriand (Sátóbrían), francia államférfi.

chatelet, *fr.* (sátle), *tul.* kis vár; korábban egy párisi törvényszék, és börtön.

Chatham (Csettem), az öregebb Pitt Vilmos grófi címe.

chätosis, *gg. kórt.* a haj merevsége; szokatlan helyeken nőtt haj.

chatouille, *fr.* (sátuly), titkos szekere; a fejedelemnek magánkincstára.

chaudeau, *fr.* (sodó), borból és tojásból készített mártás; borleves.

chauffeurs, *fr.* (söfför), *tul.* fűtők; így nevezték Franciaországban azon rablókat, kik az első forradalom idejében a megtámadott személyeket talpaik égetése által kényszeríték pénzeik előadására.

chaumière, *fr.* (sómier), szalma-kunyhó.

chaussée, *fr.* (sószé), csinált ut, kövezett ut, töltés.

chef, *fr.* (séf), főnök; parancsnok; **chef d'oeuvre** (sé d'övr), remek, remekmű.

cheilalgia, *gg. kórt.* ajak-fájdalom; **cheilinus**, *állatt.* szádla, ajakhal; **cheilifis**, ajak-gyuladás; **cheilokake**, ajakbaj; **cheilocarcinoma**, ajak-rák; **chei-**

loncus, ajak-daganat; **chelloplastik**, ajak-képzés; **cheilorrhagia**, ajakvézés.

cheimetton v. chimetton, *gg. kórt.* fagy-daganat.

cheiranthus, *gg. nt.* sárga ibolya.

cheky, *tör.* az ockának $\frac{1}{4}$ -része.

chelidonin, *gg. vt.* gódircadék; **chelidonium** *nt.* gódirc; **chelidonius**, lány keleti szellő a tavasz kezdetén.

chelonia, *gg.* tengeri teknős-béka.

chemia, vegytudomány, vegytan, gyógyszer; **chemiater**, ki a vegytan elvei szerint gyógyít; **chemiatria**, orvosi vegytan; **chemicus**, vegykém, vegytudós, vegyész.

chemisette, *fr.* (smizett), előing, féling, ümögce.

chemosis, *gg. kórt.* szemgyulladás.

chemsin, *tör. tul.* öt ujj; a mohamedanusok öt imádsága.

chenille, *fr.* (snill), *tul.* hernyó, bársony-galand, senilia.

chenopodium, *gg. nt.* libatopp.

cher, **chère**, *fr.* (sehr), kedves, drága; **mon cher ami** (mon ser ámi), kedves barátom.

cherche, *fr.* (sers), keress!

Chersonesus, rövidítve **Chersones**, *gg.* (chersos = százazföld, nesos = sziget), félsziget; **Ch. Taurica**, Krimia.

chester, *ang.* (cseszter), sajt, Chester városról így nevezve.

Chesterfield (Cseszterföld), angol államférfiu és író.

chev., = chevalier; **cheval**, *fr.* (svál), ló; **chevaleresk** (sváleresz), lovagias; **chevalerie** (sválerf), lovagság, lovagrend; **chevaller** (svalié), lovag; **chevalier d'industrie** (svalié d'endüsztri), iparlovag, kalandor; zseb-tolvaj.

chevaux légers, *fr.* (svó lezsé), *tul.* könnyű lovak; könnyű lovasok, könnyű lovasság.

chibouque (csibuk), török pipa.

chicane, *fr.* (sikan), csiny, furfang, fondorlat, cselszövény; törvénycsavarrás; **chicanerie**, fondorkodás; **chicaneur** (sikanör), cselszövé, furfangos; törvénycsavarró; akadémikuskodó; **chicanirozni**, fondorkodni, furfangoskodni,

cselt szóni; csürni-csavarni (a törvényt); akadémikuskodni

chiffonnière, *fr.* (sifonier), fiókos szekrény.

chiffre, *fr.* (sifr), titkos írás, titkos írásjel.

chike v. csike, főveny-bolha, közép Amerikában (alkalmatlan rovar, mely tojásait az ember lábujjának körme alá rakja, mi által gyuladást okozhat).

chilat, *tör.* diszruha, melylyel a szultán magas tisztviselőket szok megajándékozni.

chiler-basi, a szultán főpohárnoka.

chillade, *gg.* ezer (valamiből), évezred; **chiliarch**, ezredes, ezredparancsnok a görögöknél; **chiliasmus**, azon hit, hogy a világ vége előtt Krisztus a földön ezer évig fog látható alakban uralkodni; Kant szerint: hit az emberiség előhaladásában az erkölcsi tökély felé; **chiliaszt**, a chiliasmus hívője; **chillogon**, ezer-szög; **chilogramm**, *gg.-fr.* 1000 gramme; **chilolitre** = 1000 litre; **chilomètre** = 1000 métre.

chimära, *gg.* mesés szörny; **chimère**, *fr.* (simer), agyrém, ábrándkép; **chiméricus**, ábrándos, ábrándszerű, agyrémképű; képzelt, álmodott.

Chimborazo (Csimborászó), 20,148 láb magas hegyecsucs déli Amerikában Ecuador államban

chimetlon, *gg. kórt.* fagy-daganat.

chimon, *gg. tul.* tél; *kórt.* hidegláz; **chimonanthus**, *nt.* chinai és japáni téli virág.

china v. china-kéreg, perui (délamerikai) chinafa kérge, egyike a leghatályosabb hidegláz elleni gyógyszereknek.

chiache, *spany.* (csiácsé), délamerikai bűdös állat; **chinchilla** (csincilla), vakand v. patkányszerű állat Délamerikában, s annak puha fehérszürke szőrméje (kikészített szőrös bőre).

chinin, a china-kéregből vont alap-elem.

chino, *spany.* (csino), *tul.* = chinai; négertől és indus nőtől született amerikai.

chinoisserie, *fr.* (sinoaseri), chinai izlés.

chionanthus, *gg. nt.* hóvirág-fa.

chiosk (kioszk), oszlopokon nyugvó nyílt kerti ház.

chiquito, *spany.* (csigito), királynószivar (nők számára).

chir., = *chirurgus*, sebész.

chiragon, *gg.* készüllet, mely a vakok kezét írás közben vezeti, hogy a kézvonások egymásba ne olvadjanak; **chiragra**, *kórt.* kéz-köszvény; **chirapsia**, érintés a kezekkel; **chirarthrocace**, rák a kézcsuklóban; **chiriatler**, = *chirurgus*; **chirisis**, és **chirismus**, a beteg gyógyítása kézzeli érintés, p. o. dörzsölés által; **chirit**, az emberi kézhez hasonló csepegő-kő; **chirogrammatomania**, jellemmagyarázat a kézvonásokból; **chirographarius**, írott, kézirati, kéziraton alapuló; **ch. creditor**, kéziratra hitelező személy; **ch. debitor**, kézirat által kötelezett adós; **chirographum**, *tul.* kézirat; adóslevél, kötelezvény (zálog nélkül); **chirolog**, a ki keze v. ujjával csinált jelek által beszél; **chirologia**, kéz- v. ujj-jelek általi beszéd; **chiromant**, a ki a kéz vonásaiból jövendöl; **chirromantia**, kézjósolat, jövendölés a kéz vonásaiból; **chrometer**, kézmérő; **chrontium**, megrögzött, mérges fekély a kézen; **chironom**, a ki kezeit művészileg jártatja; **chironomia**, oktatás a kezeknek művészi jártatásában; **chiroplast**, Logier által föltalált készüllet a kezeknek szabályszerű tartására a zongorajátéknál; **chiroplastik**, képző-művészet (lágú anyagból, p. o. viaszból); **chiropteren**, *állatt.* kézsárnyuak; **chirorrheuma**, csuzos kézdaganat; **chirotheka**, kézkötő, sebészi keztyű; **chirothesia**, kéz-rátétel általi gyógyítás.

chirimonya, *spany. nt.* cukor-alma, mézalma (amerikai gyümölcs).

chirurgia, *gg. tul.* kézi munka; sebészet; **chirurgicus**, sebészi; *chirurgus*, sebész.

chitin, *vt.* a bogarak szárnytakarójából vont anyag, túlkedek.

chits, a legfinomabb keletindiai pamutszövet, *cic.*

chittack, Calcuttában a seer-nek $\frac{1}{16}$ -része = $1\frac{1}{2}$ vámfont.

chlamys, *gg.* bő fölső ruha, köpeny.

chloasma, *gg. kórt.* májfolt, *kül.* teherben levőknel.

chloë, *gg.* a termékenyítő, viritó; Ceres mellékneve, pásztornők neve regényekben és pásztori költeményekben.

ch'or v. **chlorine**, *vt.* halvány (egyszerű mérlegezhető, fojtó szagu zöld-sárga test).

Chloris, *gg.* a virágok istennője; **chlorinde**, viritó, zöldelő; **chlorit**, *dsvt.* halványkő.

chloroform, kábító szer.

chlorophyll, *nt.* zöldítő anyag.

chlorosis, *gg. kórt.* sápkór.

choanorrhagia, *gg.* vérfolyás az orr belső lyukaiból.

choc, *fr.* (sok), ütközés (vmibe), ütődés; rázkódás; lökés; összekoccanás; roham (*kül.* lovassági).

chocolate, *spany.* (csokolád).

Choiseul (Soászöl), francia államférfi.

choisi, *fr.* (soázi), Paillard testvérek által 1807-ben föltalált felporcellán, Choisi városról így nevezte.

cholagoga, *gg. gyógyt.* epehajtó szerek; **cholecystitis**, epehólyag-gyulladás; **choledochus**, epefolyás; **choleïn**, epeanyag, epedék; **cholelith**, epekő; **cholelithiasis**, epekő-betegség; **cholelogia**, tan az eperől; **cholemesia**, epe-hányás; **cholepoesis**, epe-képződés; **cholepyra**, epeláz, epehideg, epehideglelés; **cholera**, epemirigy, epedög; **cholerrhagia**, epe-hasmenés; **cholericus**, epekóros, epekórságos; hirtelen haragu, heves indulatú; **cholérine**, a cholera szelidebb faja, (hányás nélküli hasmenés); **cholorrhöa**, folytonos epe-kiömlés; **cholostearin**, epezsir, epekövérye.

choliambus, *gg.* öt tagu jambus, melynek utolsó lába trochaus v. spondeusból áll jambus helyett.

chojo, *spany.* (csolo), chinotól született amerikai.

choquant, *fr.* (sokán), föltünő, szembetünő, sértő, botránkoztató, botránnyos.

chor, *gg.* kar, énekkar; templomkar, karének; körtánc; **choral**, karének, templom-ének; **choralist**, karénekes.

chorea St. Joannis. St. Valentini

v. **St. Viti**, *lat. kórt.* vid-tánc, ideg-görcs.

choreographia v. **choreographia**, *gg.* tánc-leírás, a táncok előadása rajzokban; **choreomania**, tánc-düh.

choreus, *gg.* annyi mint: trochaeus; versláb, — — —.

choreutik, *gg.* táncművészet.

choriambus, *gg.* négy tagu versláb, — — —, lengedező.

chorioides v. **chorioides**, *gg. bt.* bőrnemű, hártvás; **chorioides**, edényhártya, érhártya (a szemben); **chorioiditis**, az edényhártya gyuladása.

chorion, *gg. bt.* burok, magzat-ing.

chorista, *gg.* kardalnok.

chorographia, *gg.* tájrajz; **chorolith**, kő, melyre valamely tájék van rajzolva.

chouanok, *fr.* (suán), a Bourbonok párthívei Vendéeban és Bretagneban I. Napoleon alatt, vezérok után így nevezve.

chou-king, a chinaiak szent könyve.

chou (csau), keletindiai arany, ezüst- és ékszer-mérték; Bombayban 600 ch. = 1 tola, = 11,6 gramme; Suratban 6 ch. = 1 rullee; 576 ch. = 1 tola.

chrematonomia, *gg.* tudomány, mely a gazdagság használatára oktát; **chrematopóia**, tudomány, mely azt tanítja, miként kell gazdagságot szerezni.

chresis, *gg.* használat, jogositvány a használatra.

chresmolog, *gg.* igazmondó; **chresmologia**, igazmondás.

chrestolog, *gg.* ékesen beszélő; **chrestologia**, ékesen szólás, szócikornya.

chrestomathia, *gg.* példánytár, irodalmi példatár, irodalmi remek gyűjteménye, írói minta-gyűjtemény.

chria, *gg.* körbeszéd.

chrisam v. **chrisma**, *gg.* szentelt olaj; **chrisis**, utolsó kenet; bérmlás; **chrismale**, keresztelő-ing; **chrismatarium**, szenteltolaj-tartó; **chrismatio**, = chrisis.

Christe, *gg.* a mise második része, **Christina**, *finév. tul.* keresztény; = Keresztély; **christianisatio**, *gg.-lat.* áttérítés a keresztény hitre; **christia-**

nisálni, a keresztény hitre áttéríteni; **christianismus**, keresztény vallás, kereszténység; **christianissimus**, a legkeresztényebb (a francia királyok mellékneve); **christianitas**, kereszténység; **Christina**, női név, *tul.* keresztény, = Krisztina; **christinus**, *spany.* Krisztina spanyol királynő párthívei; **christokratia**, *gg.* Krisztus uralma, a keresztény vallás uralma; **christolatritia**, *tul.* Krisztus-imádás; keresztény isteni szolgálat, vágy a kereszténységet terjesztelni, térítési vágy; **christologia**, Krisztusról tanítás; **Christoph**, = Christophorus; *finév. tul.* a ki Krisztust hord, Krisztust szívében hordja, szereti; **Kristóf**; **christophania**, Krisztus megjelenése; **christophskraut**, *nt.* takta, taktafü; farkasszőlő, farkasbab; **christosophia**, keresztény bölcsészet; **Christus**, *gg. tul.* fölkent; Krisztus (Jézus mellékneve); **christus-gyökér**, *nt.* téli hunyor.

christophel v. **christophlet**, pontak, borszesz, fahéj és szegfűből készített liquor.

chromogenesis, *gg.* szinképződés; **chrom**, *gg. vt. tul.* szín; festő-anyag, festeny; **chroma**, színvegyület; bórszín; **chromatik**, szintan; **chromatikus**, *tul.* szines, szinesítő; *zen.* félhang, félhangokon járó; **chromatizmus**, festés kiürített állati anyagok által; **chromatologia**, szintan; **chromatometablepsia** v. **chromatopseudoblepsia**, hamis szín-látás; **chromatotechnik**, színvegyészet; **chromolitographia**, szines könyomat; **chromopsia**, *kórt.* színlátás; **chromoxyd**, *vt.* fest-éleg, (üveg- és porcellánfestésre használt zöld szín); **chromurgia**, szín-vegytan.

chronica, *gg.* időrajz; évkönyv; helyi történet; **chronique scandaleuse**, *fr.* (kronik skándálóz), helybeli botrányos történet; **chronikus betegség**, idült, megrögzött, tartós, hosszas betegség; **chronista**, évkönyvíró; **chronodistichon**, évszamos verspár; **chronogramma**, évszamos mondat (melynek egyes betűi bizonyos évszámot jelentenek); **chronograph**, évkönyvíró; idővető, kortudós; **chronographia**, időleírás; **chronolog**, idővető, kortudós;

chronologia, idővetés; idővetés tudománya, kortudomány, időtan, időszámítás, kortan; **chronologicæ**, időrend szerint, időfolyami rendben; időtanilag; **chronologicus**, időrend szerinti, kor szerinti; időtani; **chronometer**, időmérő; másodperceket mutató zsebóra; tengeri óra; **chronoskop**, időmutató; **chronostichon**, évszámós vers.

chroogenesis, *gg.* szinképződés; festékkészítés; **chroognosis**, v. **chroologia**, kövek szintana.

chrysalide, *gg.* állatt. aranyszínű hernyóbáb; **chrysanthemum**, *nt.* aranyvirág; **chrysiophala**, *nt.* sárga nárcisz; **chrysis**, aranybogár; **chrysit**, aranypróbakő; **chrysobalanus**, *nt.* sárga szilva; **chrysoberyll**, aranyberill; **chrysocoll**, arany-enyv, póris; **chrysocoma**, *nt.* aranyfürt; **chrysograph**, a ki a betűket aranyozza; **chrysographia**, aranyírás, betű-aranyozás; **chrysokratia**, aranyuralom, pénzuralom; **chrysolith**, aranykő; arany szint játszó drágakő; **chrysomania**, aranykór, aranyvágy; **chrysomele**, aranybogár; **chrysopóia**, arany-csinálás (állítólagos) mestersége; **chrysopras**, aranyagát; **chrysozin**, aranyhoz hasonló ércvegyület, müncheni Rauchenberger által föltalálva; **chryso splenium**, *nt.* aranyveselke; **chryso stomus**, arany száju, ékesen szóló.

chulo, *spany.* (csúlo), bika-uszító a bikaviadaloknál.

chylificatio, *gg-lat. élett.* tápképzés; **chylokleptis**, *kórt.* a tápnedv fogyása; **chylologia**, tan a tápnedvről; **chyliphoricus**, tápnedv-hajtó; **chylolpharsis**, a tápnedv romlása; **chylipoesis**, tápnedv-képzés; **chylorrhœa**, *kórt.* tápnedv-székelés; **chylosis**, tápképzés; **chylorhœa**, *kórt.* tápnedv-kiömlés a mellüregben; **chyluria**, tápnedv-vizelés; **chylus**, tápnedv, tejnye.

chymia, *gg.* vegytan.

chymificatio, *gg-lat. élett.* a gyomor azon működése, melynélfogva az étel emv-vé változik, emv-képzés; **chymorrhœa**, az emv kifolyása (a vékony belek sebjén); **chymosis**, emv-képzés; **chymus**, emv.

ci., *vt.* = citromsav.

ci., *vt.* = cinchonin.

ciborium, *gg.* ostyartartó (a római egyházban); szentségtartó.

cicero-betűk, közép nagyságu betűk; **cicerone**, *ol.* (csicserone), idegenvezető, kalauz, múkalauz, művezéd.

cichoria, *nt.* katáng.

cicisbeo, *ol.* (csiciszbeo), házibarát, a férj helyettese (olasz szokás szerint).

cicata, *lat. nt.* bürök; **clentin**, a büröknedv alapeleme.

cid, *spany.* ur, (vivári *gf.* don Rodrigo Diaz spanyol hősnek neve).

cider, (*fr.* cidre = szidr), gyümölcsbor.

cidevants, *fr.* (szidván), a korábbi nemesek és hercegek Franciaországban.

cilleum, durva szőr-ing, melyet a remeték bünbánatból viseltek.

cimberek, ó német népfaj a dán félszigeten.

cineraria, *lat. nt.* dugasor; **cinerarium**, hamveder.

cingulum, *lat.* öv; *kül.* papi öv.

cinnabaris, *gg.* higpir, higkénle, higany-kénlet; cinnober.

cinnamet és **cinnamonium**, *gg.* fahéj; **cinnamyl**, fahéj-olaj.

circa, *lat.* körülbelül, mintegy.

circaea, *nt.* sziriompár.

circassienne, *fr.* finom gyapjuszövet.

circator, *lat.* utazó zárdafölgyelő.

Circe, *gg.* mesés varázslónő, ki az embereket állatokká változtatta.

circenses, *lat.* az ó rómaiaknál a circusban előadott játékok.

circinus, *lat.* kör, körző; körítő, cirkalom.

circiter, *lat.* körülbelül, mintegy, megközelítőleg, hozzávetőleg.

circuitio, *lat.* megkerülés; kerület, tekervény; fenékkerítés (beszédben); körülményes leírás; **circuitores**, körülhordozók, körüljárók; házalók; **circuitus**, kerület, környület; körszél; körforgás, keringés.

circulálni, *lat.* kerengni, keringeni, forogni, forgásban lenni; **circulandum**, köröztetni való; köröztessék; **circularis**, körded, kör alakú; kerületi; körlevél, körirat; **circulatio**, körözés; köröztetés; keringés; **circulations-bank**, papirospénzt kiadó bank; **circulations-**

papiere, forgalmi papírok, u. m. váltók, hitel-levelek; **circulus**, kör, kerület; körvonal; **circulus vitiosus**, tévkör, tévkörösség.

circum, *lat.* körül; **circumcise**, körülmetélés; **circumdedarunt**, körülvettek; halotti ének a r. katolikusoknál; **circumferentia**, kerület, szélkör; **circumflexus**, hajlott ék v. ékezet; **circumforaneus**, házaló; **circumjacens**, körülfekvő; **circumscriptio**, körülírás; **circumspectio**, körültekintés, ovatosság, vigyázat; **circumspectus**, körültekintő, ovatos, vigyázó, bölcs; **circumstantia**, körülmény; **circumstantialis**, körülményes; **circumstantialiter**, körülményesen; **circumvallatio**, körülárkolás, körsánc; **circumveniálni**, rászedni, megcsalni, elámitni; **circumvolutio**, föltekérés, forgatás.

circus, *lat.* kerekszin, körszin; lovarda; pályakör.

cirque olympique, *fr.* (szirk olehn-pik), lovarda.

cirraga, *gg. kórt.* lengyelfürt; **circus**, hajfürt; kacs; **cirripeda**, szórlábuak, kacslábuak. (puhányok).

cis, *lat.* innen; **cisdanubianus**, dunáninneni.

cisterciata, szesztrák, tarka barát (Franciaországban Citeaux (Szitó) v. Cisterciumban 1098-ban Robert bence apát által alapított szerzetesrend tagja).

cisterna, *lat.* viktartó, vízfogó, víztár. **cistophoren**, *gg. épít.* gyümölcskosár-tartók.

cistus, *gg. nt.* szuhar.

citadella, *fr.* fellegvár, menedék v. fővár.

citálni, *lat.* idézni; **citatio**, idézés; hivatkozás; **citatio edictalis**, nyilvános idézés, kapura szegezés, hirdalmi hirdetmény által; **citatum**, idézet, idézmény; hivatkozat, hivatkozmány.

cithara, *lat.* és *gg.* lant; **citharodus**, lant-énekes.

citissime, *lat.* igen gyorsan; cito, gyorsan, szaporán.

citoyen, *fr.* (szitóján), polgár.

citra consequentiam, *lat.* (most az egyszerű) minden további következtetés nélkül.

citrat, citromsavas só; **citricum**

acidum, citromsav; **citrin**, sárga hegyi kristály; **citronat**, cukros citromhéj; **citronell**, citromlél.

city, *ang.* (szitti), *tul.* város, *kül.* az ó város Londonban; **city-hall** (—hál), városház Londonban.

civicus, *lat.* városi; **civilis**, polgári; művelt, nyájas; **civilisatio**, csinosbulás, művelődés; műveltség, polgárisodás; **civilisálul**, művelni, polgárosítani; **civilisált**, művelt, polgárisult; **civilista**, polgári (ellentétben a katonával); **civilitas**, nyájasság, udvariasság; **civiliter mortuus**, polgáriképen halott, becsület nélküli, jogvesztett; **civiliste**, udvartartási költség; **civis**, polgár; honpolgár; **civismus**, polgári erény; közérzet, közszellem; **civitas**, város; polgári társaság; **civitas l. r.** = c. libera regia, szabad királyi város; **civitatensis**, városbeli.

clair, *fr.* (klere), **claret**, *ang.* (klerret), halványpiros bor, kástélyos bor; fűszeres bor.

clair-obscure, *fr.* (klerobszkür), világos-sötét, tünde-sötét.

clairvoyance, *fr.* (klérvoájánsz), alvalátás; **clairvoyant** (klérvoáján), alvalató (ki delejes szenderegésben távol-eső és jövendő dolgokat lát).

clam, *lat.* alattomban, titkon.

clandestinus, *lat.* alattomos.

claque, *fr.* (klák), taps, tapsolás; **claqueur** (klákör), tapsonc (a ki bérért tapsol).

Clara, női név: tiszta, derült, híres; Klára, Klári.

clara voce, *lat.* tisztán, világosan, értelmesen, főnyszóval; **clare**, világosan, nyilván.

Clarendon (Klerend'n), angol államférfi.

clarificálni, *lat.* fölvilágosítani; **clarificatio**, fölvilágosítás; fölvilágosító jegyzék.

clarinette, *fr.* klárinet, sipola.

claritas, *lat.* tisztaság, világosság; értelmesség, érthetőség; **clarum ingenium**, világos fő, ragyogó elme.

classicismus, *lat.* remekírósság, remekíralom; **classicitas**, osztályozottság; műremekesség, remekesség; **classice**, remekül, jelesen; **classicus**, remekíró;

műremeki, remek; **classificálni**, osztályozni, sorozni, rendszerezni; **classificatio**, osztályozás, sorba-szedés, sorozás; osztályozat, sorozat, rendszorozat; **classis**, osztály, rend, rendsor, osztályrend, tanosztály; **taunterem**, tanszoba (egy tanosztály számára).

claudatur, *lat.* rekesztesség be.

Claudia, nőnév. alattomos, magába zárkózott.

claudicalni, *lat.* sántikálni, sántítani;

claudicatio, sántikálás, sántítás.

Claudius, finév, alattomos, magába zárkózott; Kolos.

claustrum, *lat.* zárda, klastrom.

clausula, *lat.* záradék, zártétel, kötés, toldalék, föltétel, hozzátétel.

clausura, *lat.* zárlat, korlát; rekesz; zárkapocs, könyvkapocs.

claviatur, nyomantyuzat, billentyűzet; **clavier**, zongora; **clavis**, *lat.* kulcs; nyomantyú, billentyű (zongorán, orgonán).

Clemens, *lat.* finév. kegyelmes, szelid; Kelemen; **Clementine**, nőnév, szende, szelid, nyájas, kegyes, jóságos; **clementia**, kegy, kegyelem.

clere, *fr.* (kler), pap; irnok.

clergé, *fr.* (klerzé), papság.

clergy, *ang.* (klerdzsi), papság.

clericális, *lat.* papi; **clericális ars**, írás mestersége; **clericus**, papok; a középkorban: tanult, művelt emberek, ellentétben a polgárokkal és paraszttal; **clericus**, pap, lelkész, egyházi személy; növendékpap, kispap; **clericus clericum non decimat**, egyik pap a másiktól nem szed tizedet; **clerus**, papság, egyházi rend, papi rend.

clermont, *fr.* (klermohn), veres muskát-bor, hasonló nevű francia városról így nevezve.

cliens, *lat.* védenc, védett, pártfogolt; **clientela**, védencség; védelem, pártfogás, pártfogolás.

clima, éghajlat, égálg, égöv; égtáj, égmérséklet.

clanicum, kóroda.

clinopodium, *nt.* pereszlén.

clique, *fr.* (klik), cinkos társaság, cimboraság.

cloaca, *lat.* sárcsatorna, pöcsesca-

torna; **Cloacina**, az árnyékszékek istennője a rómaiaknál.

closet, *ang.* (kloszet), titkos szoba; árnyékszék.

clove, *ang.* (klóv), mint gyapjumérték = 7 font; mint sajt mérték = 8 font.

clown, *ang.* (klaun), *tul.* paraszt; golyhó; bohóc.

club, *ang.* (klöbb), kör, gyűlde, zárt társulat; **clubbist**, gyűlde-tag.

coacervatio, *lat.* összehalmozás.

coacquisitio, *lat.* közszerzemény, közkeresemény; **coacquisitor**, szerzőtárs; **coacquisitum**, közszerzemény.

coactio, *lat.* kényszerítés, erőszak.

coadjutor, *lat.* segédpüspök.

coadunatio, *lat.* ismétli egyesítés; újra egyesítés.

coagulatio, *lat.* megalvás, megfagyás.

coak, **coke**, *ang.* (kók) szén név változtatott kőszén.

coalescálni, *lat.* szorosan egyesülni, megegyezni, megállapodni valamiben; szövetkezni; **coalitio**, szövetkezés, frigy, szövetség.

coetaneus, **coævus**, *lat.* egykoru, kortárs.

cobaltum, *lat. vt.* kéklény.

cobid, **cobido**, vagy portugalli nyelven **covado**, hossz mérték keletindiai szövetekre = $\frac{2}{3}$ amstedami róf.

cocarde, *fr.* (kokárd), szalag-bokor; csokor, kokárda.

coccinella, *allatt.* böde.

cochlearia, *lat. nt.* torma.

cochlit, kövült csiga.

coeles, *lat.* egyszemű (Horatius mellékeve).

cocon, *fr.* (kokohn), gubó (a selyembogár fonadéka).

cocos, kókusfa.

cöcum, *bt.* vakbél.

codebitor, *lat.* adóstárs.

codex, *lat.* régi kézirat; törvénykönyv; **code civil**, *fr.* (kód szivil), polgári törvénykönyv; **code Napoleon**, Napoleon törvénykönyve.

codicillus, *lat.* fiók-végrendelet.

codificatio, *lat.* törvényszerkesztés, törvényhozás; **codificator**, ki valamely törvénykönyvet szerkeszt.

codo, *spany. tul.* könyök; hossz mér-

ték, körülbelül $1\frac{1}{4}$ bécsi láb, azaz 0,333 mètre.

coëfficiens, *lat. mt.* összetényező, együththató.

coëmtio, *lat.* összevásárlás, közös vétel.

coena, *lat.* estebéd; **coena domini**, az urvasorája; **coenaculum**, étterem (a zárdákban).

coërcealni, *lat.* fékezni, fékentartani.

coëssentia, *lat.* egylényűség.

coeur, *fr.* (kór), szív; vörös (a kártyajátékban).

coëxistálni, *lat.* együtt létezni; **coëxistentia**, együttlét, együttlétezés, együttlétel.

coffre, *fr.* (koffer), bőrönd, bőrláda; koffer.

cogitatio, *lat.* gondolkodás.

cognac, *fr.* (konyák), szőlőből főzött pálinka, francia pálinka.

cognatio, *lat.* anyai részről való rokonság; **cognatio spiritualis**, lelki rokonság, komaság; **cognatus**, anyai rokon.

cognitio, *lat.* ismeret; **cognitio causae**, a birói határozatot megelőző vizsgálat.

cognomen, *lat.* vezetéknev.

cohabitatio, *lat.* együttlakás, együttélés.

cohaerálni, *lat.* összefüggni, egyberagadni; **cohaerens**, egyberagadó, összefüggő; **cohaerenter**, összefüggőleg.

cohaeres, *lat.* örökostárs.

cohaesio, *tan.* összetartás, egyberagadás, összefüggés.

cohors, *lat.* a legio tizedrésze; csapat, raj.

coiffeur, *fr.* (koáfför), hajfodrász; **coiffure** (koáffür), fejdisz, fejk.

coineastus, *lat.* alpöröstárs.

coincidens, *lat.* összeötölő; **coincidentia**, összetalálkozás, összeütkezés, összevágása (több körülménynek); egybevágás; egymásra illés.

cointelligenter, *lat.* egyetértőleg; **cointelligentia**, egyetértés.

cointeressati, *lat.* érdektársak; **cointeressentia**, közös érdek.

coitus, *lat.* elhálás.

cojäng, Banka szigeten mázsa = 2952,6 kilogramme.

colatorium, *lat.* szűrő.

colchicum, *lat. nt.* kikerics.

cold-cream, *ang.* (kold krím), *tul.* hideg tejföl; angol fehér kenőcs, külső gyuladások, keményedések stb. ellen.

coelebs, *lat.* nőtelen; **coelibatus**, nőteleniség.

coleoptera, *lat.* állatt. téhelyröpök, bogarak.

coelestin, *lat. dsvt.* menyle.

cöllaca, *gg. kórt.* hasmenés; **coellaca eruenta**, vérhas; **cöllacus**, ki gyomor-gyengeségben, hasmenésben szenved; **cöllalgia**, hasfájás.

colibri, *állatt.* delice, mézmadár, kolibri (madár a verébfélék rendéből).

colica, *gg. kórt.* szélkin, bélkin, bélgörcs.

colicolae, *lat.* a menny lakói.

cöllitis, *gg. kórt.* hasgyulladás; **cölliocele**, has-sérv; **cöllioncus**, kemény has-daganat; **cölliphyma**, lágy has-daganat; **cölliosophia**, haskorgás; **cöllipoyosis**, kelés az altesten vagy altestben; **cölliorrhöa**, hasmenés.

coliseum v. **colosseum**, *lat.* óriás épület, Vespasian császár alatt épített római szinkör.

colla, *gg.* enyv.

collaborator, *lat.* dolgozótárs; segédtanító.

colla destra, *ol. zen.* jobbkézzel; **coll'arco**, a nyirettyüvel; **colla sinistra**, balkézzel.

collane, *ol.* (kolláne), nyak-lánc; rend-lánc.

collapsus, *lat. kórt.* erőfogyás, összeroszkodás.

collare, *lat.* nyak-kötő, nyak-gallér, nyak-lánc.

collateralis, *lat.* oldal-, oldalagos, mellék; oldalági rokon; **c. fassio**, pörönkivüli vallomás; **c. inquisitio**, pörönkivüli tanukihallgatás; **c. successio**, oldalági örökösödés.

collatio bonorum, *lat.* (a szülök életében kapott) javaknak összetétele; **collation**, összehasonlítás, összevetés, összeolvasás; kis ebéd, kis ozsonna, estelizés; adományozás; **collator**, *lat.* adományozó.

collaudatio, *középkori lat.* közös dicséret; valamely végrehajtott vállalat-

nak szakértők általi megvizsgálása, vajjon az a jóváhagyott tervhez képest hajtattott-e végre?

collecta, pénzszedés (segedelemre); gyűjtélék, szedett pénz; **collectanea**, *lat.* iratgyűjtemény, kivonatok iratokból; **collectio**, gyűjtemény, gyűjtés, beszédés; **collectiv**, gyűjtő, összesítő, gyűjtékes; **gyűjtőleg**, gyűjtve, összeg; **collectivum**, gyűjtő név; **collector**, gyűjtő, szedő, beszédő; betét-szedő (a sorsjátéknál); *tan*, villany-gyűjtő.

collega, *lat.* kartárs, tisztárs, ügytárs, bírótárs, dolgozótárs; **collegialis**, társas, testületi; **collegialiter**, kartársilag; testületileg; **collegiata ecclesia**, káptalani templom; **collegium**, tisztársaság, ügytársaság, társulat, testület; annak gyűlése, gyűléshelye; főiskola; lecke; **collegium sacrum**, a bibornokok gyűlése.

collet, *fr.* (kollé), hajtóka, gallér; lovag-köntös.

colli, colló többese.

collidálni, *lat.* összeütközni.

collier, *fr.* (kolié), nyakkötő, nyakék.

colligálni, *lat.* összeszedni.

collimatio, *lat. csill.* irányzás.

colliquatio, *lat.* összeolvadás; rothadás.

collisio, *lat.* összeütközés; kocódás, villongás, viszálykodás.

collo, *ol.* csomag, csomó, köteg.

colloquium, *lat.* beszélgetés, párbeszéd.

colludálni, *lat.* valakivel alattomban egy kézre dolgozni, egy gyékényen árulni, egy követ fúni.

collutorium, *uj lat.* szájviz.

collyrium, *gg. gyógyt.* szemviz, szemkenőcs.

colonnellus, *uj lat.* ezredes.

colonia, *lat.* gyarmat, telepítvény, telep; **colonialis**, gyarmati; **colonizálni**, gyarmatosítani, telepíteni; **colonizatio**, gyarmatosítás, telepítés; **colonista**, gyarmatos, telepes; **colonus**, jobbág, paraszt-gazda, földműves.

colonnade, *fr.* (kolonád), oszlopsor, oszlopszat; **colonne** (kolonn), hasáb, rovat; sereg-osztály, az előnyomuló seregnek egy része.

coloquinte, *gg. nt.* indiai keserű ugorka.

coloramento, *ol.* szinezés, színadás; a képek folrakási módja; **coloratio**, *lat.* színadás, szinezés; színváltás; **coloratura**, hangváltozék; **colorirozni**, szinezni, szint adni; **coloris**, féltörökök, törökök és négernök vagy mór-nóktól született emberek; **colorista**, szinező, festék-készítő; **colorit**, *ol.* színadás, szinezet, szinek játéka, színjáték, színváltozat.

colossalis, roppant, nagyszerű, óriási; **colossus**, óriási szobor, óriási mű.

colportage, *fr.* (kolportázs), házalás, kihordás; **colporteur** (kolportör), házaló, kihordó, hordár.

colubarium, *lat.* galambdúc; **columbin**, galambszinü; halvány biborés violaszint játszó.

columna, *lat.* oszlop; lap; hasáb.

comb (kohm), angol gabonamérték; 100 comb = 265 porosz scheffel, 2 comb = 1 quarter.

Combabus, egy syriai férfiú neve, ki hogy a király gyanujától távol tartsa magát, midőn Stratonice királynót kellett kísérnie, férfiúságtól enmagát megfosztá.

combat, *fr.* (kombá), csata, küzdés.

combinálni, *lat.* egyesíteni (sereget, hajóhadat); egybevetni, összevetni, fontolgatni; **combinatio**, összevetés, egybevetés, összeállítás; kapcsolás, kapcsolat; fontolgatás, gyanítás, vélekedés, vélelem.

comes, *lat.* utitárs, kísérő; gróf, ispán.

cometa, üstökös csillag.

coemeterium, *gg. tul.* nyughely v. alvószoba; temető.

comfort, *ang.* (komfort), kényelem; **comfortable** (komfortebl), kényelmes; egyfogatu bérkocsi.

comitatus, *lat.* kíséret; vármegye, megye.

comité, *fr.* bizottmány, választmány.

comitia, *lat.* népgyűlések; országgyűlés.

comitiva, kísérő levél.

commandans, *fr.* parancsnok; **commande**, megrendelés; **commandeur**

(komandör), középkeresztes vitéz; **commandirozni**, vezényelni, parancsolni; **commanditár**, kúltárs, kúltag (közkereseti társaságé); **commandite**, költársulat, fiókkereskedés; **commando**, vezénylet, vezérlés, parancsnokság; vezéd, vezédség; vezényszó; kirendelt seregosztály.

commassatio, *lat.* tömegítés; tagosítás, összesítés.

comme il faut, *fr.* (komm i fő), a mint kell, a mint illik, jól, derekasan, kellően.

commemoratio, *lat.* emlékezet, említés; **c. omnium fidelium**, halottak emlékezte, emléktünnepe; **c. omnium sanctorum**, mindszent napja.

commendabilis, *lat.* ajánlásra méltó; **commendálni**, ajánlani; **commendatio**, ajánlás; **commendatoriae litterae**, ajánló levél; **commenda**, egyházi adomány; valamely vitéz-rend területe.

commensurabilis, *lat.* mérhető.

commentálni, *lat.* értelmezni, fejtegetni, magyarázni; **commentar**, fejtegető írás, értelmezés, magyarázat; **commentator**, értelmező, fejtegető, magyarázó.

commentum, *lat.* koholmány; költemény, költött dolog; hazugság.

commérage, *fr.* (komerázs), pletyka.

commercialis, *lat.* kereskedelmi; **commercium**, kereskedés, kereskedelem; közlekedés; közösülés.

commersch, ivó társaság (a német diákoknál).

commetaneus, *lat.* határos; szomszéd.

comminatio, *lat.* fenyegetés.

comminutiv, kicsinyítő.

commis, *fr.* (komi), segéd, boltoslegény, kalmárlegény; ügynök; **commis voyageur** (— vojákör), utazó ügynök.

commissariat, *lat.* biztosság, biztosi tisztség; élelmezési hivatal; **commissarius**, biztos, megbizott; **commissio**, meghagyás, megbizás, hagyomány; bizomány, megrendelés; bizottság, bizottmány; **commissionalis**, bizományi; bizottmányi; **commissionaliter**, bizottmányilag; megbizásilag; **commissioarius**, bizományos, megbizott;

commissions, bizományi, bizottmányi; **commissioatus**, megbizott; kirendelt, küldött; **commissioialis**, megbizásból való; **commissum**, meghagyás; véghezvitt (tett).

commissz-kenyér stb. katona-kenyér. **committee**, *ang.* (kommitti) = comité.

committalni, *lat.* bizni, megbizni, rábizni, meghagyni, rendelni; **committens**, bizó, megbizó, megrendelő, meghatalmazó; bizományzó; küldő; **committiva**, meghatalmazó levél.

commixtio, *lat.* elegyítés, keverés, elegyülés, keveredés.

commoda, *lat.* commodum többese.

commodans, *lat.* haszon-kölcsönző; **commodarius**, haszon-kölcsönvevő; **commodatio**, haszonkölcsönzés; **commodatum**, haszonkölcsön-szerződés.

commode, *lat.* kényelmesen, könnyűszerrel, könnyedén; **commode**, *fr.* (kommót), kényelmes; fiókos szekrény, kihuzó szekrény; **commoditas**, *lat.* kényelmesség, kényelem.

commodore, *ang.* (kommodór), hajóraj-parancsnok.

commodum, *lat.* haszon, előny; **c. publicum**, közjó.

commoners, *angol*, (kommönersz), közrendűek; az alsó ház tagjai.

common law, *ang.* (kommön lá), szokásos törvény; **common prayer book** (— preher bukk), az angol püspöki egyház imádságos könyve; **commons** (kommönsz), az alsóház tagjai.

commoratio, *lat.* tartózkodás, ideiglenes lakhely.

commotio, *lat.* mozgás; megindulás, megrázkódás; **commovealni**, megindítani.

communalis, *lat.* községi; **commune**, *fr.* (kommün), község.

communicabilis, *lat.* közölhető; **communicálni**, közölni; közlekedni; áldoztatni; áldozni, az urvacsorához járulni; **communicans**, résztvevő; áldozó, az urvacsorához járuló; **communicatio**, közlés, közlekedés; **communicativus**, közlékeny; **communicatum**, közlemény; **communicetur**, közöltetés.

communio, *lat.* közösség; áldozás;

c. bonorum, vagyonközösség; **communis**, ne, köz, közös; **communismus**, *uj lat.* vagyon (és nő)-közösség; **comunista**, a vagyonközösség tanának párthive; **comunitas**, község; **comuniter**, közösen.

commutabilis, *lat.* változékony; fölcserélhető, átváltoztatható; **commutatio**, fölcserélés, átváltoztatás.

comödia, *gg.* vigjáték.

compact, *lat.* tömör.

compagnie, *fr.* (kohnpányi), társaság; század; **compagnon** (kohnpányon), társ.

comparatio, *lat.* egybe- v. összehasonlítás, hasonlítás; fokozás, fokragozás; **comparative**, összehasonlítólag; **comparativus**, középfok, hasonlító fok, második fok (p. o. jobb, szebb).

comparealni, *lat.* megjelenni; **compartitio**, megjelenés.

compascuum, *lat.* közlegelő.

compass (*ol.* compasso), léjszakmutató, iránytű, tájtű.

compassio, *lat.* részvét.

compatibilis, *lat.* összeférhető; összeegyeztethető; **compatibilitas**, összeférhetőség.

compatriota, *lat.* honf társ.

compellálni, *lat.* nógatni, sürgetni, sarkallani.

compendiosus, *lat.* kivonatos, rövid, rövidre foglalt v. szorított; velős; **compendium**, rövid foglalat, kivonat; kézi könyv, vezérkönyv, vezérfonal.

compensálni, *lat.* pótolni, beszámítani, betudni, kölcsönösen leróni; **compensatio**, pótlás, betudás, kölcsönös beszámítás; megtérítés.

compescálni, *lat.* megzabolázni.

competálni, *lat.* illetni; együtt folyamodni hivatalért; **competens**, illetékes; vetélytárs; **competentia**, illeték, illetmény, járadék; illetőség; **competitor**, vetélytárs.

compillálni, *lat.* összehordani, összeirogatni, összefoltozni, együvé hordani (könyvekből); **compillatio**, összeszedetés, összehordás, összelopogatás, összeböngészés; összelopogatott irat; toldozat, szedelék; **compilator**, toldozó, böngész-író.

complaisance, *fr.* (konplészánsz),

szolgálati készség, szivesség, kedveskedés.

complánálni, *lat.* elegyengetni, eligazítani, elintézni, kiegyenliteni; területezni; **complanatio**, kiegyenlítés; területezés.

complectálni, *lat.* magában foglalni.

complementum, *lat.* egészíték, kiegszítő; **complementaris**, kiegszítő.

complet, *fr.* (konplé), egész, teljes; **completalni**, kiegszíteni.

complex, *lat.* büntárs.

complexio, *lat.* testalkat; **complexus**, foglalat, tartalom.

complicálni, *lat.* összebonyolítani; **complicált**, bonyolódott, bonyolult, bonyodalmas, szövevényes; **complicatio**, bonyodalom, bonyolódottság, szövevény; **complices delletti**, büntársak; **complicitas**, bonyolódottság, szövevényesség; büntársaság.

compliment, *fr.* (komplimán), üdvözlét, köszöntés, tisztelet; bók, bókolat, főhajtás; hizelgő mondat; **complimentirozni**, üdvözölni, köszönteni; bókolgatni.

complot, *fr.* (kompló), összeesküvés, összezővetkezés; cimboraság.

componálni, *lat.* szerezni, készíteni, hangművet írni, kóholni (p. o. álhirt), költeni; kiegyenliteni; lecsillapítani; **componista**, hangszerző, zeneköltő.

comportálni, *lat.* összehasonlítani; összeolvadni; megférni, kijönni valakivel.

compositeur, *fr.* (konpozitör), hangszerző, zeneszerző, zeneköltő; **compositio**, *lat.* összetétel; kiegyeztetés; **c. amicabilis**, barátságos kiegyeztetés; **composition**, összetétel, szerkezet, műszerkezet, műalkat; szerkesztmény; zeneköltemény, zenemű; hangszerkeztmény; **compositum**, összetett; keverék.

compossessio, *lat.* közös birtoklás, közös birtok; **compossessor**, közbirtokos; birtoktárs; **compossessoratus**, közbirtokosság; közös birtok.

compost, *barb. lat.* vegytrágya.

compute, *fr.* (konpot), befött gyümölcs.

comprehendálni, *lat.* megfogni, fölfogni; **comprehensibilis**, megfogható,

érthető; **comprehensio**, fölfogó erő, értelem.

compresse, *fr.* (konpressz), összehajtogatott ruha sebre; **compressibilis**, *lat.* összenyomható; **compressio**, összenyomás, (lég)sűrítés; **compressus**, szoros, sűrű, tömött.

comprimálni, *lat.* összenyomni, szoritani; megzabolázni, megfékezni; elnyomni.

comprobálni, *lat.* jóváhagyni; megbizonyítani.

compromissarius, *lat.* választott bíró; **compromissionale iudicium**, választott bíróság; **compromissor**, kezestárs; **compromissum**, megállapodás, megegyezés, egyezség a pörös felek között az iránt, hogy az általuk választott bírónak ítéletében megnyugodni fognak; **compromittálni**, 1) valakiben — vkit bírónak választani, ügye eldöntését valakire bízni, s annak ítéletében megnyugodni; 2) bajba keverni vkit; valakit kétes helyzetbe hozni; 3) magát —, becsületét kockáztatni, magát kitenni.

comptabilité, *fr.* (kontabilité), számadási kötelezettség, felelősség; **comptable** (kontábl) számadásra kötelezett, felelős; **comptant** (kontán) készpénz, készpénzzel fizetés; **compte** (kohnt), számlás; számadás, felelősség; **compte rendu** (— rándü), számadás; **comptoir** (kontoár), iroda, írószoba; számoló asztal; kereskedő-ház; **comptoirist**, könyvvezető, irodasegéd.

compulsatio, *lat.* sürgetés, sarkalás; **compulsio**, kényszer; **compulsoriales litterae**, sürgető irat, sürgölés; **compulsorium mandatum**, sürgető parancs; tanukihallgatást rendelő parancs.

computus, *lat.* számvetés, kölcsönös számolás.

comtesse, *fr.* (kontesz), grófkisasszony; grófnő.

comthur, rendvitéz.

Comus, *gg.* lakoma-isten; **Comusnak áldozni**, lakmározni.

con, *ol.* (kon), -val, -vel; -an, en; **con affetto**, indulattal, érzékenyen; **con amore**, szeretettel, vígan, vidáman; kedv szerint, kedvvel.

conatus, *lat.* igyekezet, szándék, törekvés, kísérlet.

concatenatio, *lat.* láncolat, összeláncolás.

concaev, *lat.* homoru, öblös, öbélyes; **concaev-concaev**, minkétfelül homoru, **concaev-convex**, homor-domboru; **concaevitas**, homor, homoruság, öblösség; öbély.

concedálni, *lat.* megengedni.

concentrálni, *lat.* összpontosítani, központosítani; középitni; egy pont körül egyesíteni, összehuzni, összeszorítani; *vt.* töményíteni, tömitni; **concentrálódni**, összpontosulni, központosulni; középleni; **concentratio**, *össz-v.* központosítás; *vt.* töményítés; **concentricitás**, a központ közössége; **concentricus**, összpontos, központos, egy-közepü, közös központu, középlő, középitő.

concept, *lat.* fogalmazta; **conceptus**, fogalom; fogalmazvány; **conceptio**, fogantatás, fogamzás; fogamzat; gondolat; **conceptualis practicans**, fogalmazó gyakornok.

concernálni, *lat.* illetni; **concernens**, illető.

concert, *fr.* (konszer), hangverseny; egyetértés; **concertálni**, megvitatni; **concertatio**, tanakodás, vitatás, vitázás, vitakozás; **concertista**, ki hangversenyekben játszik *v.* énekel.

concessio, *lat.* engedés, megengedés, engedélyezés; engedély, engedmény; **concessionarius**, engedélyes; **concessive**, megengedőleg; **concessivus**, ráhagyó, megengedő.

concha, *lat.* kagyló, csiga; **conchae**, *t.* csigaházak, csigahéjak, csigateknők, kagylóhéjak, kagylók; **conchitis**, kövült kagyló; **conchylien**, *gg.* kagylók; **conchyliolog**, kagyló-ismerő; **conchyliologia**, kagyló-isme.

conclerge, *fr.* (konszierzs), várnagy, börtönőr; házmester.

conciliálni, *lat.* összeegyeztetni; megengesztelni, összebékéltetni; **conciliatio**, megengesztelés, összebékéltetés.

concilium, *lat.* zsinat, egyházi gyűlés; főiskolai törvényszék; főiskolai

tanács; **c. medicum**, orvosi tanácskozás valamely beteg iránt.

concio, *lat.* egyházi beszéd; **conciator**, egyházi szónok.

conciplálni, *lat.* fogalmazni, föltenni, írásba foglalni; méhébe fogadni; **conciplista**, fogalmazó.

conclisus, *lat.* tömött, rövid, velős; **conclisio**, tömörttség, rövidség.

conclitamentum, *lat.* ingerlő-szer; **conclitatio**, ingerlés, lázítás.

conclamatio, *lat.* fölkiáltás.

conclave, *lat.* zárt szoba; azon terem, hol a pápát választják; a pápát választó bibornokok gyülekezete.

concludálni, *lat.* befejezni, berekeszteni; következtetni; **conclusio**, végszó, végbeszéd; következtetés; határozat, végzés; befejezés, bevégzés; **conclusiv**, bezáró, berekesztő, befejező; következtető; **conclusum**, végzés, határozat; **conclusum in senatu**, végzetetett a tanács által.

concoctio, *lat.* emésztés.

concomitans, *lat.* kísérő, követő, utána következő.

concordabilis, *lat.* összeegyeztethető; **concordálni**, összehangzani; megegyezni; egybevágni; **concordans**, összehangzó; megegyező; **concordantia**, egybe-, összehangzás, megegyezés; összhangzóság, megegyezésesség; egybe-, összevágás; szentírási helyeket mutató könyv; **concordatum**, (pápa és világi fejedelem közti) egyezmény; **concordia**, egyesség; egyetértés, összhangzás; **concordia res parvae creseunt** (egyetértés által a kis dolgok nőnek), egyetértés növeli az erőt.

concreditor, *lat.* hitelezőtárs.

concret, *lat.* összetes, összszerű, valósult, valóságos; **concretum**, valósultság, valami a maga valóságában (ellentété az abstractumnak).

concubina, *lat.* ágyas; **concubinaris**, ágyastartó; **concubinatus**, ágyastartás, ágyasság, házasságon kívüli élet (vkivel), **concubitus**, elhálás.

concupiscentia, *lat.* testi kívánság; megkívánás.

concurrálni, *lat.* pályázni, versenyezni, versenyt futni; együtt folyamodni hivatalért; hozzájárulni valami-

hez; **concurrrens**, pályázó, versenyző, vetélytárs, pályatárs, versenytárs; **concurrentia**, versenyzés, pályázás; verseny; csődülés; tódulás; **concursum**, csődülés, összegyűlés; pályázás, pályázat; csőd, hitelezők összejövetele v. csődülete.

concessio, *lat.* rázkódás.

condebitor, *lat.* közadós.

condemnabilis, *lat.* kárhozatos, kárhozatrámeltő; **condemnálni**, kárhoztatni, itélni (büntetésre), elítélni; **condemnatio**, kárhoztatás, elítélés; **condemnatus**, elítélt.

condensabilis, *lat.* süríthető; **condensálni**, süríteni; **condensantia**, sürítőszerek; **condensatio**, sürítés; **condensator**, sürítő, villamsürítő.

condescendálni, *lat.* leereszkedni; leszármazni; engedni; leszállítani; **condescendens**, leereszkedő, engedékeny; **condescendentia**, leereszkedés, engedékenység; közös leszármazás; **condescensio**, leereszkedés; leszármazás; engedékenység; leszállítás.

condigna aestimatio, *lat.* illendő becs.

condiscipulus, tanulótlárs.

conditio, *lat.* föltét, föltétel, kikötés; élet neme, állapot; szolgálát, szolgálati hely; **conditionaliter**, **conditionate**, föltételesen, föltétel alatt; **conditio sine qua non** (föltétel, mely nélkül nem), elengedhetlen, mulhatlan, mellözhetlen föltétel.

conditor, *lat.* alkotó, alapító; cukrász; **conditorei**, cukrászat.

condividálni, *lat.* együtt osztozni; **condividens**, osztályos rokon; **condivisionalitás**, együtt osztozás, osztályközösség.

condolealni, *lat.* sajnálni, fájlalni, fájdalmat v. szánakozást nyilvánítani (más szomorú esetén); **condolentia**, fájlalás, szánakozás, fájdalom nyilvánítása.

condominium, *lat.* közös tulajdon; együtturalkodás.

condonálni, *lat.* elengedni; megbocsátani.

condor, délamerikai madár, kondor, grifkeselyű.

condottieri, *ol.* szabadcsapatok vezérei.

conducteur, *fr.* (kondüktör), kalauz (hajón, gyorskocsin); **conductor**, *lat. ttan*, villamvezető; bérlő; **conductus**, kíséret, különösen gyász kíséret; **conduite**, *fr.* (kondvit), magaviselet; **conduitenliste**, magaviseleti kimutatás.

condyloma, *gg. kórt.* huskinövés az alrészeken, fügöly.

confect, (*ol. confetto*), csemege, cukrász-sütemény; **confectio**, *lat.* készítés.

confer, *lat.* hasonltsd össze; **conferatur**, hasonlított össze; **conferálni**, egybe- v. összevetni, összehasonlítani; értekezni, tanácskozni; adományozni (hivatalt, méltóságokat); **conferentia**, értekezés, tanácskozás; értekezlet, tanácskozmány.

conferva, *lat. nt.* vizfonál, vízi fonál, nyákonny.

confessio, *lat.* vallás, vallomás, vallomástétel; hitvallás; gyónás; **confessionarius**, gyóntató pap v. atya; **confessionista**, a protestánsok korábbi elnevezése; **confessor**, hitvalló, vallomástévő, gyónó.

confiance, *fr.* (konfiánsz), bizalom; bizakodás.

conficiálni, *lat.* elkészíteni.

confidence, *fr.* (konfidánsz), bizalom; elbizottság; **confidens**, *lat.* **confident**, *fr.* (konfidán), bizalmas, meg-hitt barát; **confidentia**, *lat.* bizalom; elbizottság, vakmerőség

configuratio, *lat.* alak, alakulat, idom.

confinatio, *lat.* házi fogság; **confinaria militia**, határőrző katonaság; **confinarii**, határőrök; **confinarius**, vég helyi, határvidéki; **confinis**, határos, szomszéd; **confinium**, vég hely, vég- v. határvidék.

confirmálni, *lat.* megbizonyítani v. megerősíteni; bér málni (a katolikusoknál); beavatni a keresztény vallásba (a protestánsoknál); **confirmandus**, bér málandó; a ki először járul az urvacsorához, beavatandó; **confirmatio**, megbizonyítás, megerősítés; bér málás; beavatás.

confiskálni, *lat.* lefoglalni, elkobozni; **confiskatio**, elkobzás, el-, lefoglalás.

confiteálni, *lat.* gyónni, megvallani; **confitens**, bűnvalló, gyónó; **confiteor**, gyónom, vallok, megvallom; gyónás-előtti imádság; a pap gyónása a mise kezdetén.

confiture, *fr.* (konfitür), csemege, cukorsütemény; **confiturier** (konfitürié), cukrász.

conflagratio, *lat.* összeégés; tüzvész.

conflictus, *lat.* összeütközés.

confluxus, *lat.* összefolyás; összedőlés, összetódulás.

confederatio, *lat.* szövetség; szövetség; **confederatus**, szövetséges.

conformálni, *lat.* alkalmazni, szabni (valamit máshoz), hozzáilleszteni; **conformatio**, alakzat; alkalmazkodás, hozzáilleszkedés; **conformers**, *ang.* =

conformista; **conformis**, *lat.* egyező, megegyező; **conformista**, az uralkodó püspöki vallás követői Angolországban, alkalmazkodók; **conformitás**, egyezőség, egyformaság; **conformiter**, egyezően, szerint.

confortantia, *lat. gyógyt.* erősítőszerek; **confortativum** (remedium), erősítő szer.

confrater, *lat.* szerzetestárs; **confraternisálni**, testvérülni (-val); **confraternitas**, testvérület, atyafiság, szoros v. atyafias barátság, pajtáság, társrokonság.

confrontálni, *lat.* szembeállítani, szembesíteni; **confrontatio**, szembeállítás, szembesítés.

confundálni, *lat.* összezavarni, zavarba hozni; tévedésbe hozni, megtéveszteni; **confusio**, zavar, zürzavar; zavarodás, zavarék; rendetlenség; **confusus**, zavart, össze-, megzavart; megháborodott; **confuse**, zavartan, összezavarva.

confutálni, *lat.* megcáfolni; **confutatio**, megcáfolás.

congé, *fr.* (konzsé), bucsuvétel, elbucsuzás; elbocsátás (szolgálatból); szabadságlevél (urlaub).

congelatio, *lat.* megfagyás, megalvás; **c. dentium**, *kórt.* a fogak eltompulása.

congenialis, *barb. lat.* szellemi rokon; **congenialitas**, szellemi rokonság; **congeries**, *lat.* halom.

congestio, *lat.* halmozás; todulás; **c. sanguinis**, vértodulás.

conglomerat, *barb. lat. drot.* torlódmány, görgyület.

congregatio, *lat.* társulat, egyesület, egylet; gyülekezés; gyülekezet; gyűlés, megyei gyűlés; az ultramontán párt Franciaországban; **c. de propaganda fide**, XV. Gergely pápa által 1622-ben a római kath. vallás terjesztése végett alapított társulat; **congregationalisták**, vallásfelekezet Angolországban, mely a püspökök kormányát nem ismeri el.

congressus, *lat.* összejövétel, gyűlés; a fejedelmek vagy meghatalmazottjaik gyűlése, békegyűlés.

congreve-raketa, Congreve (Kongrív) Vilmos angol férfiú által 1808-ban föltalált gyújtó röpentyű.

congrua, *lat.* papi illeték; **congruálni**, egyezni, egybe- v. összeválni. **coniferæ**, *lat. nt.* tobzosok, tobzótermők.

conium, a bürök méreganyaga, bürökdek; **conium**, *nt.* bürök.

conjectanea, *lat.* vélelmek, megjegyzések, ötletek, gondolatok gyűjteménye; **conjectura**, gyanítás, hozzátétel, sejtés, találgatás; **Conjectural-Politik**, hozzátétőleges okoskodás a politikai napi események iránt.

conjugalis, *lat.* házastársi, hitvesi; **conjugálni**, hajtogatni; **conjugatio**, hajtogatás; **conjugicidium**, férjgyilkolás, nőgyilkosság; **conjugium**, házasság; **conjunctim**, együtt, egyesülve; **conjunctio**, összekötés; kötszó; *csill.* együttállás; **conjunctis viribus**, egyesült erővel; **conjunctive**, föltételesen; **conjunctivus**, foglaló mód; **conjunctura**, körülmények összetalálkozása; **conjungálni**, összekötni, egyesíteni.

conjurálni, *lat.* összeesküdni; **conjuratio**, összeesküvés; **conjurator**, összeesküvő.

connaissance, *fr.* (koneszánsz), ismeret, ismeretség; **connaissanceur** (koneszór), ismerő, műismerő, műértő.

connétable, *fr.* (konnétabl), régen ten fővezér Franciaországban.

connexio, *lat.* egybe-, összeköttetés, ismeretség.

conniventia, *lat.* engetegség, elnézés; egykézre-játszás, egyetértés.

connubium, *lat.* házasság.

coenobium, *gg.* zárda.

conquassatio, *lat.* megrázás, rázkódás, rázkódtatás; szétzuzás, szétdőrszölés.

conquerálni, *lat.* meghódítani; **conquestor**, hódító; **conquète**, *fr.* (konkét), hódítás.

conquistadores, *spany.* (konkiszta-doresz), Amerika első hódítói.

consanguinitas, *lat.* vérség, vérrokonság.

conscientia, *lat.* öntudat, lélekismeret, lelkiismeret; **conscientiose**, lelkiismeretesen; **conscientiosus**, lelkiismeretes, jólelkű; **conscius**, tudója (valaminek); ki vminek tudatával bír.

conscribálni, *lat.* összeírni; katonát szedni; **conscribens**, összeíró; **conscribirter**, *lat.-ném.* katona-köteles; **conscriptio**, összeírás; katona-szedés; ujoncoszás.

consecrálni, *lat.* föl-, megszentelni, fölavatni; **consecratio**, fölszentelés, fölavatás.

consecrarium, *lat.* folyomány, következmény; **consecutio**, következő; **consecutiv**, következő, rákövetkező.

consell, *fr.* (konszely), tanács, államtanács.

consensus, *lat.* megegyezés, jóváhagyás, ráállás, helybenhagyás; engedelem.

consequens, *lat.* következő, rákövetkező; következetes; **consequenter**, következőleg; **consequentia**, következetesség; következés, következmény.

conserválni, *lat.* meg-, föntartani, gondviselni, gondját viselni (valamnek); épen tartani; **conservatio**, megtartás, föntartás; tartogatás, kimélés; **conservatív**, föntartó; a régihez ragaszkodó; **conservator**, őr, gondviselő; **conservatorium**, ének- és zeneközpont; műcsarnok, műterem.

consensus, *lat.* összeülés, ülés.

considerabillis, *lat.* tekintetreméltó, nevezetes, jeles; tetemes, jókora; **consideratio**, nézegetés, szemléltetés,

vizsgálás; vizsgálódás, elmélkedés; tekintet.

consignálni, *lat.* föl-, összejegyezni, összejegyezgetni; lepecsételni; **consignatio**, föl-, összejegyzés, jegyzék; kimutatás, pecsételés, lepecsételés; **consigne**, *fr.* (konsziny), jelszó; fuvarkönyv.

consiliarius, *lat.* tanácsadó, tanácsnok, tanácsos; **consilium**, tanács, tanácsülés; **consilium abeundi**, tanács az elmenetelre, kiutasítás a főiskolákból; **consilium medicum**, orvosi tanácskozás.

consistens, *lat.* sűrű, tömött, összeálló; **consistentia**, összeállás; összeállóság, tömörség.

consistorialis, *lat.* szentszéki; **consistorium**, egyházi tanács, szentszék.

consobrinai, *lat.* testvérek gyermekei, unoka-testvérek.

consociatio, *lat.* egyesülés, társulás.

consolálni, *lat.* vigasztalni; **consolatio**, vigasztalás, vigasz.

consolidálni, *lat.* állósítani, megállapítani, megszilárdítani; öszíteni, egybevitni; **consolidantia**, *gyógyt.* összeforrasztó szerek; **consolidatio**, állósítás, megállapítás, megszilárdítás; összeforrasztás; hegesztés; **consols**, *ang.* (rövidítve **consollated stocks** helyett), oly államadósságok, melyeknek kamatai bizonyos államjövödelmekre utalvák; ilyen adósságokról szóló államkötelezvények.

consonans, *lat.* mássalhangzó, egybehangzó; **consonantia**, egybehangzás.

consors, *lat.* társ, bajtárs; részes-társ, büntárs; házastárs, érdektárs, pörtárs; **consortium**, társaság; házasság; cimboraság.

conspectus, *lat.* átnézet; mutatványlap; előrajz.

conspicuitas, *lat.* szemlélhetőség; világoosság.

conspirálni, *lat.* összeesküdni; **conspiratio**, összeesküvés.

constabiliálni, *lat.* megerősíteni, megszilárdítani.

constable, *ang.* (konsztebl), békebiró; rendőrszolga.

constans, *lat.* állandó, szilárd; **constante**, *mt.* állandó mennyiség, állandó

vonat; **constantia**, állandóság, szilárdság.

constat, *lat.* kerül (-ba, -be), ára (valaminek); tudva van, bizonyos.

constatározni, *fr.* (constater), megállapítani; megerősíteni, megmutatni, bizonyonyítani, bizonyosságra emelni.

constellatio, *lat.* csillagzat, csillagállás (és annak vélt befolyása az emberek sorsára).

consternálni, *lat.* megzavarni, megdöbenteni, leverni, elrémíteni, elcsüggeszteni; **consternatio**, rémulés, zavar; zavarodás, megdöbbenés; elhülés.

constipantia, *lat. gyógyt.* hasmenés elleni, dugulást okozó szerek.

constituálni, *lat.* megállapítani; rendelni; alkotmányt adni; alkotni; **constituante**, *fr.* (konsztitütant), alkotmányozó gyűlés; **constituens**, alkotmányozó; megbízó, küldő; orvosi rendelővényeken azon gyógyszer, mely a rendelt szernek alakját adja; **constitutio**, alkotmány; rendelés; rendelet, rendelőny; testalkat; **constitucionalis**, *lat.*

constitutionell, *fr.* (konsztitüszionell), alkotmányos, alkotmányszerű; címe egyik nagy francia hírlapnak; **constitutiva pars**, alkotó rész; **constitutivum**, állomány, alkatrész.

construálni, *lat.* összeállítani, össze-rakni, összealkotni, összeszerkeszteni; építeni; szöket összefűzni, mondást szerkeszteni szökből; **constructio**, összeállítás v. rakás; szerkezet, alkat; szóelrendezés, szórakás, szó szerkezet, szófűzés.

consubstantialitas, *uj lat.* egység, egylényiség; **consubstantiatio**, a testnek és vérnek együttléte a kenyérben.

consuetudo, *lat.* szokás; **consuetus**, szokott, megszokott.

consul, *lat.* konzul, államfő a római és francia köztársaságban (1799—1804.); polgármester; kereskedeésre ügyelő követ, ügynök, ügyvivő; **consularis**, konzuli, ügynöki; **consulat**, *fr.* (konzülat), konzulság.

consulta, *ol.* tanácskozók gyülekezete; államtanács; **consultálni**, tanácskozni; **consultatio**, tanácskozás, *kül.* orvosi tanácskozás; **consultativ**, tanácsadó; **consultum**, határozat, végzés.

consumálni, *lat.* fogyasztani, emészteni, föl-, elemészteni; **consumens**, fogyasztó, emésztő; **consumo**, *ol.* fogyasztás; kelet; **consumtio**, *lat.* fogyasztás; *kórt.* sorvadás.

consummálni, *lat.* összeadni, összeszámolni; teljesíteni; véghezvinni; tökéletességre vinni; **consummatio**, összeadás, összeszámolás; teljesítés, végrehajtás, véghezvitel; **consummatum est**, megtörtént, végrehajtott, véghezvitetett, teljesítve van; tökéletességre vitetett.

contactus, *lat.* érintés, érintkezés; **contagia**, *lat.* *kórt.* ragályos mérgek; **contagio**, ragály; **contagionist**, ki valamely betegségnek ragályos voltát erősíti; **contagiosus**, ragadós, ragályos, ragadványos; **contagiositas**, ragályosság.

contemnálni, *lat.* megvetni.

contemplálni, *lat.* megnézni, nézegetni, szemlélni, vizsgálni, megvizsgálni (p. o. az eget); szemlélődni, elmélkedni; meggondolni, fontolóra v. gondolóra venni; **contemplatio**, szemlélődés, szemlélkedés; **contemplativ**, szemlélődő, nézőleges.

contemporain, *fr.* (kontámporehn), **contemporaneus**, *lat.* egykoru; kortárs. **contemptus**, *lat.* megvetés.

contenance, *fr.* (kontenánsz), tartás, magatartás; léleknyugalom, nyugodt lelkűség, elme-csend, nyugalom; önmegtartóztatás, önmérséklet.

contentiosus, *lat.* pörös, pörlekedő.

contentum, *lat.* tartalom, foglalat.

contentus, *lat.* megelégedett.

contestatio, *lat.* tanusítás, tanuk általi bizonyítás; **contestatio litis**, a pör érdemébe való bocsátkozás.

contextus, *lat.* összefüggés, szókapcsolat, szöveg.

contignatio, *lat.* emelet, házemelet.

contiguitas, *lat.* érintkezés, összéérés, egymásmellettség, tőszomszédság; **contiguus**, egymásmelletti; tőszomszéd.

continens, *lat.* szárazföld; **continentalis**, szárazföldi; **continentalis rendszer**, I. Napoleonnak azon rendszabálya, melynél fogva Angolország az európai szárazfölddel való kereskedésből kizárattott.

continentia, önmegtartóztatás.

contingens, *lat.* esetleges, véletlen. történetes; *uj lat.* hadi-illeték; **contingentia**, esetleg, véletlenség, történetesség.

continuálni, *lat.* folytatni; **continuatio**, folytatás; **continuative**, folyton, folytatólag; **continuatoria actio**, folytatólagos keresetlevél; **continuet v. continuetur**, orvosi rendelvényeken = a beteg folytassa a rendelt gyógyszer használatát; **continuitas**, folytonosság; **continuus**, folytonos.

conto, *ol.* számla, árjegyzék; hitel, rovás; **c. corrente**, folyó számla, folyó számvitel; **c. fiuto**, költött számla, előleges számla (költség-kiszámítás); **c. saldo**, számlamaradvány.

contorsio, *lat.* futoritás, eltorzítás; ficamodás.

contour, *fr.* (kontúr), korrajz.

contra, *lat.* ellen.

contracarrizozni, *fr.* (contrecarrer), ellene lenni, ellene dolgozni.

contractio, *lat.* összevonás, rövidítés; *kórt.* összehúzódás; **contractualis**, szerződési; **contractus**, *lat.* kötés, szerződés; *kórt.* béna, nyomorult, nyomorék, zsugorodott; **c. contrahentibus legem ponit**, a szerződés törvényt szab a szerződő felek között.

contradikálni, *lat.* ellenmondani, ellenkezni; **contradictio**, ellenmondás, ellenmondóság; **contradictio in adjectivo**, ellenmondás a melléknévben, p. o. hideg tűz, száraz köny; **contradictor**, ellenmondó, számvizsgáló; tömeg-gond nok; **contradictorius**, ellenmondatos, ellenmondati.

contrados, *lat.* ellenhitbér.

contrafactio, *lat.* utánzás, utánnyomat.

contrahálni, *lat.* összevonni; rövidíteni; szerződni; kötésre v. szerződésre lépni, kötetést tenni; alkut kötni; adósságot csinálni; **contrahens**, szerződő fél.

contraire, *fr.* (kontrer), ellenkező; kedvetlen, kellemetlen.

contramandálni, visszahuzni (rendelést).

contra rationem, *lat.* ész ellen.

contraria, *lat.* ellentétek, ellenzetek; **contraria juxta se posita magis elu-**

cescunt, az ellentétek egymásmellé helyezve jobban szembetűnnek; **contra-ria contrariis curantur**, az ellenkezők ellenkezőkkel gyógyíttatnak (az ellenszenvi gyógytudomány elve); **contrarietas**, ellenkezőség, ellenkezés; **baj, viszontagság, kedvetlenség; contrarius**, ellenkező, ellenes.

contrasignálni, *lat.* ellenjegyezni; **contrasignatura**, ellenjegyzés.

contrast, *fr.* (kontrász), ellentét, ellentettség, ellenkezet, ellentiség, ellenes szembetét; elütés; **contrastirozni**, ellenesen szemben állani (egymással), ellenkezni, ellentétet képezni, ellentétben állani; elütni (egymástól).

contrázní, (kártyajátékban) a játékosnak ellenmondani, ellene törni.

contre, *fr.* (kontr), ellen; **contre-amiral** (kontrámirál), altengernagy; **contre-bande** (kontr'bánd), dugáru; csempészet; áru-elkobzás; **contre-basse** (kontr'bássz), mély alhang; **brügó, gordon; contre-carrer** (kontr'kar-ré), ellene lenni, ellene dolgozni; **contre-fait** (kontr'fe), képmás.

contribuálni, *lat.* adózni, adót fizetni; járulni (-hoz, -hez pénzzel); **contribuens**, adózó, adófizető; **contributio**, adó, adózás; hadi adó; sarc.

contritio, *lat.* töredelem; **contritus**, megtört, törődött; töredelmes.

controlleria, ellenörködés, ellen-számolás; ellenőrség; **controllerisálni**, ellenőrizni, ellenörködni, ellenügyelni; **controller**, ellenőr, ellenszámoló; ellenkőnyvező.

controversia, *lat.* vita; villongás; **controversus**, kérdéses, pörös; **controvertálni**, ellengördíteni, kifogást tenni.

contumacia, *lat.* makacsság; veszteglés; **contumaciát tartani**, vesztegelni, vesztegidőt tartani; **contumacialis domus**, veszteglő; veszteglő-ház, veszteglő-intézet, vesztegház; **contumax**, makacs.

contumella, *lat.* gyalázás.

contusio, *lat.* zuzódás.

contutor, *lat.* gyám-társ.

conus, *lat. nt.* kúp.

convalescens, *lat.* lábadozó, gyógyuló.

convallaria, *lat. nt.* gyöngyvirág.

conveniálni, (*lat.* convenire), meg-egyezni; illeni, összeilleni; ingyére, kedvére lenni; **conveniens**, illó, illető; **convententia**, illem, illedelem, illendőség, illedék.

convent, *lat.* gyűlés, összejövetel, gyülekezet; zárda, szerzetház, klastrom; **conventiculum**, titkos gyűlés.

conventio, *lat.* megegyezés, megal-kuvás; szerződés, alku; szegődő-levél; bér (mit a cseléd kap); **conventionalis**, egyezségi, szerződési, közegyezési; illemszerű, illemes, egyezményes, bevett közsokásban levő; **conventionalis moneta**, konvenció-s pénz, ezüst pénz, mely a német birodalmi rendek között 1750-ben létrejött egyezményhez képest veretik; **conventionalis tabella**, cselédbér-lajstrom; **conventionatus**, szegődött; béres.

conventualis, *lat.* szerzetes; kano-nok; **conventus**, *l.* convent.

convergálni, *lat.* össze- v. együvé-hajlani, együvé tartani; összetartani, egybefutni (vonalokról); **convergens**, össze- v. együvéhajló, összetartó, öss-zetető, egybefutó; **convergentia**, együvéhajlás, egybefutás.

conversálni, *lat.* társalgni, társal-kodni; beszélgetni, mulatni; **conversa-tio**, társalgás, társalkodás, beszélge-tés, mulatás; **Conversations-Lexi-con**, ismeretek tára; **Conversations-Sprache**, társalgási nyelv; **conversa-torium**, társalgási terem.

conversio, *lat.* megtérés, megté-rités, térítgetés; a kamatláb leszállítása; **conversus**, megtért, térthitű; **conver-tálni**, megtérni, megtéríteni; fordítani (-ra, -re); **convertita**, térthitű.

convex, *lat.* dombor, dombordad; **convex-concav**, dombor-homoru; **convex-convex**, mindkétfelül domboru; **convexitas**, dombor, domboruság.

convictio, *lat.* elmarasztalás, elité-lés; meggyőződés; **convictus**, *lat.* el-marasztalt fél; *uj lat.* együtt-élés, táp-ház; **vincálni**, meggyőzni, elma-rasztalni.

convive, *fr.* (konviv), vendég; **convivialitas**, *lat.* lakmározás, társaság-kedvelés; **convivium**, lakoma.

convocálni, *lat.* összehívni, egybe-

hivni; **convocatio**, összehívás, egybe-
hívás; **convocatus**, meghívott.

convoi, *fr.* (konvoá), kíséret, őrkíséret.

convoitise, *fr.* (konvoátiz), sovárgás, vágy, szomj.

convolut, *lat.* tekercs, csemó, göngyöleg, nyaláb.

convolulus, *lat. nt.* szulák, folyófü, folyondár, szőlővessző, iszapfü, iszalag.

convulsio, *lat. kórt.* vonaglás, rángódás, rángatózás, rángás; **convulsivus**, vonagló, rángódó, rángatózó.

coobligálni, *lat.* együtt kötelezni, közösen kötelezni.

Cook (Kúk), angol tengerész.

Cooper (Kúper), angol regényíró.

cooperálni, *lat.* segíteni, segítségül lenni; együtt munkálni, együtt működni, közrehatni, együtt hatni, közremunkálni; **cooperatio**, együtt munkálás v. hatás, közrehatás, közremunkálás; **segedelem**, segédkedés; **cooperator**, segéd, *kül.* segéd-lelkész.

cooptálni, *lat.* bevenni (valamely társulatba), társul fogadni.

coordinálni, *lat.* egymás mellé rendelni; rendezni; **coordinata**, *mt.* szegvények, öszrendezők; **coordinatio**, egymás mellé rendelés; rendezés; azonrendiség.

copal, mexicói jóillatu fagyanta.

copeke, orosz pénz, 100 = 1 rubel.

coperta, *ol.* boríték, levélboríték.

copet, gabonamérték Waadt cantonban; 100 copet = 1 quarteron = 13,5 litre; Neufchatelben 24 copet = 1 emine = 15,33 litre.

copia, *lat.* 1) másolat; másolatrajz, utánrajz, rajzmásolat; képmásolat; 2) bőség; **c. vidimata**, hitelesített másolat; **c. verborum**, szóbőség; **copiálni**, (németül copiren), lemásolni, másolni, mását venni; leírni, átírni; lerajzolni; **copista**, leíró, másoló, tisztázó, írnök.

coppa, gabonamérték a) Anconában, 8 coppa = 1 rubbio; b) Bresciában 4 coppa = 1 quarto; c) Milanóban 10 coppa = $\frac{1}{10}$ quart; d) Turinban 8 coppa = 1 emine; e) Luccában olajmérték = 2 vámmázsa és 1,7 font.

copula, *lat.* kapocs, kötszó; **c. carnalis**, közösülés, **copulálni**, egyesíteni,

összefoglalni, összekapcsolni; összekesketni, összeadni; ágra oltani; **copulatio**, egyesítés, összekapcsolás, összekötés; esketés, összeesketés, összeadás; összekelés, esküvés; ágoltás; **copulative**, összefoglalólag, összekötőleg; **copulator**, eskető pap.

copyright, *ang.* (koppireit), kiadói jog.

coquet, *fr.* (koke), kacér, tetszelgő, kacérkodó; **coquette** (kokett), kacér nő, ledér nő; **coquetterie** (kokettri), kacérság, kacérkodás, hódítási vágy; tetszvágy; **coquettnozni**, kacérkodni, tetszeni kívánni.

coram, *lat.* előtt; **coram me**, előtttem, jelenlétemben; **coramisálni**, előttemezni; megpirongatni, kiszidni; **coramisans**, előttemező; **coramisatio**, előttemezés.

corba, gabonamérték Bolognában, = 78,645 litre; folyadékmérték ugyanott, = 78,532 litre.

cordelier, *fr.* (kord'lié), *tul.* köteles barát; párisi forradalmi klubnak tagja, mely az első francia forradalom idejében a ferenciek zárdájában szokott volt összegyűlni.

cordialis, *lat.* szives, bizalmas; **cordialitas**, szivesesség, egyenesség, bizalmasság; **cordialiter**, szivesen.

cordifolium, *lat. nt.* csiralevél.

cordillera, *spanyol*, (kordilyerá), hegylánc; p. o. cordilleras de los Andes, Andes hegyláncjai.

ordon, *fr.* (kordon), zsinór, zsinog; őrvonal, záróvonal.

cordován, **corduan**, cordovai bőr, melyet t. i. annakelőtte főképp Cordova spanyol városban készítettek az arabok és mörök kecskebőrből; kordovány.

corinthen, aprószőlő.

cornado, régi spanyol számoló pénz, körülbelül $\frac{1}{2}$ krajcár.

cornea, *lat. bt.* szaruhártya.

Cornelia, **Cornellus**, nő- és finév, = kemény.

cornet, *fr.* (korne), lovas zászlótartó; **cornette** (kornett), lovassági zászló.

cornu, *lat.* szarv, szaru; **cornu copiae**, a bőség szaruja, bőség szarva.

cornus, *lat. nt.* somfa.

cornutus, *lat.* a kinek szarvai vannak; dilemma.

corollarium, *lat.* folyomány, következik.

corona, *lat.* korona; koszoru; **coronae custos**, koronaőr; **coronalia bona**, a korona jószágai; **coronalls**, koronai; **coronatio**, koronázás; a koszoru föltétele a házasság megáldásánál a görög egyházban.

coroner, *ang.* (korroner), halottvizsgáló.

coronilla (koronilyá), spanyol aranypénz, körülbelül = 1 species-tallér.

corporale, *barb. lat.* gyolcs-kendő, melyre a miséző pap a kelyhet teszi; **corporalis**, testi; mint főnév: tizedes; **corporalitas**, testesség; **corporatio**, testület; **corporeitas**, testesség; **corporification**, *fr.* (korporifikászion), megtestesülés; megtestesítés; **corps**, *fr.* (kor), test; sereg, csapat; **corps à corps** (kor-zá kor), ember emberrel; **corps d'armée** (kor d'armé), hadtest; **corps législatif** (kor leziszlátif), törvényhozó gyülekezet; **corpulentus**, *lat.* testes, vaskos; **corpulentia**, testesség, vaskosság; **corpus**, test, testület; **corpuscula**, testecske; **corpusecula primitiva**, parányok; **corpuseculum**, testecske; **corpus delicti**, bűnjel, **c. domini**, az ur teste; **c. juris**, törvénytár.

correct, *lat.* tiszta, hibátlan; szabatos; hibátlanul; szabatosan; **correctio**, javítás, igazítás; **corrector**, javítnok; **correctorium**, fenyítő szoba (zárdákban); **correctura**, javítás, igazítás; javiték-iv.

correferens, *lat.* társ-előadó.

corregidor, *spany.* (korrekhidor), rendőr-főnök.

correi, *lat.* büntársak.

correlata, *lat.* egymáshoz kölcsönös viszonyban állók; **correlatio**, viszony, viszonyzat; **correlativ**, viszonylagos, kölcsönös viszonyban álló; **correlativitas**, viszonylagosság, egymásra viszonylás.

correligionarius, *lat.* ugyanazon vallásu, hitsorsos.

corrente, *ol.* folyó, folyamatban levő.

correpetálni, *lat.* együtt ismételni;

correpetitio, pót-oktatás; **correpetitor**, pót-oktató.

correspondeálni, *lat.* levelezni, levelezésben állani; megegyezni, megfelelni; **correspondens**, levelező; üzértárs (kivel a kereskedő levelezésben áll); megfelelő; **correspondentia**, levelezés, levélváltás.

correus, *lat.* büntárs.

corridor, *fr.* (kóridor), tornác, pitvar, fődött folyosó.

corrigálni, (*lat.* corrigere), javítani, jobbitni, igazítani.

corroborálni, *lat.* megerősíteni; **corroborantia**, *gyógyt.* erősítő szerek; **corroboratio**, megerősítés.

corrodentia, *lat. gyógyt.* maró szerek; **corrosio**, maratás; **corrosiv**, maró.

corrumpálni, (*lat.* corrumpere), megrontani; meghamisítani; megvesztegetni; **corruptibilis**, romlékony; megvesztegethető; **corruptio**, megromlás, rongálás; romlás; rothadás; megvesztegetettség; **corruptus**, el-, megromlott, romlott; rozsz; hamisított; vesztegetett.

corsar, (*spany.* corsario), tengeri rabló, kalóz.

corso, *ol.* árfolyam; utca Rómában és egyéb olasz városokban, hol lófuttatást tartanak, sétálnak stb.

cortege, *fr.* (kortezs), kíséret.

cortes, *spany.* (korteszs), az ország rendei, országgyűlés Spanyolországban.

cortex, *lat.* kéreg; héj, fakéreg.

cortina, *lat.* Pythia háromlábu széke; *ol.* függöny, kárpit.

coruscatio, *lat.* villámlás, villogás.

corvette, *fr.* (korvett), naszád, gyors hajó.

coryphaeus, *gg.* előtáncos, előénekes; karvezető, karvezér; pártfőnök, előcsahos, előkolompos.

coryza, *gg. kórt.* nátha.

cos, keletindiai hossz mérték = 1,270771 kilométer; 60³/₄ cos = 1 szélességi fok.

cosmeticum, *lat.* szépítő szer.

Costnitz, *ném.* Konstánc város.

costume, *fr.* (kosztüm), szokás; különösen bizonyos időben szokásos öltözék; jelmez.

cotangens, *uj lat. mt.* pótérintő.

côté droit, *fr.* (koté droá), jobboldal; **c. gauche** (gós), baloldal.

cotelette, *fr.* (kotlett), sült oldal-szelet.

coterie, *fr.* (koteri), zárt kör, zárt társaság.

cotillon, *fr.* (kotilyon), füzértánc.

coton, *fr.* (koton), pamutzövet.

cotyledon, *nt.* szík.

couche, *fr.* (kús), feküdjél! maradj veszteg!

coujon, *fr.* (kujon), gazember; kópé.

coulisse, *fr.* (kúlisz), szinfal.

county, *ang.* (káunti), grófság, megye.

coup, *fr.* (kú), vágás; ütés, dőfés, szurás, lövés, fogás, vonás; csapás; verés; rugás; csiny; **c. de grace** (— dö grász), halálos dőfés; irgalom-dőfés;

c. de main (— dö mehn), *tul.* kéz-csapás; meglepés, rajtaütés, hevenyszett megrohanás; **c. de maître** (— dö metr) mesterfogás, remek csiny; **c. d'état** (— déttá), állam-csiny; **c. d'oeil** (— dóly), áttekintet, átnézet; egy szempillantás (melyet valamire vetünk);

c. manqué, elhibázott vágás, ütés stb.

coupe (kup), gabonamérték; Genfben = 78,95 litre; Freiburgban = 32 litre.

coupé, *fr.* (kupé), a vasuti kocsinak (a másik osztálytól elrekesztett) osztálya.

coupez, *fr.* (kupé), emeljetez, emeljen ön (a kártyajátékban).

couplet, *fr.* (kuple), versszak; dalocska.

coupole, *fr.* (kupol), kupfödél.

coupon, *fr.* (kupon), szelet; szelvény, kamatszelvény.

cour, *fr.* (kur), udvar; udvarlás; **c. parée**, diszes tisztelkedés az udvarnál.

courage, *fr.* (kurázs), bátorság, kedv.

courant, *fr.* (kurán), *tul.* futó; folyó, folyamatban lévő (pénz); kelendő (áru-cikk).

courier, *fr.* (kurir), futár.

cours, *fr.* (kurs), *tul.* futás; folyam, folyamat; pénzfolyam, pénzbecs, árfolyam; forgás, forgalom, keringés; tanfolyam.

court, *ang.* (kohrt), törvényszék.

courtage, *fr.* (kurtázs), alkuszdíj, alkuszság.

courtisan, *fr.* (kurtisán), udvaronc;

courtisane, ágyasnő.

court martial, *ang.* (kohrt marsell), hadi törvényszék; **c. of chancery** (— of csenszeri), cancellariai törvényszék; **c. of common pleas** (— köm-men plísz), főtörvényszék; **c. of equity**, kereskedelmi törvényszék, mely a méltányosság szerint ítél; **c. of exchequer**, (— ekszcseker), kincstári törvényszék;

c. of kings v. queens bench (— kingsz v. kvínsz bencs), udvari főtörvényszék.

courtoisie, *fr.* (kurtoázi), lovagias-ság, udvariasság.

cousin, *fr.* (kuzén), unokatestvér; unokabátya, unokaöcs; **cousine** (kuzin), unokatestvér; unokanéne, unokahug.

coutume, *fr.* (kutüm), szokás; szokásbeli törvény.

covado, portugalli róf; a nagy covado = 0,661 mètre; a kis covado = 3 palmo = 0,66 mètre; Brasiliában = 3 palmo = 0,6 mètre.

couvert, *fr.* (kuver), boríték, levléboríték; teríték (egy személyre).

covenant, *ang.* (kovnent), vallási szövetség.

Cowley (Kauli), angol követ a francia udvarnál.

Cowper (Küper), 1) angol államférfiu, és 2) angol orvos neve.

coxalgia, *gg.* kórt. vékony-fájás, ágyék-fájás, ágyék-fájdalom.

coyan (koján), gabonamérték hátulsó Indiában; 1) Achemben 1 coyan = 6,6663 porosz scheffel; 2) Bataviában = 33 vámmázsa 22 vámfont; 3) Malaccaban = 47 vámmázsa 25 vámfont; 4) Wales herceg szigetén mint sulymérték = 40 chinai picul; mint ürmérték = 35,81 hectolitre; Palembangban = 50 vámmázsa 5³/₄ font.

crain.tif, *fr.* (krentif), félénk, bártortalan.

crampus, *barb. lat.* ikra-görcs.

cranium, *lat.* koponya.

crapula, *lat.* részegség, a rákövetkező fejfájás.

crassus, *lat.* vastag, kövér; durva.

crastinatio, *lat.* halogatás, elnapolás.

cravall, zenebona; nyugtalanság, zavargás, csendháborítás, csődülés.

cravate, *fr.* (krávát), nyakravaló, nyakkötő.

creálni, *lat.* (creare), alkotni, teremteni; tenni (valamivé), alapítani (vmit); **creatianus**, azon tan követője, mely szerint isten teremti az ember lelkét, s a nemzéskor, vagy a fogamzás után negyven nap múlva a testtel egyesíti; **creatio**, teremtés; bibornok kinevezése; **creator**, alkotó, teremtő; **creatura**, teremtmény; rossz nőszemély.

crèche, *fr.* (kres), bölcsőde, kisdudápolda.

credat Judaeus Apella, *lat.* higgye Apella zsidó; higgye a kinek tetszik; **credenda**, hitágazat; **credentiales litterae**, megbízó-levél, meghatalmazvány.

credenz, csemegetár.

credibilis, *lat.* hihető, hiteles, hitelre méltó, hitelt érdemlő; szava-hihető; **credibilitas**, hitelesség; hihetőség.

credit, (*ol.* credito), hitel; hitelezés; követel (üzleti könyvekben); **creditorozni**, hitelezni; követelésbe tenni v. irni; **credittiva**, megbízó-levél; **creditor**, hitelező, követelő, kölcsönöző, kölcsönadó; **credittum**, *lat.* hitre bízott, kölcsön-adott; hitel.

credo, *lat.* hiszek; hiszekegy; hitvallomás (a misében).

credulitas, *lat.* hiszékenység.

crème, *fr.* tejföl, tejszín; habkása; főle, java valaminek; előkelő társaság.

cremor, *barb. lat.* tejföl; **cremor tartari**, *vt.* borkő, borkősavas hamag.

creole, (*spany.* criollo), európai szülöktől született amerikai v. nyugat-indiai; kreol.

crêpe, *fr.* (krep), fátýolszövet.

crepusculum, *lat.* szürkület.

crescens, *lat.* növekedő; félhold.

creta, *lat.* kréta.

cretin, *fr.* (kreten), hülye; **cretinismus**, hülyekór; hiányos testi és lelki fejlődés.

cribbage, *ang.* (kribeds), kártyajáték.

cricket (krikket), angol nemzeti lapdajáték.

crida, *köz. lat.* bukás, tönk, csőd.

crimen, *lat.* büntett; **c. capitale**, főbenjáró büntett; **c. falsi**, okirat-hamisítás; **c. fractae pacis publicae**, közcsendháborítás; **c. laesae majes-**

tatis, fölségsértés; fölségárulás; **c. notae infidelitatis**, fölségárulás, hazáárulás; **criminalis**, büntető, fenytő, főbenjáró; büntetti, bűnvádi; használatik azon értelemben is: kegyetlen (*p. o.* hideg); **criminalista**, a ki a büntető törvényt tudja v. tanítja; **criminalitas**, büntett, bűnösség; büntet-hetőség; **criminaliter**, bűnvádilag; kegyetlenül; **crimatio**, vádolás.

crinoline, *fr.* (krinolin), lószőrszövet; abból készült v. abroncsokkal kiterjesztett alsó szoknya.

crispine, *fr.* (kriszpin), női köpeny.

croclone (krocsona), milanoi ezüst-péNZ = 2²/₃ forint.

croisade, *fr.* (kroaszád), keresztes hadjárat, keresztes had; kóválygás.

crops, nagy hordók, melyekbe az éjszakamerikai ültetvényekben a dohányt rakják, = 1250 font.

croquis, *fr.* (kroki), első vázlata valamely rajznak (írónnal, tollal, ecsettel).

cross-readings, *angol.* (krosz-rídingsz), kereszt-olvasások, átolvasás egyik hasábról a másikba, miáltal gyakran neveltséges értelem, élces ellentét stb. keletkezik.

crotalaria, *nt.* himorja.

croup, *ang.* (krup), torokgyík, gégelob.

croupier, *fr.* (krupié), játszó-segéd, a bankadó segédje a Pharo játékban; titkos tag a közkereseti társaságnál, kúltag.

crown, *ang.* (kraun), korona; ezüst-péNZ = 5 shilling.

cruciata expeditio, keresztes hadjárat; **crucianella**, *nt.* szalkanyak; **cruciatus miles**, keresztes katona; **crucifigálni**, keresztre feszíteni; (bírói tollal keresztalakban) kitörölni; **crucifer**, keresztet vivő, keresztes; **crucifix**, feszület; **cruciger**, keresztes (barát, vitéz).

crudelis, *lat.* kegyetlen; **crudelitas**, kegyetlenség.

cruditas, *lat.* nyersség, műveletlenség, faragatlanság, bárdolatlanság, durvaság.

cruentatio, *lat.* megvérezés.

Cruikshank (Kruksenk), angol caricatura-rajzoló.

crucor, *lat. tul.* aludt vér; a vérnek piros része, vérpír.

crusta, *lat.* héj, kéreg; **crustacea**, *dllatt.* héjjasok.

crux, *lat.* kereszt, feszület; **crux gestatoria**, azon kereszt, melyet főpap előtt visznek.

crypsis, *nt.* bajuszfü.

crypta, *lat.* földalatti kápolna, v. templom; sirbolt.

csőbör, bormérték, nagy csőbör = 100 itce = 83,396 litre; kis csőbör = 50 itce = 41,675 litre.

cuarterone, spanyol súlymérték olajra, 1 cuarterone = 4 onza = 0,21 vámfont.

cuartilla, 1) spanyol gabonamérték, 4 quart. = 1 fanega; 1 quart. = 3 celemines à 4 cuartillos = 13,975 litre; 2) folyadékmérték, 4 quart. = 1 aroba; 1 quart. = 2 azumbra à 4 cuartillo = 4,22 litre.

cuartillo, 1) spanyol ürmérték, 1. **cuartilla**; 2) térmérték = 12 astalades cuadrados = 1,24 hectare.

cubatio, *barb. lat.* tömmérés.

cubebe, jóillatu jávai fűszer.

cubicularius, *lat.* a régi rómaiaknál azon rabszolga, ki a szobákra ügyelt; a középkorban pápai kamarás.

cubik, *gg.* és *lat.* kő... kocka...; **cuboides**, *gg.* kockaalaku; **cubus**, *lat.* kő, kocka.

cuculus, *lat.* kakuk.

cucumis, *lat. nt.* ugorka; **cucumis pepo**, tök.

cucurbita, *lat. nt.* tök; kabak; **cucurbitaceae**, kabakosfélék.

cuerda, *tul.* kötél; spanyol hossz-mérték = 8,25 varas = 6,996 mètre.

cognatello (kúnyatello), római olajmérték = 382¹/₂ köbhüvelyk; 20 cognatello = 1 poma.

coguar, *dllatt.* amerikai oroszlán, sárga-eres tigris.

cui bono? *lat.* kinek hasznára? mi haszonért? mi jóért?

cuique suum, *lat.* mindenkinek a magáét.

cuirasse, *fr.* (kvisász), mellvas, vért, páncél; **cuirassier** (kvisászié), vass katoná, vértés; páncélos.

cul, *fr.* (kü), alfel, far; **cul de Pa-**

ris (kü de Pári), párisi far, azaz csinált, ál-far; **cul de sac** (kü de szá), zsák-utca.

cula, marocci olajmérték, körülbelül 15 litre.

culeus, *lat. bt.* burok.

culex, *lat. dllatt.* szunyog.

culinaris, *lat.* konyhai.

culminatio, *lat.* delelés, tetőzés; legmagasabb tetőre v. tetőpontra hátság; **culminations-punkt**, delelési v. tetőzési pont, délpont; tetőpont; **culminálul**, tetőzni, delelni; legmagasabb tetőre v. tetőpontra hágni, legfőbb polcán v. fokán lenni valaminek; a becsületnek és tiszteletnek legnagyobb polcára fölhágni.

culmit, *lat.* kővé vált növény szár; **culmus**, szár.

culpa, *lat.* hiba; gondatlanság, vigyázatlanság; **culpabilitas**, büntetethetőség; **culpa lata**, tetemes hiba, nagy gondatlanság; **c. levis**, csekély hiba, v. gondatlanság; **c. levissima**, igen csekély hiba.

cultiválni, *lat.* tenyészteni, természeteni; megmunkálni; művelni; folytatni, gyakorolni (mesterséget); föntartani (ismeretséget); **cultivatio**, természetés; művelés; **cultivator**, természető; földművelő; töltőgető eke; **cultura**, művelés; művelődés; műveltség; tenyésztés, természetés.

cultus, *lat.* művelt, pallérozott; hitvallás; isteni tisztelet, vallásgyakorlat.

cum, *lat.* -val, -vel; együtt; **c. appertinentiis**, tartozékaival együtt; **c. approbatione**, jóváhagyással; **c. beneficio inventarii**, a leltár jogkedvezménye mellett; **c. bona venia**, kegyes engedelemmel; **c. grano salis**, *tul.* kis só-darabbal; okosan, ovatosan; **c. impeta**, hevesen, indulatosan; **c. infamia**, gyalázzattal, becületvesztéssel; **c. licentia superiorum**, a felsőbbek engedelmével; **c. notis variorum**, különböző személyek jegyzeteivel; **c. privilegio**, engedelemmel, kiváltsággal; **c. reservatione**, föntartással; **c. sessione et voto**, ülésel és szavazattal; **c. spe succedendi**, az előlépés reményével (t. i. valamely hivatalban).

Cumania, Kunország, Kunság.

Cumberland (Kömberlend), angol grófság neve; az angol uralkodó-ház ifjabb tagjának hercegi címe.

cuminum, *lat. nt.* köménymag.

cumulálni, *lat.* halmozni; **cumulata actio**, halmozott kereset; **cumulatio**, halmozás; **cumulative**, halmozottan, összesen, együttesen.

cunctálni, *lat.* késedelmeskedni, késni; halogatni; **cunctatio**, késedelmezés, halogatás; **cunctator**, késedelmes (Fabius római vezér mellékeve).

cuneatus, cuneiformis, *lat.* ékalaku.

cupidus, *lat.* vágyó, vágyódó; kíváncsi; **cupiditas**, vágy, vágyódás, kíváncsóság, kíváncsiság; **cupido**, *tul.* szerelmi vágy; a szerelem istene.

cupo, olasz gabonamérték = 110¹/₄ párizsi köbhüvelyk.

cupola, *ol.* kup, kupola.

cupressus, *lat. nt.* ciprusfa.

cuprum, *lat. ásvt.* réz.

cura, *lat.* gond, gondoskodás, gondviselés; orvoslás, gyógyítás, gyógybánás, gyógyszerrel élés; **c. absentis**, távollevő vagyonának gondviselése, igazgatása; **c. animarum**, lelkipásztorság; **c. bonorum**, jószág-igazgatás; **curabilis**, gyógyítható, orvosolható; **curálni**, (*lat.* curare), gyógyítani, orvosolni; **curandus**, gyámolt, gyámság, gondnokság alatt levő; **curatela**, gondnokság, gyámság; **curator**, gondnok, gondviselő; **c. absentis**, távollevő gondnoka; **c. litis**, pörügyelő; **c. mas-sae**, tömeggondnok.

curcuma, *nt.* sárga v. festő-gyömbér, sárga kémgyökér.

curé, *fr.* (küré), plebános.

curia, *lat.* tanácsház; udvarhely, udvartelek, nemeshely; a pápa udvara; szavazók csoportozata, kik együttesen szavaznak (p. o. a németszövetségi gyűlésen); **curia regia**, a király udvara; a király nevében ítélő főtörvényszékek, u. m. a kir. hétszemélyes tábla, a kir. ítélő tábla, és a kir. váltófőtörvényszék együttvéve; **c. romana**, a pápai törvény- és kormányiszékek együttvéve; **curialis**, tisztí, hivatalos (p. o. írásmód); **kuriai**, udvari főtörvényszéki (p. o. döntvény); **curialista**, a pápa hatalmáért buzgólkodó; udvar-

telkes, udvarhelyes; **curiatim**, együttesen; **curiat-szavazat**, együttes szavazat.

curiosus, *lat.* kíváncsi, kandi; különös, csodálatos, ritka; **curiositas**, kíváncsiság, kandiság; különösség, csodálatosság, ritkaság; **curiositatis causa**, kíváncsiság kedvéért, kíváncsiságból; **curiosum**, ritkaság, különösség.

currency, *ang.* (körrensi), forgalmi eszköz, forgalomban levő pénz, *kül.* papírpénz.

currenda, *lat.* körlevél; **currens**, folyó, folyamatban levő; **currentis anni**, folyó évi; **c. mensis**, folyó hónapi; **currentales**, körlevél; **currentálni**, köröztetni; **currentatio**, köröztetés

cursim, *lat.* futva, fölületesen.

cursiv-írás, *nyomd.* dült írás, dült betűk.

cursor, *lat.* futár; kihordó.

cursus, *lat.* futás; folyam, folyamat.

curtana, kard, mely koronázáskor az angol királyok előtt vitetik.

custodia, *lat.* őrizet, őrség, fogság; **custos**, őrző, ór; **örkanonok**; (a nyomdászatban) a lap végére irt szótag, melylyel a következő lap kezdődik; lapór.

cutter, *ang.* (kött'r), gyorshajó.

cwiere, *lengy.* negyed; gabonamérték = 1613¹/₂ köbhüvelyk; Krakóban 1513³/₄ köbhüvelyk.

cyan, *gg. vt.* kékleny, kéklő; **cyane**, *nt.* buzavirág, imola; **cyanit**, *ásvt.* kékkő; **cyanosis**, *kórt.* kékkór; **cyanopyra**, kék-láz.

Cybele, az istenek anyja, az ég és föld leánya, Saturnus testvére és neje; a termékeny föld jelképe.

cycladák, *gg.* körben fekvő szigetek az aegaeusi tengeren.

cydonia, *gg.* birs.

cyklicus költők, Homer utánzóí, kik tárgyaikat a trójai háboru mondatak köréből merítették; **cykloidal**, körvonalu; **cykloide**, kör(alaku) vonal; **cyklotmetria**, körmérés; **cyklops**, kerek szem, Vulcánnak óriási kovácslegénye, homlokán egyetlen egy kerek szemmel; **cyklopia**, egyszeműség; **cyklus**, kör, pályakör; időkör, idő-

forrás; az évek bizonyos száma, mely, az évek multával, ismét elől számíttatik; **a hold cyklusa** áll 19 évből; **a nap cyklusa** 28 év; **monda- v. költemény-cyklus**, összefüggésben levő sora oly történeti költeményeknek, melyeknek közös központja van; **cylinder**, kerek, köralakú oszlop, henger.

cymbal, *gg.* cimbalom.

cynanche, *görög, kórt.* torokgyík; gégelob.

cynanchum, *nt.* cinka.

cynanthropia, *gg.* annak beteges képzelődése, ki magát kutyának tartja.

cynara, *nt.* árticsóka.

cynegetik, *gg.* vadászat.

cyniatría, *gg.* kutya-orvoslás; **cynikus**, *tul.* kutyai, ebi; piszkos, mocskos, szennyes; orcátlan, szemtelen; guny-neve azon görög bölcsészeknek, a kik semmit sem tartottak illetlennek, a mi természetes; **cynismus**, ebiség; illetlen, orcátlan, szemtelen magaviselet; **cynodon**, *nt.* ebfü, kutyapörje, ebfír; **cynoglossum**, *nt.* árnó; **cynographia**, a kutyák leírása; **cynolyssa**, **cynolysson**, ebdüh, veszettség; **cynomachia**, kutyaharc, kutyaviadal; **cynometra**, **cynomorium**, *nt.* ebvész-fü; **cynophoria**, azon neme a büntetésnek, midőn valakinek kutyát kellett hordoznia; **cynorexia**, *kórt.* kutyaéhség, nagy-ehetőség; **cynosbalos**, *nt.* csipke-vadrózsa; **cynosura**, *tul.* kutyafark; kis medve (csillagzat); vezérszillag; zsinórmérték, szabály, vérfonal; **cynosurus**, *nt.* cincor.

Cynthia = Diana.

cyper, a legjobb bombasz; faselyemszövet; cyprusi szilva; **cyperus**, *nt.* mondola-palka.

cypráa, *állatt.* babos csüllőr.

cyresse (*cupressus*), *nt.* örökzöldfa, ciprus; a gyász jelképe.

cypría v. cypris, *gg.* ciprusi istennő, t. i. Venus, kit Cyprus szigetén leginkább tiszteltek; **cyprían**, *tul.* ciprusi; hajlogó, udvaronc; **cypripedium**, *nt.* kerep, cipőcím; **cyprinus**, *állatt.* ponty, potyka; **cyprípor**, Cypris (Venus) fia, = Cupido.

cyrenaikus, cyrenei Aristipp bölcsész követője, ki a kéjt legfőbbjónak tartotta.

Cyriacus, *gg.* finév, *tul.* hatalmas; Cirjék.

cyrilla, *nt.* disznővény, tojásdad levelekkel, és skarlátpiros virágokkal.

cyriologia, *gg.* közönséges, szokott jelentés, érteleme.

crystalgia, *gg. kórt.* hólyag-fájás; **cystis**, hólyag, zacskó; **cystitis**, hólyaggyulladás; **cystocele**, hólyagsérv; **cystoplegia**, hólyag-szélhüded; **cystorrhexis**, hólyag-szakadás; **cystotomia**, hólyag-metszés. hólyag-nyitás.

Cythere és **Cytherea**, *gg.* Venus, Cythera, most Cerigo, szigetről így nevezve.

cytisis, *gg. nt.* zanót.

czaar, orosz császár, cár; **czaarewitsch**, a cár fia, nagyherceg; **czarewna**, a cár leánya, **czariniska**, cárné.

D.

D., mint római szám = 500; zenében a hangrovat második zöngéje; ó római nevek előtt = Decius; mint pénzverés helye: osztrák pénzek: Gréc; porosz pénzek előbb = Aurich, most Düsseldorf; folyamjegyzéken = denarius; mint cím, nevek előtt = dominus, don, doctor; orvosi rendelvényeken = da v. detur, tedd, tétesék (p. o. ad chart(am) papirosha; ad scat(ulam), iskátulába; ad vit(rum), üvegebe.

d. a., = dicti anni, *lat.* mondott évi. **da capo**, *ol. zen.* elől kezdve, előről; újra.

dactyli, *lat.* pálma- v. törökszilvák.

dactylis, *nt.* ebfír.

Dádalus, atheni elmés művész, ki magának és fiának Icarusnak tollakból és viaszból szárnyakat csinált.

daemon, *gg.* rossz szellem, manó, dana.

dagget, *orosz*, (nyírfa) deget.

Dagobert, ó német finév = ragyogó mint a nap.

daggerreotyp, *fr.-gg.* (dägerrotip), Daguerre francia által 1838-ban föltalált készüllet, melynélfogva a világosság hatása által vegyészileg elkészített érclemezeken képek állíttatnak elő;

maga ezen kép; fénykép, fényrajz; **daguerreotypie**, fényképlés; **daguerreotypiroznl**, fényrajzokat készíteni.

dahlia, *nt.* chinai virág, Dahl svéd fűvész után így nevezve, ki azt először hozta Európába; dália, georgina.

dairo, japáni főpap és névleg uralkodó.

daktylos, *gg.* *tul.* ujj; versláb: — ∪ ∪ ∪
lengedi; **daktylogia**, ujjbeszéd.

Dalai-Lama, tibeti főpap, kit mint istent tisztelnek.

Dalhousie (Delhuzi), angol családi név.

dalmatica, *középkori lat.* mlsemondó ruha.

dal segno, *ol.* (dál senyo), a jegytől kezdve (ismétlendő).

Damaskus, város Syriában, Dö-möck; **damaskusi acél**, munka, kard, penge = habosra edzett, arannyal és ezüsttel cifrázott acél stb.

damast, habos v. sávoljos szövet.

dame, *fr.* (dám), delnő, hölgy, ur-hölgy, urnő, asszonyosság; ostábla; királyné a sakkban, kártyában; félkész-sulyok, kótis; **dame d'honneur** (dám donnör), udvari hölgy; **d. de compagnie** (dám dö kompányi), társalkodónő; **d. de portrait** (dám dö portré), orosz udvari hölgy, ki a cárné arcképét viselheti; **d. du palais** (dám dü pálé), udvari hölgy.

damn, *ang.* (demn), az isten verjen meg!

damnabilis, *lat.* kárhozatos; **damnatio**, kárhoztatás; elítélés; **damnatorius**, elítélő, marasztaló; **damnatus**, elítélt, elmarasztalt; **damnificans**, kárttevő, károsító; **damnificatio**, károsítás, kártétel; **damnificatus**, károsított; kárvallott, károsult; **damnum**, kár, károsodás, kárvallás, veszteség.

damoiseau, *fr.* (damoásó), asszonyimádó, nők bolondja.

Damon és Pythias, két syrakusai görögnek neve, kiknek hü barátsága példabeszéddé vált; hü barátok; **Damon**, a pásztorok neve pásztori költeményekben.

dämon, *gg.* ros szellem, manó, dana; **dämoniacus**, ördögös; ördöggel teljes; **dämonismus**, hit a kísértetekben;

dämonista, ki hiszi, hogy kísértetek vannak; **dämonolater**, ördögimádó; **dämonolatria**, ördögimádás; **dämonomagia**, lélekidézés, ördögidézés; **dämonomania**, azon képzelődés, hogy valakiben ördög van, s az innen származó örtléség.

Danaidák, *gg.* ó görög monda szerint Aegyptusból Görögországba költözött Danaos királynak 50 leánya, kik, Hypermnesztra kivételével, férjeiket a menyekző éjjelén megölték, a miért haláluk után az alvilágban büntetésül egy kilyukasztott edényt kellett vízzel megtölteniök.

dandin, *fr.* (danden), bangó, együgyü ember.

dandy, *ang.* (dendi), piperkóc, nyalka legény.

danebrog, a dánok szent lobogója.

Daniel, zsidó név: az isten által választott bíró.

danima, számoló pénz Bassorában; 1000 danima = 1 perzsa tomán.

Daphne, *gg.* Peneus folyóvízi istennek leánya, kit Jupiter babérfává változtatott; babérfa; boroszlán; **daphnia**, babérkoszorus, Diana mellékeve; **daphnit**, kővé vált babérlevél; **daphnomantia**, tűzbe dobott babérágból való jövendőlés; **daphnophoriák**, Apollo ünnepei, midőn az ó görögök babérágakat viseltek.

dapifer, *lat.* ételhordó; asztalnok; **dapiferorum regalium magister**, királyi főasztalnok.

dardanarius, gabonauzsora, a gabona árának mesterséges fölszökttetése, Dardanarius zsidóról így nevezve, ki a gabonát összevásárolván, addig tartogatta, míg annak ára a legmagasabb fokra hágott, s ekkor is hamis mértékkel csalta a vevőket.

Dardanellák, várak a Hellespontus mindkét partján, a miért ezen tengerszorost is így nevezik.

darini, új római ezüstpénz; 2 darini = 1 testone.

Dartmouth (Dártmös), angol város.

dasy-meter, *gg.* sűrűség-mérő.

dasy-pus, *gg.* állat. páncélos állat, tatu (emlősök osztálya, foghijasok rende).

dasyurus, *gg. állatt.* mezfark (emlősök osztálya, erszényesek rendje).

data, *lat.* adatok; tények; **data et accepta**, kiadások és bevételek; **datálni**, keltezni, a nap- és évszámot kitenni; keletkeztetni, keletkeztét vagy keletkezése idejét jelölni; **dataria**, *ol.* a pápai adományozó hivatal, melynek elnökét **datarius**-nak hívják; **datio curatoris**, gondnok-rendelés; **d. de manu**, az uri hatalom alóli fölszabadtítás; **dativus**, *lat.* tulajdonító eset; **dato**, *ol. ma;* **datum**, *lat.* kelet; adat; tény; **d. ut retro**, kelt mint a tulsó lapon; **d. ut supra**, kelt mint fölebb.

datiua, *nt.* fogas rezeda.

datolith, *gg. ásvt.* a mészko egyik faja.

datura, *lat. nt.* redőszírom, maszlag; **daturin**, *vt.* maszlagdék, redőszirmadék.

dauphin, *fr.* (dofehn), 1830-ig a francia koronaörökös címe; ennek neje: **dauphine** (dofin).

daus, *ném.* kettő; kétszem a német kártyán, egyszem a kockán.

Dávid, zsidó finév = a szeretett.

Davoust (Dávu), francia tábornagy.

days of humiliation, *ang.* (desz of hiuimiliesn), a megaláztatás napjai, u. m. január 30-ika (I. Károly lefejeztetésének), és september 2-ika (a londoni tűzvésznek napja).

dd., = de dato, *lat.* (napj)ről, (napj)án kelt.

de, *lat. de* (dö), *fr.* -ről, -ről; -ből, -ből; **de auditu**, hallásból; hallomásból.

debat, *fr.* (debá), vita, szóvita; vitatás, megvitatás, tárgyalás; **debattirozni**, vitázni, vitatkozni.

debauche, *fr.* (debós), tobzódás; kicsapongás; feslettség.

debet, *lat.* tartozik, adós (a könyvtelben).

debilis, *lat.* gyöngé, erőtelen; **debilitas**, gyöngeség, erőtelenség; **d. animi**, elmegyöngeség; **debilitatio**, erőtlenítés, gyöngítés.

debit, *fr.* (debi), kelet, árukelet; **debita activa**, künn levő adósságok, követelések; **d. passiva**, szenvedő adósságok, tartozások; **d. portio**, kötelesrész, törvényes osztályrész; **debitor**,

adós; **d. principalis**, főadós; **debitor tempore**, kellő időben; **debitrix**, adósnő; **debitum**, adósság; **d. liquidum**, világos adósság.

de bon coeur, *fr.* (dö bon kór), szívesen, örömet; **de bonne grace** (dö bonn grász), önként, jószántából.

débouche, *fr.* (debusé), horhos, szoros ut; **débouchement** (debus'mán), gyors eladás, gyors kelet; **debouchirozni**, keresztülhatolni a szoroson; gyorsan eladni; dugaszát kivenni.

début, *fr.* (debü), első föllépés (színpadon); beköszöntő (beszéd).

decade, *gg.* tized; a francia forradalmi naptár szerint tíz nap; **decadi**, a tizedik nap (a naptizedben).

decadence, *fr.* (dekádánsz), csökkenés, hanyatlás.

de caetero, *lat.* egyébiránt.

décagramme, *fr.* 10 gramme; **décalitre**, 10 litre; **décamètre**, 10 mètre; **décastère**, 10 stère.

décalogus, *gg.* tízparancsolat.

decamerone, *ol.* tiznapi munka, tíz nap története (Boccaccio beszélygyűjteményének címe).

decan, *lat.* dékán; alesperes; főiskolákon valamely tudományos kar főnöke.

decandria, *gg. nt.* tizhimesek, tíz himszánuak.

decapitálni, *lat.* lefejezni; **decapitatio**, lefejezés, fővétel.

décare, *fr.* = 10 are.

decas, *gg.* 10 darab, tized.

decatirozni, *fr.* (decatir), gőzölés és sajtolás által a posztónak oly fényt adni, mely az esőnek és nedvességnek ellenáll; beavatni.

decedálni, *lat.* (decedere), elmenni, eltávozni; meghalni; **decidentia**, hiány, fogyatkozás.

decem, *lat.* tíz; **december**, *tul.* a 10-ik hónap (az ó római naptárban Martiustól számítva), télelő, véghó, tizenkettedő, karácsonhó; **decempeda**, 10 lábás mérő pálca; **decemvir**, egyike azon 10 férfinak, kik valaha Rómában a főhatalmat bírták; **decemviratus**, a decemvir méltósága, a decemvirek uralkodása; **decendium**, tíz nap, tíz napi határidő; **decennalis**, tíz évi; **decennium**, évtized.

decentia, *lat.* illőség, illem, illedelem, tisztesség.

deceptio, *lat.* csalás, rászedés.

decernálni, *lat.* határozni; végezni, ítélni.

décharge, *fr.* (desárzs), lerakodás; kiürítés, kiürülés; kitüzelés; kitisztázás (tehertől, vádtól); tüzelés.

dechiffrirozni, *fr.* (déchiffrier = desifró), kibetüzni, kitalálni, megfejteni (titkos írást).

déclare, = $\frac{1}{10}$ are (desziár).

decidálni, *lat.* elhatározni, eldönteni, elintézni.

décigramme = $\frac{1}{10}$ gramme; **decilitre** = $\frac{1}{10}$ litre.

declina, *lat.* tized, dézsma; **declinae anni**, az év tizedei, t. i. a negyvennapos bójt, mely a vasárnapok levonásával az esztendőnek $\frac{1}{10}$ -részét teszi; **decimalis**, tized... tizedes; **decimálni**, tizedelni; **declinatio**, tizedelés, dézsmálás; tized-szedés; **declinator**, tizedelő, tized-szedő; **décime**, *fr.* (deszim), a frank tizedrésze, vagy 10 centime; **décimètre**, *fr.* (deszimétr), $\frac{1}{10}$ -rész mètre; **décistère** = $\frac{1}{10}$ stère.

decipiálni, *lat.* megcsalni, rászedni.

decisio, *lat.* határozás, végzés; eldöntés; **decisivus**, döntő, elhatározó, ügydöntő; **decisum**, határozat, végzés; döntvény.

declamálni, szavalni, szónokolni; szájhósködni; **declamatio**, *lat.* szaválás, hanghordozás; szavalat, szavalmány; szóhalom, szórakás; **declamator**, szaváló, szónokló; szájoló, szájhős; **declamatorika**, szónoki-előadástan, szaválástan.

declarálni, *lat.* kijelenteni, kinyilatkoztatni, nyilvánítani; bejelenteni, bemonítani, bevallani (árut); **declaratio**, nyilatkozás, nyilvánítás, kijelentés; áru-bevallás; **déclaration d'amour**, *fr.* (deklarászion d'ámúr), szerelmi vallomás; **declarativus**, fölvilágosító, magyarázó.

declinabilis, *lat.* ejtegethető; **declinálni**, ejtegetni; eltérni, elfordulni (mint az iránytű), elhajlani; elutasítani, el nem fogadni (ajánlatot); elhárítani; **declinatio**, ejtegetés, ejtegetési alak; eltérés, elfordulás, elhajlás; **declinatorium**, az elhajlás mutatója.

declivis, *lat.* lejtős, meneteles; meredek; **declivitas**, lejtő, lejtősség; meredekség.

decoctor, *lat.* tékozló, pazarló; **decoctum**, főzet.

decoloratio, *lat.* színvesztés, megfakulás.

decompositio, *lat.* szétbomlasztás, szétbomlás.

de concert, *fr.* (dö konszer), egyetértve.

decorálni, *lat.* diszitni, ki-, földiszitni; **décorateur**, *fr.* (dekorátor), diszitő; diszitmény-festő; **decoratio**, diszítés; diszitmény; diszitmény-festészet; rendjel.

decortatio, *lat.* a fa kérgének lehántása.

decorum, *lat.* illem, illőség.

decredítálni, *fr.* (décréditer), hitelét rontani, rossz hírbe hozni.

decrementum, *lat.* fogyatkozás, fogyás, hanyatlás, kisebbedés; alászállás, romlás (vagyoniilag); rövidülés.

decrepitus, *lat.* elaggott, élemlött, megélemedett.

decrepítálni, *barb. lat. vt.* elpörcög-tetni, elszercsenteni, elpattogtatni.

decrescendo, *olasz.* (dekesrendo), alábbszállva; **decrescens**, *lat.* alábbszálló, fogyó, apadó, kisebbedő; **decrescencia**, fogyás, apadás, alábbszállás, kisebbedés.

decreta, *lat.* rendeletek, végzések, határozatok; **decretales**, a pápa rendeletei, egyházi törvények; **decretálni**, rendelni, megrendelni; **decretum**, rendelet, rendelvénnyel, végzemeny; határozat, határozmány.

decumbálni, *lat.* az ágyba v. asztalhoz lefeküdni.

decuplum, *lat.* tizszeres.

decurio, *lat.* tizedes.

decursio, *lat.* lefolyás; **decursus** litis, a pör folyamata.

dedain, *fr.* (dedehn), megvetés.

de dato, *lat.* a kelet napjáról vagy napján.

dedicálni, *lat.* ajánlani, szentelni; **dedicatio**, ajánlás, szentelés; ajánló irat, ajánlat.

deditio, *lat.* hódolás, átadás.

deducálni, *lat.* lehozni, kihozni, le-
származtatni; megmutatni, kimutatni;
levonni; **deductio ad absurdum**, bizo-
nyítás a fonákság kimutatása által;
deductio innocentiae, az ártatlanság
kimutatása; **deductio deducendis**,
levonván a levonandókat.

de facto, *lat.* tényleg; önhatalmulag;
defalcatio, *lat. tul.* lekaszás; levo-
nás, lehuzás.

defectio, *lat.* elpártolás, elszakadás.
elállás; gyöngeség; **defectivus**, hiá-
nyos, hézagos; **defectivum**, hiányos
ige; **defectus**, fogyatkozás, hiány, hé-
zag; **defectus seminis**, magszakadás.

defendálni, *lat.* védni, védelmezni;
defendens, védő, védelmező; **defensio**,
védelmezés; védelem; védírat; **defen-
siv**, védelmi, védő; **defensiv-alliance**,
védszövetség; **defensiva**, védállapot;
defensive, védőleg; **defensor**, véd,
védő, oltalmazó; **defensor fidei**, a val-
lás védelmezője (az angol királyok címe
VIII. Henrik óta).

deferálni, *lat.* földadni, bevádolni;
átengedni; esküvel megkínálni az ellen-
félét; **deferens**, földadó, vádoló; **defe-
rentia**, engedékenység; tisztelet.

defi, *fr.* (defi), kihívás; kihívó levél.
deficiálni, *lat.* hiányozni; valaminek
hiányával lenni; elpártolni, elszakadni;
kihálni; **deficiens**, hiányzó; hiteha-
gyott, hittől szakadt; elaggott pap;
magvaszakadt; **deficientia**, hiányzás;
elaggott papok háza; **deficit**, hiányzik;
hiány, vagyonhiány, jövedelem-hézag.

defigurálni, *lat.* elcsufítani, elrutítani,
alakjából kivenni, éktelelni tenni.

defilé, *fr.* (defileh), mély ut, szoros
ut, horhos; **defillirozni**, keskeny sorok-
ban vagy épen egyenként elléptetni,
elvonulni valaki előtt.

definiálni, *lat.* értelmezni, megha-
tározni az értelmet; **definite**, határo-
zottan, értelmesen; **definitio**, értelme-
zés, meghatározás; értelem-határozat;
d. analytica, elemző értelmezés; **d.
genetica**, származtató értelmezés; **d.
nominalis**, névértelmezés; **d. verba-
lis**, szóértelmezés; **d. realls**, tárgy-
értelmezés; **definitive**, elhatározólag,
véglegesen; **definitiva sententia**, vég-
ső, elhatározó ítélet; **definitivus**, elha-

tározó; vég, végleges, végső; **definiti-
vum**, végleg.

deflagratio, *lat.* elégetés, ellobog-
tatás, tűz általi tisztítás.

deflorata, *lat.* elvirágozott; szüzesé-
gétől megfosztott; **deflora lo**, meg-
szeplosítés, fertőztetés.

deformis, *lat.* éktelen, idomtalan,
csúf.

defraudálni, *lat.* titkon csalni; dug-
árkodni, csempészkedni; **defraudatio**,
csalás; sikkasztás; csempészet; dug-
árusság; **defraudator**, csaló; dugáros.
defterdar, *török, tul.* könyvtartó;
kincstárnok.

defunctus, *lat.* elhunyt, meghalt,
halott.

dégagirozni, *fr.* (dégager = degá-
zsé), föl-, ki-, megszabadítani.

degenerálni, *lat.* elfajzani, elfajulni,
elkorcsulni, elkorcsosodni, elcsenevéssz-
ni; **degeneratio**, elfajzás, elkorcsulás;
elfajultság, elfajzottság.

dégoút, *fr.* (degú), csömör, undor;
dégoütant (degútán), csömörletes, un-
dorító; **dégoütirozni**, ráuntatni, csö-
mört okozni, undort szerezni.

degradálni, *lat. tul.* lefokozni; lejob-
biteni; (hivatalából) letenni, kitenni,
elmozdítani; (tisztí rangjától) meg-
fosztani; (az egyházi rendből) kivet-
keztetni; **degradatio**, lejobbítás; ki-
letétel (a hivatalból); megfosztás (a
tisztí rangtól); kivetkeztetés (az egy-
házi rendből).

de gustibus non est disputandum,
lat. ízlés dolgában nem kell vitatkozni.

de hodierno die, *lat.* a mai napról.

dehonestálni, *lat.* megbecsteleníteni,
gyalázzal illetni, gyalázzni, meggya-
lázzni; **dehonestatio**, megbecstelenítés;
gyalázás, mocskolás.

dehors, *fr.* (dehohr), külső, külszin.
deificálni, *barb. lat.* isteníteni; **deifi-
catio**, istenítés.

dei gratia, *lat.* isten kegyelméből.

de industria, *lat.* szántsándékkal,
készakarva.

deipara, *lat.* a ki istent szült, isten
anyja (Mária).

deira, *arab*, hadi kíséret.

deisdámonia, *görög*, kísértetektől
félelem.

deïsmus, *lat.* egyisten-hívés (tekintet nélkül a revelatoria és az egyháromság hívése nélkül); **delista**, ki egy istenben hisz háromság nélkül.

déjeuné, *fr.* (dezsöné), reggeli; **déjeuné à la fourchette** (— álsá fursett), villás reggeli; **déjeuné dansant**, (— dászán), reggeli táncmulatság; **déjeuné dinatoire** (— dinatóár), kora ebéd.

dejtialni, *lat.* ledobni, levetni; a birtokból kivetni.

de jure, *lat.* jogszerűen.

dekacon, *gg.* tiz-szög; **dekalog**, tiz parancsolat; **dekaudria**, tiz-himzálás növények; **dekaphyll**, tiz-levelű; **dekastichon**, tiz versből álló költemény.

de lana caprina, *lat.* a kecske gyapjújért, azaz valami csekélységért, semmit sem jelentő dologért (vitázni).

delatio, *lat.* bevádolás, beárulás, bepanaszolás, föladás, árulkodás; **delator**, föladó, árulkodó.

delectabilis, *lat.* gyönyörködtető; **delectálni**, gyönyörködtetni; gyönyörködni; **delectatio**, gyönyörködés, kedvtelés.

delegálni, *lat.* kiküldeni; bírót rendelni; **delegans**, kiküldő, megbízó; **delegatarius**, egy harmadik személynél levő adóssági követelésre utalt hiteleső; **delegatio**, kiküldés, bíró-küldés, bíró-rendelés; adósság átutalása v. átengedése; **delegatus**, kiküldött.

Della, Diana mellékneve.

deliberálni, *lat.* tanakodni, tanácskozni, megfontolni, határozni; **dellberate**, megfontolva; **deliberatio**, tanakodás, tanácskozás; megfontolás, megfontolás; **deliberatív**, tanácskozó, megfontoló; **deliberatum est**, határoztatott, ítéltetett.

delicat, *lat.* finom; gyöngéd, kényes; kéjelmes, kellemes ízű; kényes, csiklandós; érzékeny; **délicatesse**, *fr.* (delikátesz), finomság, csin; gyöngédség, finom érzés; kényesség; kellemes íz, izletes falat.

délíce, *fr.* (delisz), **deliciae**, *lat.* gyönyör(őség), kéj, kéjéledet; **dellieux** (deliszio), gyönyörű, kedves, kellemes; kéjdus, élvdus; jóizü.

delicta, *t. delictum*, *lat.* bün, véték; büntett, vétség.

dellneavit, *lat.* rajzolta.

delinquens, *lat.* bünös, vétkes, gogosztévő.

delirium, *lat.* félrebeszélés; hagyomány; örültség, tébolyodottság; elmeháborodás.

Della Scala, *ol.* a milanoi nagyszínház neve.

delphici, *középkori lat.* egyházi lámpák, egyházi gyertyatartók.

delfin, *lat. állatt.* cselle, delfin (emlős állat a cetek rendéből); egy csillagzat neve; ágyufül.

delfinin, *vt.* sarkadék; **delfinium**, *nt.* sarkvívág.

delphys, *gg. bt.* anyaméh.

delta, *gg.* d betű; a Nil ágai által képezett háromszögű sziget.

deludálni, *lat.* (deludere), kijátszani, megcsalni; **delusio**, kijátszás, megcsalás, rászedés; **delusorius**, csalóka; csalfa.

demagog, *gg.* népizgató, népvezér, népszónok; **demagogia**, népizgatás.

demarcation, *fr.* (demarkászion), elválasztás, határozás; **demarcationalis linia**, határvonal, elválasztó vonal.

demens, *lat.* eszeveszett, esztelen, tébolyodott, örült; **dementia**, eszeveszettség, esztelenség.

démenti, *fr.* (demánti), magával ellenkezés; meghazudtolás; **dementirozni**, meghazudtolni, elfogni a hazugságban

demeritum, *lat.* hiba, véték.

demi-relief, *fr.* (dmirelieh), féldombor.

demissio, *lat.* alázat, alázatosság;

demissus, alázatos, szerény.

demoiselle, *fr.* (demoászell), kisaszony.

demokrata, *gg.* népbarát, népfőlség, népies intézmények barátja; **demokratia**, népuralom; népfőlség; **demokratikus**, népies, népuralmi, népfőlségi; a népfőlség elvére fektetett (alkotmány)

demollrozni, *lat.* lerombolni, szétrombolni, szétromtani, lehordani, többől elhányatni, földig lerontani; **demolitio**, lerombolás, szétrombolás stb.

demonstrálni, *lat.* megmutatni, bebizonyítani; **demonstratio**, megmutatás, bebizonyítás; tüntetés; cselmozgás, álhadmozdulat. **demonstrativum**, mutató névmás.

demonitrozni, *fr.* (démonter), földre teríteni, levetni (a lóról); kivetni a nyeregből, lovától megfosztani; leemelni az ágyut a targoncáról; hallgatásra bírni az ágyut; valakit kivenni a sodrából.

demoralisálni, *lat.* erkölcsét megrontani; fegyelmet veszteni; **demoralisatio**, erkölcsrontás, erkölcstelenítés; erkölcsmorlás, erkölcstelenedés, erkölcsi elfajzás; fegyelemvesztés, fegyelmetlenség.

de mortuis nil nisi bene, *lat.* a halottakról csak jót kell (mondani).

demos, *gg.* nép; kerület, járás.

Demosthenes, *gg.* atheni híres szónok; kitünő szónok.

dentis demendis, *lat.* levonván a levonandókat.

denarius, *lat.* római ezüstpénz = 10 as, körülbelül 25 uj krajcár; a középkorban különböző értékű pénzdarabokat, s általában denariusnak neveztek azt, a mit később garasnak neveztek; **d. Petri**, péterfillér; **denaro**, ol. kis rézpénz $\frac{1}{4}$ fillér.

denationalisálni, *fr.* nemzetiségétől megfosztani; **denaturalisálni**, polgári jogaitól megfosztani.

denaturalni, *lat.* elfajzani.

denatus, *lat.* megholt.

dendrit, *gg.* faköveget; mészko farajzokkal, vagy növény-lenyomatokkal; **dendroid**, fakó; **dendrolith**, faköveget; **dendrologia**, faismeret, fatenyésztés; **dendrophage**, faevő.

denegálni, *lat.* megtagadni, eltagadni; **denegatio**, eltagadás, megtagadás.

denigrálni, *lat.* fekete szinnekkel irni le valakit, elvádolni, beárulni; rágalmazni.

denique, *lat.* végre is, utoljára is, mégis.

denominálni, *lat.* kinevezni, megnevezni; **denominatio**, nevezés, el-, ki-, megnevezés; **denominativum**, névszóból eredt ige; **denominator**, osztó szám.

denotálni, *lat.* jelezni, jelenteni.

de novo, *lat.* újra, előlről.

densitas, *lat.* tömörség, zömökség.

dentalith, *gg.* állatt. csöves csiga;

dentaria, *nt.* fogasír; konya viczor; nárdus; olmár; **dentelles**, *fr.* (dántel), csipkék; **dentificium**, *lat.* fogszer, fogorvosság; **dentiostris**, *fr.* állatt. fog-csőrűek; **dentist**, fogorvos; **dentitio**, fogzás, foghasadás.

denunciálni, *lat.* föladni, bevádolni, följelenteni; **denuncians**, föladó, bevádoló, beáruló; árulkodó; **denunciatio**, föladás, bevádolás; följelentés, **d. matrimonii**, háromszori kihirdetés; **denunciator**, árulkodó.

Deo dicata, *lat.* (istennek szentelt), apáca; **Deo dicatus**, szerzetes; **Deo gratias!** hála istennek!

deontologia, *gg.* kötelességtan.

departement, *fr.* (depártmán), kerület, megye, járás; *kül.* franciaországi megye; szak; osztály; munkakör; lakosztály.

depauperálni, *lat.* elszegényíteni; **depauperatio**, elszegényedés, elszegényítés.

depeche, *fr.* (depes), sürgöny, hivatalos levél v. parancs.

dependentia, *lat.* függés, függőség, függékenység; tartozék.

deperdita, *lat.* vesztelék.

dephlegmatio, *lat-gg.* a szesznek víztől megtisztítása.

dephlogisticatio, *lat-gg.* a gyúanyagtól való megfosztás.

depilálni, *lat.* hajától megfosztani; vagyontól megfosztani; **depilatio**, hajvesztés.

depingálni, *lat.* lefesteni lerajzolni.

deplaszirozni, (*fr.* deplacer = deplászé), helyéből kimozdítani; elüzni, elkergetni.

deplorabilis, *lat.* siralmas; **deplorálni**, siratni, megsiratni.

deponálni, *lat.* letenni, letéteményezni, gond v. őrizet alá adni v. tenni, biztos helyre adni; lerakni; (hirnevében kisebbiteni); **deponens**, letéteményező; **verbum** —, középige.

depopularisálni, *fr.* (depopulariser = depopulárizé), népszerűségétől meg-

fosztani; **depopulatio**, *lat.* néppusztítás, néptelenítés, népdulás.

deportálni, *lat.* számkivetésbe vinni; **deportatio**, számkivetésbe vitel, száműzés, számkivettetés.

depositorius, *lat.* letéteményes, letétőr; **letett jószág** gondviselője; **depositen-bank**, betételi bank, letétkbank; **depositio**, letétel; **d. testium**, tanuk vallomása; **depositor**, letevő, letéteményező; **depositorium**, rakoda, rakhely, raktár, lerakóhely; **leváltár**; **deposító-váltó**, oly váltó, mely valakinek kereskedésbe adott pénzeért az átvevő által kiállítatik; **depositum**, letétemény.

dépót, *fr.* (depó), raktár, rakoda, rakhely, tartalék v. pót-legénység.

depraedatio, *barb. lat.* dúlás, pusztítás.

depraválni, *lat.* elrontani, megrosszabbítani; **depravatio**, megromlás (erkölcsé); romlottság.

deprecálni, *lat.* megkövetni, bocsánatot kérni; megköszönni, el nem fogadni; **deprecatio**, megkövetés, megköszönés.

depressio, *lat.* mélyedés, látkör-mélyedés.

depretiatio, *lat.* árcsökkenés, értékcsökkenés; ócsárlás, fitymálás.

deprimálni, *lat.* lenyomni, elnyomni; elcsüggeszteni.

deprivatio, *lat.* megfosztás.

de profundis, *lat.* a mélységből — kezdő szavai a 130-ik zsoltárnak.

depurgantia, *lat. gyógyt.* tisztító (hajtó) szerek.

deputálni, *lat.* kiküldeni, követségbe küldeni; **deputati**, deputatus többese; **deputatio**, kiküldés; küldöttség, követség; választmány, bizottmány; **deputatum**, élelem, érlelmi járandóság, élelembér, élelemdij, tartásbér, tartásdij; **alafa**; **deputatus**, kiküldött, követ, népképviselő.

deránzsírozni, *fr.* (déranger = deránzsé), rendtelenségbe, zavart állapotba hozni; összehányi-vetni, összezavarni, megzavarni; összekuszálni; zavarba hozni; **deránzsírozott**, rendetlen; eladósodott.

derelinquálni, *lat.* elhagyni.

de rigore juris, *lat.* a jog szigora szerint, szorosan a törvény szerint.

deriválni, *lat. tul.* levezetni, másfelé vezetni a vizet; származtatni; származni, eredni; **derivantia**, *gyógyt.* háritó szerek; **derivata**, származékszavak; **derivatio**, származás, eredés; származtatás; származat, eredet; **derivativus**, háritó; származatos; **derivatum**, származékszó.

dermatitis, *gg. kórt.* bőrlöb; **dermatographia**, bőrleírás; **dermatologia**, bőrtan; **dermatopathia**, bőrbetegség; **dermatopathologia**, bőr-kórtan; **dermatophyma**, bőrdaganat; **dermatorrhagia**, bőrszakadás; **dermatria**, a bőrbetegségek gyógyítása; gyógymód a bőrre alkalmazott szerek által; **dermoptera**, *állatt.* bőrszonyu (halak); **dermotomia**, bőrboncolás.

derogálni, *lat.* kárára lenni, rövidséget okozni valakinek; jogában sérteni valakit; kisebbíteni, gyalázni valakit; eltörölni, megszüntetni, hatályon kívül helyezni a törvényt; törvényt sérteni.

deroneus, *gg. kórt.* nyak-daganat, golyva.

déroute, *fr.* (derut), tévut, félrevivóut; hanyatlás, bukás, romlás; fölbomlás, rendtelenség, zavar; **deroutirozni**, tévutra vezetni; szétugrasztani v. szalasztani; elszéleszteni; megzavarni (a hadsereget).

dervis, *perza. tul.* koldus; török kolduló barát.

desarmirozni, *fr.* (désarmer = deszarmé), lefegyverkezni, lefegyverkeztetni.

desavouirozni, *fr.* (désavouer = deszavué), tagadni, eltagadni, megtagadni; nem ismerni valónak, el nem ismerni valódságát; jóvá nem hagyni (vkinek cselekedetét); meghazudtolni; hazugságban hagyni.

descamisados, *spany.* ingetlenek, egy pártnak neve Spanyolországban.

descendálni, *lat.* leszállani, leszár-mazni; **descendens**, utód, lemenő ág-beli, ivadék, nemzedék; **descendentia**, leszármazás, leágzás; ivadék, nemzedék; **descensio**, *csill.* egyenes emelkedés.

describálni, *lat.* leírni; **descriptio**, leírás; **descriptiv**, leíró; ábrázoló.

deserálni, *lat.* elhagyni; **deserta**, elhagyott, pusztta, kopár; **deserteur**, *fr.* (deszertőr), szökevény, szokott katonára; **desertio**, *lat.* elhagyás, elmulasztás; szokás, elszökés, átzökés, szokdóosság; **desertirozni**, *fr.* (deserter = deszerté), elhagyni; elszökni, átzökni, szokdósní.

Desideria, *lat.* női név = vágyó, sovárgó; ohajtva kívánt; **desideria**, ohajtások, kívánságok; **d. pia**, jámbor ohajtások; **desiderium pium**, jámbor ohajtás; **Desiderius**, *finév* = vágyó, sovárgó, ohajtva kívánt; Dezsér, Dezsó.

designálni, *lat.* kijelölni, kitűzni; **designatio**, kijelölés, kimutatás, kitűzés; **designatus**, kijelölt, kitűzött.

desinentia, *lat. nyt.* végzet.

desipientia, *lat.* esztelenség, ostobaság, dőreség.

desistálni, *lat.* elállni.

desme, *gg.* fejszorító, fejpgaland, fejszalag; **desmitis**, *kórt.* szálag-gyuladás; **desmographia**, szálag- v. mócsing-leírás; **desmologia**, *bt.* szálagtán, mócsingtan, intan; **desmotomia**, szálagboncolás; **desmurgia**, a bekötözés és burkolás általi gyógy mód.

desolálni, *lat.* elpusztítani, szétdulni; **desolat**, rombolt, pusztult, elhagyatott; **desolatio**, pusztítás, elpusztítás; pusztaság, pusztulás; vigasztalhatlanság.

desorganisation, *fr.* (deszorgánizáczió), szétbomlás, a szervezet fölbomlása.

desperálni, *lat.* reményt veszteni, rémhüdni; kétségbeesni; **desperatio**, kétségbeesés, reménytelenség; böszültség; **desperatus**, kétségbeesett, reményvesztett, reményhagyott, reményfosztott; bösz, böszült; **desperate**, reményvesztett; böszülten.

desponsatio, *lat.* eljegyzés, kézfogás; **desponsatus**, jegyes, mátká, vőlegény.

despota, *gg.* kényur, zsarnok; **despotia**, kényuralom; zsarnokoskodás; **despotismus**, kényuraság, zsarnokság.

dessein, *fr.* (deszehn), szándék, föltétel, föltett szándék.

dessert, *fr.* (deszer), csemege.

dessin, *fr.* (deszehn), rajz, rajzolat, minta.

destillálni, lepárolni, lepárlatni, párolni, tisztítani, lombikolni; **destillatio**, párlás, lepárolás, lombikolás, tisztálás.

destinálni, *lat.* kinézni, rendelni, szánni; **destinatio**, rendeltetés, hivás.

destitálni, *lat.* letenni (hivatalból); elmozdítani; **destitutio**, letétel, elmozdítás.

destruálni, *lat.* földulni, elpusztítani, elrontani; **destructio**, dulás, pusztítás, pusztulás, pusztaság; elrontás, elrombolás, elromlás; **destructiv**, romboló.

detachment, *fr.* (detásmán), sereg-osztály; kiküldött csapat; **detasirozni** (detacher), sereg-osztályt küldeni.

détail, *fr.* (detály), részlet, aprózat; **détaillieur** (detályör), szatócs, kiskalmár; **détaillirozni**, részletezni, részletesen előadni.

detectio, *lat.* fölfedés, fölfedezés;

detegálni, fölfedezni, fedelét levenni.

de tempore, *lat.* jókor, kellő időben.

detentio, *lat.* letartóztatás, föfogalás, letartás; **detentor**, letartóztató.

detergentia, *lat.* sebtisztító szerek.

deteriorálni, *lat.* rongálni; megromlani; **deterioratio**, rongálás.

determinálni, *lat.* határozni, meghatározni, megállapítani, megszabni, kitűzni (p. o. határidőt); kijelölni (p. o. helyet); **determinatio**, határozás, végzés; határozat; kitűzés; kijelölés; **determinatus**, határozott, eltökélt.

deferreálni, *lat.* elijeszteni (-tól, -tól).

detestálni, *lat.* utálni, megvetni;

detestabilis, utálatos, utálatraméltó;

detestatio, megvetés, utálás.

dethronisálni, *lat - gg.* trónjától megfosztani.

defincálni, *lat.* letartóztatni, föltartóztatni.

detonálni, *cf.* eldurranni; **detonatio**, durranás.

detournirozni, *fr.* elhárítani; elfordítani; eltérni, más irányt venni v. váltani; elfordulni.

detractio, *lat.* levonás; kisebbités; **detractis detrahendis**, levonván a levonandókat; **detractor**, rágalmozó; **detrahálni**, lehuzni, levonni.

detrimentum, *lat.* kár, károsodás; vesztesség.

detto, *ol.* ugyanaz, ugyanott.

Deukalion, görög monda szerint Prometheus és Pandora fia, ki nejével Pyrrhával együtt egyedül menekült meg a vízözöntől.

Deus ex machina, *lat. tul.* isten gépből; rögtön, váratlanul.

deuterogamia, *gg.* második házasság; **deuteronomion**, Móses 5-ik könyve; **deuterosis**, ismétlés; **deuteroskopia**, jövődőlátás.

devalválni, *lat.* becsét leszállítani; **devalvatio**, becsleszállítás, értékcsökentés, értékleszállítás; alábbhagyás.

devastálni, *lat.* elpusztítani, pusztítani, dulni, földulni; **devastatio**, pusztítás, elpusztítás, dulás; **devastator**, pusztító.

de verbo ad verbum, *lat.* szóról szóra.

deviatio, *uj lat.* eltérés, elhajlás.

devise, *fr.* (devisz), jelszó, jelige, emlékige; jelmondat, emlékmondat; jelkép.

devolutio, *uj lat.* háramlás, szállomás, rászállás, jutás, maradás (vkire öröklül, részül).

devalálni, *lat.* el-, lenyelni.

devotio, *lat.* ájtatosság; tisztelet, hódolat; **devotus**, ájtatos; hódoló, tisztelő.

dexiographia, *gg.* írás balról jobbfelé.

dexteritas, *lat.* ügyesség.

dey, *tör. dai, tul.* anyai nagybátya; főbíró, előjáró, uralkodó (azelőtt Algirban).

diabetes, *gg.* húgy-ár.

diable, *fr.* (diábl), ördög; **diabolismus**, *lat.* ördöngösség; **diabolologia**, tan az ördögről; **diabolus**, ördög.

diabrosis, *gg. kórt.* szétevés, szétrágás; **d. ventricoli**, a gyomor átlukadása.

diachalasis, *gg. kórt.* fölbomlás, szétállítás, tátongás.

diachoresis, *gg. kórt.* has-ürülés, székelés.

diachylon, *gg. gyógyt.* lágyító, daganat-oszlató tapasz.

diadelphia, *gg. nt.* kétfalkás növél-

nyek (melyekben a himszálak a magzat körül két csomóban összenőnek).

diadema, *gg.* korona; fejdisz, homlokdisz.

diadexis, és **diadoche**, *gg. kórt.* kórváltozás.

diadosis, *gg. kórt.* a betegség osztása, alábbhagyása vagy megszűnése.

diagnosis, *gyógyt.* kórisme, kórismetret; kórhatározat; **diagnostik**, kórismetan.

diagonalis, *gg.* szögirányos, rézsutos. **diakonos**, *gg.* segédlelkész, szolgapap.

diakrisis, *gg.* különböztetés.

diakustik, *gg.* viszhangtan.

diakydouion, *gg. gyógyt.* birs-lé; s az abból készült gyomor-erősítő.

dialeipsis, *gg. kórt.* kórszünet; **dialeipya**, váltóláz.

dialektica, *gg.* észtan; vitatkozástan; **dialekticus**, tudományos vitakozó; **dialektus**, szójárás, nyelvejtés, nyelvjárás; tájszólás.

dialemma, *gg.* kihagyás, megszakítás; félbeszakasztás; hézag; szünet; lázmentes állapot.

diallage, v. **diallagon**, *gg. ásvt.* csilpat.

dialogus, *gg.* párbeszéd, beszélgetés; **dialogisálni**, beszélgetésekben előadni.

dialysis, *gg. kórt.* kimerülés, erőfogyás.

diamant, *gg.* gyémánt; legkisebb nyomdai betű.

diameter, *gg.* átmérő; **diametralis**, átmérői; közép; **diametraliter**, homlokegyenest (ellenkező), sarkalatosan, merőben, végkép (ellenkező).

diamorphosis, *gg.* átváltozás (bizonyos alakká).

diamorum, *gg.* szeder-pép.

Diana, *lat.* a vadászat és hold isten-nője a rómaiaknál; **dianassologia**, *gg.* állattömés-tan.

diandria, *gg. nt.* két-himszálak.

dianthus, *nt.* szegfű.

diantre, *fr.* (diántr), ördög.

dianucum, *gg.-lat.* dió-lé.

diapalma, *gg. gyógyt.* pálma-nedv.

diapasma, *gg.* növénypor.

diapedesis, *gg. kórt.* vérizzadás.

diaphan, *gg.* átlátszó; **diaphanorama**, átlátszó képek.

diaphonicum, *gg.* törökzilva-szőrp.

diaphonesis, **diaphonia**, *gg.* álhangzás, rossz hangzás, egyenetlenség, ellenségeskedés.

diaphora, *gg.* különbség, különbözőség; ugyanazon szónak ismétlése különböző értelemben.

diaphoresis, *gg.* átszívárgás, átizzadás; kipárolgás; **diaphoretica**, izzasztó szerek.

diaphragma, *gg. bt.* rekesz, rekeszizom; ágyék-hártya; sugárszorító a látszóban; **diaphragmatitis**, ágyék-hártya-gyulladás; **diaphragmatocele**, ágyék-hártya-sérv.

diaphthora, *gg.* rothadás, romlás; **diaphthoroskopium**, eszköz a levegő romlottságának megvizsgálására.

diaplasis, *gg.* helyrehozása a kifacmodott tagnak.

diaplasma, *gg. gyógyt.* kenés, dörzsölés.

diapnoë, *gg. gyógyt.* könnyű izzadás.

diapyma, *gg. kórt.* genyedés.

diarch, *gg.* másodmagával uralkodó;

diarchia, két személy uralkodása.

diáresis, *gg.* szétválasztás; a kettős hangzónak szétbontása alaphangjaira.

diarium, *lat.* napló.

diarrhoea, *gg.-lat. kórt.* hasmenés.

diarthrosis, *gg. bt.* csukló.

diastase, *gg. vt.* erjény.

diastasis, *gg. kórt.* az eltört csontoknak szétválása.

diastole, *gg. kórt.* a szív kitágulása.

diastrophe, *gg. kórt.* izom-rándulás.

diastyle, *gg. épít.* széles közü oszlopzat.

diäta, *gyógyt.* életrend, étrend, étmérsek; mértékletesség; országgyűlés; **diäten**, napi díjak; **diätetika**, életrendtan.

diathesis, *gg.* testalkat, kórhajlam.

diatriba, *gg.* értekezés, epés bírálat, gunyirat; epéskedés, gunyolódás.

diavolini, *ol. tul.* kis ördögök; megcukrozott ánizsmagok.

Dibbel-gép, = vetőgép.

dibrachys, *gg.* két rövid tagu vers: ~ ~ .

dica, rovat.

dicasterium, *gg.* kormánysszék; törvényszék.

dicephalum, *gg.* kétfejű szörny.

dichotomia, *gg.* kétszakuság, kéttaguság; a hold állása, midőn csak felét látjuk.

dicker, sulymérték, mely szerint Nagy-Britanniában a bört adják és veszik; 1 dicker = 10 darab; 20 dicker = 1 last.

dieta, *lat.* mondatok; **dictálni**, toll alá v. tollba mondani; sugallani; parancsolni; szabni (büntetést); **dictamen conscientiae**, a lelkiismeret sugallása; **dictando**, tollba-mondás után (irni); mondolva (irni); **dictatio**, tollba-mondás; **dictator**, teljes hatalommal fölruházott államfőnök; **dictatorius**, parancsoló; **dictatura**, teljes hatalom; toll alá mondás; **dicterium**, elmés mondat; **dicti anni**, mondott évi; **dictio**, beszéd, mondóka; **dictionnaire**, *fr.* (dikszionehr), szótár; **dicto die**, *lat.* a mondott napon; **dictum**, mondat; **dictum factum**, a szót nyomban érte a tett, v. alig mondta ki, már meg is tette; **monda(m)** és **megtette(m)**.

didaktik, *gg.* tanmód, oktatás tudománya; **didaktikus**, ki az oktatás mesteriségét érti; mint melléknév: tanítási, oktatólagos; **didaktron**, tanpénz.

didaskalia, *gg.* tanító; **didaskaliák**, fejtegetések, magyarázatok, oktatások.

didelphys, *gg. állatt.* erszényes.

didymalgia, *gg. kórt.* tökfajás; **didymi** (**didymon** többese), tők; **didymus**, kéttagba szakadt; iker; **didynamia**, *nt.* két főbb himszálu növény, melynek négy himszála közül kettő hosszabb, mint a másik kettő.

diégesis, *gg.* kimerítő előadása valamely dolognak, kifejtés.

die hodierno, *lat.* mai napon; **dies**, nap (24 óra); **d. absolutiois**, nagy-péntek; **d. cinerum**, hamvazó szerda; **d. competentium**, nagycsütörtök; **d. criticus**, válságos, eldöntő nap; **d. diem docet**, egyik nap a másikat tanítja; **d. Jovis**, csütörtök; **d. Lunae**, hétfő; **d. Martis**, kedd; **d. Mercurii**, szerda; **d. Saturni**, szombat; **d. Solis**, vasárnap; **d. Veneris**, péntek.

diesis, *gg.* a hangjegy előtt álló ketős kereszt, mely a hangot egy negyedfokkal emeli.

Diether, *finév* = népbarát, népkegyenc; *Ditrik*.

Dieu et mon droit, *fr.* (Dió e mon droá), isten és a jogom (jelmondat az angol címeren).

difámálni, *lat.* elhíresztelni, rossz hirbe hozni; rossz nevét költeni.

differend, *fr.* (diferán), vita, viszály, villongás, pörös ügy.

differálni, *lat.* különbözni; halasztani, halogatni; **differens**, különböző; **diferenter**, különbözőleg; **differentia**, különbség, különbözőzés, különbözőség, elütés; *mt.* különbözék; egyenetlenség, viszály; **Differential-Zoll**, azon vám, mely az áruktól a különböző országokhoz képest, melyekből érkeznek, különbözően szedetik.

difficilis, *lat.* nehéz, bajos; kényes, neheztelő; **difficultalni**, nehezíteni; kérdésbe vonni, nehézségeket gördíteni, észrevételeket tenni (a számadásra); **difficultas**, nehézség; akadály; észrevétel.

diffidentia, *lat.* bizalmatlanság.

difformis, *lat.* idomtalan, rut; **difformitas**, idomtatlanság, rutság.

diffuse, *lat. tul.* előntve; terjedelmesen, bőven.

digamia, *gg.* második házasság.

digerálni, *lat.* emésztteni, megemésztteni; *vt.* pállítani; **digesta**, a római törvényeknek Justinian császár által rendezett gyűjteménye; **digestio**, emésztés; pállítás; **digestivum**, az emésztést elősegítő szer.

digitalis purpurea, *lat. nt.* gyöszüvirág.

dignitarius, *lat.* főhivatalnok, méltóságos; **dignitas**, méltóság, főrang.

digrediálni, *lat.* eltérni; **digressio**, eltérés, csapongás, tárgyahagyás; kirándulás.

digynia, *gg.* kétnejűség; *nt.* kétanyás növények.

dii majorum gentium, *lat.* főistenek; előkelők; **dii minorum gentium**, alsóbb rangú istenek; kisebb rendűek.

dijambus, *gg.* kettős jambus: — — —

dijudicálni, *lat.* megbírálni, megítélni, elhatározni.

dikáarchia és **dikáokratia**, *gg.* joguralom; **dikáologia**, jogtudomány.

Dike, *gg.* az igazság istennője; a jog. **dikolon**, *gg.* oly költemény, mely két versnemből áll.

dikotyledones, *gg. nt.* kétszikűek.

dilaceratio, *lat.* szétszakgatás.

dilapidálni, *lat.* elvesztegetni, eltékozolni, elpazarolni.

dilatatio, *lat.* kitágítás; terjesztés, elterjesztés, híresztelés.

dilatío, *lat.* halasztás, elhalasztás, késletés; **dilatorius**, halasztó, késleltető.

dilectio, *lat.* szeretés; kedvelés; **dilectio vestra**, kedveltség; **dilectus**, kedvelt; kedves.

dilemma, *gg.* kétszarvu észlet, föltelesen szétválasztó észlet.

dilettans, *ol.* műbarát, műkedvelő; **dilettantismus**, műkedvelés; műkedvelőség.

diligence, *fr.* (dilizsánsz), *tul.* gyorsaság; gyorskocsi; **diligens**, *lat.* szorgalmas; **diligenter**, szorgalmasan; **diligentia**, szorgalom.

dilucidálni, *lat.* fölvilágosítani; **dilucidatio**, fölvilágosítás.

dilutio, *lat.* meghigitás, föleresztés; hígulás.

diluvialis, *lat.* özönvizi, özönyi; **diluvium**, vizözön, özöny.

dime, *ang.* (deim), ezüstpénz az éjszakamerikai egyesült államokban, = 10 cents = 21⁶/₁₀ uj krajcár.

dimensio, *lat.* méret; távolság.

dimerli, oláhországi gabonamérték, = 1240¹/₂ köbujj.

dimidia pars, *lat.* fél, fele valaminek.

diminuendo, *ol.* alábbszállva; **diminutio**, kicsinyítés; rövidítés; **diminutiv**, kicsinyítő; **diminutivum**, helyesebben **deminutivum**, kicsinyítő szó.

dimissio, *lat.* elbocsátás, leköszönés; **dimissoriales litterae**, elbocsátólevél; **dimittalni**, elbocsátani.

dimorph, *gg. vt.* kétalaku; **dimorphia**, *v. dimorphismus*, *vt.* kétalakuság.

diner, *fr.* (diné), ebéd, lakoma; **diner d'apparat**, rendelt ebéd, aláírás

utján rendezett ebéd; **dinirozni**, *fr.* (diner), ebédelni.

dinero, spanyol rézpénz, 25,000 dinero = 75 real.

dinus, *gg. kórt. szédülés.*

diöcesanus, *gg. megyés (püspök); megyebeli; diöcesis, püspöki megye.*

diöcia, *gg. nt. kétlaki növények.*

Diogenes, *gg. ó görög bölcs, ki rendkívüli nélkülözéseiről lett híressé, s különösen arról, hogy hordóban lakott; Diogenes rákja, rák csupasz farkkal, melyet üres csigaházba dug.*

Dionäa, *gg. Venus istennő mellékeve; nt. légyfogó, igen ingerlékeny amerikai növény, tojásdad levelekkel, melyek idegen test, p. o. légy általi érintésre azonnal összecsapódnak, s a legyet mint egy hálóban megfogják.*

dionyslák, *gg. Bacchus ünnepei; Dionysius*, *finév = a vigadó, dözszölő; Dénes; Dionysos v. Dionys = Bacchus.*

diopter, *gg. mt. irányzó, néző; irányzó-vonasz; diopter-líneal, irányzóvonasz, nézővonasz; dioptra = diopter; dioptrik, ttan. fénytöréstan, vizsugárzástan.*

diorthosis, *gg. gyógyt. helyretevés (kificamodásnál); összehúzódtott tagok kinyujtása.*

dioscorea, *nt. jamgyökérfélék.*

dioscuri, *gg. tul. Jupiter fiai, Castor és Pollux; és az ezekről nevezett csillagzat.*

diosma, *gg. nt. tul. isteni illat; erős illatu fű.*

diospyros, *gg. nt. indiai datolya.*

dipetal, *gg. nt. kétlevelű.*

diphonium, *görög, énekdarab két hangra.*

diphthongus, *gg. kettős hangzó, ikerhangzó.*

diphasmus, *gg. a mássalhangzóknak kettőztetése.*

diploma, *gg. tul. kétrétűen összehajtott levél; okirat, oklevél; hitlevél; diplomata, külügyekben jártas államférfü; diplomafia, országügyvitel, államügyek vitele; diplomatika, oklevéltan; diplomaticus, oklevél-buvár; mint melléknév: követségi (p. o. tes-*

tület); követséghez tartozó; okleveles (p. o. mérnök).

dipsacus, *gg. nt. mácsonya.*

diptera, *gg. dllatt. kétröpü rovarok.*

dipyrhichius, *gg. négy rövid tagu versláb:*

directe, *lat. igyenyest, egyenesen; közvetlenül; directio, irány, irányzat, utirány; intézés; igazgatás, kormányzás; igazgatóság, igazgató-hivatal; directivum, szabály-utasítvány, igazító, utmutató; director, igazgató; directoralis, igazgatósági; directoratus, igazgatóság; directorialis, igazgatói; igazgatósági; directorium, igazgatóság, igazgató-tanács; egyházi utmutató; directus, egyenes, igyenes, közvetlen.*

dirigálni, (*lat. dirigere*), kormányozni, igazgatni; intézni; **dirigens**, *lat. igazgató, intéző.*

dirimálni, *lat. szétválasztani.*

dis, a D és E közötti félhang a zenében; **discant**, *zen. fölhang; discantfist, fölhang-énekkl.*

disceptatio, *lat. fejtegetés, vitatás; vita, szóvita.*

discernálni, *lat. megkülönböztetni, elkülöníteni.*

disciplina, *lat. fegy, fegyelem, fenyték; rendtartás; tudomány, tanulmány; disciplinaris, fegyelmi; discipulus, tanítvány.*

discolor, *lat. tarka.*

discontirozni, *leszámitolni, lehuzni, leszámolni váltóknál; a még le nem járt váltót a lejárat ideje előtt bizonyos összegnek mint kamatnak levonása mellett magához váltani, vagy eladni; disconto, leszámított vagy levont kamat; kamatlevonás, leszámítolás; disconto-bank, leszámító-bank.*

discordálni, *egyenetlenkedni, egyet nem érteni, nem egyezni; discordia, egyenetlenség, viszálykodás, visszavonás; viszály.*

discredit, *uj lat. hitelhiány, hitelvesztés, rossz hír v. név v. hitel; discreditálni, hitelét rontani, rossz hirbe hozni.*

discret, *lat. kiméletes; méltányos; szerény; titoktartó; meggondoló (ember); discretio, kimélet, méltány; sze-*

rénység; titoktartás; meggondolás; kény, kegy, nagylelkűség.

discurálni, *lat.* beszélgetni; **discursive**, beszélgetésképen, beszélgetve; **discursivus**, beszédes, bőbeszédű; **discursus**, beszélgetés, beszédfolyam, szóváltás.

discus, *lat.* karika, kerék, tányér.

discussio, *lat.* vitatás, megvitatás, meghányás; **discutiálni**, megvitatni, meghányani, meghányogatni.

diserte, *lat.* világosan, tisztán; érthetően, érthetőleg.

disgratia, *lat.* kegyvesztés.

disgustálni, *ol.* elkedvetleníteni, elkeseríteni, kedvét szegni valakinek.

disharmonia, *lat-gg.* össze nem hangzás; rossz hangzat, hangzavar; egyenlenség, vizsgálkodás, vizsály.

disjunctio, *lat.* elválasztás, különválasztás; **disjunctive**, vagylag; **disjunctivus**, szétválasztó, különválasztó, vagylagos; **disjungálni**, elválasztani, különválasztani.

dislocatio, *lat.* el-, széthelyezés.

dismembratio, *barb.-lat.* el-, szét-darabolás.

disparagium, *középkori lat.* össze nem illő házasság.

disparat, *barb. lat.* össze nem illó, össze nem egyeztethető, egymásnak ellenmondó, egymással ellentétben álló; **disparitas**, különműség; képtelenség; visszasság.

dispathia, *lat-gg.* a gondolkodásmód, érzület- és cselekvésmód különbözősége.

dispensiosus, *lat.* költséges.

dispensálni, *lat.* fölmenteni, fölszabadítani, engedelmet adni; **dispensatio**, fölmentés, fölszabadítás; engedély, házassági engedély; **dispensatorium**, gyógyszerkönyv.

dispersio, *lat.* szétszórás.

spondeus, *gg.* kettős spondeus, négy hosszú szótag: — — — —

disponálni, *lat.* rendezni, elrendezni, intézni, elintézni; rendelni, rendelkezni, intézkedni; jó v. rossz kedvében lenni; kedvének lenni; **disponibilis**, valakinek rendelkezésére álló, rendelkezésre kész; **disponibilitás**, rendelkezhetőség; **dispositio**, elrendezés, elintézés;

rendelkezés, intézkedés; hajlandóság, kedv.

disproportio, *barb.-lat.* aránytalan-ság; **disproportionate**, aránytalanul.

disputa, *fr.* (dispute = diszpüt), vita, vitázás, szóvita, szóváltás; **disputálni**, vitázni, vitakozni; **disputatio**, vitakozás; vita, vitázat, vitató értekezés.

disquisitio, *lat.* megvizsgálás, kinyomozás.

D'Israeli (Diszrfli), angol államférfi, és író.

dissectio, *lat.* szétboncolás, szétmetélés; fölboncolás, fölva-dalás.

dissensio, **dissensus**, *lat.* egyet nem értés, véleménykülönbség, meghasonlás, visszavonás, viszálykodás, vizsály; **dis-senters**, *ang.* (diszentsörs), más véleményűek; nem hivei a püspöki egyház-kormányának Angolországban; különhitűek.

disserálni v. dissertálni, *lat.* értekezni; **dissertatio**, értekezés; értekező irat.

dissidensek, *lat.* más véleményűek, máskép gondolkozók; nem hivei a katholicana egyháznak Lengyelországban; máshitűek.

dissimilis, *lat.* nem hasonló, különböző.

dissimulálni, *lat.* színlelni, tettetni, színeskedni; palástolni, elpalástolni, palástolgatni; **dissimulatio**, színlés, tettetés; palástolás.

dissipálni, *lat.* elszéleszteni, elszlatni; elüzni; eltékozolni, elpazarolni, elfecsérelni, elvesztegetni; **dissipatio**, elszélesztés; tékozlás; **dissipator**, tékozló.

dissolubilis, *lat.* föloldható, fölolvasható; **dissolubilitas**, fölolvashatóság; **dissolutus**, föloldozott, fölolvastott; kicsapongó, féltelen; **dissolutio**, föloldás, fölolvastás; elszlatás; elválasztás; fölolvadás; elbomlás; elszlás; kicsapongás; **dissolutio patrida**, fölhasználás, rothadás; **dissolutiv**, fölolvastó, fölhasználó, oszlató; **dissolventia**, föloldó, oszlató-szerek; **dissolválni**, föl-, megoldani; föl-, elolvastani; elszlatni; fölbonítani, elválasztani (érceket).

dissonantia, *lat.* rozsul hangzás, hibás hangzás; álhang, rossz hang; kellemetlen hang; hangzavar; egyenetlenség, viszátkodás.

dissuadeálni, *lat.* nem tanácsolni, nem javasolni, ellenzeni; lebeszélni, kiverni az eszéből.

dissyllabum, *gg.* kétagu szó.

distantia, *lat.* táv, távol, távolság, messzeség; távolköz.

distensio, *lat.* kifeszítés, kiterjesztés.

distichon, *gg.* verspár, páros vers.

distincte, *lat. tul.* megkülönböztetve; érthetőleg, világosan; **distinctio**, különböztetés, megkülönböztetés; különbség; kitüntetés; **distinctivus**, megkülönböztető; **distinctus**, megkülönböztetett; **distinguálni**, megkülönböztetni; kitüntetni.

distorsio, *lat. kórt.* elferdülés.

distractio, *lat.* szórakozás; eladás, elárusítás; **distrahálni**, szórakozni, gondjait elüzni.

distribuíni, *lat.* elosztani, elosztogatni; **distributio**, ki-, elosztás; föl- osztás; **distributiv**, különítő; osztó.

districtualis, *lat.* kerületi; **districtus**, kerület.

disturbatio, *lat.* háborítás, megzavarás.

ditheismus, *gg.* két istenben hívés; a tan mely ezt tanítja.

dithyrambus, *gg.* bordal, dal a boristen tiszteletére; *ált.* minden magasztaló dal,

ditomia, *gg.* kétszakuság.

ditrigraph, *gg. épít.* két háromvölgyű tag közötti tér a doriai oszlopokon.

ditrochäus, *gg.* kettős trochäus:

D. J. U. = doctor juris utriusque, *lat.* mindkét jognak (t. i. a polgári és egyházinak) tudora.

diuësis, *gg. kórt.* hügy-választás, hügyezés; **diuretica**, hügyhajtó-szerek.

diurnale, *lat.* nappali imádságos könyv; **diurnalista** v. **diurnista**, napdíjnok, napdíjas; **diurnum**, napi díj.

diurnitas, *lat.* tartósság, hosszadalom, hosszadalmasság, huzamosság.

diva, *lat.* isteni, boldog; **divae memoriae**, boldog emlékezetű.

divagatio, *lat.* eltérés, elcsapongás (a főgondolattól); csatangolás.

diván, kerevet; miniszteri tanács a törököknél; gyűjtemény (keleti költők műveiből).

divergálni, *lat.* széthajlani, szétmenni; eltérni; elágazni; szétágazni, széttartani, szétiránylani; **divergens**, széthajló; szétmenő, széttartó, szétirányló, eltérő, szerteágazó; **divergentia**, széthajlás, szétmenés, szétágazás.

diversicolor, *lat.* különböző színű, tarka; **diversio**, eltérés, eltávozás; szórakozás; *ht.* váratlan oldal-támadás; **diversitas**, sokféleség, változatosság, különíleőség, különység; **diversus**, különféle, sokféle.

diverticulum, dülő; szállás.

divertissement, *fr.* (divertizmán), gondüzés, gondüző mulatság.

dividálni, *lat.* osztani, elosztani; **dividatur**, osztassék el; **divide et impera**, oszsz és uralkodjál; idézz elő egyenetlenséget, hogy uralkodhassál; **dividenda**, osztalék; **dividendus**, osztandó; **dividualitás**, oszthatóság; **dividuum**, osztható.

divinus, *lat.* isteni, égi.

divinálni, *lat.* jósolni; **divinatio**, jóslás; jóslat; **divinator**, jós; **divinatrix**, jósnő.

divinitas, *lat.* istenség, isteniség.

divis, *lat.* elválasztó jel; **divisibilis**, osztható; **divisibilitas**, oszthatóság; **divisio**, osztás; osztály; seregosztály; hadosztály; **divisionalis**, osztálybeli, osztályos, osztoztató; **divisionár**, osztálytábornok, osztályvezér; **divisor**, osztó; **divisus**, osztott; osztozott.

divortium, *lat.* elválás.

divulgatio, *lat.* híresztelés, közhírrététel, elterjesztés.

divus, *lat.* isteni, boldog.

dixi, *lat.* mondtam, (végeztem); **dixi et salvavi animam**, megmondtam és megmentettem lelkemet, (megnyugtattam lelkiismeretemet).

D. M. = doctor medicinae, *lat.* a gyógytudomány tudora.

Dn. = dominus, *lat.* ur; **dna.**, *lat.* domina, *lat.* urnó.

do., = detto.

dobra, portugalli aranypénz = 15000 reis.

dobrao (dobráong), portugalli arany-pénz = 24000 reis.

doceálni, *lat.* oktatni, tanítani, előadni valamely tudományt; **docendo discimus**, oktattva tanulunk; **docens**, oktató, tanító; **docilis**, tanulékony; **docilitas**, tanulékonyosság; **doctör**, *tal.* tanító; *tudor*; orvos; **doctorandus**, tudorsági-jelölt; **doctoratus**, tudorság; *tudori rang*; **doctrina**, tan, tanítmány, tanulmány; **doctrinair** *fr.* (doktriner), azon párt hive, mely az államat tudományos elmélet szerint akarja rendezni; **doctrinalis**, tanszerű, tanítmányos.

dochmius, *gg.* öttagu versláb, melyben az első és negyedik láb rövid:

dock, *ang.* docks, *t.* vízmedence valamely kikötő mellett, hol a hajók építetnek vagy tataroztatnak, hajógyár; rövid és vastag faduc, zömök oszlop; báb, játszóbaba.

documentálni, *lat.* okiratokkal bizonyítani; **documentum**, okirat.

dodecatheon, *gg. nt.* hulláng; **dodekadaktylitis**, *kört.* nyombél-gyuladás; **dodekadaktylon**, *bt.* nyombél; **dodekadik**, tizenkettős számolás; **dodekaéder**, *mt.* tizenkétalj, tizenkétlap; **dodekafidis**, tizenkétrészü, tizenkétosztályos; **dodekagon**, tizenkészsög; **dodekandria**, *nt.* tizenkét-himszáluak; **dodekapetalis**, *nt.* tizenkét-levelűek; **dodekarchia**, tizenkét személy által gyakorolt főuralom.

dodola, szerb vándor-táncosnő.

Dodona, ó görögországi jóshely.

dog, *ang.* (dog), eb, kutya; szelindek, angol kutya.

doge, *ol.* (dodse), herceg, a velencei és genuai köztársaság főnöke.

dogge, *dán.* szelindek, angol kutya.

dogma, *gg.* tanágazat, tanállitmány, tancikk; *hitcikk*, *hitágazat*, *hittétel*; **dogmatika**, hittudomány, hittan; **dogmatikus**, hittudós; *elméleti orvos*; **dogmatismus**, *bölcs.* állító-elvűség; **dogmatolatria**, vak ragaszkodás valamely vallási vagy bölcsészeti tanhoz; **dogmatologia**, a hit- vagy tanágaza-

tok ismerete; **dogmatopöia**, tantételek kigondolása.

dokimasia, *gg.* vizsgálat; *kémlés*; **dokimasiologia**, vagy **dokimastika**, *kémlészet*.

dolce, *ol.* édesen, kedvesen; **dolce far niente**, édes a semmittevés.

dolerit, *gg.* *ásvt.* mezőpat, ragyla és delezvasból álló sziklafaj.

doli, orosz sulymérték = 0,444 gramme; 90 doli = 1 solotnik.

dolichos, *gg. nt.* paszuly, babuga.

dollár, *ang.* (doller), éjszakamerikai ezüst tallér = 2 ft. 15 kr.

dolo malo, *lat.* ravaszul, álnokul, csalárdul.

dolomit, *ásvt.* barna mész, szénsavból, mészből és keserű földből álló mészkőfaj.

dolor, *lat.* fájdalom, fájás.

dolose, *lat.* csalárdul; **dolus**, *csalás*; *csalárdság*; *ravaszság*; *gonosz szándék*.

dom, *lat.* kup, gömb v. kupfödél, kuptető; *székesegyház*.

domaine, *fr.* (domen), **domanium**, *lat.* állami jószág, koronajószág.

domestica cassa, *lat.* a megyei közigazgatás költségeinek fedezésére a megye által, 1848. előtt csak a nem nemesekre, kivetett adógyűjtő-pénztár, házi pénztár; **domesticus**, *házi cseléd*.

domicella, *lat.* szerzetes kisasszony; *ált.* *kisasszony*.

domicilálni, *lat.* telepíteni, honosítani; *váltót telepezni*, azaz: az intézvényezett lakhelyétől különböző fizetési helyet rendelni; *lakni*, *otthonosnak lenni*; **domicilant**, *telepező*; **domicilat**, *telepes*; **domicillium**, *lakhely*, *tartózkodási hely*.

domina, *lat.* asszony, urnő; *fejedelemasszony*; **dominalls**, *urodalmi, uri*; **dominálni**, *uralkodni*; **dominans**, *uralkodó*; **dominatio**, *uralkodás*; **d. vestra**, *uraságod*; **dominator**, *uralkodó*; **dominatrix**, *uralkodónő*; **domine!** *ur!* **dominica** (*t. i. dies*), *vasárnap*; **d. de carne**, *a farsang utolsó vasárnapja*; **d. in albis**, *husvét utáni első vasárnap*; **dominica potestas**, *uri hatalom*; **dominicanus**, *Domokos rendéből való szerzetes*; *domokos*, *patyolatos barát*, *fehér barát*, *domokosi*

barát; **dominica olivarum**, virágvasárnap; **Dominicus**, finév = az ur, a hatalmas; **Domokos**; **dominii jus**, tulajdonjog; **dominium**, birtokjog; **uradalom**, hatalom; **tulajdon**; **domino**, ol. álarcos öltözet, álca-köpeny; **számjáték**; **rajzolt szőnyegek**; **dominus**, ur; **d. vobiscum**, az ur (legyen) veletek.

Domitianus, *lat.* finév = a szelidítő, fékező.

domitiana quaestio, *lat.* nevetséges, együgyü kérdés.

don, *spany.* ur; **donna**, (donyá), urnó (mindkettő csak a név előtt).

dona, *lat.* ajándékok; **donálni**, ajándékozni; **adományozni**; **donans**, ajándékozó; **adományozó**; **dona parapnelialia**, menyasszonyi, jegyajándékok; **donatarius**, adományos, adományevő; **ajándékvevő**; **donatio**, ajándékozás; **adományozás**; **adomány**; **adománylevél**; **donationales litterae**, adománylevél; **donationalis**, adományi; **adománybeli**; **donativa**, önkénytes adó; **donator**, ajándékozó, adományozó; **donatrix**, ajándékozó; **Donatus**, latin nyelv-tanító a IV. században, kiről neveztek minden latin nyelvtant egészen a 15-ik századig; **donum**, ajándék, adomány.

donjon, *fr.* (donzson), vártorony, várbírtón.

Don Quijote, *spany.* (don Kikhote), a franciáknál: Quichotte (Kisott), Cervantes kóborló lovagjának neve; *alt.* kalandor, kóborlovag; **szájhős**; **don-quistotiádák**, kalandok.

D. Ph. v. D. Phil., = doctor Philosophiae, a bölcsészettudora.

doppelleagle, *ném.-ang.* (doppel-ily), éjszakamerikai aranypénz = 20 dollár; **doppel thaler**, németországi kettős tallér = 3 ujfrt.

doppia, *ol.* aranypénz = 5 tallér.

doriai oszloprend, a legrégebb és legegyszerűbb oszloprend; **dorismus**, a doriaiak beszédmódja, doriai tájnyelv.

dormitorium, *lat.* közös alvóterem.

doronicum, *ol. nt.* tarkőr.

Dorothea, nőnev = isten ajándéka; **Dorotya**, **Dora**, **Dorka**.

dos, *lat.* hitbér; **nászajándék**, **jegyajándék**; **hozomány**; **dos**, *fr.* (do), hát.

dosis, *gg.* **gyógyt.** adag; **dosiologia**, adagtan.

dotális, *lat.* hitbéri; **dotallitum**, özvegyi tartás; **dotálni**, kelengyézni, kiházásítani; **megajándékozni**, **megadományozni**; **főlékesíteni**, fölrüházni; **javadalmazni**, **javadalmakkal megajándékozni**, p. o. egyházat, tanintézetet; **dotatio**, **kiházásítás**, **kelengye**, **menyasszonyi ajándék**; **nászkiöltés**, **hozomány**; **ajándéka** (a természetnek).

douane, *fr.* (duán), vám; **vámhivatal**; **vámber**.

double, *fr.* (dubl), **kettős**; **doublette** (dublet), **kettős darab**, **kettős példány**; **kettős lövés**.

douce, **doux**, *fr.* (dusz, dú), **édes**, **szende**, **szelid**; **douceur** (duszór), **édesesség**, **szendeség**, **szelidség**; **kedveskedő ajándék**, **borravaló**.

douche, *fr.* (dús), **zuhany**.

do ut des, *lat.* **adok hogy adj**; **do ut facias**, **adok hogy tégy**.

doxologia, *gg.* **dicsőítés**, **magasztalás**; **doxomania**, **dicsvágy**.

Dr., = doctor; **dr.** = drachma, *gg.* 1) régi görög ezüstpénz, melynek értéke a különböző tartományokban különböző volt, s körülbelül 25–60 ujkrajcár között változott; 2) új görög ezüstpénz = 36 ujkrajcár = 100 lepta; 3) régi sulymérték; 4) gyógyszer-tári mérték = 1 könting vagy $\frac{1}{3}$ obon = 3 terecs vagy 60 szemér; 5) Varsóban kereskedelmi sulymérték = $\frac{1}{4}$ lutow (lat); 6) $\frac{1}{100}$ -része az ockának.

dracocephalum, *gg. nt.* **tul. sárkányfej**; **török méhfű**; **dracontium**, *nt.* **sárkánykonty-virág**, **sárkányfű**, **anyafű**; **dracunculus**, *lat. kórt.* **szórféreg**; **medinai fonálféreg**, **bórféreg**.

dragonan, **tolmács** a törököknél.

dragonade, *fr.* XIV. Lajos alatt a dragonyosok által erőszakosan véghezvitt hittérítés.

dragonit, *ásvt.* **hegyi jegec**, **bányavirág**.

drainage, *fr.* (drenázs), a termőföld vizének leszivároztatása agyagból égett csövek által; **alagsóvezés**.

drama, *gg.* **színmű**; **dramatika**, **színművészet**; **dramatikus**, **színiköltő**;

dramatisálni, színművé alakítani; **dramaturg**, színművész; **dramaturg(i)ka**, színműtan; színművészet; **drámole**, *fr.* (drámole), színművecske.

dramm, török súlymérték = 66 as.

draperie, *fr.* (dráperi), szőnyegzet, függönyzet; **drapirozni**, függönyözni, függönyökkel fölékesíteni.

drastica, *gg. gyógyt.* gyorshatású szerek; **drasztikus**, gyorshatású, hatásos

drawing-room, *ang.* (dráing-rúm), társalgási terem; udvari társaság.

dressing-room, *ang.* (dreszing-rúm), öltöző-szoba.

dressirozni, *fr.* idomitani, tanitgatni, ügyesíteni.

drill-gép, sorvető-gép.

drôle, *fr.* (drohl), fura, furcsa, bohókás.

dromedario, *ol.* állatt. egynyergű teve, közönséges teve.

droschke, *orosz*, könnyű fedetlen orosz kocsi; Németországban egyfogatú bérkocsi.

drosera, *nt.* harmatfű; **drosometer**, *gg. tan.* harmat-mérő.

Drouin de l'Huys (Druen d'lüi), francia államférfiu.

druidák, az ó gallusok papjai.

dryade, (*gg. dryas*), erdei nimfa.

dsebedsi-aga, *tör.* a fegyverkovácsok parancsnoka.

dsonke, chinai hajó két árboccal és vitorlakkal.

dsummada el acher, *török*, hatodik hónap = julius; **dsummada el awwel**, ötödik hónap = junius; **dsu'-l-hedse**, tizenkettődik hónap, a bucsujárás hava; **dsu'-l'-kade**, a tizenegyedik hónap, az ülő hónap, a melyben t. i. nem utaznak.

D. Th. és Theol., = doctor theologiae, a vallástan tudora.

D. T. O. M., = Deo ter optimo maximo, a háromszor legjobb és legnagyobb istennek.

dualis, *lat.* kettős, kettes szám; a görög nyelvtanban a többes egyik formája két egyesült dologra; **dualismus**, két-istenhívés; kételtvűség; azon tan, mely két örök és szükséges lényt állít föl, kiknek egyikétől a világon minden

jó, a másikatól minden rossz származnék; két egymástól független állam főhatalmának az uralkodó személyében való olyatén egyesülése, hogy az a végrehajtó hatalmat mindenik államban külön egymástól független ministerium vagy kormányzék által gyakorolja; valamely államszövetségben a végrehajtó hatalomnak a két leghatalmasabb állam általi gyakorlása; **dualitás**, kettőség.

dubiosus, *lat.* kétes, kétséges; **dubitalni**, kételkedni, kétségeskedni; **dubius litis eventus**, a pör kétes kimenetele.

dublone. spanyol aranypénz; négyes **dublone** = 16 piaszter; **kettős dublone** = 8 piaszter; **egyszerű** = 1 piaszter.

ductilis, *lat.* nyújtható; **ductilitás**, nyújthatóság; **ductus**, vonal; vezeték.

Dudley (Döddli), angol családi név.

duellálni, párbajt víni, szálkardra menni valakivel; verekedni; **duellans**, párbajvivő, párvivő, várviadalos; **duellum**, párbaj, párviadal.

duēna. *spany.* (duenyá), urnó; nevelőnő; szűzekre ügyelő nő; szüzességvizsgáló nő a keleti rabnő-vásárokon.

duett. (*ol. duetto*), párdal, párjáték. **due volte**. *ol.* kétszer.

dulcamara, *uj lat.* (dulcis és amarus szavakból), *növt.* keserűes caucsor; izszalag.

dulcinea, *spany.* édes, szerető, (*kül.* Don Quijotéé).

dűnen, *ném.* fővényhalmok a tenger mellett.

duo, *lat.* kettő; párdal, párjáték; **duodecimalis**, tizenkettős; **duodecime**, a tizenkettődik hang az alaphangtól számítva; **duodekagon**, *gg.* tizenkétcsög; **duodenum**, *lat. bt.* nyombél; **duodez**, tizenkettédret; **duodrama**, *gg.* színmű, melyben csak két személy játszik.

düpirozni, *fr.* (duper = düpé), rászedni, megcsalni.

duplázni, kettőzni, kettőztetni; **duplicatio**, kettőzés, megkettőzés, megkettőztetés, kétszerezés; **viszonválás**; **duplicator**, *tan.* kétszerező,

villamszorozó; **duplicatum**, másodlat, másodpéldány; **duplicitas**, kettősség, kétszeresség; kétszinűség, hamisság, álnokság; **duplica**, viszonzulás (az alpörös második pörbeszéde); **duplikálni**, viszonzóválni; **duplum**, két-szer annyi; másodlat, másodpéldány; két példány, pár.

durabilis, lat. tartós; állandó, maradó, maradandó; **durabilitas**, tartósság; állandóság.

dura mater, lat. bt. kemény agykér.

durante, lat. alatt, közben, folyama, tartama alatt; **durante lite**, a pör folyama alatt; **durante matrimonio**, a házasság tartama alatt.

Durham (Dörrem), 1) angol gróf-ság; 2) angol államférfiu.

duumvir, lat. másodmagával uralkodó; **duumviratus**, két személy uralma.

dux, lat. vezér; herceg.

dyarch, gg. ki másodmagával uralkodik; **dyarchia**, azon kormányforma, midőn a főhatalmat két személy bírja.

dias, gg. kettő, két szám, pár.

dynameter, a távcső-üvegek általi nagyobbítás meghatározására szolgáló eszköz; **dynamide**, erő-hatás; **dynamik**, erőtan, moztan; **dinamikus**, erőtani, erőszeti, erőnyi; erőhatási; **dynamologia**, erőtan; gyógyerőtan; **dynamometer**, erőmérő.

dynasta, gg. uralkodó, hatalmas; főur; **dynastia**, uralkodás; uralkodó ház v. család.

dyophysiták, gg. keresztény felekezet, mely Krisztusban két természetet hitt.

dysania, gg. kört. romlott-vérűség.

dysamorrhöa, gg. az aranyérfolyás elfojtása; **dysamorrhoides**, aranyérfolyás; **dysarthrit**, természetelleni köszvény; **dysarthrosis**, természetelleni izület; **dysasthesia**, érzéketlenség, tompaság; **dysblennia**, hibás nyálképzés; **dyschezia**, fájdalmas székelés; **dyschelia**, hibás epeképződés; **dyschroa**, beteges bőrszín; **dyschilia**, a tápnedv hibás minősége; **dyschimia**, az emv hibás minősége; **dysdakryosis**, hibás könnyképződés;

dysekoia, nagyot-hallás; **dyselkia**, a kelések nehéz gyógyulása; **dysenteria**, hasmenés, vérhas; **dyssepulosis**, nehéz hegedés; **dyssepulotika**, nehezen hegedő sebek; **dyserethis'a**, csekély ingerlékenység; **dysgalaktia**, nehéz tejképződés; **dysgenesis**, beteges nemzothetség; **dysgeusia**, beteges ízlés, izevesztettség; **dysidria**, beteges izzadás; **dyskatobrosis**, nehéz nyelés; **dyskataposis**, nehéz ivás; **dyskinesia**, nehéz mozgás, merevenség; **dyskölla**, altesti bántalmak (hasszorulás, nyálkásság stb.); **dyskopria**, nehéz bélürülés; **dyskrasia**, a nedvek rozsvégülése, sűrű-vérűség; **dyslalia**, nehézbeszédűség; **dyslochia**, gyermekágy utáni nehéz tisztulás; **dysmascesis**, nehéz rágás; **dysmenia** v. **dysmenorrhöa**, nehéz v. beteges havi tisztulás; **dysmaesia**, az emlékező tehetőség gyöngesége; **dysmorphia**, korcsképződés; **dysodia** v. **dysesmia**, bűz, büdösség; **dysodontiasis**, nehéz fogzás; **dysopia tenebrarum**, tikvakság; **dysorasis**, nehéz látás; **dysorexia**, étvágyhiány; **dysosphrasia**, nehéz szaglás, a szagérzék betegsége; **dysostosis**, nehéz csontképződés, csontbetegség; **dyspathia**, a beteg türelmetlensége; csekély kórhajlam; **dyspepsia**, nehéz emésztés, gyomor-gyöngeség; **dysphagia**, nehéz nyelés; **dysphonia**, nehézbeszédűség; **dysphoria**, kéjelmetlenség; rosszul sikerülése valamely gyógyszernek; **dyspnoea**, nehéz lélekzés; **dyspotismus**, nehéz ivás; **dyspsialia**, beteges nyálképződés; **dyspermastia**, **dyspermatismus**, nehéz ondóképződés; **dyspermia**, az ondónak hibás minősége; **dysynusia**, nehéz közösülés; **dysthelasia**, nehéz szoptatás; **dystherapia**, nehéz gyógyulás; **dystherapeuta**, nehezen gyógyítható betegségek; **dysthesia**, a beteg nyugtalansága; **dysthimia**, buskomorosság; **dystokia**, nehéz szülés; **dystokologia**, nehéz-szüléstan; **dystonia**, a hang elhangoltsága; **dystrophia**, hibás táplálkozás; **dystychia**, balsors, balszerencse, baleset, szerencsétlenség; **dysuria**, húdrekedés, a húgy beteges minősége.

E.

E., a hangrovat harmadik zöngéje; mint római szám = 250; mint pénzverés helye: Gyula-Fehérvár.

eagle, *ang.* (fly), *tul.* sas; éjszak-amerikai aranypénz = 10 dollár.

earl, *ang.* (erri), gróf; a nemesség 3-ik foka (duke, marquis earl).

east, *ang.* (iszt), kelet.

eau, *fr.* (ó), víz; **eau de Cologne** (od-kolony), kölni víz; **eau de vie** (od'vi), pálinka.

ébenfa, *lat.* ebenus, *tul.* kófa; fekete, igen kemény és nehéz fa; **ebenren**, ébenfával kirakni; **ebenist**, ébenfából dolgozó, műasztalos.

Eberhard, ó német finév; kemény, erős mint a vadkan.

ebioniták, Jézus istenségét tagadó keresztények a 2-ik században Palästínában.

ebrietas, *lat.* részegség; **ebriositas**, részegkedés.

ebullitio, *lat.* fölforralás, fölforrás.

ebur, *lat.* elefántcsont.

e. c., = *exempli causa*, *lat.* példának okáért.

ecart, *fr.* (ekár), lerakott és a helyett vett kártya; **ecarté**, kártyajáték két személyre 32 kártyával; **ecartirozni**, távolítani, eltávoztatni; elhárítani; félretenni; *kül.* kártyákat letenni v. eldobni, s azok helyett másokat venni.

ecce homo! *lat.* imhó! az ember! im hsd minő ember! a szenvedő Jézust ábrázoló kép, midőn Pilátus e szavakat mondá róla.

ecclesia, *gg-lat.* egyház, szentegyház, isten háza, templom; anyaszentegyház; **e. cathedralis**, székesegyház; **e. filialis**, fiókegyház; **e. mater**, anyaegyház; **e. metropolitana**, főegyház; **ecclesiarch**, egyházi főnök; **ecclesiarchia**, egyházi hatalom, egyházi főügyelet; **ecclesiasticus**, egyházi, egyházi személy, pap; **ecclesiastika**, hittudomány.

echafaud, *fr.* (esafó), vérpad.

échange, *fr.* (esánsz), csere, váltás, fölváltás.

echappatoire, *fr.* (esáppátoár), kibuvó, üres mentség; **echappirozni**, el-, megszökni, elillanni, megmenekülni. **echarpe**, *fr.* (esárp), vitézőv; fölkötő; női keskeny shawl.

echauffirozni, *fr.* (échauffer, mondd: esóffé), fölhevíteni; fölhevülni.

échéance, *fr.* (eseánsz), a váltó lejáratí ideje; lejárat.

echec, *fr.* (esek), sakkjáték; sakk; szorult állapot; hátrány, kár; veszteség.

echemythia, *gg.* hallgatagság, titoktartás; hallgatni tudás mestersege.

echeneidae, *lat. állatt.* bicskahalak.

echinit, kőagyló; **echinodermata**, *állatt.* tüskebőrűek; **echinops**, *nt.* lap-taborz; **echinus**, *állatt.* sün, sül- v. tövises-disznó; tojásalaku cifrázat a jóniai oszlopon.

echo, *gg.* visszhang; **echometer**, a hang tartamát mérő eszköz.

eclat, *fr.* (eklá), fény; csattanás, pattanás; szembeötlés, föltűnés; **eclatant**, fényes, fénylő, ragyogó; csattanó; fölötlő, szembeszőkő.

ecossais, *fr.* (ekoszesz), skót tánc.

ecoutez! *fr.* (ekuté), hallgassátok! hallgassa ön!

ecrasirozni, *fr.* (ecraser, mondd: ekrászé), agyontiporni, agyonsujtani, semmivé tenni.

eden, *zsidó*, éden, paradicsom, kéjmezőség.

Edgar, *ang.* finév: a birtok védelmezője.

edhemit, mohammedan barát.

edictalis citatio, *lat.* hirdetmény általi idézés; **edictum**, rendelet, parancsolat, rendelmény; hirdetmény.

editio, *lat.* kiadás (könyvé).

Edmund, *ang.* finév: a vagyon őtalmazója; Ödön.

Eduard, *ang.* (Edward); a vagyon őtalmazója; Ede.

educálni, *lat.* nevelni, fölnevelni; **educatio**, nevelés; **educator**, nevelő.

educillatio, kocs máltatás, italmérés; **educillum**, kocsmá.

e duobus malis minimum eligendum, *lat.* két rossz közül a kisebbik választandó.

efendi, *török*, tudós, jogtudós, törvénymagyarázó.

effective, *lat.* valósággal, voltaképen, valójában, valólag, tetteleg, valóban; **effectivus**, való, valódi, valóságos; **tettlegetes**; **effectuálni**, foganatosítani, létesíteni, sükert szerezni, eszközölni, valósítani, végrehajtani; **effectus**, hatás, süker, foganat, hatály, következmény; következés; okozat.

effeminatio, *lat.* elasszonyosodás, elpuhulás; elpuhultság.

effervescentia, *lat.* fölhevülés, fölbuzdulás; pezsgés.

efficacitas, *lat.* hatályosság; foganatosítás; foganat; **efficiens causa**, szerzőök.

effractio, *lat.* föltörés, fölverés.

effronterie, *fr.* (efronteri), vakmerőség, szemtelenség, arcátlanság.

e. g., = *exempli gratia*, *lat.* példának okáért.

egalité, *fr.* (egálité), egyenlőség.

Egerton (Ízserten), angol államférfiu.

egard, *fr.* (egár), tekintet, tisztelet.

ego *lat.* én; **egoismus**, önzés, önöség; **egoista**, önző, önhaszonleső.

eh bien! *fr.* (ebien), jól van!

eidograph, *gg.* képmásoló-gép.

Einköpfungsscheine, (váltópénzjegyek), ausztriai papirpénz, mely 1811-ben az 1797. óta kényszerfolyammal bíró bankócédula helyett kibocsátott; az utóbbinak folyama a névszerinti érték $\frac{1}{10}$ részére alacsonyállván, 5 ft. bankócédulát a bank 1 forinttal váltott be; ezen váltópénzjegyek értéke azon arányban állott a későbbi ezüstpénzhez mint 5 : 2; azaz 5 váltóforint = 2 ezüstforint; a mai pénzbecs szerint 100 váltóforint = 42 ujforint.

eirometer, *gg.* gyapjumérő.

ejalet, *török*, kormánykerület, melynek két v. három lófarku beglerbég a főnöke.

ejectio, *lat.* kivetés; **ejectálni**, kivetni, kidobni.

ekblepharon, *gg.* mesterséges szem.

ekbolia, *gg.* idéetlen szülés; **ekbolika**, magzat-elhajtó szerek.

ekbrasma, *gg.* *kórt.* rút pörsenés a szájon.

ekdarsis, *gg.* *kórt.* kisebesülés.

ekkathartica, *gg.* *gyógyt.* a bőrön által ható tisztító v. hajtó szerek.

ekklisis, *gg.* *kórt.* ficamodás.

ekkrinologia, *gg.* *gyógyt.* ürüléstan; **ekkrisis**, a kóranyagnak kihajtása (izzadás, vizelés stb. által).

eklekticismus, *gg.* törekvés a sokból a legjobbat választani; **eklekticus**, elvgyűjtő, válogató.

eklipis, *gg.* fogyatkozás (napé, holdé), sötétedés, sötétülés.

ekliptik, *gg.* *csill.* pályakör; nap-pálya, földpálya.

ekloga, *gg.* pásztordal.

ekphraktika, *gg.* oldó-szerek; **ekphraxis** (a dugulást okozó nedvek) áttörése, föloldása.

ekplesma, *gg.* koponyatörés horpadásokkal; a szem kidülése után vagy esés következtében.

ekstasis, *gg.* elragadtatás, föllekesülés, lélekhevülés.

ekthymosis, *gg.* *kórt.* véraakadmány.

ektopia, *gg.* kificamodás; sérv.

ektropion, *gg.* az alsó szemhéjnak kifordulása.

ektrosis, és **ektrosmus**, *gg.* *kórt.* idéetlen szülés; **ektrotika**, magzathajtó szerek; **ektrotikus**, idéetlen szülést okozó.

ektylotika, *gg.* a bőrkeményedés, bőrkéreg, tyukszem stb. elleni szerek.

ektypa, *gg.* lenyomatok.

ekzema, **ekzesma**, *gg.* hópörsenet.

elaboratum, *lat.* dolgozat, munkálat.

elaecagnus, *ut.* vadolajfa; **elaedin**,

ut. tisztált fehér olaj; **elaecarpus**,

olajnövény; **elaidin**, *ut.* olajdadék;

elaïn, *ut.* olajdék; **elasth**, olajkő;

eläosacharum, olajkeur.

elapsa, *állatt.* mérges gyűrűkigyó.

elapso termino, *lat.* a határidő lejártá után.

elasticitas, *gg.* rugékonyság, rugóság, rugalmasság, ruganyosság, érmecesség; rugalom; **elasticus**, rugékony, rugalmas, ruganyos, érmeces.

eldorado, *spany.* aranyhon.

electio, *lat.* választás; **electivus**, választási, választás általi; **elector**, választó, választófejedelem; **electoratus**, választófejedelemség.

eleemosina, *gg.* alamizna.

elegans, *lat.* választékos; csinos, diszes; **elegantia**, csin, dísz; választékosság.

elegia, *lat.* alagya, gyászköltemény, búdal.

eleison! *gg.* irgalmazz!

elektricitás, *gg.* *ttan*, villany; villanyosság; bers, berzesség; villam, villamosság; **elektrikus**, villamos, villanyos, berzes; **elektrisálni**, villanyozni, villamosítani; **fölvillanyozni** (föllekesíteni, föltüzeln); **elektrochemia**, villanyvegyészet; **elektrolyse**, villanybontás; **elektromagnetismus**, villam-delejség; **elektrometer**, villammérő; **elektromoter**, villammozdító; **elektrophor**, villamtartó; **elektroskop**, villammutató.

elementaris, *lat.* elemi, kezdő; **elementar-analyse**, valamely testnek első kezdetleges állapotában való elemzése; **elementum**, elem, létszer, óanyag; kezdet.

elemi-gummi, jószagu gyánta.

elenchus, *gg.* sorjegyzék.

Eleonora, női név: irgalmas, könyörületes.

elephantiasis, *gg.* *kórt.* fenerüh, mely által az ember bőre az elefántéhoz hasonló lesz.

elevatio, *lat.* emelés, emeltség; emelkedés.

elève, *fr.* (elehv), nevendék.

Elias, zsidó név: isten tisztelője; Illés.

elidálni, *lat.* (elidere), kilödni, kihagyni (betűt).

eliminálni, *lat.* (eliminare), kiküszöbölni; **eliminatio**, kiküszöbölés.

Elliot (Íliöt), angol családi név.

Elisa, **Elisabeth**, **Elise**, *ssidó*, női név: istennek esküdött, istennek szentelt, istennek fogadást tett; Erzsébet.

eliso, *lat.* kilökés, hang kivetése v. elnyelése.

élite, *fr.* (elit), válogatott, v. kiválogatott (része valaminek).

elixir, *arab*, *gyógyt.* szeszital, gyógyital, főzet.

Ellenborough (Ellnbörro), angol államférfiu.

ellipsis, *gg.* betűnek vagy szónek kihagyása; hosszudad kör.

elocalni, *lat.* kihelyezni; kölcsönhaszonbérbe adni; kiházásítani; **elocatio**, kihelyezés; kiházásítás.

elocutio, *lat.* kiejtés, kimondás; kifejezés; gondolatainak szóbafooglalása, ekhadása.

elege, *fr.* (elozs), dicsbeszéd, dicsérő beszéd; dicáéret, magasztalás.

eloquens, *lat.* ékesenszóló; **eloquentia**, ékesszólás.

elucidálni, *lat.* fölvilágosítani, értelmezni.

eludálni, *lat.* kijátszani, meghiusítani; **elusio**, kijátszás, meghiusítás; rászedés; **elusorius**, csalóka, kijátszós, rászédős.

eluxatio, *lat.* kificamodás.

elysium, *gg.* a régi költők leírása szerint: a boldogok hazája, kéjhon.

elytrasesia, *gg.* *kórt.* a méhhüvely benövése; **elytritis**, hüvelygyulladás; **elytrobrenorrhöa**, fehér-hüvelyfolyás; **elytrocele**, hüvelysérv; **elytron**, hüvely, tok, méhhüvely; **elytronus**, hüvely-daganat; **elytrophyma**, hüvelykelevény; **elytrotosis**, hüvely-izsam; **elytrorrhagia**, hüvely-vérfolyás.

email, *fr.* (emály), zománc; máz, üvegmáz; fénymáz; **emallitrozni**, zománcolni, zománcozni; **emallure** (emalyür), zománczat.

emanálni, *lat.* kifolyani, eredni, keletkezni; **emanatio**, kieredés, kifolyás, keletkezés.

emancipálni, *lat.* fölszabadítani a függés alól; egyenlő jogokkal fölrüházni; **emancipatio**, fölszabadítás v. fölszabadulás (a rabzoltság, az atyai hatalom alól); egyenlő polgári jogokkali fölrüházás.

Emanuel, *ssidó*, finév: isten velünk.

emballage, *fr.* (ánbállás), göngyölés; göngy, göngyölet; göngyöletbér.

embargo, *spany.* hajó-lezárás, hajózár.

embarras, *fr.* (ánbára), zavar, zavarodottság; **embarras de richesse** (— dö risesz), a bővelkedés miatti zavar.

emblema, *gg.* jelkép; emlékraiz, címjegy, címkép.

embonpoint, *fr.* (ánbonpoen), telesség.

embryo, *gg.* magzatcsira, méhmagzat; idéntlen méhgyümölcs, üszög; **embryographia**, a méhmagzat szervezeteinek leírása; **embryoktonia**, a méhgyümölcs megölése; **embryologia**, a méhmagzatróli tan; **embryosphaktus**, eszköz a méhgyümölcs szétdarabolására; **embryothlast**, eszköz a holt méhgyümölcs fejének visszanyomására; **embryotomia**, azon tan, miként kelljen a méhgyümölcsöt az anya méhében szétboncolni; **embryulkia**, azon tan, miként kelljen a méhgyümölcsöt világra hozni, szülésztan.

embascade, *fr.* (ánbtüszkád), csel, les. **emenda**, *lat.* váltság; **emenda capit**, fejrvaltság; **emenda linguae**, nyelvrvaltság.

emendálni, *lat.* javítani; **emendatio**, javítás.

Emerentia, *lat.* női név: az érdemteljes, méltó; Irma.

emergálni, *lat.* fölmerülni, föltünni, fölemelkedni, tekintélyre vergódní v. jutni, tekintélyt nyerni, virágozni v. diszteni kezdeni.

emerítus, *lat.* tul. kiérdemült; kiszolgált, volt, nyugalmazott (p. o. tanár).

emersio, *lat.* fölmerülése, föltünése, kibukkanása valamely csillagnak.

emesia, *gg.* erőltetés a hányásra; **emesiomania**, valamely orvosnak előszeretete a hánytató-szerek iránt; **emesiophobia**, ugyanannak azoktöli idegenkedése; **emesis**, hányás; **emesma**, hányadék; **emetatrophia**, a gyakori hányás által okozott sorvadás; **emetica**, hánytató-szerek; **emeticum**, hánytató; **emetin**, **emetinum**, a hánytató-szer anyaga; hánytadék; **emetokatharsis**, kiürülés hányás és szék által; **emetokatharticus**, hányást és székét okozó; **emetologia**, tan a hánytató-szerekröl; **emetomania**, a betegnek előszeretete a hánytató-szerek iránt; **emetophobia**, ugyanannak azoktöli idegenkedése.

emeute, *fr.* (emöt), lázongás, zendülés, mozgalom, csödülés.

emigrálni, *lat.* kívándorolni; kiköltözni, kibujdosni; **emigrans**, kívándorló, kiköltözö, kibujdosó; bujdosó, menekvö, menekült; **emigratio**, kíván-

dorlás, kiköltözés, kibujdosás, menekülés; menekültek (összesen véve).

Emil, **Emilla**, fi- és nőnevek: hízélgö, tetszékeny, kedves.

eminens, *lat.* kitünö, jeles; **eminentia**, kitünöség, jelesség; a bibornok címe.

emir, *arab*, fejedelem, parancsnok; **emir-achor**, főlovászmester; **emir-alem**, a birodalom zászlóvivöje; **emir-al-mumenin**, a hívök uralkodója, Omár öta a khalifák címe; **emir-al-Muslemín**, a hívök uralkodója, az almoravidák címe; **emir-al-omra**, v. **emir-al-umara**, a parancsnokok parancsnoka; a khalifák első miniszterének címe; **emir-hads**, a zarándokok vezére, a mekkai bucsujárök vezetője.

emissarius, *lat.* küldött; titkos bujtogató; hittérítö; **emissio**, kiküldés; kibocsátás; kieresztés; kiömlés; kiömlésztés; **emittálni**, kiküldeni, kibocsátani, kieresztetni.

Emma, ó német női név = serény, szorgalmas.

emmeniaogoga, *gg. gyógyt.* a havi tisztulást elősegítö szerek; **emmenia-logia**, tan a havi tisztulásról.

Emmerich, ó német finév = serény, szorgalmas, tevékeny; Imre.

emolliens, *lat. gyógyt.* lágyítö, puhítö; **emollientia**, lágyítö szerek; **emollientes**, puhaltság.

emolumentum, *lat.* haszon, nyereség; mellékjövedelem.

emotio, *lat.* megindulás; megilletö-dés; fölhevülés.

emphasis, *gg.* nyomósság, nyomatoság, nyomaték, szóberö.

emphracticum, *gg. gyógyt.* szorulást, dugulást okozó szer; **emphraxis**, szorulás, dugulás, rekedés.

emphysema, *gg. kört.* szél-daganat.

emphyteusis, *gg.* örök-haszonbér, örök-hübér, örök-bérjöség; **emphyteuta**, örök-haszonbéröl, örök-bérfizetö, haszontulajdonos.

empiria, *gg.* tapasztalás, tapasztalat; **empiricus**, tapasztalati; kinek tudománya csak tapasztaláson alapszik; **empirismus**, csupán tapasztaláson alapuló tudomány, csupán a tapasztalásnak hódoló gondolkodásmód, csupán a

tapasztalásra fektetett gyógymód; **empirista**, tapasztalási bölcs v. orvos; **l. empiricus**.

emplasticum, *gg. gyógyt.* kenősz, kenedék.

emplastratio, *lat.* szemés, szemre oltás.

emplastrum, *gg.* flastrom, tapasz.

empneumatosis, *gg. gyógyt.* a levegő befuvása.

emporium, *gg.* vásárhely, (forgalmi) piac; áruraktár.

empreinte, *fr.* (ánprent), nyomat, lenyomat.

empressement, *fr.* (ánpreszmán), sietség, sürgölődés, sürgés-forgás.

emprosthocytoma, -tosis, *gg. kórt.* a hátgerinc előre görbülése; **emprosthonia**, -tonus, a test előgörbültsége.

empsychosis, *gg.* lélekvándorlás.

empsyxis, *gg.* kihülés, kihütés; fölfrítés.

empya, *gg. kórt.* genyképződés, *kül.* tüdőfekély-képződés; **empyema**, geny-daganat; belső genyedés, mell-genyedés, tüdő-evesedés; **empyesis** = empya; **empyeticus**, genyedésben szenvedő, tüdőveszes; **empyocele**, tök-evedés; **empyomphalos**, köldök-evedés.

empyreum, *gg.* mennyország.

empyreuma, *gg.* kozma, kozmásság; üszög; **empyria**, jóslás az áldozattüzből; **empyrosis**, kozma, üszög.

emtio, *lat.* vásárlás, vétel, vevés; **e.**

commentitia, szinlett vásárlás; **e. et**

venditio, adásvevés; **emtor**, bevő.

emulsin, *lat.* mondatelaj-anyag.

emulsio, *lat.* növénytej; magtej.

emunctoria, *lat. bt.* ürítő utak az emberi testben, p. o. az orrlyukak.

emundantia, *lat.* sebet, genyedést stb. tisztító szerek.

en abundance, *lat.* (án ábondánsz), bőven, fölös számmal.

enâmon, *gg. gyógyt.* vérzés elleni szer.

enallage, *gg.* szócsere.

enamorado, *spany.* szerelmes.

enanthema, *gg.* belső bőrküteg.

enantiodromia, *gg.* ellengördítés, ellendolgozás; ellenhatás; **enantiológia**, ellenmondás; ellenbeszéd; **enan-**

tiopathia, *gyógyt.* ellenkező fájdalmak és hatások általi gyógyítás; **enantio-phania**, látszólagos ellenmondás; **enantiosis**, ellenmondás, ellenszegülés.

enargia, *gg.* nyilvánvalóság, szem-melláthatóság.

enarratio, *lat.* elbeszélés.

en arrière, *fr.* (án árier), hátra, vissza.

en attendant, *fr.* (án áttándán), addig, azonközben, az alatt.

en avant, *fr.* (án áván), előre!

en bloc, *fr.* (án blok), egyremásra, általában.

en canaille, *fr.* (án kánály), mint a csócselék-nép.

en carrière, *fr.* (án kárier), sebes vágatva.

encephalalgia, *gg. kórt.* agyvelő-fájdalom, agyvelő-fájás; **encephallismus**, = encephalologia; **encephallitis**, agyvelő-gyuladás; **encephalocele**, agyvelő-sérv; **encephalognomik**, agyvelő-kutatás; **agy-** v. **koponyatan**; **encephalolithiasis**, agyvelő-keményedés, kövek képződése az agyvelőben; **encephalologia**, agyvelőtan; **encephalomalakosis** v. **malaxis**, agyvelő-lágyulás; **encephalophyma**, agyvelő-daganat; **encephalos**, agyvelő; **encephalosismus**, agyvelő-rázkódás.

encharaxis, *gg. kórt.* bőr-főlkarcolás, köpölyözés.

en chef, *fr.* (án sef), mint főnök.

encheiresis, *gg. seb.* kezelés, kéz-ügyesség a műtételnél; **enchiridion**, kézikönyvecske.

encherionusos, *gg. kórt.* bizonyos vidéken uralkodó betegség, táj-betegség.

enchymoma, *gg. kórt.* a nedvek elömlése a testrészekbe; vérakadmány.

encöllalgia, *gg. kórt.* has- v. bél-fájás; **encöllitis**, has- v. bél-gyuladás.

en confiance, *fr.* (án konfiánsz), bizalmasan.

encore, *fr.* (ánkor), ismét, újra.

en corps, *fr.* (án kor), testületileg.

encyclium, *gg.-lat.* körlevél.

encyclópádia, *gg. tul.* tankör; minden tudományt és művészetet magában foglaló szótár; ismerettár; **encyclópádisták**, az első nagy encyclopédiának dolgozótársai Franciaországban, külö-

nösen Diderot és d'Alembert (mondj: Didero és d'Álánber).

endaseh, török hossz mérték = 0,6666 mètre.

endemia, *gg. kórt.* valamely országban különösen uralkodó (a levegőtől és életmódtól származó) betegség.

én depit, *fr.* (án depi), dacára.

endermatismus, *gg. gyógyt.* a fölbőrtől megfosztott bőrre való alkalmazása valamely gyógyszernek.

en deshabilé, *fr.* (án deszabilyé), pórén.

en détail, *fr.* (án detály), kicsinyben, apró részekben (árulni); körülményesen, részletesen (elbeszélni).

endliometer, *gg.* délvonal-mérő.

endivia, *ol. nt.* endivia, katáng, cikória.

endogena, *gg. nt.* belül növő, belgyarapu.

endokardion, *gg.* belső szivhártya; **endokarditis**, annak gyuladása; **endokarpion**, *nt.* a magtoknak belső hártója; belháj, belbura, belóte, beltok; **endoperikarditis**, *kórt.* szivlob.

endorrhizon, *gg. nt.* csirából gyökeredző növény v. mag; belgyökü, belnövő.

endosis, *gg. gyógyt.* a betegség alábbhagyása.

endosmose, *gg. ttan.* kevésbé sűrű folyadéknak beszívása valamely sűrűbb folyadék által közbeneső hártóán keresztül.

endosperma, *gg. nt.* csira, belmagv.

Endymion, *gg.* Diana kedvese; szép (alvó) ifju.

enechein, *gg. kórt.* fülzugás; **enecsis**, annak keletkezése.

enecia, *gg. kórt.* tartós láz.

en effet, *fr.* (án effe), valóban, igazán.

enema, *gg. gyógyt.* allóvet, klistély.

energia, *gg.* erély; hatály, erőhatály, erőtelj, erőteljesség; **energicus**, erélyes, erőhatályos, hatályos, erőteljes, erődus.

energumen, *gg.* ördögös; rajongó.

enerválni, *lat.* elgyöngitni, elerőtleníteni; **enervatio**, elgyöngítés, elerőtlenítés; elgyöngülés, elerőtlenedés.

en Espagnol, *fr.* (án eszpányol), mint spanyol, spanyol módra, spanyol öltözetben.

en espèce, *fr.* (án eszpesz), csengő pénzben, kész pénzben.

en face, *fr.* (án fász), előlről, szemközt, szemébe.

en famille, *fr.* (án fámyly), családi-lag, családi körben.

enfants perdus, *fr.* (ánfán perdü), *tal.* vesztett gyermekek; veszendő előörök; veszélyes vállalatra önkényt vállalkozók.

enfin, *fr.* (ánfen), végre, valahára; röviden, rövideden, szóval.

engagement, *fr.* (ángázsmán), ígérkezés, kötelezkedés; fölfogadás, beszélgetés (szolgálatba); összeverekedés, viadal, kéztusa; **engagirozni**, *fr.* (engager, mondj: ángázzs), szerződtetni, fölfogadni; szerződni, beszélgetni, szolgálta lépni; ígérkezni, kötelezkedni.

en gala, *fr.* (án gála), diszruhában, teljes diszben.

en garçon, *fr.* (án gárszon), mint ifju legény (élni).

engastrilogus, *gg.* has(ból) beszélő.

en général, *fr.* (án zaenerál), általában, közönségesen.

engonaden, *gg.* térdepelő aegyptusi alakok.

en grande tenue, *fr.* (án gránd tenü), ünnepi öltözetben v. diszben.

en gros, *fr.* (án gro), nagyban, nagyobbban.

engymeter, *gg.* közelségi-mérő; **engyskop**, nagyító-üveg.

enjeu, *fr.* (ánzsó), betét (a játéknál).

enkanthis, *gg. kórt.* a könymirigyek daganata.

enkauma, *gg. tal.* beégetett; *kórt.* mély bőrfekély v. kelés; **enkausis**, beégetés; **enkaustik**, szinmáz, beégetett festés; forró viasz-szinnel való festés; viaszfestészet, viaszfestmény.

enklisis, *gg.* a hangsúlyozásnak a megelőző szóra való áttétele; **enklitika**, oly szavak a görögben, melyeknek éke a megelőző szóra megy át.

enkomiast, *gg.* dicsérő szónok; **enkomiastik**, dicsérő szónoklattan; **enkomiast**, dicsérő beszéd.

enkratia, *gg.* önmegtartóztatás.

enkriuit, *gg.* megkövült csillagféreg.

en masque, *fr.* (án mászk), álcában, álcás, álcásan.

en masse, *fr.* (án mász), tömegesen.
en miniature, *fr.* (án minjátür), kicsinyben, v. kisebbítve.

ennaëteris, *gg.* kilenc év, v. a kilencedik évvel ismét újra kezdődő nyolc évi időszak; **ennata**, a halál után kilenc napig tartó imádsága a görögöknek valamely halottért.

enneagon, *gg.* kilencszög; **enneandria**, *nt.* kilenc himszáluak, **enneape-talon**, *nt.* kilenc-levelű.

ennui, *fr.* (ánnüi), unalom, unatkozás; **ennuyant**, **ennuyeux** (ánnüján, ánnüjő), unalmas, unatató; **ennuyirozni** (ennuyer = ánnüjé), untatni, unatkozni.

Enoch, zsidó finév: szent, szentelt.

enoptromantia, *gg.* jóslás a tükörfőből.

en ordre de bataille, *fr.* (an ordő bātály), csatarendben.

enormis, *lat.* rendkívüli, szerfölötti, túlságos, szertelen; szörnyű; **enormitas**, szerfölöttiség, rendkívüliség, túlság.

enormon, *gg.* benső élettevékenység, életerő.

enostosis, *gg. kőrt.* benső csontkinövés.

enothés, *gg. kőrt.* a szemhéjak összenövése (a szemgolyón).

enotokoimítak, *gg.* fülben alvók (mesés emberek, kik hosszú füleikben aludtak).

en passant, *fr.* (án pászán), menés közben; mellesleg, közben, beszéd közben.

en pastel, *fr.* (án pásztel), száraz színekkel, v. színes krétával (rajzolni).

en profil, *fr.* (án profil), oldalról, arcélről.

ensiform, *lat.* kardalakú.

entasis, *gg. épít.* az oszlopok domborúsága.

entente cordiale, *fr.* (ántánt kordial), szives egyetértés, jó egyetértés.

enteradenographia, *gg. kőrt.* bélmirigy-leírás; **enteradenologia**, bélmirigytan; **enteralgia**, bélfájdalom; **enterangiëmphraxis**, béledény dugulás; **enterelkosis**, bélfekély; **enterëm-phraxis**, béldugulás; **enterepiplocele**, csepleszháj-sérv; **enterepiplomphaloccele**, csepleszháj-köldöksérv;

enteritis, béllob; **enteroccele**, bélsérv, bélszakadás, bélejárás; **enterocystoccele**, hólyag- és bélsérv; **enterocystoscheoccele**, tökszacs-kősérv bél és hólyaglejárással; **enterodynia**, bélfájdalom; **enterogastrocel**, bél-gyomor-sérv; **enterographia**, a belek leírása; **enterobelkosis**, bélfekély; **enterolith**, bélkő; **enterolithiasis**, kőképződés a belekben; **enterologia**, béltan; **enteromalaxis**, a bélcső meglágyulása; **enteromerocele**, bélcson-t-sérv; **enteromentericus** láz, bélgyenyedéssel összekötött hagymáz; **enteromykodenitis**, béltakony-hártyák gyuladása; **enteromphalos**, köldök-bélsérv; **enteropathia**, bélfájás; **enteroperistole**, a külső részeknek hatása a belekre; **enterophlogia** v. — **phlogosis**, béllob; **enteropyra**, hagymáz; **enterorrhagia**, vérfolyás a belekből; **enterorrhaphia**, bélvarrat; **enterosarkoccele**, bélhú-sérv; **enteroschocele**, bélborek-sérv; **enterospasmus**, bélgörcs; **enterosphagma**, bél-besorítás; **enterostenosis**, bél-szűkebbülés; **enterotomia**, bélvágás, bélnyitás; **enterotomus**, bélvágó-kés; **enterozoa**, bélférgek, giliszták; **enterydrocele**, bél-vizsérv.

entëtirozni magát, *fr.* (entéter = ánteté), makacsul ragaszkodni valaméhez.

entblasis, *gg. seb.* koponya-repedés, koponya-hasadás.

enthusiasmus, *gg.* lelkesültség, lelkeség, lelkesedtség, lelkesedés; **enthusiasta**, buzgó, lelkesedő, rajongó; **enthusiasticus**, lelkesedett, lelkes, fölbuzdult, elragadtatott.

enthymema, *gg.* csonka v. összevont észlet, okoskodás, következtetés v. következmény, mely t. i. csak két tagból, t. i. az elő- és végtagból áll, p. o. az ember halandó, tehát Péter halandó.

entomograph, *gg.* rovar-leiró; **entomographia**, rovar-leírás; **entomolith**, megkövült rovar; **entomolog**, rovarismerő, rovarász; **entomologia**, rovartan; **entomon**, rovar; **entomophag**, rovarévo (mint ker. János); **entomotracten**, kövült ráknemű állatok.

entourage, *fr.* (ánturázs), környezet.
entoxismus, entoxicismus, *gg.* kórt. megmérgezés.

entozoa, *gg.* bélféreg.

entrée, *fr.* (ántré), bemenet, bejárás; belépti, bemeneti díj.

entremets, *fr.* (ántrme), mellék-ételek.

entre nous, *fr.* (ántr nú), magunk között, bizalmasan.

entrepreneur, *fr.* (ántrprenór), vállalkozó; **entreprise** (ántrprisz), vállalat, vállalkozás.

entresol, *fr.* (ántrszol), félemelet.

entretenu, *fr.* (ántrtnü), kitarított nő.

entrevue, *fr.* (ántrvü), összejövetel; beszélgetés, értekezés.

entrocít, *gg.* megkövült csillagféreg.

entropium, *gg.* kórt. a szembéjnek befelé fordulása.

enucleatio, *lat.* kifejlés.

enula, *gg.* *bt.* a foghus belső része.

enumerálni, *lat.* elszámolni, elősorolni; **enumeratio**, elszámolás, elősorolás.

enunciálni, *lat.* kimondani, kiejteni (a szót); ítéletet mondani; kifejezni (a gondolatot); véleményét nyilvánítani; **enunciatio**, kimondás, kiejtés; **enunciatum**, mondat; határozat, ítélet.

enuresis, *gg.* kórt. húgyár, húgyözön; képtelenség a vizeletet visszatartani.

en verité, *fr.* (án verité), igazán, valóban.

envoyé, *fr.* (ánvoajé), másodrangú követ (küludvarnál).

Enyo, *gg.* Mars nőtestvére, bajszövő nő.

enyestron, *gg.* a kérődző állatok negyedik gyomra, oltógyomor.

enzian, *nt.* tarnics.

enzoofia, *gg.* honos marhadög.

eo ipso, *lat.* épen az által, azzal együtt, azonnal.

Eos, *gg.* hajnal.

epakme, *gg.* *gyógyt.* a betegség növekedése.

epakta, *gg.* *csill.* holdkulcs, holdévi maradék napok (a hány nappal a legutolsó újhold az újévet megelőzte).

epanadiplosis, *gg.* ismétlés, a beszéd befejezése azon szavakkal, melyekkel kezdődött; **epanalepsis**, valamely beszédresznek vagy versszaknak azon szóval való kezdete, melylyel a megelőző végződött; **epanaphora**, a szónak vagy egész mondatnak ismétlése a következő mondat kezdetén nagyobb nyomaték kedvéért; **epanastrophe** = epanalepsis; **epanodos**, visszatérés a főtárgyra; **epanorthosis**, a mondat kijavítása beszéd közben; jórántés.

eparch, *gg.* helytartó, előljáró, parancsnok; **eparchia**, helytartóság, érseki v. püspöki megye a görög egyházban.

eparma, *gg.* kórt. fültő-mirigydagana.

epaulette, *fr.* (epolett), vállbojt, vállrojt.

epenthesis, *gg.* közbeszúrás, közbevétel (valamely betűnek v. szótagnak a szó közepén).

epexegesis, *gg.* fölvilágosítás.

ephebos, *gg.* fölserdült ifju.

ephektikus, *gg.* tartózkodva ítélő v. helyeslő.

ephelides, *gg.* kórt. szeplők; májfoltok; **ephellis**, szeplő; májfolt.

ephektis, *gg.* *seb.* var.

epheMER, napi, egy nap élő, egy napi; rövid ideig tartó, rövid létü, tünékeny, mulékony; **ephemere**, kórt. egy napos láz; **ephemerides**, hirlap; csillagászati évkönyvek; **ephemeron**, állatt. kérész; *nt.* kikerics, őszike.

ephaltes, kórt. boszorkány-nyomás (alvás közben).

ephidrosis, *gg.* izzadás.

ephippium, *gg.* nyereg; nyeregsont.

epodus, *gg.* megnyerő bevezetése a beszédnek.

ephorus, *gg.* egyház- vagy iskola-fölügyelő.

ephydriadák, *gg.* vízi nimfák, a kutak istennői.

epiala, *gg.* kórt. hidegrázás.

epicedion, *gg.* gyászköltemény, halotti ének.

epicerastrea, *gg.* *gyógyt.* higitó, csillapító-szerek.

epicier, *fr.* (episzié), fűszeráros.

epichelrema, *gg.* toldatos ésslet v. okoskodás, midőn az előtagok egyszerűsmin bizonyítékokkal gyamolittatnak.

epicheiresis, *gg.* kés-rátevés.

epicönum, *gg.* kétnemű szó, elegyszó.

epicyclus, *gg. csill.* fiókkör; **epicycleide**, *mt.* kerékkörűli vonal.

epideixis, *gg.* mutatóvány, nézés végetti kiállítás.

epidemia, *gg. kört.* járvány, járvány-nyavalya; **epidemicus**, járványos.

epidendron, *gg. nt.* élődi növény.

epidermis, *gg. bt.* hámbőr, külbőr, fölbőr; **hám**; **epidermoide**, hámbőr-szövedék.

epidesis, *gg. seb.* kötés, *kül.* a vérzés ellen; **epidesmus**, kötelék.

epidosis, *gg. kört.* a betegség növekedése.

epidrome, *gg. kört.* a nedvek tolu-lása; *kül.* vértolulás.

epigamia, *gg.* viszonos házassági jog (idegen államok polgárai között); ilyen házasság; egyik osztálybelinek más osztálybelivel kötött házassága; második házasság.

epigastrion, *gg. bt.* fölhas, has fölötti táj; **epigastricus**, fölhasi; **epigastrocele**, fölhas-sérv.

epigenesis, *gg.* fokkonkónti fejlődése a szerves testeknek.

epiglottis, *gg. bt.* torokcsap, nyelvcsap.

epigonok, utódok, *kül.* az első thebai háboruban elesett görög vezérek utódai; második házasságból született gyermekek.

epigramma, *gg.* fölirat; gunyvers, elmés v. szurós vers; **epigrammatikus**, epigrámmai; epigrámmiró.

epigraph, *gg.* fölirat; emlékmondat; motto; **epigraphik**, fölirattan.

epikarpium, *gg. gyógyt.* úter-tapasz; kéztő-kötelék.

epikus, *gg.* hősköltevényiró.

epikophosis, *gg. kört.* sükettség.

epikranium, *gg. bt.* koponya-bolt, koponya föle.

epikrasis, *gg. gyógyt.* gyenge has-hajtószer általi gyógyítás.

epikrisis, *gg. gyógyt.* a betegség megbírálása.

epikur, *gg. tul.* Epikuros híres atheni

bölos tanainak követője; élvész, élv-hajhász, kéjenc; **epikurismus**, kéjvá-dászat.

epikyema, *gg. kört.* hustömög; méh-tiszög, méhtetem, üszög; magzat (a méhgyümölcs mellett); **epikyesis**, másodterhesítés.

epilemma, *gg.* megelőzés (ellenve-tés, melyet a szónok maga hoz föl és megcáfol).

epilepsia, *gg. kört.* nehéznayavalya, nyavalyatörés, nehéskör, nehézkórság, nehézség; **epileptika**, a nyavalyatörés elleni gyógyszerek; **epileptikus**, nehézkóros.

epilobium, *nt.* csóvirics.

epilog, *gg.* végszó, végbeszéd, utó-szó, zárzó, zárbeszéd; utószak, vég-szak; **epilogismus**, ismert körülmé-nyekről ismeretlenekre vont következtetés.

epiphania, *gg.* megjelenés; a három király megjelenése Jézusnál; vizkereszt napja, három király napja.

epiphora, *gg. kört.* könnyfolyás; könny-nyen fogamzó nó.

epiphyllispermá, *gg. nt.* oly növé-nyek, melyeknek virágai levelein vannak.

epiphysis, *gg. kört.* csont-hozzá-növés.

epiplerosis, *gg. kört.* teltelése az ütérnek.

epiplocele, *gg. kört.* cseplesz-sérv; **epiploitis**, renehártya-lob; **epiplomphalon**, cseplesz-köldöksérv; **epiploon**, *bt.* rece-hártya, recés háj.

episcopus in partibus (infidelium), *lat.* püspök a hitetlenek között; **e. titularis**, választott püspök; **episcopalis**, püspöki; a püspöki egyház tagja Angolországban; **episcopalista**, oly katolikus, ki csak a püspökök egyetemét, nem pedig a pápát tartja Krisztus helytartójának; **episcopatus**, püspökség.

episode, *gg.* közbeszótt mese v. cse-lekény, közbeszövés, közbetét.

epispastikon, *gg. gyógyt.* hólyag-huzó szer, hólyagtasz.

epistaxis, *gg. kört.* gyakori orrvér-folyás.

epistola, *lat.* levél; **epistolaris**, levélbeli; **epistolarium**, levelek gyűj-

teménye; **epistolograph**, levélíró; **epistolographia**, levélírás mestersége.

epistyl, *gg.* épít. oszlopfaj.

episylogismus, *gg.* fokként lezálló következtetés.

epitaph, *gg.* sirirat, sirvers, emlékvers.

epitasis, *gg.* a szinmű bonyolítása.

epithalame, *gg.* lakodalmi vers.

epithema, *gg. gyógyt.* gyomortapasz.

epitheton, *gg.* jelző, jelnév, jelzőnév, mellékszó, járulékszó.

epitome, *gg.* kivonat, rövid tartalom.

epitritus, *gg.* három hosszú és egy rövid tagból álló versláb, a rövid tag lehet: 1. \cup — — —; 2. \cup \cup — —; 3. — — \cup —; 4. — — — \cup .

epitope, *gg.* megengedés (szónoklatban).

epizootia, *gg.* marhadög, marhadögész.

epocha, *gg.* korszak, évkör, időszak, időpont, **epochát csinálni**, korszakot alkotni, figyelmet vonni magára.

epocillatio, italmérés.

epodos, *gg.* az ódának végszaka.

epomis, *gg. bt.* a váll-lapocka föl-része.

epomphalium, *gg. gyógyt.* köldök-tapasz.

epopöa, v. **epos**, *gg.* hősköltemény.

épouvantable, *fr.* (épouvantábl), rettentő, iszonyu.

epulis, *gg. kórt.* fogfekély.

epulosis, *gg. gyógyt.* hegedés; **epulotikon**, hegesztő szer.

epuratio, *lat. barb.-lat. nt.* zsurló; **kialjazás**.

equipage, *fr.* (ekipázs), kocsikészület; kocsi lovastul, lovas fogat; hajókészület; hajó-legénység; **equipirozni**, fölkeszítetni, fölruházni, fölserelni.

equisetum, *barb.-lat. nt.* zsurló;

equisetaceae, zsurlófélék.

equitatio, *lat.* lovaglás.

equivoque, *fr.* (ekivok), kétértelmű.

eradiatio, *uj lat.* kisugárzás.

eradikálni, *lat.* gyökerestül kiirtani.

eranthemum, *nt.* tavaszvirág; kötör.

Erasmus, *finév*: szeretetreméltó.

Erebus, *gg.* a sötétség istensége; az alvilág, pokol.

erectio, *lat.* fölállítás; fölállás.

eremita, *gg.* remete, magánykodó.

eremodicium, *gg.* a kereset elhanyagolása, elévülése, és annak büntetése.

erethisia, *gg. kórt.* izgatottság; **erethisma**, a rostok feszültsége.

ergasterion, *gg.* vegyészeti műhely; dolgozóház; fogház, zárda.

ergo, *lat.* tehát, azért, következőleg.

erica, *gg. nt.* hanga; **ericaceae**, hangafélék.

eridanus, *lat.* a Pó folyónak költői neve; a déli égen 69 csillagból álló csillagzat.

Erie (Íri), a canadai öt tó egyikének neve.

erigeron, *nt.* küllőrojt.

erigálni, *lat.* (erigere), fölállítani, emelni, alapítani.

Erim, Irföldnek celta neve.

erinacea, *nt.* gerben.

Erinnsy, *gg.* a furiák egyike.

erlometer, *gg.* gyapjumérő (a finomság meghatározása végett); **erlrophorum**, *nt.* gyapu; **erlispernium**, *nt.* gyapotfa.

erlplálni, *lat.* kiragadni, elragadni.

Eris, *gg.* Mars nőtestvére, a viszály istennője.

Ernestine, ó német női név: komoly, meggondoló; **Ernesztina**, **Nesztzi**; **Ernest**, ó német finév: komoly; **Erneszt**, **Ernö**, **Nesztzi**.

Eroberung, *ném.* hódítás; **szivhódítás**; **erobertog csinálni**, szívét meghódítani, tetszését megnyerni.

erodentia, *lat. gyógyt.* szét-, összerágó szerek.

erodium, *nt.* árorr.

erogálni, *lat.* kiosztani, kiadni, költeni; **erogatio**, kiosztás, kiadás, költés.

Eros, *gg.* a szerelem istene.

erosio, *lat.* kirágás.

erotikus, *gg.* szerelmi, szerelmeskedő; szerelmi költő; **erotomania**, szerelemdüh, szerelemkór.

errare humanum est, *lat.* hibázni emberi dolog; **errata**, nyomtatási hibák; **erratum**, hiba, tévedés.

errhina, *gg. gyógyt.* tüsszentő-szerek

errhysis, *gg. kórt.* lassu vérfolyás.
error, *lat.* hiba, tévedés; **er. calami**, toll- v. íráshiba; **er. calculi**, számítási hiba; **salvo errore calculi**, a számítási hibát ide nem értve.

eruálni, *lat.* (eruere), kifürkészni, kinyomozni, kihozni.

erubescencia, *lat.* elpirulás.

eruca, *lat.* hernyó; **erucit**, hernyókó.

eructatio, *lat.* böfögés.

eruditio, *lat.* tanultság; **eruditus**, tanult, tudós.

erumpálni, *lat.* kitörni, kiütni; **eruptio**, kitörés, kiütés; **eruptiv**, vulkáni kitörések által képezett.

ervum, *lat. nt.* lednek, kakukborsó; gombibe.

Erycina, *lat.* Venus mellékneve.

eryngium, *nt.* iringó.

erysimum, *nt.* szegecs; vetési repce; repcsénretek.

erysipelas, *gg. kórt.* orbánc, vad tűz, szent Antal tüze; **erysipelatosus**, orbáncos.

érythraea, *nt.* földpepe-tarnics, földpepe; százforintosfü, kis-ezerjófű.

erythema v. **erythrema**, *gg. kórt.* hideg, beteges bőrpír.

Esau, zsidó finév : a szőrös,

escadre, *fr.* (eszkádr), hajócsapat, hajóraj; **escadron** (eszkádrón), lovaszszázad.

escamoteur, *fr.* (eszkámotór), bűvész, szemfényvesztő; **escamotirozni**, titkon elcsenni.

escapade, *fr.* (eszkápád), hibás ugrása a lónak; pajkos tett, meggondolatlan csiny.

escompte, *fr.* (eszkont), leszámítás; **escomptirozni**, leszámítani.

escorte, *fr.* (eszkort), kíséret, őrkíséret; **escortirozni**, kísérni.

escroquerie, *fr.* (eszkrokeri), csalás, pénzcsikarás; zsebelés.

escudo, *spany.* (tul. paizs, vért), számolópénz; **escudo al sol** = 34 réal; **escudo de oro** = 40 réal; **escudo de plata** = 1½ tallér; **escudo de valon** = 10 réal; **escudero**, (többese); **escuderos**, *spany.* alsó rendű spanyol nemesek.

escorial, *spany.* királyi lak Madrid mellett.

esoterikus, *gg.* avatott, meghitt, benső.

espallier, *fr.* (eszpalié), lécezet, léckorlát (kertben, fák mellett); fegyverut, sor-ut.

esparecette, *fr.* (eszpárszett), *nt.* bal-tacim; számráhere; varjuborsó; spanyol löhere.

esplèglerie, *fr.* (eszpielyeri), kópéság.

espion, *fr.* (eszpiöny), kém.

esplanade, *fr.* (eszplánád), siktér (nagy épületek és erősségek előtt).

esprit, *fr.* (eszpri), szellem, lélek, fő, értelem, elmésség; szesz; **esprit borné**, korlátozott fő; **e. de cerises** (— dö szrisz), cseresznyelél, cseresznyeszesz; **e. de corps** (— dö kor), testületi, kar-szellem; **e. des lois** (— de loá), törvények szelleme; **e. de vie** (— dö ví), élet-szesz; **e. public** (— püblik), köz-szellem.

esquire (szkeir), angol cím, körülbelül annyi mint a magyar „tekintetes“.

essai, *fr.* (esse), kísérlet; (írott) értekezés, írásbeli előadása valaminek.

essentia, *lat.* lényeg, lét, lét-alap; léteq; *vt.* lél, szesz; borlél; **essentialis**, lényeges, létalapos; **essentialitas**, lényegesség, létalap.

estafette, *fr.* (esztáfett), gyorsfutár.

estamento, *spany.* országgyűlés.

Esther, zsidó nőnév, csillag v. mirtus; Eszter.

est modus in rebus, *lat.* mindennek van mértéke, módja v. határa.

esto, sumatrai hossz mérték = 1/3 yard.

estrade, *fr.* (esztrád), emelvény, küszöb (ablak, trón stb. előtt).

estragon, *fr.* (esztrágon), *nt.* tárkony, kenyérbélvirág.

estrapade, *fr.* (esztrápád), ágaskodás és kirugás (egyidőben).

estropirozott *fr.* (estropié), meg-csonkult, béna.

etáblirozni, *fr.* (étáblir), alapítani, telepíteni; **magát etáblirozni** = le-, megtelepedni; **etáblissement** (etáblizmán), telep, telepzet, tőzstelep, kereskedési telep, tőzsérlet.

etage, *fr.* (etáza), emelet; **etagère** (etázser), lerakó állvány (oldaldeszká-

zat helyett üvegtáblákkal v. nyílt oldallal, hátul néha tükörrel), ezüst, porcellán edények stb. számára.

etat, *fr.* (etá), állapot; kimutatás; költségvetés; vagyonállapot; **etat-major** (etámázsor), tábornoki-kar; vezérkar, táborkar; **états généraux** (étá zseneró), a rendek, u. m. a papság, nemesség és polgári rend küldöttei Franciaországban 1614-ig, azután 1789-ben.

etc. = et cetera, *lat.* és a többi, és így tovább.

eternalis, *lat.* örökös, örökké tartó; **eternisálni**, megörökíteni.

etésies, *fr.* (etészi), szelid, szabályszerű szelek a Földközitengeren.

ethika, *gg.* erkölcsstan, erénytan; **ethikus**, erkölcs tanító; erkölcsi, erkölcsstani; **ethikotheologia**, az erkölcsstanra fektetett vallástan.

ethmoideum, *uj lat. bt.* rosta-csont.

ethnarch, *gg.* helytartó; **ethnarchia**, helytartóság.

ethnograph, *gg.* népleiró; **ethnographia**, néprajz, népleírás; **ethnographikus**, néprajzi; **ethnographikus gyűjtemény**, idegen népek a szerző számainak, eszközeinek, ruházatának stb. gyűjteménye; **ethnologia**, népisme.

ethnognesia, *gg.* szokás-isme; **ethographia**, (nép)szokások leírása; **ethokratia**, szokás- v. erkölcsuralom; **ethologia**, a népek szokásait tárgyzó tan; **ethopöia**, valamely személy szokásainak utánzása v. leírása; **ethos**, szokás.

etiquette, *fr.* (etikett), illem, illedelem, udvariasság, udvariszokás; fölrítjegy v. levélke (p. o. palackos); ár- v. árujegy (kelméken).

etourderie, *fr.* (eturderi), meggonddolatlanúság; szeleburdiság.

etui, *fr.* (etvi), tartó, tok.

etymolog, *gg.* szóbuvár, szónyomozó, szófejtő, szóelemzés; **etymologia**, szószármazás, szónyomozás, szóelemzés, szófejtés; **etymologiai**, szószármazati, stb.; **etymologikon**, oly szótár, mely a szavak eredetét is előadja; **etymon**, eredeti származás; szóeredet; alapjelentés a szóban; szógyök.

euámia, *gg.* a vérnek jó minősége.

Eubáa, sziget, ma Negroponte.

eucharistia, *gg. tul.* hálaadás, háladatosság; oltári szentség, urvacsora.

euchologium, *gg.* imádságos könyv; egyházi rendtartás.

eudámonia, *gg.* kéj, gyönyör, jóllét, boldogság.

eudiometer, *gg.* a levegő élenytartalmának megvizsgálására szolgáló eszköz; levegőjóság-mérő.

eudynamia, *gg.* erőteljesség.

euexia, *gg.* jóállapot, egészség.

Eugen, *gg.* nemes, jóállapotban születet; Jenő.

Euhemeros, *gg.* bölcs, ki azt tanítja vala, hogy az istenek istenült emberek legyenek.

eukrasia, *gg.* egészséges testalkat.

Eulalia, *gg.* női név: ékeseszóló nő.

eulogia, *gg.* (a görög egyházban) áldás, imádság; dicséret, dicsőítés; magasztalás.

Eumenides, *gg.* furiák.

eumenia, *gg.* jóakarát, jóindulat.

eunuch, *gg.* herélt.

eupathia, *gg.* szelidség, békén tűrése a szenvedéseknek; megnyugvás a sorban.

eupatorium, *nt.* pakóca.

eupepsia, *gg.* jó emésztés.

euphemia, *gg.* szépítés, szelidítés (a kifejezésben); **euphemismus**, szépítő kitétel.

euphonia, *gg.* szép hangzat, jóhangzat, hangkellem; **euphonicus**, szép v. jóhangzatu.

euphorbia, *gg. nt.* fűtej, ebtej; **euphorbiaceae**, fűtejfélék; **euphorbium**, a fűtejből foglalt gyanta.

Euprosine, *gg.* vigság, vidámság, vidám lélek, jókedv.

Euripides, görög szomorujátékiró.

eurhythmia, *gg. épít.* egybeillés, arányos idomzat, szép idomzat; arányszerűség, helyes arány.

eurus, *gg.* keleti v. délkeleti szél.

eustylon, *gg.* szép oszlopu épület.

Euterpe, *gg.* a zene musája.

euthymia, *gg.* kedélynyugalom, léleknyugalom.

Euxinus, *lat.* Fekete-tenger.

Eva, zsidó nőnév: az élet anyja.

evacuantia, *lat. gyógyt.* kiűritő, hasajtó-szerek.

evaneszkálni, *lat.* (evanescere), elenyészni, eltűnni; elmulni.

evangelarium, *gg-lat.* a vasárnapra és tünnepe evangéliumok gyűjteménye; **evangelikus**, evangyéliomi. Jézus tanához képesti; *kül.* az evangéliomot mint a hit egyedüli forrását tekintő (egyház, keresztény stb.); **evangelista**, *tul.* a ki jó, örvendetes hirt hoz; Jézus életírója; **evangelium**, *tul.* jó, örvendetes hír (hogy Jézusban az ígért megváltó érkezett legyen); az új testamentom, szentírás; Krisztus tana; szent íge, isten ígéje; nevezetes történetek és mondatok Jézus életéből.

evaporálni, *lat.* kigőzölgöni, elgőzölgöni; **evaporatio**, el-, kigőzölgés, elpárolgás.

evasio, *lat.* el-, megszökés; ki-, megszabadulás; **evasicus**, kitéró (p. o. felelet).

eventualis, *lat.* esetleges, esetleges, történetes; leendő, szülemendő (jog); **eventualitás**, történhetőség, eshetőség; **eventualiter**, történethél, történetesen, véletlenül; ha netalán; azon esetben ha...; **eventus**, kimenet, kimenetel, vég; következés.

everlasting, *ang. tul.* örökké tartó; gyapjuszövet.

evértálni, *lat.* megdönteni, fölforgatni, lerontani, ledönteni.

evictio, *lat.* szavatosság, szavatolás; **evictor**, szavatos.

evidens, *lat.* nyilvános, nyilvánosság, nyilvánvaló, szemellátható, tagadhatlan; **evidentia**, nyilvánvalóság; szemelláthatóság.

evinkálni, *lat.* (evincere), szavatozni, kezeskedni, jótállani; megótalmazni, megvédelmezni.

evitálni, *lat.* el- v. kikerülni; elhárítani.

eviva! *ol.* éljen!

evokálni, *lat.* idézni; **evocatio**, idézés.

evolatio, *lat.* kifejtés, kifejlés, kifejlődés; **evolválni**, kibontani, kifejteni, kifejlesztetni; kifejlenni, kifejtözni, kifejlődni.

evolulus, *nt.* szulák.

evenymus, *nt.* kecskerágó.

evulgálni, *lat.* elhíresztelni, elterjeszteni.

ex, *lat.* -ból, -ból; összetételeknél annyit mint: volt, azelőtti, néhai, p. o. **exminister** = volt miniszter.

ex abrupto, *lat.* rögtön v. hevenyében, váratlanul.

exacerbálni, *lat.* megkeseríteni, fölbősíteni, megharagítani; **exacerbatio**, elkeserítés, elkeseredés; fölbősítés, fölbősülés; harag; a betegség súlyosbulása.

exacte, *lat.* pontosan, szabatosan; **exactus**, pontos, szabatos; **exact tudományok**, melyek bebizonyított tudásmáson alapulnak, p. o. a mennyiségtan, természettan, csillagászat.

exactio, *lat.* zsarolás.

exactitudo, *lat.* pontosság, szabotosság.

exactor, *lat.* számvevő.

exacum, *nt.* bikacica.

exaggerálni, *lat.* nagyítani, tulzani; **exaggeratio**, nagyítás, tulzás.

exaltálni, *lat.* magasztalni, lelkesíteni; **exaltatio**, magasztás, lelkesedés, föllengés.

exámia, *gg. kórt.* vérhiány.

examen, *lat.* vizsgálat, próbatét; **examinálni**, kikérdezni, vizsgálni, veltetni; **examinandus**, megvizsgálendő, kihallgatandó; **examinatio**, kihallgatás, vallatás; **examinator**, vizsgáló.

ex animo, *lat.* szívesen; szándékosan.

exanthem, *gg. kórt.* fakadék, bőrkiütés; kütég, pörsenés; **exanthematichesia**, a kütégnek visszaverődése.

exantlatio, *lat.* kismivattyúsás, kimerítés.

exaquo, *lat.* kiegyenlítés.

exarendálni, kibérelni, haszonbérbe venni.

exarch, *gg.* a görög császárok helytartója Felső-Olaszországban.

exarysis, *gg. kórt.* elerőtlenedés (*kül.* a nedvek vesztese által).

exasperálni, *lat.* elkeseríteni, fölbősíteni; súlyosítani (a büntetést); **exasperatio**, elkeserítés; elkeseredés; bősültség, fölbősülés, harag; fölbősítés; **exasperatio poenae**, a büntetés súlyosbitása.

ex asse, *lat.* egészen.
exassignálni, *lat.* kiutalványozni.
exaudi! *lat.* hallgass meg, v. hallgass meg.

ex beneplacito, *lat.* tetszésből, tetszése szerint.

ex capite, *lat.* fejből, betéve; miatt, alapján; **ex c. debiti**, adósság miatt.

excapitulálni, *uj lat.* kiszorgálni.

excaválni, *lat.* kivájni, kivölgyelni, kiöblözni, homoritni; **excavatio**, műemlékek kiásása.

excedálni, *lat.* túlhaladni (a mértéket); kicsapongani, csinyt tenni v. elkövetni; **excedens**, kicsapongó, rendezavató.

excellálni, *lat.* kitűnni, kitüntetni magát, jeleskedni; **excellens**, kitűnő, jeles; **excellencia**, kitűnőség, jelesség; **excellentiád**, nagyméltóságod, kegyelmességed; **excellentiissimus**, nagyméltóságú, kegyelmes.

excelsitas, *lat.* magaság, főnség; **excelsus**, magas, főnséges.

excentricitás, *lat.-gg. mt.* középkivüliség; középküliség, körhagyás, körkivüliség; *dtv. ért.* szertelenkedés, tulcsapongás, tulzás; **excentricum**, kormánykarika a gőzhajókon; **excentricus**, középkivüli, nem egy közepű, külön közepű (körök); körhagyó, körtüli, körkivüli; szertelen, tulcsapongó, tulzó, tulságos, tulhajtó, tulcsapó, tulcaigázott.

exceptio, *lat.* kivétel, kifogás; **exceptionalis**, kivételes; **exceptio non numeratae pecuniae**, a kölcsön le nem olyasága miatti kifogás; **exceptio excipiendis**, kivéven a kiveendőket; **exceptivák**, kifogások; **exceptive**, kivételesen, kifogásilag; **excepta**, kivéve, kivevén.

excerptálni, *lat.* kiszemelni; **excerpta**, szemelvények, kivonatok (könyvekből).

excessivus, *lat.* a mi a mértéket túlhaladja, tulságos; kihágó, kikapó, kirugó, kicsapongó; **excessive**, fölülleg, mértéken túl, tulságosan; **excessus**, kihágás, kicsapongás, rendezavarás, csiny, pajkosság.

exchange, *ang.* (ekszcsens), csere, váltó, pénzváltás, börze, pénzcarnok.

exchequer, *ang.* (ekszcséker), kincstár.

excipiálni, *lat.* (excipere), kivenni (a szabály alól); kifogást tenni.

excisio, *lat.* kivágás, kihalítás.

excitabilis, *lat.* gerjedékeny, gerjedelmes; ingerlékeny; **excitabilitás**, gerjedékanység, ingerlékenység; **excitálni**, gerjeszteni, fölgerjeszteni, isgatni, fölizgatni; ingerelni; ösztönözni; **excitantia**, ingerlő-szerek; **excitatio**, fölgerjesztés, fölizgatás; ingerlés; ösztönzés.

exclamatio, *lat.* fölkiáltás.

excludálni, *lat.* (excludere), kirekeszteni, kizárni; **exclusio**, kizárás, kirekesztés; **exclusive**, kizárólag, kirekesztőleg; **exclusiva**, a francia, spanyol és ausztriai uralkodóknak joga a pápaválasztásnál valamelyik bibornok személye ellen kifogást tenni; **exclusiva**, kizáró, kizárólagos, kirekesztő; **exclusorius** = **exclusivus**.

ex commissione, *lat.* megbízásból.

excommunicálni, *lat.* kirekeszteni, kitiltani (az egyházból), kiátkozni, átok alá vetni; **excommunicatio**, kiátkozás, átok alá vettetés; egyházi átok.

excontentatio, *lat.* kielégítés.

excrementum, *lat.* üríték, ürülék.

excrecentia, *lat.* kört. huskiaövés, husny.

excretio, *uj lat.* kiürítés.

exculpálni, *lat.* kimenteni; mentegődzni; **exculpatio**, mentegetés, mentség.

excursio, *lat.* kirándulás, kéjútazás;

excursivus, el-, kitéró; **excursus**, kitérés.

excusabilis, *lat.* menthető; kimenthető; **excusálni**, menteni, kimenteni, mentegetni; **mentkezni**, megtegetődzni; **excuse**, *fr.* (ekszküsz), **excusatio**, *lat.* mentegetés, mentés, kimentés; **mentkezés**; **mentség**.

excutiálni, *lat.* (excutere), kivetni (a birtokból).

execrabilis, *lat.* förtelmes, undok; átkozatos, átkozott.

executio, *lat.* végrehajtás; kivégeztetés; **executionales**, jelentés az ítélet végrehajtásáról; **executiva potestas**,

végrehajtó hatalom; **executor**, végrehajtó; **executoriale mandatum**, végrehajtási parancs; **executorius**, végrehajtó.

exegesis, *gg.* magyarázat, *kül.* a szentírás magyarázata; **exegetik**, magyarázattan.

exemplar, *lat.* példány, mutatóvány; **exemplaris**, példás; **exemplariter**, példásan; **exempla sunt odiosa**, *tal.* a példák gyűlöletesek, azaz: példákat fölhozni (valakit megnevezni) gyűlölséget szül; **exempli causa**, példának okáért; **exemplificálni**, példával világosítani; **exemplificatio**, példák általi bizonyítás v. világosítás; **exempli gratia**, példának okáért.

exemptio, *lat.* kivétel, mentesség; **exemptus**, szabad, mentes.

exequatur, *lat.* hajtassék végre; fejedelmi jóváhagyása (a pápai bullának v. birói ítéleteknek); a consulok megbízása.

exequálni, *lat.* végrehajtani; **exequens**, végrehajtó (bíró); végrehajtható (fél).

exequák, *lat.* gyászmise.

exerceo, *fr.* (ekszerszisz), gyakorlat; **exercitrozi**, gyakorolni (magát) a fegyverben; had- v. fegyvergyakorlatokat tartani; **exercitium**, gyakorlás, hadgyakorlat.

exfoliatio, *uj lat. kórt.* csontfeszítés.

exhalatio, *lat.* kilehelés, kigőzölgs, kipárolgás.

exharedálni, *lat.* örökségből kitagadni.

exhauriálni, *lat.* kimeríteni.

exherentia objecta, *lat.* künnlevő tárgyak.

exhibeálni, *lat.* kézbesíteni, kézhez adni; **exhibens**, kézhez adó, átadó, benyújtó (fél); **exhibitio**, kézbesítés, kézhez adás, átadás; benyújtás; **exhibitorum protocollum**, benyújtványi jegyzőkönyv, iktató-könyv; **exhibitum**, beadvány, benyújtvány.

exhilarálni, *lat.* fölvidíteni.

exhortálni, *lat.* inteni (valamire), nógatni; serkenteni; **exhortatio**, intés, nógatás, serkentés.

exhumatio, *lat.* a holttestek kiásása.

exigálni, *lat.* követelni; **exigentia**,

szükség, szükséglet, az a mi szükséges, a mit a szükség követel.

exiguitas, *lat.* csekélység.

exilium, *lat.* számkivetés, száműzés.

eximálni, *lat.* kivenni, mentesíteni.

exinanitio, *lat. kórt.* elgyöngülés; Jézus istenségének tagadása.

ex incuria, *lat.* gondatlanságból.

existálni, *lat.* (existere), létezni, lenni; élni; megélni; **existens**, létező, meglevő; **existentia**, lét, létel, létezés, létezet; az, miből élni lehet; állandóság, tartósság.

existimatio, *lat.* becsület, hirnév.

exitus, *lat.* kimenetel; vég.

ex jure, *lat.* jogszerint.

exlex, *lat.* törvény nélkül élő; földönfutó.

ex mera gratia, *lat.* csupa kegyelemből.

exmissio, *lat.* kiküldés; kiküldetés; **exmittálni**, kiküldeni.

exodium, *gg.* a szomorujáték vége.

exodus, *gg.* Mózes 2-ik könyve.

ex officio, *lat.* hivatalból.

exogena, *gg. nt.* külgyarapu.

exometer, *gg. kórt.* anyaméh-izsam.
exomologesis, *gg.* nyilvános gyónás, bűnbánat.

exomphalus, *gg. kórt.* köldöksérv.

exonerálni, *lat.* terhétől szabadítani; kiüríteni (valamit).

exoperálni, *lat.* kieszközölni.

exophthalmia, *gg. kórt.* szem-kidőledés, szem-izsam.

exorbitans, *lat.* túlságos, túlzott.

exorcisálni, *körépkori lat.* ördögöt idézni v. üzni; **exorcismus**, ördögűzés; lélekidézés; **exorcista**, ördögűző, lélekidéző.

exordium, *lat.* bevezetés, beszéd kezdete, beszéd előrésze.

exornatio, *lat.* fölékesítés, kicsinóztatás, fölcifrázás.

exostosis, *gg. kórt.* csontkinövés, csontgumó.

exotericus, *gg.* avatlan, külső; kül; közönséges, népies (ellentétben: tudományos).

exotikomania, *gg.* külföldieskedés;

exotikus, külföldi, külországi, idegen.

expansibilis, *lat. tan.* nyújtható, feszülékeny; **expansibilitas**, nyújtha-

tóság, feszülékenység; **expansio**, feszülés, kifeszülés, feszítés, kifeszítés; **expansiv erő** = fesz-erő.

ex parte, *lat.* részben; részről.

expatriálni, *lat.* száműzni, számkivetésbe küldeni; **expatriatio**, kivándorlás.

expectorantia, *barb.-lat. gyógyt.* nyákhajtó-szerek; **expectorálni magát**, kifakadni (szóval); utat nyitni szívének; kitárni szívét.

expediálni, *barb.-lat.* eligazítani, elutasítani; kiadni, kiadmányozni; elküldeni, utnak indítani, elszállítani, szétküldözni; **expediens**, segédszer; **expediteur**, *fr.* (ekszpeditőr), áruszállító; **expeditio**, eligazítás, elutasítás; kiadás, kiadmány; elküldés; szétküldözés; hadi vállalat, hadjárat; **expeditiv**, ügyes, kész; **expeditor**, kiadó, levélkiadó; áruszállító.

expellálni, *lat.* kikergetni, kiűzni; **expellentia**, *gyógyt.* kihajtó-szerek.

expendálni, *lat.* költeni, pénzt kiadni; **expensae**, költségek; **expensarium**, költségjegyzék; **expensiv**, költséges.

experientia, *lat.* tapasztalás; **experientia est optima rerum magistra**, a tapasztalás legjobban megtanít minden dolagra (legjobb mestere minden dolognak); **experimentalis**, kísérleti, kísérlettevő, kísérletes, tapasztalati; **experimentálni**, kísérteni, kísérleteket tenni; kémlelni; **experimentum**, kísérlet; tapasztalmány.

expertus, *lat.* tapasztalt, jártas; szakértő; **experto crede Ruperto**, a tapasztalás által megtanított Robertnek higgy; **experto credite**, higgyetek annak, a ki tapasztalás által okult.

expiálni, *lat.* kibünhödni, meglakolni; **expiatio**, meglakolás, bűnhődés.

expilálni, *lat.* kirabolni, meglopni.

explánálni, *lat.* fejtegetni, megfejtteni, értelmezni, magyarázni.

explicitálni, *lat.* magyarázni, fejtegetni, értelmezni; fölvilágosítani, megfejtteni; **explicitio**, megfejtés, megmagyarázás, fölvilágosítás; **explicitiv**, magyarázó, fejtegető; **explicit(us)**, kifejezett, nyilvánvaló; régi nyomtat-

ványokon és kéziratokon **explicit a. m.** vége van; **explicité**, nyilván, kifejtetten, világosan, burkolatlanul.

explodálni, *lat.* elsülni (mint a puska), eldurranni.

explorálni, *lat.* kifürkészni, kikémlelni, kikutatni; megvizsgálni; fölfedezni.

explosio, *lat.* durranás, csattanás.

exponálni, *lat.* (exponere), kitenni; előterjesztteni, előadni, fejtegetni, kifejteni, megmagyarázni; **exponens**, *mt.* kitevő, aránymutató, gyökmutató, hányzosoros; hatványjel.

exportatio, *lat.* kivitel.

exposé, *fr.* (ekszpozé), előterjesztés, előadás, kifejtés; **expositio**, *lat.* kiállítás; kitétel; előadás; előterjesztés, kifejtés; **expositio Sanctissimi**, szent-ségimádás (napja, midőn t. i. a szent-ség kitétetik).

expressé, *lat.* kifejezetten, nyilván, világosan kifejezve; **expressio**, kifejezés; **expressis verbis**, világos szavakkal, kifejezett szavakkal; **expressivus**, jelentős, jelentékes, kifejező, kifejezésteljes, nyomatékos, nyomós, velős; **expressus**, *mn.* nyilván kijelentett, kifejezett; *fn.* különfutár; **exprimálni**, kifejezni, kitenni.

ex professo, *lat.* tüzetesen.

expromissio, *lat.* kezesség, kötelezettség átvállalása; **expromissor**, ki másnak kötelezettségét magára vállalja; kezes; **expromittálni**, kezekedni.

expromiálni, *lat.* kisajátítani; valakinek tulajdonát a becsérték megtérítése mellett elvenni; **expropriatio**, kisajátítás.

expugnálni, *lat.* meghódítani, bevenni (a várat); kivívni.

expulsio, *lat.* kiűzés, elűzés.

expunctio, *lat.* kitörlés; **expungálni**, kitörölni.

exquisitus, *lat.* keresett, válogatott, jeles.

exrotulatio, *lat.* kicsomózás (a bepörösített irományok visszaadása v. visszavétele az ügynek jogérvényes eldöntése után).

excindálni, *lat.* (excindere), kimetszeni, kihalítani, kifaragni, kivágni.

exsiccantia, *lat. gyógyt.* kiszáritószerek.

ex speciali gratia, *lat.* különös kegyelemből; **ex speciali mandato**, különös parancsolat(já)ból.

expectálni, *lat.* várni (vmire); **expectans**, váró, várományos; **expectantia**, váromány; **expectativus**, várható, reményelhető.

expirálni, *lat.* kilehelni; elenyészni; eltelni, elmulni, lefolyni, lejárni (mint a határidő); **expiratio**, kilehelés, lehelet; halál; kigőzölgés, kipárolgás; gőz, pára; (határidő) elmulása, lefolyása, lejáratása.

exspoliálni, *lat.* kirabolni, mindentől megfosztani.

exspuálni, *lat.* kiköpni.

extirpálni, *lat.* kiirtani; **extirpatio**, kiirtás; **extirpator**, irtóeke; **extirpatura**, irtás, irtásföld.

extruálni, *lat.* építeni.

exsudatio, *lat.* izzadás, kiizzadás.

extemporale, *lat.* hevenyészve készült munka; **ex tempore**, rögtön, hevenyében, rögtönözve, hevenyészve, előkészület nélkül; **extemporisálni**, rögtönözni, hevenyészni.

extendálni, *lat.* (extendere), kiterjeszteni; **extensibilis**, terjedékeny; kinyújtható; **extensibilitas**, terjedékenység; **extensio**, kiterjedés, kiterjeszkedés; terjedtség; terjedelem, terület; **extensiv**, terjedtségi, terjedelmi; **külterjji**; **extensor**, *bt.* feszítő-izom; **extensum**, a bukás okainak kimutatása.

exenuantia, *lat. gyógyt.* higitószerek.

externálni, *lat.* kiirtani, kiüzni, kicsapni, számkivetni.

externus, *lat.* külső; külföldi, idegen.

exterritorialitás, *barb.-lat.* függetlenség (a külföldi követek azon kiváltsága, miszerint a belföldi hatóságoknak alárendelve nincsenek).

extinctio, *lat.* elalvás; kihalás, elenyészés; kioltás; törlesztés; el-, kitörlés; **extinguálni**, eloltani; el-, kitörölni; kiirtani, kiveszteni; törlesztzeni.

extollálni, *lat.* fölemelni; magasztalni, dicsérni.

extorqueálni, *lat.* kicsikarni, kiszarolni.

extra, *lat.* kívül; azonkívül, annak fölötté, különösen, igen, rendkívül (jó, rossz stb.); **extra dominium**, birtokon kívül (t. i. az ítélet végrehajtása után); **extra-judicialis**, bíróságon kívüli; **extra muros**, a város falain kívül; **extraordinarius**, rendkívüli, szokatlan; **extrapost**, különposta; **extra-serialis**, soron kívüli; **extraserialiter**, soron kívül; **extrauteria**, *kórt.* a méhen kívüli terhesség; **extravagálni**, csapongani, eltérni (föltett céljától stb.); **kitérni**, elcsapni (a dologtól); **eszelősködni**; **extravagans**, tulcsapongó, tulságos, képtelen; **eszelős**; **extravagantia**, tulcsapongás, tulság, képtelenség; **eszelőség**; **extravasatio**, *kórt.* a vérnek és más nedveknek kiömlése az edényekből a testben; **extravillanum**, külső telek.

extractio, *lat.* kivonás; **extractive**, kivonatban, kivonatilag; **extractum**, kivonat (növényből); **extractus**, kivonat (könyvből); **vonat** (növényből).

extradálni, *barb.-lat.* ki-, átadni; **extraditio**, kiszolgáltatás, átadás.

extrahálni, *lat.* kivonatot készíteni.

extraneus, *lat.* külföldi, idegen.

extremitas, *lat.* szélsőség, tulság, tulság; véglet, végszükség; **extremítások**, szélsőségek, tulságok; **végtagok**, u. m. kezujjak, lábujjak; **extremum**, legszélső, legvégső; **szélsőség**, tulság; **véglet**, végszükség; **extremus**, legszélső, legvégső.

extricálni, *lat.* kibonyolítani; — **magát**, kibontakozni.

extrinsecus, *lat.* künn, kívül.

extrudálni, *lat.* kitaszítani, kilödni.

extumescentia, *lat. kórt.* daganat.

exuberans, *lat.* bőséges, fölösleges, szertelen; **exuberantia**, bőség, fölösleg; **aradozás**.

exul, *lat.* száműzött, bujdosó.

exulceratio, *lat. kórt.* kievesedés, meggyenyedés.

exultálni, *lat.* vigadni, vigadozni; örvendeni, örömeiben ujjongatni; **exultat**, örvendezés, ujjongatás.

exudatio, *lat.* kiáradás, kiöntés; **vizár**.

ex ungue leonem, *lat.* körméről (lehet megismerni) az oroszlánt.

ex usu, *lat.* gyakorlatból, gyakorlat által.

exutorium, *lat. gyógyt.* mesterségesen nyitott seb.

ex voto, *lat.* fogadásból.

eyrer, hollandi hering-hajó.

F.

F., a hangrovat negyedik zöngéje; mint pénzverés helye, Ausztriában: Hall; Poroszországban: Magdeburg; mint római számjegy = 40.

fabrica, *lat. tul.* az épületek föntartása; gyár; **fabrikálni**, gyártani, csinálni, készíteni; **fabricans**, gyárnok, gyáros, gyártó, gyárműves; **fabricatio**, **fabricatura**, gyártás; gyármű, gyártmány; **fabrikatum**, gyármű, gyártmány, készítmény; mű.

fabula, *lat.* mese; költemény; **fabulálni**, mesélni, regélni, mesét mondani; **fabulatio**, mesélés, elbeszélés; **fabulista**, meseíró; **fabulositas**, meseszűrűség; **fabulosus**, mesés, költött, mese-szerű.

façade, *fr.* (fászád), *épit.* homlok, homlokzat.

facchino, *ol.* (fákkino), teherhordó, targonca.

fâché, *fr.* (fâsé), *mn.* boszús, haragos; **fâcherie** (fâ's'ri), boszankodás, harag; boszuság, kedvetlenség; **facheux** (fâsô), boszantó; **fachirozni** (fâcher = fâsé), boszantani, megharagítani; megharagudni; megboszankodni.

facies, *lat.* arc; **facies loci**, helyszíne.

facilis, *lat.* könnyü; **facillitas**, könnyűség; **facillítani**, könnyíteni; **facilitatio**, könnyebbités.

facti, *lat. tul.* tesz; összeség, összetétel; összeg; bökkenője, bibéje v. veleje a dolognak.

faesimile, *lat. tul.* tégy hasonlót; írás hasonmása.

facta, *lat.* tények; **facta loquuntur**, a tények beszélnek.

factio (*fr.* faction = fákszion), párt, felekezet; pártoskodás; **factionarius**, pártoskodó; pártütő; **factiositas**, pártosság, pártoskodás; pártszellem; fa-

ctiosus, pártos, szakaszkodó, pártoskodó; pártütő, lázadó.

factisch, *lat-ném.* tetteleg, tényleg; **factitivum**, műveltető (ige); **facto**, tetteleg, tényleg; **factor**, tényező, szorozó, sokszorozó; ügyviselő, ügyelő, ügyvezető, ügyintéző; művezető, műsegéd, mûsáfárs, müügynök (p. o. gyárban); **factorei**, ügyviselőség, ügyelőség (idegen országokban); művezetőség, mûsáfárság, müügynökség, ügyelőház, ügynök laka; fiókkereskedés; **factotum**, *tul.* tégy mindent; mindenese; **factum**, tény, tett, cselekedet, művelet; *mt.* szorzat, sokszorozat, eredmény.

factura, *lat.* árújegyzék, áruszámlálás, áruszámla; küldelék.

facultas, *lat.* tehetség, képesség; tudós-kar, tankar (p. o. orvosi-kar).

facundus, *lat.* ékeseszóló; **facunditas**, ékesesszólás.

fade, *fr.* (fád), fás, izetlen, sületlen (p. o. élc); üres, bárgyu, unalmas (ember).

fagot, *ném.* bugósip; **fagotista**, bugósip-játszó.

faïence, *fr.* (fájánsz), félporcellán; finom köedény.

fainéant, *fr.* (fenéán), naplopó.

faiseur d'esprit, *fr.* (feször deszprít), élceskedő, elméni.

fait accompli, *fr.* (fetákompli), bevégzett tény.

fakir, *arab, tul.* szegény; mohammedan koldulóbarát; indiai remete.

falbala, *barb.-lat.* szélfodor (női ruhában).

falcastrum, *lat.* kaszáló; kaszásrét.

falcidia, *lat.* lehuzás, levonás.

falkonet, kis ágyu.

fallacia, *lat.* csalódás, hamis következtetés.

fallibilitas, *lat.* csálhatóság.

fallimentum, bukás, tönk; **fallimentarius**, vagyombukott.

falsa, *lat.* hamiságok, hamisítványok, csalások, hamis írományok; **falsarius**, hamisító, csaló.

falsetto, *ol.* fattyuhang, álhang.

falsificálni, meghamisítani; **falsificatio**, meghamisítás; **falsificator**, hamisító, csaló; hazug (ember); **falsiloquium**, hazudozás, hazugság; **falsi-**

monia, család; **falsitas**, hamisság, valótlanág, hazugság; **falsum**, hamisság, hamisítvány.

fama, *lat.* hír.

familia, *lat.* háznép, család; nemzetiség; **familialis**, családi, nemzeti; **familiaris**, barátságos, meghitt, bizalmas; **familiaritas**, meghittség, bizalmasság; **familiariter**, meghitten, bizalmasan.

famosus, *lat.* híres; híresztelt, hírült, elhírült, elhíresedett, elhírhető; **famosus libellus**, gúnyirat

famula, *lat.* szolgáló(nő); **famulus**, inas, szolga.

fánál, *fr.* világító-torony.

fanam, keletindiai arany és ezüst aprópénz = 5–20 ujkracjár.

fanaticus, *lat.* ábrándos, vakbuzgó; rajongó; **fanatizálni**, ábrándozóvá, rajongóvá tenni; neki bószítani (a vallásdüh fölébresztése által); **fanatizmus**, ábránd, hitábránd; vakbuzgóság; hitdüh, vallásdüh; rajongás.

fancy, *ang.* (fenszi), képzelőtehetség, képzelődés, szeszély.

fándángo, spanyol tánc.

fándárol(e), *fr.* provence-i tánc.

fanega, **fanego**, *spany.* (portugallul **fanga**), 1) gabonamérték; az Azorákon = 47,92 litre; Brasiiliában = 145,000 litre; Lissabonban = 55,363 litre; Ma-deirában = 56,32 litre; Oportóban = 69,96 litre; Spanyolországban = 55,501 litre; (Saragossában = 22,55, Malagában = 53,94 litre); 2) hossz mérték Spanyolországban (fenegáda) = 64,3956 are.

fanfare, *fr.* (fánfár), trombitaszó; **fanfaron**, szájhős; **fanfaronade** (fánfaronád), szájhösködés.

fantasia, *gg.* képzelet, képzelem, képzelgés; képzelő tehetség; andalgás, ábránd; andalgó (zenében); **fantasizolni**, képzelni; ábrándozni; eszenkivül lenni, félrebeszélni; andalogni (hangszeren); **fantasta**, ábrándos; különcködő, különc; **fantastikus**, ábrándos, képzelgő, különcös.

fanum, *lat.* templom helye, templom.

farce, *fr.* (fársz), töltelék; bohóság, bohózat.

farcell (ferszell), arab súlymérték = 21 1/2 vámfont.

fardingdeal (fárdingdíl), angol térmérték = 1/4 are.

farmer, *ang.* (fármör), haszonbérlő.

farouche, *fr.* (fárus), vad, szilaj.

farrago, *lat.* keverék, elegy, egyveleg, zagyva; elegy-belegy.

fársang, örmény mérőföld, 25 = 1 fok.

farthing (fársing), angol aprópénz = 1/4 penny.

fascēs, *lat.* vessző- v. pálcá-nyaláb.

fascina, rözsekeve, rözsenyaláb, ágnyaláb.

fascia, *lat.* pólya.

fasciculálni, *lat.* csomóba kötni;

fasciculus, csomó, nyaláb; *kül.* irománycsomó.

fascinálni, *lat.* megbabonázni, megbüvölni, megigézni; **fascinatio**, megigézés.

fascis major, *lat.* bál (papiros);

fascis minor, rizma, köteg (20 koncpapir).

fashion, *ang.* (fes'n), viselet, ruhaviselet; **divat**; **fashionable** (fesőnebl), divatos, tisztességes; **fashionables** (fesőneblisz), főbranguak, divatfiak.

fassio, *barb.-lat.* vallomás; vallomány; örökbevallás; bevalló-levél; **fassionarius**, kinek javára az örökbevallás történt; vevőfél.

fastidiosus, *lat.* unalmas, untató; csömörlésig fölfuvalkodott.

fatalis, *lat.* bal, mostoha, veszedelmes, vészhozó; bajos, kedvetlen; **fatalismus**, végzethivés, végzetelviség, sorshivőség; **fatalista**, végzethivő; **fatalitas**, baj, kedvetlenség; balság, baleset, viszontagság.

fata morgana, *ol.* délibáb; légkép.

fateálni, *lat.* bemondani, bevallani;

fatens, bevalló.

fathom (feddhum), angol hossz mérték = 2 yard.

fatigálni, *lat.* fárasztani; **fatigans**, fárasztó, fáradságos; **fatigatio**, fárasztás; fáradozás; **fatigue**, *fr.* (fátig), fáradság, fáradalom.

fátiha, *arab*, a mohammedánok főimádsága.

fattura, *ol.* áruszámla, küldelék.

fatum, *lat.* sors, végzet, vakszükség; **balsors**, baleset, balság, viszontagság.

faubourg, *fr.* (fóbúr), külváros.

faulx (fó), térmérték Neufchatel cantonban = 54,037 are.

Fauna, valamely földrészen otthonos állatfaj; ennek leírása; **faunesk**, buja; **faunist**, a különböző országokban honos állatok ismerője; **Faunus**, *lat.* erdei vagy mezei isten (rajzolja mint kecskébakot).

fausse alarme, *fr.* (fossz álarm), vak láрма.

faute de mieux, *fr.* (fot dö mió), jobb nem levén; jobbnak hijában.

fauteuil, *fr.* (fotely), támlásszék, karszék; Franciaországban egyike a 40 academiái helynek v. székeknek.

fautor, *lat.* pártfogó, jóltevő; **f. delicti**, a büntett elősegelője: **f. furum**, orgazda.

faux-brillant, *fr.* (fo brilyán), álfény; hamis drágakő; rosz élc; **faux-coup** (fo ku), tévesztett v. hibás lövés, szurás, csapás, ütés; **faux-pas** (fo pá), hibás lépés; tévedés, botlás.

faveur, *fr.* (fávör), **favor**, *lat.* jóindulat, kegy; kedvezés; **favorabilis**, kedvező; **favori**, *fr.* (fávori), kedves, kedvenc, kegyenc; szakál; **favorisálni**, kedvezni; kedvezéssel lenni (vki iránt); **favorite**, *fr.* (fávorit), kegyencnő; **favoritismus**, azon gyöngeség, melynél fogva valaki túri, hogy az általa kegyelt személy uralkodjék fölötte; **favorit-sultanné**, azon szultanné, ki az első fiut szülte.

febricitans, *lat.* hidegglelős; **febricitálni** *kórt.* hidegglelésnek lenni; **febrilis**, lázas; **febris**, hidegláz; hidegglelés; **f. quartana**, negyednap, **f. quotidiana**, mindennapi, **f. tertiana**, harmadnap, hidegglelés.

februarius, *lat.* februus = tisztító; bójtelőhő, másodhő; **februatio**, tisztítás, tisztulás.

fecit, *lat.* csinálta.

feddahn, aegyptusi térmérték = 44,591 are.

fee, *ném.* tündér.

fehm, *ném.* titkos büntető-törvénytörvény (hajdan Westpháliában).

fel, *lat.* epe.

felicitálni, *lat.* szerencsét kívánni, üdvözölni, köszönteni; **felicitatio**, sze-

rencsekívánás, köszöntés; **felicitet**, szerencsésen.

Felix, *lat.* finév; *tul.* boldog; Bódog. **fellow**, *ang.* (felló), társ; főiskolai tagtárs.

felonia, *barb.-lat.* hűtlenség, hűség-sértés, hűbéri vétség.

felsit, *dsvt.* mezőpat, térpat.

feminini generis, *lat.* nőnemű; **femininum**, nőnemű (szó).

femme de chambre, *fr.* (fámm dö sánbr), komorna; **femme de charge** (fámm dö sárzs), gazdaasszony.

feratio, *lat.* uzsoráskodás; **fenus**, uzsora.

fer aut feri, ne feriaris feri, *lat.* túrj vagy üss, de hogy ne üttessél, üss.

feretrum, *lat.* szent Mihály lova.

feriák, *lat.* (feriae), szünnapok, szünidő; törvénytörvény.

feriálni, *lat.* (ferire), sujtani, ütni.

feriatum tempus, *lat.* azon idő, melyben az ünnepélyes házasság tiltva van.

ferik-basa, *tör.* osztály-tábornok.

ferman, *tör.* kinevező-levél; kereskedésre adott engedély; a szultán írott parancsolatja; utlevél.

fermentálni, *lat. vt.* erjedni, pezsegni, forrni, kelni; **fermentatio**, erjedés, pezsgés; forrongás; **fermentativ**, erjesztő; **fermentum**, erj, élesztő; **fermentum morbi**, kóranyag.

fermier, *fr.* (fermié), bérlő.

fernambuk, brasíliai város; berzesnfa.

ferocitas, *lat.* kegyetlenség, vadság.

Feronia, *lat.* a gyümölcsök, faiskolák és berkek istennője.

ferrado, spanyol gabonamérték, 4 fer. = 1 fanega.

ferrocyan, *vt.* vaskéklyen.

ferruginosus, *lat.* vastartalmu; **ferum**, vas; **f. candens**, izzó vas; **ferruminatio**, forrasztás.

fertilisálni, *lat.* termékennyé tenni, termékenyíteni; **fertilis**, termékeny; **fertilitas**, termékenység.

ferula, *lat.* vessző; sebészi készület, mely az összerakott tört csontoknak kellő helyeni megtartására szolgál; csont-küllő.

fervens, *lat.* buzgó, buzgólkodó; hő,

forró; **fervidus**, hó, forró; **fevor**, buzgóság; hőség, hev; forróság; fölhevülés, fölgerjedés, hevesség.

fiesta chori, *lat.* csak egyházi (és nem egyszermind világi) ünnepek a római egyházban; **festilog**, *lat.-gg.* ünnepek jegyzéke; **festivitas**, ünnepiség, ünnep; ünnepélyesség; szertartás; **festivus**, ünnepi, ünnepélyes; **festum**, ünnep.

festina lente, *lat.* lassan menj, tovább érsz.

fetisch, *port.* (fetisso), bálvány; **fetichismus**, természeti tárgy bálványzása.

feudalis, *középk. lat.* hűbéri; hűbéres; **feudalismus**, hűbértség, hűbériség; **feudalista**, hűbéri jogtanító, jogtudós; **feudalitas**, hűbéri viszony; **feudatarius**, hűbérnök; **feudum**, hűbér.

feuilleton, *fr.* (folyeton), melléklet; tárca; **feuilletonist**, tárcaíró.

fez, *tör.* sötétvörös gyapjufőveg, melyet a turbán alatt viselnek.

fiacre, *fr.* (fiák'r), bérkocsis, bérkocsi.

fiasco, *ol. tul.* palack; 1) bormérték Toscanában = 2,337 litre; ugyanott olajmérték = 2,008 litre; 2) **fiascot csírnálni**, megbukni, kudarcot vallani.

fiat, *lat.* legyen meg; **fiat applicatio**, *tul.* legyen alkalmazás; alkalmazzuk; **fiat justitia et pereat mundus**, az igazságnak győzni kell, habár a világ dőlne is halomba.

fibra, *lat. bt.* rost, kanaf, szálag.

ficaria, *nt.* gódir; tákajk; kakasláb-mohar; **ficatio**, **ficosis**, **ficus**, *lat.* kórt. fűgöly, torongy, füge-súly.

fièche, *fr.* (fis), játék-bárca.

ficelin (fislehn), gabonamérték Wallis cantonban, = 33,8 litre.

fictio, *lat.* koholmány, képzelmény, mese, kigondolás; **fictio juris**, jogvédelem.

ficus, *lat. nt.* füge, fügefafa.

fidei commissarius, *lat.* hitbizományi örökös; **fidei commissum**, hitbizomány (elidegeníthetlen jószág); **fidei committens**, a hitbizomány alapítója.

fidejussio, *lat.* kezesség, jótállás; **fidejussor**, kezes, tús, jótálló.

fideles, *lat.* hivek, hűségesek; **fide-**

lis, hü, hiv, hűségesek; vidor, jókedvű, vidám; **fidellissimus**, a leghűségesebb (a portugali király címe); **fidelitas**, hűség; **fidés**, hit; hitelesség, hűség; **fide, sed cui, vide**, higgy, de lásd kinek; **fidés graeca**, görög hűség, szöszegés, szótörés; hűtelenség, árulás; **fidés mala**, ravaszság, csalárdság, álnokság; rozlelkűség, rozshiszeműség; **fidés penes auctorem**, mennyire a (szerző) forrás hitelt érdemel.

fidibus, pipagyújtó papírszelet.

fiducia, *lat.* bizalom; **fiducialiter**, bizalmasan.

figaro, szerelmi alkusz v. közbenjáró.

figulus, *lat.* fazekas, gerencsér, agyagműves; **figulus figulum odit**, egyik fazekas a másikat gyűlöli; két dudás egy csárdában meg nem fér.

figura, *lat.* idom, kép, alak, ábra; alakzat (a beszédben), szóalakzat, szókép, szóvirág; **figurabilis**, alakítható, képezhető; képzelhető; **figurabilitas**, alakíthatóság, képezhetőség; képezkenység; **figurálói**, *cs.* alakítani, képezni, ábrázolni; *k.* szerepelni, szerepet játszani; **figurans**, hézagpótló, némaszemély (színpadon), lógós; oly személy, ki valamely ügyletnek csak nevét kölcsönzi, a nélkül hogy tevékeny részt venne benne; alakonc, alakosdi; **figuratío**, szóképek használata a beszédben; **figurative**, képiesen, képleg; **figurine**, mellékkép valamely rajzon; **figurálni** = figurálni, annyit is tesz mint: teketóriázni, magát vonogatni; furcsálkodni, bolondozni.

filatura, *fr.* filature (filátür), fonóda.

filet, *fr.* (filé), hálószelet, hálómű, hálócscsa, rece, recemű; bagdány-, fősár- v. vesesült; **filet de boeuf** (— döbőf), vesesült ökorhusból; **filet de cerf** (— dö szerf), szarvasfartó.

filia, *lat.* leány; **filialis**, fiók...; **filiafter**, mostoha fiu.

* **filigran**, *fr.* finom arany- v. ezüst-sodronymű.

filius, *lat.* fi, fiu; **filius ante patrem**, *tul.* a fiu az atya előtt, azaz: időelőtti.

fille de joie, *fr.* (fill dö zsoá), *tul.* örömléány; kéjhölgy.

fille d'honneur, *fr.* (fill d'onnör), udvari hölgy.

flou, *fr.* (filu), zsebelő, zsebtolvaj, gazember.

filtratio, *lat.* szűrés, át-, megszűrés; **filtrir-apparat**, szűrőkészülék; **filtrir-beutel**, szűrőzacskó; **filtrirozni**, szűrni, meg-, átszűrni; **filtrir-papier**, szűrő-papiros; **filtrirstein**, szűrőkö, szűrőny; **filtrirtuch**, szűrőruha; **filtrum**, szűrő, szűrőny, szűrőcse.

filz, *ném.* nemez.

finalis, *lat.* vég, utolsó, végső, berekesztő; **finale**, vég, véglet; berekesztő (a zenében); **finaliter**, végképen.

financia, közjövedelem, kincstár; pénzügy, pénzállapot; **financialis**, pénzügyi; **financier**, *fr.* (finánszié), államgazda; **finanz**, (összetételekben) pénzügyi...; p. o. **finanz-minister**, pénzügyi miniszter.

fine, *ol.* vége (van).

finesse, *fr.* (finesz), finomság, csin, fogás, esel, ravaszság, álnokság; csarlárság.

fingerlni, *lat.* (ingere), kigondolni, képzelné, költeni, kóholni; színleni, tetettni; **fingerbillis**, képzeltető, kigondolható.

finis, *lat.* vég, utolja valaminek; szél, határ; kimenetel; végcél, szándék; **finis coronat opus**, jó vég köti koszoruját a munkának; lementén dicsérd a napot; végén csattan az ostor; **finis est rei, gloria Dei**, vége van a munkának, dicsőség a mindenhatónak; **finis sanctificat media**, a cél szentesíti az eszközöket.

floritura, *ol.* ének-cikornya.

flrenki, *tör.* az idegenek elnevezése Konstantinápolyban.

flrlefanz, bohóság, gyermekség, csekélység.

firma, *ol.* kereskedői aláírás, a név, mely alatt a kereskedés folytatattatik, cím, tozscim, aláírás cím, címzet; *dtv.* ért. kereskedőház.

firmamentum, *lat.* égbolt, égboltozat, légbolt, mennyezet.

firmitas, *lat.* szilárdság, erősség, állhatatosság; **firmiter**, szilárdul, erősen, állhatatosan.

firniss, **firnász**, *ném.* máz, fénymáz.

fiscalatus, *lat.* ügyészet, ügynökség, ügyészi hivatal; **fiscalis**, ügyész, ügy-

véd, tisztü ügyész; **fiscalitas**, a korona öröklési joga; a koronára szállott javak; **fiscus**, kincstár, állampénztár; tisztü ügyész; **fiscus reglus**, a királyi ügyek igazgatója.

fissilis, *lat.* hasadékony, repedékeny, fozsló.

fissipedes, *lat. állatt.* hasadtlábuak.

fissura, *lat.* hasadék, repedék, sebnnyílás.

fistula, *lat. kórt.* sipoly; sipító hang, fattyuhang, álhang.

fixa idea, *lat.* megrögzött eszme, rögeszme; **fixa sedes**, állandó (szék) lakhely; **fixatio**, meghatározás; szilárdítás, megerősítés.

fixfax, *ném.* szemfényvesztés, csalás.

fixirozni, *lat.-ném.* megállapítani, meghatározni; szemre venni v. szemmel mérni vkit; merőn nézni vkire; tekintetét szegezni valamire; **fixitas**, határozottság, állandóság; **fixpunkt. b. ve** vérpont; **fixstern**, álló csillag, napcsillag; **fixum**, állandó, bizonyos jövedelem; állandó, meghatározott fizetés.

fl., = florenus, *lat.* forint.

flabellatio, *lat. gyógyt.* valamely törtagnak szellőztetése; **flabellum**, legyező.

flaccescencia pulmonum, *lat. kórt.* a tüdők petyhüdtsége, szélhüdése.

flacon, *fr.* (flákon), kis üveg, illatüveg.

flagellum, *lat.* ostor, korbács; **flagellatio**, ostorozás, korbácsolás.

flageolet, *fr.* (flázsole), madárfuvolka, fojtott-sip.

flagge, hajózászló, lobogó.

flagrans, *lat.* tetten kapott.

flamen, *lat.* pap az ó rómaiaknál; **flamen dialis**, Jupiter papja.

flamingo, *állatt.* lángmadár, vörös géf.

flanconnade, *fr.* (flánkonád), oldal-döfés, oldalszurás (a vivásban).

flanell, könnyü gyapjuszövet, flanel.

flanke, *ném.-fr.* (flaque = flánk), oldal, szárny; **flancken-angriff**, oldal-támadás; **flancken-Bewegung**, kanyarodás; **flankirozni**, kóborolni, kószálni; barangolni; oldalát védni v. támadni.

flatulens, *lat. kórt.* szélközö, puffasztó; szélkóros; **flatulentia**, szélkór.

flavescens, *lat.* sárgás.
flectálni, *lat.* hajlítani, hajtogatni, ejtegetni (főnevet, igét); **flectamus genua**, hajtsunk térdet.

fleuret, *fr.* (flöre), vivő-kard.

flexibilis, *lat.* hajlékony, hajtható; hajlatos; hajlitható; **flexibilitas**, hajlékonyság; hajlithatóság; **flexio**, hajlítás, szóhajlítás.

fibustier, *ném.* tengeri rabló, kalóz.

flor, *lat.* virágzás; *ném.* fátýolszövet, fátýol; **Flora**, virágistennő; virágleírás, növényleírás; mint női név = a virágzó; **floral**, virágzás hava (a francia köztársasági naptárban), ápril 20-tól május 19-ig; **floralni**, virággazni, diszteni.
florentine, *fr.* (florántin), florenci selyemszövet.

flores, *lat. vt.* virágok; valamely testnek vagy anyagnak legfinomabb és legnemesebb elválasztott részei; **florescentia**, virágzás.

floret, a selyemgubónak felső grombább része; selyem alja.

florista, *uj lat.* virágkedvelő, virágfestő.

flos, *lat.* virág; **flosculus**, szóvirág.

flozz, *ném.* uszó, vizen lebegő; lengő;

fotta (*fr.* flotte), hajóhad, hajócsereg;

fottilla, (*fr.* flottille = flotily), hajócsapat, kis hajóraj.

fluctuálni, *lat.* habozni, ingadozni, föl-, meg alászállni; **fluctuatio**, habozás, hullámozás; ingás; lengés; ingadozás, rezgés; **fluctuatio aurium**, *kórt.* fülszégés.

fluidificatio, *lat.* olvasztás; **fluiditas**, folyékonyság, folyóság, higság; **fluidum**, folyadék; **fluidus**, folyó, folyékony, hig; olvadt.

fluor, *uj lat. vt.* folyó.

fluvialis, *lat.* folyami, folyóvízi.

fluxio, *lat.* folyás; **fl. alví**, *kórt.* hasmenés; **fl. aurium**, fülfolyás.

Fo, a chinai és japáni vallás alapítója.

focus, *lat.* góc, gyúpont.

föcundatio, *lat.* termékenyítés; **föcunditas**, termékenység.

foederalis, *lat.* szövetségi; **foederalt**, szövetséges, frigyos, frigyúrs; **foederalista**, szövetség barátja; **foederalatio**, szövetségzés, szövetség; **foede-**

rativ, szövetséges, szövetségző; **foedus**, szövetség, frigy.

foetor oris, *lat. kórt.* bűdös lehelet; **f. pedum**, bűdös lábizzadás.

Fohi, chinai hős, kit mint a tudományok, művészetek és törvények föltalálóját ünnepelnek.

fokara, *török-arab*, aegyptusi tudós, ki a Koránt olvassa és a mellett írni is tud.

folátrerle, *fr.* (folátrerf), csintalan-ság, pajkosság, pajzánság, dévajtság.

folia, *lat.* levelek, fa-, növénylevelek; **folians**, ivnagyságu könyv, ivded könyv; ivded; **foliatio**, a fák leveledzése, galyasodás; **foliatus**, leveles, levelekkel ellátott; **folio**, ivlap; másod-rét, nagy-rét, ivnagyság, ivded; **foliosus**, leveles, levél-dus, lombos; **folio recto**, az első lapon; **folio verso**, a következő lapon; **folium**, levél, lap.

fomentálni, *lat.* melengetni, borogatni, meleglen borogatni; szítani (a forrongást); **fomentatio**, melengetés, borogatás; **fomentum**, melengető eszköz, borogató kötés.

fonds, tőkepénz; értékpapírok, kötelezvények.

fontanell, *lat. seb.* mesterségesen nyitott seb.

foot, *ang.* (fút), láb; $\frac{1}{3}$ yard = 304,793 millimètre.

foppirozni, *ném.* (foppen), kötekedni, ingerkedni (-val, -vel).

foramen, *lat.* lyuk, nyílás.

force, *fr.* (forsz), erő; **forceirozni**, *fr.* (forcer = forszé), erőtetni.

foreign office, *ang.* (forin offisz), külügyi hivatal.

for ever, *ang.* örökké; örökre.

forlane, *ol.* velencei tánc.

forma, *lat.* alak, külalak; idom, idomzat; minta; **formabilis**, alakitható; **formalis**, alakszerű, alak, formaszerű, formaszerinti; valóságos; **formalni**, alakítani, képezni, idomítani; **formalis-mus**, külszerűsködés, külszerűsködés; **formalista**, külszerűsködő, külszerűsködő, szertartásos, szertartáshoz ragaszkodó; **formalitas**, bevett szokás, alakszerűség, szertartás, külsőség, külszerűség; **formaliter**, annak módja szerint, bevett v. szokott rend szerint;

formaria, azon apáca, ki fölügyel midőn világiak apáccákkal beszélgetnek; **formarius**, azon szerzetes, ki szigorú erkölcsi magaviseleteért a többinek mintául szolgál; **formatio**, alakítás, idomítás, képzés; alakulás, idomulás, képződés; **formativa**, képzőzrág; **formatum**, rét, türet, rétnagyság (könyvé).

formica corrosiva serpens, *lat.* kórt. sömör, børsenny, børszenny, bór-moh; **formicatio**, viszketegség; **formicit**, hangyakövélet.

formidabilis, rettentő, rettenetes, rémitő, iszonyu.

formosus, *lat.* szép; **formositas**, szépség.

formula, *lat.* alakszer; előpéldány, példakép; mutatóvány; minta; *mt.* képlet, szabálykép; **formularé**, példánykép; **formulázni**, képletezni, fogalmazni, szóba foglalni, szerkeszteni.

formyl, *et.* hangyoly.

fornicatio, *lat.* paráználkodás, bujálkodás.

fortepiano, *ol.* zongora.

fortificatio, *lat.* erődítés, várerősítés; erőd, vármű.

fortiter, *lat.* erősen, bátran, vitézül; **fortiter in re, suaviter in modo**, erélyesen a dolog érdemét, gyengéden a módot illetőleg; **fortitudo**, erősség, vitézség, bátorság.

fortuito, *lat.* véletlenül, történetből.

Fortuna, *lat.* szerencse-istennő; szerencse, jó sors; **fortunatus**, szerencsés.

forum, *lat.* köztér, vásártér, piac; törvényszék, bíróság.

fossarii, *barb. lat.* sirások.

fossile, *lat.* ásvány.

fossorier (fosszorie), térmérték Waadt cantonban = $4\frac{1}{2}$ are.

fötus, *lat.* méhmagzat, ébrény.

foulard, *fr.* (fulár), könnyű átlátszó selyemszövet.

fourage, *fr.* (furázs), takarmány, marhaesség, szüleség, lóeleség, abrak.

fournier, *fr.* (furié), hadi-írász.

fournir, *fr.* (furnir), vékony falemez, melylyel az asztalosmunkák borítottak; **fournirozni**, falemezzel borítani; annyit is tesz, mint: szolgáltatni, megszerezni.

foveálni, *lat.* melengetni, borogatni; szítani; gyámolni; elősegélni.

fractio, *lat.* törés; törtszám; töredék, párt-töredék; **fracto margine**, üres szélthagyva (a papíron); **fractura**, csonttörés; tört betű, tört írás, német betű.

fragaria, *nt.* eper, szamóca.

fragilis, *lat.* törékeny; **fragilitas**, törékenység, gyarlótság, gyöngeség.

fragmentum, *lat.* töredék.

franc, *fr.* (fránk), francia ezüstpénz = 23 ezüstkrajcár, most 40 uj krajcár.

français, **française**, *fr.* (fránszé, fránszesz), francia, franciául.

franchement, *fr.* (fránsmán), nyíltan, őszintén.

Francisca, **Franciscus**, női és fiúnevek: szabad; Fanni, Ferenc; **franciscanus**, sz. Ferenc rendéből való szerzetes, cseri barát.

francaçon, *fr.* (fránkmászon), szabad kőműves.

franco, *ol.* szabadon, bérmentesen.

francomania, *lat.-gg.* franciáskodás, franciakór.

frank = szabad; a 3-ik században a Rajna alsó vidékén fölmerült népség, melyről utóbb a Német birodalomnak egyik kerülete franconiának neveztek; európai keresztény keleten; francia ezüstpénz = franc; **frankirozni**, bérmentesíteni.

frappans, *fr.* (frappant = fráppán), meglepő, föltűnő, fölötölő, szembeszökő; találó, talpraesett; **frappirozni**, megdöbenteni, meglepni; föltűnni, fölötleni (-nak, -nek).

frater, *lat.* testvér; szerzetestárs; **fraternalis**, testvéri, rokoni; **fraternisálni**, barátkozni; **fraternisatio**, barátkozás; **fraternitas**, **fraternité**, *fr.* testvériség; **fratres**, testvérek; szerzetesek; **fratrigium**, az atya halála után született testvér osztályrésze; **fratricida**, testvérgyilkos; **fratricidium**, testvérölés, testvéren elkövetett gyilkosság.

fraudálni, *lat.* csalni, rászedni; **fraudatio**, csalás; **fraude**, **fraudulenter**, csalárdul; **fraudentus**, csalárd; **fraus**,

ravaszág, álnokság, csalárdság, csalás, rászedés.

fraxinus, *lat. nt.* kőris, kőrisfa.

freeholder, *ang.* (fríholder), szabadföldbirtokos; földtulajdonos; **freesoilers** (friszoilersz), Északamerikában azon párt, mely a még el nem adott államjóságokat ingyen kívánja elosztani a telepedők között.

frigate, *fr.* (fregát), háromárbcos gyorshajó, melynek 32—60 ágyuja van; *állatt.* keselypelikán.

frequens, *lat.* gyakori; **frequentálni**, gyakran látogatni, (iskolába stb.) járni; **frequentativum**, gyakorító ige.

fresco, *ol.* friss; frissen; **frescofestészet**, falfestészet, mészfestészet.

friabilitas ossium, *lat. kórt.* a csontok porhanyósága, szétdőrsölhetősége.

friandise, *fr.* (friándisz), csemege.

fricandeu, *fr.* (frikándó) tüdelt borjuszelet.

fricassée, *fr.* (frikászé), vagdalt húsból készült étel.

frictio, *lat.* dörzsölés, surlás, surlódás, dörzsölődés.

Fridolin, ó német finév: békeséges, csendes.

Friederika, ó német nőnév; békeszerető.

Friedrich, ó német finév: békeszerető, békeséges; Frigyes.

frigiditas, *lat.* fagyosság; hidegvérűség, szivtelenség; férfiúi tehetlenség.

frimaire, *fr.* (frimer), dérhó (a francia forradalmi naptárban), nov. 21-től dec. 20-ig.

fringilla, *lat. állatt.* pinty, pintyóke.

frípon, *fr.* gazember.

friseur, *fr.* (friszór), hajfodrász; **frisirozni**, hajat fodorítani; **frisura**, hajfodrozat, fodorított haj; ruhafodor, fodrozat, cicoma.

fritta, *ol.* üveganyag, üveg-elegy, üveg-keverék.

frivol(us), *lat.* hiu, léha, lenge, ledér; szemtelen, haszontalan; üres.

fronde, *fr.* (frond), a francia ellenzéknek neve a 17-ik században.

fronte *fr.* (front), *lat.* (frons), homlok, homlokfal, homlokszát; homlokvonal,

arcvonal; **fronteot csinálni**, szembeállani; **frontispicium**, homlokkoldal, előlső oldal, orom-oldal.

frottirozni, *fr.* (frotter = frotté), dörgölni, dörzsölni, bedörzsölni.

fructidor, *fr.* (früktidor), gyümölcs-hozó hónap; a francia forradalmi naptárban aug. 18-tól sept. 16-ig; **fructificálni**, gyümölcsöt hozni; gyümölcsözövé tenni, hasznosítani; **fructuarius**, haszonélvező; **fructuosus**, gyümölcs-hozó, hasznot hajtó, hasznos; **fructus**, gyümölcs, termés; magzat; haszon; **fructus pendentis**, függő termés.

frugalis, *lat.* mértékletes, mérsékes; egyszerű (p. o. ebéd); józan (ember); **frugalitas**, egyszerűség, mértékletesség, józanság.

fruges consummere nati, *lat.* kik csak azért születtek, hogy a készen levőt fogyasszák, renyhe, here-nép.

frustra, *lat.* hiába, hasztalanul; **frustrálni**, meghiusítani.

fuchsia, *nt.* Fuchs német fűvészlől nevezett virág.

fucus, *lat. nt.* hinár, omboly.

fugitivus, *lat.* szökevény, hajdosó.

fuimus Troës, *lat.* trójaiak voltunk, azaz: oda vagyunk; minden veszve van, vége az uraságnak.

Fulgentius, *lat.* finév: a fénylő, fényes.

fulguratio, *lat.* csillámlás, villámlás; **fulgurit**, *dvst.* villámla.

fulmen, *lat.* villám, mennykő; **fulminálni**, villámozni, mennykövezni, mennydöröggni; durranni; durrogni.

Fulton (Fölt'n), a gőzhajó föltalálója.

fumigálni, *lat.* füstölni; megvetni, nem törődni (-val, -vel), fittyet hányni (-nak, -nek); **fumus**, *lat.* füst; önhittség, maga-elbizás, hiúság.

funambulist, *lat.* kötél-táncos.

functio, *lat.* eljárás, hivatalos eljárás, működés, hivatalos működés, tisztí foglalkozás.

funda, orosz font = 0,76 vámfont.

fundálni, *lat.* alapítani, állapítani, állósítani; **fundamentalis**, alapi, alapos, sarkalatos, alap...; **fundamentáliter**, alaposan; **fundamentum**, alap,

alapat; alapkő; **fundate**, alaposan, talpraesetten; **fundatio**, alapítás, alapítvány; **fundationalis**, alapítváni; **fundator**, alapító; **fundatus**, alapos; helyes; **fundī defectus**, vagyonihiány; **funditus**, fenekestül; alajából; **fundualis** (liber), birtokkönyv, telekkönyv; **fundus**, telek, föld, házhely, jószág, fekvő jószág; pénzalap; **Tundus instructus**, gazdasági eszközök, gazdasági szerelvények.

funehoregraphia, *lat.-gg.* kötél-táncolás mestersége.

funeralia, *lat.* temetési költségek.

funestus, *lat.* gyászos, szerencsétlen.

fungálni, *lat.* hivataloskodni, működni, tisztében v. hivatalában eljárni; **fungens**, működő, eljáró.

fungibilis, *lat.* elhasználható.

fungus, *lat.* gomba; *kört.* huskinövés.

font, lengyel font = 0,14 vámfont; vagy 405,504 gramme.

fuora, *ol.* ki, kívül, kin, künn.

fur, *lat.* tolvaj.

Furia, *lat.* a boszu, gyötrelen istennője, egyike a három félistennőnek, kik a hitrege szerint a pokolban a gonoszokat gyötörték: Tisiphone, Megära és Alekto; rut arccal és kigyó-hajakkal festetnek; *átv. ért.* gonosz, civakodó nő; düh, bősziútség, dühöngés; **furibundus**, örült; **furiosus**, bész, dühös; **furor**, düh, dühösség; **furore**, *ol.* zajos tetszés; **furoret csinálni**, zajos tetszést aratni.

furlong (förrlong), $\frac{1}{8}$ angol mérföld.

furtim, *lat.* alattomosan, lopva; **furtum**, tolvajság.

furunculus, *lat.* *kört.* pokolvar.

fusillade, *fr.* (fuszilyád), agyonlövés (büntetésből); tüzelés (puskával); **fusillirozni**, agyonlőni (büntetésből).

fusio, *lat.* olvasztás; öntés; egybeolvadás.

fustle, fehértől és mustitól született gyermek.

fustigálni, *lat.* megseprözni, megvesszőzni, kikorbácsolni.

futilus, *lat.* haszontalan, hiábavaló, semmis.

futural, tok, boríték, burok.

futurum, *lat.* jövő, jövő idő.

G.

G., a hangrovat ötödik zöngéje; mint római számjegy = 460; mint pénzverés helye: Magyarországban Nagy-Bánya; Poroszországban Glaz v. Stettin.

Gaa, *gg.* a föld, a föld istennője.

gabanica, a török szultán mentéje.

gabbro, *ásvt.* tőrle, gávor.

Gabriel, *zsidó*, finév: az isten embere; Gábor; **Gabriele**, nőnév: az isteni.

gagath, *gg.* *ásvt.* szurokszén, gágát-szén, szurkos kőszén, ráckő.

gage, *fr.* (gázs), zálog; biztosíték; hópénz, havi fizetés, szolgálatbér.

gála, *spany.* udvari disz, pompa, fény; udvari ünnepély; **in gala**, diszruhában, diszöltönyben.

galaktakratia, *gg.* *kört.* tejfolyás;

galaktit, tejkő; **galaktode**, tejszínü

hugy; **galaktodiarrhōa**, tejszékelés;

galaktoganglion, tejgomoly; **galaktographia**, a tejnedvek leírása; **galaktologia**, tejnedvtan; **galaktomastoparektoma**, tejuülevény a mellen;

galaktometer, tejmérő; **galaktophag**,

tejjel táplálkozó (ember); **galaktophora**,

a tejképződést elősegítő szerek;

galaktoplerosis, tejbőség; **galaktopōa**,

tejkészítő szerek; **galaktopoesis**,

tejképződés; **galaktoposia**, tejjel gyógyítás;

galaktopot, tejjívő; **galaktopyra**,

galaktopyretos, tejláz; **galaktorrhōa**,

tejfolyás; **galaktosis**, tejjé változás

(a testben); **galaktostasis**, tejtörlődés;

galaktotrophia, tejjel táplálás;

galakturia, tejjelzés.

galamment, *fr.* (gálámán), finomul,

csinosan, udvariasan.

galan, *fr.* (gálán), szerető.

galanga, *gg.* *nt.* galanya-gyökér,

hasznos mint az emésztést elősegítő szer.

galant, *fr.* (gálán), udvarias, nyájas;

deli, csinos, ékes; buja; **galant betegség** = bujasenyv;

galanteria, udvariaság, finomság;

diszmű, diszárú; szerelmeskedés;

galanthomme (gálántompm), udvarias ember, világi.

galanthus, *nt.* hóvirág.

Galathea, *gg.* a hitrege szerint istennő, ki Acis juhászt szerette.

galaxias, *gg.* *csill.* tejut.

galeere, *ném. galère, fr. gálya.*

Galenus, *gg. híres ó görög orvos.*

galeomachia, macakaharc; **galeomyomachia**, macska és egérharc.

galeria, *fr. (galerie), oszlopos csarnok, rácsosal v. karfákkal kerített folyosó; bányafolyosó, tárna; karzat (színházban).*

gallondsi-aga, *török, a matrózok főnöke.*

gallae, *lat. gubacs, suska.*

gallicismus, a francia nyelv saját-sága.

Gallia, *lat. Franciaország; gallicomania = gallomania; gallicus morbus*, bujasenyv; **gallus**, *lat. kakas; francia.*

gallimathias, zagyva-beszéd, szó-zavar, szózavarek; badar beszéd, badar-ság, üres beszéd.

gallinaceae, *lat. tyukfélék.*

galloche, *fr. (gállos), sárcipő.*

gallon, angol ürmérték, fölöstatik 4 quarta vagy 8 pintre; 2 gallon tesz egy peck-et; 8 gallon = 1 bushel; 64 gallon = 1 quarter; egy gallon = 4,5119 litre, vagy 3,100 bécsi pint.

galloman, *lat.-gg. franciakedvelő;*

gallomania, franciakór; utánzása mindenek a mi francia; **gallophil**, a franciák barátja.

galmei, *ásvt. gálma, horgpat.*

galop, *fr. (gálop), nyargalás, vág-tatás; galopade*, tánc; **galopin** (gálo-pen), nyargalóc; **galopirozni**, nyar-galni, vágatni.

galvanicus, *itan. galvános, galváni, galván; galvanismus*, galvánosság; Galvani bolognai tanár által 1791-ben fölfedezett állati villamosság, mely minden dörzsölés nélkül mutatkozik, ha bizonyos számú, különböző ércből készült, p. o. ón- és rézlemezeket meg-nedvesített papirostáblák vagy posztó segítségével fölváltva egymásfölé helyezünk; **galvanizálni**, valamely tes-tet, p. o. embert azon állapotba helyezni, hogy ama villamos tünemények mutatkozzanak rajta, vagy azok hatását érezze.

gamander, *ném. nt. tarorja.*

gambit, *fr. cselhuzás a sakkjátékban; csánkvetés.*

Gambrinus, a monda szerint német-orosz király, ki a sörfőzést föltalálta.

gamin, *fr. (gámen), utcai suhanc.*

gamma, a görög ábéce harmadik betűje; a guidoni hanglajtorja neve, melynek alaphangját a g betű képezi.

gamologia, *gg. a különböző házassági szokások tudománya.*

gandsur, a buddhisták valláskönyve.

ganglion, *gg. bt. idegduc, idegfonat; porcos kinövés; ganglütis*, idegduc-lob.

gangrána, *gg. kört. üszög, fene.*

gant, *ném. árverés; csödárverés.*

Ganymedes, *gg. a hitrege szerint: Jupiter kegyence és pohárnoka; aljas értelemben szép fiu, kivel a férfiak faj-talankodnak.*

garantia, *fr. (garantie = gáránszi), jótállás, kezesség; biztosíték; garan-tírozni*, jótállani, kezekedni (valamiért); biztosítani (valamit).

garçon, *fr. (gárszon), nőtelen, nem házias, nőtelen ifju legény; szolga (különösen fogadóknban), pincér; garçon de boutique* (— dö butik), boltos-legény; **en garçon**, mint ifju legény.

gárda, *fr. (garde = gárd), őrhad, őrség; testőrség, testőrsereg; garde du corps* (gárd dü kor), testőrség; **garderobe** (gárdrob), ruhatár, összes ruházat; **gárdista**, testőr.

gargarisatio, *gg. gyógyt. gurgulázás, toroköblítés v. mosás; gargarisma*, toroköblítő, torokviz.

garni, *fr. (gárni), fölszerelt, butoro-zott; borított, szegélyezett, körülrakott; garnírozni*, szegélyezni, körülrakni, fölkészíteni, fölékesíteni; **garnirung**, szegélyzet, ékitmény; **garnitúra**, szegélyzet, beborítás; fölékesítés, földiszítés, fölcifrázás; diszitmény, ékitmény, cifrázat; fejk, fejdisz (nőknél); teríték, evőeszköz; berakott vagy hamis fogszor.

garnison, *fr. helyőrség, várőrség.*

garrulus, *lat. állatt. szajkó.*

garter, *ang. térdszij, térdszalag.*

gas, légszesz, gáz; **gasometer**, légszeshmérő; légszesztartó.

gasconade, *fr. (gászkonád), nyegle-ség, kérkedés, hanyavetéség.*

gasteralgia, *gg. kört. gyomorfájda-lom, v. fájás; gasteranax*, a gyomor-

nak emésztő működése; **gasteremphaxis**, gyomorterhelés; **gastrenteritis**, gyomor- és bélgyulladás; **gastrepatitis**, gyomorgyuladással egybekötött májlob; **gastricismus**, azon orvosi vélemény, hogy a betegségek nagyobb része a gyomortól származik; **gastricus**, az altestet v. gyomrot illető, minek oka, v. fészke a gyomorban van; **gastriliquor**, gyomornedv; **gastrillog**, hasbeszélő; **gastrilogia**, hasbeszéd; **gastrimarg**, nagyehető; **gastrismus**, gyomorterhelés, gyomor-romlottság; **gastritis**, gyomorlob; **gastrobrosis**, a gyomor átlukadása; **gastrocele**, gyomor-sérv; **gastrocystitis**, gyomorgyuladással összekötött húgyhólyaglob; **gastrodynia**, gyomorfájás; **gastrolater**, kinek a has az istene; **gastrolith**, gyomorkő; **gastrologia**, gyomortan; **gastromania**, telhetetlenség ételben, itálban; **gastronephritis**, gyomorgyuladással összekötött veselob; **gastronom**, ki a jó falatokat szereti; ki finom, izletes ételeket készít, étművész; **gastronomia**, étművészet; **gastropankreatitis**, gyomor- és fodormirigylob; **gastropathia**, gyomor-fájdalom; **gastrophilus**, ki a gyomrátszereti; **gastrophthisis**, gyomor- vagy hassorvadás; **gastropoda**, állatt. hason-mászók; **gastrorrhagia**, vérhányás; **gastrorrhaphia**, a has összevarrása; **gastrorrhoe**, hasmenés, tejszékelés; **gastroseisis**, gyomorrázkódás; **gastrosis**, minden gyomorbetegség; **gastrosplenitis**, gyomor- és lépgyulladás; **gastrostenosis**, gyomor-szűkülés; **gastrotomia**, a has fölmetszése.

gaucherie, fr. (góseri), ügyetlenség.

gaze, fr. (gáz), fátyolszövet, patyolat.

gazella, perzs. állatt. zerge; antilop, zerna.

gazette, fr. (gászett), ujság, hirlap.

gazophylacium, gg. kincstár.

geber, perzs. a tüzimádók papja.

gedekli, tör. a szultán lovas testőrsége.

gehenna, zsidó, pokol.

gelasini dentes, lat.-gg. tul. nevetőfogak; metszőfogak (melyek t. i. a nevetésnél láthatók).

gelasmus, gg. kórt. nevetés; kül. görcsös nevetés.

gelatine, fr. (zselatin), kocsonya; **gelée**, fr. (zselé), fagyalt, aludt lé, kocsonya.

gemelli, lat. ikrek; **geminalni**, ikeresíteni, kettőztetni; **geminatio**, ikeresítés, kettőztetés; **geminus**, kettős; iker.

gemmatio, lat. bimbózás.

gemma, lat. metszett drágakő (gyűrűhöz stb.).

gènant, fr. (zsenán), a mi valakinek terhére van v. esik; a mit valaki röstell; fészkes, szűk, szoros (p. o. ruha, csizma).

gendarme, fr. (zsándárm), csendőr; **gendarmerie** (zsándármeri), csendőség; **gendarmes** (zsándárm), csendőrök.

gène, fr. (zsen), fész.

genealog, gg. a ki a nemzetségek leszármazását ismeri v. ismerteti; **genealogia**, nemzetségi leszármazás, származásrend; nemzetségsímsé; nemzetséglajstrom v. tábla; **genealogicus**, nemzetségsímsmereti; származási rend szerinti.

generalis, lat. mn. közönséges, általános; fő...; köz...; fn. tábornok, vezér, hadvezér; **generalatus**, tábornoki méltóság, tábornokság, vezérség; tábornok kormányzása alá rendelt terület; **general-auditor**, főhadbíró, tábornokkari hadbíró; **general-bass**, származott alhang; **general-court**, ang. (dsenerel kort), az éjszakamerikai államokban annyi mint: országgyűlés; **général en chef** (zsenerál án sef), fővezér; **generalisálni**, általánosítani; **generalisatio**, általánosítás; **generalis congregatio**, (megyei) közgyűlés; **generalis perceptor**, főadószedő; **generalissimus**, fővezér; **generalitas**, általánosság; tábornokság; tábornok; hadvezérség, hadvezérkar; **generaliter**, általában, egészben véve; **general-karte**, valamely világrész v. ország térképe; **general-lieutenant** (—liöt'nánt), alhadvezér, altábornagy; **general-major**, vezérőrnagy; tábornok; **general-marsch**, közriadal, nagy riadal; **general-pardon**, közbocsánat, közkegyelem; **géné-**

ral-procurateur (—prokurator), fő-államügyész; **general-quartiermeister**, főszállásmester; **general-stab**, tábornoki kar, vezérkar, tábornok; **general-vicarius**, püspöki v. érseki helytartó.

generatim, *lat.* általában, egészben véve.

generálni, *lat.* nemzeni; **generatio**, nemzés, nemződés; nemzedék, ivadék, ember-íz; **generator**, nemző, törzsapa; gózkatlan.

generoux, *fr.* (zseneró) = generosus
generice, *lat.* általánosan; **genericus**, nemi, nembeli; általános; **generis communis**, him- és nőnemű; **g. feminini**, nőnemű; **g. masculini**, himnemű; **g. neutrius**, köznemű; **g. omnis**, mindhárom nemű.

generosus, *lat.* nagylelkű; **generositas**, nagylelkűség.

genesis, *gg.* eredés, keletkezés; eredet; Mózes első könyve.

genialis, *lat.* lángeszű, lángelmű; **genialitas**, lángész, lángelműség; **genic**, *fr.* (zseni), lángelme, lángész; **genie-corps** (—kor), mérnöki kar; várnoktest.

genirozni, *fr.* (géner = zsené), nyomni, szorítani (mint a csizma); szűknek, feszesnek lenni (mint az öltöny); terhére lenni; átallani, röstelleni (vmit); zavarba jöni, zavarba hozni.

genitalia, *lat. bt.* nemzőrészek; **genitivus**, sajátító eset, bir-eset; birtokéjtés, második eset; **genitor**, nemző; szülő; **genitores**, nemzők, szülők.

genius, *lat.* nemtő, őrszellem, őran-gyal; szellem; elme, teremtő lélek, teremtő szellem; **genius saeculi**, kor-szellem;

gennah, *arab.* (dsennáh), a mohamedánok paradicsoma.

genre, *fr.* (zsánr), nem, faj; **genre-kép**, életből vett kép; életkép.

gentiana, *lat. nt.* tarnics.

gentilhomme, *fr.* (zsántilomm), nemes, nemes ember.

gentleman, *ang.* (dsentlmen), művelt ember, uri ember; derék becsületes ember.

gentry, *ang.* (dsentri), az alsó nemesség Angolországban.

genuflexio, *lat.* térdhajtság.

genuinus, *lat.* valódi, igazi.

genus, *lat.* nem; nemzedék.

geobiologia, *gg.* a föld életéről való tan; **geocentricus**, a mi a föld középpontjára vonatkozik, a mit a föld középpontjából tekintünk; **geocyklik**, gép, mely a földnek napkörüli forgását mutatja; **geodasia**, földmérés; földosztás; **geode**, *asot.* csörgökő, saskő; **geodynamik**, a föld működő erőiről szóló tan; **geognosia**, földisme, földalaktan, földrétegtan; hegyisme; a sziklafajok és kőzetek ismerete; **geognost**, földismerő; **geognostika** = geognosia, **geogonia**, földképződés; földképződéstan, földalakulástan, a föld eredetéről szóló tan; **geograph**, földleíró, földrajzó; **geographia**, földrajz, földirat, földleírás; **geographiai mérföld**, az egyenlítő fokának $\frac{1}{15}$ része = 7,41 kilomètre; **geographicus**, földirati, földrajzi; földirói; **geohydrograph**, föld- és vízleíró; **geohydrographia**, föld- és vízleírás; **geolog**, földtudós; **geologia**, földtan; **geologicus**, földtani; **geomantia**, jövődőlés földből és fővenyből; **geometra**, földmérő; **geometria**, földmérés, mértan; **geometricus**, földmérői, mértani; **geonomia**, a művelhető földfajok ismerete; **geophag**, földevő; **geoponica**, földművelésről szóló iratok; **georgika**, földművelésről szóló költemények (Virgiltól, Delilletől); **georgikon**, gazdasági iskola v. intézet; **Georgius**, finév = földműves; György; **georgophilus**, a földművelés kedvelője; **geoskop**, földvizsgáló; **geoskopia**, földvizsgálás; **geostatik**, föld-súlyegyentan; **geothermometer**, földmelegség-mérő; **geotomia**, a föld fölosztása.

geranium, *nt.* gerely.

germani, *lat.* édes testvérek.

Germania, *lat.* Németország; **germanismus**, németiség, németes kitétel; **germanizálni**, németesíteni.

germinal, *fr.* (zserminál), a francia forradalmi naptárban martius 21-től april 19-ig terjedő hónap, fakadó hónap.

gerokomia, *gg.* gyógyt. az öregek ápolása; **geront**, a legöregebb.

gerundium, *lat.* állapotjegyző.
gerusia, *gg.* a vénék tanácsa; a mai görögországi államtanács.

Geryon, *gg.* az ó görög monda szerint három fejű óriás Spanyolországban, kinek számos baromnyája volt, s kit Herkules agyonvert.

gesticulálni, *lat.* kezét v. tagjait jártatni; **gesticulatio**, tagjáték, tagjártatás, taglejtés.

gestio, *lat.* igazgatás; viselés, vitel; ügyvitel.

gestus, *lat.* tagvitel, tagtartás.

geum, *nt.* ciklász.

geusionosus, izlésbetegség, beteges izlés.

gense, *fr.* (*gueux* = gő), koldus; így nevétek azon pártot, mely 1565-ben Németalföldön Spanyolország uralma ellen alakult.

giaur, *török*, hitetlen, pogány, nem mohammedán.

gibelline, a német szentbirodalmi császárok pártján levő.

gig, *ang.* (gigg), könnyű, kétkerekű s egyfogatú kocsi.

gigans, *gg.* óriás; a hitrege szerint a gigasok a földnek v. Gáának fiai és Saturnusnak testvérei valának, kik Jupiter től a trónt elvitatni akarván, az eget ostromlá; **giganteszk**, óriási; **gigantomachia**, az óriások harca az istennel.

gilet, *fr.* (zsilé), mellény.

giovine Italia, *ol.* (daovine —), fiatal Olaszország, neve azon pártnak, mely Olaszország egységét tűzte ki zászlójára (1859. előtt).

giraffe (zsiráf), *állatt.* tevepárduc.

girandole, *fr.* (zsirándol), álló villár, álló gyertyatartó.

girant, *ol.* (dsiránt), forgató; **girat(ar)** (dsirátár), forgatmányos; **giri-rozni**, átruházni, forgatni; **giro** (dsiro), pénzforgás, pénzkerengés; forgatmány; bürze; sardiniai igen tüzes bor; **giro-bank**, forgató-bank; **giro in bianca**, üres forgatmány.

gironde, *fr.* (zsiromd), mérsékelt párt a francia forradalom idejében; **girondistá** (zsi—), ezen párt tagja.

Gisela, ó német női név: tüss.

gitaná, *spany.* (ohitána), cigányzó.

glace, *fr.* (glász), *tul.* jég; fagyalt; tükörüveg, kocsiüveg.

glacé, *fr.* (glászé), fagyott; mázzal bevont; igen fényes.

glacirozni (*fr.* glacier = glászé), fagyalni, fagyasztani; cukorral beborítani; fényesíteni, simítani.

glacis, *fr.* (glász), vársík, vármező, vártér (a sáncan kívül levő térség).

gladiator, *lat.* viador, küzdő, vivő.
gladii jus et potestas, *lat.* vérhatalom, pallosjog.

gladulus, *nt.* dádoska.

glagoliti alphabet, ó szláv ábécé.

glandula, *lat.* mirigy.

glasura, máz, üveg máz.

glauedo, *uj lat.* **glaukoma**, *gg.* káprázat; *kórt.* szemfényvesztés, hályog.

gleba, *lat.* göröngy, rög; **glebae adscriptus**, rőghöz kötött, rabszolga.

glechoma, *nt.* repkény.

gleditsehia, *nt.* lepénfa.

gletscher, *ném.* (*fr.* glacier = glászé), jégmező az alpesek között.

gleukometer, *gg.* mustmérő (a cukortartalom meghatározása végett; föltalálta Chevalier 1804-ben Párisban).

gl. m. = **gloriosae memoriae**, *lat.* dicsőséges emlékezetű.

globositas, *lat.* tekédedtség, tekealakuság; **globularia**, *nt.* gubóvirág; **globulosus**, gömbölyű, gömbös v. golyós szerkezetű; **globus**, gömb, golyó, teke; **gl. coelestis**, égteke; **gl. terrestris**, földteke.

gloire, *fr.* (gloár), **gloria**, *lat.* dics, dicsőség; dicsfény, szentfény; **gloria in excelsis Deo**, dicsőség a magasban az istennek; **glorificálni**, dicsőíteni; **glorificatio**, dicsőítés; **gloriola**, dicsfény, dicsugár; **gloriosa**, *nt.* dicsőke; **gloriosae memoriae**, dicső emlékezetű; **gloriosus**, dicső, dicsőséges, dicsőteljes.

glossa, *gg.* szómagyarázat, magyarázó jegyzet, széljegyzet.

glossagra, *gg.* *kórt.* köszvényes nyelvfájdalom; **glossalgia**, nyelvfájás; **glossanthrax**, nyelvfekély.

glossarium, *lat.* jegyzékönyv, magyarázó szótár; **glossator**, magyarázó,

szómagyarázó; a középkorban a római jog magyarázója.

glossitis, *gg. kórt.* nyelvgyulladás, nyelvrák; **glossocela**, nyelv-izsam; **glossocoma**, nyelvgörcs; **glossodesmus**, *bt.* nyelvfék; **glossograph**, széljegyzetíró; **nyelvtudós**; **glossographia**, nyelvelírás; **széljegyzet-írás**; **glossolysis**, nyelv-szélhűdés; **glossoncus**, nyelvdaganat; **glossoparektama**, igen hosszú v. igen nagy nyelv; **glossopetra**, nyelv-kövéletek; **glossoplegia**, nyelv-szélhűdés; **glossoptosis**, nyelv-izsam; **glossorrhagia**, nyelvvérzés; **glossoscirrhus**, nyelvrák, nyelvfene; **glossospasmus**, nyelv-görcs; **glossotomia**, nyelvboncolás.

glottis, *gg. bt.* hangrész; **glottolalia**, idegen nyelvek beszélése; **glottologia**, nyelvtudomány; **glottomania**, előszertet idegen nyelveken beszélni.

Gloucester (Gloszter), angol grófság, és hercegi cím.

Glyceria, *gg.* női név: az édes, kellemes, szende; **glycerin**, *vt.* olaj-éd; **glyceryl**, *vt.* olaj-édely; **glycion**, higviric, édesgyöggér; **glycium**, *vt.* édeny; **glycyphag**, édesség-kedvelő, nyalánk; **glycyphagia**, édesség-kedvelés, nyalánság; **glycyplikron**, *nt.* keserédes csucsor; **glycyrrhiza**, higviric, édesgyökér; **glycyrrhizin**, *vt.* higviricdék.

glyph, *gg.* hasadék, repedék; hasíték; rovátk, rovaték; **glyphanon**, vésű; **glyphik**, faragóművészet, műfaragás, képfaragás, rézmetzés, képzőművészet; **szobrászat**; **glyphogene**, acélmetszéshez való maró-szer; **glypten**, ércebe v. kőbe metszett vagy vésett alakok; faragott kövek; **glyptik** = **glyphik**; **glyptographia**, faragott kövek v. képek leírása; **glyptothek**, szobortár, szobor-gyűjtemény.

gnathalgia, *gg. kórt.* arcfájdalom; **gnathoplastik**, arcképződés; **gnathospasmus**, arcgörcs.

gnom, *gg.* földmanó, mátoha; **gnoma**, elvmondatt, költői elvmondatt, emléke, emlékszó; **gnomicus**, elvmondattos; **gnomolog**, emlékmondatt-gyűjtő; **gnomologia**, emlékmondattok gyűjteménye.

gnomon, *gg.* a napóra mutatója, nap-

mutató; szögletmérték; **gnomonik**, napóratán.

gnoseologia, *gg.* ismerettan; **gnosis**, titkos ismeret; rejtett erők ismerete; **gnostikus**, titokismerő, vallás-bölcs; **gnostologia**, mindent-tudás.

god damn, *ang.* (goddem), az isten verjen meg (engem).

godmiché, *fr.* (godmisé), buja nők által fajtalanságra használt mézgeszkezők.

god save the king v. queen, *ang.* (god szev the king v. kvin), az isten tartsa v. áldja meg a királyt v. királynét.

goét, *gg.* varázsló; **goétia**, varázslás (a gonosz szellemek idézése által).

gog, és **magog**, *zsidó*, veszedelmes pusztító ellenség.

gojun, *zsidó*, nem zsidók, keresztények és pogányok.

golf, *ném.* (golfo, *ol.*), öböl, tenger-öböl.

golgotha, *chald.* Jeruzsálem melletti vesztőhely.

gomphiasis, *gg.* fogvadás.

gomphrena, *nt.* bodonpót, biberka.

gonagra, *gg. kórt.* térdköszvény;

gonalgia, térdfájás; **gonarthrocace**, csukló-rák; **gonatalgia** = **gonalgia**.

gondola, *ol.* sajka, ladik, velencei csónak; **gondoliere**, sajkás, csónakos; **gondollera**, sajkás-dal.

gonocystitis, *gg. kórt.* ondóhólyaglob; **gonocystoncus**, ondóhólyagdaganat; **gonocystopyosis**, ondóhólyaggenyedés; **gonopoësis**, ondóképződés.

gonfalon, *fr.* **gonfalone**, *ol.* kis lobogó a dsidán; **gonfaloniero**, zászlótartó, zászlós ur; a San marinoi köztársaság főnöke; rendőri hivatalnok az egyházi államban.

gongrona, *gg. kórt.* kemény nyakdaganat.

goniometer, *gg. mt.* szögmérő; **goniometria**, szögmértan, szögmérés.

gonobolismus, *gg. kórt.* ondófecskendés; **gonocele**, ondósérv, ondóömlés; **gonopöa**, ondókészítő-szerek; **gonorrhoea**, ondófolylás; kankó; takár; **gonoscheocele**, ondódedény-sérv.

gonyagra, *gg. kórt.* térdköszvény; **gonyalgia**, térdfájás; **gonyoncus**,

térddaganat; **gonyophysema**, nagyobb szerű térddaganat; **gonyorrhema**, csuzos térdfájás.

gordius, *lat. állatt.* vízi agyagfűrő; sodorka; **g. medinensis**, medinai fonálféreg, bőrféreg.

gordiusi csomó, Gordius phrygiai király által Nagy Sándornak föloldás végett átadott, az utóbbi által karddal kettévágott csomó; *étv. ért.* legyőzhetlennek látszó nehézség.

Gorgo v. Gorgone, a görög hitrege szerint rémülést gerjesztő női szörny, kigyóhajakkal, s kővé dermedtő tekin-tettel; ily szörny vala a három testvér, u. m. Medusa, Stheno és Euryale.

gorsi, *perzs.* könnyű lovasok; **gorsibasi**, azok vezére.

gossypium, *nt.* gyapot, pamut.

Gottfried, ó német finév: az istennel békét tartó.

Gottlieb, ó német finév: istenszerető.

gourmand, *fr.* (gurmán), ki a jó falatokat szereti.

gout, *fr.* (gú), izlés; tetszés; **gouté**, **gouter** (guté), uzsonna; **goutirozni**, izelni; tetszésére lenni, szenvedhetni.

gouvernante, *fr.* (güvernánt), nevelő; **gouvernement** (güvernemán), kormány; **gouverneur** (güvernór), kormányzó; nevelő; **gouvernirozni** (*fr.* gouverner = güverné), kormányozni

gráca, *gg.* görög iratok, könyvek, munkák.

grace, *fr.* (grász), kegy, jóindulat; kellem, báj; **grace à Dieu** (grász á Dió), hála istennek.

gracilis, *lat.* nyulánk, karcsu; **gracillitas**, nyulánkság, karcsúság.

gracieux, (grászió), kegyes, kellemes, bájos.

gracisálni, görögösködni; **gracismus**, görögösség; görög nyelvsajátság; **gracitas**, görögtség, görög írásmód; a görög nyelv ismerete; **grakoman**, görögutánzó, görögösködő; **grakomania**, görögkór, görögösködés.

gradatim, *lat.* fokónként, lépcsónként; **gradatio**, fokozás; fokozat, lépcsőzet; **gradiatio**, *barb.-lat.* fokokraosztás (térképeken); **gradirozni**, sóvizet pároltatni, tömitni; aranyat

kifőzni, hogy elevebb színe legyen; **gradualis**, fokónkénti, lépcsónkénti; **gradualis-disputatio**, tudományos vita valamely főiskolai rang elnyerése végett; **gradualiter**, fokónként, lépcsónként; **graduálni**, fokokra osztani, tudor-rangra emelni; **graduatio**, fokokraosztás; tudori rangra emelés; **graduatus**, tudor-rangra emelt, akadémiai rangot nyert; **gradus**, fok; lépcső; mérték; származati íz; (tudor) rang; **gr. ad Parnassum**, lépcső (mely) Parnassus hegyére (vezet); címe egy latin hangmértani kézikönyvnek; **gr. cognationis**, rokonsági iz.

Graham (Grem), angol államférfiu.

grammaire, *fr.* (grámer), nyelvtan; **grammaticalis**, *lat.* nyelvtani; **grammaticaster**, tudatlan nyelvtanító; **grammaticus**, nyelvtanító, nyelvtudós; nyelvész; **grammatika**, *gg.* nyelvtan; **grammatista**, az ó görögöknél a helyesírás, olvasás és beszéd tudományának tanítója; latin nyelvtan-tanuló; **grammatolatria**, betűhöz ragaszkodás a szellem mellőzésével; **grammatologia**, nyelvtanítás tudománya.

gramme, *gg.* a legcsekélyebb súly a francia súlymértékben = 0,06 vámfont.

gran (*lat.* granum), szemecs, szemér; gyógyszer-tári súly, mely körülbelül oly nehéz, mint a száraz borszem; 20 szemér tesz egy terecset (scrupel); 60 szemér annyi mint egy drachma.

grán (grain), ötvös-súly, aranyban $\frac{1}{12}$ karat; ezüstben $\frac{1}{12}$ lat.

grana, *lat.* magok, szemek; **granarium**, magtár.

granat, *ésvt.* szömögy, gránát (drágakő).

granate (*fr.* grenade = gránád), gránát, gyújtó, pattanó golyó.

grandaevus, *lat.* koros, élemedett.

grand-aumonier, *fr.* (grán-tómonió), Franciaországban az első udvari pap, ki a király által rendelt alamizsnát kiosztja.

grande, **grandes**, *spany.* ország-nagyja, országnagyjai Spanyolországban.

grandeur, *fr.* (grándör), nagyság, magasság, méltóság, föntség; **grandezza**, *ol.* **grandeza**, *spany.* az ország

nagyjának méltósága; büszke magaviselet, előkelő gög.

grandios, *ol.* nagyszerű.

grand-seigneur, *fr.* (grán-szenyőr), nagyúr.

granit, *ásvt.* magla, gránitkő; maglakó.

granivorae, *lat.* magevők (madarak).

graphedion, **graphelon**, **graphidion**, *gg.* irón, rajzón; **graphika**, írás, rajzolás mestersége; **graphice**, iratilag, szépirásilag, szépen (írni); **graphit**, *ásvt.* irla, rajzla, vasas szén; **grapholith**, számpala; írópala; palavessző; **graphometer**, szögletmérő.

grassálni, *lat.* dühösködni, dühöngni, dulni, pusztítani.

gratia, *lat.* kegy, kegyelem; kegyelmezés; báj, kellem; kegyistennő; **gratiale**, kegyajándék; **gratias!** (t. i. ago) köszönöm! **gratifikálni**, megjutalmazni; **gratiola**, *nt.* csikorka; **rationales litterae**, kegyelemlevél; **gratiose**, kegyesen; **gratiosus**, kegyes, kegyelmes; **gratis**, ingyen; **gratuitus**, ingyeni, ingyenváló.

gratulálni, *lat.* örvendeni; szerencsét kívánni vkinek, megköszönteni vkit; **gratulation**, örvendezés, szerencsekívánás; megköszöntés.

graválni, *lat.* nehezíteni, sulyosítani, terhelni; **gravamen**, sérelem; **gravamina**, sérelmek; **gravatus**, terhelt; **gyanus**; vádolt.

gravedo, *lat. kórt.* a tagok nehézsége; nátha.

graveolens, *lat.* erős, kellemetlen szaga.

graveur, *fr.* (grávör), metsző, acél-, rézmetsző; vésnök.

gravida, *lat.* terhes (nő); **graviditas**, nehézség; terhesség.

gravirozni, *fr.* (graver = grávé), metszeni, vézni (rézbe, acélba).

gravis, *lat.* nehéz, sulyos; **gravitas**, nehézség; komolyság, méltóság.

gravitálni, *lat.* nehézkedni; **gravitatio**, nehézségi erő, nehézkedési erő, nehézkedés, sulyerő.

gravure, *fr.* (grávür), rézmetszés.

Great-Britain, *ang.* (Gret-Britt'n), Nagy-Britannia; **great-charter**, *ang.* (gret-charter), nagy-szabadságlevél.

greenbay, *ang.* (grínbeh), zöld öböl (Éjszakamerikában); **green mountains** (— mautens), zöld hegyek u. o.; **green park** (— párk), zöld állatkert Londonban.

greffe, *fr.* (greff), hivatalszoba, iroda; **greffier** (greffié), irnok, jegyző-könyvvezető.

gregatim, *lat.* csoportonként, seregenként, csoportosan, seregesen.

Gregorius, *gg.* éber, szemes, vigyázó; Gergely, Gerő (finév); **gregoriani** v. **gergelyi naptár**, XIII. Gergely pápa által megjavított és 1582-ben életbe léptetett naptár, mely a korábbi juliani naptárhoz képest 12 nappal előbbre van.

grelouchon, *fr.* (greluson), a házasnőnek titkos szeretője.

gremialis, *lat.* kebelbeli; **gremium**, kebel; testület.

grève, *fr.* (grev), főnyes folyópart; **greve-tér**, vesztőhely a Szajna partján Párisban az első francia forradalom idejében.

griffo, *spany.* néger és mulatt szülöktől nemzett ember.

grimace, *fr.* (grimász), fintor, fintorgás, fintorkodás.

griphi, *gg.* szó- és szótagrejtvények.

grippe, *ném.* náthaláz, náthahurut.

grisette, *fr.* (griszet), szürke polgárnői öltöny; varróleány.

grog, *ang.* (grog), rummal és cukorral elegyített vizital.

groom, *ang.* (grúm), legény, lovászelegény; csatlós.

gros, *fr.* (gro), nagyja, főrésze valaminek; **garas**; **gros d'armée** (gro d'armé), a sereg zöme; fősereg; **gros de Naples** (gro dö Nápl), **gros de Tours** (gro dö Túr) stb. nehéz selyemszövet (a gyár helyéről nevezve, u. m. nápolyi, tursi stb.); **grossier** (groszie), nagykereskedő; **grossierete** (groszierté), durvaság, gorombaság, faragatlanság.

groteszk, *fr.* (grotesque), ritka, csodaszzerű, csodás, különös; nevetség, izetlen, tarkalékos, tarkabarka; **groteszk-táncos**, a táncjátékban azon táncos, ki nevetségés ugrásokat tesz.

grundirozni, német-lat. festésnél, aranyozásnál az alapszint rápamacsolni, alapszint adni; talajozni.

grupe, ném. *groupe*, fr. (grúp), tömb, csoport, csoportozat; kül. képcsoport; **gruppirozni**, csoportozni, csoportítani, csoportosítani, tömbesíteni, tömbözni; **gruppírozás**, csoportosítás, csoportozás, tömbözés; csoportozat.

gruyère, fr. (grüjer), svájci sajt.

gryllus, lat. tücsök.

gryphit, gg. ásv. grifkő.

gryphosis, gg. kórt. a körmök elrútálása.

guaco, spany. (gáko), ujjgranadai növény, kigyómarás ellenmérge.

guajacin, kivonat a gaják-fából, gajakadék; **guajacum**, nt. gajak.

guanaco, spany. állatt. lámateve.

guano, spany. madártrágya.

guardian, lat. zárdafőnök.

gubernaculum, lat. kormány, kormánylapát; **gubernator**, kormányzó; **gubernium**, kormányszék; kormánykerület; kormány.

guelf, ó ném. = welf.

guéridon, fr. (geridon); kis kerek asztal, melyre a gyertyatartót helyezik.

guerilla, spany. (gerilyá), harcos a fölkelte népből.

gueuse, fr. (gueux (gó) = koldus), csufneve a spanyolok ellen szövetséget németalföldieknek.

guide, fr. (gid), kalauz.

Guido, ó német finév = erdei lakos, erdész.

guignon, fr. (ginyo), szerencsétlenség a játéokban.

guildhall, ang. (gildhál), városháza Londonban.

guillotine, fr. (gillotin), (dr. Guillotin által föltalált) nyaktiló; **guillotinírozni**, nyaktiló által kivégezni.

guinea, ang. (gínni), **guineé**, fr. (gíné), aranypénz = 21 shilling; kelet-indiai karton.

gulpure, fr. (gipür), domboru himzés. **guirlande**, fr. (gírlánd), füzér, virágfüzér.

guitarre, fr. (gitárr), lant, gitár.

Guizot (Gizo), francia államférfi és író.

gulistan, perzs. rózsáskert.

gummi, lat. mézga, macskaméz; kórt. lágy csontdaganat; **g. arabicum**, arab-mézga; **g. elasticum**, rugó-mézga, törülő-mézga.

gurguran, indiai nehéz selyemszövet.

gurgurísálni, l. gargarísálni; gurgulázni, torkát öblíteni.

gustálni, lat. izelni, izlelni, kóstolni; lassan kiismerni, kitudni (az elfedett kártyát).

Gustavus, svéd finév: a harcos, a hős. **gustusus**, izletes; **gustus**, izlés.

gutta, lat. csep; **gutta cavat lapidem**, tul. a csep kivájja a követ; sok csep partot mos; **g. percha** (—percsá), v. **getáh pertja**, Borneo szigetén honos gutta-percha v. gutta-tubánfának megsűrített nedve, mely a kaucsukhoz hasonló, és majdnem épen úgy használatik; **g. opaca**, külső-hályog; **g. serena**, belső-hályog, farkas-hályog; **g. rosacea**, vörhenyeg az arcon.

gutturalis, lat. torok (betü, hang stb.).

guz, keletindiai róf = 0,666 mètre.

gymnasiális, gg. középtanodai; **gymnasiarch**, középtanodai főügyelő; **gymnasiast**, középtanodabeli tanuló; **gymnasium**, középtanoda; **gymnasta**, testgyakorló, testgyakorlat tanítója; **gymnastika**, testgyakorlás; **gymnasticus**, testgyakorlási.

gymnopode, gg. meztlábás barát.

gymnosophist, gg. ó indiai meztelenül járó bölcs.

gymnospermae, gg. nt. csupasz magvu növények.

gymnotus, gg. angolna.

gynáceum, gg. nőszoza, nőcsarnok, nőlak; **gynácismus**, asszonyiaskodás, asszonyi arcjáték, taglejtés (félelemnél stb.); **gynákeia**, havitisztulás; **gynákokratia**, női uralom; **gynakoman**, nőkörságos, nők bolondja; **gynakomania**, nővágy; nőkór; **gynakomatos**, kórt. oly férfi, kinek női mellei vannak; **gynakomorph**, nőies, asszonyias; **gynakonom**, a nők főügyelője; **gynakophag**, asszonyevő; **gynakophon**, női hang; kinek női hangja van. **gynandria**, gg. nt. himnős virág; **gynanthropos**, nőhim, himnő.

gynölogia, a nőnem természet-rajza, leírása.

gynatresia, *gg. kórt.* a méhüvelly becsukódása.

gyps(um), *lat. ásv.* gipsz, fész, kén-savas mészéleg.

gyratío, *lat.* keringés; *kórt.* szédelgés; kergekör, kergeteg.

gyrgaetum, bolondház.

gyroid, *gg. ásv.* kanyarképti; **gyromantia**, körjósulás, jövőndülés körbenjárás által; **gyrovagus**, országvilágkerülő, kóborló, országfutó, csavargó; **gyrus**, kör, kanyarulat.

H.

H., a vegytanban = köneny; mint római számjegy = 200; a hangrovat hetedik zöngéje.

h. a., = *hoc anno*, v. *hujus anni*, *lat.* ezen évben, ezen évi.

habeas corpus acta, angol alaptörvény 1679-ből, a kezdő szavakról így nevezve, célja a személyes szabadság biztosítása a törvényellenes elfogadás tilalma, a vádlott 24 óra alatti kihallgatásának elrendelése, s kivéve a főbenjáró büntetteket, a kezesség melletti szabad lábboni védelem megengedése által.

habenichts, *ném.* semmiházi.

habilis, *lat.* ügyes, alkalmas; **habilitas**, ügyesség, alkalmasság; képesség.

habitabilis, *lat.* lakható; **habitabilitas**, lakhatóság; **habitaculum**, lakhely; **habitans**, lakó; **habitatio**, lakás.

habitualis, *lat.* szokványos, szokott, szokásos, megrögzött; **habitus**, szokás; **habitus**, szokás; szokás által nyert készség, ügyesség; viselet, öltözet, ruházat; viselet módja, viselet, magaviselet, magatartás; **habitus non facit monachum**, *tul.* nem a ruha teszi a barátot.

haché, *fr.* (hásé), vagdalt, vagdalt husból, kápriból, citromból stb. készített étel; **hachirozni**, *fr.* (hacher = háse), vágni, vagdálni; **hachis**, *fr.* (hási), vagdalt hus.

hac itur ad astra, *lat.* ezen ut vezet a csillagokhoz, t. i. a dicsőséghez.

hac lege, *lat. tul.* ezen törvénnyel; ezen föltétel alatt.

hades, *gg.* árnyékvilág, alvilág.

hadschah, *arab*, zarándoklás, *kül.* Mekkába; **hadsi**, *török*, zarándok, tiszteletbeli címe annak, ki Mekkában mint zarándok megfordult.

hafi, *arab*, ki a koránt betéve tudja.

hagiograph, *gg.* szentek életirója;

hagiographa, ó szövetségbeli szentiratok, kivéve Mózes és a próféták iratait, tehát a zsoldárok, Salamon emlékmondatai stb.; **hagiographia**, szentek életirása; **hagiolatria**, a szentek tisztelése; **haglólog**, ki a szentekről tanít; **haglólogia**, tan a szentekről; **haglólogicus**, a mi a szentek életírását v. naptárát illeti; **haglólogium**, szentek naptára; **hagiomachia**, a szentek tisztelete miatti vita; **hagiopneumatik**, tan a szent lelkekről.

hagneuma, *gg.* szüz életmód, szüziesség.

hakim, *török*, bölcs, orvos; **hakimbasi**, főorvos; **hakim-efendi**, a szultán első udvari orvosa.

halbirozni, *ném.* felezni, ketté osztani, kétfelé osztani, ketté vágni.

halfcrown, *ang.* (háfkraun), *tul.* félkorona; ezüstpénz.

halleitik, *gg.* halászat; **halleutika**, halász-dalok.

halligraphia, *gg.* sóleírás, sóbányászat tudománya; **hallimus**, sóképződés.

hall, *ang.* (hall), **halle**, *ném.* csarnok, oszlopcsarnok.

hallelujah! *zsidó*, dicsérvjétek az urat! dicsértessék az ur isten! alleluja.

Halley (Hálii), angol csillagász.

hallucinatio, *lat.* káprázat, tévedezés, tétovázás.

halochemia, *gg.* sókészítés; **halogen**, sóanyag; **halographia**, sóleírás; **halometer**, sómérő, sóvíz-mérleg; **halometria**, azon mesterség, mely szerint a sör alkohol-tartalma amannak sóoldvasztási képessége által meghatározható.

halon, *gg.* kör, udvar a nap és hold körül.

haloskop, *gg.* sókémlő (eszköz); **halotechnia**, sófőzés, sóbányászat tudománya.

halurg, *gg.* sóaknász; **halurgia**, sóaknászat.

hämadenosis, *gg. kört.* véredények betegsége; **hämadosstosis**, a véredények elcsontulása.

hamadryade, *gg.* fa-nemtő, fanympa.

hämagogicus, *gg.* vérhajtó, vérürülést okozó; **hämalops**, véraakadmány.

hamam, *arab*, török közfürdő.

hämanthus, *gg. nt.* vérnye; **hämantin**, véryanag, véredék; **hämaphain**, sárga v. barna festőanyag, mely a vérvivonatban foglaltatik; **hämaporria**, vérhiány; **hämatapostema**, vérkelés; **hämatemesis**, vérhányás; **hämataencephalon**, agyvélő-vérzés; **hämathidrosis**, vért-izzadás; **hämatik**, vértan, tan a vérképződésről; **hämatin**, vérpir, berv, vérberve; **hämatismus**, vérzés, orrvérfolyás; **hämattit**, *ásvt.* vérkő, vérlé; **hämatocele**, *kört.* vérsérv; **hämatochezia**, vérszékelés; **hämatochrom**, vérpir; **hämatochisis**, vérzés; **hämatoecolia**, vérömlés a hasürben; **hämatoecolpus**, vérömlés a mékhüvelybe; **hämatoecystis**, vérhólyag; **hämatogaster**, vérömlés a gyomorba; **hämatographia**, véreírás; **hämatoides**, véres, vérhez hasonló; **hämato-kathartika**, vértisztító szerek; **hämato-kratia**, véruralom, vérontás által föntartott uralom; **hämatologia** = **hämatik**; **hämatoama**, vérdaganat; **hämatomantia**, jövendölés a vér minőségéből; **hämatometra**, anyaméh-vér-folyás, nádra-vér-folyás; **hämatomma**, véres szem; **hämatomphalus**, köldök-vérsérv; **hämatopathia**, vérbetegség; **hämatophobia**, vériszony; **hämato-phthalmia** = **hämatomma**; **hämato-poësis**, vértermődés; **hämatopoëticus**, vértermő; **hämatopsia**, a szem véres-sége; **hämatoptysis**, vérköpés; **hämatorrhoea**, **hämatorrhysis**, vér-folyás; **hämatosis**, vérképződés; a tápnedvnek vérré változása; **hämatoskopia**, vér-vizsgálás; **hämatospongus**, vérgomba, vértapló; **hämatostatik**, vérmozgás-tan; **hämatostatikus**, vérállító; **hämato-stein**, vérömlés a csontüregbe; **hämatotheologia**, véráldozat általi egésztelés tana; **hämatothorax**, vér-

ömlés a mellüregbe, tüdővérzés; **hämatoxylin**, kék berzsenpir; **hämatoxy-lon**, *nt.* berzsenfa, vérbélfa, kék berzsen; **hämaturesis**, haematuria, *kört.* vérvelés; **hämatus**, vérömlés a fül belső üregébe.

hamma, *gg. seb.* sérvkötő.

hämodia, **hämodiasmus**, *gg. kört.* a fog vásottsága (savanyuság miatt).

hämokathartika, *gg. gyógyt.* vértisztító szerek; **hämometer**, vérmérő; **hämopathologia**, vérkörtan; **hämophobia**, vériszony; **hämophthalmos**, véraakadmány; **hämoptoe**, **hämoptysis**, vérköpés; **hämormesis**, véltolulás, vértódulás; **hämorrhagia**, vér-folyás; **hämorrhaphia**, örökölt hajlam véredzésekre; **hämorrhinia**, orrvér-folyás; **hämorrhöa**, vér-folyás; **hämorrhoidalis**, aranyeres; **hämorrhoides**, **hämorrhöis**, **hämorrhöis**, aranyér; **hämorrhoskopia**, vérvizsgálat; **hämorrhysis**, vér-folyás; **hämoskopia**, vérvizsgálat; **hämostasia**, vérdugulás; **hämostatika**, vérállító-szerek; **hämothorax**, tüdővérzés; **hämuresis**, vér-

handsár, *török*, tör.

Hannibal, pun-zsidó finév = istennek kedves; karthagoi hadvezér; **Hannibal ante portas**, *tul.* Hannibal Róma kapui előtt; az ellenség, a veszély a küszöbön van.

hansa, *ó német*, szövetség, csoport; **hansa-városok**, szövetséges városok.

häräd, Svédországban törvényszéki kerület.

harangue, *fr.* (háráng), ünnepélyes beszéd; megköszöntő beszéd; izgató beszéd, izgatás; **haranguirozni**, ünnepélyes beszédet tartani.

harem, *perzs.* női terem, női lak.

härensiarch, *gg.* eretnekek főnöke; **härensiologium**, eretnekek lajstroma; **härensiomastix**, eretnekek ostora, ellen-sége; **härensis**, tévtan, eretnekség; **häreniticus**, eretnek; eretneki.

harlekin, *ném. arlequin, fr.* (árle-ken), bohóc, ugróc.

harmattan, forró, ártalmas szél nyugati Afrikában.

harmonia, *gg.* öszhang; öszhangzat, összehangzás, hangegyezés; egyezmény;

egyezés, egyesség; egyetértés; **harmonica**, *tan*, hangora; **harmonika**, jóhangzástan; **harmonikus**, öszhangu, öszhangzó; hangegyező; egyező; zenélyes; **harmonisálni**, összeegyezni, öszhangzani.

harmotom, *gg. ásvt.* mellékmetsző könnyüpat.

harpják, *gg.* női szörnyetegek, köromalaku kezekkel; a telhetlen kincs-vágy jelképei; **harpylia**, egyike a hárpiaéknak.

harras, gyapju- és selyemszövet.

hasard, *fr.* (hászár), vakszerencse, vaktörténet, véletlen, kockáztatás; **hasardirozni**, kockára tenni, kockáztatni; **hasard-játék**, szerencsejáték.

haesitálni, *lat.* akadozni, megakadni (beszédben); habozni; **haesitatio**, habozás; *kört.* akadozás, hebegés.

hasnadar, a török szultán kincstárnoka.

hati-serif, **hat-serif**, *török*, a szultán visszavonhatatlan rendelete.

haubitze, *cseh*, tarack.

hauriálni, *lat.* meríteni.

hausse, *fr.* (hóssz), áremelkedés, árszökkenés; **haussier** (hószíé), a ki az áremelkedésre számít.

hautbois, *fr.* (hóboa), *zen.* fönkürt, fónsip.

haute-volée, *fr.* (hotvole), *tul.* fönröpülés; előkelő társaság, a magas nemesség.

hautrelief, *fr.* (hórelie), emelt mű; magas emeltségü.

have, *lat.* üdvözlégy, isten veled; **have pia anima**, isten veled jámbor lélek (fóliat sírköveken).

hazard, *fr.* (hászár), eset, történet, véletlen, szerencse; merénylet; **hazard-játék**, kockajáték, vakjáték, szerencsejáték.

hear, *v. hear him*, *ang.* (hír *v.* hír him), *tul.* hallgassátok őt; halljuk!

heautognosia, *gg.* önismeret.

hebdomadarius, *gg-lat.* hetes.

Hebe, *gg.* a hitrege szerint az ifjúság istennője.

heber, 1) *ném.* lopó, lopótök, szívó, szívócsó; 2) annyi mint hebraus = zsidó.

hebes, *lat.* tompaelmű, buta.

hebraicitás, *lat.* a zsidó nyelv ismerete; annak sajtásága; **hebraicus**, héber, zsidó, izraélita; **hebraismus**, a zsidó nyelv sajtásága.

Hebridák, szigetcsoport az Atlantitengeren, Skótföld nyugati partján.

hectare, *fr.* (hektár), = 100 are.

hectica, *gg. kört.* aszkór; **hecticus**, aszkóros.

hectogramme, *fr.* = 100 gramme;

hectolitre = 100 litre; **hectometre** = 100 métre; **hectostère** = 100 stère.

hedera, *lat. nt.* borostyán.

hedisarum, *gg-lat. nt.* baltacim.

hedonismus, *gg.* azon bölcsészeti tan, mely a gyönyörűséget és érzéki élvezetet a legfőbb jónak állítja.

hedra, *gg.* ülés; *bt.* alfel, végbél; **hedrocele**, *kört.* végbél-sérv.

hedschra, *arab*, futamodás, Mohammed megfutamodása Mekkából Medinába 622. július 15., mely időtől a mohammedánok idószámítása kezdődik.

Hedvig, ó német női név = harcossnó, gyózőnő.

hedysma, *gg.* édesítő szer, minden szer, mely az orvosságnak kellemes illatot ad.

hegemonia, *gg.* hatalmi fönsőség.

hegira = hedschra.

hegumenos, *gg.* zárdafönök.

Heinrich, ó német finév = a haza fejedelme, ur a házban.

Hekate, *gg.* a hitrege szerint holdistennő.

hekatomba, *gg.* száz állat áldozása; *kül.* bikaké; **hekatomphonia**, 100 el-lenség megölése; **hekatontarch**, százados; **hekatostylon**, száz oszlopu csarnok.

Helena, *gg.* női név = a világító, ragyogó, hires; Ilona, Ilonka, Ilka, Lenke.

helenin, *vt.* örvényedék.

helenit, *ásvt.* napkő (opálfaj).

helianthus, *nt.* napvirág.

helichrysum, *nt.* vasvirág; sárga gyopár.

helicit, *gg.* csigakő.

helikoide, *gg.* csavarvonal, csigavonal; kacsaringó, pörge-vonal; **heli-kometria**, pörgevonal-mérés.

helikon, *gg.* a muzsák hegye.

heliocarpus, *gg. nt.* kunkor; **heliocentricus**, *csill.* napközépi; **heliognost**, napimádó; **heliographia**, napleírás; **heliolatria**, napimádás; **heliolith**, napkő; **heliometer**, *csill.* napmérő; **heliophobia**, iszonyodás a napvilágtól; **helios**, napisten, nap; **helioskop**, napcsó; **heliostat**, oly eszköz, melynél fogva a nap sugarai bizonyos helyre vettettek; **heliothermometer**, naphőmérő; **heliotrop**, *nt.* kunkor.

helix, *gg.* csavar, emelő-csiga.

helkoma, *gg. kórt.* kelés, fekély, tályog; **helkosis**, evedés, genyedés.

helktika, *gg.* hólyaghuzó-szerek.

Hellas = Görögország.

hellebarde, *ném.* alabárd; dárda-bárd.

helleborus, *gg. nt.* hunyor, fehér zászpa.

hellenek, ó görögök; **hellenismus**, a görög nyelv sajátsága; **hellenist**, a görög nyelv ismerője.

Hellespont, tengerszoros a Dardanellák mellett.

helminthogoga, *gg. gyógyt.* giliszta-hajtó szerek; **helminthiasis**, giliszta-kór; **helminthopyra**, gilisztaláz.

helopyra, *gg. kórt.* izzóláz.

helonias, *gg. nt.* lónya.

helos, *gg.* árpa (a szemén); tyukszem.

helosis, *gg. kórt.* forgatás, szemforgatás; sandaság.

helota, *gg.* spártai rabszolga.

helotika, *gg.* hólyaghuzó szerek.

helotis, *gg. kórt.* lengyelfürt.

helotismus, *gg.* rabszolgaság, elnyomási vágy.

helus, *lat.* korhely, dobzódó.

hemeralopia, *gg. kórt.* farkas-sötétje; **hemeralops**, tikvakos.

hemerocallis, *nt.* sárga liliom.

hemeropathia, *gg. kórt.* oly betegség, mely csak nappal mutatkozik vagy növekszik.

hemi, *gg.* (összetételekben), fél—; **hemianthrop**, félig ember; **hemicephalus**, félféjú szörnyeteg; **hemicyclus**, félkör; **hemioptia**, féllátás; **hemiplegia**, **hemiplexia**, a test fele részének szélhűdése; **hemiptera**, *állatt.* féltröpkék; **hemisphära**, félteke, félgömb; **hemistichium**, félvers.

hendazé (endásze), török róf = 0,666 mètre.

hendekagon, tizenegyszög; **hendekasyllaba**, tizenegy tagu vers.

henosis, *gg.* kiengesztelés, megösszebeköltetés; kibékülés.

heortologium, *gg.* ünnep-lajstrom.

hepar, *lat. bt.* máj; **hepatalgia**, májfájás; **hepatapostema**, májfekély; **hepatemphraxis**, májdugulás; **hepatherkosis**, májfekély; **hepatica**, *nt.* májfű; *gyógyt.* máj-gyógyszerek; **hepaticogastricus**, máj- és gyomorbeli; **hepaticus**, májbeteg, májkóros; **hepatirrhöa**, májkór által okozott hasmenés; **hepatistio**, tüdőkeményedés; **hepatit**, májkó; **hepatitis**, májlob; **hepatocoele**, májsérv; **hepatocysticus**, máj-és epehólyagbeli; **hepatographia**, májleírás; **hepatolithiasis**, májkő-termődés; **hepatologia**, májtan; **hepatomphalocoele**, máj-köldöksérv; **hepatoncus**, májdaganat; **hepatoparektama**, a májnak rendkívüli terjedelme; **hepatophthisis**, **hepatophthöe**, májvész v. sorvadás; **hepatorrhagia** v. **hepatorrhoea**, nyirkos hasmenés; **hepatoskopia**, májvizsgálat; **hepatosplenitis**, máj- és lépgyulladás; **hepatotomia**, májboncolás.

hepastos, *gg.* tüzisten, Vulkán.

heptachord, *gg.* hetedhang; **heptaëdron**, hétszög; **heptaëmeron**, a teremtés hét napja; **heptagon**, hétszög; **heptameter**, hét lábu vers; **heptandria**, *nt.* hét himszáluak; **heptarchia**, hét személy uralkodása v. kormányzása; hét királyság ó Angolországban; **heptateuch**, az ó szövetség hét első könyve.

Hera, *gg.* Zeus neje, Juno.

heracleum, *nt.* barsakánt.

Heraclés, *gg.* = Herkulesz; **heraklidák**, Heraklész utódai.

heraldika, címertudomány, cimertan; **heraldikus**, címertudós.

herba, *lat.* fű, levél; orvosi fű; **herbae**, füvek; **herbarisálni**, fűvet szedni; **herbarium**, fűvészkönyv, növénykönyv; kiszáritott növények gyűjteménye; **herba-theae**, *tul.* thealevél; **herbaté**, gyógyfüvekből készített ital.

Herberge, *ném.* szállás, tanya; *kül.*

hol a mesterlegények összegyűlnek, és ládájukat tartják.

herbivora, *állatt.* növényevő állatok, fűragók.

heredálni, *lat.* örökölni; **hereditas**, örökség; **heres**, örökös.

Herkules, *lat.* a leghíresebb görög hős és félisten; **herkulesi munka**, nehéz munka.

Hermann, ó német finév = harcos, harcfi, hős.

hermaphroditismus, *gg.* him-nős állapot; **hermaphroditá**, him és nő egy személyben, himnő.

hermelin, *állatt.* hölgyemnyét, hölgy; hölgybőr, hölgyprém.

hermenent, *gg.* értelmező, magyarázó; szentírás-fordító a régi keresztény egyházban; **hermeneutika**, értelmezéstan; *kül.* a szentírásé; **hermeneutikus**, értelmezési.

Hermes, *gg.* = Merkuriusz.

hermetice, *gg.* légmentesen, léghatlanul.

hermoglyph, *gg.* szobrász; **hermoplyhik**, szobrászat.

hernia, *gg. kórt.* sérv; szakadás; **herniographia**, a sérvék leírása; **herniologia**, tan a sérvokról; **herniotom**, sérvmetés; **herniotomia**, sérvmetés v. vágás.

heroide, *gg.* hőslevél; **heroikus**, hősi, dailás; **heroikus szerek**, *gyógyt.* erős, veszélylyel járó szerek; **heroin**, hős nő; **heroismus**, hősiség; hőslelék, hős szellem, hős szív; **heromania**, hős-tettkór; **heroon**, hősök temploma; **heros**, hős, félisten; **herotheismus**, a hősök istenítése.

herold, cimernök; hirnök.

Herostratus, ó görög hírvágyó rajongó, ki Dianának éphesüsi híres templomát fölgyújtván, ez által kivánta nevét megörökíteni.

herpes, *gg. kórt.* sömör, bőrszenny; szórféreg.

herpetolog, *gg.* a csuszó állatok ismerője és leírója.

herpographia, *gg.* csuszó-mászó írásmód.

Hersilla, *lat.* Romulus neje.

Hesperidák, *gg.* a hitrege szerint

nimfák, kik aranyalmát termő kertben laktanak.

Hesperia, *gg.* Olaszország, *tul.* esti föld.

hesperis, *gg. nt.* estike; **hesperus**, estcsillag.

hetára, *gg. tul.* barát, társ; ó Görögországban, különösen Athenben; kéjhölgy.

hetária, *gg.* az új görögök szövetsége a törökök ellen.

heterarchia, *gg.* idegen uralom.

heterobiographia, *gg.* életírás, melyet idegen személy ír valakiről.

heterodox, *gg.* idegen v. más hitű; a vallás tanaitól eltérő; **heterodoxia**, tévtan, tévhit.

heterodrom, *gg.* nyomó emeltyű.

heterogen, *gg.* különemű; idegen-szerű; **heterogenitas**, különeműség; idegenszerűség.

heteronomia, *gg.* idegen törvényhozás, idegen kormányzás.

heterophthalmia, *gg. kórt.* különböző színű szemek.

heteroseli, *gg.* egyárnyékuak, kik t. i. délben árnyékaikat egy és ugyanazon táj felé, t. i. éjszakra vagy délre vetik.

hetman, *lengy.* kozáksereg főnöke.

heureusement, *fr.* (örözmán), szerencsésen, szerencsére.

hexachord, *gg.* hathúros hangszer; hatodhang; **hexaedron**, hatlap, kocka; **hexameron**, hatnapos munka; **hexagon**, hatszög, hatszöglet; **hexagynia**, hat-anyaszárú növények; **hexameter**, hatlábú vers, hatmértű vers; **hexandria**, hat himszálú növények; **hexangularis**, hatszögletű; **hexapetalos**, hat viráglevelű; hatszirmu (növény); **hexaphillos**, hatlevelű; **hexapla**, a szentírás hat nyelven; **hexapoda**, hatlábú állatok; **hexaptera**, hatröpű rovarok; **hexastichon**, hatsoru költemény; **hexastylon**, hatoszlopos csarnok.

hexis, *gg. kórt.* a testnek rendes állapota.

hialemos, *gg.* gyászének.

hibernalis, *lat.* téli.

Hibernia, *lat.* Irföld régi neve.

hibiscus, *lat. nt.* hibik.

hibrid, *gg.* kétnemű, felemás, elegyfaj; p. o. az öszvér elegyfajú állat.

hidalgo, *spany.* alsóbbrendű nemes.

hidroa, *gg. kórt.* hópörsenet; **hidrokritika**, izzadásközbeni jelenségek; **hidronosus**, v. **hidronosus**, izzóláz; **hidropedesis**, székföletti izzadás; **hidroplania**, szokatlan helyeken való izzadás; **hidropeütika**, izzasztó-szerek; **hidropyra**, izzóláz; **hidrosis**, izzadás; **hidroticum**, v. **hidrotikon**, izzasztószer.

hiemalis, *lat.* téli.

hieracium, *nt.* holgyomál.

hierarch, *gg.* főpap a keleti egyházban; papuralkodó; **hierarchia**, papuralom, egyházi kormányzat; az egymás alá rendelt egyházi hatóságok rangfokozata; **hieraticum**, *gg.* hieratikon, szentség, szenthely; **hiëratikus** írás, az ó aegyptusi papok betű-írása; **hiëro**, szent; **hiërobotanon**, a szentírásban előforduló növénynevek magyarázata; **hiërodrama**, oly színmű, melynek tárgya valamely szentírási történet; **hiërodulo**, az egyház rabszolgái ó Görögországban; egyházi szolgák a keleti egyházban; **hiërogliph**, kép-betű, az ó aegyptusiak képjelírása; poncolás; **hiërogliphik**, képjel-isme; ponc-isme; **hiërogliphikus**, képjeles, poncolt, képbetűs, szóképi; rejtélyes; **hiërogramma**, szentírás; papi titkos írás; **hiërograph**, a ki szent dolgokról ír; **hiërographia**, titkos írás; szent szokások leírása; **hiëokrat**, papi uralkodó; **hiëokratia**, papi uralom; **hiërologia**, papi dolgok leírása; papi foglalkozás, p. o. papolás, áldás stb.; **hiëromantia**, jóvendölés az áldozatokból; **Hiëronymus**, finév = szentnek nevezett; Jeromos; **hiëronymiták**, sz. Jeromos remetéi; **Hiërophant**, Ceres főpapja, vallásmagyarázó az aegyptusiaknál és görögöknél; **hiërophylicium**, sekrestye; **hiëropyr**, *kórt.* orbánc; **hiërotheka**, szentségtartó.

hildebrandismus, *ném.-lat.* a pápai hatalom legfőbb foka, minő volt VII. Gergely pápa alatt, kit előbb Hildebrandnak hívtak.

Hildegard, ó német női név: harc-védett.

himantoma, **himantosis**, **himas**, *gg. kórt.* nyelvcsap-gyulladás.

hinc illae lacrymae, *lat. tul.* innen ama könyek; itt a bökkenő; **hinc inde**, *tul.* innen oda; ide s tova.

Hindostan, Keletindia; **hindu**, kelet-indiai őslakos.

hiob, *asidó*, a sors által üldözött, szerencsétlen, tűrő, szenvedő; **hiobposta**, szomorú tudósítás, gyászhir.

hippanthrop, *gg.* ló-ember; **hippanthropia**, *kórt.* az örültség egy neme, melyben a beteg magát lónak képzei; **hippiadok**, lovagló nőt ábrázoló szobrok; **hippiarch**, lovasság vezére; főlovászmester; **hippiater**, lóorvos; **hippiatrik**, lóorvoslás; **hippobosk**, *állatt.* lócsimba; **hippodames**, lószelidítő, lófékező; **hippodromus**, lóverseny; futópálya, versenypálya; lovagló hely, lovarda; **hippogryph**, mesés szárnyas ló; **hippocampus**, mesés tengeri ló; **hippokom**, lovász; **hippokren**, *tul.* lóforrás; muzsák forrása (Helikon hegyén Bóotiában), melynek vize a költészetre lelkesített, s állítólag Pegasus lábnyomában keletkezett; **hippollth**, lókö; **hippolog**, lóismerő; **hippologia**, lóisme; **hippomachia**, harc lóhátan; **hippomania**, tulzott lókedvelés; **hippomantia**, jóvendölés a ló nyeritéseiből; **hippomolg**, lófejő; lótej-ivó; **hippopathologia**, lóbetegségtan; **hippophag**, lóhus-evő; **hippopod**, lólábu; **hippopotamos**, *állatt.* vízi-ló; **hippotrophia**, lónevelés; **hippotomia**, lóboncolás.

Hippokrates, híres ó görögországi orvos.

hippuris, 1) *nt.* uszó-szakál; 2) ló-fark; **hippur-sav** = lóhugsav.

hippus, *gg. kórt.* pislogatás.

hircu, *lat.* bakzsir-sav; **hircismus**, bakbűz; **hircus**, bak.

hiradines, *lat.* nádályok.

Hispania, *lat.* Spanyolország.

histiodromia, *gg.* vitorlázás, hajózás tudománya.

histogenia, *gg. bt.* szövődék-fejlődés; **histographia**, szövődék-leírás; **histologia**, az állati test szövődékének ismerete; **histonomia**, tan a szövődék ki-

fejlődésének okairól és törvényeiről; **histotomia**, szöveték-boncolás.

historia, *gg.* történet, történettan, történetírás; **historicus**, történettudós; történetiró; történeti; **historiko-theologia**, az isten létének bebizonyítása a történetből; **historiograph**, történetiró; **historiographia**, történetírás; **historiomathia**, történettanulás.

histrío, *lat.* alakos, színész.

hoc anno, *lat.* ezen esztendőben; **hoc est**, azaz; **hoc loco**, e helyen; **hoc mense**, ezen hónapban; **hoc sensu**, ezen értelemben; **hoc tempore**, ezen időben.

hocuspocus, bűvészek által mutatványaiknál használt szavak, melyek állítólag ezen szavakból: „hoc est corpus“ származnának.

hodgegis, *gg.* utmutatás; tani utmutatás; **hodgeget**, utmutató, kalauz; **hodgegetik** = hodgegis.

hodie mihi, cras tibi, *lat.* ma nekem, holnap neked.

hodontologia, *gg.* utazástan.

hodometer, *gg.* utmérő; **hodoplasma**, eltérés az egyenes utról.

hofirozni, *ném.* valakinek udvarolni, valakinek kedvét keresni, tetszését megnyerni iparkodni.

holagoga, *gg. gyógyt.* teljesen kitisztító szerek.

holcus, *nt.* cirok.

holographum, *gg.* egészen sajátkezüleg irt okirat; *kül.* végrendelet.

holokaustum, *gg.* égő áldozat, egészen elégő áldozat.

holosericeus, egészen selyem.

holosteuum, *nt.* olocsán.

holosymphysis, *gg. kórt.* teljes beforradás.

holothuria, *gg. állatt.* fecskendők (sugar-állatok), férgek.

holotonia, *gg. kórt.* inmeredtség, idegrángás, dermedés.

homagialis, *lat.* jobbagyi, hódoló, hódolati; **homagium**, hódolat; emberdíj, díj; **h. mortuum**, vérdíj, holtdíj; **h. vivum**, élődíj.

homicidium, *lat.* emberölés, gyilkosság.

homiletika, *gg.* hitszónoklattan; **homillarium**, *gg.-lat.* a szentírást magya-

ráló egyházi beszédek gyűjteménye; **homilla**, egyházi beszéd; szentírást magyarázó beszéd.

homo, *lat.* ember; férfiu; **h. alieni juris**, atyai hatalom alatt levő ember; **homo omnium horarum**, *tal.* minden óra embere; t. i. ki mindenhez alkalmazkodik; **h. sui juris**, önjogu személy, ki már nincs atyai hatalom alatt; **h. sum humani nihil a me alienum puto**, ember vagyok, s a mi emberi, nem vagyok ment attól; **h. trium litterarum**, három betűből álló ember, azaz fur = tolvaj.

homocentricus, *gg.* ugyanazon középponti; **homocentrum**, közös középpont; **homodrom**, vivő emeltyű; **homogen**, ugyanazon nemű, egynemű, egyféle; **homogenitas**, azonneműség, egyneműség; **homogramm**, egyező írás, egyező irmodor; **homolog**, egybehangzó, egynevű, egynevezetű, egy néven levő; **homologatio**, bírósági hitelesítés; **homologia**, egybehangzás; **homologumena**, általánosan valódiának ismert iratok; **homonyma**, hangazonos, egyenlően hangzó szavak, p. o. ég = coelum, ég = ardet; **homonymia**, egynevűség, kétértelműség.

homömeria, *gg.* a részek hasonlósága; **homöon**, v. **homoion**, hasonlat; **homöopatha**, a hasonszenvi gyógy mód barátja; annyit is tesz mint: hasonlótalmú elvrokon; **homöopathia**, *gyógyt.* hasonszenvi; **homöopathika**, hasonszenvi gyógymód; **homöopathikus**, hasonlót szenvedő, hasonszenvi; **homöopathikus gyógymód**, dr. Hahnemann rendszere, mely a kór ellen öly gyógyszert alkalmaz, mely egészséges emberben épen azon kórt idézné elő, p. o. hashajtó szert hasmenés ellen; **homöophona**, hasonlóan hangzó szavak; **homöophonik**, hasonlóan hangzó szavak gyűjteménye; **homöoptoton**, hasonló hangzás; **homöosis**, hasonlítás, hasonlatok általi oktatás; **homöoteleuta**, hasonló végződésű szavak, rimek; **homöethnia**, fajrokonság; **homöosianus**, v. **homöosianus**, az egyháztörténetben azon vélemény híve, hogy Jézus az Istenéhez csak hasonló (homöosios v. homöosios), nem pedig

ugyanazon (homousios) természettel birt; **homoton**, hasonhangu, hasonszózatú, hasonszavú; **homotusia**, hasonló lényűség; **homousia**, ugyanazon lényűség.

homuncio, **homunculus**, *lat.* emberke, nyomoru, megvetésre méltó ember.

honestas, *lat.* illendőség, tisztesség; **h. publica**, köztisztelet, jó hírnév; **honestálni**, tisztelni, becsülni; **honestus**, tisztességes, becsületes, tisztéletreméltó.

honneur, *fr.* (onőr), **honor**, *lat.* becsület, tisztelet; **honours** (onőr), becsületadás; hadüdvözlés; **faire les honneurs de la maison** (fer lezonnór d'la meszon), az illő tiszteletet tanúsítani vendégei irányában, azokat udvariasan fogadni, ellátni, mulatni, kísérni stb.

honny soit qui mal y pense, *fr.* (honni szóá ki máli pánsz), gyalázat annak, ki rosszat gondol felőle; III. Eduard angol király által 1350-ben alapított kék térdszalag-rend fölirata; ezen szavakat mondá ő, midőn egy szép táncosnőnek lehullott térdszalagját fölvevé.

honorabilis, tiszteletreméltó, tisztelendő; **honorálni**, díjazni, megjutalmazni; a váltót névbecsülésből elfogadni; **honorans**, névbecsülő; **honorarium**, tiszteletdíj, jutalom; **honorarius**, tiszteletbeli; **honoratio**, tisztelés; névbecsülés, elfogadás névbecsülésből; **honoratior**, tisztessé rendű, **honoratus**, névbecsült; **honores mutant mores**, méltóságok, tisztségek megváltoztatják az erkölcsöket, a magaviseletet; **honorifice**, becsülettel; **honoris causa**, becsület okáért, becsületből; **honus habet onus**, a hivatal teherrel jár.

hoplites, páncélos gyalog katonák; **hoplochrisma**, kenőcs, melylyel a régi babonás világban a fegyvereket bekenték, hogy az azok által okozott sebek meggyógyuljanak; **hoplomach**, teljesen fölfegyverzett bajnok; **hoplomachia**, bajnívás teljes fegyverzetben.

hora, *lat.* óra.

hordeum, *lat.* árpa.

hordó, bormérték a Hegyalján, = 2½ akó.

horebiták, Horeb csehországi hegyről nevezett husszita felekezet.

horismographia, *gg.* határisme, határleírás; **horismus**, határozás, értelemhatározás; **horizont**, láthatár, látkör; fölfogás; **horizontális**, vízszintes, fekventes, vízszinleges, vizirányos, fekvényos; **horizontallitas**, vizirányos fekvés.

hornista, *ném.-lat.* kürtös, kürtölő.

horodikt, *gg.* óramutató; **horographia**, óraleírás, órafelosztás; napórakészítés mestersége; **horologium**, óra (eszköz, mely az órát (időt) mutatja); **horometer**, óramérő; **horometria**, óramérés; **horoskop**, *tal.* óramutató; jel-fejtő, sors-jövendölő; azon pontja a föld pályájának, mely az ember születésekor a láthatáron fölmerült; **horoskopia**, jövendölés a csillagok akkori állásából, midőn valaki születik.

horrendum, *lat.* iszonyatos, iszonyu, **horrescálni**, utálni, iszonyodni (-tól, -től); **horribile dictu**, borzasztó elmondani; **horripilatio**, *kórt.* lázas borzongás, borzadás; **horror**, borzadás; irtózás, iszonyodás; irtózat, iszony; utálat; undor, undorodás.

hors de saison, *fr.* (hor dö szeszon), időn kívül.

Hortensia, *lat.* női név: kertésznö, kertkedvelőnö.

horticultura, *lat.* kertészet, kertművelés; **hortolog**, *lat.-gg.* kertész, kertészet barátja; **hortologia**, kertészet; **hortus siccus**, fűvészkönyv, növénykönyv.

Hosianna, *zsidó*, segíts minket! üdv neki!

hospes, *lat.* vendég; jövevény; vendégfogadó, házi gazda; **hospitalis**, vendégszerető; **hospitale**, kórház, kóroda; szegények háza; aggok ápodója; **hospitalarius**, betegápoló; *kül.* zárókban; **hospitalitas**, vendégszeretet; **hospitium**, vendégfogadó, szállás; tanya; beszálló-zárda; vendégjog.

hospodár, *oláh*, ur.

hostia, *lat.* áldozat-állat; áldozatkönyér, ostya; szentség.

hostili animo, *lat.* ellenséges indulattal; **hostilis**, ellenséges; **hostilitas**,

ellenségeskedés; **hostiliter**, ellenségesen.

hôtél, *fr.* (otell), palota; nagy fogadó v. lakház; szálloda; **hôtél de ville** (otell dö vill), városház.

hottentotok, durva népség déli Afrikában.

hourî, *arab*, (huri), örökké ifju társnó Mohammed paradicsomában.

house of commons, *ang.* (hausz of kommons), a középrendűek háza, alsóház Angolországban; **h. of Lords v. Peers** (h. of Lardsz v. Pírsz), lordok (főurak) háza, felső-ház.

Hubertus, a vadászok védszente.

hügenották, francia reformátusok.

Hugo, ó német finév: a magasztos, főnséges.

huissier, *fr.* (üisszie), ajtónálló; törvénytudó szolgá.

hujus anni, *lat.* ezen évi; **hujus loci**, e helyi.

humaniora, *lat.* szép tanulmányok, főlsőbb ó nyelvészeti tanulmányok; **humanisálni**, emberíteni, szelidíteni; **humanismus**, az ember kiképzésére szolgáló tudományok összege; azon tanrendszer, mely az ó nyelvek tanítására főszlyt helyez; **humanista**, ó nyelv-tudós; **humanisticus tanulmányok** = humaniora; **humanitas**, emberség, emberiség; szenteség, kegyesség, jóság, nyájasság; **humanus**, emberszerető, emberséges, nyájas.

humbog, *ang.* (hombog), nagyítás, tulzás, fillentés.

humiditas, *lat.* nedvesség.

humilitas, *lat.* alázat.

humor, *lat.* nedv, nedvesség, lé; kedv, szeszély; **humorista**, szeszélyes, kedvesapongó író; **humoristicus**, szeszélyes, kedvesapongó, jókedvű.

humus, *lat.* televény, televényföld, termőföld, porhadék.

hundredweight, *ang.* (höndr'duet) = centweight.

hurrah! angol és orosz örömfölkáltás.

husszita, (1415-ben Konstanc városban elégetett) Husz János cseh vallás-tanító követője.

hyacinth, *gg. ásvt.* a régiéknél ame-

thyst; ma: jácintkő; **hyacinthus**, *nt.* jácintvirág.

hyades, *gg.* pataki v. tói nimfák; fiastyuk.

hyalit, *gg.* üvegkő; **hyalitis**, *kórt.* üvegnedv-gyuladás (szembetegség); **hyalodes**, *bt.* üvegnedv; **hyalographia**, azon ujonnan föltalált mesterség, üveglemezekre rajzokat fölmaratni; **hyalod**, üvegnek, átlátszó; **hyalog**, üvegcsináló; **hyalurgia**, üvegcsinálás.

hyanche, *gg. kórt.* torokmondalagyladás.

hyána, *gg.* afrikai és ázsiai vadállat, hiéna.

hyboma, **hybosis**, *gg. kórt.* púp, hátpúp.

hydatidocele, *gg. kórt.* vishólyagsérv; **hydatis**, *bt.* vishólyag; *állatt.* kézhabarnica, hólyagóc (bélféreg); **hydaliten**, *állatt.* csillag-burányok; **hydatochloros**, viz-zöld; **hydatochroos**, viz-szinű; **hydatodes**, vizes; **hydatogenesis**, *kórt.* vizekzódás; **hydatoncus**, *kórt.* vizekzódás.

hydepark, *ang.* (heidpárk), kir. állatkert és sétány Londonban.

hydra, *gg.* vízi kigyó, sokfejű szoronyeteg a lernai mocsárban, melyet Herkules ölt meg.

hydrachne, *gg. kórt.* vishólyag a bőrön vagy a szájban; **hydrachnis**, vishímlő; **hydracidum**, *gg.-lat.* könny-sav; **hydragoga**, *gg.* vizekzódó-szerek; **hydragogia**, a vizek kihajtása a testből; **hydralma**, sóviz, sós víz; **hydragogen**, sós-sav, tengeri só; **hydrámia**, a vérnek vizesminősége; **hydrangium**, *bt.* vizedény, nyirkedény.

hydrargyria, *gg. kórt.* higanykúteg, a higanyyali visszaélés által okozott kúteg; **hydrargyriasis**, higanykór; **hydrargyrosis**, higanyyali gyógyítás (kenés v. füstölés által); **hydrargyrum**, higany, kénesó

hydrarthron, *gg. kórt.* ízület-vizkór.

hydrat, *gg. vt.* vizeg (a vizek elegedése valamely savval v. aljjal; p. o. oxydhydrat = az éleg vegyülete vízzel)

hydraulicum horologium, *gg.-lat.* vízóra; **hydraulika**, vizerótan; vizekzódást, víz-árkolást; **hydrauli-**

kostaltk, tan azon nyomásról, melyet a folyóvíz valamely csatorna oldalaira kifejt; **hydraulikus**, vízépítő; vizerótani; vízvezetéstani; **hydraulikus mész**, vízálló mész, szivagból készített vakolat, mely a vízben megkeményedik.

hydrecephalon, *gg. kórt.* agyvelő- v. velőür-vizkór; agy-vizkór; **hydrecephalus**, vizagy, vízfej; **hydrete-rocele**, bélviz-sérv; **hydreteromphaloccele**, v. **hydreteromphalus**, bélviz-köldök-sérv; **hydrepi-gastrium**, külső v. felületes has-vizkór; **hydrepi-plocele**, reneháj-vizsérv; **hydrepi-plomphaloccele**, renehájviz és köldök-sérv; **hydrepiploon**, reneháj-vizkór; **hydrexostosis**, vizet tartalmazó csontdaganat.

hydriadák, *gg. vízi nimfák.*

hydriasiologia, *gg. vizgyógytan;* **hydriasis**, viz általi gyógyítás; **hydriatik**, vizgyógy-tudomány; **hydriatros**, hidegvíz által gyógyító orvos.

hydrina, *gg. tengeri v. tói kigyók.*

hydriodat, *gg. könnyesavas só.*

hydroa, *gg. kórt. kis vízhólyag.*

hydrobat, *gg. 1) állatt. bukruca, viziguvat; 2) viztaposó, habonlábbó.*

hydrocantharida, *gg. állatt. uszkályok.*

hydrocele, *gg. kórt. viz-sérv; hydrocephallitis*, gyuladással agy-vizkór; **hydrocephaloccele**, agyürviz-sérv; **hydrocephalus**, viz-agy, viz-fej, agy-vizkór; **hydrochezia**, vizes hasmenés; **hydrocholecystis**, epehólyag-vizkór; **hydrocholelstitis**, epehólyag-gyuladás; **hydrocirsocele**, viz-ércsomósérv; **hydrocölla**, has-vizkór; **hydroderma**, bőr-vizkór; **hydrodynamik**, vizmoztan, vizerótan; **hydrogaster**, gyomor-vizkór, a víz összegyűlése a gyomorban; **hydrogen**, *vt. könny;* **hydrogenisatio**, vegyülés könnynyel; **hydrogeologia**, azon tan, hogy a föld fölülete víz által alakult; **hydroglossum**, *tul. víznyelv; béka-daganat a nyelv alatt;* **hydrograph**, vízleirő; **hydrographia**, vízleirás; viztan, viz-izme; **hydrographicus**, vízrajzi (p. o. térkép); **hydrokardia**, szívhártya-vizkór; **hydrokelis**, tökzacskó-vizda-

ganat; **hydrokranion**, agyvelő-vizkór; **hydroleros**, nyugtalan elmehábor; **hydrolith**, fehér-piros kristály; **hydrologia**, viztan, vízleirás, tekintettel a tartalom különböző vegyületére; **hydromania**, a vágy magát vízbe ölni; kiolthatlan szomjuság; szerfölötti kedvelése a hidegvíz-gyógyimódnak; **hydromantia**, vízjósolás; vízpróba; **hydromediastinum**, középhártya-vizkór; **hydromel**, méhsör; **hydromelon**, alma- v. birs-ital; **hydromeningitis**, agykér-vizkór; **hydrometeore**, *gg. vizlégtünemények, p. o. köd, eső;* **hydrometer**, vízmérő, eszköz a folyó testek súlyának meghatározására; **hydrometra**, *állatt. a vizen uszó poloskák;* *kórt. méh-vizkór;* **hydrometria**, vizsúlymérés, azon tudomány, mely a viz súlyát, gyorsaságát, nyomását stb. megméri tanítja; **hydromphalus**, vizes köldök-daganat; **hydromyringa**, fül-dobüreg-vizkór, a fül-dob-üregnek megtelése vízzel; **hydroncus**, vízdaganat; **hydroncosus** = **hydrops**; **hydroparastata**, vízivók; **hidroparotits**, fültömirigy-vizkór; **hydropathia**, vizgyógy-tudomány; **hydropericardium**, szívburok-vizkór; **hydroperitonäum**, has-hártya-vizkór; **hydrophallus**, a himvesszőnek vizes duzzadása; **hydrophan**, *dst. világszem, drágakő, az opál változata, mely vizet szíván be, állatszöbbsz és színeket játszik;* **hydrophil**, víznek barátja; **hydrophilia**, *állatt. merőly, csík-bogár;* **hydrophobia**, viziszony; dühösség, veszettség; **hydrophthalmia**, *kórt. szem-vizkór, a szemek megdagadása nedvesség miatt, vizenyes szem;* **hydrophthalmion**; *kék karika a szem körül;* **hydrophysoccele**, v. **hydrophysokelis**, vizlég-sérv; **hydrophysometra**, méhvizkór légduzzadással; **hydrophytologia**, vízi-növényisme; **hydrophyton**, vízinövény; **hydroptiper**, *nt. borsos cikkszár, cseplesz látónya;* **hydroptisia**, vizkór, vizkórság; **hydropneumatocele**, viz-lég-sérv; **hydropneumatosis**, has-vizkór, szélkór; **hydropneumonia**, tüdő-vizkór; **hydroposia**, víz-ivás; **hydropot**, vízivó; **hydrops**, vizkóros, vizkórságos; **hydroptica**, *gyógyt. viz-*

kór elleni szerek; **hydrorchis**, *kórt.* tökzacskó-vizkór; **hydrorrhachia**, v. **hydrorrhachis**, hátgerinc-vizkór; **hydrorrhachitis**, gyuladásos hátgerinc-vizkór; **hydrorrhoea intestinorum**, vizenyős hasmenés; **h. oculi**, szemvizfolyás; **hydrosacharum**, cukros víz; **hydrosarcidum**, v. **hydrosarka**, vizenyős husdaganat; **hydrosarkocele**, hus-vizsér; **hydroskop**, vizmutató; **vizóra**; **hydroskopia**, jóslói vizvizsgálat; **hydrostasis**, viz-egyensúly fontartása; **hydrostatik**, vizállástan, viznyugtan, viz-egyensúlytan; **hydrosteon**, *kórt.* csont-vizsér, a csontvégeknek és velőnek vizenyősödése; **hydrotachymeter**, víz-sebességmérő; **hydrotechnia** v. **technika**, vízi építészet, vízi építés mestersége; **hydrotechnicus**, vízepítészeti; **hydrotekt**, vízi építő; **hydrothorax**, *kórt.* mell-vizkór; **hydrotika**, *gyógyt.* izzasztószerek; **hydrothion-säure**, *vt.* kőnkéneg, kőnkénsav, záp-lég; **hydrura**, kőnony-vegyület ércével.

hyetometer, *gg.* eső- (Regen) mérő.

Hygea, Hygiäa, Hygieia, *gg.* egészség- v. gyógyistennő, Aeskulap leánya, rajzoltatik kigyóval, melyet csészéből etet; 17-ik bolygó; **hygeismus**, egészségtudomány; **hygiastik**, egészségfontartás tudománya; **hyglena, hygleologia**, egészségtan.

hygrobarometer, *gg.* lég-nedvmérő; **hygrocirsocele**, *kórt.* vizenyős érsér; **hygrocollisium**, *gyógyt.* szemviz; **hygroculdiometer**, légióság-mérő; **hygrologia**, légnedvtan; **hygrom**, vizdaganat, vizenyős tömlődag; **hygrometer**, nedvességmérő, légnedvmérő; **hygrophthalmia**, *kórt.* vizenyős szemgyuladás; **hygroskop**, nedvességmutató.

hylarch, *gg.* ki az anyag fölött uralkodik, világszellem; **hyle**, anyag, őanyag; **hylogenia**, **hyloplastik**, anyagképzés; **hylognosia**, anyagisme; **hylologia**, anyagtan; **hylopathismus**, azon tan, hogy az anyagok érzéssel és szenvedélyvel birnak; **hylophag**, favevő; **hylotheista**, ki az anyagot v. világot istennek tekinti; **hylozoismus**, azon tan, hogy az anyag él.

Hymen, *gg.* a házasság istene; házasság, menyekző; *bt.* szüz-ór; **hymenäa**, menyekző-dal.

hymenitis, *gg. kórt.* bélhártya-gyuladás; **hymenod**, hártyanemű; **hymenographia**, hártya-leírás; **hymenologia**, hártyatan; **hymenophthalmia**, szemhártya-gyuladás; **hymenoptera**, *állatt.* hártya-röpük, rovarok hártyás szárnyakkal; **hymenopterologia**, hártyaröpük leírása; **hymenotomia**, hártya-boncolás.

hymnarium, *gg.-lat.* papi énekeskönyv; **hymnus**, imadal; dicsőítő ének, zsolozsma.

hyoskyamin, *gg. vt.* belindék; **hyoskyamus**, *nt.* csalmatok, belindek.

hyper, *gg.* (összetételekben) szerfölötti, tulzott; **hyperästhesis**, *kórt.* szerfölötti érzékenység, szerfölötti ingerlékenység; **hyperbola**, szónoki tulzás; *mt.* mentelék, fölöslék; **hyperbolicus**, tulzó; **hypercinesia**, beteges gerjedékenység, izgékonyosság; **hypercycis**, gyakori terhesség; **hyperdulia**, tulzott tisztelet; **hyperdynamia**, rendkívüli erő.

hypericum, *lat. nt.* linka.

hyperidrosis, *gg. kórt.* szerfölötti izzadás; **hyperkritika**, tulszigoru ítélet v. bírálat; **hyperkritikus**, igen szigoru bíráló; **hypermetra**, **versus hypermetra**, mértéket haladó vers, melyben t. i. a kellő mértéken fölül még egy szótag foglaltatik, mely a következő vershez olvastatik; **hypernoä**, v. **hypernoia**, *kórt.* minden oly betegség, mely tulcsigázott elmebeli tevékenységgel van összekötve; **hyperorthodoxia**, vakhit; **hyperostosis**, *kórt.* csontdaganat; **hyperoxyd**, *vt.* föléleg; **hyperphysicus**, természetfölötti, érzékfölötti; érzékentuli; **hypersarcoma**, *kórt.* vadhus (valamely sebben); **hypersthen**, *ásvt.* pálkó, hasábdad színjatszó pat; **hypersthenia**, *gyógyt.* tulcsigázott erő; **hyperthymia**, örült vakmerőség; **hypertonia**, *kórt.* tulcsúltság.

hyphäma, *gg. kórt.* véarakadmány.

hyphen, *gg.* kötjel (-).

hypnobates, *gg.* alvajáró; **hypno-**

batesis, alvajárás; **hypnopathia**, álomkór; **hypnoticum**, álomital.

hypochondriacus, *gg.* rásztos, lépkóros; feketevértű, busszivű; **hypochondrialgia**, *kórt.* lépkóros fájdalom; **hypochondria**, rászt, lépkór; nehézkedvőség, busszivőség; **hypochondrium**, *bt.* vékony, lágyék.

hypochyma, *gg. kórt.* külső hályog.

hypodrom, *gg.* fődött sétahely.

hypogastralgia, *gg. kórt.* altesti fájdalom; **hypogastrium**, has, altest; **hypogastrocele**, bélsérv, bélszakadás az altestben, **hypogastrorrhæxis**, bélhártyaszakadással összekötött hassérv.

hypoglossis, *gg. kórt.* béka-daganat (a nyelv alatt).

hypokrisis, *gg.* képmutatás; **hypokrit**, képmutató.

hypomochlium, *gg.* az emeltyű támpontja, nyugpont.

hypopodia, *gg. gyógyt.* lábborongató szerek, p. o. mustártapasz.

hypostasis, *gg.* tárgyastvány, alanyitvány; lényeg; *kórt.* ülep; *kül.* hügy-ülep.

hypotheca, *gg.* jelzálog, hitelzálog, ingatlan zálog; **hypothecarius**, jelzálogos hitelező; jelzálogi; **hypothekenbank**, *gg.-ném.* hitelbank.

hypothenus, *gg. mt.* átfogó, fenékloldal.

hypothesis, *gg.* föltét, föltétel; vélelem; **hypothetice**, föltételesen, fölvételesen; **hypotheticus**, föltétes, föltételes, fölvételes.

hypotyposis, *gg.* érzékités, szem elé állítás.

hypsona, *gg.* magasság, föntség; **hypsonetria**, magasság-mérés, magassági mértan.

hystera, *gg. bt.* méh, anyaméh, nádra; **hysteralgia**, nádrabaj, méhbaj; **h. canerosa**, méh-rák.

hysterandria, *gg. nt.* tiznél több himszálauk.

hysteratresia, *gg. kórt.* a méhszáj benövése; **hysterelosis**, az anyaméh megfordulása; **hysteria**, *gyógyt.* méhbaj elleni szerek; **hysterik**, *kórt.* méhbaj, méhfájdalom; **hysterikus**, méhbajban szenvedő, méhkóros; **hysteritis**, méh-gyulladás; **hysterocele**, *kórt.* méh-

sérv, nádra-iszam; **hysteroconismus**, méh-viszketeg; **hysterodynia**, méhfájdalom; **hysterolith**, *kórt.* anyakő; **hysterolithiasis**, kőképződés a méhben.

hysterologia, *gg.* az utóbb következőnek előbbre tétele.

hysteroloxia, *gg. kórt.* az anyaméhnek ferde fekvése; **hysteromalacia**, a méhnek meglágyulása; **hysteromania**, méh-düh.

hysteron, *gg. tul.* hátulsó, alábblevő, v. következő; szülep; **hysteroncus**, méhdaganat; **hysteron proteron**, megfordított szórend, végén kezdés; **hysteroparalysis**, *kórt.* méh-bénulás; **hysteropathia**, méhfájdalom; méhkór; **hysterophthisis**, v. **hysterophthoë**, méhsorvadás; **hysterophysema**, szelgyülem a méhben; **hysteroplasma**, méhutánzat.

hysteropotmos, *gg. tul.* vissza- v. hazatért; életre hozott tetszhalott; halottaiból föltámadt.

hysteroptosis, *gg. kórt.* méh-iszam; **hysterrrhagia**, **hysterrrhœa**, nádravérfolyás; **hysterospasmus**, méhgörcs; **hysterotom**, a remekvágáshoz való kés; **hysterotomia**, a méh fölvágása, remekvágás; **hysterotomotokia**, remekvágás általi szülés.

I.

lakchos, *gg.* Bacchus mellékeve.

lamelos, *gg.* gyászének, halotti ének.

lama, *gg.* gyógyszer; gyógyítás; **lomatologia**, gyógyszer-tan; **lasis**, gyógyulás.

latraliptes, *gg.* a ki kenőcsök által gyógyít; **latraliptik**, gyógy-kenés; **latrarchia**, az orvos hatalma; **latreusiologia**, a gyógyítás mesterségének gyakorlása, gyógyászat; **latria**, gyógytan; **latrochemia**, orvosi vegytan; **latrognomik**, *kórtan*; **latromantia**, orvosi jóvendölés; **latromathematika**, a matematikai elveknek alkalmazása a gyógyászatban; **latromechanikus**, ki az emberi test működéseit az erőtörvények szerint igyekszik megfejteni; **latrophysika**, orvosi ter-

mészettan; **iatros**, orvos; **iatrosophista**, bölcselő orvos; **iatrotechnika**, sebészet.

Iberia, régi neve Spanyolországnek.

ibidem, *lat.* ugyanott.

ibis, a gólyához igen hasonló mocsári madár, *kül.* Aegyptusban.

ibrikdár-aga, *török*, ki a szultán kezeire vizet önt.

ichneumon, *gg. állatt.* aegyptusi petymeg v. csuszma.

ichnograph, *gg.* tervrajzoló; **ichnographia**, tervrajzolás, épüleletterv.

ichor, *gg.* vizenyős genyedés.

ichthya, *gg.* száraz halbőr; **ichthyläum**, halzair; **ichthyites**, üres halpala; **ichthyocentaur**, emberhal; **ichthyocolla**, halenyv, vízahólyag; **ichthyodont**, kövült halfog; **ichthyoglossák**, kövült halnyelvek; **ichthyographia**, halleírás; **ichthyolith**, kövült hal; **ichthyolithologia**, halkövületleírása; **ichthyolog**, halismerő; **ichthyologia**, halisme, haltan; **ichthyomantia**, haljövendülés, jövendölés a hal belrészeiből; **ichthyomorph**, halkép, hal-lenyomat; **ichthyophag**, halévó; **ichthyosis**, *kórt.* halpikkelyszerű bélpokol; **ichthyospondylit**, hal-szálka-kövület; **ichthyotomia**, halboncolás; **ichthyt**, halkövület.

icteritia, *lat. kórt.* sápkór; **icterus**, sárgaság.

ictus, *lat.* ütés, verés, csapás, szurás.

Ida, 1) ó német női név: a szende, kitünő; 2) hegy Trója mellett.

Idalia, *gg.* Venus mellékeve.

idea, *gg.* eszme; **ideal**, eszmény, eszmekép; **idealis**, eszmeszerű, eszményi; költött, képzelt, képzeleti (p. o. pénzérték); **idealisálni**, eszményesíteni; mint eszményt képzelni; **idealismus**, eszményesség; **idealista**, ki a tárgyat nem a magok valóságában fogja föl, ki eszményeket alkot; **idealisticus**, eszményes; **idealitas**, eszményiség.

idem per idem, *lat.* hasonlót hasonlóval (mondani); hasonló értelmet hasonlóval szavakkal (kifejezni).

identificálni, *lat.* azonosítani; **identificatio**, azonítás; **identicus**, azonos, egyazon, egyazonos; **identitas**, azonság, azonosság, egyazonosság.

ideographia, *gg.* általánosan érthető eszme-írás, mely a szavakat nem az egyes hangoknak megfelelő betűkkel, hanem a szó fogalmát kifejező jegyekkel írja; **ideokratia**, **ideokratismus**, azon törekvés, hogy a főnálló jogviszonyok helyett minden a tisztá ész szerint rendeztessék; **ideologia**, eszmetan; **ideolog**, ki ezen tant tanítja; ábrándozó, rajongó.

id est, *lat.* azaz.

idochiron, **idiographum**, *gg.* (vkinék) saját keze írása; **idio-elektricus**, saját villanyu, önvillanyos; **idiographicus**, sajátkezű; **idioma**, sajáttság, *kül.* nyelvsajáttság, nyelvkülönösség; beszédmód, tájnyelv; **idiosynkrasis**, természeti szenv, különös szenv; természeti hajlam, ellenszenv v. idegenkedés.

idiot, *gg.* együgyű, tudatlan, bárgyu.

idiotikon, *gg.* tájszótár.

idiotismus, *gg.* tájszólás, tájszó; nyelvsajáttság; együgyűség, tudatlanság, bárgyúság.

idol, *gg.* bálvány; **ideologia**, képtan, képimádás; **idololater**, képimádó, bálványimádó; **idololatria**, **idolomania**, bálványimádás.

Iduna, ó német, az ifjuság és halhatatlanság istennője.

Idus, *lat.* az ó rómaiaknál martius, május, július és october hónap 15-dike, s a többi hónapoknak 13-dika.

Idyll, *gg.* falusi v. pásztori költemény, pásztori dal, pásztor-dal; **idylli**, falusi, mezei, pásztori.

Ignatius, *lat.* finév == tüzes; Ignác; **ignicola**, tűzimádó; **ignicolae**, tűzimádók; **ignis Antonii**, *kórt.* szent Antal tüze, orbánc; **ignis fatuus**, bolygó-tűz, futosó-tűz, lidérc, tűzember.

ignobilis, *lat.* nem nemes, nemtelen.

ignominia, *lat.* gyalázat, szégyen, szenny; **ignominiosus**, gyalázatos, becsület nélküli.

ignorálni, *lat.* nem tudni, nem akarni tudni (valamiről); valakit föl sem venni, v. semmibe sem venni; **ignorantia**, tudatlanság, járatlanság; **i. crassa**, vastag tudatlanság; **i. juris**, v. **i. legis**, a jog v. törvény nem tudása; **i. supina**, szándékos mulasztás v. gondatlanság; **ignoti nulla cupido**, *lat.* a mit nem

ismerünk, az után nem vágyódunk; **ignotus**, ismeretlen.

I. H. S. = in hoc salus, *lat.* ebben az üdv; annyit is tesz, mint: **Jesum habemus socium**, Jézus a mi társunk; **v. Jesus hortator Sanctorum**, Jézus a szentek intője (oktatója); **v. Jesus hominum salvator**, Jézus az emberek megváltója; a jezsuiták jelmondata.

ikon, *gg.* kép; **ikonische Statuen**, életnagyságu szobrok; **ikonismus**, leképlés, képmásolat, ábrázolat; **ikonodulia**, képmádás; **ikonograph**, képleirő; **ikonographia**, képleírás, képisme, képtan; **ikonoklast**, képrombóló (az egyházban); **ikonolater**, képmádó; **ikonolatria**, képmádás; **ikonolog**, jelképmagyarázó; **ikonologia**, jelképisme, jelképtan; **jelkép-magyarázat**; **ikonomachia**, a képek tisztelete miatti harc; **ikonomania**, képvágy; **ikonostroph**, oly üveg, mely a képet fölfordítva mutatja.

ikosaéder v. —dron, *gg.* huszlap (husz egyenlő oldalú háromszög által kerített test); **ikosandria**, *nt.* husz himszáluak.

ikterik, *gg. kórt.* fekete sárgakór; **ikterus**, sárgaság, sárgakór.

Ilettis, *gg. kórt.* csipebél-gyulladás; **ileon**, *bt.* csipőcsont, bélsont; csipebél; **ileotyphus**, bél-idegláz; **ileum** = ileon; **ileus**, bélköszvény; a bélnek egymásba szövődése, = miserere.

iliacos intra muros peccatur et extra, *lat.* Ilium (Troja) falain belül és kívül egyaránt vétkeznek, azaz mindkét részről; **Iliade**, *v. Ilias*, Homer hőskölteménye a trójai háborúról; **Ilias malorum**, a balesetek hosszú sora; **Ilias post Homerum**, *tol.* Homer utáni Ilias; valami fölösleges, nélkülözhető.

ilingus, *gg. kórt.* szédelgés; kergekór.

illatio, *lat.* következtetés.

illegalis, *barb.-lat.* törvénytelen, törvénytelen, törvényelleni; **illegalitas**, törvénytelenység, törvénytelenültség.

illegibilis, *barb.-lat.* olvashatlan.

illegitim, *lat.* törvénytelenül, törvénytelen; **illegitimitas**, törvénytelenység, törvénytelenültség.

illiberalls, *lat.* fukar, nem adakozó,

nem bőkezű; **rab-elmű**, **szolga-elmű**; **illiberalitas**, fukarság; **szolga-elműség**.
illicita res, *lat.* tiltott, nem szabad dolog; **illicite**, tilalom ellenére.

illico, *lat.* azonnal, tüstént.
illimitatus, *barb.-lat.* határtalan, korlátlan.

illiquid, *barb.-lat.* nem folyó; bizonyítatlan, igazolatlan, nem igazolt.

illis, *gg.* bandzsál, kancsal, sanda (nó).

illiteratus, *lat.* tanulatlan, nem tudós.

illos, *gg.* bandzsál, kancsal, sanda (férfiu); **illosis**, bandzsalság, sandaság.

illuminálni, *lat.* 1) kivilágítani; *div. ért.* ki-, fölvilágosítani; 2) kiszinezni, kifesteni; 3) megittasodni; megrészegeteni; **illuminatio**, kivilágítás; (valamely könyomat v. rézmetszés) kiszinezése, kifestése; fölvilágosultság; **illuminatus**, fölvilágosult, fölvilágosodott.

illusio, *lat.* áltatás, ámitás, megjétszás, rászédés; csalódás; csalkép, ábránd; **illusorius**, csalóka, látszatos, ámitó, ál.

illustrálni, *lat.* magyarázni, értelmezni; fényt, dicsőséget szerezni (p. o. családnak); képek által disziteni; **illustratio**, magyarázat, értelmezés; fény, dicsőség; képek általi diszítés; **illustris**, hires, kitünő; mint cím: nemzetes; **illustrissimus**, méltóságos.

imaginabilis, *lat.* képzelhető; **imaginálni**, képzelni; **imaginatio**, képzelés, képzelet, képzelem; képzelődés; **imaginarius**, képzelt, képzeleti.

imam, *arab*, török irástudó, világi pap.

imbecillis, *lat.* gyarló; tompaelmő; **imbecillitas**, elmetompaság; *kórt.* erőtlenség.

imbibálni, *lat.* beszívni, beinni; beitatni, beszivatni.

imbrahar-basi, *török*, a szultán főlovászmestere.

imitabilis, *lat.* utánozható; **imitálni**, utánozni; **imitatio**, utánzás, utánzat; **imitativus**, utánzótt; **imitator**, utánzó.

immaculata virgo, *lat.* szeplőtelen szűz.

immanens, *vj lat.* benlevő, benmaradó, benséges; **immanentia**, benlét, benség.

Immanuel, zsidó finév: Isten ve-lünk; Emánuel.

immaterialis, *barb.-lat.* anyagtalán; **immaterialismus**, azon tan, hogy a lélek anyagtalán; **immaterialista**, ki a lélek anyagtalanságát hiszi, azt nem tartja az anyag egy részének; **immaterialitas**, anyagtalanság.

immatriculálni, *barb.-lat.* anyakönyvbe jegyezni, beírni, beíratni.

immaturus, *lat.* éretlen, időelőtti; **immaturitas**, éretlenség, időelőttiség.

immediate, *barb.-lat.* közvetlenül; **immediatisálni**, közvetleníteni; **immediatus**, közvetlen; a ki v. mi közvetlenül a német birodalmi császár alatt állott.

immedicabilis, *barb.-lat.* gyógyíthatlan, orvosolhatlan.

immedietas, *barb.-lat.* közvetlenség, közvetlen függés.

immemorabilis, *barb.-lat.* említést nem érdemlő.

immemorialis, *barb.-lat.* emlékezetet haladó.

immensitas, *lat.* megmérhetlenség, temérdekség; **immensus**, megmérhetlen, temérdek.

immerito, *lat.* érdemtelenül.

immersio, *lat. csill.* bemerülés, csillag letünése.

immigrálni, *lat.* bevándorolni.

imminens, *lat.* fenyegető.

immisceálni, *lat.* bekeverni, beelegyíteni.

immobilis, *lat.* mozdíthatatlan, mozdulatlan; ingatlan, fekvő (jóság); szilárd, állandó (akarat); **immobilitas**, mozdíthatatlanság, mozdulatlanság, szilárdság, állandóság.

immoderate, *lat.* mértékletlenül, mérsékletlenül; **immoderatus**, mértékletlen, mérséktelen.

immodeste, *lat.* szerénytelenül; **immodestus**, szerénytelen.

immodice, *lat.* módtalanul.

immoralis, *lat.* erkölcstelen; **immoralitas**, erkölcstelenség.

immortalis, *lat.* halhatatlan; **immortalitas**, halhatatlanság; **immortelle**, *nt.* aranygyopár.

immunis, *lat.* mentes, adómentes; **immunitas**, mentesség.

immutabilis, *lat.* változhatlan, változtatlan; **immutabilitas**, változhatlanság, változatlanság.

impar, *lat.* páratlan.

impartialis, *barb.-lat.* pártatlan, részrehajlatlan; **impartialitas**, pártatlanság, részrehajlatlanság.

impasse, *fr.* (enpász), vak-utca, zsák-utca; alacsonyabb kártyával való ütés.

impassibilis, *barb.-lat.* könyörtelenség, részvétlenség; meghathatlanság.

impasszirozni, a whistjátékban kisebb kártyával ütni azon hiszembben, hogy az ellenfélnek nincs nagyobb kártyája; p. o. egyszem helyett a királynóval, azon hiszembben, hogy a király nincs az ellenfélnél.

impastatio, *ol.* a festéknek vastag fölrakása.

impatibilis, *barb.-lat.* összeférhetlen, megférhetlen; **impatibilitas**, összeférhetlenség.

impediálni, *lat.* (impedire), akadályozni, gátolni; **impediens**, gátló, akadályozó; **impedimentum**, akadály.

impendens, *lat.* fenyegető, közellevő.

impendeálni, ráköltetni, ráfordítani;

impendiosus, *barb.-lat.* költséges.

impenetrabilis, *barb.-lat.* áthatlan;

impenetrabilitas, áthatatlanság.

impensae, *lat.* költségek.

imperans, *lat.* parancsoló; uralkodó; **imperativus**, parancsoló; parancsolómód; **imperator**, parancsoló; fővezér, uralkodó, császár; **imperatoria**, *nt.* derely.

imperfectibilis, *barb.-lat.* észrevehetetlen.

imperfectibilis, *barb.-lat.* nem tökélyesíthető; **imperfectibilitas**, tökéletesíthetlenség; **imperfectio**, tökéletlenség; **imperfectum**, fél- v. aligmulti-
idő; **imperfectus**, tökéletlen:

imperfectio, *barb.-lat.* kört. a test szokott nyílásainak benövése.

imperialis, *lat.* birodalmi; császári; **imperialismus**, császárság; katonai kormányzat; **imperiosus**, parancsoló.

imperitia, *lat.* tapasztalatlanság, járatatlanság.

imperium, *lat.* birodalom, uralkodás, főhatalom.

impermeabilitas, *barb.-lat.* áthatlanság.

impermutabilis, *barb.-lat.* elcserélhetlen.

impersonalis, *barb.-lat.* személytelen.

imperspicuitas, *barb.-lat.* homály; érthetlenség.

impertinens, *lat.* szemtelen, durva; **impertinentia**, szemtelenség, tolokodás.

imperturbate, *lat.* háborítlanul.

impetigo, *lat. kórt.* bőrszenny, bőrszenny, bőrmoh.

impetrálni, *lat.* kinyerni, adományt nyerni, megkapni; fölkérni; **impetrans**, kereső, panaszló; kérő; **impetratio**, kinyerés, adomány-nyerés; **impetrator**, adományos, adomány-nyerő.

impetuositas, *lat.* hevesesség; **impetuosus**, heves, indulatos; **impetus**, roham, heves megtámadás.

impie, *lat.* istentelenül; **impietas**, istentelenség.

impignoratio, *lat.* elzálogítás.

implacabilis, *lat.* kérlelhetlen, engesztelhetetlen.

implantálni, *lat.* beültetni.

impleálul, *lat.* betölteni, teljesíteni; **implementum contractus**, szerződés-teljesítés.

implicálni, *lat.* bonyolítani, bebonyolítani, bekeverni, beszöni; magában foglalni; **implicatio**, bonyolítás; **impleite**, benn-értőleg; beleértve, bele-számítva; alatta értve.

implorálni, *lat.* esedezni, könyörögni (-nak, -nek), segítségért esedezni.

imponderabillák, *barb.-lat. ttan.* súlytalanok; **imponderabilis**, *ttan.* súlytalan; **imponderabilitas**, súlytalanság.

imponálni, *lat.* (imponere), *tul.* rávetni, rátenni, parancsolni (p. o. hallgatást); bámulatra, tiszteletre ragadni, csodálatot, tiszteletet gerjeszteni, tekintetet, tiszteletet parancsolni.

impopularis, *barb.-lat.* népszerűtlen, népellenes; **impopularitas**, népszerűtlenség; **impopulatio**, benépesítés; népesség, népszám, lakosok száma.

import, *ker.* árubehozás, árubevitel; **importálni**, bevinni (árut);

fontosnak, nyomósnak lenni; (sokat v. keveset) jelenteni, tenni; **importance**, *fr.* (enportánsz), fontosság, nyomósság, jelentőség, jelentékenység; **importans**, *lat.* nyomós, fontos, nevezetes, tetemes, jelentékes, jelentékeny; jeles, előkelő, nagytekintetű (p. o. ember); **importatio**, *lat.* = import.

importantitas, *lat.* alkalmatlanság, alkalmatlankodás; tolakodás; baj; **importunus**, bajos, alkalmatlan, alkalmatlankodó, tolakodó.

impos, *lat.* tehetetlen; **impos animi**, gyöngye elméjü.

imposant, *fr.* (enposzán), tekintetparancsoló, tiszteletet gerjesztő, bámulatra ragadó.

imposita, *középkori lat.* adórész, adó; vám; **impositio**, rátétel, p. o. kézrátétel; adókiivetés.

impossibilis, *barb.-lat.* lehetetlen; **impossibilitas**, lehetetlenség.

imposteur, *fr.* (enposztór), **impostor**, csaló, gazember, **impostura**, csalás, gazság.

impotens, *lat.* tehetetlen; képtelen a nemzésre; **impotentia**, tehetetlenség.

impracticabilis, *barb.-lat.* kivihetetlen, valósíthatatlan.

imprágnálni, *barb.-lat.* teherbe ejteni; *vt.* telizni; **imprágnatio**, teherbe ejtés; *vt.* telizés.

imprascriptibilis, *uj lat.* elévülhetlen.

imprecatio, *lat.* esdeklés; átok.

impressio, *lat.* benyomás, hatás.

imprimálni, *lat.* (imprimere), benyomni; bevésni (p. o. emlékezetbe); **imprimatur**, *lat. tul.* nyomattassék be; kinyomathatik; nyomtatási engedelem.

improbabilis, *lat.* bebizonyíthatatlan; valószínűtlen.

improbálni, *lat.* roszalni, helyteleníteni.

improbus, *lat.* rosz, gonosz.

improductiv, terméketlen, meddő; hasznot nem hajtó, semmi jövedelmet nem hozó

impromptu, *fr.* (enprohntü), rögtönzet, hevenyészet, rögtönzött élc.

improportio, *uj lat.* aránytalanság; **improportionatus**, aránytalan, idomtalan.

improprīe, *lat.* sajátlanul, átvitt értelemben, képleg.

improtocollálni, *barb. lat.* beigtatni, jegyzőkönyvbe iktatni, bejegyezni.

improvisálni, *fr.* (improviser = enproviszé), rögtönözni, hevenyészni.

imprudens, *lat.* vigyázatlan, meg gondolatlan; oktalan, eszélytelen, ildomtalan; **imprudenter**, oktalanul; **imprudētia**, oktalanság.

impuber, *lat.* serdületlen; **impubertas**, serdületlen kor.

impudens, *lat.* szemtelen, orcátlan; **impudentia**, szemtelenség, orcátlanság.

impudice, *lat.* buján, fajtalanul, szemérem nélkül; **impudicitas**, bujaság, fajtalanság, szemérmertelenség.

impugnálni, *lat.* ostromolni, vitatni (nézetet, véleményt).

impulsio, *lat. tul.* behajtás, ösztönzés; **impulsoriales litterae**, sürgető levél; **impulsus**, lendítés, mozdítás, indítás, lökés, nógatás, ösztönzés, kész tetés; **impulsust adni**, meglendíteni, mozdítani, indítani (vmit), lökést adni valaminek.

impūne, *lat.* büntetlenül; **impunitas**, büntetlenség.

impurus, *lat.* tisztátalan, nem tiszta, nem igaz, rossz; ocsmány, ronda, trágár, fajtalan; **impurismus**, nyelvrontás, nyelv-tisztátalanság.

imputabilis, *barb.-lat.* beszámítható, betudható; **imputabilitas**, beszámíthatóság, betudhatóság; **imputálni**, beszámítani, betudni; vétkül tulajdonítani, vétkül róni; **imputatio**, beszámítás, betudás.

in abstracto, *lat.* elvonva, elvontan.

in abundantia, *lat.* bőven, bőségesen, fölösleg.

inacceptabilis, *barb.-lat.* elfogadhatlan.

inaccessibilis, *barb.-lat.* hozzáférhetlen.

inactálni, *lat.* bepörösíteni.

inactio, **inactivitas**, *lat.* tétlenség, munkátlanság, henyesség; **inactivus**, tétlen, munkátlan, szolgálat, hivatal, munka nélküli.

inadāquat, *lat.* hozzá nem illő; hozzá nem alkalmazott.

inadmissibilis, *lat.* megengedhetlen, helytelen.

inadvertentia, *lat.* vigyázatlanság, figyelmetlenség, gondatlanság.

in aeternum, *lat.* örökké.

in agone, *lat.* haldokolva, végvonalás közben.

inallenabilis, *barb.-lat.* elidegeníthetetlen.

inalterabilis, *barb.-lat.* változhatlan.

inamabilis, *barb.-lat.* szeretetre nem méltó.

in ambiguo, *lat.* bizonytalanságban, kétségben.

inamovibilis, *barb.-lat.* elmozdíthatlan.

inana, **inanus**, *lat.* haszontalan, hiábavaló, hiu; **inana quaestio tollitur silentio**, a hiábavaló kérdés hallgatással mellőztetik; **inanitas**, haszontalanság, hiábavalóság, hiúság.

inanitio, *lat. kórt.* tápszerek hiánya miatti kimerültség.

in annum sequentem, *lat.* a következő évre.

in antecessum, *lat.* előre.

inappellabilis, *barb.-lat.* fölebbvitetlen, nem fölebbezhető.

inapplicabilis, *barb.-lat.* nem alkalmazható.

inaequalis, *lat.* nem egyenlő, különböző; nem egyenes, görbe, egyenetlen; **inaequalitas**, egyenetlenség, egyenlőtlenység, különbözőség.

in armis, *lat.* fegyverben, fegyverzetben.

inarticulálni, *lat.* becikkelyezni, törvénybe igtatni; **inarticulatio**, nem izült, tagolatlan kiejtése a hangoknak; érthetlenség.

inaestimabilis, *lat.* megbecsülhetetlen.

inattentus, *barb.-lat.* figyelmetlen; **inattentio**, figyelmetlenség.

inaudibilis, *lat.* hallhatatlan; **inauditus**, kihallgatatlan; hallatlan.

inaugurálni, *lat.* megkoronázni; föl avatni, hivatalba igtatni v. vezetni; **inauguratio**, koronázás; hivatalba igtatás v. vezetés; székfoglalás.

in bona pace, *lat. tul.* jó békében, jószerével, szépszerével; **in brevi tempore**, *lat.* rövid idő mulva.

incalculabilis, *uj lat.* kiszámíthatlan; megmérhetlen.

in calculo, *lat.* számításban.

incantator, *lat.* varázsló.

incapabilis, *barb.-lat.* nem képes; **incapacitas**, *uj lat.* képesség hiánya; **incapax**, nem képes, képtelen.

in capita, *lat.* fejenként.

incarcerálni, *lat.* befogni; börtönbe zárni; **incarceratus**, fogoly, rab.

incarnadin, *fr.* (enkárnáden), testszin, testszinü; **incarnantia**, *lat. gyógyt.* hust növesztő szerek; **incarnat**, kiáltó piros; **incarnatio**, testesülés, testté-létel; **incarnatio unguis**, *kört.* a köröm benövése a husba; **incarnativ**, husnövesztő; **incarnatus**, megtestesült, meg-rögzött.

incassálni, *ol.* pénzt behajtani, pénzt bevenni; **incasso**, pénzbehajtás, pénzbeszedés.

in casu(m), *lat.* azon esetben, (azon esetre); **in casu(m) necessitatis**, szükség esetében (v. esetére).

incattus, *lat.* alpörös.

incaute, *lat.* vigyázatlanul, gondatlanul, ovatosság nélkül.

incendiarius, *lat.* gyújtogató; **incendium**, tüzvész; **incensatio**, füstölés az oltár előtt.

incessabilis, *lat.* szakadatlan, szüntelen, meg nem szünő.

incestus, *lat.* vérfertőztetés; **incestuosus**, vérfertőztető.

inch, *ang.* (incs), angol hüvelyk = $\frac{1}{12}$ angol láb = 2,54 centimeter.

inchoativum, *lat.* kezdő ige; **inchoativus**, kezdő, bevezető.

incidens, *lat. tul.* beeső, bevágó; közbejött eset, melléktörténet, mellékese-mény; mellékkérdés valamely pörben; **incidentalis**, közbejövő, közbe-vágó, közbeszóló; melleseges; **incidenter**, melleseleg, közben, beszédközben; **incidentia**, ötlet; közbejött esetek, l. incidens; *gyógyt.* a megsűrűsödött nedveket hígító szerek; **incidenz-punkt**, *lat -ném. mt.* beesési pont.

incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim, *lat. tul.* Scyllába esik, ki Charybdist akarja kerülni; cseberből vederbe hágni; eső elől futni, csurgó alá jutni; gödörből verembe esni.

incineratio, *lat.* elhamvasztás, elégetés.

incipiens, *lat.* kezdő.

in circa, *lat.* körülbelül, mintegy.

incisio, *lat.* bevágás, bemetszés; ro-vátk, horny; vágány; **incisoril dentes**, metszőfogak; **incisorium**, bonckés; boncoló-asztal; **incisum**, bevágás stb. l. incisio; közbevetett mondat.

incitabilis, *barb.-lat.* ingerlékeny; **incitabilitas**, ingerlékenység; **incitálni**, ingerelni, ösztönözni; **incitamentum**, ösztön; inger; ingerlő szer; **incitatio**, ingerlés, ösztönzés; ösztön; inger.

incivillis, *lat.* udvariatlan; **incivismus**, *uj lat.* polgári érzület hiánya.

inclaválni, *lat.* beékezni, beékelni; bekebelezni; zárjel közé tenni.

inclementia, *lat.* kegyhiány; kegyel-metlenség; zordonság.

inclinalni, *lat.* hajlani; hajlandónak lenni; **inclinatio**, hajlás; (delejes) le-hajlás; hajlam, hajlandóság, vonzódás.

includálni, *lat.* bezárni; hozzá csa-tolni, mellékelni; **inclusive**, bezárólag; betudva; **inclusum**, csatolvány, mel-léklet.

incognito, *lat.* ismeretlenül, ismeret-len név alatt, idegen v. álnév alatt.

incohaerens, *barb.-lat.* összefüggés nélküli.

incolatus, *lat.* lakhatási jog, lakosság.

incommensurabilis, *barb.-lat.* össz-szemérhetlen.

incommodalni, *lat.* alkalmatlansá-got okozni, alkalmatlankodni, terhül v. terhére lenni (-nak, -nek); **magát** —, fáradni; **incommoditas**, kényelmetlen-ség, alkalmatlanság; **incommodum**, kár, hátrány.

in communi, *lat.* közösen.

incomparabilis, *lat.* összehasonlit-hatlan.

incompatibilis, *barb.-lat.* összefér-hetlen, össze nem egyeztethető; **incom-patibilitas**, összeférhetlenség.

incompetens, *barb.-lat.* nem illeté-kes, illetéktelen; **incompetentia**, ille-téktelenség.

incomplet, *uj lat.* hiányos, nem tel-jes, csonka.

incomprehensibilis, *barb.-lat.* megfoghatlan.

in concreto, *lat.* összszerűleg, egybegondoltan; a maga valóságában.

inconsequens, *barb.-lat.* következetlen; **inconsequenter**, következetlenül; **inconsequentia**, következetlenség.

in consessu, *lat.* az ülésben.

inconsiderabilis, *barb.-lat.* jelentéktelen, csekély.

inconsiderantia, *lat.* vigyázatlanság; meggondolatlanság.

inconsistens, *barb.-lat.* állhatatlan; nem tartós; össze nem álló; szétmálló; **inconsistentia**, állhatatlanság; tartósság hiánya; mállékonyság.

inconsolabilis, *lat.* vigasztalhatlan.

inconstans, *lat.* állhatatlan, változó-kony; mulékony.

inconstitutionalis, *lat.* alkotmányellenes.

in consueta forma, *lat.* szokott alakban.

inconsulte, *lat.* meggondolatlanul.

incontestabilis, *barb.-lat.* tagadhatlan.

incontinentia, *lat.* mérséketlenség, fajtalanság; *kórt.* erőtelenség, melynél fogva valaki a természeti szükségeket (ürülést, vizelést) vissza nem tarthatja.

in continuo, *lat.* szüntelen, szakadatlanul, folyvást.

in contumaciam (elitélni), *lat.* macacsságból elitélni.

inconveniens, *lat.* illetlen, össze nem illő; **inconvenientia**, illetlenség; illetéktelenség.

inconvincibilis, *barb.-lat.* meg nem győzhető.

incorporálni, *lat.* bekebelezni, hozzákapcsolni; **incorporatio**, bekebelezés; **in corpore**, testületileg, együtt.

incorrect, *lat.* szabatlan, hibás; **incorrecte**, szabatlanul, hibásan; **incorrigibilis**, javíthatlan.

incorruptibilis, *lat.* romolhatlan; megvesztegethetlen; **incorruptus**, romolatlan, tiszta.

incrassantia, *lat.* gyógyt. süritőszerek.

incredibilis, *lat.* hihetetlen; **incredibilis**, hihetlenség; **incredulitas**,

hitelenség; **incredulus**, hitetlen; kétkedő.

incrementum, *lat.* növekedés, gyarapodás.

incriminálni, *uj lat.* vádolni.

incrustatio, *lat.* kérgezés; kókéreg általi beborítása valamely testnek.

incubatio, *lat. kórt.* boszorkánynomás.

inculcálni, *lat.* fejébe verni.

inculpálni, *lat.* vádolni, bevádolni; hibául róni; **inculpatus**, vádolt.

incumbentia, *lat.* kötelesség.

incunabula, *lat. töb. tul.* bölcső; kezdő vagy zsege nyomtatványok, nyomdai zsegek, ősnymtatványok 1515—1525-ig.

incurabilis, *lat.* gyógyíthatlan; **incurabilitas**, gyógyíthatlanság.

incuria, *lat.* gondatlanság; vigyázatlanság.

incursio, *lat.* (ellenséges) becsapás, beütés.

incurválni, *lat.* meggörbitni.

I. N. D., = **in nomine Dei v. Domini**, *lat.* az isten v. az ur nevében.

indebite, *lat.* tartozatlanul; jogositatlanul.

indecens, *lat.* illetlen; **indecentia**, illetlenség.

indecisus, *lat.* határozatlan, ingatag; eldöntetlen, bizonytalan.

indeclinabilis, *barb.-lat.* nem ejtgethető.

indecorum, *lat.* illemtelenség.

in defectu, *lat.* hiányában, (-nak, -nek) hijában; (jobb) nem levén.

indefensibilis, *uj lat.* nem védhető; nem védelmezhető; **indensus**, nem védett, nem védelmezett.

indefinibilis, *barb.-lat.* meg nem határozható (fogalom); megmagyarázhatatlan, megfejtetlen, rejtélyes; **indefinite**, határozatlanul, bizonytalanul; homályosan, érthetlenül.

indelebilis, *lat.* el-, kitörölhetlen, maradandó, állandó.

indemnizálni, *lat.* kármentesíteni, kártalanítani, kárpótolni, kárát megtéríteni; **indemnizatio**, kármentesítés, kártalanítás, kárpótlás, kártérítés; **indemnitas**, kármentesség.

indemonstrabilis, *uj lat.* megbizonyíthatlan.

in Deo consilium, *lat.* Istennél a tanács.

independens, *barb.-lat.* független; **independentia**, függetlenség; önállás.

indestructibilis, *barb.-lat.* lerontatlan, elrombolhatlan.

indeterminabilis, *barb.-lat.* meghatározhatlan; **indeterminate**, határozatlanul; **indeterminatio**, határozatlanság; **indeterminatum**, határozatlan.

indevotus, *barb.-lat.* nem ájtatos.

index, *lat.* mutató, tartalommutató, tárgymutató, lapmutató; **index librorum prohibitorum**, tiltott könyvek sorjegyzéke.

indianok, így neveztetnek Amerika őslakói.

indicálni, *lat.* bejelenteni; bevallani; mutatni (-ra, -re); **indicans**, jelentő, bejelentő; *gyógyt.* jel, jelenség; **indicatio**, jel, jelenség, gyanuok; **indicativus**, jelentő v. mutató mód; **indicium**, jel, jelenség, gyanuok.

indictio, *lat.* egyházi gyülekezet hirdetése; ó római adószám; **indictionscyclus**, 15 év, mely idő alatt a római császárok háromszor, t. i. minden ötödik évben szedtek a tartományokban fejadót.

indienne, *fr.* (endjenn), indiai pamutszövet.

indifferens, *lat.* közönyös, közömbös, egykedvű, részvétlen; hideg, hideg indulatu; mindegy; **indifferenter**, közönyösen, egykedvűen; hidegen, hidegvérrel; föl sem véve; **indifferentia**, **indifferentismus**, közöny, közömbösség, részvétlenség, egykedvűség; **indifferentista**, közönyös; **indifferenz-punkt**, *ttan.* közönyös pont.

indigena, *lat.* benszülett; honfi, honosított, honosult; **indigenatus**, benszültettek joga, honjog; honosítás.

indigens, *lat.* szűkölködő; **indigentia**, szűkölködés.

indigestio, *lat.* emészthetlenség, emésztéshiány.

indigítani, *lat. tul.* ujjal mutatni; figyelmeztetni.

indignálódni, nemes haragra gyúl-

ni; **indignatio**, nemes harag, méltó neheztelés; boszankodás.

indigo, kelet- és nyugatindiai növénynek leveleiből készített kék festőanyag; kék festék; **indigofera**, *nt.* indigo-növény.

indirecte, *lat.* nem igenyest; közvetve; mellesleg, mellékesen; **indirectus**, nem igenyest; közvetett; mellékes.

indisciplinatus, *lat.* fegyelmetlen, féktelen.

indiscret, *lat.* szerénytelen; ki hallgatni nem tud; meggondolatlan; kiméletlen; **indiscretio**, szerénytelenség, hallgatni nem tudás; meggondolatlanság; kiméletlenség.

indiscriminatum, *lat.* különbség nélkül.

indispensabilis, *barb.-lat.* mulhatlan, mellőzhetlen; szükséges.

indisposé, *fr.* (endiszposzé), roszkedvű; ki magát roszul érzi; **indispositio**, roszkedvűség; roszzullét, gyöngékedés.

indisputabilis, *barb.-lat.* elvitázhatlan, tagadhatlan.

indissolubilis, *barb.-lat.* föloldhatlan, elválhatlan, elválaszthatlan; **indissolubilitas**, föloldhatlanság, elválaszthatlanság.

indistincte, *lat.* határozatlanul, bizonytalanul; homályosan, érthetlenül.

individuális, *lat.* egyéni; **individualisálni**, egyéníteni; **individualisatio**, egyénítés; **individualismus**, egyénesség; egyénieskedés, egyénelvűség; **individualitas**, egyéniség; személyiség; **individuum**, egyén; egy valaki.

indivisibilis, *barb.-lat.* föloszthatlan.

indocilis, *lat.* nehézfejú, ki nehezen tanul.

indolens, *lat.* szunyáta, érzéstelen, tunya, hanyag, ki semmivel sem gondol; gondatlan; közönyös; fájdalmatlan; **indolentia**, érzéstelenség; fásultság; tnyaság, hanyagság, gondatlanság, közömbösség; ernyedtség, renyhesség; aluszékonyság; fájdalmatlanság.

indoles, *lat.* tulajdontság, természet, minőség, mívolt; indulat.

indorsálni, *ol.* hátirni, hátára irni, hátíratolni; **indorsamentum**, hátírat;

indorsata, hátirat; **indorsatio**, hátírás; **indorsatum**, hátirat; **in dorso**, hátlapján (a váltónak), hátíratilag; **indorsamentum**, hátirat; **indorsat**, hátíratos.

Indra, *indus*, az ó indusoknak legfőbb istene; a későbbi vallás szerint: az alsóbb rendű istenek fejedelme.

in dubio, *lat.* kétség esetében, kétséges esetben; **indubitabilis**, kétségtelen, kétségbe nem vonható.

inducálni, *lat.* (inducere), rávenni, vezetni, vinni (-ba, -be, -ra, -re); következtetni; **inductio**, következtetés, lehozás; egyes esetekből vont általános következtetés; **inductiv**, lehozó, következtető.

in dulci júbilo, *lat. tul.* édes vigalomban; tobzódásban (élni).

indulgens, *lat.* engedékeny, kiméletes; **indulgentia**, engedékenység; bünbocsánat; bucsu; **indultus**, engedelem; kedvezési határidő.

in duodez, tizenkettődről.

in duplo, *lat.* kétszeresen; kétrét.

indurabilis, *lat.* nem tartós.

induratio, *barb.-lat.* megkeményedés, keménység; megátalkodottság, kőnokság; töredelmetlenség.

industria, *lat.* ipar, szorgalom; műipar, műszorgalom; **industrialismus**, *barb.-lat.* a műipar tulnyomósága; **Industrie-Ausstellung**, iparmű-kiállítás; **industriosus**, szorgalmas, iparkodó.

inedita, *lat.* még ki nem adott iratok.

ineffabilis, *lat.* kimondhatatlan.

in effecta, *lat.* valójában, valósággal, valóban.

inefficax, *lat.* foganatlan, sükertelen.

in effigie, *lat.* arcképét (főlakasztani, midőn a személy kézre nem keríthető).

inegal, *fr.* nem egyenlő; **inegalité**, *fr.* egyenlőtlenség.

ineligibilis, *barb.-lat.* nem választható.

ineptiae, *lat.* képtelenségek; haszontalanságok.

inertia, *lat.* lomhaság, renyheség, röstség, tunyaság; tehetlenség, erőtelenség.

ineruditus, *lat.* tanulatlan, nem tudós.

in esse, *lat.* lételemben, valójában.

in essentiali, *lat.* lényegében, a dolog érdemében; **inessentialis**, *barb.-lat.* nem lényeges.

inevitabilis, *lat.* elkerülhetlen; melőzhetlen, mulhatlan, okvetlen.

inexact, *barb.-lat.* nem pontos, nem szabatos; **inexactitudo**, pontatlanság.

in excessu, *lat.* tulságosan.

inexcitabilis, *barb.-lat.* nem ingerlhető; nem serkenthető.

inexcusabilis, *lat.* kimenthetlen, ki nem menthető.

inexigibilis, *barb.-lat.* behajthatlan.

inexorabilis, *lat.* kérlelhetlen, engesztelhetlen.

inexperientia, *uj lat.* tapasztalatlanság; **inexpertus**, tapasztalatlan.

inexplicabilis, *lat.* megfeythetlen, megmagyarázhatlan.

inexplorabilis, *barb.-lat.* kitanulhatatlan.

inexpressibilis, *barb.-lat.* kimondhatlan; **inexpressibles**, *ang.* (inexpressibelsz), nadrág.

inexpugnabilis, *lat.* megvehetetlen, meghódíthatlan.

inextinguibilis, *lat.* kitörülhetlen, eltörülhetlen; kiirthatlan; feledhetlen.

inextirpabilis, *lat.* kiirthatatlan.

inextensibilis, *barb.-lat.* kinyújthatlan, nem nyújtékony, nem terjedékeny.

in extenso, *lat.* terjedten, terjedelmesen; egész kiterjedésében; bőven, körülményesen, részletesen.

in extremis (momentis), *lat.* végén, végvonaglásban, végveszélyben, végsőre (jutott).

inextricabilis, *lat.* föl-, megoldhatatlan; kifejthetetlen, szövevényes.

in facie loci, *lat.* a hely színén.

infallibilis, *barb.-lat.* csalhatatlan; **infallibilitas**, csalhatatlanság.

infamia, *lat.* becstelenség, becületvesztés, gyalázatoság; **infamia notatus**, becstelennek nyilvánított; **infamis**, gyalázatos, becstelen, becületvesztett.

infans, *lat.* csecsemő; **infanta**, **infante**, *spany.* királyi hercegnő és herceg Spanyol- és Portugalszágban; **infantado**, a királyi hercegeknek tartására rendelt terület.

infanteria, *fr.* (infanterie = enfán-
teri), gyalogság, gyalog katonaság;
infanterista, gyalog katona.

infanticida, *lat.* gyermekgyilkosná;
infanticidium, gyermekgyilkosság.

infarctus, *lat. kórt.* hasszorulás (a
sár megkeményedése miatt).

infatigabilis, *lat.* ernyedetlen, fárad-
hatlan.

infatuatio, *uj lat.* belebolondulás;
önhittség.

infavorabilis, *barb.-lat.* nem ked-
vező, mostoha.

in favorem, *lat.* kedveért, javáért v.
javára.

infectio, *lat.* ragály, fertőzés; **infe-
ctus**, ragályban szenvedő; megromlott
(p. o. levegő).

infelicitas, *lat.* boldogtalanság; **in-
felicitas**, szerencsétlenségre, szeren-
csétlenül.

inferálni, *lat.* (inferre), *tul.* bevinni,
behozni; következtetni.

inferior, *lat.* alsó; alárendelt, alább-
való.

infernalis, *lat.* pokolbeli.

infertilis, *barb.-lat.* terméketlen.

infestálni, *lat.* nyugtalanítani, abaj-
gatni; ellenkedni (-val, -vel).

infundatio, *középk. lat.* hűbérbe-
adás.

infibulatio, *lat. gyógyt.* a nemzőtag
bőrének karikába foglalása v. beférce-
lése az önfertőztetés megakadályozása
végett.

inficiálni, *lat.* a betegséget ragály
által közölni, megfertőztetni; megrom-
tani (a levegőt).

infidells, *lat.* hűtelen; **infidelitas**,
hűtelenség; hitszegés; **infidelitatis**
nota, hűtelenség vetke; hazaárulás.

in fidem, *lat.* hitelére.

infiltratio, *uj lat.* beszüremkezés.

infinitas, *lat.* határtalanság; határo-
zatlanlás; végtelenség; **infinitivus**,
határozatlan mód; **infinitus**, végtelen,
határtalan.

infirmitas, *lat.* gyöngeség, erőte-
lenség; gyarlóság; betegség; **infirmitas**,
gyöngé, erőtelen.

in flagranti, *lat.* tetten (kapni, érni).

inflammabilis, *lat.* gyulékony; **in-**

flammatio, gyuladás, lob; **inflamma-
torius**, gyuladásos, gyuladást okozó.

inflatae glandulae, *lat. kórt.* meg-
dagadt mirigyek; **inflatio**, fölpuffadás.

inflexibilis, *lat.* hajthatatlan, ma-
kacs; **inflexio**, *ttan.* fénygörbület.

infligálni, *lat.* büntetést kiszabni,
rámérni.

inflorescentia, *uj lat. nt.* virágzás;
in floribus, virágzó állapotban, korban.

influálni, *lat.* befolyjni; **influentia**,
befolyás; **influenza**, *ol. kórt.* ragályos
nátha, náthaláz, náthahurut; **influen-
zizálni**, *lat.-ném.* befolyással lenni va-
lakire, befolyást gyakorolni valakire;

influxus, befolyás.

in folio, *lat.* ivnagyságban.

in forma consueta, *lat.* szokott
alakban; **informis**, alaktalan, idomtalan,
rut; **informitas**, alaktalanság,
idomtalanság.

informálni, *lat.* értesíteni, fölvilá-
gosítani; oktatni; **informativum**, *uj lat.*
utasító, oktató ítélet; **informatio**, ér-
tesítés, fölvilágosítás; **informatior**, ok-
tató, házi tanító.

in foro conscientiae, *lat.* a belső
bíró előtt, a lelkiismeret ítélőszéke
előtt.

infra, *lat.* alatt, lenn; alul; **infra
scriptus**, alulírott; adós.

infractio, *lat.* betörés; (törvény)-
sértés, törvényszegés.

infrangibilis, *barb.-lat.* eltörhetlen.

in fraudem, *lat.* kijátszása végett.

infringálni, *lat.* (infringere), meg-
törni, sérteni, szegni (törvényt, szer-
ződést).

infula, *lat.* püspöksüveg, püspök-
főveg.

infundálni, *lat.* (infundere), beleön-
teni, beletölteni; **infunde**, (orvosi ren-
delvényeken), önts hozzá; **infundibu-
lum**, tölcser; **infundatus**, alaptalan.

infringibilis, *barb.-lat.* elhasznál-
hatlan.

infusio, *lat.* rátöltés, beleöntés; áz-
tatás; forrázás; **infusoria**, *állatt.* áza-
lék, ázalag, termóparány, ázalékfereg;

infusum, öntelék.

in futuram rei memoriam, *lat.* a
dolognak jövőendő emlékére, emlékeze-
tül; **in futurum**, jövőre, jövőendőben.

in genere, *lat.* általában; közönségesen, rendszerint, többnyire.

ingenieur, *fr.* (enzseniőr), mérnök, építész; **ingenieur-corps** (— kor), mérnöki-kar.

ingeniositas, *lat.* éleselmjűség; **ingeniosus**, éleselmű; elmés, eszes; **ingenium**, elme, ész; elmesség; **ingenium acutum**, éles elme.

ingerálni, *lat.* (ingerere), beleelegydeni; beavatkozni; **ingerens**, beavatkozó, pörbe avatkozó; **ingessio**, beavatkozás.

ingestio, a tápszereknek bevitele a szájon keresztül a testbe.

ingratus, *lat.* hálátlan.

ingredientia, *lat.* vegyrezs; alkatrész, beleváló.

ingremlálni, *lat.* bekebelezni.

ingrossator, **ingrossista**, *uj lat.* zálog-könyvvivő; számjegyző.

in grosso, *ol.* nagyban.

ingurgitálni, *lat.* falni, mohón inni.

Inhaber, *ném.* birlaló; ezredtulajdonos.

inhabilis, *lat.* nem képes, ügyetlen.

inhabitabilis, *lat.* lakhatlan; **inhabitálni**, lakni, lakását tartani.

inhäreálni, *lat.* (inhaerere), ragadni, tapadni (-hoz, -hez, -ra, -re); megmaradni, szilárdul v. állhatatosan megmaradni valami mellett; ragaszkodni (-hoz, -hez); folytatni valamit, tovább szólni, beszélni v. vitatkozni; **inhaerens**, hozzá kötött, hozzá tartozó, vele született, bennrejlő.

inhalatio, *uj lat.* bélehelés, beszívás.

inhibeálni, *lat.* (inhibere), eltiltani, letiltani; **inhibitio**, el-, letiltás; **inhibitoriales litterae**, letiltó-levél; **inhibitorium**, letiltó-parancs, tilalom.

in hoc casu, *lat.* ezen esetben; **in hoc signo vinces**, ezen jelben (jel által) fogsz győzni.

in honorem, *lat.* tiszteletére, iránti tiszteletből.

inhospitalis, *lat.* nem vendégszerető.

inhumanatio, *uj lat.* Krisztus megemberesülése; **inhumanitas**, embertelenség, kegyetlenség; **inhumanus**, embertelen, barátságtalan; kegyetlen.

inhumatio, *lat.* eltemetés.

in hypothesi, *lat.* a jelen v. főforgó esetre alkalmazva.

ingiták, = jezsuiták (Inigo, Loyolának mellékneve).

inimice, *lat.* ellenségesen, ellenségkép.

inimitabilis, *lat.* utánözhatlan.

in infinitum, *lat.* végtelenségig.

in instanti, *lat.* e pillanatban, tüstént.

in integrum restituálni, az előbbi (sértetlen, ép) állapotba visszahelyezni. **inintelligibilis**, *barb.-lat.* érthetetlen.

iniquitas, *lat.* méltánytalanság; szigor.

initialis, *lat.* kezdő, kezdetleges; **initiatio**, beavatás; **initiativa**, kezdemény; kezdeményezési jog (a törvényhozásban); **initium**, kezdet.

I. N. I. = in nomine Jesu, *lat.* Jézus nevében.

injectio, *lat.* ellenvetés, kifogás; *gyógyt.* befecskendezés.

injunctio, *lat.* meghagyás; **injun-gálni**, meghagyni.

injuria, *lat.* méltatlanság, boszantás, bántalom, sérelem, sértés; **Injuriens-Process**, *lat.-ném.* becsületsértés miatti pör; **injuriöse**, becsületsértőleg; **injuriolosus**, méltatlan, bántalmazó, sértő, becsületsértő.

injuste, *lat.* igazságtalanul; **injustitia**, igazságtalanság, jogtalanság.

in loco, *lat.* helyben, a hely színén;

in loco judicii, a bíróság helyén.

in margine, *lat.* (könyv) szélén.

in medio, *lat.* középben, közepén.

in natura, *lat.* természetben; **in naturalibus**, természeti állapotban, azaz méztelenül.

innavigabilis, *lat.* hajózhatlan.

in nexu, *lat.* egybeköttetésben, összefüggésben, összefüggőleg (-val, -vel); kapcsolatban, kapcsolatában (p. o. előbbi levelemnek).

innocens, *lat.* ártatlan; **innocentia**, ártatlanság; **innocuus**, ártalmatlan.

innominabilis, *lat.* megnevezhetlen; **innominatus**, meg nem nevezett; **in nomine**, nevében; **in nomine Dei**, isten nevében; **in nomine Regis**, a király nevében.

in nostro casu, *lat. tul.* a mi esetünkben; az előttünk forgó esetben.

innoválni, *lat.* megújítani; **innovatio**, újítás, megújítás.

in nuce, *lat. tul.* dióban; dióhéjban, röviden, röviden összefoglalva.

Inns of court, *ang.* (innsz of kort), bírósági testületek; előbb jogiskolák, most az angol ügyvédeknek déli gyűlései.

innuálni, *lat.* röviden érinteni; tudtára v. értésére adni, példázni valamire; inteni.

innumerabilis, *lat.* megszámlálhatlan.

inobedientia, *lat.* engedetlenség, szófogadatlenség.

in obscuro, *lat.* homályosságban, sötétben, elrejtve, ismeretlenül, észrevétlenül.

in octavo, *lat.* nyolcadrétben.

inoculálni, *lat.* beoltani, beszemezni; **inoculatio**, beoltás, beszemezés.

inoffensiv, *barb.-lat.* nem sértő, nem botránkoztató.

inofficiosus, *lat.* kötelesség-elleni, tiszt-ellenes; annyit is tesz, mint: barátságtalan; **inofficiosum testamentum**, mostoha végrendelet, az örökségből törvényes ok nélkül kitagadó végrendelet.

inogenesis, *gg. gyógyt.* rostképződés. **in omnem eventum**, *lat.* minden eshetőségre, minden esetre.

in omnibus aliquid, **in toto nihil**, *lat.* mindentől valamit, az egészből semmit sem (tudni stb.), fölületes tudományal birni.

inonerálni, *lat.* megterhelni.

inopia, *lat.* hiány, fogyatkozás, szűkölködés, szűke (valaminek).

inopinate, *lat.* váratlanul, véletlenül.

in optima forma, *lat.* a legjobb alakban; a megkivántató, kellő alakban; maga rendén.

in originali, *lat.* eredetben.

in pace, *lat.* békében, békével.

in parenthesis, *lat.* zárjelek között; mellékesen, közbemondva.

in partibus, *lat.* a vidéken; **in partibus infidelium**, a hitetlenek, nem keresztények területén, vidékén.

in patria, *lat.* a hazában.

in pecto, v. **pto.** = **in puncto**.

in perpetuum rei memoriam, *lat.* a dolog örök emlékezetére, örök emlékezetül; **in perpetuum**, örökre.

in persona, *lat.* személyében, személyesen.

in pecto, *ol.* elméjében (forgatni valamit); készülni (valamire).

in pleno, *lat.* teljes ülésben.

in pontificalibus, *lat.* diszöltözetben.

in praefixo termino, *lat.* a kitűzött határidőben.

in praesentia, *lat.* jelenlétében; **in praesenti casu**, jelen esetben; **in praxi**, a gyakorlatban; **in prima instantia**, az első bíróságnál v. hatóságnál; **in pristinum statum**, a régi állapotba; **in promptu**, készen, kéznél; **in puncto**, *lat. tul.* pontjában; kérdésében; illetőleg; íránt; miatt; **in p. adulterii**, házasságtörés miatt; **in p. debiti**, adósságot illetőleg, adósság miatt; **in quantum**, a mennyire; **in quarto**, negyedréttben.

inquiétude, *lat.* nyugtalanság; **inquietus**, nyugtalan, nyughatatlan.

inquinus, *lat.* zsellér.

inquirálni, *lat.* (inquirere), nyomozni, vizsgálni, keresni; bűnvizsgálatot teljesíteni; **inquirens**, vizsgáló bíró; **inquisitio**, nyomozás, vizsgálás, nyomozódás, vizsgálódás, kutatás, fűrkészés; bűnvizsgálat; hitnyomozás; hitnyomozószék (Spanyolországban); **inquisitor**, nyomozó, vizsgáló, hitnyomozó; **inquisitorius**, nyomozódó, vizsgálódó; **inquisitus**, vádlott (személy).

in recognitionem juris dominalis, az uradalmi jog megismerésének jeleül.

in regula, *lat.* szabály szerint, rendszerint, közönségesen; **in rerum natura**, *tul.* a dolgok természetében; az egész világon.

inrotulatio, *lat.* becsomózás; a felek kezein levő pöriratoknak itélethozás előtt és végett iratjegyzék melletti be-nyújtása.

insaluber, *barb.-lat.* egészségtelen (vidék).

insania, *lat.* őrültség.

in sano sensu, *lat.* józan értelemben.

insatiabilis, *lat.* telhetlen, kielégítetlen.

inscribálni, *lat.* (inscribere), beírni, lekötni, díjúl írni, átírni; **inscriptio**, beírás; fölírás, fölirat; körirat; lekötés; érdemdíjazás; **inscriptio pro fidelibus servitilis**, hű szolgálat érdemdíjazása; **inscriptionale bonum**, érdemdíjúl adott jószág.

inscrutabilis, *lat.* kitanulhatlan, végére járhatlan.

insecta, *lat.* rovarok, bogarak; **insectio**, bemetszés, bevágás, rovátkolás; **insectivora**, *allatt.* rovarévík; **insectologia**, rovarisme; **insectores**, metszőfogak, a négy előfog; **insectum**, rovar, bogár.

in sedecimo, **in Sedez**, *lat.* tizenhatodrébén.

in senibus consillum, *lat.* az öregek tudnak tanácsot adni.

insensibilis, *lat.* érzéketlen.

inseparabilis, *lat.* elválaszthatlan, elválhatlan.

inserálni, *lat.* beiktatni (hirdetmény hirlapba); **insertat**, hirdetmény (hirlapban); **insertio**, beiktatás; **Insertions-Gebühr**, iktatásdíj; **insertum**, (beiktatott) hirdetmény.

insidiae, *lat.* több. leselkedés, cselhányás, cselvetés; fondorlatok.

insignia, *lat.* jelvények; az ország jelvényei; **insignis**, jeles; kitűnő.

insignificans, *lat.* jelentéketlen, csekély.

insinuálni, *lat.* bejelenteni, magát behizelegni; **insinuatio**, bejelentés; behizelegés.

insipid, *lat.* izetlen; képtelen.

I. N. S. T. = in nomine sanctae Trinitatis, *lat.* a szentháromság nevében.

insistálni, *lat.* (insistere), megmaradni (mellett); ragaszkodni (-hoz, -hez).

insociabilis, *lat.* barátságtalan, ki a társaságot nem kedveli, rideg; összeférhetlen.

insolatio, *lat.* sütkérezés (a napon), kitevés a napra; *kört.* napszúrás.

insolens, *lat.* illetlenkedő, durva, garázda, goromba; szemtelen; **insolentia**, illetlenség, durvaság, gorombaság, garázdaság; szemtelenség, vakmerőség.

in solidum, *lat.* egyik a másikért, egymásért, egyetemleg.

insolubilis, *lat.* föloldhatlan.

in solutum, *lat.* fizetésül, fizetés helyett.

insolvens, *barb.-lat.* fizetésre tehetetlen, ki nem fizethet, ki fizetni nem képes; **insolventia**, fizetési tehetetlenség, nem fizethetés.

insomnium, *lat.* *kört.* álmatlanság.

insouciance, *fr.* (enzusziánsz), gondtalanság.

in spe, *lat.* remény(é)ben; hihetőleg, remélhetőleg; hihető; **in specie**, különösen, kiváltképen.

inspectio, *lat.* fölügyelés, fölügyezés; szemle; **inspectio ocularis**, bírói szemle; **inspector**, fölügyelő; **inspectorat**, ügyelőség, fölügyelőség.

insperata, *lat.* váratlan, nem remélt dolgok, események.

inspersio, *lat.* behintés, befecskenkezés.

inspicálni, *lat.* szemlélni, megszemlélni; ügyelni, fölügyelni.

inspirálni, *lat.* besugni; sugallani, ihlelni; **inspiratio**, besugás; sugálás, ihlelés; sugalat, ihlet; ihlelet.

in spiritualibus, *lat.* a lelkiekben, t. i. lelkét illető dolgokban; egyházi dolgokban.

instabilis, *lat.* állhatatlan, változókonny; **instabilitas**, állhatatlanság, változékonyság.

installálni, *lat.* beigtatni; **installatio**, hivatalba igtatás.

instans, *lat.* folyamodó, kérő fél; **instanter**, esdekelve, esdeklőleg, könyörögve; **instantia**, az illetékes hatóság, bíróság v. törvényszék; folyamodvány, folyamodólevél, kérelemlevél; **Instanzen-Zug**, *lat.-ném.* a bíróságok fokozatos rende.

in statu quo, *lat.* a jelen állapotban.

instigálni, *lat.* kontaktani, bujtogatni, izgatni; ösztönözni; **instigatio**, kontaktás, izgatás; **instigator**, kontaktó, izgató.

instinctus, *lat.* ösztön.

in stirpes, *lat.* ágakra, ágak szerint.

institálni, *lat.* (instituere), rendelni, kezdeni, behozni (p. o. szokást); tenni, rendelni (-vá, -vé); alapítani; **institutio**, intézmény; oktatás, tanítás; **institutiones**, a római törvénykönyv egyik része; **institutor**, alapító, ren-

delő stb.; **institutum**, intézet, kül. tanintézet; pörut, ügyut; pörcim, pörintézet; **institut de France**, fr. (ensztitü dö fránsz), a párizsi egyetem; **Institut national des Sciences et des Arts**, fr. (ensztitü nászionál de szánsz e de zár), a tudományok és művészetek nemzeti intézete, tudós társaság.

Instrádálni, (ol. strada = ut), utalni, az utat kijelölni.

Instruálni, lat. utasítást adni; tanítani, oktatni; fölszerelni (mezei gazdaságot, pört); **instructio**, utasítás; oktatás, tanítás; fölszerelés; **instructiv**, tanulságos, oktató, oktatólagos; tanulságosan, oktatólag; **instructor**, tanító.

instrumental, lat. műszeri; hangszeri, hangszeres; **Instrumental-Musik**, lat.-ném. zene (ének nélkül); **instrumentiren**, lat.-ném. zenedarabot a különböző hangszerekre áttenni, hangszerezni; **instrumentum**, lat. eszköz, műszer; hang-műszer; okirat, oklevél.

insubordinatio, új lat. függéshány, fegyelmetlenség.

insubstantialis, barb.-lat. nem lényeges; valótalan, lénytelen.

in succum et sanguinem vertere, lat. tul. nedvvé és vérré változtatni; jól fölfogni és megérteni.

insufficiens, lat. elégtelen, ki nem elégitő; **insufficiencia**, elégtelenség.

insula, lat. sziget; **insulanus**, szigetlakos, szigetlakó, szigetbeli, szigeti.

insultálni, lat. gyalázni, bántalmazni, bántalmakkal illetni; kigunyolni; **insultatio**, **insultus**, bántalom, sértés, meggyalázás; gunyolás, kigunyolás.

in summa, lat. egészben, összeséggel.

in summo gradu, lat. a legnagyobb mértékben.

insuperabilis, lat. legyőzhetlen, áthághatlan, fölülmulthatlan.

in supplementum, lat. kiegészítése végett.

insupportabilis, lat. elviselhetlen, kiállhatatlan.

insurgálni, lat. fölkelni, föllázadni; **insurgens**, fölkelő, fölkelő vitéz; lázadó, pártütő; **insurrectio**, fölkelés, nemesi fölkelés; népfölkelés; lázadás, pártütés; **insurrectionalis**, fölkelési.

in suspenso, lat. függőben (lenni, hagyni, maradni).

intabulálni, barb.-lat. betáblázni, bejegyezni; **intabulatio**, betáblázás, bejegyzés.

intacte, lat. érintetlenül, illetetlenül. **intaglio**, ol. kivölglyelt faragvány.

in tantum, lat. a mennyire.

intarsiatúra, ol. sokszínű fával és gyöngyházzal kirakott munka.

integral, barb.-lat. egész; egészsleti; **integrálni**, kiegészíteni; **egészelni**; **integrans**, az egésznek része, kiegészítő rész; **integritas**, épség, egészlet, teljesség; feddhetetlenség; **integrum**, valami egész, ép.

intellektuális, barb.-lat. értelmi; **intellektualismus**, azon bölcsészeti tan, hogy érzelmeink csalnak, s a valódi ismeret egyedül az értelemről származik; **intellektualista**, ezen tan híve; **intellektualitás**, értelmiség; **intellectus**, értelem; **intelligens**, értelmes; **intelligentia**, értelem; értelmesség, értelmiség; **Intelligenz-Blatt**, lat.-ném. értesítő, tudósító-lap; **Intelligenz-Comptoir**, értesítő intézet; **intelligibilis**, barb.-lat. érthető, megfogható.

intemperantia, lat. mértékletlenség, mérsékletlenség.

intempesive, lat. roszkor, alkalmatlan időben.

intendálni, lat. figyelni (valamire); ügyelni; szándékozni, célolni, célba venni; **intendans**, főügyelő, főgondnok; **intendantúra**, főügyelés, ügyelőség; gondnokság.

intensio, lat. megfeszülés; belterj; belerő, beltartalom, beljóság; **intensitas**, belerő, hatályosság; **intensiv**, belterjes; hatályos; megfeszült; hatályosult, nyomosult, erősbült; **intensivum** (t. i. verbum), hatályosító, nyomosító ige.

intentio, lat. akaratirány, célirány, rátrörekvés; szándék; **intentionalismus**, azon nézet, hogy a cél szentesíti az eszközöket; **intentionalitás**, szándékoság; **intentionálni**, szándékozni, célolni, célba venni; **intentus**, figyelmes.

inter arma silent leges, lat. a fegyverek között hallgatnak a törvények.

intercalálni, *lat.* közbeszöktetni (napot stb.); **intercalaris annus**, szökő év; **intercalatio**, közbeszöktetés, közbeszurás.

intercedálni, *lat.* (intercedere), közbejárni, közbenjárni, közbevetni (magát); **intercedens**, közbenjáró.

interceptio, *lat.* fölfogás (vizé), elfogás (levélé).

intercessio, *lat.* közbenjárás; **intercessor**, közbenjáró.

intercipiálni, *lat.* elfogni (a leveleket).

interdicálni, *lat.* tiltani, el-, megtiltani; **interdictum**, tilalom, *kül.* egyházi tilalom; a szentségek fölvételétől vagy kiszolgáltatásától való eltiltás; az isteni szolgálat eltiktása.

interessálni, *fr.* érdekelni; érdeklődni (vmi által), érdeklél viseltetni vmi iránt; **interessans**, *fr.* (interessant = enteresszán), érdekes, vonzó; **interessatus**, haszonleső, részrehajló; részes, érdekelt, érdekelt; **interesse**, *lat.* érdekeltetés, érdeklődés; érdek; önérdek; érdekesség; kamat, interes; **interessent**, *ném.* érdekelt, érdekfél, részes, részvényes, részvevő; **interessentia**, haszonlesés, részrehajlás; érdeklés, érdekeltetés.

interfectio, *lat.* emberölés.

interferentia, *uj lat.* beelegyedés; kölcsönös egymásra hatás; *ttan.* sugár-
torlódás, fénytörődés, fényvesztés.

in tergo, *lat.* hátán, hátlapján.

interim, *lat.* azonközben, ideiglen; ideiglenség, az ideiglen; időköz; ideiglenes hitrendelet, melyet V. Károly császár 1548-ban Augsburgban kiadott; **interimalis**, időleges, ideigleni, időközi; **interimaliter**, ideiglen, addig is azonban; **interimistica provisio**, ideiglenes intézkedés; **interimisticus** = interimalis; **Interims-Conto**, ideiglenes számla.

interitus, *lat.* enyészet.

interjectio, *lat.* közszó, indulatszó.

interlinear, *barb.-lat.* sorközi (p. o. fordítás).

interlocutio, *lat.* közbenzóló itélet v. végzés; **interlocutorie**, közbenzólólag.

interlunium, *lat.* ujhold.

intermediatio, *lat.* közbenjárás; **intermediatus**, közbelső, közbülső; **intermedio tempore**, időközben; **intermedius**, közbenvaló, közbülső, középső.

intermezzo, *ol.* közbevetett játék, játékszünnet alatti mellékmulatság.

interminabilis, *lat.* végtelen, végét nem érő.

intermissio, *lat.* mulasztás; félbehagyás, szünnet, kórszünnet; **intermittens**, *lat.* **intermittirend**, *lat.-ném.* félbehagyó, meg-megszakadó, meg-megszakító; váltó (p. o. láz).

internálni, *lat.-ném.* belebbezni.

internationális, *barb.-lat.* nemzetközi, népjogi.

internuncius, *uj lat.* pápai követ; ausztriai követ a török udvarnál.

internus, *lat.* belső, benső.

interpellálni, *lat.* félbeszakasztani, valaki szavába vágni, közbeszólni; kérdést intézni (p. o. miniszterhez); **interpellatio**, félbeszakasztás; fölhívás nyilatkozattételre, kérdés.

inter pocula, *lat.* poharak között, ivás közben.

interpolálni, *lat.* közbeigatni, közbetenni; becsusztatni, beszurni valamit másnak írásába akár az érteleme fölvilágosítása, akár annak megváltoztatása végett; ezen utóbbi esetben interpolálni = hamisítani (iratokat); **interpolatio**, közbeszurás, közbetoldás; hamisítás.

interponálni, *lat.* közbevetni, **interpositio**, közbevetés.

interpretes, *lat.* értelmező, tolmács, magyarázó; fejtegető; **interpretálni**, értelmezni, tolmácsolni, magyarázni; fejtegetni, ki-, megfejteni; **interpretatio**, értelmezés, tolmácsolás, magyarázás; megfejtés, kifejtés, fejtegetés; tolmácsolat, magyarázat; **interpretativ**, értelmező, magyarázó, fejtegető; **interpretator** = interpretes.

interpunctio, *lat.* pontozás, írásí jelzés, jelrakás; írásjel; **interpungálni**, az írásjeleket fölrakni.

interregnum, *lat.* trónüresség, a trón üressége alatti országlás; időközbeli kormány; **interrex**, kire a trón

üressége alatt a királyi hatalom ruháztatik.

interrogatio, *lat.* kérdés, megkérdezés; **interrogationis signum**, kérdőjel; **interrogative**, kérdőleg, kérdőzőleg; **interrogativus**, kérdő, kérdőleges; **interrogatoria**, kérdő-pontok; **interrogatorium**, kihallgatás.

interrumpálni, *lat.* (interrumpere), félbeszakasztani, szavába vágni, közbeszólni; abbahagyni, megszüntetni; **interruptio**, félbeszakasztás, megszakítás; abbahagyás; háborgatás, megháborítás; zavarás.

intersecálni, *lat.* át-, keresztülvágni, átmetszeni; **intersectio**, átvágás, átmetszés; átvágás helye; átmetszeti pont, metszet-pont, kereszt-pont (két egymást átmetsző vonalon).

inter spem et metum, *lat.* remény és félelem között.

interstitium, *lat.* hézag; szünet.

interteneálni, *lat.* élelmezni, tartani, kitartani, eltartani; **intertentio**, élelmezés, tartás, ki-, eltartás.

intertrigo, *lat.* kórt. föltörés, kidörögölt seb (kül. az alfel csorgáján).

interusurium, *lat.* kamatok kamatja, kamatuzsora.

intervallum, *lat.* köz; időköz; térköz; távköz, *csill.*; hangköz; *kórt.* lázmentes időköz; **intervalla lucida**, derült, világos pillanatok, öneszméleti közök (örülteknél és elmebetegknél).

intervenálni, *lat.* (intervenire), közbenjárni; közbevetni magát; beavatkozni valamibe; **Interventio**, közbenjárás, beavatkozás.

intervertálni, *lat.* elsikkasztani.

intestat-Erbe, *lat.-ném.* végrendelet nélküli, törvényes örökös; **intestate**, végrendelet nélkül.

intestina, *lat.* belek.

in thesi, *lat. tul.* tételben; szabályszerint, közönségesen.

intim, *lat.* benső, meghitt (barát); **intimálni**, tudatni, tudtul adni, értéssére adni; **intimatio**, tudatás, tudtuladás; **intimatum**, intézvény, rendelvény; **intimitas**, bensőség, meghittség; **intimus**, benső, meghitt barát.

intimidálni, *lat.* megfélemlíteni, bá-

torságát elvenni; **intimidatio**, megfélemlítés,

intolerabilis, *lat.* tűrhetetlen; **intolerans**, türelmetlen; **intolerantismus**, türelmetlenségi-szellem, -tan; **intolerantia**, türelmetlenség.

intonálni, *uj lat.* hangoztatni; énekre v. dalra kezdeni, énekelni kezdeni; **intonatio**, megszólamlás, énekre v. dalra kezdés, hangadás; hangoztatás.

in totum, *lat.* egészbe, egészen (helyeselni v. elvetni).

intoxicatio, *lat.-gg.* mérgezés, mérgekeverés; megetetés.

intra, *lat.* belül; alatt; **intra biduum**, két nap alatt.

intractabilis, *lat.* kivel nehéz bánni, hajthatlan, makacs; engedetlen, szófogadatlan.

intrada, (*ol.* intrátá), bevezetés, kezdet; előjáték.

intra dominium, *lat.* birtokon belül.

intramundan, *barb.-lat.* világban.

intra muros, *lat.* (a város) falain belül; *átv. ért.* titokban, tanuk nélkül.

intraneus, *lat.* belföldi.

intransitivum, *lat.* benható ige.

intransportabilis, *barb.-lat.* el- v. átszállíthatlan.

intravillanum, *lat.* belső telek, beltelek.

intrepiditas, *lat.* rettenthetlenség; **intrepidus**, rettenthetlen.

intricálni, *lat.* bonyolítani; **intricat**, szövevényes, bonyolult.

intriga, *fr.* (intrigue = entrig) ármány, fondorlat, cselszövény; áskálódás, fondorkodás, ármánykodás; titkos szerelmi egyetértés, titkos szerelmi ügy; **intrigálni**, ármánykodni, cseleztetni, áskálódni, fondorkodni; **intrigáns**, cselszövő, ármánykodó, fondorkodó; ármányos, ravasz.

in triplo, *lat.* háromszorosan, háromszor, három példányban.

introducálni, *lat.* (introducere), bevezetni; **introductio**, bevezetés.

introitus, *lat.* bemenet(el); a beszéd, a mise kezdete; kezdő rész, bevezetés.

intrudálni, *lat.* betolni, betaszítani; **becsusztatni** (hivatalba); **intrusio**, betolás, betaszítás; **becsusztatás**.

intuitio, *lat.* nézlet, szemlélet; in-

intuitiv, nézletes, szemléletes; **intuitu**, tekintve; **intuitus**, nézés, tekintet.

intumescencia, *lat. kórt. daganat.*

intus, *lat. benn, belül, — n belül.*

inula, *lat. nt. sertecsek*; **inulin**, *vt. örvénydék.*

inumbálni, *lat. beárnyékozni.*

in una serie, *lat. egy sorban, egy sorban; egy folytatásban.*

inundatio, *lat. áradás, árvíz, vizár.*

inurbanitas, *lat. udvariatlanság, durvaság*; **inurbanus**, *udvariatlan, műveletlen, embertelen.*

in usu, *lat. használatban; szokásban*; **in usum**, *használatára*; **in usum Delphini**, *a dauphin használatára*; XIV. Lajos alatt a koronaörökös oktatására kiadott különböző remekművek földrata.

inutile pondus terrae, *lat. a földnek haszontalan terhe.*

invadálni, *lat. (invadere), berontani, betünni, betörni (p. o. ellenség az országba).*

invalid, *lat. erőtelen, érvénytelen*; **rokkant katona**; **invalidálni**, *érvényteleníteni, erőtlenníteni*; **invalidatio**, *érvénytelenítés, erőtlennítés*; **invalidatorius**, *érvénytelenítő, erőtlennítő*; **invaliditas**, *érvénytelenség, erőtelenség*; **invalidus** = *invalid.*

invariabilis, *barb.-lat. változhatlan*; **invariabilis**, *nem változókéony, változhatlan*; **invariabilitás**, *változhatlanság.*

invasio, *lat. berontás, beütés, becsapás.*

invectiva, *uj lat. megtámadás, sértetés, sértés, sértőszó.*

inventálni, *lat. leltározni, leltárt készíteni, leltárba jegyezni; föltalálni, kigondolni*; **inventarium**, *leltár*; **inventio**, *föltalálás, találmány*; **inventiosus**, *találmányos, leleményes*; **inventor**, *föltaláló*; **inventur**, *leltár.*

in verba magistri, *lat. a mester azavaira (esküdni).*

invergentia, *uj lat. hajlás.*

inversio, *lat. megfordítás, visszázás, szórendi megfordítás, megfordított szó-tétel, v. szóhelyezés, v. szórend*; **invertálni**, *megfordítani.*

invertibrata, *lat. állatt. csigolyátlan, gerinc nélküli állatok.*

investiálni, *lat. beruházni, ráfordítani; beöltöztetni, beigtatni.*

investigálni, *lat. nyomozni, kutatni, vizsgálni, megvizsgálni*; **investigatio**, *nyomozás, kutatás; vizsgálat.*

investitio, *lat. beruházás, ráfordítás, ráköltés; beöltöztetés, beavatás, föl-avatás, beigtatás, bevezetés*; **investitura**, *beruházmány; beöltöztetés, be-avatás, fölavatás, beigtatás.*

inveterálni, *lat. vénhedni; megrögzeni*; **inveteratio**, *megrögzés*; **inveteratus**, *megrögzött.*

in via, *lat. útján; utján*; **in via executionis**, *végrehajtás útján*; **in via juris**, *jog útján, törvény útján.*

inviálni, *lat. utbaigazítani, utasítani*; **inviatio**, *utbaigazítás, utasítás.*

invicem, *lat. kölcsönösen.*

invidiálni, *lat. irigyelni.*

invidiálni, *lat. fölfigyázni, örködni*; **invigilantia**, *vigyázatlanság.*

invincibilis, *lat. győzhetlen, meg- győzhetetlen,*

invinculálni, *lat. vasra verni; be- fogni*; **invinculatus**, *raboskodó, vas- ban álló.*

inviolabilis, *lat. sérthetetlen; meg- szeghetlen*; **inviolabilitás**, *sérthet- lenség.*

invisibilis, *lat. láthatatlan*; **invisi- bilitás**, *láthatatlanság.*

invita Minerva, *lat. tul. Minerva ellenére; rávalóság, természeti hajlam v. tehetség nélkül (tanulni).*

invitálni, *lat. meghíni, fölszólítani*; **invitatio**, *meghívás.*

invocálni, *lat. segítségül hívni*; **in- vocatio**, *fohász; segélykérés, fölkérés.*

involálni, *lat. tul. berepülni; (más- nak jogaiba) vágni.*

involucrum, *lat. boriték; burok.*

involutio, *lat. boriték; bebonyolítás; bonyolódás; befoglaltság*; **involválni**, *bebonyolítani, begöngyölni; magában foglalni, befoglalni, tartalmazni.*

invulnerabilis, *lat. sebhetlen, meg- nem sebezhető*; **invulnerabilitás**, *seb- hetlenség.*

Io, *gg. Inachos argosi király leánya, Zeus kedvese; pillangó.*

iod, *gg. (ion), vt. iblany, ibla.*

ionicus, verzláb; két hosszú és két rövid: — — —; vagy pedig megfordítva: — — —; amaz **ionicus** a **majori**, emez a **minori**.

ipecacuanha, *port.* hánytató-gyökér.
Iphigenia, *gg.* női név: az erőteltjesen született.

ipomaea, *gg. nt.* perkáta.

ipse, *lat.* maga; ő maga; **ipsismus**, önzés; **ipso facto**, *tul.* magában a tényben; már magában; azáltal, maga által; **ipso jure**, a törvénytől fogva, magában véve.

iráni nyelvek, azok, melyek az ind-german vagy sanskrit nyelvtörzshöz tartoznak; u. m. az ó és új perzsa, a kurdi, afghani, osseti és örmény nyelv.

irascibilis, *barb.-lat.* haragos, ki mindjárt haragra gyúl.

irenarch, *gg.* béke-fejedelem; **irenarchia**, békebiróság; **Irenäus**, finév = békeszerető; **Irene**, női név = béke istenasszonya, békeszeretőnő.

iridium, *vt.* nehény.

Iris, *gg.* Juno szobaleánya; szívrá-vány; *bt.* szívrá-vány-hártya (t. i. a színes kör a szemfény körül); *nt.* nőszírom; **iritis**, *gg.* kórt. a szívrá-vány-hártya gyuladása.

ironia, *gg.* guny, gunyor; **ironicus**, gunyoros, gunyos, gunyolódó.

irradiatio, *uj lat.* sugárzás, be-, megsugárzás.

irraisonnable, *fr.* (irreszonábl), **irrationalis**, *lat.* okatlan; észellenes.

irreconciliabilis, *barb.-lat.* engesztelhetlen, kérlelhetlen.

irreordabilis, *barb.-lat.* emlékezetet haladó.

irrecuperabilis, *lat.* visszafoglalhatatlan, visszahozhatatlan, megtéríthetetlen, pótolhatatlan.

irrecusabilis, *lat.* megtagadhatatlan, visszautasíthatatlan.

irredimibilis, *barb.-lat.* kiválthatatlan, megválthatatlan.

irreducibilis, *barb.-lat.* visszaállíthatatlan.

irreflexion, *fr.* (irreflekszion), meg gondolatlanlás.

irreformabilis, *barb.-lat.* kijavíthatatlan.

irrefutabilis, *lat.* megcáfolhatatlan.

irregularis, *uj lat.* rendetlen, rendhagyó, rendelleni, szabálytalan, nem szabályszerű, szabályszerűtlen, nem rendes, **irregularitas**, rendelleniség, szabálytalanság, szabályszerűtlenség.

irrelevant, *barb.-lat.* nem fontos.

irreligiositas, *barb.-lat.* vallástalanság, hitetlenség; **irreligiosus**, vallástalan, hitetlen.

irremediabilis, *barb.-lat.* gyógyíthatatlan, orvosolhatatlan, visszaállíthatatlan, visszahozhatatlan.

irremisse, *lat.* szükségkép; **irremissibilis**, *barb.-lat.* elengedhetlen, megbocsáthatatlan; multhatlan, mellőzhetetlen, szükséges.

irreparabilis, *lat.* helyrehozhatatlan; megtéríthetetlen, pótolhatatlan.

irreprehensibilis, *lat.* feddhetetlen.

irresistibilis, *barb.-lat.* ellenállhatatlan.

irresolutus, *barb.-lat.* határozatlan, habozó, ingatag.

irrespectuosus, *lat.* tiszteletlen.

irresponsabilis, *barb.-lat.* nem felelős; igazolhatatlan, menthetetlen.

irreverens, *lat.* tiszteletlenség; **irreverenter**, tiszteletlenül; **irreverentia**, tiszteletlenség.

irrevocabilis, *lat.* visszavonhatatlan, másíthatatlan.

irrigálni, *lat.* öntözni; **irrigatio**, öntözés.

irritabilis, *lat.* ingerlékeny, ingerlős, izgékony, izgatag; **irritabilitas**, ingerlékenység, ingerlőség, izgékony-ság, izgatagság; **irritálni**, ingerelni, fölingerelni, izgatni, bősztetni; **irritamentum**, inger; **irritantia**, ingerlőszerek; **irritatio**, ingerlés, izgatás; ingerültség, izgatottság; **irritativ**, ingerlő, izgató.

irrupálni, *lat.* berontani, betörni, beütni; **irruptio**, berontás, betörés, beütés.

Irus, *gg.* szegény, koldus.

Isaak, zsidó finév = örömgyermek, vig; Izsák.

isabell-szint, szögsárga.

isatin, *vt.* csüllegek, izacsany.

ischämon, *gg. gyógyt.* vérállító-szer.

ischariotismus, elárulás.

ischiadik, ischiagra, ischialgia, ischias, *gg. kórt.* csípőfájdalom; vékonyfájás, ágyékfájás, ágyékfájdalom; **ischia-tocele**, alfel-sérv.

ischidrosis, *gg. kórt.* az izzadás v. bőr-kipárolgás elnyomása.

ischiocele, *gg. kórt.* alfel-sérv; **ischion**, *dt.* csipőcsont, forgócsont.

ischnotes, *gg. kórt.* soványság.

ischoblennia, *gg. kórt.* nyák-rekedés; **ischocölia**, hasszorulás; **ischogalaktia**, tejrekedés; **ischolochia**, a szülés utáni tisztulás elmaradása; **ischomenia**, a havi tisztulás elmaradása; **ischophonía**, hangrekedés, hebegés.

ischuretica, *gg. gyógyt.* a húgyárt akadályozó szerek; **ischuria**, nehéz vizezés.

Isis, az ó aegyptusiai istennője, kit mint a föld termékenységeinek jelképét és számos mesterségnek föltalálóját tiszteltek.

islam, *arab, tul.* megnyugvás (az isten akaratában); igaz hit, a miért a mohammedán vallás így neveztetik.

isle, *fr.* (ihl), *ang.* (eil), sziget.

ismaéliták, mohammedán vallásfelekezet a 11. és 12-ik században, Ali khalifának és unokájának Ismaëlnek utódai.

Ismene, a görög hitrege szerint Oedipusnak és Jocastének leánya.

isobarometrische-Linien, *gg.-ném.* egyenlő légsulymérei vonalak; azon helyek közötti összekötő vonal, melyeken a légsulymérei változatok egyenlők; **isocheimal-vonalok** = **isochimene**, azon vonalak, melyek azon helyeket kötik össze, hol a téli meleg egyenlő; **isochromatisch**, egyenlő színü; **isochromatische Brillen**, színes, üvegszárnyakkal ellátott, szemüvegek; **isochrone**, *gg.* egytartamu, egyidejü; **isochronismus**, egyenlő időtartam; **isodynamia**, egyenlő erő; egyenlő érvény; **isodynamisch**, egyerejü, egyenerejü, egyenlő érvényü; **isodynamische-Linien**, azon helyeket összekötő vonalak, hol a föld delejéségeinek belereje egyenlő.

isogon, *gg.* egyenlő szöglet; **isogonisch**, egyenlő szögü; **isogonische Linien**, azon helyeket, melyeken a

delejtü elhajlása egyenlő, összekötő vonalak.

isographia, *gg.* egyenlő irás, hasonló (írásé).

Isoklinische-Linien, *gg.-lat.* azon helyeket, melyeken a delejtünek lehajlása egyenlő, összekötő vonalak; egyenlő lehajlásu vonalak.

Isokolon, *gg.* egyenlő tagu mondat.

isola, *ol.* sziget; **isolálni**, elszigetelni, elkülönözni; **isolatio**, elszigetelés, elkülönözés; **isolator**, *ttan.* elszigetelő szék, sziget (a villamgépen).

isomeria, *gg. mt.* egyenlő osztás; egyenlő nevező (a törtszámoknál), a különböző nevezőknek átváltoztatása egyenlő nevezővé; egyenlő rész; egyenlő jogosultság; **isomerische Körper**, *vt.* oly testek, melyek bár hasonló alkatrészekből állanak, mégis különböző külső tulajdonságokkal bírnak; egy-egyanyagu testek.

isometria, *gg.* egyenlő mérés; **isometrisch**, egyenlő méretü.

isomorph, *gg.* egyenlő alaku; **isomorphe Substanzen**, *vt.* oly anyagok, melyek a testek vegyületénél egymást helyettesíthetik, anélkül, hogy azok alakjában változást okoznának; **isomorphia**, egyalakuság.

isonomia, *gg.* egyenlő törvényhozás; egyenlő törvények.

isopathia, *gg.* egyenlő kórányaggal való gyógyítás = homöopathia.

isoperimetria, *gg.* a kör egyenlősége, körmérés.

isopoda, *gg.* állatt. rinyák, huszlábuaik.

isopolitia, *gg.* a polgári jogok egyenlősége.

isosephische Verse, *gg.-lat.* oly versek, melyek betüi, mint számjegyek, ugyanazon számot képezik.

isopyrum, *wt.* galamó.

isostenia, *gg.* egyenlő testi erő.

isotheren, *gg.* azon helyeket, hol a nyári meleg egyenlő, összekötő vonal; **isothermen** = isotheren.

isoton, *gg.* egyenlő hangu, v. hangzása.

Israël, *zsidó, tul.* az isten harcosa; a zsidó nép, Zsidóország; **israélita**, zsidó.

Isthmitis, *gg.* kórt. torokgyík; **Isthmorrhagia**, vérfolyás a torokban; **Isthmus**, földszorulat, földszoros (két tenger között); *bt.* torok.

itacismus, Reuchlin tanmódja, mely szerint a görög *ι* mint *i*, nem pedig *int* *α* kiejtendő.

ita est, *lat.* úgy van.

Italia, = Olaszország.

item, *lat.* ugyszinte, nem különben, hasonlóan.

ite, missa est, *lat.* menjetek, vége a misének.

iterálni, *lat.* ismételni; **iteratio**, ismétlés; **iterativum**, gyakorító ige (p. o. mondogatni, szedegetni).

itinerarium, *lat.* utrajz, utkönyv, utleírás, utraváló.

ixia, *gg.* *bt.* öreg-ér, ércsomó, vér-érdag.

Ixion, a görög hitrege szerint thessaliai király, ki Zeus vendégszeretetével visszaélvén, büntetésül az alvilágban egy örökké forgó kerékhez kötött.

J.

Jacht, *holl. tul.* vadászat; sebes hajó.

Jacobinus, azon tulzó pártnak tagja az első francia forradalom idejében, mely üléseit a jacobinusok vagy dominicanusok zárdájában tartotta.

Jacobita, II. Jakab elűzött angol király párthive.

Jacquard-gép (zsákár-gép), szövő-gép, föltalálta Jacquard, sz. 1752, † 1834.

Jacques, *fr.* (Zsák), Jakab.

jacta est alea; *lat.* a kocka el van vetve.

jactantia, *lat.* hányavetiség, dicsekvés, kérkedés; **jactatio**, *kórt.* hánykolódás.

Jaguar, amerikai tigris.

Jakob, zsidó név: utószülött; álnok, ravasz; Jakab.

jalappa, *spany.* délamerikai, a rettekhez hasonló gyökér, erős hashajtó nedvvel.

jalousie, *fr.* (zsálsuzi), féltékenység;

ablakredőny; **jalous** (zsálu), féltékeny, szerelemféltő; irigy.

jambos, *spany.* amerikai férfiutól és mestiz nőtől született gyermekek.

jambus, *gg.* kéttagu, rövid és hosszú versláb: — — .

James, *ang.* (Dsemsz), Jakab.

Janitor, *lat.* ajtonálló.

janitsár, *tör.* (jeni-tsjeri), új harcos.

Januarius, *lat.* a rómaiak által Janusnak szentelt hónap, télhó, első hó, boldogasszony hava, január.

Jardin de plantes, *fr.* (zsárden dö plánt), növénykert, fűvészkert Párisban.

Jargon, *fr.* (zsárgon), badar-beszéd, keverék-beszéd, zagyva-beszéd.

jarretière, *fr.* (zsarrtier), térdszalag.

Jasmin, *perzs.* bokornövény, jóillatú levelekkel; jázmin.

Jason, *gg.* a hitrege szerint thessaliai királyfi, az argonauták vezére.

jatagan, török és új görög görbe kard.

Jean, *fr.* (Zsán), János.

Jehovah, *zsidó*, az örök, a változhatlan; Isten; **Jehovah-Zebaoth**, egész világ ura, a seregek ura.

Jenny, *ang.* (Dzsenni), Janka;

Jenny-gép, angol pamutfonó-gép, a föltaláló nejeről Arkwright Jennyről (Arkreit —) így nevezve.

Jeremiad, panasz-dal; panaszolkodás, sopánkodás.

Jérome, *fr.* (Zserom), Jeromos.

Jerusalem, *zsidó, tul.* a béke birtoka; Judäa fővárosa.

Jesajas, zsidó finév: az isten áldása.

Jezsuita, Loyola Ignác által 1534-ben alapított szerzet tagja.

Jesus, *zsidó*, a segítő, megmentő, üdvözítő, megváltó.

J. N. R. J. = **Jesus Nasarenius, rex Judaeorum**. *lat.* nazarethi Jézus a zsidók királya.

jeckey, *ang.* (dzsokki), lócsiszár, lóárus; lovász, csatlós.

jocosus, *lat.* tréfás; **joculator**, tréfás ember.

Johannes, zsidó finév: isten ajándéka; János.

John, *ang.* (Dzson) = János; **John Bull** (dzson bull), *tul.* János ökör;

tréfás elnevezése az angol népnek, melyet először Swift használt, alkalmazásint azért, mivel az angolok a marhahúst különösen szeretik.

joli, *fr.* (zsoli), csinos.

Jonás, zsidó finév: az isten által ajándékozott.

Jonathan, zsidó finév = hú barát; **brother Jonathan**, *ang.* az éjszakai-amerikai egyesült államok népének tréfás elnevezése.

jongleur, *fr.* (zsonglór), bűvész, szemfényvesztő.

joujou, *fr.* (zsúzsú), játékszer; gyermekjáték.

jour, *fr.* (zsúr), nap (az idő része);

journal (zsrnál), napló; napilap, hírlap; **journalista** (zsrnáliszta), hírlapíró; **journalistika**, hírlapirodalom, időszaki irodalom.

Jovialis, *lat.* vidor, jókedvű, vigalmas; **jovialitas**, vidorság, jókedélyiség, vigalmasság.

Juan, *spany.* (Dsuan) = János.

jubiläum, *zsidó-lat.* vigaloműhnap, örömműhnap (1000, 100, 50, sőt 25 év múlva); félszázados ünnep; **jubiláni**, vigadni, örülni; ötven évi hivatalviselés után nyugalomba helyezni; **jubilarius**, ötvenéves pap, tiszt, házasság stb.

jucks = *jocus*.

jucunditas, *lat.* kellemetesség; gyönyör.

J. U. D. = *juris utriusque Doctor.*

judaismus, zsidóság.

Judas, zsidó finév; hamis, áruló; **Judas-csók**, álcsök.

judex, *lat.* bíró; **judex curiae regiae**, *tul.* a királyi udvar bírója; ország-bíró; **judex nobilium**, szolgabíró; **judex pedaneus**, első bíró; **judex primae instantiae**, első folyamodású bíró; **judex regni ordinarius**, az ország főbírája.

Judicálat, *lat.* itélni; **judicatio**, itélés; **judicatus**, bíróság, bíraskodás; **judicialiter**, bíróilag; **judicialis**, bírói; **judiciarius**, bíróságot illető, bírói; **judiciosus**, józan ítéletű; **judicis arbitrium**, a bíró belátása; **judicium**, ítéltő tehetőség, ítélet; törvényeljárás; bíróság, törvényszék.

jugalia, *lat.* igavonó marhák.

juglans, *lat. nt.* dió.

Julian, *lat.* finév: ifju; **juliani naptár**, Julius Caesar által behozott naptár.

Julius, 1) Julius Caesarról nevezett (most) hetedik hónap, nyárhó, sz. Jakab hava; 2) finév = ifjanc; Gyula.

junior, *lat.* ifjabb.

junius, *lat.* nyárelő, sz. Iván hava.

Junio, *lat.* római istenasszony.

junta, *spany.* gyűlés, tanács; forradalmi hatóság.

jupe, *fr.* (zsüj), zubbony.

Jupiter, *lat.* a rómaiak főistene.

jupon, *fr.* (zsüpon), zubbony; alsó szoknya.

jura, *lat. t.* jogok.

juramentum, *lat.* eskü.

jurassor, *barb.-lat.* esküdt.

juratus, *lat.* esküdt, hites; **juratus tabulae**, a kir. ítélő tábla jegyzője, joggyakornok.

jure, *lat.* joggal, jogosan; **jure hereditario**, örökösödési joggal v. jognál fogva; **jure merito**, méltán.

juridice, *lat.* jogilag; **juridicus**, jogi, jogszerű; törvénykezési; törvényszéki; jogszolgáltatási.

juris, *lat. tul.* jognak; jogi; **juris consultus**, törvénytudó; **jurisdiction**, törvényhatóság; **juris doctor**, jogtudor; **jurisprudentia**, jogtudomány.

jurista, *lat.* jogtudós; jogtanuló; jogász.

juristitium, *lat.* törvényszünet.

juris utriusque Doctor, *lat.* mindkét (egyházi és világi) jog tudora.

jury, *ang.* (dzsury), esküdtszék.

jus, *lat.* jog; **j. aggratiandi**, kegyelmezési jog; **j. belli et pacis**, háboru és béke joga; **j. fortioris**, az erősebb joga; ököljog; **j. gentium**, népjog; **j. gladii**, pallosjog; **j. haereditarium**, örökösödési jog; **j. primae noctis**, az első éj, az első elhálás joga (a középkorban); **j. primogeniturae**, elsőszülöttségi jog; **j. retentionis**, megtartási jog; **j. talionis**, megtorlási jog; **j. vitae et necis**, élet és halál joga.

just, *lat.-ném.* épen, azért is; **just nem**, azért sem.

juste milieu, *fr.* (zsüsztl milió), középút.

justificálni, *lat.* igazolni; kivégezni;
justificatio, igazolás.

justitia, *lat.* igazság; igazságszolgálatás.

justo tempore, *lat.* jókor, kellő időben; **justo titulo**, jogos címmel, jogszerűen.

justus, *lat.* igazságos; jogszerű.

juwelier, *ném.* drágakő-műves, v. árus; ékszerész.

jux, *ném.* tréfa.

K.

Kaaba, Mohammed temploma Mekában.

kabak, sör- v. pálinkaház, csárda Oroszországban.

kabbala, *zsidó*, a zsidók hagyományos joga v. tana; titkos tan.

kabir, egyike az aegyptusi, phoeniciai és görög titkos istenségeknek.

kabyl, Algir hegyi vidékein lakó szabad arab nép.

kachektikus, *gg. kórt.* senyvedő, sinlödő, sorvadó; sápkóros; **kachexia**, *gg. kórt.* senyv, sinlödés, beteges állapot, beteges arcszín.

kadmia, *ásv.* gálma, horgpat; horgany-érc; *vt.* kékeny, kobalt; **kadmium**, *vt.* sárgany, kadany.

Kadmus, mesés phoeniciai fejedelem, Europa testvére, Thebanak alkotója, ki állítólag a betűírást Görögországra átvitte.

kadri, török szerzetes-rend.

kadun, *török*, egyike a szultán hét törvényes feleségének.

kaftán, a törökök felső öltönye.

kaimakam, *török*, helytartó; a nagyvezir titkára és helytartója; a tatár fejedelem helytartója; a dunai fejedelemségekben főkormányzó az idő alatt, míg a hoszpodár széke üres.

kaiman = alligator.

Kain, *zsidó*, Ádám egyik fiának neve.
kakalexiteria, *gg. gyógyt.* nedvjavító szerek.

kakerlak = albino, fehér mór, petyes fajú ember; 2) tárokán, dél-amerikai csótán.

kakistokratia, *gg.* rossz uralom, a legrosszabbak uralma.

kakocholia, *gg. kórt.* epe-romlottóság; **kakochroë**, rossz szín, beteges bőrszín; **kakochylia**, a tápnedv romlottsága; **kakochymia**, az ételnek és itálnak rossz földőlése a gyomorban, egészséggtelen nedvek készítése, az emésztés gyöngesége; **kakodämon**, rossz szellem; **kakodämonia**, boldogtalanság; ördögösség; ördögös; **kakodoxia**, rossz vélemény, rossz hír; **kakodyl**, *vt.* bőszmireny; **kakoëthes**, *kórt.* gyógyíthatlan fekély; **kakogalaktia**, tejromlottság; **kakographia**, rossz, helytelen írás; **kakokratia**, rossz uralom, rossz kormány(zás); **kakophonia**, rossz hangzás, kellemetlen hang; **kakosis**, egészségtelen testi állapot; **kakositia**, undorodás az ételtől; **kakosphrasia**, szájbüz.

Kaledonia = Skótföld.

kaleidophon, *gg. tan.* rezgés-mutató.

kaleidoskop, *gg. tan.* bűvös, bájcső, képcső.

kalendarigraphia, *gg.* naptárkészítés tudománya.

kali, *vt.* haméleg, hamag, hamuzsir.

kalligraph, *gg.* szépíró; **kalligraphia**, szépírás, szépírás mestersége, ékes írás.

Kalliope, a kilenc muzsák egyike.

kalogeri, *uj gg.* görög szerzetesek, kalugyerek.

kalopodiae, *gg.* facipők.

Kalypso, *gg.* a hitrege szerint egy nympa Ortygia szigetén, ki az itt hajótörést szenvedő Ulyssesst magához fogadá.

kalypter, *gg.* fődél, burok; *nt.* csuklya; **kalyptrit**, kövült kagyló.

kamel, hajóemelő.

kamieni, lengyel súlymérték, 4 k. = 1 mázsa; van könnyű és nehéz kamieni, amaz = 25 lengyel font; emez = 32 font, és csak gyapjunál használtatik.

kamille, **kamomille**, *n.* szegfű, szegfűvirág, pipitér, pacvirág.

kanephorák, *gg.* kosárt hordozó nők Athenben; fejeiken kosárt tartó emberi alakok (kőből v. fából).

kanon, *gg.* szabály, zsinórmérték; egyházi törvény.

kantharidés, *t.* kórisbogararak.

kantsu(ka), *orosz*, szij-korbács.

kapi-aga, *török*, főudvarmester; a janicsárok vezére.

kapnomantia, *gg.* jövendölés a füstből.

kappar, svéd gabonamérték; 36 k. = 1 tonna, = 146,15 litre.

karaitak, zsidó vallásfelekezet, mely a Talmudot részben elveti, s csak Mózes törvényét fogadja el.

kardiaka, *gg. gyógyt.* sziverósító szerek; **kardialgia**, szívszorulás, szív-szorogatás, szübeli szorongatás; gyomorgörcs: **kardialogia**, szivtan; **kardielkosis**, szűfékely; **kardieurysma**, szivtágulás; **kardioccele**, szivsvér; **kardiogma**, zaka, gyomorhév; **kardiognost**, szívizsgáló; **kardiologia**, szivtan; **kardiomalakia**, szivlágulás; **kardiopalmus**, szivdobogás; **kardiopathia**, szűbetegség; **kardio-perikarditis**, szivlob, szivhártyalob; **kardiorrhexis**, szívzaggatás, szívzakadás; **kardiosstenosis**, szívszűkület; **kardiotomia**, szivboncolás; **kardiotromus**, szivrezgés, sebes szűdobogás; **kardi-perikarditis**, sziv- és szivburoklob; **karditis**, szivlob.

Karolina, ó német női név: erős, erőteljes.

karos, *gg. kórt.* halálos álom; **karosis**, álomkór; **karotides**, *bt.* fej-ütér; **karotika**, altató-szerek; **karotis**, *bt.* fej-ütér.

karpolith, *gg.* gyümölcs-kövület; **karpolog**, gyümölcs-ismerő; **karpologia**, gyümölcs-isme.

karub, algiri rézpénz; 2 k. = 1 musom vagy 7½ porosz fillér.

Kasimir, *lengy*, finév = békeszerető, békeszerző.

kasta, *spany.* várna, külön osztály, néposztály; céh.

kastalia, *gg.* forrás Parnasz hegy tövében.

kastizek, európaiak és mestizek vegyülete.

Kastor és Pollux, az ó görögök hitregéje szerint ikertestvérek, Zeusnek és Ledának fiai, elváhatlan barátok,

az állatkörben két fényes csillag az iker csillagzat fejen.

katabaptisták, *gg.* a keresztelés elleni.

katabasion, *gg.* a görög egyházban azon hely az oltár alatt, hol az ereklyék őriztetnek.

katachresis, *gg.* visszás képmásolat, képtelen kép, p. o. hervadó fény.

katadioptrik, *gg.* sugártöréstan.

katafalk, gyász-alkotmány, gyász-ravatal.

katagma, *gg.* csonttörés.

katakasmos, *gg. gyógyt.* köpölyözés.

katakklasis, *gg. kórt.* csontzuzás; szempilla-görcs.

kataklysma, *gg. gyógyt.* allövet; **kataklysmus**, csep-fürdő; melengetés, borongatás.

katacomba, *ol.* sirbolt.

katakustik, *gg.* vizshangtan.

katalekták, *gg.* töredék-gyűjtemény; **katalektikos**, csonka vers-sor.

katalepsis, *gg. kórt.* görcsös merevedés; álomkór.

katalog, *gg.* lajstrom, sorjegyzék, sorozat; névsor; könyvsor, könyvjegyzék.

katatotikus, *gg. gyógyt.* a bórról a sebhelyet eltávolító.

katalysis, *gg. vt.* elbontás.

katamenia, *gg. kórt.* havi tisztulás.

katanthropon, *gg.* emberi mód v. képzelet szerinti, közönségesen értendő.

katapasma, *gg.* hintő-porok sebekre.

kataphonik, *gg.* vizshangtan.

kataphora, *gg. kórt.* álomkór; mély álom, halálos álom; **kataphora magnetica**, delejes álom.

kataphrakta, *gg.* vért, mellvas.

kataplasma, *gg. gyógyt.* lágyító-szerek, lágyító borongatás.

kataplexis, *gg.* tagmerevedés (gutaütés miatt); megijedés; fogválás; a lát-érzék gyöngülése.

kataposis, *gg.* nyelés.

katapsyxis, *gg. kórt.* meghűtés; **katapsykticus**, meghűtés által keletkezett.

kataptosis, *gg. kórt.* nyavalyatörés.

katarakt, *gg.* zuhatag, vizesés; *kórt.* hályog.

katarktikon, *gg.* bevezetés, előkészítés valamely tudományra.

katarrh, hurut, keh; **katarrheuma**, nátha; **katarrhexis**, *gg. kórt.* erős hasmenés; **katarrhoschesis**, nátha elfojtása.

katartisis, *gg. gyógyt.* kimenült tag helyretevése.

kataschasmus, *gg. gyógyt.* érvágás.

kataschesis, *gg.* jó, erőteljes testalkat.

katasztaltika, *gg. gyógyt.* vérállítószerek.

kataster, adókönyv, földkönyv, birtokkönyv, telekkönyv.

katastropha, *gg.* szerencse fordulata, megfordulása; fordulópont, fordulat, döntő fordulat (valamely elbeszélésben stb.).

katechesis, *gg.* oktatás kérdés- és feleletekben; **katecheta**, kérdeztetve oktató; *kül.* vallástanító; **katechismus**, tankönyv kérdések és feleletekben; **katechumen**, vallás tanuló.

kategorem, *gg.* osztályfogalom; **kategoria**, fogalomkör, sorzék; tárgysorozat, mondatsor; osztály, osztályzat; **kategorice**, kereken, nyilván, tartózkodás nélkül, himezés nélkül; **kategoricus**, alkutlan, föltétlen.

Katharina, *gg.* női név: tiszta, szemérmes; **katharismus**, *gg.* nyelvtisztítás; **katharonologia**, tiszta észtan; **katharsis**; *gyógyt.* tisztítás; a belek kiürítése; **kathartik**, tisztítástan; **kathartikon**, tisztító szer; hashajtó szer.

kathedra, *gg.* tanszék, szószék; **kathedralis-egyház**, székes-egyház; **kathedraticum**, tanpénz főiskolákon.

katheter, *gg. seb.* húdcsap, szívarcsó.

kathetometer, *gg. mt.* szögletmérő.

kathetos, *gg. mt.* a derékszög kisebb oldalai; befogók, derékszárak, függőlapok.

katholicismus, *gg. tul.* általános vagy közzvallás; a római egyház vallástana; **katholicitas**, általánosság; egyetemesség; **katholikometer**, általános mérő; **katholikon**, általános gyógyszer; általános szótár; **katholikos**, az órmény egyház feje, általános püspök;

katholikus, a római egyház követője; római keresztény, pápista.

kathypnia, *gg. kórt.* mély álom.

katjes, Banka szigeten sulymérték; 6 k. = 1 gántáng.

katochus, *gg. kórt.* merevítő görcs, merevedés, merevülés, dermengés; mély álom nyílt szemekkel.

katoptrik, *gg. ttan.* vizsfénytan, vizlátan, tükörtan; **katopfromantia**, jövendölés a tükörből; **katoptron**, tükör.

katoterika, *gg. gyógyt.* hashajtószerek.

kattegat, *holl. tul.* macskalyuk; az éjszaki tenger öble.

kauledon, *gg.* ferde csonttörés.

kauma, *gg.* forró v. gyuladósos láz; lob-láz.

kauscher, *zsidó*, szabályszerű, megengedett; tiszta, valódi.

kausis, *gg.* gyuhasztás, marás; **kausticitas**, fölmaró erő; maró gunyoló-dás; **kaustikum**, maró szer, égető szer; **kausis**, gyuhasztó láz.

kautschuk, ruggyanta, rugany-mérga.

Kean (Kín), angol színész.

kellah, arab gabonamérték Mokkában és Betalfakiban; 40 k. = 1 teman, = 84,9 kilogramme = 169,8 vámfont.

kelologia, *gg. gyógyt.* sérvtan; **kelotom**, sérvmetsző; **kelotomia**, sérvmetszés.

Kenilworth, *ang.* (Kenniluórsz), város neve Warwickshireben; Scott Walter egyik hasonlónevű regénye részben itt játszik.

keramentik, *gg.* fazekas-mesterség; **keramographik**, agyag- v. téglafestészet, edényfestészet.

keratektomia, *gg. gyógyt.* szaruhártya-metszés; **keratiasis**, szaruhártya-szerű kinövés a testen; **keratin**, *vt.* tülk-állomány, tülk-állag, tülk-anyag, tülöknyé; **keratina**, álokoskodás; **keratit**, szarukó; **keratitis**, szaruhártya-gyuladás; **keratoglossus**, *bt.* szaru-nyelv-izom; **keratocele**, szaruhártya-sérv; **keratolith**, kővé vált szaru, szarukö-veget; **keratonyxis**, szaruhártya-metszés; **keratophyt**, szaruburány-kö-veget; **keratotom**, szaruhártya-metsző.

keraunia, *gg.* villámkövek; **keraunometer**, villám-mérő; **keraunoskopia**, *tul.* villámvizsgálás; jövendölés a zivatarban.

kermes, *arab*, karmazsin-szin hogár. **kerographia**, *gg.* viasz-festészet; **keromantia**, jövendölés a viaszból; **keroplastik**, viaszalak-öntés; viaszalak-képzés.

khalif, *török*; Mohammed utóda, helyettese.

khan, tatár fejedelem, tatár főnök. **hasseki-sultane**, az első szultánnő, a trónörökös anyja.

kiafir, *tör.* pogány, hitetlen. **kiaga-** v. **kihaya-bey**, török belügyminiszter.

kilar-basi, *tör.* a szultán főpohárnoka.

kilare (kilár), francia termérték = ezer are; vagy 17,37490 bécsi hold (1600 □ öllel).

kilo, gabonamérték Törökországban, = 36,28 litre.

kilogramme, francia súlymérték = 1000 gramme vagy 2 vámfont, vagyis 1 bécsi font és 25 lat; **kilolitre**, francia ürmérték = 1000 litre vagy 17,3553 bécsi akó; **kilomètre**, francia hossz-mérték = 1000 mètre, vagy 525 bécsi öl.

kin, japáni font = 280 gramme.

kinetik, *gg.* moztan. **kings Bench**, *ang.* (kingsz-bence), *tul.* király padja; angol főtörvényszék; adósok börtöne.

kinrei, a japáni sinto vallás feje.

kiosk, *tör.* kösk, kertü lak, kájház.

kislar-aga, *tör.* a fekete heréltek főnöke.

kiuptar, a török császár pohárnoka.

kleidagra, *gg.* kórt. vállperec-köszvény.

klepsydra, *gg.* vizóra.

klerogamia, *gg.* papok házassága; **klerokratia**, papok uralma; **klerus**, papság, papi rend.

klima, *gg.* éghajlat, égöv, égálg; **klimatologia**, éghajlattan, égálg-isme.

klinicum, *gg.* gyógyintézet, kórház, melyben a gyógytudomány taníttatik;

klinika, a gyógytudományban való oktatás és gyakorlás; **klinikus**, ki a gyógytudományt a beteg ágya mellett

tanítja; **klinologia**, a betegágyak jó szerkezetéről szóló tan; **klinotechnik**, azon mesterség, mikép kell jó betegágyakat készíteni

Klio, *gg.* egyike a muzsáknak. **kliometer**, v. **kliometer**, *gg.* seb. eszköz a női medence megmérésére.

klitoris, *gg.* *bt.* csiklandó, csikló; **klitorismus**, a csiklónak szokatlan terjedelme; **klitoritis**, csikló-lob.

Klotho, *gg.* egyike a párkáknak. **klyma**, v. **klystier**, *gg.* allövet, csőre; **klystirozni**, allövetezni, csőrezni.

knesma, *gg.* kórt. vakart seb; **knesmus**, viszketegség.

knidosis, *gg.* viszketés. **knight**, *ang.* (neit), szolgál; lovag; a sakkjátékban ugró, huszár.

knissoregmia, *gg.* kórt. bűdös tölbőfögés.

know-nothings, *ang.* (nonösszingsz), *tul.* semmit sem tudók; északamerikai párt neve, melynek tagjai fölvételkor azon fogadást teszik, hogy semmiről sem akarnak tudni, mi a haza iránti kötelességeikkel meg nem fér, *kül.* hogy az európaiak bevándorlását akadályozni fogják.

kobalt, *uj lat. vt.* kékeny.

kobid, ázsiai hossz-mérték; a nagy k. = 685,79 millimètre; a kis k. = 482,88 millimètre.

kobold, *gg.* hegyi manó (bányászoknál).

kocytus, *gg.* könyfolyam; alvilági folyóvíz neve.

koks, *ang.* (coaks), kiégetett és a kéntartalomtól megfosztott kőszén.

koleoptera, *gg.* állatt. téhelyröpök; **koleopterit**, téhely-kövület.

kolika, *gg.* kórt. bélgörcs, bélrágás, szélkin; **kolikodynia**, hurkabél-fájdalom; **kolikoplegia**, ólomkór, ólomgörcs, ólom-köldcsömör; **kolitis**, bélglyulás.

koloboma, *gg.* szempilla-hasadék.

kolon, *gg.* tag; két pont; hurkabél.

kolophon, *gg.* csúcs, hegy.

kolophonit, *gg.* ásvt. szurok- v. gyanta-gránát; **kolophonium**, gyanta.

kolo-tér, Varsónak azon tere, hol hajdan a királyokat választották.

koloquinthe, keserű ugorka, has-hajtó ugorka.

kolosz, *gg.* óriási kép, oszlop v. szobor; **kolosszális**, roppant nagy, óriási nagy.

kolostrum, *lat.* az első anyatej.

kolpalgia, *gg. kórt.* méhüvely-fájdalom; **kolpempheaxis**, méhüvely-dugulás; **kolpocele**, méhüvely-sérv; **kolpoptosis**, méhüvely-izsam; **kolporrhagia**, méhüvely-vérfolyás; **kolporrhexis**, méhüvely-szakadás; **kolposthesis**, a méhüvely benövése; méhüvely-szűkület.

koma, *gg. kórt.* álmokör.

kometa, *gg.* üstökös csillag, bolygó.

komikus, *gg.* vígjáték-író; vig szerepet játszó színész; mint melléknév = furcsa, neveltető, vig.

komma, *gg.* vessző (írásjel).

komödia, *gg.* vígjáték.

konophthalmus, *gg. kórt.* a szemnek kúpalku kidudorodása.

koniglob, *gg.* az égboltozat fele, kúpalkuban képzelve; **konilith**, kúpalku kő; **konicus**, kúpalku, kúpdad; **konisector**, kúpmetsző; **konit**, kúpalku csiga-kövület; **konöide**, kúpalku, álkúp; **konophthalmus**, kúpdad kidüledése a szemnek; **konus**, kúp; kúpsiga, hengercsiga.

koposis, *gg.* süketség, nagyot-hallás.

kopos, *gg. kórt.* báygyadtság.

kopragogia, *gg. gyógyt.* sárhajtás, hashajtás; **koprakratia**, tehetetlenség a székelést visszatartani; **kopremesis**, sár-okadás; **koprokritika**, sárhajtószerek; **koprolith**, az ösvilági állatok ganéj-kövülete; **koproponia**, gyakori székelés; **koproplanesis**, sárömlés más részekbe; **kopropoësis**, sárképződés; **koprorrhöa**, sárfolyás; **koprosklerosis**, sárkeményedés; **koprostasia**, sárdugulás, v. hasdugulás a sár miatt.

korall, *állatt.* burány, kláris.

korán, *arab, tul.* olvasott, olvasás; a törökök szentkönyve.

kordinema, *gg. kórt.* szédülés.

koredialysis, *gg.* mesterséges szemgolyó-képzés; **korektomia**, a szemgolyó elváltatása; **ko-re-morphom**, **ko-re-morphosis**, a szemgolyó elváltatása.

korrel, németalföldi súly = 1 decigramme.

korund, *dsvt.* drágakövek köszörlésére használt ásvány.

korymbus, *gg.* tető, orom.

koryphäus, *gg.* karvezér, elöljáró; kolompos.

koscher, *zsidó-ném.* megengedett (étel, ital).

koskinomantia, *gg.* jövődölés szítával.

kosmarchia, *gg.* viláгурalom; **kosmesis**, szépités; **kosmet**, rendező, szépitő; **kosmetika**, szépitő-szerek.

kosmognosia, *gg.* viláგalkotmány-isme; **kosmogonia**, viláგkezdet-isme; **kosmograph**, világleirő, **kosmographia**, viláგrajz; **kosmokratia**, viláгурalom; **kosmolabium**, viláგmérő; **kosmologia**, viláგisme; **kosmophysika**, a viláгеgyetem természeti törvényeinek ismerete; **kosmopolita**, világpolgár; **kosmopolitismus**, világpolgáriság; **kosmorama**, világnézet, a viláг képekben; **kosmos**, rend, ék, ékesség; viláг; **kosmosophia**, viláგtudomány; viláგbölcsestég; **kosmosphära**, földteke, földgömb; viláгеgyetem; **kosmotheismus**, viláგistenítés, azon tan, hogy isten és a viláг egy; **kosmotheologia**, istenhívés a viláგ szemlélése utján.

kothurnus, görög színpadi saru; komoly színpadi nyelv; dagályos irmodor.

kottabismus, *gg. gyógyt.* csepegő-fürdő.

kranionomik, *gg.* a lelki tehetségnek és hajlamoknak meghatározása a kaponya alkotásából; **kraniolith**, kővé vált halálfej-kagyló; **kranilog**, kaponya-ismerő; **kranilogia**, kaponyatan; **kraniomantia**, kaponya-jóslat; **kranion**, kaponya; **kranio-pathia**, kaponyafájás; kaponyabetegség; **kranioskop**, kaponya-vizsgáló; **kranioskopia**, kaponya-vizsgálat; **kranio-stegnosis** kaponya-szűkület; **kraniotomia**, agyboncolás.

krasis, *gg.* elegyítés; összevonás, összehuzás.

krater, *gg.* katlan, tölcser, tüzokádó hely nyílása.

kreatophagia, v. kreophagia, gg. husevés.

Kreis-Hauptmann, ném. kerületi főnök.

kreml, orosz, cári palota Moskauban.

krenologia, gg. gyógyforrástan.

krikoid, gg. gyűrű- v. köralku.

krinomenon, gg. ismertető jel, jelv.

krisis, gg. válság, válságos állapot; *kórt.* válság, válpont, fordulópont.

kriterium, gg. ismertető jel.

krithe, gg. kórt. árpa a szemén; **kritbantantia,** jövendölés árpalisztból.

kriticismus, bíráló-elvűség, bírálóság; **kritika,** bírálat, ítézet; bírálgatás, megbírálás; **kritikaster,** gáncsoskodó, kontár bíráló; **kritikus,** bíráló, ítéző; mint melléknév = válságos, terhes, veszélyes, eldöntő, megválasztó; **kriticsálni,** megítélni, bírálni, bírálgatni, rostálgatni; ócsárolgatni, ócsárolni, becsmérelni, kigunyolni; **krit(ik)omania,** gáncsoskodás.

Kronos = Saturnus.

Krösus, gg. gazdag király Lydiában.

krokomagma, gg. gyógyt. sáfrányír; **krokos,** sáfrány.

krokylegmos, gg. szőrszál-hasogatás; előkelők iránti aljas szolgálati készség.

kromyomantia, gg. jövendölés hagyományból.

krotaphites, gg. ót. halánték-izom; **krotaphium,** halánték-verés.

kroton, gg. nt. kacsaring; himboj, csodafa.

kryollth, gg. ásvt. mészpat.

kryophor, gg. hidegvezető.

krypta, gg. föld alatti része a templomnak; sirbolt; rejtett hely.

kripto-, gg. (összetételeknél), rejtett, titkos; **kripto-calvinista = Calvin** titkos követője; **kryptogamen, nt.** lopva növő növény; **kryptogamia,** titkos házasság; **kryptogamologia,** tan a lopva növő növényekről; **kryptographia,** titkos írás; **kryptonymus,** titkos nevű, névtelen; **kryptoporticus,** rejtett folyosó; földalatti folyosó; **kryptorchiten,** rejtett heréiek.

krystall, gg. jegec; **krystallisálni,** jegeszteni; **krystallisatio,** jegesztés;

jegedés; **krystallitis, kórt.** szemlencsegyuladás; **krystallogenia,** jegecképződés; **krystallographia,** jegec-rajz, jegec-leírás; **krystalloid,** jegecedés; **krystallogia,** jegectan.

kubo, Japán világi főnöke.

kubus, gg. kocka, köb.

kuli, keletindiai gyaloghintó-hordár.

Kunigunda, ó német női név = hőszívű.

kurbán-belram, arab-török, a törökök áldozat-ünnepe.

kuxa, bányarész, 128-da egy bányának.

kvartély (quartier), lakás, szállás.

kvietálni, kvietantia, kvittirozni, l. quietalni, quietantia, quittirozni.

kyathodes, gg. kehely-idomu.

kybomantia, gg. jövendölés kockavetésből.

kyesiologia, gg. tan a terhességről.

kylistik, gg. főtetőn való járás mestersege.

kyllosis, gg. a tagok természetelleni görbülése.

kynanche, gg. kórt. torokgyík, gégelob.

kynolyssis, gg. ebdüh; **kynomachia,** kutyaveszekedés, kutyaharc; **ky-nophoria,** kutyahordozás (mint büntetés).

kyophoria, gg. a méhgyümölcs hordozása; a terhesség tartama; **kyotrophia,** a méhgyümölcs táplálása.

kypellomachia, gg. civakodás italközben; versenyivás.

kyphom, kyphosis, gg. hátgerincgörbület, púp.

kyrie eleison, gg. Uram irgalmazz!

L.

L., mint római számjegy = 50.

labialis, lat. ajakhoz tartozó, ajak (p. o. betű); **labium,** ajak; **labium leporinum,** nyulajak.

laboratorium, lat. műhely, műszoba, dolgozó hely, vegyműhely; szerműhely, szerkonyha (gyógyszerészeknél).

Labrador, uj Brittannia; félsziget Éjszakamerikához keletfelé.

Labyrinth, *gg.* tömkeleg, téveg, csal-kert, tévely; kacskaringó.

lac, *lat.* tej; **lac lunae**, *ásvt.* tej-mészkö; **lac sulphuris**, kéntej; **lac terrae**, fehér magnezia

lacca, *lat.* = lack; **lacca caerulea**, *nt.* lakmusz; **l. florentina**, florenci lack; **l. sigillata**, pecsétviasz.

lacerta, *lat.* gyík; *ol.* velencei kék-hölgy.

Lachesis, *gg.* egyike a párkáknak; kigyóreg.

lack, 1) *arab*, lakkmézga; fénymáz; festék (növénynedvből); 2) Keletindia-ban 100 ezer rupiából álló pénzösszeg; **lackirozni**, lakkozni, fénymázolni, fénymázzal befesteni; **lackviola**, *nt.* fajtlínka ibolya, sárga viola.

laconice, röviden, velősen; **laconicum**, gőzfürdő.

lacrimae Christi, *tul.* Krisztus könyei; olasz bor neve.

lactate, *gyógyt.* hüvösítő ital.

lactatio, *lat.* szoptatás.

lactis concretio, *lat.* kórt. tejrekedés.

lactismos, *gg.* a gyermek mozgása a méhben.

lactisugium, *lat.* tejszivatyu, csecsszivatyu.

lactuca, *lat. nt.* saláta.

lacuna, *lat.* hézag, rés, hiány, csorba.

ladanum, *lat.* ledanon, *gg.* mézga.

lady, *ang.* (ledi), hölgy, delnő.

laclaps, *gg.* nedves hideg szél.

laesio, *lat.* sértés, sérelem; **laesio ultra dimidium**, félén tuli sérelem.

laetare, *lat. tul.* örvendezz; a böjt negyedik vasárnapja; **laetificantia**, *gyogyt.* földérintő szerek; **laetitia**, vidámság, jókedv.

lafette, v. **laffette**, *ném.-fr.* ágyutalp, ágyutargonca.

lago, *ol. tó.*

lagochilon, *gg.* nyulajak; **lagochilus**, nyulajaku ember; **lagontomum**, nyulajak; **lagophthalmia**, *tul.* nyulszeműség; nyitott szemekkel való alvás; **lagophthalmos**, nyulszemű; **lagostoma**, = lagochilon.

lagonoponos, *gg.* kórt. oldalfájás; nyilalás.

lagrimoso, *ol. zen.* siránkozó hangon.

laguna, *ol.* velencei tengertó, tengercese.

laicus, *lat.* világi, nem egyházi; *átv. ért.* avatlan, járatlan.

lakai = laquais, *fr.* (lake), inas, bér-szolga

lakmus, *vt.* kémér.

lakonismus, rövid, velős beszéd, v. irály.

lalia, *gg.* beszéd, beszélés.

láma, 1) *állatt.* láma; 2) tatár pap.

lambdacismus, hibás kiejtés; *kül.* L helyett R-et mondván.

lambris, *fr.* (láhnбри), szobafal-béllés (deszkából).

lamella, *lat.* lemez.

lamentabilis, *lat.* siralmas; **lamentálni**, siránkozni; **lamentatio**, siránkozás; **jajpanasz**, jajveszékítés; **lamentoso**, *ol. zen.* panaszosan.

lamentin, *állatt.* markonc, manát-rozmár.

lantium, *nt.* tátkanaf.

lampadarius, *lat.* lámpavívó; **lampadist**, fáklavívó; **lampadophor**, *gg.* fáklavívó.

lampons, *fr.* (láhnpohn), bordalok.

lamprophonia, *gg.* harsány hang(uság).

lampuris, v. **lampyris**, *gg. állatt.* fénybogár.

lana caprina, *lat. tul.* kecskegyapju; haszontalanság, csekélység.

lançade, *fr.* (lánszád), gerelydöfés; ivszökés (lóé); nyegleség, hanyavetiség.

lancette, *fr.* (lánszett), gerely (sebszömszer).

lancier, *fr.* (lánszié), lánzsás, lánzsás lovag.

landes, *fr.* (láhnd), pusztaság, sivatag.

land-lord, *ang.* (lend-lord), földesur.

languente, **languido**, *ol. zen.* epe-dőleg, epevede.

Lansdowne, (Lennszdaun), angol államférfiu.

Laokoon, ó görög monda szerint Apollo papja, kit mindkét fiával együtt két óriási kigyó körültekert és megölt, mivel a trójaiak által Pallasnak szentelt falovat lánzsával keresztülszurván, megbecstelenítették.

laokratia, *gg.* népuralom.

laparoccele, *gg.* has-sérv; **laparo-**

skopia, az altest vizsgálata; **laparotómia**, az altest fölnyitása v. fölmet-
szése.

lapathin, *nt.* sós lórom; **lapathum**,
gg. nt. sóska.

lapidaris, *lat.* kőbe vésett, kőirati;
lapidaris irás, fölirati v. köemléki
betűk, kőírás; **lapidaris stylus**, rövid
és velős kifejezőmód, fölirati irály;
lapidatio, megkövezés; **lapides**, kö-
vek; **lapidificatio**, kövülés; **lapis**, kő;
lapis aquilae, saskő; csőrök; **l. be-
zoardicus occidentalis**, nyugati be-
zoárkő; **l. Bononiensis**, bolognai kő;
l. calaminaris, gálma; horgpat; **l. cal-
carius**, mész-kő; **l. carpionis**, pontykő;
l. causticus, marókő, pokolkő; **l. ce-
raunius**, villámkő; **l. de Goa**, goai
bezoárkő; **l. de tribus**, *vt.* piskole,
dárdkénégy; **l. divinus**, szemkő; **l. gra-
natorum**, gránátkő; **l. haematites**,
vérkő, vérle; **l. infernalis**, pokolkő;
l. judaicus, zsidókő; **l. lameus**, ál-
alaku zsirkő, szalonnakő; **l. lazuli**,
lazurpat; **l. magnus**, delejkő; **l. ma-
nati**, manát-rozmárkő; **l. militarius**,
méröldkő; **l. nephriticus**, vesekő; **l.
percae**, serinckő; **l. philosophorum**,
bölcsek köve (melylyel aranyat vétek
csinálhatni); **l. porcinus**, disznókő;
l. prunellae, lemezes salitrom; **l. pu-
miceus**, v. **pumicis**, tajtkő; sikkő;
l. serpentinus, kigyula, kigyókő; **l. smi-
ris**, csiszoló; **l. specularis**, réteges
gipsz, köüveg, holdkő; csillámkő; **l.
spongiae**, szivacska, sejtkoráll; **l. ter-
minalis**, határkő; **l. variolatus**,
csécskő.

lapsus, *lat.* esés; bukás, megbukás;
botlás, hiba, véték; **lapsus bonorum**,
hanyatlás, romlás (vagyonban); **lapsus
calami**, tollhiba, íráshiba; **l. capillo-
rum**, hajhullás; **l. linguae**, nyelvbot-
lás; **l. memoriae**, az emlékezet botlása,
feledésből elkövetett hiba; **l. unguum**,
körömhullás.

laquais, *fr.* (lákeh), inas, szolgál;
bérszolga.

lares, *lat.* házi istenek, házi nemtők.

larga manu, *lat.* bőkézzel, bőkezűen.

largetto, *ol. zen.* kissé lassan;

largo, lassan; **largo assai** v. **di molto**,
igen lassan.

larifari, csiri-csári, fecsegés, haszon-
talan beszéd.

Larochefoucauld (Lárosfukó), fran-
cia író.

larva, *lat.* 1) *ered.* rémkép, rémlát-
vány; álcá; 2) *ált.* átváltozásnak alávé-
tett mindenemű rovar, nyű, kukac,
hernyó, pondró.

laryngismus stridulus, *gg.-lat. kórt.*
száraz fojtó köh; **laryngitis**, *kórt.* góg-
sipgyulladás; **laryngitis membranosa**,
torokgyík; gégelob; **laryngophthisis**,
gógsip-vész; **laryngorrhagia**, gógsip-
vérzés; **laryngostenosis**, gógszűkület;
laryngotomia, gógsip-metszés; **laryn-
gydrops**, gógvizkór; **larynx**, góg,
gége.

lasagne, *ol.* (lászánye), széles me-
tél (tészta).

lascivitas, *lat.* bujaság, bujálkodás,
fajtalanság.

lasirozni, *ném.* vékony festékekkel be-
vonni; gyöngén bevonni v. befesteni;

lasur, vékony szinezés, átlátszó fes-
tékekkel;

latens, *lat.* lappangó, rejlő, rejtett.

lateralis, *lat.* mellékes, oldalagos.

lateran, a pápa palotája Rómában.

laterisálni, *lat.* oldalszámot össze-
adni.

latera magica, *lat.* búvlámpa.

latet anguis in herba, *lat.* kigyó
rejlik a fűben; veszedelem van a do-
logban.

latinismus, *barb.-lat.* latinosság;

latinitas, latinság.

lätitia, *lat.* vidámság, vigság, jókedv.

latitudo, *lat.* szél, szélesség; **lati-
tudinaris**, tág erkölcsű, szabad szel-
lemű, szabad gondolkozású.

latomia, *gg.* kőbánya.

latria, *gg.* imádás, tisztelés.

latrocinium, *lat.* utonállás, rablás;

latrunculator, az utonállók vizsgáló-
bírája.

latus, *lat.* lap, oldal; oldalszám; **la-
tus per se**, magában álló oldalszám.

laudabilis, *lat.* dicséretes, dicséretre
méltó.

laudanum, *gg.* máknedv, álomszer.

laudator, *lat.* dicsérő, magasztaló;

választott bíró; **laudator temporis
acti**, a mult idő magasztalója.

laudemium, középkori *lat.* hűbér-
átvételi díj.

laudom, *lat.* választott bíróság ítél-
lete; fogadás, ígéret.

launa, *ném.* (laune), kedv; kedv-
szesszenés; szeszély.

laurea, *lat.* babérág, babérkoszorú;
laureatus, babérkoszorús, babéros;
lauri baccae, babérbogyók; **lauri
folia**, babérlevelek; **laurocerasus**, *uj
lat.* borostyánmeggy; **laurostearin**,
babérfaggyú; **laurus**, babér.

laute, *lat.* hangosan; dicsősen.

läva, *ol.* (tüzokádó hegyekből omló)
tűzfolyadék, mely utóbb kővé kemé-
nyedik.

Laverna, *lat.* a tolvajok védisten-
nöje.

lavina, *ném.* hógörgeteg, hóomlatag,
hóomlás, hószakadék, hömpölyeg.

lavirozni, *ném.* hajót szél ellen for-
gatni, labodázni; (jobb remény fejé-
ben) huzni, halasztani valamit, tartóz-
kódva bánni, vigyázva késni.

lavoir, *fr.* (lávoár), mosdó tál v.
medence.

lawyer, *ang.* (lájér), törvénytudós.

laxálni, *lat.* (laxare), *tul.* tágitani;
hasat hajtani v. tisztítani, meghajtani;
laxantia, **laxativa**, hashajtó-szerek;
laxe, tágan; lazán; ledéren; feslett
módon; **laxitas**, petyhüdség, ernyed-
ség.

Layard (Lerd), angol államférfiu.

lazareth, kóroda, kórház, kórlak,
betegház (sz. Lázár, mint a betegek
védszentjéről így nevezve).

Lazarus, *gg.* szegény beteg, sokat
szenvédő; Lázár.

lazzaroni, *ol.* utcai koldusok (Ná-
polyban).

lb. = libra, *lat.* font.

L. B., 1) = **lector benevole**, *lat.*
kegyes v. nyájas olvasó; 2) = **liber
Baro**, báró; **L. B. S.** = **lectori bene-
volo salutem**, üdvöt a kegyes olva-
sónak.

leader, *ang.* (líder), *tul.* vezető; vezér;
vezércikk; **leading-article**, (lí-
ding-artík'l), vezércikk.

league (líg), angol hossz mérték =
3 tengeri mérföld, vagyis $\frac{3}{4}$ geogra-
phiai mérföld.

Lear (Lír), britanniai regeszertü
király, Shakespeare hasonnevű szomo-
rújátékának főszemélye.

lectica, *lat.* gyalóghintó, kólya.

lector, *lat.* olvasó (kanonok); **lector
benevole**, kegyes olvasó; **lectori be-
nevolo**, a kegyes olvasónak.

lecture, *fr.* (lektür), olvasás, olvas-
mány; olvasottság.

leg., = legatur, *lat.* olvastassék.

legalls, *lat.* törvényes, törvényszerü,
jogszerű; **legallsálni**, törvényszerü-
síteni, törvényesíteni; hitelesíteni; **legalli-
satio**, törvényszerüsítés; hitelesítés;
legalitas, törvényesség, törvényszerü-
ség, jogszerűség; jogérvény; **legaliter**,
törvényszerüen, törvényesen; jogsze-
rűen.

legálni, *lat.* hagyni, hagyományozni;
legatarius, hagyományos; **legator**,
hagyományozó; **legatum**, hagyomány;
legatum ad pias causas, ájtatos ha-
gyomány v. alapítvány; **leg. alimen-
torum**, a tartás (élelmezés) hagyó-
mányozása; **leg. annuum**, évenként
fizetendő hagyomány; **leg. conditio-
natum**, föltételes hagyomány; **leg.
dotis**, a nőhozomány hagyományozása;
leg. fructuum annuorum, a föld évi
termékeinek hagyományozása; **leg.
liberationis**, az adósság elengedése (nek
hagyományozása); **leg. menstruum**,
hónaponként fizetendő hagyomány; **leg.
mobillum**, az ingóságok hagyományozá-
sa; **leg. ornamentorum**, az éksze-
rek hagyományozása; **leg. purum**,
tisztá, föltételhez nem kötött ha-
gyomány; **leg. rei alienae**, idegen dolog
hagyományozása; **leg. supellectilis**,
a házi eszközök hagyományozása; **leg.
ususfructus**, a haszonélvezés ha-
gyományozása; **leg. vestium**, a ruhák ha-
gyományozása.

legatio, *lat.* követség; az egyházi
állam tartományai; **legatus**, pápai kö-
vet; **leg. a latere**, pápai nagykövet (ki
bibornoki ranggal bír), bibornok-követ;
leg. de latere, pápai követ; **leg. natus**,
tul. született követ; az érsekek címe
(Magyarországon a primásé).

legenda, *lat. tul.* olvasni való írás;
kőirát az érmeiken; hitrege, hitmonda,
szent rege.

legèr, *fr.* (lezser), könnyedén, könnyelműen.

legger, bor- és szeszmérték Bataviában = 605,6 litre.

leggiere (ledsere), **leggiermente**, *ol. zen.* könnyeden, futólag; **leggierrisimo**, igen könnyeden.

legio, *lat.* ó római seregosztály, sereg; tömérdek, töménytelen; **legionarius**, legiobeli katona; a francia becsületrend (legion d'honneur = lézsion donór) lovagja.

legislatio, *lat.* törvényhozás; törvényhozó hatalom; **legislativ**, törvényhozói; **legislativa potestas**, törvényhozó hatalom; **legislator**, törvényhozó; **legislatura**, törvényhozás; törvényhozó testület; **legista**, törvénytudó.

legitim, *lat.* jogszerű, törvényszerű; **legitima** (t. i. pars v. portio), kötelezés; **legitima acquisitio**, törvényszerű szerzemény v. tulajdon; **leg. causa**, törvényszerű ok v. ügy; **leg. defensio**, törvényszerű védelem; **legitimálni**, jogszerűsíteni, törvényesíteni; igazolni; **legitima portio** = legitima; **leg. possessio**, törvényszerű birtoklás; **legitimatio**, törvényesítés, igazolás; **legitime**, törvényszerűleg; **legitimus**, a legitimisták tanainak és elveinek összege; **legitimista**, a legitimistas védője és párhive; *kül.* Franciaországban az elűzött Bourbonok párhive; **legimitas**, törvényszerűség, jogszerűség; az örökösödési rend v. államhatalom törvényszerűsége; **legitimum impedimentum**, törvényszerű, jogérvényes akadály; **legitimus haeres**, törvényes (törvény szerinti, törvényszerű) örökös.

legograph, *gg.* törvényíró.

legographologia, *gg.* olvasni és írni tanítás tana; **legologia**, olvasni tudás; olvasni tanítás mestersége.

legōa, **legua**, portugali és spanyol mérföld, 20 legōa tesz 1 egyenlítői fokot; tehát 1 legōa = $\frac{3}{4}$ geographiai mérföld; 16 □ l. = 9 geogr. □ mérföld.

legulejus, *lat.* kontár ügyvéd.

legumin, *lat. vt.* hüvelydék; **leguminosae**, *nt.* hüvelyesek, pillangós-félék.

Leicester, (Leszter), angol grófság. város és grófi család neve.

lelopus, és **liopus**, *gg.* tepsiláb, széles talp.

lema, **lemositas**, *lat.* csipás szem.

lemma, *gg.* segéd-tétel, segédmondat.

lemniscus, *gg. seb.* sebkötő-vánkos.

lentia, *lat. gyógyt.* enyhítő-szerek.

leno, *lat.* bordélygazda; **lenocinium**, bordélyosság.

lentilis, *lat.-gg.* lencse-gyulladás (a szemben).

lento, *ol. zen.* lassan, csendesen; **lento assai**, **lento di molto**, igen lassan.

leo, *lat.* oroszlán.

Leokadia, *gg.* női név = barátságos, szelid.

leonini versek, oly hatlábu versek (hexameterek), melyeknél a metszet (caesura) és végtag rimeznek.

leontiasis, *gg. kórt.* rüh.

leontodon, *gg. nt.* pitypang.

leopard, *gg. állatt.* párduc; kép az angol címerben.

Leopold, ó német finév = a vitéz, bátor; Lipót.

lepidium, *nt.* zsásza

lepidod(es), *gg.* pikkés, pikkelyes;

lepidoida, pikkely-varrány; **lepidoptera**, *tal.* pikkelyröpök; pikkelyes szárnyu rovarok, lepkék, pillangók;

lepidopterologia, pilletan.

lepra, *gg.* bélpokol.

leptochros, *gg.* vékony, finom bőr;

leptographicus, vékony, apró betűkkel írt; **leptolog**, szórszálhasogató;

leptologia, szórszálhasogatás; **leptomeria**, vékonyság; **leptophonia**, vékony hang; **leptothrix**, vékony haju.

lesbosi szerelem, természetelleni fajtalanság nők között.

lesto, *ol.* élénken, gyorsan, sebesen, frisen.

letalis, *lat.* halálos (seb, betegség).

lethargia, *gg. kórt.* bód-álmom, álomkór; érzéketlenség.

lethe, *gg.* feledés folyama az alvilágban; feledés.

leuce, *gg. kórt.* fehér küteg v. pörösenés.

leucit, *gg.* fehér v. vulkáni gránát.

leucitis, *gg. kórt.* a szem fehérének gyuladása.

leucophlegmatia palpebrarum, *gg.-lat. kórt.* a szempilláknak fehér, víztartalmu daganata.

leucorrhoea, *gg. kórt.* fehérfolyás (nőknél); **l. canerosa**, méhrák; **l. exsterna**, külső fehérfolyás; **l. gangraenosa**, méhrák; **l. haemorrhoidalis**, méh-aranyér; **l. ichorosa**, a méh és méhhüvely viszketegsége; **l. infarctuosa**, rekedéstől v. dugulástól származó fehérfolyás; **l. inflammatoria**, méhhüvely-lob; **l. insons**, ártalmatlan fehérfolyás; **l. intestini recti**, fehérfolyás a végbéltől; tejfolyás; tejszékelés; **l. libidinosa**, bujaságtól származó fehérfolyás; **l. menstrualis**, a havi tisztulással összekötött fehérfolyás; **l. neonatorum**, az újszülöttek nyákfolyása; **l. polyposa**, méhpótfetegből származó fehérfolyás; **l. puerperarum**, a gyermekágyas nők fehérfolyása; **l. purulenta**, genyfolyás a méhhüvelyből; **l. sarcomatica**, husnövésekből származó fehérfolyás; **l. scrofulosa**, görvélyes fehérfolyás; **l. secundaria**, női utótakár; **l. seminalis**, ondófolyás; **l. steatomatosa**, szalonna-dagból származó fehérfolyás; **l. ulcerosa**, genyfolyás a méhhüvelyből; **l. venerea**, női takár; **l. verminosa**, bélérgéktől származó fehérfolyás; **l. virorum**, férfiui takár.

leukäthiops, *gg.* fehér szerezsen.

leukopathia, *gg. kórt.* sápkór; **leukophlegmatia**, sápvizkór; **leukophobia**, iszony a fehér színtől.

leukorhodon, *gg.* fehér rózsza.

Levana, *lat.* az ó római hitrege szerint a csecsemők védistennője.

levante, *fr.* (le levant = lö leván), kelet; napkelet felé eső földrész.

leválni, *lat.* fölvenni; **levata**, pörfölvétel.

lever, *fr.* (levé), fölkelés; reggeli látogatás, reggeli udvarlás fejedelmeknél; reggély.

leviathan, *zsidó*, ó világi óriásgyík.

leviter, *lat.* könnyen, fölületesen.

levkoje, (*gg.* leukoion), fehér viola.

lex, *lat.* törvény; **lex abrogata**, eltörölt törvény; **lex fundamentalis**, alaptörvény; **lex inertiae**, a tehetlen-

ség, veszteglősség törvénye; **lex moralis**, erkölcsi törvény, erkölcstörvény; **lex municipalis**, helyhatósági törvény; **lex naturae**, természeti törvény, természet törvénye; **lex obsoleta**, elavult törvény; **lex permissiva**, engedélyező törvény; **lex positiva**, szerzett, írott törvény; **lex praeceptiva**, parancsoló törvény; **lex prohibitiva**, tilalmazó törvény; **lex statuaria**, helyhatósági törvény; **lex sumtuaria**, a költségeket szabályozó vagy fényüzési törvény; **lex vestiaria**, ruházatközlési törvény.

lexikograph, *gg.* szótár-író; **lexikolog**, szótudós; **lexikologia**, szótár-írástan; **lexikon**, *tul.* gyűjtő-könyv; szótár.

lexipyreton, *gg. gyógyt.* hideglelés elleni szer.

L'Hombre, *fr.* (lonbr), kártyajáték. **li**, chinai mérföld, 200 li = 1 egyenlitői fok; 1 li = 0,575 kilomètre.

liaison, *fr.* (lieszon), összeköttetés, kapcsolat, viszony; szerelmi viszony.

libanomantia, *gg.* jövendölés az áldozat füstjéből.

libatio, *lat.* ital-áldozat.

libbra, olasz font = 12 once = 368,8445 gramme.

libellus, *lat. tul.* könyvecske; keresetlevél, folyamodvány; gúnyirat; **libellus diffamatorius**, v. **famosus**, gúnyirat; **libelli oblatio**, a keresetlevél benyújtása.

libenter, *lat.* örömet, szívesen.

liber, *lat.* 1) *fn.* könyv; 2) *mn.* szabad; **liberalis**, adakozó, bőkezű; **liberalismus**, szabadelműség; **liberalitas**, adakozósság, bőkezűség; **liberalismus**, szabadelműség; **liberatio**, megsabadítás; megsabadulás; **libertas**, *lat.* **liberté**, *fr.* szabadság; **liberté et égalité**, szabadság és egyenlőség, az első francia forradalom jelszava; **liberticide**, szabadsággilykos; **libertinus**, szabadonc; szabadon eresztett (rabszolga); **liberum arbitrium**, szabadakarat, önkény.

libitum, *lat.* tetszés szerinti.

libra, 1) portugalli font = 2 marco, = 459,1002 gramme; 2) spanyol font = 2 marco = 460,125 gramme.

libratio, *lat. csill.* libegés, holdlibegés.

libretto, *ol.* opera-szöveg.

licentia, *lat.* 1) engedmény, szabadság; 2) szabadosság, féktelenség; **licentia poetica**, költői szabadság, verselői szabadság; **licentiatuus**, szabadságos, szabadsággal bíró; **licentiosus**, féktelen, zabolátlan; kicsapongó; **licet**, szabad, meg van engedve.

lichen, *lat. nt.* zuzmó; *kört.* bőrzuzmó, bőrszeny, bórboh; **lichen islandicus**, izlandi moh.

lichotomia, *gg. seb.* hólyagmetszés, hólyagkömetszés.

licitálni, árverésen ígéretet tenni; árverezni, árlejteni; **licitans**, árverő, árlejtő; **licitatio**, árverés, árverezés, kótývavetve; **licitatio minuendo**, árlejtés; **licito modo**, szabadon, megengedett módon.

licior, *lat.* poroszló.

lieferalni, *ném.* átadni, szolgáltatni, szállítani (vmit); szolgálthi (vmivel); **lieferans**, szállító, áruszerző.

liēnteria, *gg.-lat.* hasmenés.

lieue, *fr.* (lió), mérföld; **lieue de France**, régi mérföld, melyből 25 jön egy egyenlítői fokra, tehát egy lieue 0,8 geographiai mérföldet tesz; az új **lieue** (myriamètre, vagy 10 kilomètre) = 1,33 német mérföld.

lieutenant, *fr.* (liötnán), *tul.* helytartó, helyettes; hadnagy.

liga, *spany.* és *ol.* frigy, szövetkezés, szövetség; **ligamentum**, *lat.* kötés, kapocs; *bt.* férc, kötelék, mócsing; *seb.* kötés; **ligatura**, kötés; összekötött betük.

lign., = *lignum*, *lat.* fa; **ligna**, *lat.* fák, fanemüek; **lignatio colonialis**, a jobbágyok faizása; **lignin**, *vt.* fadék, farost; **lignit**, *ásv.* ásvány-faszén; **lignon**, *vt.* faony; **lignosus**, fás, kérés; **lignum**, *fa*; **l. agallochi**, *v. agallochicum*, = *aloës nt.* paradicsfa; **l. aquilariae**, *nt.* sasfa; **l. brasilianum**, berzsenfa; **l. buxi**, puszpángfa; **l. campechense**, kékfa, berzsen, vérbélfa; **l. cupressi**, ciprusfa; **l. ebenum**, ébenfa; **l. fossile**, ásványfa, szénné *v.* kővé vált fa; **l. guajaci** *v. guajacum*, gajákfa; **l. juniperi**, gyalogfenyűfa; **l.**

lentisci, masztiksza; **l. nephriticum**, fagyalfa, kék szantálfa; **l. quassiae**, keserfa; **l. rhodium**, rhodusi *v.* rózsafa; **l. sanctum**, gajákfa; **l. santali albi**, fehér szantálfa; **l. santali rubri**, vörös szantálfa; **l. sassafra**, szaszafrasz (gyógyfa); **l. taxi**, tiszafa, ternyófa, tiszafenyő; **l. visci**, gyimborfa; fagyöngyfa.

ligue, *fr.* (lih) = liga.

ligorianus, *v. liguorianus*, Liguori Alfonso által alapított, és XIV. Benedek pápa által 1749-ben helybenhagyott szerzetes-rend tagja = Redemptorista.

ligustrum, *lat. nt.* fagyal.

lilac, *spany.* orgonalilla, orgonafa, szelence; **lilas**, *fr.* (lilá) = lilac; innen lilaszin = (világos kék-piros szín), szelencevirágszín.

liliaceae, *nt.* liliomfélék.

Liliput, Swift angol írónak „Gulliver utazásai”-ban előforduló mesés ország neve, hol helyyknü emberek laktak.

lilium, *lat. nt.* lilium, szüvirág.

lima, *nt.* délamerikai berzsenfa.

limakographia, *gg.* a csigák leírása; **limakologia**, csigatan.

limanchia, *gg. kört.* éhhalál.

limatura, *vt.* reszelék; **limatura martis**, vas-reszelék.

limbus, *lat.* szél, szegély; **limbus infantum**, pokol tornáca a kereszteletlen gyermekek számára.

limnereutik, *gg.* hajózás tudománya; hajókormányzás mestersége.

limitálni, *lat.* határozni, határt szabni; korlátozni; megszabni; szabályozni valaminek árát; **limitatio**, határozás, korlátozás, megszorítás, szabályozás; árszabás; **limitativus**, korlátozó, megszorító, megszabó, szabályzó; **limito**, *ol.* szabott ár; **limitroph**, *gg.* határos.

limoktonia, *gg. kört.* éhhalál.

limonád(e), *fr.* citromvíz, citromlé (cukorral); **limonade gazeuse** (limonád gázósz), pezsgő citromvíz; **limonia**, *lat.* citrom; **limonin**, *vt.* a citrommagban foglalt keserű anyag.

limosus, *lat.* iszapos.

limotherapie, *gg. gyógyt.* éh-orvoslás, éh-gyógymód, koplaltató gyógymód.

linea, *lat.* vonal, vonás, sor, rend;

egyenlítő; ág; **l. ascendens v. ascendentium**, fölmenő ág, nemző ág; **l. colateralis**, mellék-ág, oldal-ág; **l. descendens v. descendantium**, lemenő ág, nemzett ág; **lineale**, vonalozó, vonasz, vonaldeszka; **lineamentum**, vonás (arcon, kézen); **linearis**, *mt.* vonalozó, vonalmenti; *nt.* szálas; **Linear-Erbfolge**, *lat.-ném.* egyenes ági örökös; **linear-perspectiv**, *mt.* vonali látvány; **lineator**, sorozó, vonalzó; *gazd.* sorzóke; **lineázni**, vonalozni.

lingám, az ind vallásban a himveszszó, mint a természet nemzőerejének jelvénye.

linguiform, *lat.* nyelvvalaku; **linguista**, nyelvértő, nyelvtudós; **lingvistika**, nyelvtudomány.

linimentum, *lat. gyógyt.* kenőcs; **linimentum volatile**, illó kenőcs, repülőzsír.

linon, *fr.* (linohn), fátyolszövet.

linum, *lat. nt.* len.

lion, *ang.* (leien), oroszlán; arszlán.

lipa, *gg.* kövérség; zsír; hár; **liparocela**, *v.* jobban **lipocela**, *kórt.* hájsérv; **liparomphalus** = lipomphalus; **liparoscirrhus**, hájcsomó, hájgümő; **lipoma**, *kórt.* szalonna-daganat.

lipomeria, *gg.* egyes tagok (testrészek) hiánya.

lipomphalocela, *gg. kórt.* köldök-hájsérv; **lipomphalus**, hájdaganat a köldökön.

lipopsychia, *gg. kórt.* ájulás.

lipopyria, *gg. kórt.* láz belső forrással és külső hideggel.

lippitudo, *lat. kórt.* szem-csepegés, csipáság; **lippus**, csipás, *v.* csepegőszemű.

lipsanotheka, *gg.* ereklyetár.

lipyria, *gg. kórt.* belső gyulladás, üszök.

liquefactio, *lat.* fölolvasztás.

liquet, *lat.* világos, kitetszik.

liqueur, *fr.* (likör), szesz, szeszes ital, lélfolyadék, szeszes folyadék, lélital.

liquid, *lat.* világos, való, valódi, helyes; helyesen kitett, igazolt; **liquidálni**, (fő)számolni, számadásba tenni, számba venni; **liquidatio**, fölszámolás; számadásba-tétel, számbavétel; **liquidator**, számoló, számvevő, számfejtő;

liquiditas, valamely követelés valódisága, helyessége; **liquidum**, folyadék; világos (adósság *v.* követelés).

Liquiritia, *lat.* higviric, édesgyökér.

liquor, *lat.* folyadék, szeszes folyadék; lél; **l. acetatis ammoniaci**, ecetsavas légközeg-folyadék, *v.* folyó légközeg; **l. ammonii pyro-oleis**, szarvas-szarulél; **l. amnii**, nadár; **l. anodynus**, fájdalomcsillapító cseppek; **l. anodynus martiatus**, vastartalmu fájdalomcsillapító cseppek; **l. anod. mineralis Hofmanni**, Hofmann fájdalomcsillapító cseppei; **l. anod. vegetabilis**, édesített ecetlél; **l. arsenici muriatici**, sósavas mireny-folyadék; **l. ferri muriatici**, sósavas vas-oldat; **l. hydrargyri muriatici**, maró higany-folyadék; **l. kali acetici**, ecetsavas hamuzsír-oldat; **l. kali carbonici**, szén-savas hamuzsír-oldat; **l. kali caustici**, maró haméleg-folyadék; **l. natri caustici**, maró szikéleg-oldat; **l. pyrotartaricus**, perkelt borkőszesz; **l. stanni muriatici**, sósavas ón-oldat; **l. stibii muriatici**, maró dárkéneg-oldat.

lira, *ol.* ezüstpénz, körülbelül 40 kr.; **liretta** = $\frac{1}{2}$ lira.

lirodendron, *nt.* pompafa.

lis, *lat.* jogügy, pör; **lis pendens**, *v.* **lis sub iudice**, függő pör, bíró előtti pör, eldöntetlen pör.

lista, lajstrom, jegyzék, sorjegyzék, mutató, mutató tábla.

litania, *gg.* könyörgő ének; gyászdal.

lite pendente, *lat.* a pör folyta alatt.

littera, *v.* **littera**, *lat.* betű; **litterae**, irat; levél; iratok; levelek; **litterae accusatoriae**, vádirat; **litterae cambiales**, váltólevél; **l. commendatitiae**, ajánló-levél; **l. compulsoriales**, sürgető-levél; **l. credentiales**, megbízó-levél, meghatalmazvány; **l. dimissoriae v. dimissoriales**, elbocsátó-levél; **l. imploratoriae**, mutui compassus *v.* **requisitoriales**, megkereső-levél, megkeresvény; **l. infortoriales**, jelentés, tudósító-levél; **l. inhibitoriales**, intő-*v.* tilalmazó-levél; **l. monitoriales**, emlékeztető-*v.* intő-levél; **l. moratoriae**, határidői kérelem, halasztási kérelem; **l. literalis**, betűszerinti (*p. o.* fordítás); **literalismus**, ragaszkodás a

betűhöz; **litteralista**, szórszálhasogató; **litteralitas**, betűszerintiség; **litterarius**, irodalmi, tudományos, könyvészi; írás-szerű; **litterarum comparatio**, kéz- v. aláírások összehasonlítása; **littera scripta manet**, az írott betű marad; **litterator**, tudós, könyvértő; író; irodalmár; **litteratura**, könyvtudomány, tudományosság; irodalom; **litteratus**, tanult ember; írástudó, tudós; bélyegzett gonosztevő, kire betű van sütve; **litteromania**, írásdüh.

lithagoga, *gg. gyógyt.* kőhajtó szerek; **lithantractit**, növény-kövélet a kőszénben; **lithantrax**, kőszén.

lithargis, *gg. vt.* ezüst-tajt, ezüst-gelét.

lithiasis, *gg. kórt.* kőbaj.

lithion, *gg. vt.* lavéleg.

lithobiblion, *gg.* levél-lenyomat, kővé vált levél; **lithobolia**, (agyon)-kövezés; **lithochromia**, színes könyomlás v. könyomat; **lithodendron**, kővé vált fa; **lithodialysis**, (hólyag)kő-földoldás; **lithoglyph**, kőmetsző, kővéső; kőfaragó; **lithoglyphik**, kővésés; kőbefaragás; **lithoglyphit**, képelt kő; **lithograph**, könyomdász; kőrajzoló; **lithographia**, kőrajz; kőírás; könyomlás; könyomda; **lithographirozui**, kőre írni, kőre rajzolni, kőre nyomni, kővel nyomtatni; **lithographicus**, kőrajzi, kőirati, kőmetszési, kőmetszői, könyomatu; **lithographon**, kőirat, könyomat; **lithoid**, kőnemű, köves; **lithokolla**, kőenyv, kőtapasz, kőragasz; **litholog**, kőismerő; **lithologia**, kőismerés; **lithomarga**, kővelő; **lithometra**, kórt. méhkövélet; **lithopädion**, a méhmagzat elcsontulása; **lithophag**, kőevő; **lithophaga**, kőfuró csigák; **lithophania**, átlátszó kép kőben, vagy kőnemű anyagban, p. o. porcellánban; **lithophosphor**, világító; **lithos**, kő; **lithospermum**, *nt.* kőmag; **lithostea**, csontkövélet; **lithothrypsis**, kőzuzás; **lithothryptica**, kőzuzó, kőoldó, kőhajtó-szerek; **lithotom**, *seb.* kőmetsző; **lithotritor**, hólyagkő-zuzó eszköz; **lithotypographia**, kő- és betűnyomda; **lithoxylon**, kővé vált fa; **lithozoon**, kőállat, korall; **lithurg**, kőfaragó; **lithurgia**, kőfaragás, kőve-

gyészet; **lithurgika**, kőhasználatlan; **lithuria**, kórt. főny-vizelés.

litigandi temeritas, *lat.* konok porlekedés; **litigans**, pörös fél; porlekedő; **litigiosus**, pörös, pör alatti.

litis consortes, pörtársak; **litis contestatio**, a pör érdemele bocsátkozás, bebocsátkozás az érdemeles védelemben; **litis curator**, pörügyelő; **litis denuntiatio**, a pör tudatása; **litis pendentia**, a pör folyamatban léte; **litis reassumptio**, a pör újra fölvétele; **litis renunciatio**, elállás a pörtől.

litre, *fr.* (litr), ürmérték = 1,41343 bécsi itce.

littera, l. *litera*.

littorale, *lat.* tenger mellék v. vidék; *kül.* az adriai tenger mellett.

liturgia, *gg.* egyházi szertartás; **liturgika**, szertartásan.

liver, *lat. seb.* sárga körületű sebhely; **livor emortualis**, halálholt.

livre, *fr.* (livr), könyv; font; **egy livre usuelle**, (szokásos font) = 16 once, = 500 gramme.

livrée, *fr.* egyenruha, cselédruha; udvari vagy kedvenc szín.

lixiviatio, *lat.* lugozás; **lixivium**, lug; **lix. saponarium** v. *sodae*, szappanlug, szappanlug.

Llama, *spany.* (lyámá) lakmateve.

llanos, *spany.* (lyános), nagy fátlan síkság déli Amerikában.

load, *ang.* (lód), *tul.* teher; mérték; deszkáknál 1 hüvelyknyi vastagság mellett = 600 angol köbláb; 1½ hüvelyk vastagság mellett = 400, 4 hüvelyk vastagság mellett 150 köbláb; kifaragott hajófánál 1 l. = 50, faragatlan hajófánál pedig 40 köbláb; 1 load gabona = 200,000 köbhüvelyk; 1 load szalma = 12,5 vámmázsa; 1 l. gyapju = 42,18 vámmázsa.

loca, *lat. töb.* helyek; annyit is tesz mint árnyékszék; **locabilis**, helyezhető; bérbeadható; **loca classica**, remek helyek; **locale**, helyiség, helyzet, fekvés; **localis**, helyi, helybeli, helyköri, helyszerű; **localisálni**, bizonyos helyre szorítani; **localisatio**, helybeliség; **localitas**, helyiség, helybeliség; **loca parallela**, hasonló, egymást fölvilágosító helyek.

locarium, *lat.* bér, haszonbér; **locarius**, bérlő, bérnök; **locatio**, bérbeadás, kibérlés; helyezés; **locatio operarum**, szolgáltatással iránti szerződés; **locatio operis**, munkabéri szerződés; **locator**, bérbeadó; **locatum**, a bérbeadott jószág.

lochiorrhagia, *gg.* kórt. méh-vérfolyás; **lochiorrhoea abortiva**, időtlen szülés utáni vérfolyás; **l. alba**, fehér-folyás; **l. suppressa**, fölakadt, megrekedt méhfolyás; **lochioschesis** = **l. suppressa**.

lochodochium, *gg.* szülőház

loci communes, *lat.* közhelyek.

loco, *lat.* helyett; **lococessio**, a hely elhagyása, átengedése; **loco citato**, az idézett helyen; **locofixitas**, helyhez szegezethez, mozdíthatatlanság, mozdulhatatlanság; **locofixus**, helyhez szegezett; **loco iudicii**, a bíróság helyén; **locomobile**, helyéről elmozdítható, hordozható gőzgép; **locomobilitas**, mozgathatóság, mozgathatóság; **locomotiv**, mozdony; gőzkocsi; **loco sigilli**, pecsét helyett; **locumtenens**, helytartó; helyettes; **locus**, hely; **l. adprehensionis**, az elfogatás helye; **l. ad quem**, a hely, melyre v. hová; az intézvényezett lakhelye, v. a fizetés helye; **l. a quo**, a hely, melyről v. honnan; a váltó kibocsátójának lakhelye; **l. classicus**, remek hely; **l. communis**, közhely; **l. credibilis**, hiteles hely; **l. delicti**, a büntett elkövetésének helye; **l. fixus**, állandó hely v. lakhely; **l. iudicii**, a bíróság helye; **l. parallelus**, **basinó**, egy másikat fölvilágosító hely.

locusta, *lat.* állatt. sáska.

locutio, *lat.* beszédmod; **locutorium**, előtér.

loculitis, *gg.* kórt. a fehér szemhártyának gyuladása.

logarithmus, *gg.* arányszám, sor-szám.

loge, *fr.* (lozs), páholy; a szabadkőművesek gyűlhelye.

logika, *gg.* gondolkodástan; összehangolás, okszerű, értelmes gondolkodás előadás, midőn a gondolatok mintegy egymásból folynak; **logikus**, gondolkodást tanító; **logice**, a gondolkodás-

tan szabályainak megfelelőleg; **logismus**, észlet, ész-következtetés.

logista, *gg.* betüvető; **logistika**, 1) betüvetés = algebra; 2) *lt.* azon tudomány, mely azt tanítja, mikép kell valamely hadműveleti mozgalmat kivételére szükséges időt és tért kiszámítani.

logodáalia, *gg.* szóművészet; **logodáalos**, szóművész; szójátékos; **logodiarrhoea**, szódagály; **logograph**, mondairó (a régi görög történetírók elnevezése); **logograph**, betűtalány, szórejtvény; **logolatria**, szó- v. észimádás; **logomachia**, szóharc, szófeszegetés; szószátyárság; **logomachos**, szófeszegető; szószátyár; **logometer**, aránymérő; **logometria**, számértéktan; **logophor**, földalatti szócsó; **logos**, beszéd; monda; ész, gondolkodó tehetség; ige az új szövetségben; **logosophia**, szóisme; **logothet**, író; gyorsíró; kancellár a bizanti udvarnál.

loimiatér, *gg.* dögvész-orvos; **loimographia**, dögvész-leírás; **loimologia**, a dögvészről vagy ragadványos betegségekről szóló tan; **loimopyra**, dögvészlak; **loimos**, döggör-anyag.

lokice, (lokice), lengyel róf = 0,57 mètre.

lolium, *lat. nt.* vadóc; ürezab.

longanimitas, *lat.* türelem; **longimanus**, hosszukezü; **longimetria**, hosszértan; hossz mérés; **longipenes**, állatt. hosszuröpük; **longirostres**, állatt. hosszucsőrük; **longitudinal**, hosszúsági, hosszában való, hossz—; **longitudo**, hosszúság, nyújtottság.

long royal, *fr.* (lohng roájál), angol réznyomat-papír.

lonicera, *nt.* lonc; **lonicereae**, *nt.* loncfélék, káziák.

lootse, *ném.* hajókalauz, révkalauz.

lophoidel, *gg-lat.* állatt. kar-parások, békályok.

lophobranchii, *gg.* állatt. tinskopotyusok.

lophyropoda, *gg.* állatt. hötke-lábuak.

loquacitas, *lat.* beszédesség; csacs-kaság.

loranthus, *lat. nt.* fakín.

lord, *ang.* ur, méltóságos ur, az angol főnemesség, némely főállamtiszt-

viselő, és a püspökök címe; **lord-mayor** (lord-mer), a londoni ó városi polgármester címe; **lordship** (lordsíp), uraságod, méltóságod.

lordoma, lordosis, *gg. kórt.* pup, puposság.

lorquette, *fr.* (lornyett), szemüveg, zseb-távcső; **lorgnettirozni**, szemüvegen át nézni, vagy megnézni.

lorica, *lat.* vért, mellvért.

lotio, *lat.* mosás.

lotium, *lat.* hügy, vizelet.

lotteria, (*fr.* loterie = lot'ri), sorsjáték, lutri.

Louis, *fr.* (Lui), Lajos; **Louis-d'or**, Lajos-arany.

Louvre, *fr.* (lúvr'), királyi palota Párisban.

loxarthros, *gg. kórt.* ferde tagu; **loxodromia**, ferde futás.

loyal, *fr.* (loájál), igazelmű, hű, őszinte; **loyalitas** (*fr.* loyauté = loájoté), igazelműség, hűség, őszinteség.

L. S., = loco sigilli, *lat.* pecsét helyett.

laet in corpore, qui non habet in aere, *lat.* lakoljon testével, ki nem fizethet.

lubricitas, *lat.* sikamlóság; trágárság.

Lucas, Lucian, *uj lat.* férfinév = fölvilágosodott, fénylő, Lukács.

lucerna, *nt.* kék csigacső, német löhere.

Lucia, *lat.* női név: fénylő; Luca.

lucida intervalla, *l.* intervallum.

lucifer, *lat. tul.* világ(osság)-vivő; hajnalcsillag; ördög, sátán; atlanti világló rák.

lucifugae, *lat.* fény-kerülők; **lucimeter**, fénymérő.

lucius, *állatt.* csuka.

lucrativ, *lat.* nyereséges, jövedelmes, haszonhajtó, hasznos; **lucri causa**, haszon végett, nyereségvágy által indítatva, nyervágyból; **lucrum**, nyereség, haszon; **lucrum cessans**, megszünt haszon.

Lucullus, gazdag ó római polgár, ki dözslakomáiról és kéjelgéséről lön nevezetes.

ludi magister, *lat.* iskolamester.

Ludovica, Ludovicus, női és férfinevek: híres, hirhedt; Ludovika, Lajos.

luës, *lat.* dögvész, ragályos járvány; **l. pecorum**, marhavész; **l. venerea**, bujakór.

Lugd. Batav., = Lugdunum Batavorum, Leyden (város Németalföldön); **Lugd. Gall.**, = Lugdunum Gallorum, Lyon (város Franciaországban).

lugubris; *lat.* szomorú, gyászos.

lumbago, *lat. kórt.* vékonyfájás, ágyékfájás; **l. ecliptica**, vékony-béna-ság.

lumbicus, *lat. állatt.* orsónya, bél-giliszta.

lumen, *lat.* világ; világos fő; **lumen majus**, (*tul.* nagyobb világ), arany; **l. minus** (kisebb világ), ezüst; **lumen mundi**, a világ fölvilágosítója.

lump, *ném.* ringy-rongy, gézenguz, didbáb, cafat.

luna, *lat.* hold; **lunaclabium**, holdmagasságmérő; **lunambulismus**, holdkór, alvajárás; **lunambullat**, holdkóros, alvajáró; **lunarium**, a hold járását mutató eszköz; **lunarius**, holdi, holdat illető; **lunaticus**, holdkóros, alvajáró; **lunatio**, holdszak; holdváltozás.

lunette, *fr.* (lünett), szemüveg; szemüveges kigyó; toronyablak; pincélyuk, fény- és léglyuk; (ló)szemernyő; hókagát.

lupanarium, *lat.* bordélyház.

lunula, *lat.* kishold, holdacska; **lunula Hippocratis**, fehér félkör az ujjak körmein.

Lupercalia, *lat.* az ó rómaiaknál Pánnak v. Lupercusnak szentelt ünnepek.

lupia, *lat. kórt.* tömlődag; **l. capitis**, tömlődag a fön; **l. collaris**, tömlődag a nyakon; **l. juncturae**, tömlődag a csuklón; **l. labialis**, ajak-tömlődag; **l. mammarum**, tömlődag az emlőkön; **l. oesophagi**, tömlődag az étcsőben; **l. orbitae**, tömlődag a szemüregben.

lupus, *lat.* 1) *állatt.* farkas; **lupus in fabula**, *tul.* farkas a mesében; 2) *kórt.* rágó sömör; görvélyes arcörbetege; általában minden rákfenés tályog; **lupus canerosus**, rákfehély; **lupus rosaceus**, réz-szinű (bujasenyves) kütég; **lupus vorax**, rágó sömör.

lusciositas, *lat.* rövidlátás; silaság; **luscitas**, a szemek ferdesége.

Lusiade, Camoens portugalli költő hőskölteménye.

lusingando, *ol. zen.* enyelegve, hizelegve.

Lusitania = Portugallia.

lustratio, *lat.* szemle.

lustre, *fr.* (lusztr'), villár.

lustrum, *lat.* az ó rómaiaknál öt évből álló időköz.

lusus, *lat.* játék; **lusus ingenii**, élceskedés, elménckedés; **lusus naturae**, természet játéka; **lusus verborum**, szójáték.

luteolin, *uj lat. vt.* fogas-rezedadék.

Lutheranus, dr. Luther Márton követője.

lutidin, *vt.* sáradék.

lutow, lengyel lat; 32 l. tesz egy lengyel fontot; 1 lutow = 12,3 gramme.

lutophilos, *gg.* a fürdés kedvelője; a fürdőhelyek kedvelője; **lutrophor**, fürdővizhordó (gyermek).

luxatio, *lat.* ficam; ficamítás; ficamodás; kimenülés; **lux. auconaea**, a könyökcsukló kimenülése; **lux. anti-brachii**, a fölkar kificamodása; **lux. capitis**, a nyakcsigolyának kimenülése; **lux. carpi**, a lábsukló kificamodása; **lux. claviculae**, a kulcs-csontnak v. vállperceknél kimenülése; **lux. cruris**, a lábszár kificamodása; **lux. cubitalis inferior**, a könyökorsó alsó végének —; **lux. cub. superior**, a könyökorsó felső végének kimenülése; **lux. digitorum**, az ujjak kimenülése; **lux. fibulae inferior**, a szárkapocs alsó végének —; **lux. fib superior**, a szárkapocs felső végének kificamodása; **lux genu v. genualis**, a térd kificamodása; **lux. humeralis**, a vállcsont kificamodása; **lux. manuaris**, a kéz kificamodása; **lux. maxillae**, az alsó állkapocs kificamodása; **lux. musculorum**, izommenülés; **lux. ossis coccygis**, a farkcsont kimenülése; **lux. ossis hyoidei**, a nyelvcsont kificamodása; **lux. ossium carpi et metacarpi**, a kéztő és kézfej csontjainak kimenülése; **lux. ossium metatarsi et tarsi**, a lábfejszontok és lábtőcsontok kimenülése; **lux. patellae**, a térdkalács kimenü-

lése; **lux. pedalis**, lábmenülés; **lux. radii solitaria**, könyökorsó, orsócsont, v. könyöksugar kimenülése; **lux. vertebrarum colli**, a nyakcsigolyák kimenülése.

luxuria, *lat.* bujaság, bujálkodás; fényűzés; termékenység; **luxoriosus**, fényűző, fényűzési; buja, bujálkodó; termékeny, bőtermő; **luxus**, fényűzés, fényelgés, pazarfény, pompázás.

lyceum, *gg.* felső iskola, feltanoda.

lychnis, *gg. nt.* mécsvirág.

lychnomantia, *gg.* jövendölés a lámpából.

lycium, *gg. nt.* fanzár.

lygmus, *gg. kórt.* csuklás.

lykanchis, *gg. kórt.* viziszony.

Lykaon, *gg.* arkadiai (mesés) király, kit Jupiter farkassá változtatott, mivel az országába jövő idegeneket meggyilkoltatta.

lykoperdon, *gg. nt.* pöfeteg; **lykopardium**, *nt.* kapcsos korpafű, kapcsos moh, kapcsos korpafű magva.

lykorexis, *gg. kórt.* farkas-éhség.

lyma, *gg.* tisztátalanság, rondaság.

lymphangitis, *gg. kórt.* nyirkedények gyuladása; **lymphangion**, nyirkedények; **lymphangoncus**, mirigydag; nyirkedények daganata; **lymphe**, nyirk, nyirok, tápanyik; **lymphourysma**, a nyirk-edények kitágulása; **lymphochezia**, nyirkos hasmenés; **lymphoncus**, nyirkedény-daganat; **lymphorrhoea**, nyirk-folyás; **lymphosis**, nyirk-képződés; **lymphotomia**, nyirkedény-metszés.

lynceus, *gg.* hiuz-szem.

Lynch-Law, *ang.* (lincs-lá), Lynch-törvény (Lynch éjszakamerikai demokrata nevére így nevezve), mely szerint a nép azt, ki haragját magára vonta, a bíróságok mellőzésével önhatalmával megbüntetheti, vagy pedig azt, kire véleménye szerint a bíróság csekély büntetést szabott, újra elítélheti; ezen eljárást Lynch-justiz vagy Lynch igazságszolgáltatásának nevezik. **lynkurion**, *gg. ásvt.* hiuzkő, belemnitkő.

lynx, *gg. állatt.* hiuz.

lypomania, **lypothymia**, *gg.* buskomorság, mélabú.

lyra, *gg.* lant; **lyrika**, lantos költészet, dalköltészet; **lyrikus**, lantos, lantos költő, dalköltő.

lysimachia, *nt.* lizinka.

lysis, *gg. gyógyt.* a betegség fokonykenti enyészete.

lyssa, *gg. kórt.* ebdüh; **lyssodegma**, dühös eb harapása; **lyssodektos**, a kit a dühös eb megmart; **lyssodexis**, a dühös eb által harapott seb.

lyteria, *gg. gyógyt.* jó jelek veszedelmes betegségekénél.

lythrum, *gg. nt.* fűzény.

lytrum, *gg.* váltásádjij.

lyttae vesicatoriae, *lat. t. gyógyt.* kőrishogarak.

M.

M., mint római szám = 1000; mint római név = Manius, Marcus; mint skót név = Mac; **M.** és **Mag.**, = magister, mester.

m. és **masc.**, = masculinum, *lat.* himnemü.

M. A., = magister artium, *lat.* a szépművészetek mestere (Angolországban).

Mac (M'), (Mek), skót nevek előtt: fi. **macadamizálni**, utat Mac Ádám rendszere szerint, azaz: apró kövezettel építeni.

macaroni, (*ol.* maccheroni = makkeroni), olasz csótészta.

Macaulay (Mekcole), angol történetíró.

Macchiavellismus, Macchiavelli (= Mákkiávelli) olasz államférfi tanítmánya, mely szerint az uralkodót korlátlan hatalom illeti, és népe irányában kötelezettsége nincs.

Mácenas, Augustus római császár kegyence, Horatius, Virgilius stb. római írók pártfogója; a miért a tudósok és költők pártfogói így neveztetnek.

maceratio, *lat.* pállasztás, áztatás.

machetik, *gg.* harcstan.

machina, *lat.* gép, erőmű, mozgony; **machinálni**, fondorkodni; **machinatio**, fondorkodás; **machinista**, gépész.

Mac-Mahou (Mekmen), irföldi csatlád; francia tábornagy.

Macready (Makkreddi), angol színész.

macula, *lat.* mocsok, folt; hiba, szeplő; **maculae**, *kórt.* bőrfoltok; **macorneae**, foltok a szaruhártyán; **m. hepaticae**, májfoltok; **m. leprosa**, gyöngyfoltok a szemben; **m. maternas**, anyajegyek; **m. scorbuticae**, súlyfoltok; **m. venerea**, bujakóros foltok; **maculatura**, elhasznált papír, takaró-papír; elrontott nyomtatvány.

madame, *fr.* (má-dám), rangbeli nő megszólítása = asszonyom, urhölgyem; a forradalom előtt különösen így neveztek a francia király sógornójét, atyja vagy anyja nőtestvérét, és leányait.

madarosis, *gg. kórt.* hajhullatás, kopaszág.

madefactio, *lat.* megnedvesítés, megáztatás.

Madeira, *port.* sziget az Atlanti tengeren, hol kitünő jó bor terem.

mademoiselle, *fr.* (má-dmoászell), kisasszony, urhölgy; a francia király testvéreinek legidősebb leánya.

madera, *spany.* = madeira.

madesis, *gg.* = madarosis.

Madonna, *ol. tul.* asszonyom, szeretőm; a szent szűz.

madreporas, *spany. állatt.* csillagkoráll; **madreporit**, kővé vált csillagkoráll.

madrigal, *ol. tul.* (7—15 sorból álló) pásztorversecske; rövid, elmés, gyengéd költemény.

Maeander, v. **Mäandros**, *gg.* kisázsiai tekervényes folyóvíz; **mäandrit**, *állatt.* tekervényes-koráll.

mäeia, *gg.* szülészet (mestersége); **mäeüstis**, szülés.

maëstoso, *ol. zen.* ünnepélyesen.

maëstro, *ol.* mester, ur.

ma foi! *fr.* (má foá), hitemre! bizonyára!

magasin, *fr.* (mágászehn), tár, raktár; magtár; tudománytár; áruraktár.

Magdalena, zsidó női név: a fönseg; Magdolna.

magdalla, *gg. gyógyt.* lapdacsok.

magia, *gg.* varázsolat, bűvölés, tátóság; **magikus**, varázsoló, bűvész.

magister, *lat.* mester, tanító; **ma-**

gister artium liberalium, a szépművészetek mestere; **magister equitum**, a lovasság fővezére a régi rómaiaknál; **magisterium**, mesterrang; *vt.* valamely nyers anyag finomabb részeinek porrá vált leválmánya; **magisterium bismuthi**, fehér arcfesték; **m. marcasitae**, kéneny-leválmány; **m. plumbi**, ólomfehér, szénsavas óloméleg; **m. saturni**, halv-ólm, ólom-halvag; **m. sulphuris** = lac sulphuris.

magistratus, *lat.* tisztí kar; városi tanács; **magistratura**, tisztviselői méltóság.

magma, *gg.* gyógyt. kifacsart nedvek üledéke; sűrű kenőcs.

magna charta, *lat.* az angolok nagy szabadságlevele; **magnanimus**, nagy-szívű, nemeslelkű; **magnanimi pretium**, a nemes lelkűnek jutalma; a dán elefánt-rend jelszava.

magnas, *lat.* országnagyja (Magyar- és Lengyelországban).

magnesia, *gg.* *vt.* keseréleg, keserföld; **magnesia alba**, fehér keserföld; **m. carbonica**, szénsavas keserföld; **m. sulphurica**, kénsavas keserföld; **m. usta**, égetett keserföld; **magnesit**, *vt.* keserőc; **magnesium**, *vt.* a keserföldnek ércalapja, keserény.

magnes, *gg.* delej, vaskő, vonzókö; *ált.* a mi vonz; **magnestű**, delejtű, iránytű, éjszakmutató; **magneticus**, delejes, vonzó; **magnetiseur** (mányetiszór), delejező; **magnetismus**, delejesség; **magnetizálni**, delejezni; **magnetologia**, tan a delejről és delejességről; **magnetometer**, delejmérő.

magnificatio, *lat.* magasztalás; **magnifice**, dicsően, pompásan; **magnificentia**, pompa, nagyság; **magnificus**, nagyságos (cim); **magnifique**, *fr.* (mányifk), dicső, pompás, fölséges, gyönyörű; **magnus**, nagy.

magnium, *vt.* keserany.

magus, *gg.* és *lat.* napkeleti bölcs, csillagtudós; a perzsa tűzimádók papja; büvész, táltos.

mahaleb, *nt.* fagyalbogyó.

mahabhárata, ind hősköltemény.

mahagoni, délamerikai fa.

mail-coach, *ang.* (mel-kócs), levélposta, postakocsi.

maire, *fr.* (mehr), városbíró, polgármester.

maîtresse, *fr.* (metresz), *tul.* urnó; ágyas.

majestas, *lat.* fölség; méltóság, dicsőség; **majestaticus**, fölséges, dicső.

major, *lat.* nagyobb; őrnagy; főtét (az észletben); **majora** (t. i. vota), szótöbbség; **majoratus**, oly hitbizomány, melynek öröklésére mindig az elsőszülött fia van hivatva, elsőszülöttségi hitbizomány; **maga** az ilyen hitbizományi jóság; **major domus**, a régi frank királyok államminisztere; **majorennis**, teljeskoru, nagykoru; **majorennitas**, nagykorúság, teljeskorúság; **majoresco**, elsőszülött; **majoritas**, többség, szótöbbség; **majorennis**, nagyobb rész; **major potentia**, nagyobb hatalmaskodás; **majus**, nagyobb; ötödik hónap; **majuscula littera**, nagy betű.

makrobiosis, *gg.* hosszú élet; **makrobiotik**, élethosszítás mestersége; **makrokephalos**, hosszú fejú; **makrokosmica**, kultárgyak; **makrokosmologia**, tan a kultárgyakról; **makrokosmos**, nagy világ, külvilág; **makrologia**, szódagály, szópompa, szócikornya; **makronosia**, hosszú betegség; **makrophthalmos**, nagy szemű; **makrophysokephalos**, duzzadt fejú, nagy fejú; **makropnoia**, hosszú és mély lélekzés; **makropoden**, *állatt.* rágók, őrlők hosszú hátulsó lábakkal; **makroptera**, *állatt.* hosszuröpök; **makroscein**, hosszú árnyuak; **makrosis**, hosszítás; **makroura**, hosszú szárnyu madarak.

malachit, *gg.* ásvt. rézkő, zöld kékle, selyemérc.

malacia, *gg.* terhes nők kíváncsisága; **m. africanorum**, bélsár-evés; **malactica**, lágyító szerek.

maladresse, *fr.* (máládressz), ügyetlenség; **maladroit** (máládroó), ügyetlen.

malae fidei possessor, *lat.* rosz-hiszemű birtokos; **mala fides**, rosz-hiszeműség.

malaga, *spany.* édes bor.

malagma, *gg.* gyógyt. puhító szer, enyhítő borongatás; **malakodesma**, *állatt.* puhányok; **malakolith**, puhakő; **malakologia**, tan a puhányokról; **malakopterygii**, *állatt.* lágyparások; **ma-**

lakosarkos, puha husu; **malakosteon**; csontpuhulás; **malacostraca**, állatt. lágylágy rákok.

malandria, *gg.* takony, (lőbetegség); csüdsömör a lovak lábán.

mal a **propos**, *fr.* (málápropo), roszkor, rosz helyen.

malaxatio, *gg-lat. gyógyt.* meglágyítás, puhítás; a tapasznak lágyra gyúrása.

male, *lat.* roszul; **malecontentus**, elégületlen; **maledicálni**, átkozódni, megátkozni; **maledictio**, átkozódás, megátkozás; **maledictio**, gonoszlevő; **malefactum**, gonosztett; **maleficium**, gonosztett; kártékonyság, kárszenvedés; **malentendu**, *fr.* (málántándü), félreértés, tévedés; **male quidem**, *lat.* elég roszul; **maleversatio**, gonoszlelkűség, gonoszság, csempészkedés; sikkasztás; **malevolens**, roszakaratu; **malevolentia**, roszakaratu; **malevolus**, gonosz; **malgré**, *fr.* (málgre), nem örömet, kedv ellen; **malheur**, *fr.* (málór), baleset, szerencsétlenség; **malignitas**, rosz fajuság, roszaság, gonoszság, rosz természet; **malignus morbus**, rosz fajú nyavalya; **malitia**, *lat.* gonoszság, gonoszlelkűség; **malitiose**, gonoszul, gonoszlelkűen; **malitiosus**, gonosz, gonoszlelkű; **maltraitirozni**, *fr.* (maltraiter = máltrete), méltatlanul v. roszul bántani, méltatlankodni (valakivel); kegyetlenkedni, kizozni; **malum**, rosz, gonosz; szerencsétlenség; kár; fájás, fájdalom; betegség, kór; **malum inveteratum**, megrögzött baj v. betegség; **malum necessarium**, szükséges rosz.

malis, *gg.* takony; csüdsömör a lovak lábán.

Malesherbes (Málszerb), XVI. Lajos minisztere és védője.

malke, *gg.* fagydaganat.

malleabilis, *lat.* kovácsolható, nyujtható, nyujtékony.

malleolaris, *lat.* a bokát, bokacsontot illető.

Malmesbury (Mámszberri), angol államférfiu.

malva, *lat. nt.* mályva.

mameluk (*arab.* mámlük), *tul.* ördögös; az aegyptusi alkirálynak (keresztény szülöktől született, de a moham-

medán vallásban nevelt) testőre; hitehagyott, hiteszegett.

mammalia, *barb-lat.* állatt. emlősök; **mammologia**, tan az emlősökről.

mammon, *syriai*, kincsbálvány.

mammuth, őselefánt (ősvilági nagy állat).

mancando, *ol. zen.* lassanként alább-hagyva.

manchester, *ang.* (mencsesztr'), pamutbarsony, a hasonnevü gyárvárosról így nevezve.

manchette, *fr.* (mánsett), kézfodor.

mancus, *lat.* csonka, hiányos.

mandamus, *lat.* parancsoljuk; **mandans**, **mandator**, megbízó, meghatalmazó.

mandarin, chinai főhivatalnok.

mandatarius, *lat.* megbízott, meghatalmazott; ügyviselő; bizományos; **qua mandatarius**, v. **mandatario nomine**, mint meghatalmazott, v. meghatalmazásnál fogva; **mandatum**, utalvány; meghatalmazvány; bírói parancs; rendelet; bizomány, bizomány-levél; **m. advocatorium**, hazahívó rendelet; **m. arrestatorium**, elfogatási parancs; **m. avocatorium**, visszahívási rendelet; **m. cassatorium**, megsemmítő parancsolat; **m. compulsorium**, sürgető rendelvény; **m. cum libera** (t. i. manu v. potestate), teljes hatalom, szabad kéz; **m. de non offendendo**, sértést tiltó rendelet, sértési tilalom; **m. inhibitorium**, tiltó rendelet, tilalom; **m. obreptitium**, kicsalt rendelet; **m. prohibitorium**, tilalom; **m. proprium**, (a fejedelem) saját rendelet(e); **m. simplex**, első parancsolat; **m. sine clausula**, föltétlen teljhatalom; **m. speciale**, különös parancsolat; **m. subreptitium** = **m. obreptitium**; **m. ulterius**, további (szigorú) parancsolat.

manducálni, *lat.* enni.

manequin, *fr.* (mánekehu), fabáb mozgó tagokkal.

manes, *lat.* a megholtak lelkei; holtak szelleme.

mangal (mendsel), indiai gyöngysúly = 0,3888 gramme.

mania, *gg.* szenv, kórság, düh; **maniacus**, tébolyodott, eszeveszett, elmeháborodott, örült.

manichaeus, Manes perzsa tévtanítónak követője; pénzét igen szorgalmazó hitelező.

manière, *fr.* (máner), mód, módosság; modor; magaviselet.

manifestálni, *lat.* nyilatkoztatni, nyilvánítani; jelenkezni, nyilatkozni; **manifestatio**, nyilatkozás, nyilatkoztatás, nyilvánítás; **manifeste**, nyilván, szemlátomást; **manifestum**, nyilatkozás, közhirdetmény, igazolási v. védelmi irat. .

maniluvium, *lat.* kézmosás.

manipulálni, *lat.* kezelni; **manipulatio**, kezelés.

manna, *zsidó*, ég ajándéka, manna; **manna metallorum**, *vt.* highalvac, édes higany = calomel.

manoeuvre, *fr.* (mánóvr'), fogás; hadi mozgalom, hadi gyakorlat; **manővrozni**, mozgadozni, mozdulatokat tenni.

manometer, *gg.* légsűrűmérő.

mansarde, *fr.* (mánszárd), padlás-szoba.

mantelbaum, *ném. épít.* füstfogógerenda.

mantille, *fr.* (mántily), női köpeny.

manualis, *lat.* kézikönyv; **manu armata**, fegyveres kézzel; **manu brevi**, rövid uton; **manuductio**, kézi vezetés, utasítás, utbaigazítás, oktatás; **manufactura**, kézi mű; **manumissio**, fölszabadítás, szabadon bocsátás; **manomitálni**, fölszabadítani, szabadon bocsátani; **manu propria**, saját kezével; **manus manum lavat**, egyik kéz a másikat mossa; **manus mortua**, holt kéz, elidegeníthetetlen egyházi vagy alapítványi tulajdon; **manuscriptum**, kézirat; **manuteneálni**, fõntartani.

maon, l. maund.

mappa, *lat.* abrosz; földabrosz, földkép; **mappatio**, a föld színének lerajzolása, földabrosz-készítés.

maransis, *gg.* hervasztás, hervadás.

marasmopyra, *gg. kórt.* sorvasztóláz, aszkór; **marasmus**, sorvadás, elgyöngülés, gyöngültség; **marasmus senilis**, agg-gyöngeség.

marasquin, *fr.* (márászkehn), cse-resznyemag-szesz.

maraudeur, *fr.* (márodór), maradozó, ki a seregtől elmarad; rabló.

marcasit, kéneg; kényeny, bátrany.

marchande de modes, *fr.* (mársánddó mód), divatárusnő.

marchese, *ol.* = marquis.

marcipan = Marci panis, *lat.* cukorkenyér.

marco, portugalli súlymérték; 2 m. = 1 libra.

mardi gras, *fr.* (márdi grá), husbagyó kedd.

margarinsav, *vt.* gyöngyszir-sav.

margarita, *gg.* gyöngy, gyöngyház; gyöngyölt a szaruhártyán.

margo, *lat.* lapszél; **marginaliak**, széljegyzetek; **marginaliter**, a lap szélén.

Maria, női név; „marjam“ arab, és „mirjam“ zsidó szóból = akaratos, makacs, makrancos; **marialatria**, *gg.* Mária-imádás.

marine, *fr.* (márin), tengerész, tengeri haderő; tengeri kép.

marinirozni, *tul.* tengeri vízbe tenni; ecetbe tenni (halat).

marionette, *fr.* (máriónett), báb, sodronybáb.

mariscae, *lat. kórt.* aranyér-bibircsó; fűgesüly.

maritalis, *lat.* házassági; férjet illető, férji; **maritalis potestas**, a férj hatalma; **m. societas**, házassági társaság; **maritus**, férj.

márka, 1) aranymérték = 24 karat; 2) ezüstmérték = 16 lat; finom márka = tiszta arany v. ezüst.

marmelade, *fr.* (márm'lád), gyümölcs-sűrű, cukorral készített sűrű gyümöleslé.

marmor, *lat.* marmaros, *gg.* márvány.

marodi, *fr.* (maraudeur), lankadt, bágyadt, tikkadt, törődött.

marrone, *ol.* gesztenye.

maroniták, libanonhegyi keresztényfelekezet.

maroquin, *fr.* (márokehn), szattyánbőr.

marque, *fr.* (márk), jegy, bárca; **marqueur** (márkór), tekeór, játék-ór; **marquirozni**, jelelni, megjegyezni;

marquirozott, jelzett, jelzetes, kitündő.

marquis, *fr.* (márki), örgróf; **marquise** (márkiz), örgrófhölgy; nemesi cím, mely rangjára nézve Franciaországban a gróf után, Angol- és Spanyolországban a herceg után következik, Olaszországban a gróft megelőzi.

Mars, *lat.* hadisten az ó rómaiaknál.

marsch, *fr.* (marche = márs), lépés, menés, húzódás, vonulás; induló; mint parancsszó: indulj! **marschfertig**, utra-kész, indulásra-kész.

marschall, régenten: lovászmester; **most**: udvarnagy; tábornagy.

marsirozni, *fr.* (marcher = mársé), lépni, menni; húzódni; vonulni; indulni, utazni.

marschroute, *fr.* (mársrút), utirány; utrend; utlevél.

marseillaise, *fr.* (márszellyez), francia forradalmi harc dal, szerzette Rouget de l'Isle kapitány 1791-ben Strassburgban.

marsupium, *lat.* állatt. erszéyes, fiahordó, csecsiszákos.

martialis, *lat.* hadi, harcias.

martyr, *gg.* vértanu; **martyrium**, vértanúság; **martyrologium**, vértanuk jegyzéke.

marum verum, *lat. nt.* életillat, tarorja, engemszagolj.

maschale, *gg. bt.* hónalj, hónaljür.

maschalister, *gg. bt.* a második nyakcsigolya.

maschaloncus, *gg. kórt.* hónaljkelevény.

maschina, *l.* machina; **maschine**, gépezet.

masculinum, *lat.* himnemü.

masque, *fr.* (mász), álca, álarc; álorcás; **maszkerade**, álorcás multság v. társaság; **maszkirozni**, álcázni; leplezni; színlelni.

massa, *lat.* tömeg, anyag; összesség, mennyiség; **massa bonorum**, a javak összessége; **massa concursus**, csódtömeg; **m. haereditatis**, hagyatéki tömeg; **m. pillularum**, labdacsgyurma.

massacre, *fr.* (mászák), öldöklés; **massakrirozni**, öldökölni.

massema, *gg.* rágás; **massefer**, rágizom.

massicot, *fr.* (másziko), *vt.* mázla, gelét, olmacs.

massiv, *fr.* tömör, tömött.

mastämatoncus, *gg. kórt.* vérdag a női mellen; **mastalgia** = mastodynia; **mastatrophia**, a női mell elszáradása. **master**, *ang. 1)* (másztr), mester; **2)** (misztr), ur.

masticatio, *lat.* rágás; **masticatorium**, *gyógyt.* rágszer.

mastitis, *gg. kórt.* csecslob.

mastix, jóillatu halvány sárga mézga.

mastocarcinoma, *gg. kórt.* mellrák; **mastodes**, **mastoides**, csecsbimbóalaku; **mastodynia**, csecsfájás; csecsbimbó-fájás; **mastoidalgia**, fájás a csecsnyulványban; **mastoncus**, mellv. csecsbimbó-daganat (nőknél);

mastorrhagia, csecs-vérfolyás; **masos**, női mell, emlő, emlőbimbó; **mastospargosis**, a tejbőség által okozott csecsfájás; **mastozoolith**, kővé vált emlős állat; **mastozoologia**, az emlős állatok leírása; **mastozoon**, emlős állat.

masturbatio (manustupratio), *lat.* önfertőztetés.

matador, *spany.* bikaölő; hatalmas, előkelő ember.

matälogia, *gg.* haszontalan beszéd, fecsegés; **matäopöia**, haszontalan, hiábavaló, sükeretlen celekedet; **matäoponia**, hiábavaló munka; **matäosophia**, hiu, hiábavaló bölcsesség; **matäotechnia**, haszontalan mesterség.

mater, *lat.* anya, anyaegyház; **mater dolorosa**, fájdalommalos anya; **mater dura**, *bt.* kemény agykér; **materfamilias**, házi asszony, a család anyja; **mat. perlarum**, gyöngyház; **mat. pia**, lágy agykér.

materia, *lat.* szer, anyag, anyagszer; kelme, szövet; tárgy; **materia acris**, *calida*, *kórt.* csipős epe-anyag; **mat. chirurgica**, a sebészi gyógyszerekről szóló tan; **materiale**, anyag, kész anyag; **materialiák**, szerek; **materialis**, anyagi; tárgyi; **materialismus**, anyagelviség, anyagiasság, anyagiság; **materialista**, **1)** anyagelves (bölcs); lélektagadó; **2)** fűszerárus; **materilitas**, anyagiság; **mat. medica**, gyógyszer-tan; **materia morbi**, *v. mat. peccans*, kóranyag; **mat. perlata**, gyöngy-

anyag; **mat. puriformis**, genynemű, eves anyag.

materna successio, *lat.* anyai örökség; **maternitas**, anyaság, anyaiság.

mathema, *gg.* tantét, *kül.* a mennyiségtanból; **matematika**, mennyiségtan; **mathematikus**, mennyiség-tudós; mennyiségtani; **mathesis**, mennyiség-tan.

Mathild, ó német női név: harcosnő, hősnő.

matinée, *fr.* reggeli mulatság, reggély.

matrac, (*fr.* matelas = mátlá; *ol.* materassa és materasso), szórderékalj, szőrzsák.

matres lectionis, *lat.* közbeszurt zsidó betűk.

matrice, *fr.* (mátrisz), betűminta.

matricida, *lat.* anyagyilkos; **matricidium**, anyagyilkolás.

matricula, *lat.* anyakönyv; névkönyv.

matrimonialis, *lat.* házassági; **matrimonium**, házasság; **matrimonium ad morganaticam**, házasság balkézre; **matrimonium mixtum**, vegyes házasság.

matrix, *lat.* anyaméh; csavartok.

matrona, *lat.* tisztességes asszony.

matroz, *ném.* hajóslegény.

matruelis, *lat.* anyai rokon, az anya testvérének gyermeke.

mat, *ném.* bágyadt, lankadt, fáradt, gyöngé, erőtlen.

maturantia, *lat. gyógyt.* érlelő szerek; **maturatio**, megérlelés; **maturitas**, érettség.

maund, ázsiai sulymérték; Arábiában 1 maund = 40 vakia; 10 maund = 1 farzill; Kalkuttában 1 m. = 40 seers; bazar-maund = 37,253 kilogramme, vagy 74,6 vámfont; factory-maund = 33,865 kilogramme, vagy 67,7 vámfont; Bombayban 1 m. = 12,7067 kilogramme, v. 25,4 vámfont; Madrasban = 11,34 kilogramme, v. 22,7 vámfont; ugyanitt a bazar-maund 24,7 vámfont; Suratban = 16,933 kilogr.; Trankebarban = 33,93 kilogr.; Pondicheryban = 11,745 kilogr., v. 23,5 vámfont; Goaban = 11,2165 kilogramme.

maund attary, török-ázsiai suly-

mérték = 25 vakias tary; borsnál és kávénál = 26 vakia; cukornál = 24 vakia; 1 maund à 25 vakia = 12926 gramme; **maund sofy** = 24 vakias sofy = 76 vakias tary = 40932 gramme; **maund tahri**, perzsi sulymérték = 6³/₄ angol font a vámházban; = 6¹/₄ angol font a bazarban; **maund copra** = 7³/₄ ang. font a vámházban; = 7¹/₄ — 7¹/₂ ang. font a bazarban; **maund schaw** = 13¹/₂ angol font.

mauschel, *zsidó*, ur.

mausoleum, *lat.* ravatal, siremlék, minőt Mausolus káriai királynak neje Artemisia emelt.

maxilla, *lat.* állcsont, állkapca.

maxima, *lat.* szabályelv; elvmondat.

Maximilianus = Maximus Aemilianus, *lat.* férfit név: a legszeretetre-méltóbb; Miksa.

maximum, *lat.* legnagyobb ár, érték, szám; legtöbbje valaminek.

mayonnaise, *fr.* (majounesz), hideg szárnyas állat v. hal, olajjal kevert tojás-mártással és salátával.

mea gratia, *lat.* érettem, miattam; nem bánom, meglehet; isten neki; az én kedvemért; **mea memoria**, az én emlékezetemre.

meatus, *lat.* járat; **meatus auditorius**, *bt.* halljárat.

M. D., = medicinae doctor, orvos-tudor.

mechanicus, *gg.* erőművész, erőmű-tudós, gépész; **mechanika**, géptan, erőtan, erőműtudomány, gépészet; gépészet; **mechanismus**, gépészet; műalkat; gépiesség, gépiség; **mechanographik**, erőtani rajzolás; **mechano-logia**, géptan; **mechaurgia**, gépkészítés mestersége; gépi segélynyújtás a sebészetenél.

mechoacanna nigra, *lat.* jalapgyök.

meconin, *vt.* mákony-anyag; mákony-kivonat.

meconit, *ásvt.* tojáskö, ikrás mészkö.

meconium, *gg.* gyermekszurok; az ujonszülött gyermek fekete nyulós gánéja; mák-nedv, mákony.

medaille, *fr.* (medály), érem, emlékpénz; mellpénz; **medaillon** (medáilyon), nyakérem, mellpénz.

Medardus, finév = a megtért.

medela, *lat.* gyógyszer.

median, *lat.* középnagy (papir, könyv).

mediante, *lat.* -val, -vel, -nál, -nél fogva, által.

mediastinitis, *lat.-gg.* kórt. középhártya-, mellgátor-gyulladás; **mediastinum**, *lat. bt.* középhártya, mellgátor.

mediate, *lat.* közvetve; **mediateur**, *fr.* (mediátor), közbenjáró; **mediatio**, közbenjárás, közbevetés; **mediatissatio**, függővé tétel, függősítés; **mediatissalni**, közvetíteni, függősíteni; **mediatus**, közvetett.

medicago, *fr. nt.* csigacsó.

medicamentum, *lat.* gyógyszer; **medicaster**, kuruzs, kontár-orvos; **medicatio**, gyógyítás; **medice**, orvosilag, orvosi rendelet szerint; **medicina**, gyógyszer; orvosság; orvosi tudomány; **medicinae practicus**, gyakorló orvos; **medicina forensis**, törvényszéki gyógytan; **medicinalis**, gyógytani, gyógy...; **medicina mentis**, az ész gyógyszer; gondolkodástan; **medicina propaginis**, szaporítási gyógytan; **medicinus**, orvos; orvostanuló; **medicochirurgus**, oly sebész, ki belbetegket is gyógyít; **medicus**, orvos.

medietas, *lat.* (fele valaminek), fél; közvetettség; **med. linguae**, *bt.* a nyelv kétfelé oszlása; benszülöttekből és külföldiekből álló angol törvénytörvények elnevezése; **medio**, középben, középelt, középén, közben; **medio Julii**, julius középén; **mediocre**, közepszerűen; **mediocritas**, közepszerűség; **mediocritas**, közepszerű; **mediocriter**, közepszerűen; **medio tutissimus ibis**, a középuton járni legbiztosabb.

meditálni, *lat.* elmélkedni; **meditatio**, elmélkedés.

mediterraneum mare, Középtenger.

Medittrina, *barb.-lat.* a gyógytudomány istennője.

meditullium, *lat.* közép, középpont.

medium, *lat.* közép, középut; közeg; szer, eszköz, mód, utmód; **medium aevum**, középkor (a történetben); **medium tenuere beati**, a középutat tartották a boldogok, a közepszerűség

boldogít; **medius terminus**, középfogalom, középtétel (az észletben).

medoblennorrhoea feminarum, *gg.-lat.* kórt. női ondófolyás.

medoc, francia vörös bordeaux-i bor.

medulla, *lat.* velő; bél (bele a fának); **medulla spinalis**, gerincvelő; **medullin**, *vt.* bodzabél-anyag; **medullitis**, *gg.-lat.* gerincvelő-gyulladás.

Medusa, *gg.* a monda szerint női szörnyeteg kigyóhajakkal, dermesztő tekinnyel.

meeting, *ang.* (míting), népgyűlés.

megalegoria, *gg.* nagybeszédűség, kérkedés; **megalocölia**, *bt.* vastagbelek; potroh; **megalocölius**, potrohos; **megalograph**, (élet)nagy(ság)ban rajzoló; **megalographia**, nagyban rajzolás; **megalometer**, nagyság-mérő; **megalonyx**, *tul.* nagy köröm; ösvilági óriás-körmű állat; **megalophonia**, vastag hanguság; **megalophonus**, vastag hangú; **megalopsychia**, lélek nagyság, nagylelkűség; **megalosplanchnos**, *kórt.* a belek kitágulása.

megameter, *gg.* nagyságmérő.

mégarde, *fr.* (megárd), vigyázatlanság.

Megära, *gg.* a furiák egyike.

megaskop, *gg.* nagyító üveg.

megatherium, *gg.* ösvilági nagy állat, óriás lajhár.

mehmendar, *perza.* a perzsa követtség szónoka.

me insciente, *lat.* tudtom nélkül.

mejo (medszo), portugalli súlymérték = 0,23 kilogramme = 0,46 vámfont.

mekometer, *gg.* hossz mérő.

mel, *lat.* méz.

melána, *gg.* kórt. fekete betegség, fekete hasmenés; **melampodium**, *nt.* fekete hunyor; **melanagoga**, *gyógyt.* fekete epét hajtó szerek; **melanchlorus**, *kórt.* feketekóros; feketekór; **melancholia**, *gg. tul.* fekete epe; mélaság; mélabú, buskomorság; mélakór, búkór; **mel. amatoria**, *kórt.* szerelemdüh; **mel. attonita**, komor örültség; **mel. errabunda**, szünetlen örültség; **mel. flatuosa**, lépkórság, komorkórság; **mel. moria**, bolondság, eszeveszettség; **mel. nervea**, ideg-örültség;

mel. saltans, táncdüh; **mel. uterina**, méhdüh; **melancholikus**, fekete epéjú; **búkóros**, méla, busongó; **melancholizálni**, melázní, busongni.

melanchrous, *gg.* fekete bőrű.

melanekthyma, *gg.* kórt. fekete himlő, patincs.

melange, *fr.* (melánzs), elegy.

Melania, *gg.* női név: sötét színű, fekete.

melanit, *gg. ásvt.* irla-csillám, vas-széneg.

melanorrhagia = melána; **melanorrhagia infarctuosa**, dugulástól származó fekete hasmenés; **m. simulata** v. **spuria**, látszólagos fekete hasmenés.

melanosis, *gg.* kórt. fekete vérda-ganat.

melanteria, *gg.* vaspor, fekete réz-okra.

melas, *gg.* kórt. fekete foltos bélpokol; **melasicterus**, feketekór; **melasma**, fekete köszvényfolt.

melasse, *fr.* (melász), nádméz-ülep, barna szörp.

Melchior, zsidó finév = a királyi; Menyhért. -

mele, *gg. seb.* kutasz; **meletema**, vizsgálás, kutatás. -

melianthus, *gg. nt.* patikai méhfű; **meliceris**, **meliflavium**, *lat.* kórt. méztömlődag; **meliglossus**, *gg. tul.* mézes száju; ékesen szóló; **melikrat**, mézes víz; **melilith**, mézke; **melilithate**, mézke-savak; **melilotus**, *nt.* kerti v. szagos lóhere, molyfű, kék lóhere; **melimeli**, birslé.

melloratio, *lat.* jobbitás, javítás.

melissá, *gg. nt.* méhfű, mézelke, citromfű.

melitotheologia, *gg.* méh-istenészet; **mellit**, *ásvt.* mézecs, mézke.

melodia, *gg.* zöngelem, dallam, ének-zet, zengzet; **bájének**; **bájang**; **melo-drama**, énekes szimü.

meloö, *gg. állatt.* csira-bogár; **meloö majalis**, csajva, cserebogár.

melokopia, *gg. seb.* taglevétel.

meloman, *gg.* szenvedélyes zene-kedvelő; **melomania**, szenvedélyes zene-kedvelés. -

melomantia, *gg.* jövendölés a test-tagok önkénytelen mozdulatából.

meloncus, *gg. kórt.* arcda-ganat; **mel. dentarius**, fogfájás által okozott arcda-ganat; **mel. geuyntricus**, a felső állkapocs ürének da-ganata; **mel. pri-marius**, arcda-ganat.

melopöia, *gg.* dalköltészet.

melosis, *gg. seb.* kutaszszali vizsgálás.

melothese, *gg. zen.* hangszerzés; **melothet**, hangszerző; **melotypia**, hangjegy-nyomatás.

Melpomene, *gg.* a szomorú- és dal-költészet muzsája.

membra, *lat.* tagok; tagtársak.

membrana, *lat.* hártya.

membrum, *lat.* tag; tagtárs; **membrum genitale**, nemzőtag, nemzórész; **m. honorarium**, tiszteletbeli tag; **m. virile**, férfitag.

memento, *lat.* emlékezz reá, gondolj reá; **memento mori**, gondolj a halálra.

memoires, *fr.* (mémoár), emlékiratok, emlékeztetések; **memorabiliák**, emlékeztetések; **memorabilis**, emlékeztetre méltó; **memorandum**, emlékirat, emlékkönyv; **memoria**, emlékezet, emlékező tehetség; **memoriae damnatio**, *tul.* az emlékezet kárhoz-tatása v. meggyalázása; a tisztességes temetés és gyász eltiltása; **memoriale**, emlékirat; **memoria localis**, helyi emlékezet; **memorisálni**, betanulni, könyv nélkül tanulni; **memoriter**, emlékezetből, könyv nélkül.

menage, *fr.* (menász), háztartás; takarékoság; **menagerie** (menászri), állatsereglet; **baromfi-udvar**; **menázsi-rozni**, házat tartani, konyhát tartani; takarékosan bánni (vmivel), kimélni.

mendacium, *lat.* hazugság.

mendicans, *lat.* kolduló (barát); **mendicus**, koldus.

menganthin, *vt.* keseranyag vidra-elecke- v. vidrafübol.

menilit, kék szurokkó.

meninges, *gg. t.* agykérek; **meningi-tis**, agykér-lob; **men. occulta**, rejtett agykér-lob; **meningophylax**, agykér-őr (az agyfurásnál); **meningorrhoea**, vérömlés az agykérek között; **men.**

aquosa, agykér.-vizkór; **men. chirurgica**, sértés által okozott vérömlés az agyvelőben; **men. cruenta** v. **sanguinea**, vérömlés az agyvelőben; **men. purulenta**, agyvelő-genyedés; **men. traumatica** v. **violenta** = **men. chirurgica**; **meninx**, *bt.* agykér.

menischesis, *gg. kórt.* a havi tisztulás elrökedése.

meniscus, *gg.* üreges domboru látcső.

menononita, újra keresztelkedő.

menocryphia, *lat.-gg.* hószám-rekedés; hószám-görccs.

menopausis, *gg. kórt.* a havi tisztulás elmaradása; **menorrhagia**, **menorrhöa**, (gyakori v. sokáig tartó) havi tisztulás; **men. decolor**, színtelen havi tisztulás; **men. devia** és **erronea**, rendetlen hószám; **men. e mariscis**, méh-aranyér; **men. lochialis**, gyermekágyi tisztulás; **men. suppressa**, a hószám elmaradása; **menoschesis** = **menischesis**; **menostasis**, a hószám elmaradása; **menoxenosis**, a hószám rendetlensége.

mensa, *lat.* asztal; **mensa Domini**, az ur asztala, oltár.

menses, *lat.* hónapok; havi tisztulás; **mensis**, hónap.

mens sana in corpore sano, *lat.* egészséges testben egészséges elme (lakik).

menstruatio, **menstruum**, *lat.* havi tisztulás.

mensura, *lat.* mérés, mérték; **mensurálni**, mérni, mértékelni.

mentagra, *gg. kórt.* állsömör.

mentalis, *lat.* észbeli.

mente captus, *lat.* eszefogyott, eszeveszett.

mentha, *lat. nt.* ménta; **m. crispa**, fodorménta; **m. piperata**, borsos ménta; **m. pulegium**, csombor-ménta; köszvény-ménta, putnok.

mentio, *lat.* megemlítés, említés.

mentor, nevelő, vezető, tanácsadó (mint Fenelon Telemachjában).

menyanthes, *gg. nt.* vidra-elecke.

meo voto, *lat.* az én szavammal.

Mephistopheles, a gonosz ellenség, ördög.

mephitis, *lat.* fojtó lég; **mephiticus**, fojtó, dögleletes.

meprosotrachelonymphangiorrhexis, *gg. kórt.* nyirkedény-szakadás (kivéve a torkon).

merc., = Mercurius.

mercantil, *barb.-lat.* kereskedelmi, kereskedői, kereskedési; **mercantilsystem**, azon államgazdasági elv, mely szerint a kereskedés és kézműipar leginkább elősegítendő.

mercenarius, *lat.* bérenc, zsoldos, bérmunkás, napszámos.

merci, *fr.* (merszi), köszönet (köszönöm).

mercurialiak = higanyszerek; **mercurialis**, higanytartalmu; **mercurialismus**, higany általi mérgezés.

Mercurius, *lat.* 1) római isten neve, az istenek hirmőke, a kereskedők és tolvajok istene; 2) bolygó csillag; 3) *vt.* higany, kéneső; **mer. cinereus**, *vt.* szürke hig-éleg; **mer. cosmeticus**, fehér arcfesték; **mer. dulcis** = calomel; **mer. gummosus**, mézga-nyakkal eldörgölt higany; **mer. nitrosus**, légsavas hig-élecs; **mer. praecipitatus albus** = **cosmeticus**; **mer. praec. niger**, fekete hig-élecs; **mer. praec. ruber**, vörös higany-leválmány; **mer. solubilis Hahnemanni**, fűketés-szürke ezüst-éleg; **mer. sublimatus corrosivus**, étető higany; **mer. vivus**, higany, kéneső.

merenda, *lat.* uzsonna.

meretrix, *lat.* kéjhölgy.

meridianus, *lat.* delelő, déllő; délkör, délvonal; **meridionalis**, déli, délköri; **meridies**, dél.

merino, legfinomabb spanyol birka. **meritorie**, *lat.* érdemlegesen; **meritorius**, érdemleges; **meritum**, érdem.

merveille, *fr.* (mervelly), csuda, csudatett; **merveilleux** (mervellyő), csudálatos, csudálatra méltó.

mésalliance, *fr.* egyenetlen házasság (rangra v. korra nézve); **mésaventure** (meszavántür), baleset.

mescolanza, *ol.* keverék, zagyalék, elegy-belegy, mismás.

mesdames, *fr.* (medám), asszonyaim, hölgyeim.

mesenteremphaxis, *gg. kórt.* bél-fodor-dugulás; **mesenteritis**, fodorháj-

gyuladás; **mesenterium**, *bt.* bélfodor, fodorháj.

Mesmerismus, Mesmer gyógymódja állati delejesség által.

mesocranium, *gg. bt.* fejtető, bub.

mesodme, *bt.* = mediastinum.

mesodmitis, *gg. kórt.* ágyékhártya-gyuladás; **mesodos**, közbevetett ének; **mesogastrium**, *bt.* a has közepe; **mesogenograph**, a középkor leírója; középkori történetíró; **mesokolon**, *bt.* hurkafodor, remese-fodor; **mesomphalon**, *bt.* köldök, köldök közepe; **mesonycticum**, éjféli ének; **mesophryon**, az orr és szemöldök közötti középtér; **mesopleura**, bordaközötti helyek; **mesorectum**, végbél-fodor; **mesoscelole**, *kórt.* középhas-sérv; **mesoscelon**, **mesoscelos**, *bt.* középhas (az alfel és nemzórész között); **mesoscelophyma**, középhas-kelevény; **mesostylion**, két oszlop közötti tér; **mesotoëchitis**, *kórt.* középhártya-gyuladás.

message, *fr.* (meszás), hír, izenet, tudósítás; **messenger** (meszázse), követ, hírnök; **hírvivő**; **messengerie** (meszázseri), hírnök-hivatal, hírvivői tisztség, postakocsi.

Messalina, Claudius római császár minden szemérem nélküli harmadik neje.

Messlade, Klopstocknak Krisztusra irt nagy költeménye; **messias**, *zsidó*, fölkelet, király.

messidor, *fr.* aratás hava (junius 19-től július 18-ig) az első forradalom naptárában.

messieurs, *fr.* (meszjő), uraim.

mezist, *spany.* európai, creol vagy fehér férfiú és indián nő ivadéka.

meslo, **mestozo**, *ol. zen.* szomoruan.

meta, *lat.* határ, határjel, cél, célpont; **metalis controversia**, határvillongás.

metabasis, *gg.* átmenet (szónoklatban, betegségeknel).

metabatis, **metabole**, **metabolia**, **metabolismus**, *gg. kórt.* idő-, lég-, vagy betegség-változás.

metabulia, *gg.* vélemény-változtatás, megváltozás (véleményben, gondolatban).

metacarpium, **metacarpus**, *gg.* kézfej; **metacentrum**, *vt.* vált ecetőny, vált ecetőly-éleg; **metacelyloxyd** = metaceton; **metachlorcyan**, *vt.* vált halvkéklyen.

metachoresis, *gg.* helyváltogatás; *kórt.* a kórananyag áthelyezkedése.

metachronismus, *gg.* időszámolási hiba = anachronismus.

metacondyli, *gg. bt.* a vég-ujpercek. **metadionymphorrhoea**, *gg. kórt.* kankó, takár; ondófolyság.

metagallussáure, *vt.* vált gubacssav.

metagnostik = metaphysika.

metagogia, *gg.* szónoki ismétlése ugyanazon szavaknak (különböző esetben).

metagramma, *gg.* írásutánzás, másolás, fordítás.

metagrammatik, *gg.* a nyelvtan bölcsészete

metagrammatismus, *gg.* bettváltogatás.

metakarplum = metacarpium.

metakritika, *gg.* utóbírálat.

metalepsis, *gg.* az ok és következmény fölcserélése szónoklatban, p. o. halál helyett sír, lövés helyett csattanás; okmáslat.

metallage, **metallaxis**, *gg.* átváltogatás, változás.

metallum, *lat.* érc; fém.

metalliques, *fr.* (metállik), ausztriai állampapírok, melyek ezüstre (nem papírpénzre) szólnak.

metallisatio, ércé változtatás.

metallochemia, *gg.* ércválasztás; **metallographia**, ércléírás; azon mesterség, mely a fametszést az ércen domboruan előállítja; **metalloid**, *vt.* fémdék; **metall-oxyd**, *vt.* fém-éleg; **metallurg**, érc tudós; **metallurgia**, kohászat, fémgyártás; érc tan, fémtan, érc tudomány; bányásztudomány; bányászat.

metamathematika, *gg.* a mennyiségtan bölcsészete; **metamer**, *vt.* átsanyagult, vált anyagu; **metameria**, átsanyagulás, vált anyagúság; **metamorphismus**, *ft.* átváltozóság.

metamorphosis, *gg.* átváltozás, átalakulás.

metaneologia, *gg.* térítési tan.

metaphora, *gg.* hasonképlet, képmásolat; átvitt értelem, szóvirág, értelem-csere; **metaphorice**, átvitt értelemben, képleg; **metaphoricus**, képes, képleges, átvitt értelemben használt.

metaphrasis, *gg.* áttétel, átírás, szó szerinti fordítás; **metaphrast**, szó szerinti fordító.

metaphysika, *gg.* alaphölcelem, érzéktuli bölcelet; **metaphysicus**, érzéktuli (bölcelő).

metaphysis, *gg.* átváltozás.

metaplasmus, *gg.* szó-átalakítás (betű-elhagyás által).

metapodium, *gg. bt.* lábközép; láb-talp.

metapolitik, *gg.* az országlástan bölcsészete.

metaptosis, *gg. kórt.* a betegség átváltozása.

metaschematismus, *gg.* átalakulás, alakváltoztatás; *kórt.* a fájdalom alakváltozása.

metaskopia, *gg.* a gondolatok vagy kedély vizsgálása.

metasomatosis, *gg.* testváltoztatás (a lélekvándorlásnál).

metastasis, *gg. kórt.* a betegségnek átszállása egyik testrészből a másikba.

metastrophe, *gg.* a gondolat elfordítása valamely tárgytól.

metasynkrisis, *gg. gyógyt.* az ártalmas nedvek kihajtása hólyagtapsz stb. által; mesterségesen előidézett tünet a beteg testén.

metatarsus = metapodium.

metathesis, *gg.* betű-áttétel.

metaxyologia, *gg.* közbeszótt beszéd.

metazin-sav, *vt.* vált ónsav.

metempsychosis, *gg.* lélekköltözés, lélekvándorlás.

meteor, *gg.* légtünemény; **meteorik**, időjárásban; **meteorismus diffusus**, *kórt.* hasdaganat, az alhas felpuffadása (rothasztó lázban); **meteorognosia**, légtünet-isme; **meteorognost**, időjárás-ismerő; **meteorograph**, időjárás-leíró; **meteorolith**, légkő, lebkő, égkő; **meteorolog**, időjárás-vizsgáló; **meteorologia**, időjárásban; légtünettan, lektan; **meteoromant**, időjós; **meteoroman-**

tia, időjósítás; **jövendölés** a légtünetekből; **meteoroskop**, idő(járás)vizsgáló eszköz; **meteoroskopia**, idővizsgálás.

methodica, *gg.* módszertan; **methodice**, módszeresen, műszabályosan, szabályszerűen; iskolaszerűen, rendszeresen, tudományosan; **methodicus**, 1) valamely tanmódnak szigorú követője; 2) módszeres, műszabályos stb. 1. **methodice**; **methodismus**, módszeresség; a methodisták tana; **methodista**, tudományos orvos; **angolországi vallásfelekezet** tagja; **methodologia**, módszertan; **methodus**, mód, módszer, tanmód, tanmodor.

Methusalem, ó szövetségi zsidó, ki 969 évet élt.

methyl, *vt.* löly, faegeny; **methylanin**, löly-légekőncsdék.

metier, *fr.* (métie), mesterség, foglalkozás(mód).

metonomasia, *gg.* névváltoztatás; **metonymia**, név-fölcserélés, p. o. szölbör helyett.

metopantalgalia, *gg. kórt.* homlok-öböl-fájdalom; **metopantritis**, homlok-öböl-lob; **metopantron**, *bt.* homlok-öböl; **metopomantia**, jövendölés az arcvonásokból; **metoposkopia**, arcvizsgálás, homlokvizsgálás.

metra, *gg. bt.* anyaméh; nádra; **metralgia**, méhfájdalom; **metranastrophe**, méhtürelés; **metratresia**, méh-záródás.

mètre (meter), *fr.* hossz mérték; tizmilliomodik része a földi körnegyednek = 443,296 párisi vonal = 3,166 porosz láb (3' 2" 2,8 vonal); = 1,499 porosz rőf; = 3,163 bécsi láb = 1,283 bécsi rőf = 3,281 angol láb. A négyszög-mètre alapja a térmértéknek (100 □ mètre = 1 are); a köbmètre alapja az ürmértéknek, 1 köb-decimètre = 1/1000 köbmètre = 1 litre; és a köb-decimètre alapja a súlymértékeknek, minthogy 1 litre destillált víz egy kilogrammot nyom.

metremphraxis, *gg. kórt.* méhdugulás, méhdaganat; **metrenchyta**, **metrenchytes**, méhfecskendő; **metrenchyta**, fecskendező-szer(ek).

metrik, *gg.* versemértan; **metricus**, verseméretes, versemértékes, versemértéki;

metriopathia, kedv-egyen; egykedvűség.

metritis, *gg. kórt.* anyaméh-gyulladás; **metroblennorrhoea**, fehérfolyás; **metrocampsis**, méh-ferdülés; **metrocarcinoma**, méhrák; **metrocele**, méhsérv; **metrocclides**, anyajegy.

metrographia, *gg.* a versek helyesírása; **metrologia**, mértékisme.

metroloxia, *gg. kórt.* méhferdülés; **metromania**, *kórt.* méhdüh; **metrophthisis**, méhsorvadás.

metropolis, *gg. tul.* anyaváros; főváros; **metropolita**, érsek; **metropolypus**, *kórt.* méhpöfeteg; **metropoptosis**, **metroptosis**, méh-izsam; **metrorrhagia**, nádra-vérfolyás; **metrorrhagia abortiva**, nádravérfolyás idétlen szülés után; **m. interna**, belső nádravérfolyás; **m. menstrua**, havi tisztulás; **metrorrhexis**, méhszakadás; **metrorrhoea**, méhfolyás, vér- és nyákfolyás a méhből.

metroskop, *gg.* anyaméh-vizsgáló (eszköz); **metrostegenesis**, a méh elcsontulása; **metrotomia**, *seb.* méh-metszés; királymetszés.

metrum, *gg.* versmérték, versméret. **mettar**, tunisi folyadékmérték = 20,16 litre.

metusia, *gg.* lényközösség, lényegység.

meum et tuum, *lat.* enyém és tied. **meyo**, portugalli űrmérték = 6,96 litre; 8 meyo = 1 fanega.

mezzanine, *ol.* félablak, kis ablak. **mezza voce**, *ol. zen.* tompított, zárt hangon.

mezzo termino, *ol.* középut. **miasma**, *gg.* ragály, kórananyag. **micatio**, *lat.* vérkeringés, a testben. **mictus cruentus**, *lat. kórt.* vérvizelés, vérhagyás.

midas, Goaban súlymérték; 24 midas = 1 maund.

Midas-fülek, számarfülek, minőket Apollo adott Midas királynak, midőn Pánnali zenészetű versenyezésénél bírónak választatván, az utóbbinak adott elsőséget.

midshipman, *ang.* (midsipmen), hadnövendék az angol hadi hajókon.

mieder, *ném.* váll, fűző, fűzőny. **migräne**, *gg. kórt.* fejköszvény.

migratio, *lat.* költözés.

mikrocephalus, *gg.* kislefejű; **mikrochemia**, apróságok vegybontása; **mikroelektrometer**, **mikroelektroskop**, villámsűrítő; **mikrographia**, apró (nagyító üvegen vizsgált) testek leírása; **mikrokarp**, *nt.* gomba; **mikrocellis**, *kórt.* kisebbszerű sérv; **mikrokosmos**, a világ kicsinyben; kis világ; ember; **mikrolepidoptera**, *állatt.* kispikkelyröpük, kis lepék; **mikrolog**, aprósággal bibelődő; **mikrologia**, aprósággal bibelődés, apróságokon való kapás; **mikromegas**, kis-nagy; keredi, magaveti; **mikrometer**, kicsiny-mérő; **mikrometria**, kicsiny mértékűség, kicsiny-mérés; **mikrophonia**, vékony hang; **mikrophthalmia**, kiszeműség, a szemgolyó kibebbedése; **mikrophthalmos**, kicsiny szemű; **mikrophyll**, *nt.* aprólevelű; **mikropsychia**, kiselműség, csüggettség; **mikroptera**, *állatt.* apró-röpük; **mikrorchis**, *kórt.* kis heréjű; **mikroskop (lum)**, *tul.* kicsiny-vizsgáló; nagyító üveg, górcső; **mikrosphyktus**, gyöngöe érités; **mikrosplanchnos**, kisbéli; **mikrotrophia**, szűk táplálkozás.

mila, lengyel mérföld, melyből 13,16 jön az egyenlítő egy fokára = 8 werst = 8,33 kilometer = 1,12 geogr. mérföld.

miliaria, *lat. kórt.* köleshimlő, kása-himlő, kanyaró; **mil. purpurea**, veres kanyaró; **miliolum**, *kórt.* árpa a szemben.

militia, *lat.* katonaság; *kül.* honvédsereg.

milium palpebrae, *lat.* árpa (a szempillán).

millennium, *lat.* évezred; ezer évi birodalom.

milliade = millennium.

milliarde, *fr.* ezer millió.

milliare = $\frac{1}{1000}$ are; **milligramme**, *fr.* $\frac{1}{1000}$ gramme; **millilitre**, $\frac{1}{1000}$ litre; **millimètre**, $\frac{1}{1000}$ mètre; **millistère**, $\frac{1}{1000}$ stère.

milreis. (mille rees), 1) portugalli ezüstpénz = 1000 reis = 2 frt. 42 kr.; 2) braziliai ezüstpénz = 1000 reis = 2 frt. 10 kr.

mime, *gg. tul.* utánczó; mimjátész; színész; **mimika**, arc- és tagjáték;

testjátéktan; mim-művészet; mimitan; **mimikus**, mimművész; **mimolog**, utánzó, majmoló.

mina, (fr. mine), akna, tűzakna, föld alatt ásott árok; 2) *ol.* (mina), keleti kereskedői sulymérték Alexandriában = 1,33, Kairoban = 1,30, Syriában = 1,21 vámfont.

minaret, török imaház kerekded tornya.

minera, *barb.-lat.* ásvány; **mineralien-cabinet**, ásványgyűjtemény; **mineralis**, ásványi, ásványos, érces; **mineralog**, ásványtudós; **mineralogia**, ásványtan.

Minerva, *lat.* a bölcseség istennője.

miniatur-festés, kis festés; **en miniature** (án miniatür), kicsiben.

minimum, *lat.* legkisebb; legkisebb érték; valaminek legkevesebbje.

minirozni, *fr.* aláásni, tűzaknát ásni, vet-árkot készíteni.

minister, *lat.* szolga; országlár, az államigazgatás különböző ágainak élén álló főhivatalnok; **ministerialis**, miniszteri; **ministerialismus**, a miniszterek rendszabályaihoz való ragaszkodás, buzgólkodás a minisztérium mellett; **minisztérium-mellettség**; **ministerium**, a miniszterek összesen, államkormány; lelkész; **minister-residens**, kisebb rangú követ; **minister sacri officii**, a szent hivatal szolgája; lelkész, pap; **ministrálni**, a misénél szolgálni; **ministrans**, miseszolga.

minium, *lat. vt.* ólompir.

minor, *lat.* kisebb; fiatalabb (testvér); altét (az észletben); **minoratio**, kisebbítés; *gyógyt.* gyöngé hashajtás; **minorativ**, gyöngé hashajtó; **minorenis**, kiskoru; **minorennitas**, kiskorúság; **minoritas**, kisebbség, kevesebbség; **minorita**, sz. Ferencrendi szerzetes.

minotaurus, *gg.* bika-ember.

minuendo-licitatio, *lat.* árlejtés; **minuendus**, *mt.* kisebbítendő (szám); **minus**, kevesebb; levonván (valamely számot), -nak -nek híján; tiz minus öt = tiz kevesebb öttel; tiz levonván ötöt; tiz ötnek híján; **minuscule**, kisbetű; **minuteriák**, **minutiák**, csekélységek;

minutissima, a legcsekélyebb körülmények; **minutum**, perc.

minythesis, **miosis**, *gg.* kicsinyítés; kisebbítés.

mirabelle, *fr.* kerek sárga szilva, dobzó.

mirabile dictu, *lat.* csodálatos mondani; **mirabile visu**, csodálatos látni; **mirabilia**, csodadolgok, csodaművek; **mirabilitas**, csodálatosság, csodaszerezés; **miraculosus**, csodálatos, csodálatos; **miraculum**, csoda.

mirás, Mohammed mennybemenetelének ünnepe.

miroscelle, *gg.* kórt. lágyéksérv.

mirza, *perzs.* fejedelem, előkelő.

misalethia, *gg.* az igazság gyűlölete.

misandria, *gg.* férfgyűlölet; **misanthrop**, embergyűlölő; **misanthropia**, embergyűlölet; **misautia**, öngyűlölet, önmegvetés.

miscellanea, *lat.* elegy, különfélék.

misculantia, *barb.-lat.* keverés, elegyítés; keverék, elegy.

miserabilis, *lat.* nyomoru, nyomorult; **miseratio**, szánakodás; **miserere**, *kórt.* bélhányás, bélköszvény; **miserere mei Domine**, uram irgalmazz; könyörülj rajtam; **misericordia**, irgalom, könyörületeség, szánalom; **miseriordianus**, irgalmas barát.

misogam, *gg.* házassággyűlölő, agglegény; **misogamia**, házassággyűlölet; **misogyn**, asszonygyűlölő; **misogynia**, asszonygyűlölet; **misokalos**, a szépnek és jónak megvetője; **misokapnos**, a füst, *kül.* a dohányzás ellensége; **misokosmia**, az ékeség, cifraság gyűlölete, megvetése; **misolog**, könyvgyűlölő, a tudományosság gyűlölője; **misologia**, könyvgyűlölet, a tudományosság gyűlölete; **misopogon**, szakálgűlölő; **misoponia**, munkakerülés; **misopsychia**, életuntság; **misoxenia**, az idegenek gyűlölete.

miss, *ang.* (missz), kisasszony, urhölgy.

missale, *lat.* misemondó könyv a római egyházban; legnagyobb betű.

miss-credit, *ném.-lat.* rossz hír v. név, v. hitel; hitelhiány, hitelvesztés.

missi, *lat.* küldöttek; **missio**, küldés, küldetés; hitelesítő küldetés,

hitkövetség; hittérítő társaság; **misionarius**, térítő, hittérítő, hiterjesztő, hitkövet.

mistress, *ang.* 1) (misztrisz), mesternő, asszony; 2) (misszisz), (mint megszólítás) asszonyság.

Mithras, *gg.* a régi perzsák napistene.

Mithridates, *gg.* 1) pontusi király neve; 2) ellenméreg.

mitigálni, *lat.* enyhíteni; **mitigans**, enyhítő; **mitigantia**, enyhítő körülmények; **mitigatio**, enyhítés.

mitra, *gg.* püspöksüveg; **mitra Hippocratis**, *lat.* sebészi fejkötő.

mitraille, *fr.* (mitrály), apróra vagdalt vas, kartács.

mixpickles, *ang.* (mikszpikelsz), ecettel, paprikával és egyéb fűszerrel becsinált keletindiai zöld gyümölcsök.

mixtum, *lat.* vegyített; **mixtura**, vegyíték, keverék.

mnemoneutika, és **mnemonik**, *gg.* emlékeztetan; **mnemonikos**, emlékeztetművész; **Mnemosyna**, a kilenc muzsa anyja, az emlékezet istennője; **mnemosynon**, emlék, emlék-ajándék.

mob, *ang.* nép, népsöpredék.

mobile, *lat.* ingó, mozgó, mozgatható; **mobile perpetuum**, örökmozgony, önmagát hajtó erőmű; **mobilia**, ingóságok; házi eszköz, bútor, háznemű; **mobilisálni**, ingósítani; mozgóvá tenni (hadat); fölfegyverkeztetni, háborúra készíteni; **mobillisatio**, ingósítás; mozgóvá tétel; **mobilitas**, mozgathatóság.

modalitas, *lat.* mód, módozat.

mode, *fr.* (mód), divat.

modella, *ol.* (modello), minta, mintakép, példány; him-mustra; **modellirozni**, mintázni, képezni, alakítani.

moderados, *spany.* mérsékelték.

moderálni, *lat.* mérsékelni; **moderamen**, mérséklet; **moderamen inculpatae tutelae**, önvédelem joga; **moderantismus**, elv-mérséklet; **moderata tutela**, mérsékelt védelem; **moderate**, mérsékkel, mérsékelve; **moderatio**, mérséklés; enyhítés; **moderatio expensarum**, a pörköltségek mérséklése; **m. poenae** v **poenarum**, a büntetés enyhítése; **moderato**, *ol. zen.*

mérsékelve; **moderator**, *lat.* mérséklő, igazgató; **moderatus**, mérsékes, mérsékelt, mérsékletes.

modern, *lat.* ujkori, ujkorbeli, mostani; divatszertí, divatos, divatszertű; **modernisálni**, divatszertűsíteni; **modernismus**, ujitási vágy; ujkori izlés; **modernista**, az ujkor bámulója, ujitás-kezdő.

modestia, *lat.* szerénység; tisztesség; **modestus**, szerény, tisztos.

modice, *lat.* mérsékkel, csekély mértékben.

modificálni, *lat.* módosítani, változtatni; **modificatio**, módosítás, változtatás; módosítvány, módosulat.

modista, divatárusnő.

modo, *lat.* most; **modo meo**, az én módom, szokásom v. tetszésem szerint; **modo ponente**, állítva, állítólag; **m. tollente**, tagadólag.

modulálni, fölváltva emelkedő és lejtő hangon beszélni v. énekelni; **modulatio**, hangváltoztatás.

modus, *lat.* mód; **modus acquirendi**, kereset módja; **m. procedendi**, eljárás módja.

mogillalia, *gg.* nehéz-beszédűség; akadozó beszéd; **mogilalos**, hebegő, dadogó.

mohair, *ang.* (moher), szőrszövet, szitaszövet.

mohammedanismus, Mohammed tana, Mohammed követőinek vallása.

moire, *fr.* (moár), habos selyemszövet.

Mokha, arab város, melyről az arabiai kávé nevezik.

mola carnea, *lat.* hustömeg; méh-üszög, méhtetem, üszögmagzat.

molasse, *ft.* porhanyó, finom homokkő; törmelék, molasz.

molecule, *fr.* (mollkül), *ttan.* tömecs, részecs.

moles, *lat.* teher; **molestálni**, terhére lenni valakinek; **molestia**, baj, alkalmatlanság, teher, nehézség; **molestus**, terhes, súlyos; alkalmatlan.

molimina abortiva, *lat. t. kórt.* idétlen-szülési fájdalmak; **mol. haemorrhinia**, az orrvérfolyás előjelei; **mol. haemorrhoidalia**, aranyértől

származó bélrágás; **mol. menstrua**, havi tisztulással egybekötött bélrágás.

moll, (lat. mollis), lágy hang; **mollentia**, *gyógyt.* lágyító szerek; **mollificatio**, lat. puhítás, lágyítás; **mollimentum**, *gyógyt.* enyhítő, lágyító szer; **mollusca**, *állatt.* puhányok.

molo, ol. gát, védgát, kikötő-gát.

molops, *gg.* vérankadmány, vércsik (ütéstől).

molessus, *gg.* három hosszú tagu versláb: — — —.

molto, ol. zen. igen; **molto allegro**, igen gyorsan, igen frissen; **molto andante**, igen lassan.

molton, vastag gyapjuszövet.

molybdán, *gg. ásvt.* ólany; **molybdate**, *vt.* ólansav; **molybdojd**, álólomsav; **molybdomantia**, jövőndölés elváasztott ólomból.

momenta causae, lat. az ügy főbb pontjai; **momentan**, szempillanatnyi, pillanati; **momentanee**, pillanatilag; **momentum**, pillanat, percnet, időpont; mozzanat; pont; oksuly, suly, nyomatek, fontosság; lényeg.

Momus, *gg.* gunyisten; gyunyolódo.

monachus, *gg.* barát, szerzetes; **monacha**, apáca; **monachismus**, szerzetesség; szerzetes állapot v rend; barátkodás; **monachologia**, a szerzetesrendek leírása; **monadelphia**, *nt.* egyfalkások; **monades**, *gg. t.* egymik; parányok, termőparányok; egyes számok 1—9; **monadologia**, egymiségtan; a parányokról szóló tan.

mon ami, *fr.* barátom.

monandria, **monanthera**, *gg. nt.* egy himszálu növények.

monarcha, *gg.* egyedül uralkodó; fejedelem; **monarchia**, egy személy uralkodása; ország, birodalom; **monarchomachi**, az egy személy uralkodásának ellenségei.

monas, *gg.* egység; egymi.

monasterium, *gg.-lat.* monostor, klastrom, zárda.

mon cher, *fr.* (mon sehr), kedvesem.

mondain, *fr.* (mondehn), világni.

mon Dieu, *fr.* (mon dió), istenem.

monálni, *lat.* (monere), inteni.

monemerius, *gg.* egy napi; *gyógyt.* (állítólag) egy nap alatt gyógyító.

monepigraphikus, *gg.* csak körirat-tal ellátott pénzek (kép nélkül).

moneta, lat. pénz, vert pénz.

moniliformis, *barb.-lat.* füzéralaku.

monismus, *gg.* egységtan.

moniteur, *fr.* (monitör), intó, hirdadó, tudósító; 1789 óta Párisban megjelenő hivatalos újság; **monitor**, lat. intó, tanító, tanácsadó; **monitoriales** (litterae), intó-levél; **monitorium**, intó-levél; **monitum**, intés.

monme, a japáni font $\frac{1}{100}$ része = 1,750 gramme.

monoceros, *gg. állatt.* egyszarvu.

monochord, *gg.* egyhuros (hangszer); hangmérő.

monochromismus, *gg.* egyszínűség;

monochroma, egyszínű festmény; **monoculus**, egyszemű; **monodia**, ének, dal egyhangra; **monodrama**, égszemélyes színmű; **monöcia**, *nt.* egylaki növények; **monocotyledonok**, *nt.* egyszikűek; **monodelphia**, egyfalkás növények; egyméhüállatok; **monogamia**, egynejlőség; **monogenesis**, egyedül való nemzés; **monogramma**, névjegy, névnonás; **monographia**, egyes tárgynak leírása, értekezés valamely egyes vagy külön tárgyról; **monogynia**, egynejlőség; **monohemera**, egynapig tartó betegségek; **monokarp**, *növt.* egy gyümölcsöt termő; **monokaulisch**, egyszáru; **monokephalus**, egyfejű; **monokolon**, egynemű versből álló költemény; **monokrat**, egyedül uralkodó; **monokratia**, egy személy uralkodása; **monolith**, egy kőből faragott (mű, p. o. oszlop); **monolog**, magánbeszéd; **monom**, egytag, egytagzat; egytagu; **monomachia**, párbaj; **monomania**, az örültség azon neme, midőn a gondolat egyetlen tárggyal foglalkozik; rögeszmés örültség; **monomeria**, egytaguság; egyféle részekből való állás; **monometrum**, egytagu vers; **monomorphia**, egyalakuság, egyformaság; **mononomium**, egytagu kitétel; **mononycha**, *állatt.* merőkörműek; egypatájua, egész körműek; **monopagia**, **monopathia**, *kórt.* = migräne; **monopathia**, egyedül a testnek, vagy a léleknek szenvedése; **monopetalon**, *nt.* egylevelű; **monophagia**, egyedül

evés; v. egyszeri evés (napjában); **monophon**, egyhangu; **monophthalmos**, egyszemű; **monophyllus**, *nt.* egylevelű, forrtzirmu; **monopodia**, egylábuság (versben); **monopol**, egyedárusság; **monopolisálni**, egyedárusság alá vonni; egyedül árulni; egyedül birni, mások kizárásával magának sajátítani; **monoptera**, egyröpök; **monopyren**, egymagvu; **monorchis**, v. **monorchit**, egyheréjű; **monorima**, *gg.-lat.* egyrimű, egyenlő rimű költemény; **monositia**, *gg.* egyszeri evés napjában; **monosoph**, a ki egyedül magát véli bölcsnek; **monospermos**, *nt.* egymagu, egymagvu; **monostichon**, egysorú vers; **monosyllabum**, egytagu szó; **monothelismus**, egyistenhivés; **monothelista**, egyistent hívő; **monotonia**, egyhangúság, egyformaság; **monotremata**, *állatt.* csőrösök; **monotropeae**, *nt.* levéltelenfélék; **monoxyl**, **monoxylon**, *tul.* egyfa; = canoe.

Monroe-tan (monro—), Monroe Jakab az egyesült éjszakamerikai államok elnöke által 1823-ban fölláított tan, hogy jövőre egyik európai hatalomnak se engedjék meg, magát Amerikában megfészkelni, s hogy az európai befolyásnak ellene kell törni.

monseigneur, *fr.* (monszenyör), kegyelmes uram! **monsieur** (moszjő), uram!

monsoons, *ang.* (monszúnsz), az indiai tengeren uralkodó szelek.

mons pietatis, *lat. tul.* az ájtatosság hegye; zálog- és kölcsönházak Olaszországban.

monster-meeting, *ang.* (monszter-mítig), óriási népgyűlés.

monstrantia, *lat.* szentségtartó, **monstrativus**, megmutatott, kézzelfogható, szemmel látható, érzéki (p. o. bizonyosság).

monstrum, *lat.* szörny, szörnyeteg; csodaszülött; **monstruosus**, éktelen, idomtalan, szörnyű, szörnyeteg; **monstruositas**, éktelenség; szörnyetagség.

montagnard, *fr.* (montányár), hegyi lakos; a hegypárt vagy veres republikánusok pártja a francia nemzetgyűlésben.

montanus, *lat.* hegyes, hegyi; **mon-**

tana civitas, bányaváros; **montanum jus**, hegyvám; bányajog; **montanista**, bányász; **montanistika**, bányászat.

Montblanc, *fr.* (monblán), fehér hegy Savoyában (14,000 láb magas a tenger színe fölött).

Montgolfier, *fr.* (Mongolfié), francia, ki 1782-ben a léghajót föltalálta.

montirozni, *fr.* (monter = monté), *ht.* ruházni, fölruházni, ruhával ellátni; lóval ellátni; a hajót legénységgel ellátni; **montur**, ruházat, katonaruha.

monumentalis, *lat.* emlékszerű; **monumentum**, emlék, emlékjel, emlékoszlop; siremlék.

moquirozni, *fr.* (moquer = moké), gunyolni, csufofódní; csuful jární.

mora, *lat.* késedelem, haladék, halasztás; **morae periculum**, a halasztással járó veszedelem; **mora solvendi**, fizetési halasztás; **moratorium**, késleltetés, késleltető parancs; a fizetés teljesítésére adott halasztási engedelem.

moral, **moralis doctrina**, *lat.* erkölcsstudomány, erkölcstan; (erkölcsi) tanulság; **moralls**, erkölcsi, erényes; erkölcstani, erénytani; **moralizálni**, erkölcsre tanítgatni, leckézni; erkölcsösöködni; **moralisatio**, leckézés, erkölcsösöködés; **moralizálás**, **moralista**, erkölcstanító; **moralitas**, erkölcsiség; jó erkölcs; **moraliter**, erkölcsileg; erényesen; **moratus**, erkölcsös.

morandó, *ol. zen.* késvé.

morbleu, *fr.* (morblő), átkozott dolog!

Morbonia, *lat.* a rómaiaknál a betegség istennője.

morbus, *lat.* betegség, kór, nyavalya; **m. acutus**, forró betegség; **m. arcuatus**, sárgáság, sárgakór; **m. articularis**, csúz a csuklóban; **m. attonitus**, gutaütés, szélütés; **m. biliosus**, epekór; **m. bullosus**, hólyagkór; **m. cardiacus**, gyomorgörcs; **m. cholericus**, epemirigy; cholera; **m. cirrhorum**, lengyelfürt; **m. coeliacus**, tejfolyás, tejszékelés; **m. coeruleus**, kékkór; **m. colicus**, bélfájdalom, bélgörcs; **m. comitialis**, nehéznnyavalya, nyavalyatörés, nehézkór, nehézség; **m. costalis**, mellhártya-lob; **m. coxarius**, **coxendicus**, csípőfájdalom; **m. cucullus**,

köh-hurut, hökhurut, számárhurut; **m. dissolutus**, vérhas; **m. fellifluus**, epehasmenés; epemirigy; **m. frigidus**, aszkór, sorvadás; **m. gallicus**, franciakór, bujasenyv; **m. haemorrhoidalis**, aranyeres bélgörcs; **m. herculeus**, bélpoklosság; **m. hispanicus** = bujasenyv; **m. hypochondriacus**, lépkórság, komorkórság; **m. hystericus**, nádrabaj, méhbaj; **m. iliacus**, bélgörcs; **m. illyricus**, bujasenyv; **m. indicus**, indiai himlő; **m. infantilis**, nehéznnyavalya, nehézkór; **m. ischiadicus**, csíp-fájdalom; **m. italicus**, bujasenyv; **m. maculosus**, patics, tüzes betegség; **m. major** = **m. comitalis**; **m. marinus**, tengeri betegség; **m. mechanicus**, korcs képződésből származó betegség; **m. mercurialis** = mercurialismus; **m. miliaris**, kanyaró; **m. mucosus**, nyákkór; **m. navigantium**, tengeri kór; **m. nephriticus**, vesekór; **m. niger** = melána; **m. organicus**, a szervek hibássága által okozott betegség; **m. pallidus**, sápkór; **m. pedicularis**, tetvesség; **m. pellagrosus**, orbánc; **m. regius**, sárgaság, sárgakór; **m. saltatorius**, vidatánc; **m. sarmaticus**, lengyelfűrt; **m. scoticus**, skótkór; himlő súlylyel; **m. scrofulosus**, gőrvélykór; **m. solstitialis**, napszúrás; **m. spasmodicus**, görcskór; **m. tauricus**, krimiai kór, roszfaju kúteg; **m. topicus**, helyi betegség; **m. universalis**, általános kór; **m. venereus**, bujasenyv; **m. verminosus**, féregkór, gilisztakór; **m. vernaculus**, helyi v. honi betegség; **m. verrucosus**, bibircsó; **m. vesicularis**, hólyagkór; **m. vulgaris**, általánosan uralkodó betegség.

mordio, *ném.* jajkiáltás.

more consueto, *lat.* szokott módon; szokás szerint.

mores, *lat.* erkölcs(ök); **moresre tanítani valakit** = megtanítani valakit, mikép kelljen magát viselnie, megtanítani valakit keztyűbe fűtyölni.

more solito, *lat.* szokott módon.

morganaticus házasság, házasság balkézre, midőn herceg, gróf stb. nem egyenlő születésű asszonyt vesz nőül, s annak bizonyos összeget kötelez hitbérül, mely házasságból született gyer-

mekek aztán csak az anyai vagyont és nevet öröklik.

moribundus, *lat.* haldokló.

morion, *gg.* részecske; *bt.* férfitű nemzórész.

morning, *ang.* reg, reggel; **morning-chronicle** (morning-kronik'l), reggeli krónika, angol whig hirlap; **morning-herald**, reggeli hírnök.

morokomium, *gg.* bolondház, örültek háza; **morosis**, butaság.

morositas, *lat.* mogorvaság, komorság; **morosus**, mogorva, komor, zord; **morosus debitor**, késedelmes adós.

morphé, *gg.* alak.

Morpheus, *gg.* álom-isten; **morphium**, álompor, mákonyvonat; **m. aceticum**, ecetsavas álompor; **m. sulphuricum**, kénsavas álompor.

morphographia, *gg.* alak leírása; **morphologia**, alaktan; **morphonomia**, az alak és alakítás törvényeinek tudománya; **morphosis**, alakítás, alak, alkat; **morphotheoria** = morphonomia; **morphotomia**, bonctan.

morpion, *fr.* lapostetű; *div.* ért. szemtelen gyermek.

mors apparens, *lat.* tetszhalál; **m. civilis**, polgári halál; **mortalitas**, halandóság.

mortificálni, *barb.-lat.* sanyargatni.

mortuus, *lat.* halott.

morum, *lat.* fai eper, szeder; **morus**, eperfa.

mosaik, *fr.* rak-kép, rakmű.

mosaismus, Mózes tana.

moschée, mecset, török imaház.

moschus, *gg.* pézsmá.

Moses, zsidó név: a vízből kihuzott.

moslemín, *tör.* hívó.

mosquitos, *spany.* (moszgitosz), *állatt.* bökölégy, bökcse.

motio, *lat.* mozgás, járás-kelés; mozditás, indítás; indítvány, javaslat; **motiválni**, okadatolni, okokkal támogatni; indokolni; **motivum**, indító ok, indok; **motor**, mozgató, mozdony; **motrix vis**, mozgató erő.

motto, *ol.* jelszó, jelige; fölirat.

motu proprio, *lat.* maga szántából, önindulatából; **motus**, mozgás, mozgalom; **motus convulsivi**, *kórt.* rángá-

sok, rángatódzás; **motus peristalticus**, a beleknek gilisztaszerű mozgása.

mousseline, *fr.* (muszelin), csalánszövet.

moussirozni, *fr.* (mousser = musszé), pezsgeni, habzani.

mocarabes, *spany.* a mórok 'között lakó, a mórokkal összeházasodott keresztények.

M. P., = member of Parliament, *ang.* (member of parliament), az országgyűlés tagja.

m. pr., = manu propria, *lat.* saját kezével, sajátkezüleg.

MSS., = manuscripta, *lat.* kéziratok.

mucosus, *lat.* nyákos, nyálkás, enyese.

mufti, *arab*, török főpap.

mulat, *spany.* (mulató, „mulus“ öszvér latin szóból), fehér férfi és fekete nő ivadéka.

Mulciber, *lat.* Vulkan mellékneve.

mulcta, *lat.* pénzbüntetés, birság; **m. poenitentiae**, bánatpénz.

muliebria, *lat. t.* asszonyi dolgok; havi tisztulás.

mulier, *lat.* asszony.

multa, *lat.* sokféle; **multiplicálni**, sokszorozni; **multiplicandus**, sokszorozandó; **multiplicatio**, sokszorozás; **multiplicativ**, sokszorozó; sokszorozási; **multiplicator**, sokszorozó; **multiplicitas**, sokféleség; **multiplum**, sokszor anyyi, sokszoros szám; **multitudo**, sokaság.

mumia, *perzs.* bebalzsamozott és elaszva épen maradt holttestem; **mumifikálni**, mumiává tenni; **mumisatio**, holttest bebalzsamozása.

mundan, *lat.* világi; **mundanismus**, világhoz ragaszkodás.

mundicina, **mundificantia**, **mundificativa**, *lat. gyógyt.* tisztító szerek.

mundum, *lat.* tiszta írás, tisztázat.

mundus, *lat.* világ; **mundus nomenon**, *lat.-gg.* észvilág; **m. phaenomenon**, látható világ; **mundus vult decipi, ergo decipiatur**, a világ csalatni akar, tehát csalattassék.

municipalis, *lat.* helyhatósági, községi; **municipalitas**, helyhatóság; **municipium**, ó római szabad város, római polgárjoggal fölrüházott mezőváros ó

Olaszországban; magyar jog szerint: önkormányzási joggal fölrüházott megye.

munificentia, *lat.* adakozás, bőkezűség.

munio, *lat.* lópor, tüzszer.

murānae, *lat. dllatt.* tengeri angolna, bajszos angolna.

muŕias ammoniae, *vt.* halv-légfölköneg; **m. barytae**, *vt.* sósavas sulyéleg; **m. fericus v. ferrosus**, *vt.* sósavas vas-éleg; **m. kali-lixiviae** = potassae; **m. magnesiae**, sósavas keserföld.

murŕates, *lat. t.* lugsavak; **murŕaticum**, savanyított só; **murŕaticus**, sósavas.

muricit, kővé vált tüskés csiga.

musa, *gg.* egyike a kilenc musának; költői ihlet; **musák**, a szépművészetek és tudományok istennői; a) Erato (a szeretetreméltó), a szerelmi dalok musája; b) Euterpe (a vidámító), a lantos költészet és zene; c) Kalliope (a széphanu), a hősköltemények; d) Klio (a híresztelő), a történetírás; e) Melpomene (az éneklő), a gyászdalok és szomorujáték; f) Polymnia (daldús), a komoly dalok; g) Terpsichore, a tánc; h) Thalia, a vigjáték és tréfás költemények; i) Urania (az égi), a csillagászat musája; **museum**, mütár, természeti- és műdarabok gyűjteménye.

musculit, kővé vált két teknős csiga. **musculusus**, *lat.* izmos; **musculus**, izom.

muscus, *lat.* pézsmá; *nt.* moh; **muscus arboreus**, famoh.

muselman = moslemin.

musika, zene; zenedarab; **musikális**, hangászati; hangászat-értő; zenei; zenészi; zeneértő; **musikálni**, hangszeren játszani; **musikus**, zenész.

musketa = puska.

muŕtra, *ném.* (muster), példány, példa, mutatvány; mutaték; minta; himintá; **muŕtrálni**, a rosát kiválasztani.

mutabilis, *lat.* változó, változékony; **mutatis mutandis**, változtatván a változtatandókat.

mutillatio, *lat.* csonkítás.

mutinerie, *fr.* (mütinri), lázadás.

mutlemus, *lat.* némaság.
mutualitas, *lat.* kölcsönös viszony; kölcsönösség; **mutuum**, kölcsön; **mutuus consensus**, kölcsönös beleegyezés.
myasthenia, *gg. kórt.* izom-gyöngegség.

mycos, *gg. kórt.* husany, huskinövés, husnövés.

mydesis, *gg. kórt.* nyák v. más nedvesség által okozott rothadás; **mydon**, rothadt huskinövés.

mydriasis, *gg. kórt.* az ivhártyának kitágulása.

myelalgia, *gg.* gerincvelő-fájdalom; **myelapoplexia**, gerincvelő-szélhűdés; **myelitis**, gerincvelő-gyulladás; **myelophthisis**, gerincvelő-sorvadás; **myelospingos**, velő-tapló.

mygalidae, *gg. állatt.* szőnyegézpókók.

myiodopsia, *gg. kórt.* villogás, szikrázás, rajzás a szemek előtt; **myiologia**, a legyekről és szunyogokról szóló tan.

myitis, *gg. kórt.* izom-lob.

myketologia, *gg.* a gombákról és taplókról szóló tan; **myketophag**, gombaevő.

mykologia = myiologia.

mykosis, *gg. kórt.* nyákpöfeteg.

mykteres, *gg. t.* orlyukak; **mykterismus**, orrfintorgatás; **mykterophonia**, orrbeszéd, nyifogás.

mylady, *ang.* (miledi), asszonyosság, kisasszony, urhölgy; **mylord**, kegyelmes uram.

myloglossa, *gg. bt.* nyelvizom; **myololitia**, *kórt.* hasizom-fájdás; **myocephalitis**, fejjizom-gyulladás; **myocöllalgia**, hasizom-fájdás; **myocöllitis**, hasizom-gyulladás.

myodeskopsia = myiodeopsia.

myodynia, *gg. kórt.* izomfájdás; **myodynia abdominalis** = myocöllalgia; **m. capitis** = myocephalitis; **m. inflammatoria**, gyuladással izomfájdás; **m. pectoralis**, mellizom-fájdás; **m. rheumatica**, csuszos izomfájdás; **m. violenta**, külerőszak által okozott izomfájdás; **myodynamometer**, izomerő-mérő; **myographia**, izomleírás; **myologia**, izomtan; **myomantia**, jövődölés egek által; **myonarkosis**, az izmok

lomhasága; **myonosos**, izombetegség; **myopalmus**, inrágás; **myopathia**, izombetegség; **myopia**, rövidlátás; **myops**, rövidlátású; **myorrhaxis**, izom- v. inszakadás; **myoscolio-paraptia**, izomfennakadás; **myosis**, az ivhártyának összehuzódása; **myositis**, izomgyulladás; **m. abdominalis**, hasizomgyulladás; **m. cephalica**, fejjizomgyulladás; **m. dorsualis**, hátizom-fájdás; **m. pectoralis**, mellizom-fájdás; **myosotis**, *nt.* mizsót; nefelejts; **myotillitia**, izomrágás; **myotomia**, izomboncolás.

myriad, (*gg. myrias*), *tul.* tizezer; ezer meg ezer, sok ezer; töménytelen, számlálhatlan; **myriagramme**, *gg.-fr.* tizezer gramma; **myrialitre** = 100 hectolitre = 10,000 litre; **myriamètre**, tizezer meter; francia mérföld = 1,22 német mérföld; 11,22 myriamètre = 1 egyenlítői fok; **myriare**, tizezer are = 1 □ kilomètre vagy 1 millió □ mètre; **myriastère**, tizezer stère.

myrica, *gg. nt.* viaszbura.

myringa, **myrinx**, *gg. bt.* füldobhártya.

myrionym, *gg.* ezernevű; **myriophylleae**, *nt.* ezerlevelű-félék; **myriophyllum** = millefolium, *nt.* egérfarkú cickóró, cicfark; **myriopoda**, *állatt.* százlábuak; **myriorama**, látéképmutató; **myriothek**, *nt.* ezer-rekeszű.

myrisma, **myrismus**, **myroma**, **myrosis**, *gg.* bekenés.

myristicin, *vt.* szerecsendiósav.

myrmecia, *gg. kórt.* viszkető szemölcs; **myrmeciosis**, **myrmeciasmus**, *tul.* hangyafutás; viszketés.

myrmidonok, Aegina sziget lakói, kiket Zeus hangyákból teremtett.

myrolog, *gg.* balzsam-ismerő, balzsam-készítő; **myropola**, balzsamárus; balzsam-kereskedő; **myrosis**, bekenés; **myrotheca**, írszelence, írbörcönce, kenőcsmillye; **myrothecium**, balzsammillye.

myrrha, *gg.* jóillatu mézgyaganta, mirrha.

myrsa, tatárfejedelem; perzsa királyfi.

mystagog, *gg.* rejtély-mutató; ki a rejtélyekbe avat.

mystax, *gg.* bajusz.

mysterium, *gg.* titok, rejtemény; rejtelem; **mysteriosus**, titkos, rejtelmes, titokteljes; **mysteriokopsia**, titkolódzás; **mysteriosophia**, rejtélyisme; **mysticismus**, titokhívés, rejtelmesség, hitrejtelmesség; **mystificálni**, áltatni, ámitgatni, ámitni (a valót elrejtteni, eltitkolni); **mystik**, titoktan, rejtelemtan, hitrejtelmtan; **mystikus**, rejtelmes, hitrejtelmés, titkos; titkolódzó; vakonhívó.

mythos, *gg.* rege, hitrege; **mythicus**, hitregés, hitregéi, regés, mesés; **mytholog**, regész, hitregész; **mythologia**, hitregészlet, hitregetan; **mythologicus**, regészi, regészeti, hitregészi, hitregészeti, hitregés; **mythopöia**, regéköltészet, a mondák és regék költői földolgozása; **mythotheologia**, a regetannak összeolvasztása a hittudománnyal.

mytilus margaritifera, *lat.* gyöngycsiga; **mytullit**, kővé vált gyöngycsiga.

myxae, *lat. nt.* fekete mellbogyók.

myxodes, *gg. kórt.* nyáknemű; **myxorrhöa**, nyákszékélés; **myxosarkoma**, nyálkás husnövés.

N.

N., mint római számjegy = 90.

N., **No.** és **Nr.**, = numero, *lat.* szám.

Nabob, *mongol*, keletindiai fejedelem; tréfásan így neveztetik mindenki, ki Kelet Indiában meggazdagodott.

nadir, *arab*, talppont.

naevi, *lat. t.* anyajegyek; **naevus**, anyajegy.

nahia, kerület neve Montenegróban. **nail** (nehl), 1) angol hossz mérték = 2½ inch (ujj); 2) angol vámsúly = 6,53 vámfont.

naïv, *fr.* gyermeteg; nyílt, nyíltszivű, természetes, mesterkéltlen, őszinte, egyszerű, együgyű.

najadák, *gg.* vizi nők, folyam-istennők.

najadeae, *nt.* hinárfélék.

naphtha, *gg.* hegybalzsam, kőszénolaj; **naphtha acetica**, ecetlél; **n. formicarum**, hangyalél; **n. nitrica**, lég-

sav-égény, salitrom-égény, szik-égény; **n. vitrioli**, galic-lél.

Napoleon, *gg.* = hegyi oroszlán; **napoleomania**, Napoleon imádása.

narce, *gg. kórt.* bódulás; megmerevedés; **narcina**, narcotin, *et.* bódító mákony-vonat.

Narcissus, *gg.* 1) önimádó, önmagának tetsző fiatal ember; 2) *nt.* nárcis.

narde, *gg. nt.* római gyökönke; magár; **nardus** fenyér.

narkosis, *gg. kórt.* bódulás; **narkotica**, bódító szerek; **narkoticus**, bódító; **narkotismus**, bódultság.

narratio, *lat.* elbeszélés.

narthecium, **narthex**, *gg.* balzsam-nyille; írszelence.

nasalis, *lat.* orrhoz tartozó, orr...; orrhang; orrbetű; **nasitis**, *lat.-gg.* orrgyulladás; **nasitis antica**, az orr belső előrészenek gyuladása; **n. postica**, az orr belső hátulsó részének gyuladása; **naso**, nagy orru; **nasutus**, nagy orru; **kandi**, kíváncsi, kotnyeles, szem-füles.

Natalia, *lat.* női név = életvidor, vigkedvű, vig.

natalis, *lat.* születési.

natio, *lat.* nemzet; **nationalis**, nemzeti; **nationalitas**, nemzetiség.

nativitas, *lat.* születés; születési szerepaság; **nativus**, született; vele született; természeti.

natrium, *et.* szikeny; **natrolith**, *ásv.* hasábos könnyűpat; **natrum**, *et.* szikéleg, szikős; **natrum aceticum**, ecetsavas szikéleg; **n. boracicum**, pórissavas szikéleg; **n. carbonicum**, szén-savas szikéleg; **n. chloratum**, halványos szikéleg; **n. chloricum**, halv-savas szikéleg; **n. chlorosum**, halvacs-savas szikéleg; **n. jodicum**, iblanyos szikéleg; **n. nitricum**, légsavas szikéleg; **n. sulphuratum**, kén-szikéleg; **n. sulphuricum**, kénköves szikéleg.

natura, *lat.* természet; **naturaliak**, természeti dolgok, ritkaságok; természet, eredeti termények; **naturalia non sunt turpia**, a természetes dolgok nem rutak; **naturalis**, természeti, természetes; **naturalisatio**, honosítás; **naturalismus**, természeti vallás, természet-hívőség; természet-istenítés; **naturalista**, természeti vallású; oly művész,

ki nem tanulás, hanem saját gondolko-
dása és tevékenysége által képezte
magát; természet tanítványa; **natura-
litas**, természetesség, természetiség;
természetszerűség; **naturaliter**, termé-
zetesen; **naturell**, egyéni természet,
vele született természeti mivolta.

nauarch, **navarch**, *gg.* hajóparancs-
nok; **nauarchia**, hajóvezénylés; **nau-
fragium**, *lat.* hajótörés; **naumachia**,
tengeri ütközet.

nausea, *lat.* csömör, émelygés.

nauskop, *gg.* hajó-távcső; **nausko-
pia**, hajóvizsgálás; **nautika**, hajózás-
tan; **nautikus**, hajózást értő, tengerész;
tengerészi; **nautilit**, kővé vált teker-
vényes csiga; **nautilus**, gályacsiga;
révész, kompos csiga; **nautomania**,
kórt. matrózdüh, egy neme a viziszony-
nak; **nautum**, hajóbér, vitelbér; vízi
vám.

navalis, *lat.* hajózási, tengeri; **navi-
cularis**, hajóalaku; **navigabilis**, hajóz-
ható; **navigatio**, hajózás.

N. B. = nota bene, *lat.* jegyezd
meg jól.

nebula cornea, *lat. kórt.* szaruhár-
tyafolt a szemén.

nebulo, *lat.* korhely.

necatio hypercinetica, *lat.-gg. kórt.*
tulingerlés; szerfölötti fölizgatás általi
életfosztás; **n. privativa**, a levegő,
étel stb. elvonása által okozott halál.

necessaire, *fr.* (neszesszer), *tul.* szük-
séges; nagyobb bőrszerszény, melyben a
nők a kéznél szükséges tárgyakat hor-
dozzák; varróeszköz-tartó; **necessitas**,
szükség; **necessitas absoluta**, elkerül-
hetetlen szükség; **n. gravis et urgens**,
sürgető szükség; **necessitas non habet
legem**, szükség törvényt ront.

necro, *l.* nekro.

necronarcema, *gg. kórt.* halotti me-
revenség; **n. syncpticum**, tetszhalál;
necrosis dentium, *lat.-gg.* fogredv,
fogszú; **n. ossium**, csontszú; **n. usti-
laginea**, üszök.

nefarius, *lat.* gonosz, gyalázatos.

negando, *lat.* tagadva, tagadólag;
negatio, tagadás; **negativ**, tagadó,
tagadólagos, nemleges; tagadólag, nem-
leg; **negativa**, tagadó válasz; **nega-
tive**, tagadólag, nemleg.

néger, (*port.* negro = fekete), sze-
recsen, fekete.

negligálni, (*lat.* negligere), hanya-
golni, elhanyagolni; **negligé**, *fr.* (neg-
lizsé), pongyola, panyóka; **negligens**,
hanyag; **negligenter**, hanyagul; **neg-
ligentia**, hanyagság.

negotium, *lat.* ügy; üzlet, tőzs; **ne-
gotiálni**, alkudni; tőzsérkedni, pénzt
hajhászni, pénzt keríteni; **negotiantis-
mus**, kereskedői szellem.

negrophil, *lat.-gg.* néger-barát, a
néger-kereskedés ellensége.

nekrograph, *gg.* a halott történeté-
nek írója; **nekrographia**, a halott
történetének megírása; **nekrokaustia**,
a halottak elégetése; **nekrokosmos**,
halott-öltöztető; **nekrolatria**, halott-
imádás; **nekrolog**, *tul.* halottleirő;
halotthír, halotthírlő; **nekrologia**, a
halott története, életleírása; **nekro-
mant**, halottidéző; **nekromantia**, ha-
lottidézés; **nekrophobia**, halott-iszony;
a haláltólí félelem; **nekropolis**, halot-
tak városa, temető; **nekrosis**, *kórt.*
csontfene; **nekrosifia**, a halott meg-
rablása; **nekroskopia**, halottnézés,
halottvizsgálás; halottszemle, hulla-
vizsga; halott-idézés; **nekrosyllia** =
nekrositá.

nektár, *gg.* istenital.

Nemesis, *gg.* a visszatórlás, boszu
istennoje.

nemine contradicente, *lat.* senki
ellen nem mondván; ellenmondás nél-
kül; **nemo**, senki; **nemo ante mortem
beatus**, halála előtt senki nem boldog.

neodamod, *gg.* ujonnan honosult v.
települt; **neogenograph**, ujkori törté-
netek írója; **neograph**, a ki a bevett
írásmódtól eltérőleg ír; **neographia**,
új írásmód.

neolog, *gg.* ujitó; nyelvujító, szó-
ujító; **neologia**, nyelvujítás; ujtás-
vágy; **neologismus**, ujtásvágy; új szó;
neophobia, ujtás elleni szenv; **neo-
phyt**, hitujonc; **neoterismus**, ujtás-
vágy; új szavak és szólásmódok hasz-
nálata.

nephralgia, *gg. kórt.* vesefájdalom;
vékonyfájás, ágyékfájás; **nephropo-
stema**, vese-kelevény; **nephreokosis**,
vesefekély; **nephremphraxis**, a vese-

edények rekedése; **nephrit**, vesekő; **nephritica**, vesebajok elleni szerek; **nephritis**, veselob, vesegyulladás; **nephrocele**, vesesérv; **nephrographia**, vese-leírás; **nephrolithiasis**, vesekőbaj; **nephrologia**, vesetan; **nephron**, vesedaganat; **nephroplegia**, vese-szélhűdés; **nephrophthisis**, vesesorvadás; **nephropycosis**, vese-genyedés; **nephrorrhagia**, vese-vérfolyás; **nephroskleria**, vese-keményedés; **nephrotomia**, veseboncolás.

Nepomuk, szláv férfinév = segítő.

nepotismus, *lat.* vérkegyelés, atyafi-pártolás.

Neptun, *lat.* tengeristen, habisten; **neptunismus**, azon vélemény, hogy a föld alakját a víztől nyerte.

nequam, *lat.* semmirekellő.

nereidák, *gg.* vízi nimfák.

Nero, *lat.* kegyetlenségéről elhírhedt római császár neve.

nerterologia, *gg.* a földalatti testekről szóló tan; **nerteromorphok**, földalatti alakok; **holt alakok**; **nerteromorphia**, földalatti alakulás.

nervina, *lat. t. gyógyt.* ideg-erősítő szerek.

nervosus, *lat.* izmos, erős; idegbajban szenvedő, ideges; **nervus**, ideg, in; **nervus medinensis**, medinai fonalféreg, bőrféreg; **nervus probandi**, bizonyító erő; **nervus rerum gerendarum**, *tul.* a viselendő dolgok idege; a végrehajtandó dolgok rugója (pénz).

Nestor, *gg.* Pylos bölcs tapasztalt királya, ki igen elagott korában a trójai háboruban résztvevén, itt tanácsaival szolgált; *átv. ért.* bölcs öreg fejedelem; legidősebb (társai között).

ne sutor ultra crepidam, *lat.* varga, ne tovább a kaptánál; kiki a maga mesterségét űzze; ki mihez nem ért, ahhoz ne fogjon.

nett, *fr.* tiszta, csinos; **netto**, *ol.* tiszta (súly, öszlet, ár, nyereség stb.); tisztán, épen.

neuroma, *gg.* indaganat.

neuralgia v. **neuralgia**, *gg.* idegfájdalom; **neuralgia coellaca**, hasidegek fájása; **n. facialis**, arcideg-fájás; **n. frontalis**, homlokideg-fájás; **n. humeralis**, vállideg-fájás; **n. ischiadica**,

ideges csipfájdalom; **n. mastoidea**, ideges csecsnyujtvány-fájás; **n. pedalis**, ideges láb-fájás; **n. rachitica** v. **vertebralis**, ideges hátgerincvelő- v. gerincscsont-fájás; **n. thoracica**, ideges bordafájás; **neurasthenia**, ideggyöngöség; **neurilyma**, idegburok; **neuriticum**, idegerősítő-szer; **neuritis**, ideggyulladás.

neurobat, *gg.* kötél-táncos.

neuroblacia, *gg.* az idegek érzetlensége; **neurodynia**, idegfájás; **neurogamla**, delejes álom; **neurographia**, idegleírás; **neurologia**, idegtan, idegisme; **neurologikus**, idegtani, idegisme; **neuroma**, idegdaganat; **neuromalacia**, ideg-ellágyulás; **neuropathia**, idegfájdalom.

neuroptera, *gg. állatt.* recésröpök, fátylorkafélék.

neuropyras, *gg.* idegláz; **neuroscirrhus**, megkeményedett idegdag; **neurospasmata**, szálak által mozgatható bábok; **neurosthenia**, idegerő; **neurotomia**, idegboncolás.

neutralis, *lat.* semleges; közönyös, közömbös, részvétlen; **neutralisálni**, semlegesíteni, közönyösíteni; **neutralitas**, semlegesség, közömbösség, részvétlenség, közöny; **neutraliter**, semleg, közömbösen, stb.; **neutropassiva**, közép szenvedő igék; **neutrum**, közép-nem; középige.

neveu, *fr.* (nevő), unokaöcs.

new, *ang.* (nyüü), új; **Newcastle**, *tul.* új kastély; (nyüü kászl), Northumberland grófság fővárosa; több grófság és város neve Éjszakamerikában; angol hercegi és grófi család; **newgate** (nyüü-ge), *tul.* új kapu; fogház Londonban; **New-Orleans** (Nyüü-Orlinsz), a mai Louisiana éjszakamerikai államnak korábbi neve, ugyanitt a legnagyobb és legfontosabb város, **newsboys** (nyüü-boisz), hirlap-kihordó gyermekek az éjszakamerikai nagy városokban; **Newton** (Nyüü't'n), angol számtudós, és több város neve; **New-York** (Nyüü-Jork), éjszakamerikai állam és város.

nexus, *lat.* összeköttetés, kötelék.

Niagara (Neiággará), az Erie tónak kifolyása az Ontario tóba; $7\frac{1}{2}$ mérföld hosszú; mely beömlésénél $3\frac{3}{4}$ mérföld-

del főlebb a világ legnagyobb szerű viz-esését képezi.

nicēi zsinat, nagy Constantin által 325-ben tartott egyházi zsinat, melyben az Arianismus elnyomatott, s az általánosn érvényes hitforma (hiszekegy) elfogadtattott.

niche, *fr.* (nis), vak-ablak, vak-ajtó, fülke.

nicotiana herba, *barb.-lat.* (igy nevezve Nicot János franciáról, ki azt 1550-ben először hozta Franciaországba), *nt.* dohány; **nicotin**, *vt.* dohánydék (mérges dohányanyag).

nictatio, *lat.* kórt. pislogás (a szem-pillák rágása).

nièce, *fr.* (niesz) unokahug.

niente, *ol.* semmi.

ni fallor, *lat.* ha nem csalódom.

nigella, *lat. nt.* kandilla.

nigrina, *lat. ásvt.* füst-kovag.

nigromantia, *lat.-gg.* ² *tul.* feketejósálás; jósálás a gonosz szellemek segéd-mével; **nigror**, *lat. kórt.* fekete bőrfolt.

nihilismus, *barb.-lat.* a megsemmisülés tana (ellentétben a lélek halhatatlanságáról szóló tannal); **nihilitas**, *lat.* semmisség, hiábavalóság; **nihilum album**, *tul.* fehér semmi; *vt.* horgany-éleg; **nihilum griseum**, *tul.* szürke semmi; pest-tapadék.

Nike, *gg.* a győzelem istennője = Victoria.

Nikolajewits, *orosz*, Miklós fia; **Nikolajewna**, Miklós leánya; **Nikolaus**, *gg.* a nép meggyőzője = Miklós.

nil admirari, *lat.* semmit sem csodálni; **nil ad rem**, *tul.* semmit a dologhoz; nem tesz, nem jelent semmit.

nimbus, *lat.* fény sugar, fénykoszoru.

nimie, *lat.* szerföltt; **nimium**, szerföltti, igen sok.

Nimrod, a babyloni birodalom alkotója; híres vadász; *dtv. ért.* szenvedélyes vadász.

Niobe, *gg.* a hitrege szerint Tantalus és Dione leánya, s Amphion thebai király neje, ki azon büszkeségből, hogy hét fia és hét leánya van, Latonát, Apollo és Diana anyját, mivel annak csak ezen két gyermeke vala, megsértette; miért is büntetésül minden gyer-

meke megöletvén, e miatt kétségbeesett és kővé változott.

nisan, *zsidó*, hónap neve, martiusnak utolsó és aprilisnak első fele.

nisi, *lat.* hacsak.

nisus, *lat.* törekvés.

nitimur in vellimur, *lat.* az után törekedünk, a mi tiltva van.

nitras (nitrum), *lat.* salitrom, ham-salitrom, közönséges salitrom; légsavas haméleg; **nitras v. nitrum argenti**, ezüst-salitrom, légsavas ezüst-éleg; **nitras crudus v. erudum**, nyers salitrom; **n. cubicus** és **cubicum**, kockás salitrom; **n. depuratum**, tisztált salitrom; **n. flammans**, égő salitrom; **nitrat**, *vt.* légenc; **nitrit**, *vt.* légsavas só; **nitrogen**, *gg. vt.* légeny; **nitrum**, salitrom.

niveau, *fr.* (nivó), vízmérleg; színvonal, fekvonal, fekszin, lejt méret, vízszin; **nivellirozul**, vízmérleggel mérni; egyengetni, egyenlővé tenni.

novose, *fr.* (novosz), havazó hónap; a francia forradalmi naptárban dec. 21-től januar 19-ig terjedő időköz.

nix antimonii, *lat. vt.* dárdanyó.

nobel, *lat.-ném.* nemes; nemeslelkű; **urias**; **nobile par fratrum**, derék pár testvér; **nobilis**, *lat.* nemes, nemeslelkű; **nobilitas**, nemesség; nemeslelkűség; **uriasság**; nemes-rend, uri rend; **noblesse**, *fr.* (noblesz), nemesség; **l. nobilitas**.

noctambulatio, *lat.* alvajárás; **noctambul**, alvajáró; **noctisurgium** = noctambulatio; **nocturnus** (cantus), esti ének (a zárdákban).

nodus, *lat.* csomó; **nodus gordius**, gordiusi csomó.

nolens volens, *lat.* akarva nem akarva; **noli me tangere**, ne nyulj hozzám; **nebántsvirág**, érzike.

noma, *gg. kórt.* terjedő v. harapózó daganat.

nomadok, *gg.* vándornépek, pásztor-népek.

nomen, *lat.* név, névszó; **n. appellativum**, fajnév; **n. adjectivum**, melléknév; **nomenclatura**, nevezéktan, műnévzet; **névtár**; **n. collectivum**, gyűjtőnév; **nomen et omen**, név és az, a mit a név jelent; **n. gentile**, nemzet-

név, p. o. angol, francia stb. **n. materiale**, tárgynev, p. o. fa, vas stb. **n. patronymicum**, atyanév; **n. proprium**, tulajdonnév; **nomina activa**, künlévő követelések; **n. inexigibilia**, behajthatlan követelések; **nominalis**, név...; névszerinti, névleges, névbeli; **nomina passiva**, adósságok; **nominalis definitio**, szóértelmezés; **n. distinctio**, szókülönböztetés; **nominalis érték**, névszerinti érték; **nominatum**, névszerint, nevenként, nevezetesen; **nominatio**, nevezés, kinevezés; **nominativus**, nevező eset, első eset, alanyeset; **nomine et omine**, névleg és a név jelentése szerint.

nomodidaktos, *gg.* törvénytudós; **nomograph**, törvényíró; törvényszerző; **nomographia**, törvényírás; törvényszerzés; **nomokanon**, törvénygyűjtemény; **nomokratia**, a törvények uralma; **nomologia**, a törvényhozás tudománya; **nomomach**, törvényrontó; **nomomachia**, törvényrontás; **nomophylax**, törvények őre; **nomotelektik**, egyházi fegyelem; **nomothesia**, írott törvény, törvényhozás; **nomothet**, törvényhozó; **nomothetika**, törvényhozás.

nonagenarius, *lat.* kilencven éves; **nonagium**, a vagyon kilencedik része, melyet a középkorban a papok ajtatos alapítványokra igénybe vettek; **nonandria**, *lat.-gg. nt.* kilenc himszáluak.

non avenu, *fr.* (non ávenü), nem történt.

nonchalance, *fr.* (nonsálánsz), hanyagság, könnyenvétel.

nonconformista, ki az angol püspöki valláshoz nem alkalmazkodik.

nonae, *lat.* az ó római naptárban az ötödik nap minden hónapban, kivéve martiust, májust, juliust és octobert, a melyekben a hetedik.

non datur tertium, *lat.* nincs harmadik (lehető eset).

non ens, *barb.-lat.* nem lény, képtelenség, semmi; **non existentia**, nem létezés.

nonidi, *fr.* a francia forradalmi naptárban a kilencedik nap.

nonius, *ltan.* paránymérő.

non multa sed multum, *lat.* nem sokfélét, hanem sokat; keveset de jót.

non obstante eo, *lat.* ellen nem állván az, annak dacára.

non omnia possumus omnes, *lat.* mindnyájan nem tehetünk mindent.

non plus ultra, *lat.* nem tovább; (valaminek) netovábbja; fölülmulhatlan, tulvihetetlen.

non quis, sed quid? *lat.* nem ki, hanem mit? (mond valaki).

nonsens, *fr.* (nonszán), esztelenség, képtelenség.

nonum prematur in annum, *lat.* kilencedik évben nyomassék.

Noricum, ó római tartomány neve, mely magában foglalta a mai felső és alsó Ausztriának az Inn, Duna és bécsi erdő közötti részét, Stájerország legnagyobb részét, Karinthiát, továbbá Carniolának, Salzburgnak, Bajorországnak és Tirolnak részeit.

norma, *lat.* szabály; **normalis**, szabályszerű; **normalis iskola**, példányiskola, mintaiskola, elemi iskola; **normalitás**, szabályszerűség; **normativa**, szabályozó rendelet, szabályrendelet; **normativus**, szabályszerű, szabályul szolgáló.

norma-nap, (színházi) szünnap.

North, *ang.* (Norsz), éjszak; angol államférfü; **Northampton** (Norszemnt'n), angol grófság és város neve; több éjszakamerikai grófság és város neve; **Northumberland** (Norszömberl'nd), angol grófság; több éjszakamerikai grófság neve.

nosce te ipsum, *lat.* ismerd tenmagadat.

nosella, *gg.* betegeskedés; betegápolás; **nosocomia** = nosokomia; **nosodochium** = nosokomium; **nosogenia**, betegség-okozás; **nosograph**, körleirő; **nosographia**, körleirás; **nosokom**, betegápoló; **nosokomia**, betegápolás; **nosokomium**, betegápoló, kórház; **nosolog**, kórismerő; **nosologia**, kórtan; **nosonomia**, a betegség törvényeiről szóló tan; **nosotrophia**, a betegség-tápláléka.

nostalgia, *gg.* honfájdalom, honvágy.

nota, *lat.* jegy, jegyzék, jegyzet; jegyzék-irat; **nota bene**, jól megje-

gyezd; **notabilis, notable, fr.** (notábl), nevezetes, előkelő; **notabilitas, lat.** nevezetesség, előkelőség; **nota characteristica**, ismertető jel; **nota infidelitatis**, honárlás, hűtlenség.

notalgia, gg. kórt. hátfájás.

notarius, lat. jegyző; **notatio, jegyzés; notatus**, bélyegzett.

nothus, gg. hamis, nem igazi, nem valódi; törvénytelen, házasságon kívüli.

notificálni, lat. közleni; tudatni, tudtul adni, tudósítani.

notio, lat. ismeret; fogalom; **notitia**, tudomás, tudnivaló.

notorietas, barb.-lat. nyilvánvalóság; **notorius**, tudva levő, nyilvánvaló, nyilvánvalóságos, köztudomású, cégéres.

notozephyrus, gg. délnyugati szél. **notre-Dame, fr.** (not-Dám), asszonyunk; szüz Mária; a párisi székesegyház elnevezése.

notus, lat. déli szél.

noumenon, gg. értelmi lény, érzékfölötti, csak az értelem által képzelhető.

novalia, barb.-lat. hirlap; **novatio**, ujtás; **novator**, ujtó.

novella, lat. beszély; ujságok; **novellator**, ujtó; **novellista**, beszélyíró; ujságíró.

november, lat. kilencedik hónap martiustól számítva; nálunk a tizenegyedik.

noverca, lat. mostoha anya.

novilunium, lat. ujhold; **novissime**, legújabb; **novitas**, ujság; **novitius**, ujonc, avatonc; **novizálni**, pört ujtani, pört megujítani; **novum**, valami új; *kül.* új pör, pörujtás.

nuance, fr. (nüansz), árnyalat, árnyéklat; **nüanszirozni**, árnyalni, árnyékozni, árnyazni.

nubecula, lat. tul. felhőske; *kórt.* szemhomály.

nubilis, lat. férjhezmenő.

nuces, lat. t. diók; **n. aquaticae, nt.** csemege-sulyom, sulyom, zsiók; **n. been, nt.** kukuba; **n. cocos**, kókuszdió; **n. cupressi**, ciprusdió; **n. hippocastani**, vadgesztenye; **n. moschatae, nt.** szecsendió; **n. pineae, nt.** fenyűmondola; **circulyamag**; **n. vesicariae, nt.** hólyagmakk; **n. vomicae, nt.** ebvész.

nucleus, lat. mag (p. o. cseresznyemag).

nuda assertio, lat. (meztelen), pusztá állítás; **nuditas**, meztelenség, foztorság.

nulla, lat. mt. semmi, semmijegy, cifra, üres jegy = 0; **nulla dies sine linea**, egy nap sem vonás nélkül, t. i. dolog, munka nélkül; **nulla ratione**, **nullatenus**, semmiképen, semmiképp sem; **nulla regula sine exceptione**, nincs szabály kivétel nélkül; **nullificálni**, megsemmisíteni; **nullitas**, semmiség; **nullus momenti**, jelentéktelen; **nullpunkt, ttan.** sempont; **nullus**, semmis, érvénytelen.

numeralia, lat. számnevek; **numerálni**, számlálni, megszámlálni; számolni, megszámozni; **numeratio**, számlálás, számolás; **numeratio pecuniae**, pénzleszámlálása; **numerativum**, számnév; **numerator**, számláló (törtészámban); **numeri**, számok; Mózes 4-ik könyvének elnevezése; **numericus**, számi, számszerinti; **numerice**, számiilag, száma, számszerint; **numerizálni**, számozni, megszámozni; **numero**, szám; **numerosus**, számos; **numerositas**, sokaság, számosság; **numerus**, szám, számjegy; gördület, beszédarány; **numerus rotundus**, kerekszám.

numisma, gg. érem; **numismatika**, éremtan, éremisme; **numismatikus**, éremtudós; éremtani; **numismatographia**, éremleírás; **numophylacium**, éremgyűjtemény.

nunciatura, lat. pápai követség; **nuncius**, pápai követ.

nuncium, izenet.

nuncupativ, lat. szóbeli (végrendelet).

nundinae, lat. vásár, sokadalom.

nutrimentum, lat. tápla, tápszer, táplálék; **nutritio**, táplálás, ápolás.

nux, lat. dió; **nux vomica, tul.** hánytató dió; ebvész.

nychthemerou, gg. nap és éj (24 óra).

nyktage, gg. kórt. szemrángás.

nyktalopia, gg. éjjellátás; **nyktalops**, a ki éjjel jobban lát mint nappal; **nyktobatesis**, álomjárás, alvajárás; **nyktograph**, sötétben író eszköz;

nyktographia, sötétben írás (mestersége); **nyktophyt**, éjjeli növények.

nympha, *gg.* szellemi leány, alsórendű istennő; kéjhölgy; bogárbáb; **nymphäum**, v. **nymphæum**, nymphatemplom; női fürdő; **nymphagóg**, vófény; **nymphangiitis**, *kórt.* nyirkedénygyulladás; **nymphangiotrauma**, nyirkedény-seb; **nymphapostema**, nyirkkelevény.

nympholepsia, *gg.* lelkesedés, elragadtatás.

nymphomania, *gg. kórt.* méhdüh, férfidüh; **nymphomania**, női önfertőzés; **nymphoncus**, *kórt.* a szeméremajkak daganata; **nymphotomia**, szeméremajak-metszés.

nystagmia, **nystagmus**, *gg. kórt.* görcsnemű szemrángás; **nystagmus bulbi**, szemgörcs; **nys. palpebrarum**, szempillagörcs.

nyxis, *gg. gyógyt.* szurás, beszuras.

O.

O., mint római számjegy = 11.

O. A. (M.) D. G., = *omnia ad (majorem) Dei gloriam*, *lat.* mindent az isten nagyobb dicsőségére.

oarioparectama, *gg. kórt.* a maghonn kitágulása; **oariophyma**, a maghonn kinövése; **oariorrhæxis**, annak elszakadása; **oaritis**, a maghonn gyuladása.

oáz, *kopt.* gypsiziget a homoksivatagban.

obaeratus, *lat.* eladósodott.

ob defectum, *lat.* (valaminek) hiányban; (valami) nem levén.

obducálni, *lat.* halottat boncolni; **obductio**, hullaboncolás, halottszemle. **obduratio**, *lat.* keményedés; megátalkodás.

obedientia, *lat.* engedelmesség.

obelisk, *gg.* csucsos emlék; lobor, gúla.

Oberon, tündérkirály.

Oberst-Lieutenant, *ném.-fr.* ezredeshelyettes, alezredes.

obesitas, *lat.* vastagság, kövérség; **ob. abdominalis**, potroh, kövér has; **ob. cerebri**, az agyvelő kövérsége; **ob.**

pectoris, a mell kövérsége; **ob. viscerum abdominalis**, az altesti belek kövérsége.

obfuscálni, *lat.* elhomályosítani.

obiter, *lat.* fölületesen, imigy-amugy.

obituarium, *lat.* halottak jegyzéke; **obitum**, évenkénti halotti mise; **obitus jurium**, a jogok elenyészése, p. o. elévülés által.

objectio, *lat.* ellenvetés; ellenszó; **objectiv**, tárgyi, tárgyilagós, tárgyla-gos, tárgyszerű, tárgyas; **objective**, tárgyilag, tárgyilag, tárgyszerűen, tárgyiasan; **objectivitas**, tárgyiaság, tárgyilagosság, tárgyszerűség; **objectum**, tárgy; **objiciálni**, ellenvetni; szeméretvetni.

oblatio, *lat.* ajánlás, ajánlat; **oblatio ad reciproca**, ajánlkozás kölcsönös szolgálattételre; **obl. debiti**, ajánlkozás a fizetésre; **obl. juramenti v. ad jurandum**, ajánlkozás az esküre; **oblatio realis**, valódi ajánlkozás az adósság kifizetésére, t. i. készpénzzel megkínálás által; **obl. verbalis**, szóval tett ajánlkozás, és pedig **obl. ver. nuda**, bíróságon kívüli; **obl. ver. solennis**, bíróság előtti; **oblatorium**, körlevél, ajánló-levél; **oblatum**, ajánlott dolog; adomány, ajándék; **oblatus**, kolostori életre szánt gyermek.

obligálni, *lat.* (obligere), kötni, lekötni; kötelezni, lekötelezni; **obligat**, *lat.* köteles, kötelezett, tartozó; **obligatio**, kötelesség, kötelezettség; kötelezvény, adósléví; **obligatio accessoria**, mellékkötelezettség; **obl. a lege reprobata**, a törvény által tiltott, törvényellenes kötelezettség; **obl. alternativa**, kölcsönös kötelezettség, kölcsönös lekötés; **obl. civilis**, polgári kötelesség; **obl. communis, correalis, in solidum pro rata és subsidiaria**, többeknek közös kötelezettsége az egészért; egyetemleges kötelezettség; **obl. consensualis**, kölcsönös beleegyezéssel vállalt kötelezettség; **obl. imperfecta**, tökéletlen, t. i. törvény útján fogantatba nem vehető kötelezettség; **obl. inanis**, erő nélküli, érvénytelen kötelezettség; **obl. in partem pro rata**, minden egyesnek kötelezettsége a maga részéért; **obl. literalis**,

írott, írásbeli kötelezettség; **obl. mutua**, kölcsönös kötelezettség; **obl. perfecta**, tökéletes, t. i. törvény útján foganatba vehető kötelezettség; **obl. praetoria**, bíróság előtt vállalt kötelezettség; **obl. realis**, vagyont illető lekötés; **obl. secundaria** = *accessoria*; **obl. sub fide nobili**, nemesi szavára tett kötelezés; **obl. sub poena infamiae**, becsületvesztés büntetése alatt vállalt kötelezettség; **obligatoriales**, kötelező-level; **obligo**, *ol.* köteleztetés, kezesség.

obliquitas, *lat.* ferdeség, hárántosság; *rézsut*; **obl. uteri**, *kórt.* a méh ferdesége v. elgörbülése.

oblivio, *lat.* feledés, feledékenység.

oblong, *lat.* hosszukás; **oblongum**, hosszú négyszög.

obolus, *gg.* fillér.

obruálni, *lat.* (obruere), megrohanni; nagyon megterhelni.

obscen(us), *lat.* fajtalan, trágár, ocsmány, illetlen.

obscurantismus, *barb.-lat.* a fölvilágosodás gyűlölete; azon törekvés: a szabad gondolkodást és a fölvilágosodás terjedését minden módon akadályozni, s a népet tudatlanságban tartani; (szellemi) sötétség-szenv; **obscuritas**, sötétség, homály; hirnév nélküli lét; **obscurus**, homályos, sötét; hirnév nélküli.

obsequium, *lat.* engedelmesség; szófogadás; készség, szolgálati készség; engedékenység; **obsequium amicos**, **veritas odium parit**, a hizelgés barátokat szerez, az igazmondás ellenségeket gyűjt.

observálni, *lat.* figyelemmel tartani; észlelni; szemmel tartani; észrevenni; megtartani; **observantia**, bevett szokás, szokásjog, szabály; külügyelet; tisztességtétel; **observatio**, figyelés; észlelés; észlelődés; szemrevetés; észrevétel, megjegyzés; **observatorium**, szemléde; csillagvizsgáló torony.

obsessus, *lat.* (ördögtől) megszállott, ördögös.

obsidio, *lat.* ostromlás; **obsistálni**, ellentállani.

obsolescálni, *lat.* elavulni; **obsoletus**, elavult.

obstaculum, *lat.* akadály, akadék; nehézség.

obstetrix, *lat.* bába bábaasszony.

obstinatio, *lat.* makacsság, megátalkodottság, konokság; **obstinatus**, átalakított, makacs, konok.

obstructio, *lat. kórt.* szorulás, dugulás, rekedés; **obstructio alvi**, az altest dugulása; **obstr. ductus salivaris**, a nyálvezeték elrekedése; **obstr. pulmonum pituitosa**, a mell elnyálkásodása; **obstr. viscerum**, béltrekedés; **obstruativ**, szorulást okozó; **obstruentia**, szorulást okozó szerek.

obtinéálni, *lat.* megnyerni, célját érni; **obtingentia**, járandóság, illetőség.

obtrectatio, *lat.* kisebbités, rágalmazás.

obtrudálni, *lat.* rátukmálni, rákötni, rátolni, ráérszakolni, nyakára tolni (magát valakinek).

obtusus, *lat.* tompa.

obumbratio, *lat.* beárnyékolás.

occasio, *lat.* alkalom, alkalmatosság; alkalmi ok, szerzők; **occasionalismus**, azon tan, hogy az isten alkalmi okok által működik; **occasionaliter**, alkalmilag, adandó alkalommal; esetleg, véletlenül, történetesen.

occidens, *lat.* nyugat; **occidentalis**, nyugati.

occipitalis, *lat.* a nyakszirthez tartozó; **occiput**, *bt.* nyakszirt; a koponya hátulsó része.

occulta, *lat.* rejtett, titkos dolgok, rejtelmek; **occulte**, titkon; **occulti morbi**, titkos betegségek.

occupálni, *lat.* elfoglalni; foglalkodtatni; **occupatio**, elfoglalás, foglalkodás.

occurrentia, *lat.* előforduló alkalom, eset, esemény.

Ocean, *gv.* világítenger; feneketlen mélység, örvény; **Oceania**, szigetcsoporthoz a déli tengeren Ázsia, Ausztrália és Uj-Guinea között; **Okeanos**, tengeristen.

ocellus, *lat. bt.* fiókszem (a rovaroknál).

ochavo (ocsávo), spanyol rézpénz = 2 maravedi; 17 o. = 1 real.

ochema, *gg.* gyógyt. igen száraz, vagy erős gyógyszerek hig borítéka.

ochlokratia, *gg.* a pór nép uralma.

ochra, *lat. deot.* málla, porva.

ochriasis, *gg. kórt.* sárga arc-szin.

ochropyra, *gg. kórt.* sárgaláz.

ocka, török font; európai Török- és Görögországban = 1278as gramme; fölöstatik 4 chekyre v. 400 drachmára; Smyrnában = 1285 gramme; Bagdadban = 2¹/₂ vakias tary = 1846 gramme; Cyprus szigetén = 1268 gramme.

octachord, *gg.* nyolchuroso lant; **octaëder**, nyolc-lap; **octandria**, *nt.* nyolc himszáлуak; **octangularis**, *lat.* nyolc-szögletű; **octangulum**, nyolcszög; **octant**, nyolcadlő; **octav**, nyolcad, nyolcadrét; **octava**, nyolcadfoki hang; nyolcadfogás; nyolcadnap.

octavens, európai férfi és quarteron nő ivadéka.

octidi, nyolcadik nap a francia forradalmi naptárban.

octidium, *lat.* nyolcnap, nyolcnapi idő.

october, az ó római naptárban a nyolcadik hónap, nálunk a tizedik; **octodes**, tizennyolcadrét; **octogon**, *gg.* nyolcszög; **octenarius**, nyolc jambusból álló vers; **octopetalisch**, nyolc levelű (virág); **octostylon**, nyolc-oszlop.

octroi, v. **octroy**, *fr.* (oktroá), kizáró kereskedési jog; kiváltságos kereskedelmi társaság; engedély; **octroirozni**, engedélyezni; *kül.* az uralkodó teljhatalmánál fogva alkotmányt engedélyezni.

octuplum, *lat.* nyolc annyi, nyolcszoros.

ocular, *lat.* szemüveg; **ocularis**, szem...; szemet illető; **oculata**, szemle; **oculatio**, szemre oltás; **oculi**, *tul.* szemek; a bőjt harmadik vasárnapja; **oculi cancerorum**, rákszemek; **oculista**, szemorvos; **oculus**, szem; **oculus caesius**, *kórt.* a szem üveg-nedvének elhomályosodása; **o. Christi**, *nt.* selymes sertecsék; **o. elephantinus**, nagy szem; **o. lacrymalis**, könnyező szem; szemviz; **o. leporinus**, nyulszem; **o. mundus**, világszem (drágakő); **o. purulentus**, geny-szem; genyfolyás a szemből.

oda, *gg.* dal.

odalisk. török kéjhölgy, különösen a szultán azon rabnője, ki még fiút

nem szült, s így még szultánnoi rangra nem emelkedett.

odaxismus, *gg. kórt.* a foghús viselkedése.

oderint, *dum metuant*, *lat.* gyűlöljenek bár, csak féljenek.

Oedem, *gg.* az ó görögöknél dalház.

odiosus, *lat.* gyűlöletes, kellemetlen;

odium, gyűlölet, gyűlölség; **odium implacabile**, kérlelhetlen gyűlölség;

od. interneccinum, halálos gyűlölség;

od. theologicum, a papok gyűlölete.

odifologia, *gg.* utazástan.

odometer, utmérő.

odontagogum, *gg. seb.* foghuzó;

odontagra, fogköszvény; **odontalgia**, *kórt.* fogfájás; **odontechnia**, fogászati mesterség;

odontotechnikus, fogorvos; **odontiasis**, fogzás; **odontiatria**, fogorvos-tudomány;

odontica, fogszerek; fogfájás elleni szerek; **odontitis**, foggyulladás;

odontoglyphon, fogreszelő; **odontographia**, fogleírás; **odontoid**, fogalaku, fognemű;

odontolith, kővé vált fog; **odontolithiasis**, borkőképződés a fogakon;

odontolithos, borkő a fogakon; **odontologia**, fogászat; a fogakról szóló tan;

odontophatnitis, **odontobothritis**, a fogüreg gyuladása fogüreg-azükkülettal egybekötve;

odontophyla, fognévés; **odontoscisis**, fogingás;

odontomesgma, fogpor; **odontotechnia**, a fograkás mestersége;

odontotherapia, fogorvos-tudomány, foggyógytan; **odontotrimma**, fogpor.

oder hircinus, *lat. kórt.* bakbüz.

oedema, *gg. kórt.* vízdaganat, vizeny;

oed. aquosum, vizes daganat; **oed. articuli**, izdaganat; **oed. capitis**, fejdaganat;

oed. cruentum, vérakadmány; **oed. fugax** v. **hystericum**, futkozó méhgörsös daganat;

oed. funiculi spermatici, magzsinór-vizkór; **oed. lacteum**, *tul.* tejdaganat; a gyermekágyas nők fehér combdaganata;

oed. lymphaticum, nyirkdaganat; **oed. oculi** és **oculorum**, szemdaganat;

oed. palpebrarum, szempilla-daganat; **oed. pedum**, láb-bördaganat; **oed. pericranii**, koponyahártya-daganat;

oed. periostii, csonthártya-vizkór; **oed. purulentum**, genyes bördaganat;

oed. scorbuticum, súlyos, vérvesz-

lyes daganat; **oed. scroti aquosum**, vízdaganat a tökzacskón; **oed. scroti calidum**, tökzacskó-gyuladás; **oed. scroti cruentum**, vérakadmány a tökzacskóban; **oed. scroti purulentum**, gennyes tökzacskó-daganat; **oed. scroti urinosum**, a tökzacskó hud-daganata; **oedematia**, bórdaganat; **oedematis**, dagadt, duzzadt; **oedema ulcerosum**, fekélyes orbánc; **oed. urinosum**, hud-daganat; **oed. uteri**, méhdaganat; **oed. uvulae**, nyelvcsapdaganat; **oed. vaginae**, méhnyelv-daganat; **oed. variolosum**, himlődag; **oed. vulgare**, közönséges daganat; **oed. vulvae**, szeméremajak-daganat; **oedemosarca**, keményes vízdaganat.

Oedipus, *gg.* thebai király, ki Sphinx rejtélyét megfejtette; *átv. ért.* ügyes rejtélyén-fejtő.

oekographia, *gg.* házleírás; **oekoskopia**, jövendölés a házban v. házban előforduló véletlen esetekből.

oenanth-sav, *gg.-m.* borszag-sav; **oeneläum**, *gg.* borolaj, bor és olaj; **oenogala**, bortej, bor és tej; **oenographia**, borleírás; **oenoid**, bornemű; **oenolog**, borismerő; **oenologia**, bor-és bortermesztés-isme; **oenomania**, borkór, bordüh; **oenomania**, jövendölés a borból; **oenomeli**, méhsőr; **oenometer**, bormérő, borszeszmérő; **oenopole**, kocsmá; **oenopollium**, bormérési jog; **oenopot**, borivó; **oenostagma**, borszesz.

oesophag, *gg. bt.* torok, gége, nyeldekő, nyelcső, étcső; **oesophagitis**, étcső-lob; **oesophagorrh(ag)ia**, vérzés az étcsőben; **oesophagotomia**, gégemetszés, étcsőmetszés. [lenség.]

oestromania, *gg.* közönsülési telhetőség; **oesypus**, *gg.* gyapjuszir.

offensio, *lat.* megtámadás; bántalmazás; bántalom, megbántás, sérelem; **offensiv**, támadó; bántalmas; **offensivealliance**, támadó szövetség, dacszövetség; **offensiva**, támadás; **offensive**, támadólag, bántólag.

offerálni, *lat.* ajánlani, kínálni; **offert**, ajánlat; ajánlatot magában foglaló levél (árverésnél, árlejtésnél); **offertorium**, a mise egyik főrésze, bemutatás, fölajánlás.

officialis, *barb.-lat.* tiszt, tisztviselő; irodatiszt; tiszt, hivatalos; **officier**, *fr.* (offizier), tiszt, katonatiszt; **officier-corps**, *ném.-fr.* (officir-kor), tisztikar; **officina**, műhely; *kül.* borbélyműhely; **officose**, hivatalosan; **officiosus**, hivatalos; szolgálatra kész; **officium**, tiszt, hivatal, kötelesség, szolgálat; **officium supremum**, utolsó szolgálat, végtisztelet; **ex officio**, hivatalból; **ex offio** = **ex officio**.

okka, *l.* ocka.

ökonom, *gg.* gazda; **ökonomia**, gazdálkodás; gazdaság, gazdaságtan, gazdaság; **ökonomikus**, gazdálkodó; gazdálkodási, gazdasági; gazdaságos, takarékos; **ökonomizalul**, gazdálkodni, takarékosnak lenni.

ökumen, *gg.* általános (egyházi gyülekezet).

okygraphia, *gg.* gyorsírás mester-sége; **okypod**, gyors láb, sebes járó, gyors futó.

olax, *lat.* keletindiai bűdös fa.

olea, *lat. t.* olajok; **ol. aetherea**, illó olajok; **ol. cocta**, kifőzött olajok; **ol. expressa**, kisajtott olajok; **ol. infusa**, ráöntés által nyert olajok; **ol. infusa et cocta**, ráöntés és főzés által nyert olajok.

oleander, *gg. nt.* babér-rózsa; oleánder.

oleaster, *lat. nt.* vadolajfa.

olekranarthraceae, *gg.* kórt. könyökiz-romlottság; **olekranarthrocele**, könyökiz-sérv.

oleochalkographia, *gg.* olaj-réznyomat.

oleosa, *lat. t.* olajos szerek.

oleum, *lat.* olaj; **oleum absinthii**, üröm-olaj; **ol. aethereum**, illó olaj; **ol. amomi**, szegfűbors-olaj; **ol. amygdalarum**, mandola-olaj; **ol. am. amararum**, keserű mandola-olaj; **ol. am. sulphuratum**, kénköves mandola-olaj; **ol. anethi**, kapor-olaj; **ol. animale**, csont-olaj; **ol. an. aethereum**, tisztált csont-olaj; **ol. an. foetidum**, bűdös csont-olaj; **ol. anisi**, ánizsolaj; **ol. an. stellati**, csillagos badianolaj; **ol. an. sulphuratum**, kénezett ánizsolaj; **ol. anthos**, rozmarinolaj; **ol. antimonii**, piskolcolaj; **ol. armoraciae**, tormá-

-olaj; **ol. asciae**, kórisolaj; **ol. asphalti**, földszurok-olaj; **ol. asph. rectificatum**, tisztált földszurok-olaj; **ol. aurantiorum**, narancsolaj; **ol. avellanae**, mogyoróolaj; **ol. baccarum juniperi**, borókabogyó-, fenyűmagolaj; **ol. badiani**, csillagos badianolaj; **ol. behen**, kukubaolaj; **ol. bergamottae**, pergamutolaj; **ol. betulae albae**, nyirfaolaj; **ol. betulinum** vagy **moscoviticum** és **Rusci**, hamvas-szürke nyirfaolaj, deget; **ol. butyri**, vajolaj; **ol. calami**, kálmosolaj; **ol. camphoratum**, kámforolaj; **ol. cannabis** (sativae), kendermagolaj; **ol. carvi**, köménymagolaj; **ol. cassiae cinnamomeae**, közönséges fahéjolaj; **ol. castorei**, hódanyolaj; **ol. cerac**, viaszolaj; **ol. chaberti**, terpentín; **ol. chamomillae**, pipitérolaj; **ol. cinae**, giliszta-magolaj; **ol. cinnamomi**, fahéjolaj; **ol. citri**, citromolaj; **ol. cochleariae**, tornaolaj; **ol. cornu cervi**, szarvas-szaruolaj; **ol. corticum aurantiorum**, narancshéjolaj; **ol. cubebae** v. **cubebaram**, mazsolaolaj; **ol. cucurbitae**, tökmagolaj; **ol. cumini**, köménymagolaj; **oleum et operam perdidit**, *ut.* olajat és munkát vesztettem; hijában fáradtam; **oleum euphorbiae lathyris**, fájvirágmagolaj; **ol. fagi sylvestris**, bükkmakkolaj; **ol. florum aurantiorum**, narancsvirágolaj; **ol. foliorum persicorum**, baracklevélolaj; **ol. heracleoticum**, mogyoróolaj; **ol. hyosciami** (seminum), belendekmagolaj; **ol. hyssopi**, izsópolaj; **ol. jecoris aselli**, tőkehalmáj-olaj; **ol. juniperi**, borókaolaj, fenyűmagolaj; **ol. jun. sulphuratum**, kénezett borókaolaj; **ol. laurinum aethereum**, babérolaj; **ol. laurocerasi**, borostyánmeggy-olaj; **ol. lavenderulae**, levendulaolaj; **ol. ligni rhodii**, rózsafaolaj; **ol. lini**, lenolaj, lenmagolaj; **ol. lithanthracis**, kőszénolaj; **ol. martis**, vasolaj; **ol. mellissae**, méhfű-olaj; **ol. menthae crispae**, fodormenta-olaj; **ol. menthae piperitae**, borsmenta-olaj; **ol. millefolii**, ciefarkolaj; **ol. momordicae**, ugorkás magrugó-olaj; **ol. mustelae fluviatilis hepaticum**, menyhalgadóc-májolaj; **ol. naphae** v. **Neroii**, narancs-

virágolaj; **ol. napae**, répamag-olaj, karórépa-olaj; **ol. nucis moschatae** és **nucistae aethereum**, szerezsendió-olaj; **ol. nucleorum persicorum**, barackmag-olaj; **ol. nucum behen**, kukubadió-olaj; **ol. nucum juglandium**, dióolaj; **ol. olivarum**, faolaj; **ol. origani vulgaris**, kenderpakóca-olaj; **ol. ovorum**, tojásolaj; **ol. palmae Christi**, pálmaolaj; **ol. papaveris**, mákolaj; **ol. persicorum**, barackolaj; **ol. petrae**, kőolaj; **ol. petroselinii**, petrezselyemolaj; **ol. phosphorum**, téglalaj; **ol. pini expressum**, fenyűfagmag-olaj; **ol. pini rubrum**, fenyűolaj; **ol. piperis**, borsolaj; **ol. pruni armeniaca**, sárga barackmagolaj; **ol. pruni domesticae**, szilvamagolaj; **ol. pruni padi**, kutyacseresznyehéjolaj; **ol. radices filicis maris**, harasztgyökér-olaj; **ol. Ricini**, himbojolaj; **ol. roris marini**, rozmarinolaj; **ol. rosarum**, rózsazolaj; **ol. sabiniae**, ciprusfenyű-olaj; **ol. sacchari**, cukorolaj; **ol. salviae**, zsályaolaj; **ol. sambuci**, bodzaolaj; **ol. satirejae**, szátorjaolaj; **ol. serpylli**, kakukfüolaj; **ol. sinapis**, mustárolaj; **ol. spicae**, levendulaolaj; **ol. succini**, borostyánkőolaj; **ol. tartari foetidum**, bűdös borkőolaj; **ol. templinum**, fenyűolaj; **ol. terebinthinae**, terpentínolaj; **ol. valerianae**, gyökönkeolaj; **ol. vini dulce**, édes borkőolaj; **ol. vitis viniferae seminis**, szőlőmag-olaj; **ol. vitrioli**, galic-olaj.

olibanum, *gg.* tömjén.

oligamia, *gg. kórt.* vérhiány.

oligarch, *gg.* kevés főurból álló kormány tagja; **oligarchia**, kevés főurnak uralma.

oligidria, *gg. kórt.* izzadás hiánya; **oligoblennia**, nyákhiány; **oligochoelia**, epehiány; **oligochylia**, táphiány; **oligochymia**, nedvhiány; **oligogalia**, **oligogalaktia**, tejhiány; **oligohämia** = **oligämia**; **oligokopria**, csekély székelés; **oligokratia**, kevesek uralma; **oligolactia**, *gg.-lat. kórt.* tejhiány; **oligophyllae**, leveletlen, kevés levelű (növények); **oligopionia**, zsírhiány; **oligopistia**, kishitűség; **oligopsychia**, lélekihiány, elmegyöngeség; **oligosia-**

lia, nyálhiány; **oligospermia**, ondóhiány; **oligotrophia**, étvágyhiány; **oliguresia**, hudhiány.

olm, *lat.* hajdan, régen.

oliva, *lat.* olajbogyó.

olla potrida, *spany.* különféle állat husából készített étel; elegy-belegy.

Olymp, *gg.* thessaliali hegy, hol az istenek laktanak; **olymplade**, négy év, négy évből álló időköz.

omagra, *gg.* kórt. vállköszvény; **omalgia**, vállfájás.

ombrometer, *gg.* *itan.* esőmérő.

omega, *gg.* a görögök utolsó betűje, nagy O; vég.

omelette, *fr.* (om'lette), tojás-lepény.

omen, *lat.* jel, jelenség; előjel; jelentés; **ominosus**, jelenség-teljes; roszat jelentő.

omentitis, *gg.* kórt. renehártya-lob;

omeutum, *bt.* renehártya.

omissio, *lat.* elhagyás, elmulasztás; kihagyás.

ominalgia, *gg.* kórt. szemfájás.

omne nihilum nocet, *lat.* minden szerfölötti árt; **omne principium grave**, minden kezdet nehéz; **omne simile claudicat**, minden hasonlat sántikál; **omne trinum perfectum**, minden hármias tökéletes, három a teljes v. szent szám, hármias kötél nehezen szakad; **omne tulit punctum qui miscuit utile dulci**, minden pontot hozott, ki a hasznost az édesssel vegyítette; azaz: minden kívánatot kielégít, ki a hasznost a kellemetessel egybeköti; **omnia mea mecum porto**, mindenemet magammal hordom; **omnibus**, *tul.* mindenkinek; társaskocsi; **omni exceptione major**, minden kifogáson fölül álló; **omni jure**, teljes joggal; **omni modo**, mindenképen; **omulno**, mindenestre; **omni phag**, a ki mindent megesszik; **omnipotens**, mindenható; **omnis amans amens**, minden szerelmes esztelen; **omni tempore**, mindig.

omophag, *gg.* nyershúsevő.

omoplatea, *gg.* *bt.* váll-lapocka.

omotocia, *gg.* kórt. idétlen szülés.

Omphale, *gg.* lydiai királyné, ki által Hercules elbájtoltatván, rabnői között női ruhában font.

omphalekosis, *gg.* kórt. köldök-

fekély; **omphalitis**, köldökgyulladás; **omphalocoele**, köldöksérv; **omphalomania**, jövendölés a köldök csomóiból; **omphalocoele**, kemény köldök-daganat; **omphalophyma**, lágy köldök-dag; **omphaloneuron**, köldök-zsinór; **omphalotron**, lencsealakú nagyítóüveg; **omphalorrhagia**, köldök-vér-folyás; **omphalotomia**, a köldök-zsinór elmetzése; **omphalus**, *bt.* köldök.

onan, *gg.* önfertőzet.

onça, a portugalli fontnak $\frac{1}{16}$ része. **once**, 1) *fr.* (onsz), obon (uncia), a francia fontnak $\frac{1}{16}$ része; 1. livre; 2) az olasz fontnak $\frac{1}{12}$ része; 1. libbra.

oncle, *fr.* (onkel), nagybátya; valaki atyjának vagy anyjának fitestvére.

oncus, *gg.* kórt. daganat.

ou dit, *fr.* (on dí), mondják.

ondulaffio, *lat.* hullámzás.

oneirodynia, *gg.* kórt. nehéz álom, nyugtalan álom; **oneirogonorrhoea**, **oneirogmos**, ondófolys álomközben; **oneirokrit**, **onirokrit**, álomfejtő; **oneirokritia**, álomfejtés; **oneirologia**, álomtan; **oneiromantia**, jövendölés az álomból; **oneiromantis**, álomfejtő; **oneiropol**, álomfejtő pénzért; **oneiroscopia**, álomvizsgálat, álomraadás.

onera, *lat.* t. terhek; **on. publica**, közterhek.

onerálni, *lat.* terhelni, megterhelni; **oneratio**, terhelés; **onerosus**, terhes, súlyos.

onomastikon, *gg.* névlajstrom; névnapi költemény; **onomatopöia**, hangutánzat, szóvali kifejezése a természetű hangoknak, p. o. kukorikolni, kotkodácsolni.

ontologia, *gg.* lénytan, a lételről tan.

onychia, *gg.* kórt. körömméreg; **onychogryphosis**, köröm-görbeség; **onychokryptosis**, a köröm benővése a lábujj husába; **onychomania**, jövendölés a körömkből; **onychophyma**, körömdaganat; **onychoptosis**, körömlenhullás; **onychorrhage**, körömszakadás; **onychosarkosis**, körömdaganat.

onyx, *gg.* kórt. szarufekély; *dsct.* onikszkő.

oolith, *gg.* *dsvt.* ikrakő, ikrás mészkő; **oologia**, tojástan; **oometer**, tojás-

mérő; **oonia**, tojásfehére, fehérnye; **oophoritis**, *kórt.* a maghon gyuladása; **oophoron**, maghon; petefészek; **oozoon**, tojó állat.

opák (*fr.* opaque), homályos.

opál, *lat.* opálkő.

opera, *ol.* dalmű; *lat.* munka, munkák, művek; **operálni**, munkálni, munkálódni; működni; műtétet végezni; **opérateur**, *fr.* (operátor), műtevő, műorvos; **operatio**, *lat.* munkálat, működés; műtét, gyógymetszés; művelet; hárcmunkálat; **operatum**; munkálat, dolgozat; **operette**, dalművecske.

operose, *lat.* fáradtságosan, bajjal.

ophiolatria, *gg.* kigyóimádás; **ophiolith**, kigyókő, kővé vált kigyó; **ophiologia**, kigyó-leírás; a kigyók természeti rajza; **ophiomantia**, jövőndőlés kigyók által; **ophiophag**, kigyóevő; **ophit**, kigyókő; kigyószelidítő; **ophichos**, *csill.* kigyótartó.

ophthalmalgia, *gg.* *kórt.* szemfájás; **ophthalmia**, szembetegség; szemgyuladás; **ophthalmia canerosa**, szemrák; **o. cedmatosa**, szemfolyás, szemcsúz; **o. glandularis**, szemikra-gyuladás; **o. membranalis**, szemhártyagyuladás; **o. orbitalis**, szemgödörgyuladás; **o. palpebralis**, szempillagyuladás; **ophthalmiater**, szemorvos; **ophthalmiatria**, szem-gyógytan; **ophthalmica**, szemorvosságok; **ophthalmitis**, szemgyuladás; **ophthalmoblenorrhoea**, szemtájékfolyás; **ophthalmocarcinoma**, szemrák; **ophthalmodulia**, szemlesés; **ophthalmodynia**, szemfájás, szembaj; **ophthalmographia**, szem-leírás; **ophthalmolithus**, szemgolyó-keményedés; **ophthalmologia**, szemtan; **ophthalmomyositis**, szemizom-gyuladás; **ophthalmonecus**, szemdaganat; **ophthalmonosologia**, szembajtan; **ophthalmophyma**, szemv. szemgolyó-daganat; **ophthalmoplegia**, szemizom-szélhűdés; **ophthalmoptosis**, szemgolyó-izsam; **ophthalmopyorrhoea**, szemgyeny-folyás; **ophthalmorrhagia**, szemvér-folyás; **ophthalmorrhoea**, szemfolyás; **ophthalmoskopia**, szemvizsgálás; **ophthalmospasmus**, szemgörcs; **ophthalmosteresis**, szemvesztés; **ophthalmothera-**

pia, szemgyógytan; **ophthalmotomia**, szemboncolás; **ophthalmorrhoea**, szemvízkór; **ophthalmymenitis**, külső szemgolyó-gyuladás

opifex, *lat.* kézműves, mesterember.

opinio, *lat.* vélemény, vélekedés.

opium, *gg.* mákony.

opodeldoc, szappan-, kámfor- és rozmarinszeszből készített kenőcs.

oppignorálni, *lat.* zálogba adni, elzálogosítani.

opponálni, *lat.* ellenvetni; ellenszegülni, ellentállani.

opportunitas, *lat.* alkalmas idő, kedvező alkalom; **opportune**, jókor, alkalmas időben.

opposita, *lat.* ellentétek; **oppositio**, ellentállás; ellenszegülés; ellenzék, ellenpárt; *csill.* szembenállás.

oppressio, *lat.* elnyomás; **oppressiv**, elnyomó; **opprimálni**, elnyomni; elfojtani (szenvedélyt stb.).

oppugnálni, *lat.* ostromolni; vitatni.

opsigamia, *gg.* késő házasság.

optativus, *lat.* óhajtó (mód).

optika, *gg.* *ttan.* láttan, fénytan; **optikus**, látművész.

optimates, *lat. t.* előkelők.

optime, *lat.* legjobban; igen jól; **optimismus**, jóthivés; **optimista**, jót-hívó.

optio, *lat.* szabad választás.

opulens, *lat.* dúz, dúsgazdag.

opus, *lat.* munka; mű; **o. posthumum**, hátrahagyott munka.

oraculum, *lat.* jósige, jóstanács, jóslat; jóshely; általánosan tisztelt tanácsadó.

oralis, *lat.* szóbeli; **orange**, *fr.* (oránsz), narancs; **orangerie** (oránszri), melegház, üvegház.

orangisták, *fr.* az orániai háznak párthivei.

orang-utang, *malaji*, nagy, igényesen járó majom Keletindióban.

ora pro nobis, *lat.* könyörögj éretünk.

oratio, *lat.* beszéd; **orator**, szónok; **oratorium**, imaház.

orbis plectus, *lat.* festett világ, képes könyv, a világ képekben.

orchetitis, *gg.* *kórt.* tökcacsó-gyuladás; **orchecele**, töksérv; **orcheotom**,

herélő; herélőkés; **orcheotomia**, herélés.

orchesographia, *gg.* táncleírás.

orchester, *gg.* zenehely; zenekar.

orchestika, *gg.* táncművészet.

orchidocele, *gg. kórt.* töksérv; **orchidolithiasis**, herekövülés; **orchidoneus**, tökdaganat; **orchidosteogenesis**, herecsontulás; **orchidosteresis**, herefogyás; **orchidotomia**, **orchidismus** = orcheotomia; **orchis**, tök, here; **orchitis**, tökgyuladás.

orcus, *lat.* alvilág, pokol.

ordalia, *középkori lat.* istenítéletek (tüz- és forróvízpróba).

ordinálni, *lat.* rendelni, parancsolni; fölszentelni papnak; **ordinarius**, **ordinár**, rendes; középszerű, közönséges; **ordinarie**, rendszerint, közönségesen; **ordinate**, rendesen, rendbe szedve; **ordinatio**, rendelés, rendelet; fölszentelés; **ordinatus**, rendes, rendszerető, rendtartó; **ordines**, rendek; **ordines regni**, az ország rendjei.

ordo, *lat.* rend, rendjel; rendtartás.

ordonnance, *fr.* (ordonánsz), rendelet, parancs; magasabb tisztnél szolgálaton levő tiszt v. altiszt; szolgálati ór, szolgálatot tevő tiszt, altiszt.

ordre, *fr.* (ordr'), rendelet, parancs; rend, rendjel; megrendelés, meghagyás.

oremus, *lat.* imádkozzunk.

oretenus, *lat.* szóbelileg, szóval.

orexia, *gg. kórt.* mohó éhség.

organidin, hálóalakú pamutszövet.

organicus, *barb.-lat.* szerves; **organisatio**, szervezés; szervezet; **organismus**, szerkezet; szervezet; **organizálni**, szervezni; **organogenia**, *gg.* szerveképződés; **organognosia**, a szerves testek ismerete; **organographia**, szervrajz; **organologia**, szervtan; **organon**, szerv; beszédszer; közlöny, köze; **organum** = organon.

organista, orgonás, orgonajátszó.

orgia, *lat.* öl.

orgiák, *gg.* titkos isteni szolgálat; Bacchus ünnepe, tivornya.

oriens, *lat.* kelet, napkelet; **orientalis**, keleti nyelvek ismerője; **orientálni magát**, magát tájékozni, eligazodni valamiben.

orificium, *lat.* lyuk, nyílás, torkolat.

originalis, *lat.* eredeti; sajátos, sajátoságos, különös; **originalitás**, eredetiség, sajátosság, sajáttság; **originaliter**, eredetileg; sajátoságosan, különösen; **originarie**, eredetikepen; **originarius**, eredetű; származású; **origo**, credit, származás.

orion, *gg.* kilencvennél több csillagból álló csillagzat.

orkán (*ol. orcano*), vihar, szélvész.

Orlando furioso, *ol.* dühöngő Roland (Ariosto hősköteménye a XVI. századból).

Ormuzd, *perzs.* a világosságnak és minden jónak öslénye.

ornatus, *lat.* diszruha, diszöltöny; *kül.* papi diszruha.

ornithocephalus, *gg.* szárnyaségér; **ornithogalum**, *nt.* sárma; **ornithographia**, madárrajz; **ornitholith**, kővévált madár; **ornitholog**, madártudós; madárismerő; **ornithologia**, madárisme; madártan, madárleírás; **ornithomant**, madárjós; **ornithomantia**, madárjósulás, jövendölés a madarak röptéből, énekéből stb.; **ornithon**, madárház, kalitka; **ornithorrhynchus**, neve az ujhollandiai csőröndnek; **ornithoskopia** = ornithomantia; **ornithotheologia**, a madarakról vont következtetés az isten lételére; **ornithotrophia**, madár- v. szárnyasállat-tenyésztés.

orobus, *lat. nt.* lednek.

orognosia, *gg.* hegyisme; **orograph**, hegy-leíró; **orographia**, hegyek leírása; **orolog**, hegyismerő.

orphanotrophium, *gg.* árvaház.

Orpheus, *gg.* híres énekes és lantos a mesés ó görögkorban, ki lantjának hangjai által mindent elbájolt.

orrhagoga, *gg. gyógygt.* vérsavót v. tejsavat hajtó szerek; **orrihochezia**, vizes székelés; **orrhorrhöa**, vizes folyás az alfelből; **orrhos**, vérsavó, tejsavó.

orthobiotika, *gg.* helyes életmódtan; **orthodox**, helyes hitű, igazhitű; **orthodoxia**, igazhitűség; **orthodoxograph**, igazhitű író; **orthoöpia**, helyes szóéjtés; szóéjtés tan; **orthogon**, derékszög; **orthograph**, helyesen író; **orthographia**, helyesírás; **orthographic**, helyesen (írva); **orthographicus**, helyesírási; helyesen írott; **orthologia**

= orthopäia; **orthopädeon**, testidomító-intézet; **orthopädia**, testidomítás, testképzés, helyes növesztés; (a ferde növést akadályozó, vagy helyrehozó mesterség); **orthopädicus**, testidomító, testképző; **orthopnöa**, kórt. igenyes lélekzés, midön a betegnek ülnie kell, hogy lélekzetet vehessen; lélekzet-szorulás; **orthoptera**, állatt. egyenes röpök, sáskafélék; **orthosis**, egyenesre igazítás, helyes növesztés; **orthostasia**, főlegyenesegett állás, igenyes állás; **orthoterion**, egyenesre igazító gép; nyújtó-gép; **orthotonia**, helyes hangoztatás.

ortus, lat. kelet; följövetel.

oryktochemia, gg. kövizsgálás, kiválasztás; **oryktognosia**, bérc- v. kőisme; **oryktographia**, bérc-leírás; **oryktologia**, ásványtan; **oryktozoolog**, állatközület-ismerő; **oryktozoologia**, állatközülettan.

os, lat. csont.

o sancta simplicitas! lat. o szent együgyűség!

oscheocarcinoma, gg. kórt. tökzacskó-rák; **oscheocele**, töksérv; **oscheonecus**, tökzacskó-daganat; **oschitis**, tökzacskó-gyuladás; **oschos**, tökzacskó.

oscillálni, lat. ingani, lengeni, hirtálni; ingázni, billegni; rezgeni (a levegőről); **oscillatio**, ingás, lengés, hirtálás; ingázás, billegés; rezgés.

Osiris, napisten az ó aegyptusiaknál.

osman, osmanli = török.

osmin, orosz gabonamérték = 104,93 litre; 2 o. = 1 tsetwert.

osmodysphoria, gg. bizonyos szagnak elviselhetlensége.

osmologia, gg. szagtan, szaglástan.

osmuka, orosz folyadékmérték = 1,333 litre; 10 o. = 1 wedro.

osphalgia, gg. kórt. csipfájdalom, vékonyfájás.

osphrasis, gg. szaglás.

ossarium, barb.-lat. csontház.

os sepiae, lat. tintaféreg-csont.

ossificatio, barb.-lat. csontosodás, csontulás.

ostalgia, gg. kórt. csontfájás; **ostalgitis**, csontgyuladás.

ostentatio, lat. fitogztatás.

osteocela, gg. kórt. csonttörés; **osteocolla**, ásvt. mész-szivag, mészholyga; darázkő; **osteocopus**, csontfájás; **osteodynia**, csontfájás; **osteogangræna**, csontfene; **osteogenesis**, csontképződés; **osteographia**, csontleírás; **osteolith**, kővé vált csont; **osteolog**, csonttudós; **osteologia**, csonttan; **osteomalacia**, csontpuhulás; **osteon**, csont; **osteoncus**, csontdaganat; **osteonekrosis**, csontfásulás, a csont érzékenységének elvesztése; **osteopädion**, megkeményedett méhgyümölcs; **osteopalinklasis**, a ferdén forrott csontok ismételtörése; **osteopalinklastes**, csonttörő eszköz; **osteopathologia**, csontbetegségtan; **osteophthisis**, csontsorvadás; **osteophthoria**, csontromlás; **osteophyma**, csontdaganat; **osteoporosis**, a csont fölporhanyodása; **osteopsathyrosis**, **osteopsathyrotis**, a csont porhanyósága; **osteopya**, csontgyuladás; **osteosarkoma**, csontthushinövés; **osteosarkosis**, a csontnak hussá változása; **osteoscirrhus**, csontgumó; **osteosteasis**, csontgyenyedés; **osteosteotoma**, csontdaganat; **osteotom**, csontmetsző eszköz, csontfűrész; **osteotomia**, csontboncolás; **ostitis**, csontgyuladás; **ostosis**, csontulás.

ostracismus, gg. tíz évi száműzetés.

ostrakodermata, gg. állatt. kagylók, csigák.

otalgica, gg. gyógyt. fülfájás elleni szerek; **otalgia**, fülfájás.

o tempora! o mores! lat. oh idők! oh erkölcsök!

othelkosis, gg. kórt. fulgyenyedés.

otiatria, gg. fül-gyógytudomány; **otiatros**, fülorvos.

otiosus, lat. henye, heverő, munkátlan, dologtalan (ember); szabad, üres (idő); használatlan.

otitis, gg. kórt. fülgyuladás.

otium, lat. üres v. szabad idő; helyeség.

otoglyphis, **otoglyphon**, gg. fülvájó; **otographia**, fül-leírás; **otologia**, fültan; **otorrhagia**, fülvér folyás; **otorrhöa**, fül folyás; **ototomia**, fülboncolás. **ottomane**, kerevet.

ounce (aunsz), angol obon (uncia); az angol fontnak $\frac{1}{16}$ része; l. pound.

outrage, fr. (utrás), gyalázat, szégyen.

ouverture, fr. (uvertür), nyitány.

oval, lat. tojásalaku, tojásdad; **ovalith**, tojásalaku kövület.

ovatio, a rómaiaknál a diadalmenet kevésbé ünnepélyes módja, midőn a győztes fővezér nem diadalkocsin, hanem gyalog vonult a városba, s ökör helyett csak birkát (ovis) áldozott; mai értelemben: tetszést, tiszteletet nyilvánító tüntetések.

oviparae, lat. állatt. tojást-tojók.

ovoid, tojásalaku.

oxalideae, gg. nt. sósdifélék; **oxalis**, nt. sódi; **oxalsav** = sóskasav.

oxyd, gg. vt. éleg; **oxydabilis**, mészíthető; **oxydabilitas**, mészíthetőség; **oxydálni**, élenyíteni, élenyedni, élenyülni; **oxydatio**, élenyítés, élenyedés, élenyülés; **oxydul**, élecs; **oxydulum ferricum** v. **ferrosium**, vas-élecs; **oxydulum hydrargyri salinum**, légsavas higany; **oxydulum stanni**, ón-élecs; **oxydulum stibicum**, dárdekéng-élecs; **oxydum argenticum**, ezüstéleg; **oxydum auri**, aranyéleg; **oxydum barycum**, sulyéleg; **oxydum cadmi**, sárganyéleg; **oxydum calcicum**, mészéleg, mészany, mészföld; **oxydum cupricum**, rézéleg; **oxydum cuprosum**, rézélecs; **oxydum ferricum**, vaséleg; **oxydum ferroso** — **ferricum**, vasrozsa; **oxydum ferrosium**, vasélecs; **oxydum hydrargyricum**, higany-csapadék; **higéleg**; **oxydum magnesium** v. **magnii**, keserany-éleg, keserföld; **oxydum plumbicum**, óloméleg; **ólom-mész**; **oxydum stibicum**, dárdekéng, piskolc-éleg.

oxyekola, gg. kórt. éles hallás.

oxgala, gg. aludttej.

oxygen, vt. éleny.

oxykrat, gg. ecetesviz.

oxymel, gg. ecetmész, méhsörecet.

oxymeter, gg. savmérő.

oxynitrum, gg. vt. légsav, salitrom-sav.

oxyopsia, gg. éles látás; **oxyphonia**, éles hangúság.

oxyregmia, gg. kórt. zaha, gyomorhév.

oxyrrhedimen, gg. róssaecet.

oxythymia, gg. hirtelen harag.

ozána, gg. kórt. orrbüz; büdös orrfekély.

P.

P., mint római számjegy = 400.

pabulum vitae, lat. gyógyt. élető levegő.

pace, ang. (pesz), lépés; mint hossz-mérték = 2 láb vagy 0,8 mètre.

pace mea, lat. tul. az én békémel; nem bánom.

pacheablephara, gg. t. kórt. a szempillák megcserepedése.

pachismus, gg. testesség; **hizékony-ság**; **pachometer**, vastagságmérő; **pachuntica**, gyógyt. sürítő szerek; **pachyämia**, a vérnek megsűrűdése, sürüvérűség; **pachyblepharon**, **pachyblepharosis**, a szempillák megvastagodása; **pachychoila**, az epe megsűrűdése.

pachydermata, gg. állatt. vastagbőrűek (elefánt, sertés stb.); **pachyämia** = **pachyämia**; **pachymenia**, a hártyák megvastagodása; **pachynitika**, sürítő szerek; **pachyterikus**, sürítő, vastagító, hizlaló; **pachytes**, vastagság, duzmadtság; **pachytympanum**, a füldobhártyának megvastagodása.

pacificalni, lat. békíteni, kibékíteni; kiegyenlíteni; megnyugtani; **pacificatio**, békekötés, békealku; kibékülés; megnyugtató; **pacificator**, békítő; engesztelő, békéltető, közbenjáró; **pacifice**, békével.

packfong, fehér réz.

pacta, lat. szerződések, kötvények, egyezmények; **pacta conventa**, szerződési pontok; **pactum**, szerződés, kötvény, egyezmény; megegyezés; **egyezség**; **kötés**; **p. conjugale**, házassági egyezvény; **p. de retroemendando**, a visszavásárlás joga iránti egyezvény; **p. de retrovendendo**, a visszaeladás joga iránti egyezvény; **p. familiaris**, családi kötés.

pädagog, *gg.* nevelő; **pädagogik**, neveléstan; **pädagogikus**, nevelési, neveléstani; **pädagogium**, növelde, nevelőintézet; **pädanchone**, *kórt.* torokgyík (gyermekeknél); **päderast**, gyermekkedvelő; gyermekfertőző; **päderastia**, gyermekfertőzet; **pädeuterium**, gyermekiskola; **pädeutik**, erénytan, erényre oktatás; **pädiater**, gyermekorvos; **pädiatrik**, gyermekgyógytan; **pädikterus**, sárgaság (gyermeknél); **pädiometer**, gyermekmérő (eszköz).

pädischah, *persz. tul.* királyok ura; császár, nagyur, szultán.

pädobaptismus, *gg.* gyermekkeresztelés; **pädonom**, fölvigyázó a gyermekekre; **pädophil**, gyermekkedvelő; **pädophlebotomia**, gyermek-érvágás; **pädopöia**, gyermeknemzés; **pädstathmium**, gyermekmérő; **pädothyssia**, gyermek(ke)l áldozás; **pädotribia**, gyermekmulatás mestersége; **pädotrophia**, gyermektáplálás.

págát, egyes, bohóc (a tarokkjátékbán).

page, *fr.* (pázs), apród.

pagina, *lat.* lap, oldalpap.

pagoda, bálványkép; bálványtemplom az indusoknál; kis tarka gipszalak, mozgó fejjel; súlymérték drágakövekre és nemes ércekre Madrasban = 3,466 gramme.

pahaw, drágakómérték Borneóban, 4 pahaw tesz egy taelt, és = 39,763 gramme.

pai (többsben: pajok), orosz mérték = 52,48 litre; két pai tesz egy osmint; 1 pai = 2 tsetwerik.

pair, *fr.* (per), országnagy Franciaországban; felsőházi tag.

paladin, *középkori lat.* levante, lovag; vándorlovag.

palais, *fr.* (pále), palota, diszépület.

palankin, (*fr.* palanquin = palánken), (indus) gyaloghintó.

palanque, *fr.* (pálánk), karózat, cölöp-vármű.

paläodoxia, *gg.* óhittiség; **paläographia**, ó írásismeret; a régiek írás-mestersége; **paläolog**, óságtudós, óhítű; **paläologia**, ótan (ellentéte: neologia); régiségtan; *kül.* az ósvilági

ásvány-maradványokról szóló tan; **paläontographia**, az ósvilág leírása, az ósvilági kővé vált maradványok leírása; **paläontologia**, ósvilágisme; óslénytan; **paläophron**, óhittű, ószentes; óérelmű; **paläophytologia**, az ósvilági növények ásványmaradványairól szóló tan; **paläotherien**, ósvilági állatok.

Palästina, az ígélet földje; szentföld.

palästra, *gg.* küzdhely, vívőiskola; **palästrophylax**, a küzdhely fölügyelője.

palatinatus, *középkori lat.* palotagrófság; nádori hivatal; **palatinus**, palotagróf; nádor, nádorispán.

palazzo, *ol.* palota.

Pales, *lat.* pásztor-istennő.

palikárok, nem rendes seregek, önkényes harcosok Görögországban.

pallogia, *gg.* szóismétlés a mondat végén és kezdetén.

palimpsestus, oly pergament, melyre, az előbbi írás letörlése után, újra irtak; beirt kézirat, másodíratos hártya.

palindromus, *gg.* oly vers, mely visszafelé olvasva is ugyanazon értelemmel bír; rákvers, p. o. Roma tibi subito motibus ibit amor.

palingenesis, *gg.* ujraszületés; ujlás, létujulás.

palinodia, *gg.* énekismétlés; visszahuzás, visszavonás.

palissade, *fr.* (páliszád), cövek, cölöp; cölöpszet, cöveket, karózat.

palladium, *gg.* Pallas védképe; véd-eszköz, ótalomszer; **Pallas**, a bölcsesség és a szépművészetek istennője.

palliatio, *lat.* leplezés, palástolás, szépités (hibái); fölületes gyógyítás;

palliativ, *barb.-lat.* leplező, palástoló, színleges; palástolva, leplezve, színleg;

palliativ-szer, leplező szer; halasztó (de nem gyökeresen gyógyító) szer; enyhítő szer; **palliativ-gyógyítás**, mely a kórjelenségek, nem pedig maga a kór ellen intéztetik;

palliatum negotium, álügylet, lényegére nézve tiltott, alakjára nézve megengedett ügylet;

pallium, köpeny; lepel; palást.

pallós, *szldv.* kard.

palma, *lat.* tenyér.

palmarum, *lat.* virágvasárnap.
Palmerston, *ang.* (Pámerszt'n), angol államférfiu.

palmestria, v. **palmistria**, *lat.-gg.* jövendölés a tenyérből.

palmiphalanx, *gg. bt.* ujj-úter.

palmít, pálmabél.

palmos, *gg.* ütés, verés, dobogás.

paloin, keletindiai súlymérték = 34,10 gramme.

palomantia, *gg.* jövendölés pálcákból.

palpabilis, *lat.* kézzelfogható.

palpebra, *lat. bt.* szempilla, szemhéj; **palpebratio**, pislogás.

palpifatio, *lat.* érütés, szivdobogás.

pambiotoma, *gg.* élet-elv.

pampas, *spany.* fátlan síkságok Dél-amerikában.

pampero, hideg déli szél Délamerikában.

pamphlet, *ang. és fr.* (pámmflett), röpirat; gunyirat.

pamplergia, *gg. kórt.* szélütés.

Pan, *gg.* mezei isten, a pásztorok istene.

Panacea, *gg.* a hitrege szerint Aeskulap leánya, a gyógyítás istennője, minden baj gyógyítója; *dtv. ért.* csodaszer, mindent gyógyító szer; **panacea mercurialis** = calomel.

panaricium, körörméreg.

panchresticum, *gg. gyógyt.* minden betegség ellen hasznos gyógyszer; **panchymagoga**, *gg. gyógyt.* rosz nedveket hajtó szer; **pancreas**, *bt.* gyomormirigy, fodormirigy.

pandekták, *gg.* (mindent magában foglaló), Justinian császár alatt Kr. u. 530-ban törvényerőre emelt (római) törvénygyűjtemény; **pandemia**, nemzeti betegség; **pandiculatio**, az izmoknak kitágulása, és ez által okozott rángás az egész testen.

Pandora, *gg.* mindennel megajándékozott; a hitrege szerint igen szép leány, Vulcannak műremeke, kit az istenek mindenike ajándékokkal és bajokkal fölruházott, s a ki az emberi bajok egész seregét egy szelencében elzárva hordozá. Epimetheus a leány szépsége által ingerelve a szelencét fölnyitá, s a bajok összesége onnan kirepülván, a

földön elterjedt, csak a remény maradt a szelencében; innen **Pandora szelencéje**, minden gonosz forrása.

panegyricus, *gg.* dicsérő, magasztaló (beszéd); **panegyrista**, dicszónok, magasztaló író.

panem et circenses, *lat.* kenyeret és szinköri játékokat.

pangloss, *gg.* mindent összevisza beszélő, fecsegő; **panglossia**, fecsegés; **panhellenion**, az új görögök legfőbb államtanácsa; **panhistoria**, mindentudás.

pani félelem, vakrémülés, rögtöni ijedség v. ijedelem.

pankratesia, *gg.* mindenhatóság.

pankreas, *gg. bt.* fodormirigy; **pankreatitis**, fodormirigy-gyulladás; **pankreatoncus**, fodormirigy-daganat.

Pannonia, ó római tartomány, mely a noricum és juliai alpesek, továbbá a Duna és Száva folyók között feküdt; tehát magában foglalta alsó Ausztriának egy részét (Unterwienwald), a dunántuli kerületet, Slavoniát, Horvátország és Karinthia egy részét; *dtv. ért.* Magyarország.

panochia, *gg. kórt.* lágyékdob.

panophobia, *gg.* fölriadás, megriadás; megijedés álomkötben.

panorama, *gg.* tájrajz, tájkép.

panslavismus, *gg.-barb.-lat.* azon törekvés, az elszórt szláv néptörzseket egyesíteni, vagy legalább közös eredetök érzetét bennök ébren tartani.

pansoph, *gg.* mindentudó; **pansophia**, mindentudás; **panspermia**, az ősananyag elterjedéséről szóló tan; **panspermium**, ősananyag.

pantagoga, *gg. gyógyt.* általános hajtószer.

pantálons, *fr.* (pántálon), nadrág, bugyogó.

panthelismus, *gg.* világegyetem-istenítés; azon hit, hogy a világegyetem maga az istenség; **pantheologia**, ezen hitről szóló tan.

pantheon, *gg.* ó Rómában valamennyi istennek szentelt templom; a pápák alatt: a szüz Máriának és minden szenteknek szentelt templom; Párisban az előbbi sz. Genoveva temploma, mely a forradalom alatt s 1814-ig az elhunyt

nagy és híres férfiak dics-csarnokául szolgált; a halhatatlanok temploma.

panthera, *gg.* párduc.

pantograph, *gg. tul.* mindent író v. rajzoló; rajzmásoló-gép; **pantokratia**, minden fölött uralkodás, mindent kormányzás; **pantokrator**, minden fölött uralkodó, mindent kormányzó.

pantomima, *gg. tul.* mindent utánzás; testjáték, mimjáték; némajáték; **pantomimika**, mimjátéktan; némajátéktan; **pantomimikus**, némajátékos; némajátéki; **pantophag**, a ki mindent megeszik, nagyevő; **pantophobia**, mindentől való félés; **pantosopia** = **pan-sopia**.

panurgia, *gg.* ravaszság, fortélyosság.

panus, *lat. kórt.* mirigykelevény v. tályog.

panzootia, *gg.* általános marhavész.

päon, három rövid és egy hosszú tagból álló versláb: — ◡ ◡ ◡; vagy ◡ — ◡ ◡; vagy ◡ ◡ ◡ —; vagy ◡ ◡ ◡ —.

päonia, *gg. nt.* pünkösdi rózsa, bazsal.

papa, *lat.* atya; pápa; **papabilis**, pápaképes.

papagály, *spany. állatt.* csacska szép tollu madár; *átv. ért.* csacska ember.

papaver, *lat. nt.* mák; **papavera-ceae**, *nt.* mákfélék.

papilionaceae, *lat. nt.* pillangós-félék.

papismus, pápistaság.

papocäsaria, *gg.* a pápa beavatkozása a világi fejedelmek jogaiba; **papolatria**, pápaimádás; **papoman**, a ki a pápát tulságosan tiszteli; **papomania**, a pápa tulságos tisztelete.

paquet, *fr.* (páke), nyaláb, kötegcse.

par, *fr.* (pár), által, -ból, -ból; **paramitié** (pár ámityie), barátságból; **parcuriosité** (pár kúriosité), kíváncsiságból; **par dépit** (pár depi), bosszúságból; **par Dieu** (pár diö), istenre! istenemre! **par excellence** (pár ekszelánsz), kiváltképen, főkép; **par exemple** (pár ekszanpl), példának okáért; **par exprès** (pár ekszpré), futár által; **par force** (pár forsz), erővel, erőnek erejével; **par hasard** (pár hászár), eset-

leg, véletlenül, történetesen, történetből; **par malheur** (pár málör), szerencsétlenségre, szerencsétlenül.

para, török és aegyptusi rézpenz; 1 p. = 3 asper; 40 p. = 1 török piaszter; tehát 1 para = 0,333 ujkracár.

parabasis, *gg.* átugrás egyik tárgyról a másikra.

parabola, *gg.* példabeszéd, példázat.

parablepsis, *gg. kórt.* hibás (hamis) látás.

paracentesis, *gg.* sebészi átszurása az altestnek v. mellnek, üres tüvel a rozsz nedvek leszívárogtatása végett.

parachröa, *gg. kórt.* az arcszinek elváltozása; **parachroma**, szincsalódás; **parachronismus**, időszámolási hiba; **parachrosis**, szintelenedés, színvesztés.

paracme, *gg. kórt.* erőfogyás.

paracope, *gg.* örültség.

paracyesis, *gg.* a méhen kívüli terhesség.

parade, *fr.* (párad), pompa, ünnepély; diszünnepély, diszelgés; katonai díszes kivonulás; **paradérozni**, diszellegni, fitogtatni v. mutogatni magát.

paradisus, *gg.* paradicsom, éden.

paradigma, *gg.* példakép, példaszó; **paradigrammatik**, gipsz-alakítás.

paradox, *gg.* tanellenes, tantól eltérő; különös, idegenszerű, föltünő, szokatlan; **paradoxia**, tanelleniség; nézetkülönöcség, különködés; **paradoxon**, különöcs nézet v. vélemény; látszólagos képtelenség.

parafe, *fr.* (páraf), tollvonás, kézvonás; **parafirozni**, kezevonásával megjelölni.

paraffin, *vt.* kőszénből készített világító anyag.

parageusis, *gg. kórt.* szájjiz-romlás; **paraglosse**, nyelv-izsam; **paragoge**, csontferdülés; **paragon**, próbakő, kémlelő; **paragramma**, betűk v. szavak megszámozása.

paragraph, *gg.* szakasz; **paraklet**, vigasztaló, közbenjáró.

parah, keletindiai súlymérték; a gabonánál = 20,33 kilogramme; a rizánál = 12,34 kilogr.; a sónál 26,34 litre.

parakope, *gg.* muld órjöngés (lázaknál); **parakusis**, fülzugás; roszul hal-

lás; paralalia, kórt. hibás beszéd, ért-
hetetlen beszélés; **paralampsis,** fehér
folt a szaruhártyán; **paralipomena,**
kiegészítő iratok; **paralipsis,** szóközi
elhallgatás.

parallaxis, gg. ceill. látköz.

parallel, gg. közégyenes, párhuzam-
os, párvonalos, egyenközü; párhuzam-
osan, párhuzamban, egyenközűleg;
parallela, párhuzam, közégyen; egyen-
közü vonal; **parallelát vonni** = párhuzamot vonni, összehasonlítani; **pa-
rallelepipedum,** hosszudak kocka;
parallelismus, párhuzamosság; vala-
mely irat v. beszéd egyes helyeinek
meg egyezése; **párhangzatosság; paral-
lelogramma,** hosszú négyszög; **pa-
rallelograph,** egyenközü vonasz.

paralogia, gg. tévedés; **kórt.** félre-
beszélés; **paralogismus,** hibás követ-
keztetés.

paralysálni, gg. elbénítani, erejéből
kiforgatni; **paralysis,** szélhűdés, ina-
szakadás, szélütés; **paralyticus,** szél-
hűdt, inaszakadt, szélütött.

parameter, gg. egyenes vonal, mely
a görbe vonalak mérésére használtatik.

paramythien, gg. mulattató elbeszé-
lések, költői elbeszélések Herdertől.

paranóia, gg. eszelősség, esztelenség,
eszevezettség.

paránesis, gg. intés, oktató beszéd.

paranympus, gg. vőfél.

parapegma, gg. napforduló; **nt.**
kunkor; **parapetalum, nt.** pálha.

paraphernum, lat. jegyajándék.

paraphimosis, gg. kórt. makktyu-
daganat.

paraphonia, gg. hibás hangúság,
kellemetlen hang; együtt-énekülés.

paraphrasis, gg. körülírás.

paraphrenitis, gg. kórt. agyékhar-
tya-lob.

paraphronesis, gg. időszaki elmehá-
borodás.

paraphysis, gg. nt. hajtás, sarjadék.

paraplegia, gg. kórt. bénaság, insza-
kadtság, szélhűdés; **parapleuresia,**
oldalszurás, nyilalás, oldalnyilalás, sze-
gezés; **parapleuritis,** mellhártya-lob;
paraplexia, szélütés.

paraplute, fr. (páráplui), esernyő.

parapoplexia, gg. kórt. nyák-szél-
ütés.

parapsis, gg. kórt. érzéktelenség;
pararrhythmus, természet elleni érve-
rés; **pararthrema, pararthroma,**
pararthrosis, ficamodás, mentülés; **pa-
rascentium,** öltöző-szoba (színházak-
ban).

paraselene, gg. holdmás.

parasita, gg. élőski, tányérnyaló;
állatt. oly állatok, melyek más állato-
kon, vagy állatokban élősködnek; élőskö-
diek.

paraskopia, gg. légtüneményma-
gyarzás.

parasol, fr. napernyő.

parasyanche, gg. kórt. torokgyík.
parathymia, gg. kórt. kedély-lehan-
golttság; **paratonia,** tulfeszültség; **pa-
ratoskopia,** jövendőlés a légtünemény-
ekből; **paratrimma,** föltörés, kidör-
gölt seb v. test.

parcella, fr. (parcelle = párszel),
részecke; részöld; birtokrész, birtok-
részlet, telekrészlet.

pardon, fr. (párdon), bocsánat; **par-
donnifrozni,** megbocsátani, megkegyel-
mezni, kegyelmet adni.

parechesis, gg. utánhangzás; hang-
utánzás.

paregoricum, gg. gyógyt. fájdalom-
csillapító, melegítő, puhító és osz-
lató szer.

parektasis, gg. szerfölötti kiterjedés.

paremptosis, gg. a vérkeringés vagy
érítés rögtöni megváltozása.

parencephalis, gg. bt. agyacs; **pa-
rencephalitis,** agyacs-lob.

parenchyma, parenchysis, gg. töl-
telék, szárma; a belek álladéka, mi-
rigyhus.

parentalia, lat. t. temetés, halotti tor.

parentatio, lat. gyászbeszéd, emlék-
beszéd; **parentálni,** gyász- vagy em-
lékbeszédet tartani.

parentthesis, gg. zárjel, rekesz.

parere, ol. szakértői vélemény.

paresis, gg. kórt. szélhűdés.

par et impar, lat. pár és páratlan.

parfum, fr. (párfön), illat, illatszert;

parfumeur (párfümör), illatszerárus.

parhelius, gg. napmás.

pari, v. **alpari**, ol. hasonérték, hasonbecs.

parla, lat. (t. i. vota), szavazat-egyenlőség; egyenlő számú szavazat.

pariah, a hinduk közül kitaszított, mint tisztátalan, került és megvetett személy.

parificalni, barb.-lat. egybehasonlítani.

pari passu, lat. egyenlő lépést (tartani, menni).

parirozni, lat. (parare), engedni, engedelmeskedni; fogadni; elhárítani (a vágást).

Paris, gg. Priamus trójai király fia, ki a Juno, Minerva és Vénus istennők között arra nézve, hogy közülök melyik szebb, főnforgó vitát almadobás által Vénus részére döntötte el, mi által (és Helena elrablása által) a trójai háborúra okot szolgáltatott; innen **Paris almája** = viszály oka, viszázkodás magva; közibök dobta Páris almáját = elhintette közöttök a viszázkodás magvát.

paristhnia, gg. bt. mondola, torokmondola; mondologyuladás.

parisyllabus, lat.-gg. páros tagu.

paritas, lat. egyenlőség, rang egyenlőség.

pariter, lat. hasonlóképen.

park, fr. mulatóerdő, líget, berek; vadaskert; ágyutanya.

párka, lat. a végzet istennője; Klotho, ki az élet szálait fonta (jelen); Lachesis, ki az életfonál hosszát kimérte (jövő); Atropos, ki az élet fonálát elmeteszé (mult).

parket, fr. (parquet = párke), elkülönített hely a törvényszéki teremben; kockás talaj v. padlat, kocka-padolat.

parlament, (lat. parlamentum), országgyűlés; **parlement**, fr. (párl'mán) = parlament; **parlementaire**, (párl-mánter), alkudozó (kül. fegyvernnyugvás és megadás végett); **parliament**, ang. (párliment) = parlament.

parmesan sajt = pármái sajt.

Parnassus, gg. muzsák hegye.

parochia, gg. az anyaegyház környéke; plébánia, fára; papház, paplak; **parochus**, plébános.

parodia, gg. nevetséges v. gnyos

utánzás(a komoly költeményeknek); **parodiázni**, nevetségesen v. gnyosan utánozni.

parola, fr. (parole = párol), szó; becületszó; hadi jelszó.

parómia, gg. közmondások.

paronomasia, gg. szójáték.

paronymum, gg. származék-szó.

paropsis illusoria, gg.-lat. kórt. hibás látás, szemcsalódás; **par. longinqua**, szemcsalódás a távolban; **par. propinqua**, szemcsalódás a közelben.

parotidonens, gg. kórt. fültömirigy-daganat; **parotis**, fültömirigy; **parotitis**, fültömirigy-gyulladás.

paroxysmus, gg. kórt. roham, láz-roham.

parricidium, lat. apagyilkosság.

pars, lat. rész; **pars adversa** és **contraria**, ellenfél; **pars litigans**, pörlekedő fél; **p. succumbens**, vesztő, vesztés fél; **pars vincens**, nyertes fél.

parsimonia, lat. takarékoság.

parterre, fr. (párter), földszin, földszinti hely.

partes, lat. t. részek; **partes aequales**, egyenlő részek; **p. constitutivae**, alkatrészek; **p. genitales**, nemzőrészek; **p. infidelium**, a hitetlenek részei, t. i. a nem keresztények által lakott földrészek; **p. orationis**, beszédrészek.

partialis, lat. rész...; részleges; részrehajló; **partialitas**, részrehajlás, részrehajlóság.

participálni, lat. részesülni, résztvenni, részesnek lenni (valamiben); **participatio**, részesülés, részvevés; **participium**, igenév, részesülő.

particula, lat. részecske, darabocskák; igekötő; **particularis**, részleges; részletes, részleti; **particularismus**, azon tan, hogy az isten kegyelmében csak néhány ember fog részesülni; **particularitasok**, részentességek, részletiségek; **particulariter**, részletesen, részletileg, részént, részleg; **particuller**, fr. (pártikülje), magányzó, magános személy.

partie, fr. (párti), rész, darab; társaság; házasság; séta, kirándulás; játék, játszma (mint a játék bizonyos szaka, p. o. a whist-játékban a játszma-

nak vége van, mihelyt valamelyik fél legalább tizig számított.

partim, *lat.* részenként; részleg, részben.

partisan, *fr.* (pártiszan), pártos, párhív; portyázó, száguldozó, szabad katona.

partitio, *lat.* beszéd-felosztás; **partitura**, zenehang-osztadék.

partner, *ang.* játszótárs, táncárs.

partologia, *lat.-gg.* szülésztan; **parturiunt montes, nascetur ridiculus mus**, szülnek a hegyek s neveltséges eger születik; nagy dolgokat várunk, s neveltséges dolog jön ki belőlök; **partus**, szülés; szülött; **partus abortivus**, idéltlen szülés.

parulis, *gg.* kórt. foghus-daganat.

parusia, *gg.* visszajövetel, Krisztusnak ismételi megjelenése.

parvenu, *fr.* (párvenü), alacsony sorsból fölemelkedett; szerencsefi.

pas, *fr.* (pá), lépés; tánc; tengerszoros; **pas de Calais**, calaisi tengerszoros; **pas de deux** (pá dö dö), kettős tánc.

paschalik, *török*, a basa tartománya, méltósága; basaság.

pasigraphia, *gg.* általánosan használható írás; **pasilalia**, **pasilogia**, általánosan érthető nyelv.

pasquil, *ol.* gunyirat, mocskoló irat, páskillus.

passable, *fr.* (pászábl), meglehető, türhető, középszerű.

passage, *fr.* (pásszász), átjárás, átmenetel; közlekedés; **passagier** (pásszászsír), utas, utazó; **passato**, *ol.* mult; *kül.* mult hónap; **passati templ**, mult idők.

passepoil, *fr.* (pászpoál), szegély; szegélyzsinór.

passio, *lat.* szenvedelem, szenvedély; kedvtelés; Jézus kinszenvedése; **passionatus**, szenvedélyes.

passirozni, *fr.* átmenni (folyón stb.); történni, esni, megésmi.

passiv, *lat.* szenvedő, szenvedőleges; **vesztő**, **passiva**, tartozások, adósságok, terhelő v. tartozó adósságok, adóssági v. tartozási állapot, szenvedő állapot; **passive**, tartozólag; vesztőleg; **szenvedőleg**; **passiv - kereskedés**,

vesztőkereskedés; midőn idegen áru-kért több pénzt adunk ki, mint a megnyit saját áruinkért bevesztünk; **passivitas**, szenvedőlegesség; **passivum**, szenvedő igenem; tartozó állapot, tartozó érték; adósság.

passus, *lat.* lépés; hely (a könyvben); utlevél; szoros ut.

passzolni, *ném.* (passzen), illeni, hozzáállni; (kártyajátékban) nem játszani, várakozni.

pastell, *fr.* szárazfesték, szinkréta, szines rajzón, s az ezzel készített kép.

pastor, *lat.* legeltető, pásztor; *kül.* lelkipásztor, lelkész, pap; **pastoralis**, pásztori, lelkészi, papi; lelkészettan; **pastor fidus animarum fidelium**, hű pásztor a (hívő lelkeknek) hívőknek; **pastor loci**, helybeli lelkész.

patcholy, **patchouly** (pácsuli), **plectranthus graveolens** ujhollandiai v. ausztráliai növényből készített jóillat.

patens, *lat.* (litera patens), nyílt levél; nyiltparancs; kiváltságlevél; szabadalmazó levél, szabadalmazvány; **patentalis**, szabadalmazott.

pater, *lat.* atya, lelki atya; szerzetes-pap (ki misét mondhat); **paterfamilias**, családapa, családfő; **paterna bona**, atyai javak; **paternitas**, atyaság; **pater noster**, mi atyánk; olvasó; olvasóhoz hasonló meritő-gép; **pater patriae**, honatya.

patetico, *ol. zen.* ünnepélyesen, méltósággteljesen.

pathema, *gg.* szenvedés; szenvedelem, szenvedély; **patheticus**, szenvedelmes, szenvedelmes; élénk, erőteljes; **pathogenia**, a betegségek keletkezéséről szóló tan, kóreredettan; **pathogenicus**, betegséget okozó; **pathognomika**, kórismetan; **pathognomikus**, **pathognostikus**, kór(ismeret)tani; **pathographia**, kórleírás; **patholog**, kórismerő, kórtudós; **pathologia**, kórtan; **pathologikus**, kórtani; **pathopatridalgia**, honvágy; **pathopöia**, szenvedély-gerjesztés; **pathos**, szenvedély; fönség, méltóság az előadásban; **ál-pathos** = dagály.

patience, *fr.* (pásziánsz), türelem, türelemjáték; kártya-rakás; **patiens**,

lat. szenvedő; beteg; **patientia**, türelem, béketűrés.

patissier, *fr.* (pátisszié), pástétomsütő.

patois, *fr.* (pátoá), Franciaországban a pórnép nyelve.

patres, *lat.* atyák, egyházi-atyák; szerzetes-atyák.

patria, *lat.* haza, hon; **patria potestas**, atyai hatalom; **patriarcha**, *gg.* ósatya; törzsatya; érsek a keleti egyházban; tiszteletreméltó aggastyán; **patriarchalis**, természetes, egyszerű (életmód).

patricius, *lat.* városi nemes, főpolgár.

patrimonialis, *lat.* atyai földesuri; **patrimonium**, atyai örökség; **patrimonium Petri**, a pápa világi hatalma; a pápa birodalma.

patriota, *gg.* hazafi; **patriotismus**, hazafiság, honszeretet; **patristika**, az egyházatyáinak, az egyházi atyák tanainak ismerete.

patrocinálni, *lat.* ótalmazni, pártfogolni, védelmezni; **patrocinium**, ótalm, pártfogás, védelem; **patronus**, pártfogó, védő; kegyur, védur; **patrona**, védasszony, védanya; **patronatus**, pártfogóság, védség, kegyurság, véduralom.

patrologia, *lat.-gg.* a sz. atyák ismeretének tudománya.

patron, *fr.* (pátrohn), minta, mustra; töltény, töltés, töltéstok; **patronas(che)**, *fr.-ném.* töltéstartó, tokmány.

patronymicum, *gg.* atyai név, vezetéknev.

patrouille, *fr.* (pátrülly), cirkáló ór; órjárat, órszem; **patrouillirozni**, órtjární, cirkální.

patvarista, törvénygyakorló (ügyvédnél, bíró mellett).

paulatim, *lat.* lassanként.

Paulus, *gg.* csekély, kicsiny; Pál; **Paulowitsch**, *or.* Pál fia; **Paulowna**, Pál leánya.

pauper, *lat.* szegény; **pauperies**, szegénység; **pauperismus**, szegénység; elszegényedés; **paupertas**, szegénység; **paupertatis testimonium**, szegénységi bizonyítvány; **paupertatis votum**, szegénység-fogadás; **pauperum advocatus**, szegények ügyvéde.

pausa, *lat.* szünet; szünjel, nyugjel; **pauzálni**, szünetelni.

pauschale, *barb.-lat.* átalány.

pausis, *gg.* szünet, szünés, engedés, alábbhagyás, fogyás, nyugvás.

pávian, *állatt.* afrikai rövid farku, ebfeju majom.

pavillon, *fr.* (pávillohn), kéjlak, kerti ház, nyárilak; melléképület (paloták mellett); hajó-lobogó.

pavimentum, *lat.* talaj, padlat, szoba földje.

pax, *lat.* béke; nyugalom; **pax publica**, közcsend; **pax vobiscum**, béke (legyen) veletek.

paysage, *fr.* (peszázs), táj, tájkép, vidék; tájkép; **paysagist**, tájfestő.

Pazmanium, *magy.-lat.* Pázmán Péter által alapított papnevelő-intézet Bécsben.

p. c., = procent, száztóli.

pech, *ném.* szurok; *dtv. ért.* pechje van, mondják arról, kinek vállalata balul üt ki.

pechyagra, *gg. kórt.* könyök-köszvény.

pectin, *vt.* aludék, növénykocsonya.

pectinit, *állatt.* fésűcsiga-kövület, kövült fésűcsiga.

peck, angol űrmérték = 2 gallon = 9,⁰⁸ litre.

pectorale, *lat. gyógyt.* mellbaj elleni szer; **pectoriloquium**, az aszkórosok beszélése.

pecul, chinai sulymérték = 60,⁴⁸ kilogramme = 120,⁹⁶ vámfont.

peculatus, *lat.* sikkasztás.

peculiaris, *lat.* különös; **peculiaritas**, sajáttság, sajátlagosság, különöség; különös tulajdonság; külön sajáttság; **peculiariter**, különösen, kiváltképen.

peculium, saját vagyon; *kül.* a fiúnak saját szerzeményi vagyona.

pecunia, *lat.* pénz; **pecunia numerata v. parata**, készpénz.

pedale, *lat.* lábitó (orgonában).

pedans, iskola bolondja, vaskalapos, szórszálhasogató, a műszabályokhoz szigoruan ragaszkodó; **pedanteria**, szórszálhasogatás, szigoru ragaszkodás a műszabályokhoz.

pedellus, főiskolai szolgáló.

pedesis, pedethmos, gg. (ér)ütés; (szív)verés.

pedialgia, gg. kórt. talpideg-fájás.

pedilavium, lat. lábmosás.

pedion, gg. talp; lábtalp; **pedion-curalgia** = pedialgia.

pediflo, lat. kórt. nehézkór.

pedometer, lat. lábmérő.

Pedro, spany. = Péter.

Peel (P1), angol államférfiu.

peer, ang. (pír), országnagy Angolországban.

pegae, gg. t. dt. köny-árok.

pegasus, gg. muzsák lova, szárnyas ló. [vizből.]

pegomantia, gg. jövendölés a kute-pelagoskop, gg. tengermélységvizsgáló eszköz; **pelagus, tenger.**

pelagra, gg. kórt. sömörbaj, bőrmohkór.

pelargonium, gg. nt. isztragor.

pèle-mêle, fr. (pel-mel), összevissza, keresztül kasul, átabotában; zagyvalék.

pelidnoma, pelioma, gg. kórt. csipés v. zuzás által okozott folt.

Peloponnesos, gg. Pelops szigete, a mai Morea.

peloria, pelorion, peloron, gg. valamely tagnak rendkívüli nagysága.

peloton, fr. ht. szakasz, csoport.

peluche, fr. (pelüs), kender-bársony.

pelvimeter, lat.-gg. seb. a női medence mérésére szolgáló eszköz, medence-mérték.

pemphigus, pemphix, gg. kórt. csalánláz.

penates, lat. házi istenek.

pence (pensz), l. penny.

penchant, fr. (pánsán), hajlam.

pendant, fr. (pándán), mellékdarab.

pendens, lat. függő; **pendente lite,** a pör folyama alatt.

pendule, fr. (pándül), inga, lógony.

Penelope, gg. Odysseus (Ulysses)-nek hűségéről híres neje.

penetrabilis, lat. áthatható, átható;

penetrabilitas, áthathatóság, átjárhatóság; penetrálni, behatni, áthatni; penetrans, átható, beható.

Penia, gg. szegénység, és annak istennője.

penicillum, lat. ecset, pemecs, pamacs.

peninsula, lat. félsziget.

penis, gg. a férfiu nemzótág, himvessző.

penna, lat. toll, íróttoll; **penicillus, tollkés.**

Pennsylvania, éjszakamerikai állam neve; **pennsylvanial büntető-rendszer, magány-rendszer, melynél fogva a bűnhönc éjjel nappal magánosan elzárva tartatik.**

penny, ang. fillér; többese: **pence (pensz), angol** ezüst és réz aprópénz, körülbelül 4 uj krajcár.

pension, fr. (pánszion), nyugpénz, nyugdíj; évpénz; nevelő- és tápintézet; **pensionálni, nyugalmazni, nyugdíjazni.**

pensiv, fr. (pánsziv), gondolkodó; melázó.

pensum, lat. földadat.

pentachord, gg. öthüros hangszer; **pentadaktulos, gg.** ötujjas; ötujjas hal; **pentadekagon, tizenöt-szög;**

pentaëder, ötalj, ötlap; pentaglotte, öt nyelven irt könyv; kül. a szentírás öt nyelven; pentagon, ötszög; pentagyniae, nt. ötanyás növények; pentameter, ötméretű vers; pentandriae, nt. öthimesek; pentangularis, gg.-lat. ötszögű; pentaphylleae, nt. ötlevelűek;

pentapla, öt nyelven irt szentírás; pentapterisch, állatt. ötröpűek; pentarch, öt személyből álló kormány tagja; pentarchia, az eurpai öt nagyhatalmasság felsősége; pentas, öt, ötös, öt darab; pentaspermisch, nt. ötmagu;

pentastichon, öt sorból álló költemény; pentastylon, öt-oszlopsoros épület; pentasyllabum, öttagu szó; pentateuch, Mózes öt könyve.

pentecoste, gg. ötvenedik nap (husvét után); pünkösöd.

penultimus, lat. utolsó előtti.

penuria, lat. inség.

pepinière, fr. (pepinier), növény-, faiskola; tenyészde.

pepsin, gg. vt. Wasmann és Schwann által gyomorhártya-nyákból készített szer, mely az emésztést elősegíti; **pepsis, emésztés; peptica, gyógyt. emésztőszerek.**

per, lat. által; -n, -on, -en; -ül, -ül; -ból, -ből; **per abusum, visszaélés**

miatt; **per accessum**, hozzájárulás által; **per accidens**, esetleg, véletlenül, történetesen, történetből; **per accord**, megegyezésnek fogva; **per ambages**, tekervényes utakon, álutakon; **per angusta ad augusta**, és **per aspera ad astra**, *tul.* a szorosokon által a magasságokra, és rögös utakon a csillagokhoz; szorult helyzetből föl-emelkedni, magasra jutni, fényre vergődni; **per aversionem**, egyremásra, általában; mind egybetudva; **per capita**, fejenként; **per cassa**, *ol.* készpénzben; **per consequentiam**, következképen; **per Dio!** *ol.* az istenért! **per expressum**, külön futár által; **per fas et nefas**, szabad és tiltott eszköz által; **per gradus**, fokoként; **per inductionem**, következtetés útján; **per interim**, előlegesen, ideiglenesen; **per intervalla**, szünetenként, közel-közzel; **per majora**, szótöbbséggel; **per mandatarium**, megbízott, meghatalmazott által; **per me licet**, miattam szabad, nem bánom; **per mese**, *ol.* hónapon által, hónaponként, egy hónapra; **per mille**, *ol.* ezértől; **per modum**, -val, -vel; -nál, -nél fogva, által; **per obliquum**, tekervényes utakon, álutakon; **per occasionem**, alkalmilag; **per pedes apostolorum**, *tul.* az apostolok lábain; azaz: gyalog mint az apostolok; **per procura**, meghatalmazás útján; **per procuratorem**, meghatalmazott által; **per scrutinium**, (titkos) szavazás által; **per se**, maga által, magában; **per sortem**, sors(huzás) által; **per stirpes**, törzsönként; **per tertium**, harmadik által; **per testamentum**, végrendeletnél fogva; **per turnum**, sorban, főlválva; **per unanimia** (vota), egyhangulag; **per varios casus**, sok visztonagság után; **per viam**, (valaminek) útján.

peractis peragendis, *lat.* véghezvivén a véghezviendőket; **peragálni**, véghezvinni.

percent, *lat.* százalék, száztóli.

perceptibilis, *barb.-lat.* érthető; megfogható, érezhető, észrevehető; hallható, érthető, értelmes; látható; **perceptibilitas**, érthetőség, érezhetőség; megfoghatóság stb.; **perceptio**,

észrevétel; érzelet; bevétel; beszedés; **perceptivitas**, érzelő tehetség; **perceptor**, adószedő; **perceptoratus**, adószedői hivatal; **perciplálni**, érzelni, észlelni, megérteni, föl-, megfogni; bevenni; beszédni.

perch (percs), angol hossz mérték = 16¹/₄ angol láb.

percurrálni, *lat.* átfutni, futva átvassni.

perussio, *lat.* rázkódás, rázkództatás, ütés; csappantás; csappantó; **percutiálni**, megütni.

perdu, *fr.* (perdü), veszett, elveszett.

perduellio, *lat.* fölségsértés, hazárdulás.

pereat! *lat.* vesszen el!

peregrinus, *lat.* idegen.

peremptorie, *lat.* haladék nélkül, haladéktalanul, azonnal, rögtön; eldöntőleg; ügydöntőleg; **peremptorius**, haladékot nem szenvedő, halaszthatlan; eldöntő, ügydöntő.

perennalis, *lat.* örök, örökös, örökké tartó; télen át tartó, kitelelő (növény).

perfectibilis, *lat.* tökélyesíthető, tökéletesíthető; tökélyesbülhető; **perfectibilismus**, azon hit, hogy az ember nem folytonosan a tökéleteség felé halad; **perfectibilitas**, tökéletesíthetőség, tökélyesbülhetőség; **perfectio**, tökély, tökéleteség; **perfectum**, tökéletesen elmúlt idő; **perfectus**, tökéletes; **perficiálni**, *tul.* csinálni; véghezvinni; tökélyesíteni, tökéletesíteni.

perfid, *lat.* hütelen, hitszegő; áruló; **perfide**, hütelenül; hitszegő, áruló módon; **perfidia**, hütelenség, hitszegés, árulás.

perfluxus, *lat. kórt.* hasmenés.

perforatio, *lat.* átfurás, átlukasztatás.

pergamen, *gg.* hártya, szirony.

perhorreálni, *lat.* iszonyodni (-tól, -tól); **perhorrescálni**, (birót v. tanut) részrehajlónak nyilvánítani, s azok eltávolítását kérni.

perialgia, *gg. kórt.* általános fájdalom.

perianthium, *gg. nt.* burok, virághüvely.

periantologia, *gg.* sebkötéstan.

periautologia, *gg.* öndicséret, dicsekedés.

periäresis, *gg. seb.* a fekélyek ki-metszése, körülmetszése; taglevétel.

periblepsis, *gg. körültekintés*; merev tekintet.

pericarditis, *gg. kórt.* szivburok-gyulladás; **pericardium**, *bt.* szivburok, *szívtok*, *szívhártya*, *szívhaló*; **pericarpium**, *nt.* magrejtő.

pericharia, *gg.* elragadó, némelykor halált okozó öröm; elragadtatás; **pericholia**, *kórt.* epebőség; **pericholus**, epekáros; **perichondium**, *bt.* porc-hártya.

periclitälai, *lat.* veszélyezni, veszélyeztetni; **periculosus**, veszélyes, veszedelmes; **periculum**, veszély; **periculum in mora**, a késedelem veszedelmes.

peridesmium, *gg. bt.* szálag-hártya; **peridromis**, az oszlopok és fal közötti folyosó; **periegesis**, körülvezetés (a nevezetességek megmutatása végett); hely- és országleírás; **perieget**, vezető, leíró, magyarázó; **periergia**, mesterkelt, keresett írásmód.

perigäum, *gg. csill.* földközeli.

perigonium, *gg. nt.* lepel, nemrejtő, viram.

perihelium, *gg. csill.* napközeli.

perikardion, *gg. bt.* szívhártya; **perikarditis**, *kórt.* szívhártya-gyulladás; **periklasis**, törés, csonttörés; **perikochlion**, *gép.* csavartok; **perimeter**, környület, kerület; **perimysium**, *bt.* izomhártya.

perimálni, *lat.* megölni, megsemmisíteni, kiirtani.

perinäoccele, *gg. kórt.* bél- v. has-hártya-sérv.

perinäum, *gg. bt.* szeméremgát.

periodos, *gg. körmondat*, *kerekmondat*; időkor, időszak, korszak, korszak; keringési idő; **periodeuten**, vándorló orvosok; **periodice**, koronként, időszakonként; **periodicitas**, forgás, keringés, körülfutás; ideigvalóság, ideigleniség, ideiglenesség; időnkéntiség, időszakonkénti visszatérés, visszafordulás; **periodicus**, időszaki, koronkénti; **periodologia**, körmondattan; **periodus** = **periodos**.

periodynia, *gg. kórt.* váltakozó fájdalom.

periöcl, *gg. t.* a föld azon lakói, kik ugyanazon szélességi kör alatt, de ellenkező pontokon, vagy ellenkező déli vonal alatt laknak.

periope, *gg. körültekintés*; csillagászatorony.

perioptrik, *gg. szétsugárzástan.*

periorama, *gg. körkép.*

periorbita, *gg-lat. bt.* szemgödör-hártya; **periorbititis**, a szemgolyó mögötti gyulladás.

periosteum, *gg. bt.* csonthártya; **periosteites**, csonthártya-lob; **perio-stosis**, csontdaganat.

peripatesis, *gg.* ide s tova járkálás; **peripatetikus**, járkálva oktató, mint Aristoteles; **peripatos**, sétálás, sétahely.

peripetia, *gg.* fordulat, cselekvény-fordulat a színműben.

periphéria, *gg. mt.* körület, körszél, körzet.

periphra-sis, *gg.* körülírás (szóértelmezés).

periphrixis, *gg.* borzadás a hideg miatt.

peripneumonia, *gg. kórt.* tüdőgyulladás.

peripsyxis, fázás, borsos bőr.

periptosis, döntő fordulat (a betegségnél).

peripyema, **peripyetia**, *kórt.* genny-gyűlés a test valamely része körül.

peris, *gg. bt.* méhhüvely.

periscil, *gg.* körárnyékuak, kik árnyékaikat az ég minden tája felé vetik, mi a sarki lakosoknál történik.

periscythismus, *gg.* bőr-lefejtés, nyuzás.

periskopicus üveg = körülmutató üveg.

perispermium, *gg. nt.* bélrejtő; mag-rejtő, magtok, magbőr.

perissologia, *gg.* szóár, szódagály.

peristalticus, *gg.* giliztaalaku.

peristasis, *gg.* körülmény, mibenlét, tartalom (beszédé, iraté).

peristaticus, *gg.* körülményes.

peristole, *gg.* bélmozgás.

peristylum, *gg.* oszlopzat; **perisystole**, érütés-szünet.

peritia, *lat.* jártasság, tapasztaltság;

peritus, *jártas*, tapasztalt; **peritus ar-**

tis, műértő, szakértő; **peritus juris**, törvénytudós.

peritonorrhæxis, *gg.* kórt. hashártya-szakadás; **peritonæum**, *bt.* hashártya, bélhártya; **peritonitis**, *kórt.* hashártyalob.

perizoma, *gg.* öv; sérvkötő.

perjurium, *lat.* hamis esküvés.

permanens, *lat.* állandó, állandós, maradó, tartós.

permeabilis, *lat.* átjárható, áthatható; **permeabilitas**, átjárhatóság, áthatóság; **permeatio**, áthatás, átjárás.

permissio, *lat.* megengedés, engedély, engedelem, szabadjára hagyás; **permissivæ**, engedőleg.

permoveálni, *lat.* rábirni.

permutálni, *lat.* cserélni, fölcserélni; **permutatio**, el-, fölcserélés; cseré.

periculosus, *lat.* ártalmas, veszélyes; **dögleletes**.

pernoctatio, *lat.* éjjelezés.

perodyula, *gg.* kórt. gyomorfájás.

peroma, *gg.* kórt. szélhűdés.

peropodes, *gg.* állatt. csonkálábua.

perorálni, *lat.* szónokolni; **peroratio**, beszéd vége; végszó, végszózát; iskolai szónoklás.

perosis, *gg.* csonkítás, megcsönkítés.

perpendicularis, *lat.* függőleges, függélyes, függirányos; **perpendicularum**, függély, függőleges vonal; lógony.

perpetuum mobile, *lat.* örökmozgony; szüntelen mozgó, önmagától mozgó gép; **perpetuum silentium**, örök hallgatás; az ügyvédnek elmozdítása az ügyködéstől.

perplexitas, *lat.* zavar; bizonytalanság, kétes állapot; szorultság, szorult állapot.

perquisitio, *lat.* (birói) nyomozás, kutatás, vizsgálás.

per risum multum potes cōgnoscere stultum, *lat.* a sok nevetésről lehet megismerni a bolondot.

perscrutatio, *lat.* kifürkészás, kikutatás.

persecutio, *lat.* üldözés; **persecutor**, üldöző; **persequálni**, követni, folytatni; üldözni.

Perseus, *gg.* a hitrege szerint félisten, hős, ki Medusát legyőzte; csillagzat neve.

perseverantia, *lat.* állhatatosság, szilárdság.

persico, *ol.* barackszesz.

persifirozni, *fr.* (persifler = persziflé), gonyolni valakit; gonyt üzni valakivel.

persona, *lat.* személy; **personale**, személyzet; **personalia**, személyes körülmények, személyes viszonyok, személyes nevek, névmások, igék; **personalis**, személyt érdeklő, személyre vonatkozó, személyes, személyi, személybeli, személy...; **personalis præsentia regiae in iudiciis locumtenens**, a királyi személyes jelenlét törvényszékbeli helytartója, röviden: kir. személynök, a kir. tábla és 1848-ig a karok és rendek táblájának elnöke; a sz. kir. városok egy részétől a pörök a személynöki székhez fölebbeztettek, s ezen városok személynöki városoknak nevezettek; **personalitás**, személyiség; személyesség; személy; **personalítások**, személyeskedések, személyes sértések; **personaliter**, személyesen; **personificálni**, személyesíteni; **personificatio**, személyesítés; személyesítés.

perspectiva, *barb.-lat.* távcső; távtan, azon mesterség: a tárgyakat valamely lapon akképen előállítani, hogy a szemnek úgy tűnjenek föl, mintha egymás mögött a távolban állának; távlat, távlátmány; látarány, távlátszat; **madár-perspectiva**, mely a tárgyakat fölülről lefelé nézve tünteti elő.

perspicacitas, *lat.* éles látás, éles belátás; **perspicue**, világosan, tisztán, érthetőn, érthetőleg; **perspicuitas**, átlátszóság; **perspicuus**, világos, tiszta; érthető, értelmes.

perspiratio, *lat.* kigőzölges, kipárolgás.

persuadeálni, *lat.* hitetni, elhitetni, rábeszélni, rábirni, valamire birni.

pertica, 1) *lat.* rúd; villámhárító rúd; 2) olasz hossz mérték = 2,97 mètre; **pertica quadrata** = 6,84 acre.

pertinacitas, *lat.* makactság, nyakasság, megátalkodás.

pertractálni, *lat.* tárgyalni.

perturbatio, *lat.* megzavarás, háborítás; háborodás; *csill.* pályazavar.

pertussis, *lat. kórt. köh-hurut, szá-
márhurut.*

perversus, *lat. kifordított; megfor-
ditott; elforgatott, elcsavart, fonák
(értelem stb.); fölfordult, fonák, rosz
(szokás stb.).*

peso, *ol. teher, tereh, nehézség, suly;*
peso duro, *spanyol piaszter.*

pessimismus, *lat. azon tan v. véle-
mény, hogy a világ egyáltalában rosz;*
roszathivés; pessimista, *roszathívő.*

pestis, **pestilentia**, *lat. dögvész,
döggör, halálvész.*

petallt, *ásvt. mezőpat, térpat.*

petalodes, *gg. levéalaku; viráglevél-
alaku, szíromképű; petalon, petalum,
levél, kül. viráglevél, szírom.*

petarde, *fr. (petárd), petárda, roncsa.*

petechiae, *lat. kórt. patécs, vörös
kúteg, ragadós forrolással egybekötve.*

Peterborough (Pit'rborro), *angol
tábornok; angol város.*

petit, *fr. (pti), apró, csekély, kevés,
kis, kicsiny; apró betű.*

petitio, *lat. kérvény, kérelem; pe-
tition of rights*, *ang. (petis'n of reitsz),
jogok kérelmezése; 1627-ben I. Károly
király által szentesített törvény, mely-
ben a parlament jogai biztosíthatnak;*
petitio principii, *álbizonyítás, midőn
olyasmi hozatik föl bizonyító ok gya-
nánt, a mit épen magát kellene bebizo-
nyítani; elv-belopás? ok-belopás? peti-
tor*, *folyamodó, kérelmező; petitum,
kérelem.*

petrefactum, *gg.-lat. kővé vált test;
kövület; petrificatio*, *kővé válás, kö-
vülés.*

petrillith, *ásvt. mezőpat, térpat.*

petrinus, *gg. katolikus világi pap.*

petrographia, *gg. kőleírás; petro-
leum*, *kőolaj, földolaj; petrologia,
kőtan.*

petroselinum, *nt. petrezselyem.*

Petrowitsch, *orosz, Péter fia.*

Petrus, *gg. finév = szikla; Péter.*

petto, *ol. mell, kebel.*

petulans, *lat. csintalan, pajkos; pe-
tulantia*, *csintalanság, pajkosság.*

peu à peu, *fr. (pó á pó), lassanként.*

pexis, *gg. gyógyt. megalvás, meg-
fagyás.*

pfiff, *ném. fütty; 1/3 messzely; csel,
furfang; pfficus*, *ném.-lat. furfangos.*
phacitis, *gg. kórt. szemlencse-gyu-
ladás.*

Phädra, *gg. Theseus neje, Ariadne
nővére.*

Phaethon, *gg. Apollo fia, ki a nap-
szekerét az égen oly roszul kormányoz-
ta, hogy fölborulván, a földet majdnem
elégette, miért is őt Zeus villámmal
agyonujtotta; magas, könnyű, fedél
nélküli kocsi.*

phagäna, *gg. kórt. éhkör.*

phagedäna, *gg. kórt. (maga körül)
harapózó fekély.*

phakodes, *gg. lencsealaku; lencsé-
ded; kórt. májfoltos, szeplős; phäkops,
a ki májfoltos, szeplős; phakopsis,
májfolt, szeplő; phakoptisane*, *lencse-
főzet, főtt lencse-lé; phakos*, *lencse-
alaku bőrfolt; phakosis*, *sötét folt a
szemben; phakotos*, *lencsealaku kés.*

phalakra, *gg. kopaszság; phalakro-
des*, *kopasz, tarfejű; phalakroma*,
kopasz fej; phalakrosis, *kopaszság,
kopaszulás.*

phaläna, *gg. állatt. éjpile; phalä-
nidae*, *éjlepek.*

phalanstere, *gg.-fr. (fálánszter), kö-
zös lak- és dolgozóház.*

phalanx, *gg. a macedoniai hadse-
regnek 4—8—16 ezer emberből álló
osztálya, mely négyoszögbe sorakozva
rohamának ereje által az útközetet el-
döntötte; zárt négyoszög, zárt sor.*

phallalgia, *gg. kórt. himvesszőfájás;*
phallankylosis, *annak meggörbülése;*
phallitis, *annak daganata (kivül);*
phallocarcinoma, *rák a himvesszőn;*
phallockampsis, *himvessző-görbülés;*
phallocuncus, *himvessződag (belső);*
phalloorrhagia, *vérfolyás a himvessző-
ből; phalloorrhöa*, *ondófolyás; phal-
lus*, *himvessző; nt. szömörccsög.*

phanerogamen, *gg. t. nt. virágos
növények.*

phänigmos, *gg. ingerlőszer az arc
pirosítására.*

phänomen(on), *gg. tünet, tünet,
jelenség; kül. légtünet; phänome-
nogenia*, *tünetmenyképződés, tüne-
ményszármazás; tünetmenykeletkezés;*
phänomenogonologia, *tünetmenytá-*

madástan; **phänomenographia**, tüne-
ményleírás; **phänomenologia**, tüne-
ménytan; **phänomenoskopia**, tüne-
ményvizsgálat.

phantasia, *gg.* képzelő erő, képze-
let, képzelem; **ábránd**; **andalgó** (a zené-
ben); **phantazirozni**, képzelődni, áb-
rándozni; félrebeszélni, eszén kívül
lenni.

phantasma, *gg.* csalkép, rémkép,
rém; **phantasmagoria**, képbüvészet;
phantasmatista, ábrándozó; álomfejtő;
phantasmoskopia, lélek-látás, kísér-
tetlátás.

phantasta, *gg.* képzelő, ábrándozó;
különc; **phantastikon**, képzelő tehet-
ség; **phantastikus**, ábrádos, ábránd-
szerű, képzelő, különcös.

phantom, *gg.* = phantasma.

pharisäus, *zsidó*, *tul.* különválasztott,
különc; képmutató, színeskedő; **phari-
sáismus**, képmutatás, színeskedés.

pharmaceum, *gg.* gyógyszertár;
pharmaceut, gyógyszerész; **pharmaceu-
tikus**, gyógyszerészi; **pharmacites**,
fűszeres bor; **pharmakochemia**, orvosi
vegytan; **pharmakodynamik**, a gyógy-
szerek erejéről szóló tan; **pharmako-
gnosia**, gyógyszer-isme; **pharmako-
lith**, *ásv.* egéerkő; **pharmakologia**,
gyógyszertan; **pharmakon**, gyógy-
szer; varázsszer, varázsszal; **pharma-
kopó(ia)**, gyógyszer-készítés; **phar-
makopola**, gyógyszeráros; **pharma-
koposia**, gyógyszer-ivás, gyógyszerrel
élés; **pharmakotheka**, gyógyszer-szek-
rény, házi gyógyszertár; **pharmako-
triba**, **pharmakotrips**, gyógyszer-
dörzsölő v. törő; **pharmatites**, fűsze-
res bor.

Pharos, *gg.* sziget Alexandria mel-
lett; világító torony.

pharynx, *gg. bt.* garat, az étcső
kezdeté; *átl.* torok, gége, nyeldeklő;
pharyngemphraxis, garat-dugulás;
pharyngeurysma, garat-tágulás; **pha-
ryngitis**, garat-gyik; étcsőlob; **pha-
ryngocele**, garatsérv; **pharyngogra-
phia**, garatleírás; **pharyngolysis**,
garatizom szélhűdés; **pharyngopala-
tínisch**, a garatot és inyt (szájpadlást)
illető; **pharyngoperistole**, garatszű-

kület; **pharyngoplegia**, garatizom-
szélhűdés; **pharyngorrhagia**, garat-
vérfolyás; **pharyngospasmus**, garat-
görcs; **pharyngotomia**, garatmetszés;
pharyngotomus, garatmetesz (kés).

phasis, *gg.* változás; változat, vál-
tozvány; fényváltozás; holdváltozás,
holdnegyed.

phaseolit, *ásv.* borsókö, csepegő
kő neme.

phatne, **phatnion**, *gg. bt.* fogüreg,
fogsejt; **phatnorrhagia**, vérzés a fog
üregéből.

phellandrium aquaticum, *lat. nt.*
vizi bösövény; tavaszi szironták.

phengit, *gg.* üvegkő; holdkő.

phengophobia, *gg. kórt.* fénykerü-
lés, fényiszony.

phengydron, *gg. kórt.* viziszony;
phengydros, víztől féltő.

philadelphia, *gg.* testvérszeretet;
philalethes, igazságszerető; **philale-
thia**, igazságszeretet; **philandria**, (tul-
zott) férfiszereget; **philanthrop**, ember-
szerető, emberbarát; **philanthropia**,
emberszeretet; **philanthropicus**, em-
berszerető, emberbaráti; **philargyria**,
pénz-, *kül.* ezüstszeretet; **philaster**,
philasteria, a csillagok kedvelése;

philantia, önszeretet, önzés; **phile-
mon**, szerető; **Philemon és Baucis**,
kölcsonös szeretet által kitünő házas-
táreak; **philharmonicus**, zenekedvelő;

philhellen, hellenbarát; **philiater**, az
orvosi tudomány kedvelője; **Philippi-
nák**, éjszakkéleti, tiz nagyobb és ezer-
nél több kisebb szigetből álló sziget-
csoport az indiai szigettengeren, a cse-
des és a chinai tenger között; **Phillip-
pos**, finév: lókedvelő; Fülöp; **philo-
blosia**, életkedv, életszeretet; **philo-
doxia**, dicsvágy; **philogyn**, nőbarát,
asszonybarát; a nők kedvelője; **philo-
gynia**, a nők kedvelése; **philoikos**,
házibarát; **philokalia**, a szép szere-
tete; **philolog**, *tul.* szókedvelő; nyelv-
vésztudós, nyelvtudós, nyelvbúvár; **philo-
logia**, nyelvészet, nyelvtudomány,
nyelvbúvárlat; **philomathia**, tanulási
vágy, **philomele**, ének-kedvelő; csa-
logány; **philomusos**, a muzsák barátja,
a szépművészetek, *kül.* a költészet ked-
velője; **philonium**, fájdalomcsillapító

gyógyszer; **philónus**, borkedvelő; **philopádia**, gyermekszeretet; **philopádion**, gyermekbarát; **philopater**, atya-szerető; **philophan**, világosság barátja; **philopheticus**, a természet barátja; természetvizsgáló; **philopinakion**, emlékkönyv; **philoposia**, tivornyakedvelés; **philopsychia**, életkedv; az élet szeretete (gyávaság); **philosomatia**, a test tulságos ápolása; **philosoph**, *tul.* bölcsességbarát; bölcselő, bölcselkedő, bölcs; **philosophálni**, bölcselkedni; **philosophaster**, álbölcs; **philosophema**, bölcsmondat; **philosophia**, *tul.* bölcseségszeretet; bölcselem, bölcsészet, bölcselkedés; bölcsesség; bölcseségtan; **philosophikus**, bölcseségszerető; bölcseségtani; **philostorgia**, szerelmi hajlam; gyöngéd szeretet; szerelmesség; **philotechnia**, művészetkedvelés; **philotechnos**, műbarát; művészetkedvelő; **philoteknia**, gyermekszeretet; **philoteknos**, gyermekbarát; **philotheus**, istenszerető; **philotimia**, becsületszeretés; **philoxenia**, az idegenek szeretete, vendégszeretet.

philtroman, szerelemittas; **philtromania**, szerelmi düh; **philttron**, szerelem-ital.

phimosis, *gg. kórt.* szűkület, dugulás.

phlebarteriodialysis, *gg. kórt.* ütér-daganat; **phlebemphraxis**, vérérékedés; **phlebeurysma**, vérér-tágulás; **phleblon**, vérerecske; **phlebitis**, vérérgyulladás; **phlebodes**, eres; **phlebo-graphia**, érleírás; **phleboïdes**, érnemű; **phlebologia**, értan; **phlebopalia**, a erek mozgása, lüktetése; **phlebo-phthaltomia**, érvágás a szemben; **phleborrhagia**, **phleborrhexis**, vérérpattanás; **phlebotom**, érvágó (eszköz); **phlebotomia**, érvágás; **phlebotomist**, érvágó orvos; **phlebotrauma**, ér-seb.

phledonia, *gg. kórt.* örültség, örjön-gés; **phledonodes**, félrebeszélő.

phlegma, *gg. kórt.* nyálka, takony, turha; hidegvér; **phlegmagoxica**, nyákhajtó, nyákoszlátó szerek; **phlegmaticus**, hidegvérű, lomha; **phlegmatopyra**, nyálkaláz; **phlegmone**, *kórt.* vérdaganat, gyulladás; **phlegmonodes**, gyulladás.

phlogiston, *gg.* tűzanyag; **phlogoidé**, *kórt.* arcpír (forróság miatt); **phlogopyra**, gyuladással; **phlogosis**, gyulladás, lob; **phlox**, *nt.* lángvirág.

phobodipson, *gg. kórt.* viziszony-ebdüh.

Phöbos, *gg.* = Apollo; nap; szódagály; **phöbblepsia**, költési düh, verselő-düh.

phödes, *gg. kórt.* égéshólyagok; **phois**, égéshólyag.

phonetik, *gg.* hangtan; **phonetikus**, hangzó, hangszerű, hangszerinti; **phonica**, hangzástan.

phonognomik, *gg.* hangtan; az ember hangjáról annak belsejére való következtetés; **phonographia**, hangírás; **phonographika**, hangírás-tan.

phönix, *gg.* mesés madár, mely állítólag 500 évig élt, azután saját maga által készített fekhelyen elégvén, hamvaiból új életre kelt; a miért is a ritkaságnak s az öröklétnek jelképe, és némi tűz elleni biztosító-társulat róla vette címét.

phonolith, *gg. ásvt.* csengőkő; **phonometer**, hangmérő; **phonurgia**, vizshangtan.

phorometer, *gg.* teherképesség-mérő.

phoronomia, *gg.* mozgás-mértan.

phosgen, *gg.* fényanyag; **phosgen-gáz**, *vt.* fény-képezte lég; **phosphas calcariae** és **calcicus**, *vt.* vilsavas haméleg, hamag v. hamuzsir; **ph. hydrargyricus** és **hydrargyrosus**, *vt.* vilsavas higéleg; **ph. natrius** v. **sodae**, *vt.* vilsavasszikeny-lugsó; **ph. plumbicus**, vilsavas óloméleg; **phosphate**, *vt.* vilsavas savak; **phosphilos**, világosságkedvelő; **phosphite**, vilacssavas savak; **phosphor**, *tul.* fényhordó; *vt.* viló, vilany (világító kő, légygyló); **photogen**, fényanyag; **photograph**, fényíró, fényképész; **photographia**, fényírás, fényképezés; fényirat, fénykép; **photologia**, fénytan; **photometeor**, világító légtümemények; **photometer**, fénymérő; **photophobia**, fényiszony; **photophobphthalmus**, *kórt.* fényt-kerülő szem; **photopsia**, *kórt.* káprázás a szem előtt; **photoskiaterik**, fény- és árnyéktan; **photoskop**, fényvizsgáló,

fénymérő; **photosphära**, fénykör; **phototechnia**, világítási tan.

phoxos, *gg.* csucsos fej; csucsos fejű ember.

phrasis, *gg.* szólásmód, szójárás; cifra szó, sallang; **phraseologia**, szójárások gyűjteménye.

phrenesia, *gg.* örültség; **phreneticus**, örült, tébolyodott; **phrenismus**, **phrenitiasis**, **phrenitis**, *kórt.* agyvelőgyulladás, agylob; agydüh; **phrenologia**, agyhártyatan; koponyatan.

phricasmus, v. **phricodes**, *gg.* fázás, hideglelés; borsos bőr.

phronesis, *gg.* ész, elme.

phthinodes, *gg.* *kórt.* aszkóros.

phthiriasis, *gg.* *kórt.* tetvesség; **phthiriophagia**, tetüevés.

phthisicus, *gg.* *kórt.* sorvadó, sorvadási; sorvadásban szenvedő; aszkóros; **phthisiologia**, sorvadási betegségekről szóló tan; **phthisiopneumonia**, genyes tüdővész gyuladással; **phthisis**, sorvadás, aszkór; **phthisis abdominalis**, has-sorvadás; **phth. abd. purulenta**, genyes has-sorvadás; **phth. bronchialis**, gógsip-vész; **phth. cariosa**, csontfenétől származó sorvadás; **phth. dyspeptica**, emészthetlenségtől származó sorvadás; **phth. hepatica**, májsorvadás; **phth. laryngea**, gógsorvadás; **phth. liënalis**, lépsorvadás; **phth. oesophagia**, étcsősorvadás; **phth. pharyngea**, garatvész; **phth. psychropotica**, hideg italtól származó tüdővész; **phth. pulmonalis**, tüdővész; **phth. renalis**, vesesorvadás; **phth. trachealis**, gógsip-vész.

phylax, *gg.* őr, vigyázó.

phyllon, *gg.* *nt.* levél; *kül.* csészévelélke, szior.

phyma, *gg.* *kórt.* daganat, *kül.* mirigydaganat.

physa, **physalis**, *gg.* *kórt.* hólyag, vízihólyag.

physagoga, *gg.* *t.* *gyógyt.* szélhajtó szerek; **physagogum**, szélhajtó szer.

physcon, *gg.* *kórt.* potroh.

physconia aquosa, *gg.-lat.* *kórt.* tömlő-vizkór; **ph. biliosa**, epehólyagvizkór; **ph. emphractica**, széldaganat; **ph. hepatica**, májdaganat; **ph.**

renalis, vesedaganat; **ph. splenica**, lép daganat; **ph. uterina**, méhdaganat; **ph. ventriculosa**, gyomordaganat.

physema, **physesis**, *gg.* *kórt.* föl-pöfödés, has-vizkórság.

physiatria, *gg.* a természet gyógyereje, a természet ereje általi gyógyítás.

physika, *gg.* természettan; **physikalís**, természeti, természettani; **physikus**, természetbuvár, természetudós; országos, megyei, városi orvos; **physiogenia**, a természet története; **physiognom**, arc-vizsgáló, arcbuvár; **physiognomia**, arckifejezés; **physiognomika**, arcisme, arcejtan, arculattan; **physiognosia**, természetisme, természetvizsgálás; **physiograph**, természetleirő; **physiographia**, természetrajz, természetleírás; **physiokratia**, a természet ereje, a természet törvényeinek ismerete; **physiokraticus rendszer**, azon államgazdasági rendszer, mely Quesnoy francia orvos elmélete után a földet vagy a föld termékét tekinti a vagyonosodás és jóllét egyedüli forrásul; **physiolog**, az emberi test állati természetének ismerője; élettudós; **physiologia**, élő testek, különösen az emberi testnek természettana; állatok élettana; **physiologicus**, élettani; **physiophilos**, természetbarát; **physioplattika**, természetes alakképződés.

physoncus, *gg.* *kórt.* széldaganat.

phytalia, *gg.* növényzet; **phyteuma**, növény; **phyteusis**, ültetés, vetés; **phyteuterion**, fajscola; **phytobiologia**, növényélettan; **phytochemia**, növény-vegytan; **phytogen**, növényanyag; **phytogeographia**, növény-földleírás, a növényeknek a földön elterjedéséről szóló tan; **phytognomonika**, növényisme; **phytograph**, növényleirő; **phytographia**, növényleírás; **phytismus**, növényélet; **phytolith**, növénykövület; **phytologia**, növénytan; **phytonomia**, növényélettan; **phytonymia**, a növények megnevezése; **phytophag**, növényevő; **phytophysiolgia**, növényélettan; **phytotoxia**, növénybonctan; **phytotypolith**, növénylenyomat köveken; **phytozoon**, növényállat.

pia desideria, *lat.* ájtatos kívánságok (melyek soha sem teljesülnek).

piano, *ol.* gyöngén, szendén.

piaszter, (*spany.* piastra = lap, ezüstlap), 1) **spanyol piaszter** (peso duro), = 20 real = 2 frt. 10 kr.; 2) **olasz piaszter** (scudo) = 10 paoli = 2 frt. 10 kr.; piasztrino = $\frac{1}{4}$ piaszter = $2\frac{1}{2}$ paoli; 3) **török piaszter** (törökül gers, grus) = 40 para = 120 asper = 9 uj-krajcár.

pice, keletindiai sulymérték Madrasban, Suratban; 30 p. = 1 seer.

picol, chinai mázsa; 1 picol = 100 catty à 16 tael = 60,473 kilogramme; Siamban 1 p. = 50 catty, csak hogy itt a catty kétakkora; 1 maláji picol = 100 ottani catty; Banka szigeten 1 picol = 60,333 kilogramme.

pictor, *lat.* képiró; festő.

pié, *spany.* láb = 0,276 mètre; föl-oszlik 12 pulgadora, à 12 lineo.

piëdestal, *fr.* lábazat, talpazat, oszloptalp.

pietas, *lat.* ájtatosság; gyermeki tisztelet, kegyelet; **pietismus**, szenteskedés, áhitatszinlés; **piëtista**, szenteskedő, álbuzgó.

pignoratio, *lat.* zálogolás, elzálogítás; **pignoratio bona**, zálog(os)ban levő javak; **pignus**, zálog.

pilote, *fr.* (pilot), hajókalauz, révkalauz; cölöp, cövek.

pilula, *lat.* labdacsa.

pinakothek, *gg.* képtár, képterem.

Pindar, *gg.* költő neve.

pinte, *fr.* (pent), 1) régi francia folyadékmérték = 0,331313 litre; az új francia pinte épen egy litre; 2) angol pint (peint), mint gabonamérték = $\frac{1}{8}$ gallon; = 0,567 litre; mint folyadékmérték = 0,568 litre; 3) olasz pinta = 1 litre; 4) magyar pint = 2 itce.

pinxit, *lat.* rajzolta.

pionnier, *fr.* (pionier), utász, árkász.

pipa, *spanyol* és portugalli bor- és olajmérték, körülbelül $7\frac{1}{2}$ bécsi akó.

piquant, *fr.* (pikán), fűszeres, csipős (étel); élezett, hegyezett, szurós (írás); csipős, furdaló (szó).

pirata, *gg.* tengeri rabló.

pissoir, *fr.* (pisszoár), vizezőhely.

pittoresque, *fr.* (pittoreszk), festői (vidék, táj).

plum desiderium, *lat.* ájtatos kívánság.

Pius, *lat.* finév = ájtatos.

pivot, *fr.* (pivó), sark; sarkpont.

placatum, *középk. lat.* placard, *fr.* falragasz.

placet, *lat.* tetszik; **placetum regium**, királyi engedelem, királyi tetszvény.

placirozni, *fr.* (placer = plásze), helyezni, elhelyezni; befektetni.

plafond, *fr.* (pláfohn), szobameny-nyezet.

plagiarius, *lat.* gondolat-orv; emberrabló; **plagiator** = plagiarius;

plagiatum, **plagium**, gondolat-orzás.

plaid, *ang.* (pled), a hegyi skótok köpenye, kockás gyapjuszövetből; **plaiding** (pleding), tarka-kockás nagy-kendő.

plaidirozni, *fr.* (pledirozni), a bíróság előtt beszélni; **plaidoyer** (plédoáje), védbeszéd.

plaisanterie, *fr.* (plesánteri), enyelgés, tréfa.

plana successio, *lat.* világos örökösödés.

planconcau, *barb.-lat.* lapos-homoru,

egyik felől lapos, a másik felől homoru;

planconvex, lapos-domboru.

planeta, *gg.* bolygó, bujdosó csillag;

planetarium, bolygólajstrom; a bolygók forgását mutató gép; **planetoid**, kis bolygó; **planetolabium**, bolygómérő, a bolygók vizsgálására szolgáló eszköz.

planiglobium, *barb.-lat.* lapos-gömb,

gömbrajz; **planimeter**, síkmérő; **planimetria**, síkmértan; **planipennia**,

állatt. laposrópüek; **planirostrum**,

állatt. lapos v. széles csőrű madár; **planirozni**, *fr.* egyengetni, rónászni; sí-

mitni; síkitni; **planispharium**, *lat.-gg.*

= planiglobium; **planities**, *lat.* síkság;

rónász, lapály, síkmező, térség.

plántálni, *lat.* ültetni; **plantatio**,

ültetvény.

plantigrada, *barb.-lat. állatt.* talponjárók.

planum, *lat.* tér, térség, síkság; terv,

tervezet, alaprajz; térkép; **planum**

inclinatum, lejtős, meneteles siktér;
planum tabulare, döntvénytár.

planuria, *gg. kórt.* a vizelet elmene-tele szokatlan utakon.

plastika, *gg.* képelés, képlő művészet; **plastikus**, képlő, képlési.

plastograph, *gg.* íráshamisító; **plastographia**, íráshamisítás; hamisított irat; **plastolog**, hazug ember.

platanus, *gg. nt.* boglárfa, plátán.

plateau, *fr.* (plátó), fősík, magas térség.

plate-forme, *fr.* lapos tető; hegyi síkság.

platina, *spany.* érengy; fehér arany.

Plato, görög bölc; **plátói szerelem**, szellemi, nem érzéki, szerelem.

plausibilis, *lat.* elfogadható, meg- lehetős; valószínű.

plebanus, *középk. lat.* plebános, lel- kész.

plebejus, *lat.* közpolgár; **plebiscitum**, népvégzés; **plebokratia**, *lat.-gg.* a pórnép uralkodása; **plebs**, pórnép, köznép.

plein pouvoir, *fr.* (plehn puvoár), teljhatalom.

plejaden, *gg. csill.* fiastyuk, hete- vény.

plenaris, *lat.* teljes, teljesszámú (gyülekezet, ülés stb.); **plenilunium**, holdtölte; **plenipotentiaris**, megha- talmazott; **pleno jure**, teljes joggal; **plenum**, teljes; teljesülés; **plenum dominium**, teljes tulajdon; **plenus venter non studet libenter**, tele has nem tanul örömet, tele hassal nem örö- mest tanul az ember.

pleonasmus, *gg.* szófölösleg.

plethora, *gg. kórt.* nedvbőség, vér- bőség; vérduzzadás; vértolulás.

pleumodes, *gg. kórt.* tüdővésztes tüdőköros.

pleura, *gg. bt.* mellhártya; **pleural- gia**, *kórt.* oldalfájás; **pleuresis**, gyula- dásos oldalnyilalás; **pleuritis**, mellhár- tyalob; **pleurodynia**, oldalnyilalás, oldalszurás, szegezés; **pleuro(peri)- pneumonia**, mellhártya- és tüdőlob; **pleuropyesis**, mellhártya-genyedés; **pleurostosis**, a mellhártya elcson- tulása.

plexus, *lat. bt.* fonat.

plica polonica, *barb.-lat. kórt.* len- gyelfürt.

plombirozni, *fr.* ónnal betömni kül. üres fogat.

plumbago, *lat. ásvt.* irla, rajzla, va- sas szemb.

plumbi cinis, *lat. vt.* ólomhamu, ólomélecs, ólomtajt, ólomvész; **pl. vi- trum**, *ásvt.* ólomfényle, ólomház v. fénymáz.

plumbum, *lat. ásvt.* ólom; **pl. ace- ticum**, *vt.* ecetsavas ólom, óloméleg; **pl. carbonicum**, szénsavas ólom; **pl. chloratum**, halv-ólom, ólomhalvag; **pl. hyperoxydatum**, ólomfö- léleg; **pl. hyperoxydulatum**, ólomfö- lélecs; **pl. iodatum**, ólomiblag; **p. muriati- cum**, sósavas ólom; **pl. nitricum**, lég- savas óloméleg; **pl. phosphoricum**, vilsavas óloméleg; **pl. sulphuricum**, kénsavas óloméleg.

plump, *ném.* esetlen, otromba.

pluralis, *lat.* többes, többes szám; **pluralismus**, közérzület, közszellem; **pluralitas**, többség; **plus**, több; meg; fölösleg; **plus minus**, többé kevésbé, körülbelül; **plusquamperfectum**, rég- mult idő.

Pluto, *gg.* az alvilág és kincsek istene.

pluviale, *barb.-lat.* köpenyalaku, elől nyílt misemondó ruha.

pluviose, *fr.* (plüviosz), esős hónap, a francia forradalmi naptárban január 20-tól február 18-ig.

Plymouth (Plimmös), angol város és kikötő; több éjszakamerikai grófság és város neve.

p. m., = *pieae memoriae*, *lat.* boldog emlékezetű.

pneobiomantia, **pneobiomantik**, **pneobiometria**, *gg. kórt.* tüdőpróba, annak meghatározása, valjon a holt uj- szülött lélekzett-e; **pneuma**, lehelet, lélekzet; füst; levegő; szél; **pneuma- tias**, *kórt.* szűklelekzetű, feladozó; **pneumatika**, légmoztan; szellemtan; **pneumatocele**, *kórt.* légsérv; **pneu- matodes**, libegés, pihegés, zihálás; **pneumatologia**, szellemtan; **pneuma- tomach**, ki a sz. lélek istenségét ta- gadja; **pneumatomachia**, lélektaga- dás; **pneumatophobia**, a kísértetektől

való félelem; **pneumatosis**, *kórt.* szél-daganat; **pneumohydrothorax**, tüdő-mellvízkór; **pneumolithiasis**, tüdőkökór; **pneumometer**, tüdőmérő; **pneumometria**, tüdőmérés; **pneumonalgia**, tüdőfájás; **pneumonapostema**, tüdőfekély; **pneumonemphraxia**, tüdőrekedés; **pneumonia**, mellgyulladás; tüdővész; **pneumonica**, tüdőszerek; **pneumonicus**, a tüdőt illető, tüdő...; **pneumonitis**, tüdőlob, tüdőgyulladás; **pneumonocele**, tüdőszérv; **pneumono-graphia**, tüdőleírás; **pneumonolithiasis**, kőképződés a tüdőben; **pneumonologia**, tüdőtan; **pneumonoparalysis**, tüdőszélhűdés; **pneumonopathia**, tüdőnyavalya; **pneumophthisis**, **pneumonophthōa**, tüdővész; **pneumonopleuritis**, mellgyulladás; **pneumonorrhagia**, tüdő-vérfolyás; **pneumonorrhōa**, vérköpés; **pneumono-scirrhus**, tüdőkeményedés; **pneumono-thorax**, mell-szélkór.

pnigamon, *gg.* kórt. boszorkánynyomás; **pnigma**, fojtó hurut; **pnigmus**, **pnix**, fuladozás; **pnigophobia**, a megfuladástól való félelem; mellgyfk.

poco, *ol. zen.* kissé, kevéssé; **poco allegro**, **forte**, **lento**, **piano**, **poco**, kissé élénken, erősen, lassan, halkán.

podagra, *gg.* kórt. köszvény, láb-köszvény; **podagricus**, köszvényes; **podalgia** = **podagra**; **podarthroca-ce**, lábcukló-baj.

podesta, *ol.* (*lat.* potestas), községi előljáró, városbíró.

podex, *lat.* ület, alfel.

podolatria, *gg.* lábimádás; **podometer**, láb- v. lépésmérő; **podophyl-lon**, *nt.* libatopp.

podoptera, *gg.* állatt. uszó, uszony-lábu madarak; **podorrheuma**, lábcsőz.

poēma, *gg.* költemény.

poena, *lat.* büntetés; **poena arbitralis**, tetszés szerinti büntetés; **p. capitalis**, halálbüntetés; **p. certa**, bizonyos meghatározott büntetés; **p. conventa**, bánatbér; **p. corporis afflictā**, testi büntetés; **poenae aggravatio** v. **exasperatio**, büntetés-súlyosbítás; **p. ecclesiastica**, egyházi büntetés, bűnbánat; **poenalis**, büntető; **poena pecuniaria**, bírság, pénzbüntetés; **p.**

praecclusi, kizárásali büntetés; **p. sanguinis**, *tal.* vérbüntetés, halálbüntetés; **p. temere litigantis**, a konok perlekedő büntetése.

poēsis, *gg.* költemény; költészet; költői tehetség; **poēta**, költő; **poēta-ster**, költőnc, versfaragó, rímfaragó, fűzfa-költő; **poētika**, költészettan; költő-művészet, költészet; **poēticus**, költői, költészeti.

pogonias, *gg.* szakállas nő; **pogoniasis**, női szakál; **pogonologia**, szakáltan.

point, *fr.* (poehn), pont; döfés, ütés; szem (kockán stb.); **point d'appui** (poehn dappüi), támpont; **point de vue** (poehn dö vü), szempont; **point d'honneur** (poehn donnór), becsület-érzés, becsvágy; **point du tout** (poehn dü tu), egyáltalában nem; **pointe**, *fr.* (poehnt), él, gondolat-él, élc-él; **pointeur** (poehntör), irányozó, álgyuiga-zító; kártyarakó.

polaris, *lat.* sark...; sarki, göncös, gönci; **polaris distantia**, valamely helynek távolsága a földszarktól, sarktáv; **polarisálni**, a sark felé irányulni v. irányítani; **polarisatio**, rezgírányítás, sarkítás; göncölítés; rezgíránylás, sarkulás; **polaritas**, a szabadon álló iránytűnek azon tulajdonsága, hogy a sark felé irányul; göncösség, sarkiaság.

polemarch, *gg.* hadfőlégyelő, hadügyi miniszter.

polemia = **tolharc**; **polemika**, *gg.* vitatan, vitászat; vitázás, vitázat; **polemikus**, vitázó; vitászati; **polemizálni**, vitázni, vitatkozni.

polemographia, *gg.* háboru-leírás; **polemographika**, hadleírás; **polemoskop**, hadi-, tábori-távcső; színházi látcső.

polenta, *ol.* kukorica- v. gesztenyeliisztból vajjal és pármái sajttal készített étel.

poleographia, *gg.* város-leírás; **poliater**, városi orvos.

polichinel, *fr.* (polisinel), színházi bohóc.

poliklinika, *gg.* a városi betegek gyógykezelése, a betegek gyógyítása lakhelyeiken; **poliklinikum**, városi kórház.

poliocretes, *gg.* város-ostromló, város-hódító; **poliocretika**, ostromlástan.

poliosis, *gg.* kórt. (a hajak) szürkülése; **poliotes**, szürkéség.

polirozni, *lat.* sikárolni, csiszolni, pallérozni, csiszárolni.

politesse, *fr.* (politesse), finomság, udvariasság.

politia, *gg.* (politeia), állami v. városi rendtartás; rendőrség.

politika, *gg.* országlattan; ország-lási bölcsesség; államügyek; okosság, ildom; **politikaster**, kormányi dolgokat fezegető ember; **politikus**, államférfi; okos, ildomos ember; **politizálni**, államügyekről beszélgetni.

politura, *barb.-lat.* fényesség, sikárlat, simaság.

polizza, *ol.* vám- v. biztosítási jegy.

polka, lengyel tánc.

poll, *ang.* (pól), névjegyzék, szavazatszám; szavazás (választás alkalmával).

pollam (pollemm), indiai suly Madrasban = 84,000 gramme.

pollen, *lat. nt.* virágpór, himpor.

pollutio, *lat.* ondófolás; **pollutio templi**, templom-fertőztetés.

Pollux, l. Kastor és Pollux.

polographia, *gg.* a földszarkok leírása.

polonaise, *fr.* (polonez), lengyel tánc.

polina, orosz ezüstpénz = 80 kr.

poltron, *fr.* (poltrohn), nyulszívű, gyáva ember; szájhős.

poltura = 2/3 ujkrajcár.

polus, *lat.* sark, földszark; gönc; **p. antarcticus**, déli sark; **p. arcticus**, északi sark.

polyadelphia, *gg. t. nt.* sokfalkás növények; **polyadelphus**, *nt.* sokfalkás növény; **polyamia**, vérbőség; **polykanthlech**, soktövisű növény; **polyakustikus**, sokhangu, hangnyomósbitő; **polyandria**, 1) *nt.* sokhimes virágok; sok himszálak; 2) sokférjűség; **polyanthen**, sokrekeszű növények; **polyanthea**, virággyűjtemény; **polyanthemum**, sokvirágú növény; **polyarchia**, sokfejű uralom; **polyautographia**, az írás v. rajzolás sokszorozásának mestersége; **polyblastia**, sokágúság,

termés-bőség; **polyblennia**, *kórt.* nyálkáság; **polychezia**, hasmenés; **polycholia**, sok epe, epesség; **polychordon**, sokhuru hangszer; **polychrest**, igen hasznos; **polychroiti**, a safrány sárgája; **polychromaticus**, sokszínű; **polychromia**, sokszínűség; **polychronicus**, *kórt.* hosszan tartó, sokáig tartó; **polychylla**, tápnedv-bőség; **polychymia**, nedvbőség; **polycyepsia**, többszörös terheség; **polycopria**, hasmenés; **polydacrya**, könnyözön, könnyár; **polydaktylos**, sokujju; **polydipsia**, *kórt.* rendkívüli, természetelleni szomjúság; **polydynamia**, erőteljesség, nagy erő; **polyeder**, polyedron, **polyedrum**, soklap; **polygalaktia**, tej-bőség; **polygamia**, soknejűség; **polyglotte**, soknyelvű; **polyglottia**, soknyelvűség, sok nyelv ismerete; **polygon(on)**, *mt.* sokszög; **polygonia**, hatalmas nemzőőró, nemző-tehetség; **polygonometria**, sokszög-mérés, sokszögtan; **polygramm**, sokoldalú alak; **polygraph**, sokat író; **polygraphia**, sokat írás; **polygynia**, soknejűség; **polyhidria**, *kórt.* nagy izzadás; **polyhistor**, sokat tudó, tudákos; **polyhistoria**, sokat tudás, nagy olvasottság; **polyhymnia** = Polymnia; **polykephalos**, sokfejű; **polytaleus**, hasbeszélő; **polylogia**, bőbeszédűség; **polymathia**, sok tanulás, sokat tudás; **polymeria**, sokanyagúság, sokrészsűség; **polymer**, soklábu vers; mérték a ruha-mértékvételhez; **Polymnia** (polyhymnia), (sokdal, daldús), a komoly dalok muzsája; **polymorph**, sokalakú; **polymorphismus**, sokalakúság; **polynesia**, sok sziget, szigetecsoport a déli tengeren; **polynom**, soktagu; **polynomium**, soktag, soktagzat; **polynom**, soknevű; **polynomymia**, sokneveség; **polyopsis**, *kórt.* kettőzött látás; **polyoptron**, a tárgyat sokszorosan mutató üveg; **polyp**, *állatt.* habarc; *kórt.* husnöves, gomba, pöfeteg; **polypadia**, a gyermekek, sokasága; **polypathia**, sokszoros fájdalom v. betegség; **polypetalon**, *nt.* soklevelű, sokszirmu (növény); **polyphag**, falánk, nagybélű, nagyevő; **polypharmakon**, sokféléből álló, sokszorosan hasznos gyógyszer;

polyphilla, sok iránti szeretet; **polyphon**, sokhangu, sokszavu; **polyphonusmus**, sokhanguság; **polyphor**, bőtermő, termékeny; **polyphyllus**, soklevelű (növényzár); **polypioma**, **polyplotes**, zsirbőség; **polypiria**, tapasztaltság; **polypit**, növényállat-kövület; **polyplasmus**, a rajzolás sokszorozásának mestersége; **polypodium**, *nt.* haraszt-páfrán, pápragy; **polypollum**, (a monopodium ellentéte) szabad árulás; **polyposia**, iszákosság; **polypragmatikus**, sokat foglalkodó; **polyptera**, *állatt.* sokszárnyuak, v. sokuszonyuak; **polyptoton**, ismétlése a szónak változtatott végtaggal; **polypus**, *állatt.* habarc; *kórt.* pöfeteg; **polypus ani**, *állatt.* ösvényke (ázalag); **p. nasalis**, orrgomba; **polysarkia**, husosság; **polyschedia**, hirtelenkedés, elhamarkodás; **polysialra**, nyálbőség; **polyskop**, a tárgyat sokszorozó üveg; **polyso-matia**, potrohosság; **polyspast**, emelő csiga; **polyspermatia**, magbőség; **polystylon**, sokoszlopu épület; **polysyllabon**, soktagu szó; **polysyndeton**, kötsző-halmozás; **polytechnika**, műtan; **polytechnikum**, műegyetem; **polytheismus**, sokistentűség; **polytheista**, sok-istent imádó; **polytheoria**, több elmélet mint gyakorlat; tanultság alkalmazási tehetség, ügyesség nélkül; **polyuresis**, *kórt.* gyakori vizezés.

poma aurantia, *lat. t. nt.* narancsok.

pomaceae, *lat. nt.* almafélék.

pomeridianus, *lat.* délutáni; délután virágzó.

pommade, *fr.* (pomád), hajkenőcs.

pomelog, *gg.* gyümölcs-ismerő; **pomologia**, gyümölcsisme.

Pomona, *lat.* gyümölcsistennő; gyümölcsleírás; kertészeti irat.

pompa, *lat.* fény, disz.

Pompadour, *fr.* (pompádúr), XV. Lajos francia király kéjhölgye; kötőerazény; délamerikai biborpiros madár, evező tollakkal.

pond, hollandi súlymérték = font = 1 kilogramme.

ponderálni, *lat.* mérni; mérlegelni; fontolni, megfontolni, meggondolni; gondolóra venni; **ponderometer**, súly-

mérő; **pondus**, súly, teher; **pondus inutile terrae**, haszontalan földterhe, haszontalan ember.

pongo = orang-utang.

pönitentia, *középk. lat.* bűnbánás, veszékelés; **pönitentiaris**, gyóntató atya.

pons asinorum, *lat. tul.* számarak hidja; segédeszköz tudatlanok számára.

pontifex, *lat.* főpap; **pontifex maximus**, ó római főpap; pápa; **pontificale**, püspöki szertartási könyv; **pontificalia**, egyházi diszruha; **pontificalni**, főpapi misét mondani.

ponton, *fr.* (pohntohn), hajóhid, dereglye; **pontonier** (pohntonie), hidász.

Pontus, *gg.* tenger; **Pontus Euxinus**, Feketetenger.

pony, *ang.* kis ló.

popanc, *ném.* ijesztő.

popa, *orosz*, görög pap.

popina, *lat.* kocma.

popularis, *lat.* népszerű, könnyen érthető; **popularitas**, népszerűség; **populatio**, népesség; **populositas**, sűrű népesség; **populus**, nép; *nt.* nyárfa.

porosus, *gg. ttan.* likacsos; **porositas**, likacsosság.

porphyr, *gg.* biborkő, petyle, gyűrmag; **porphyrisma**, *kórt.* vörheny; **porphyrogenitus**, biborban született, a görög császárok fiainak mellékeve.

porta, *lat.* kapu; kapuszám.

portail, *fr.* (portály), diszkapu.

portálni (valakit), valakihez hajlandónak lenni; **portativ**, hordozható.

porte-épée, *fr.* (portépé), kardbojt;

porte-feuille, *fr.* (portfoly), tárcsa; **porte-manteau** (portmántó), ruhazsák,

köpenyzsák, batu; **portemonnaie** (portmoné), pénztárca.

portentum, *lat.* szörny, szörnyeteg.

porter, erős, barna angol sör.

porteur, *fr.* (portör), vivő, hordozó, elömutató.

porticus, *lat.* oszlop-sikátor, oszlop-csarnok, diszcsarnok.

portier, *fr.* (portier), kapus, ajtónálló.

portio, *lat.* rész, részlet, adag; **p. legitima**, köteleSRész, törvényes osztályrész.

praecantecessor, *lat.* korábbi előd.

praecarius, *lat.* kénybeli; kétes.

praecautio, *lat.* ovakodás, ovatosság.

praecedentia, *lat.* elsőség; korábbi eset; **praecedálni**, megelőzni.

praeceptor, *lat.* oktató, tanító;

praeceptum, parancsolat.

praecipitálni, *lat.* hirtelenkedni, sietni (-val, -vel); elhamarkodni, el-siettetni (valamely dolgot); *vt.* lecsapni, leülepiteni; **praecipitádo**, hirtelenkedve; **praecipitans**, lecsapó, leülepitő szer; **praecipitantia**, hirtelenkedés; **praecipitatum**, *vt.* üledék, ülepedés; **praecipitatio**, hirtelenkedés; leülepités; **praecipitium**, mélység.

praecise, *lat.* szabatosan, meghatározottan; pontban; **praecisio**, szabotosság, pontosság.

praeconzálni, *lat.* dicsérni, magasztalni; püspökké ajánlani.

praecursor, *lat.* előjáró, előfutó; előjel, előjelenség.

praeda, *lat.* ragadmány, martalék, zsákmány; **praedálni**, dúlni, zsákmányolni; meg-, kifosztani; bitangolni, tékozolni.

praedecessor, *lat.* előd.

praedestinatio, *lat.* elővégzet, előrendeltetés, eleve rendeltség, végzet-szerűség; **praedestinálni**, eleve elrendelni.

praedialista, *barb.-lat.* egyházi ne-mes.

praedicálni, *barb.-lat.* egyházi beszédet tartani; szónokolni.

praedicatum, *lat.* birtoknév, család-tónév, előnév; állítvány.

praedictio, *lat.* megővendülés.

praedilectio, *barb.-lat.* előszeretet.

praedisponálni, *lat.* előkészíteni;

praedispositio, kórhajlam.

praedium, *lat.* puszta.

praedominálni, *barb.-lat.* uralkodni, kitűnni, elsőbbséggel birni (valaki fölött).

praecminentia, *lat.* elsőség.

praemio, *barb.-lat.* elővásárlás, elővétel.

praexistentia, *barb.-lat.* előbb lét.

praefatio, *lat.* előbeszéd, előszó.

praefectio, *lat.* fusítás; **praefectus**, előjáró, igazgató, főtiszt; helytartó; kormányzó, parancsnok; nevelő; karvezér.

préférence, *fr.* (préféránsz), első-ség; kártyajáték; **praefereus**, *lat.* sürgetős, előbbvaló; **praeferenter**, előle-gesen; **praeferentia**, elsőbbség; **praeferentialis**, előbbvaló, elsőbbséggel bíró, elsőbbséget igénylő.

praeficiálni, *lat.* (leányt) fusítani.

praefigálni, *lat.* előtenni szóttagot; kitűzni (időt); **praefixo termino**, a kitűzött időben; **praefixum**, előképző, előszóttag.

praegnans, *lat.* terhes; jelenték-teljes, nyomatékos, teljes.

praegustálni, *barb.-lat.* előre meg-izlelni.

praepredicálni, *barb.-lat.* hátrányul szolgáltni, károsítani, kárt v. rövidséget okozni, kárára lenni, ártani; **praepredicatus**, hátrányos, káros, jogsérelmes; **praepredicium**, előítélet, balítélet, balvélemény; **kár**, rövidség, sérelem, jogsérelem; **praepredicia curiae**, a kir. curia előbbi ítéletei.

praepunctura, *barb.-lat.* előfogat.

praeratio, *lat.* életétel, többre becslés; előbbvalóság, elsőbbség; **praeratus**, főpap, egyháznagy.

praerelegatus, *lat.* előhagyomány.

praeliminaris, *barb.-lat.* előleges; **praeliminariák**, előcikkelyek, előzetek.

praeludium, *lat.* előjáték, bevezető játék.

praemature, *lat.* időelőtt, korán; **praematurus**, korán érett, időelőtti; hamarkodó, hirtelenkedő.

praemeditált, eleve átgondolt, eltökélt, szándékos.

praemissák, *uj lat.* előtét, előzet, előzvény; **praemittálni**, előre küldeni, előrebocsátani.

praemium, *lat.* jutalom, jutalék; díj; jutalomdíj; biztosítási díj.

praemoneálni, *lat.* előinteni; meg-kinálni; **praemonitio**, előintés, meg-kinálás.

praemonstráti szerzet, sz. Norbert által 1120-ban alapított szerzet, mely nevét a latin „pratum monstratum“

(az alapítónak az ég által megmutatott rét) szavaktól vette.

praenotatio, *lat.* előjegyzés, följegyzés; **praenotálni**, előjegyezni, följegyezni.

praenumerálni, *lat.* előfizetni; **praenumerans**, előfizető; **praenumeratio**, előfizetés.

praecoccupálni, *lat.* előre elfoglalni; megelőzni, előre kimondani véleményét, irányt adni mások véleményének.

praecipinans, *barb.-lat.* valaki előtt szavazó.

praeparálni, *lat.* megkészíteni; használatra elkészíteni; **praeparandia** (*le institutum*), előkészítő tanoda, képezde; *kül.* mesterképző-intézet; **praeparandus**, előkészülő, előkészítendő; **praeparans**, előkészítő, hozzákészítő; **praeparata**, készítmények, vegykészítmények; **praeparatio**, elkészítés; hozzákészítés.

praeponderálni, *lat.* tulnyomósággal birni; **praeponderantia**, tulnyomóság.

praeponalni, *lat.* elől tenni, elébe, fölébe tenni; **praepositio**, előszócska, előrag, névelő, előjáró, viszonyzó; **praepositura**, prépostság; **praepositus**, előjáró, prépost.

praepostere, *lat.* fonákul, viszásan.

praepotens, *lat.* hatalmasb, tuhatalmu; **praepotentia**, tuhatalom.

praeputium, *lat. őt.* előbőr, makktyu, fityma.

praerequisitum, *lat.* előre való megkívántatóság.

praerogativa, előjog; elsőbbség.

praesagium, *lat.* sejtetem, sejtés, előérzet; előjel, előjelenség, előjelentés. **praescientia**, *lat.* előtudat, tudat.

praescindálni, elvágni; nem érezkedni valamibe, elvonatkozni (-tól, -től).

praescribálni, *lat.* elébe szabni, meghagyni, rendelni; elévülni; **praescriptio**, elévülés.

praesens, *lat.* jelen, jelenlevő; jelenidő.

praesensio, *lat.* előérzet.

praesenta, *barb.-lat.* beadat, beadási idő; kinevező levél; **praesentálni**, bemutatni; beadni; ajánlani (valakit hi-

vatalra); tisztelni; **praesentatio**, bemutatás; ajánlás.

praesentes concludunt, *lat.* a jelenlevők határoznak; **praesentia**, jelenlétel; **praesentibus N. N.**, jelenlévén N. N., vagy N. N. jelenlétében; N. N. előtt.

praeservativum, *lat.* óvszer, óvó-szer, védszer.

praeses, **praesidens**, *lat.* előülő, elnök; **praesidialis**, elnöki; **praesidialni**, előlülni, elnökölni; **praesidium**, elnökség; előlülés; ótalom, védelem; őrizet; erősség.

praestanter, **praestantissime**, *lat.* igen jól, kitünően.

praestatio, *lat.* teljesítés; tartozás, adózás; kiszolgálmány.

praestigiae, *lat.* szemfényvesztés, varázslat; **praestigiator**, szemfényvesztő, bűvész, varázsnok.

praesumálni, *lat.* föltenni, vélelmezni; **praesumtio**, vélelem; képződés, önhittség; **praesumtive**, gyanítólag, hozzávetőleg.

praesupponálni, *barb.-lat.* föltenni; **praesuppositum**, előhit.

praetendálni, *lat.* követelni, igényelni; állítani; **praetendens**, követelő, igénylő; korona-igénylő; **praetensio**, követelés, igény.

praetereálni, *lat.* elmellőzni, elhallgatni; **praeteritio**, mellőzés, elhallgatás.

praeteritum, *lat.* mult; mult idő.

praeter propter, *lat.* mintegy, körülbelül.

praetextus, *lat.* örv, ürügy.

praetitulata dominatio vestra, főncimzett uraságod.

praetor, *lat.* városbiró; **praetorianus**, testőr; **praetura**, városbirói hivatal.

praevalens, erősebb, hatalmasabb; tulnyomó, uralkodó.

praevaricatio, *lat.* kötelességsértés, hivatalos hatalommal visszaélés; özszejátszás az ellenféllel.

praeventálni, *lat.* megelőzni; előleg értesíteni; **praeventiens**, előzékeny, megelőző; **praeventio**, megelőzés; **praeventiv**, megelőző.

praevia admonitio, *lat.* a meg-

intés előrebocsátása után; **praevie**, eleve, előleg, előre; **praevigilantia**, elővigyázat; **praevisio**, előleges vizsgálat után; **praevisio**, előrelátás.

pragma, *gg.* ügylet; **pragmatika**, ügylet-isme, közhasznú tudományok ismerete; **pragmaticus**, ügyismereti, tanulságos, oktató, tanulságos fölvilágosítást nyújtó (történet); okfejtő, fejtegető (történetíró); **pragmatica Sanctio**, *tul.* általánosan érvényes, változhatlan rendelet; *kül.* VI. Károly császár azon rendelete, melynél fogva a trónöröklési jogot leányaira kiterjesztette, mely örökösödési rendet a magyar országgyűlés 1723-ban bizonyos föltételek alatt elfogadván, az ekkép létrejött országlási szerződés szinte **pragmatica sanctio** név alatt az ország alaptörvényévé vált; **pragmatismus**, a történetírás azon módszere, mely az események okai és következményei felől elmélkedik.

prairial, *fr.* (*prerial*), réti munkák hava; a francia forradalmi naptárban május 20-tól június 18-ig; **prairie**, *fr.* (*preri*), rétság, virány; nagy síkság Éjszakamerikában.

pravitas, *lat.* romlottóság, roszaság, gonoszság.

praxis, *gg.* gyakorlat, szokás, tapasztalás.

précédent, *fr.* (*preszedáhn*), például szolgáló megelőző eset.

premier, *fr.* (*premie*), első, fő.

presbyopia, *gg.* messzelátás; **presbyta**, messzelátó.

presbyter, *gg.* legidősbik, templom-
atya; pap.

present fr. (*preszáhn*), ajándék.

presis, *gg. kórt.* gyuladás, lob; da-
ganat.

pressant, sürgős.

pressio, *lat.* nyomás.

pretiosus, *lat.* drága; beces; **pretiosák**, drágaságok, ékszer; **pretium**, érték, becs; ár; díj; **pretium affectionis**, kéjbecs.

Priapus, *gg.* Bacchus és Venus fia, kerti isten; madárijesztő; fajtalan ember; **priapismus**, beteg merevensége

a himvesszőnek; fajtalanság; **priapitis**, a himvessző gyuladása

prima, *lat.* első osztály; első hang; első vífogás; **prima donna**, *ol.* első, legelőkelőbb hölgy; első színésznő; **prima elementa**, *lat.* első elemek; **primaevus**, előkori; **primarius**, *barb.-lat.* első, fő; **prima rudimenta**, *lat.* első elemek; **primas**, első a püspökök között, főérsek, áldornagy; **prima vice**, *lat.* első ízben; **prima vista**, *ol.* első látásra; látra; **primidi**, *fr.* első nap a francia forradalmi naptárban; **primipilus**, előkolompos; **primitia**, *lat.* zsenge, első termés; első mise; **primitiv**, *ös...*; ősi, kezdetleges; eredeti, törzs(szó); **primo**, először; **primogenitura**, elsőszülöttség; **primogenitus**, elsőszülött; **primo intuitu**, **primo obtutu**, első tekintetre, első tekintettel; **primordial**, eredeti, kezdetleges; **primordium**, kezdet, eredet, származás; **primula veris**, *nt.* kükörics, kankalin; **primus**, első; **numerus primus**, törzsszám, maradvány nélkül oszthatatlan szám.

princeps, *lat.* fő, első; fejedelem, herceg.

principalis, *lat.* fő; főnök, gazda; **principaliter**, főképen; **principatus**, főnökség; fejedelemség, heroegség; **principia**, első elemek, elvek; **principiell**, elvi; **principiis obsta**, az első kezdetnek állj ellen, t. i. a kísértéseknek, csábításoknak; **principium**, elv, alapelv, alaptétel; kutfő; kezdet.

prinz, *ném.* (*lat.* princeps), herceg, fejedelem; hercegi, királyfi; **prinzeszin**, hercegnő; herceg leánya, király leánya.

prior, *lat.* előbb; előbbi, előbbvaló; perjel; **a priori**, előleg; **priora**, előbbi dolgok, előbbi események, előiratok, előzetek; **prioratus**, perjelség; **prioritas**, elsőbbség, előbbvalóság; **prior tempore potior jure**, *tul.* előbb az időben előbb a jogban; ki előbb jön, azé az elsőség.

prisma, *gg. mt.* hasáb, szögoszlop, hasang, gerendély.

pristinus, *lat.* régi, korábbi, előbbi; **pristinus status**, előbbi állapot.

prius, *lat.* előbbi, előbbvaló, előtét.

privat, *lat.* magán, magános, külön; titkos; hivatal nélküli, szabad; házi; **privat-audientia**, külön- v. magánkihallgatás; **privat-docens**, magántanító; **privatier** (privátié), magán-személy; **privatim**, magánlag; külön; **privatio**, el-, megvonás, megfosztás; nélkülözés, szükség, fogyatkozás; **privatisálni**, magánosan, hivatal nélkül élni; **privatista**, külön hallgató v. tanítvány; **privative**, magánlag, külön; kirekesztőleg.

privigna, *lat.* mostoha leány; **privignus**, mostoha fiu.

privilegium, *lat.* kiváltság; szabadság.

pro, *lat.* -ért; mellett; **pro aris et focis**, az oltárért és tűzhelyért = az istenért és hazáért; **pro bono publico**, a közjóért; **pro et contra**, mellette és ellene; **pro forma**, színből, színleg, külszinre, tettetésből; **pro libito**, v. **pro lubitu**, tetszés szerint; **pro nunc**, most(anra); **pro patria**, a hazáért; **pro praesenti**, most(anra); **pro primo**, először; elsőben; **pro re nata**, az ügy állásához képest; a körülményekhez képest; **pro secundo**, másodszer; **pro studio et labore**, a fáradtságért és munkáért.

proavia, *lat.* a nagyanya! anyja, ük; **proavus**, a nagyatyja atyja, déd.

proba, *lat.* kísérlet; bizonyíték, bizonyosság, jelenség; *vt.* kémle; **probabilis**, valószínű; hihető; bebizonyítható; **probabilitas**, valószínűség, hihetőség; **probabiliter**, valószínűleg; hihetőleg; **próbálni**, kísérteni, megkísérteni, kísérteni; **probatio**, kísérlet; bizonyítás; **probatum est**, jónak találtatott, jónak tapasztaltatott; **probirstein**, *vt.* kémkő. **probitas**, *lat.* jámborság, becsületesség.

problema, *gg.* kérdemény; föladat; rejtvény; **problematicus**, kérdeményes, kérdéses, kétes; bizonytalan; rejtvényes.

proboscidea, *gg.* állatt. orrmányosok; **proboscis**, orrmány.

procedálni, *lat.* banni, cselekedni (-val, -vel); eljárni; tovább menni v. haladni; **procedura**, eljárás, törvénykezési eljárás.

procent, *lat.* százalék, százától.

proceres, *lat.* főrendek.

processio, *lat.* egyházi járdalat; bucsujárás; ünnepélyes menet.

processus, *lat.* lefolyás, lefolyási rend, sor, folyam, folyamat, menet, menetel; eljárás; pör, jogügy; (szolgabírói) járás; **processualis**, pörbeli; járásbeli.

proclamálni, *lat.* kikiáltani; **proclamatio**, kikiáltás; kikiáltvány, szózat.

proconsul, *lat.* helytartó.

procrastinatio, *lat.* halogatás.

procreatio, *lat.* nemzés; **procreator**, nemző, szülő, atya; **procreatrix**, anya.

procura, *lat.* föl-, meghatalmazás, megbízás; ügyviselés; **procurálni**, szerezni, megszerezni; **procuratio**, gondoskodás, megbízásbani eljárás; meghatalmazás, megbízás; **procuratio abortus**, magzat-elhajtás; **procurator**, tartományi kormányzó az ó rómaiaknál; meghatalmazott, megbízott; ügyvéd; **procurator**, pörtár.

prodigalitas, *lat.* pazarlás, tékozlás, vesztegetés.

prodigiosus, *lat.* csodaszerű, csodás, szörnyű, bámulatos; **prodigium**, csoda.

prodigus, *lat.* pazarló, tékozló, vesztegető.

proditio, *lat.* árulás; **proditior**, áruló.

producálni, *lat.* előmutatni, előadni, fölhozni (bizonyítékot); előállítani (tanut); termelni, természeteni, tenyészteni; gyártani, készíteni; magát hallatni, magát láttatni; **prodncens**, termelő, természető; készítő, gyártó; **productio**, előmutatás; előadás, fölhozás; előállítás; termelés, természetés, tenyészítés; műtermelés, készítés, gyártás; magahallatás, magallátatás; mutatvány; **productiv**, termelő, termő, előállító; **productivitas**, termelékenység; termékenység; **productum**, szülemény, termék, termény, természetmény; gyártmány, készítmény, mű; sokszorozmány.

proëminens, *lat.* kiálló, kiemelkedő, kinyuló, kitünő.

profanálni, *lat.* szentségteleníteni; közzé tenni titkos és szent dolgokat;

profanatio, szentségtelenítés; **profanus**, avatatlan, föl nem szentelt, szentségtelen; világi, nem egyházi.

profectus, *lat.* előmenetel (ismertekben).

proferálni, *lat.* előhozni, fölhozni.

professio, *lat.* vallomás; vallás; szerzetesi fogadalom; foglalkodás, mesteriség, kereset; **professionista**, mesterember, kézműves.

professor, *lat.* tanító, tanár.

proficiálni, *lat.* előmenni, előmenetelt tenni; **proficiat!** javára váljék!

profil, *fr.* arcél; oldalrajz; szelvény, átmetszet rajza.

profit, *fr.* haszon, nyereség; **profitírozni**, nyerni, hasznot huzni (valamiből).

profosz, *ném.* tömlöctartó, porkolób.

profugus, *lat.* szökevény.

profunditas, *lat.* mélység.

profusio, *lat.* fecserlés, vesztegetés;

profusus, szertelen, szerföltti; pazar, pazarló; körülményes, hosszadalmas, terjedelmes.

progeneratio, *lat.* nemzés, ivadék.

prognosis, *gg.* jóslat; **prognostikon**, előjel, jelenség.

programm, *gg.* előrajz.

progređálni, *lat.* haladni, előmenni;

progressio, haladás; haladvány, sorzat; **progressista**, a haladás barátja; **progressiv**, haladó; **progressus**, haladás, előmenetel.

proh dolor! *lat.* fájdalom!

prohibeálni, *lat.* tiltani, eltiltani, tilalmazni; **prohibitio**, tiltás; tilalmazás, tilalom; **prohibitív**, tiltó, tilalmi; **prohibitionista**, a tiltó vámok, tiltó rendszer, tilalmi rendszer barátja (kereskedelmi ügyekben).

projectálni, *lat.* javasolni, tervezni; *mt.* vetni, vetíteni; **projectil**, löveték, löket; **projectio**, *mt.* és *csill.* vetület, vetődés, vetés; **projectum**, javaslat, terv; **projiciálni** = projectálni.

Prokrustes, *gg.* attikai szörnyeteg, kinek egy hosszú és egy rövid ágya levén, alacsony termetű vendégeit a hosszú, magas termetű vendégeit pedig a rövid ágyba fekteté, s amazt addig nyújtá, míg lelkét kiadta, emennek tag-

jaiból pedig annyit vágott el, míg az ágyba fért.

proktos, *gg. bt.* alfel.

prolapsus, *lat. kórt.* előesés, sérv, izsam.

prolegomena, *gg.* előleges figyelmeztetés, előleges gyakorlatok, bevezető tételek; előkészítő tanulmányok.

prolepsis, *gg.* megelőző cáfolat.

proletar, *barb.-lat.* vagyontalan, csak kézi munkája után élő polgár.

prolix, *lat.* hosszasan, hosszadalmasan, terjedelmesen.

prolog, *gg.* előbeszéd, előszó.

prolongálni, *barb.-lat.* halasztani, elhalasztani; meghosszabbítani (fizetési határidőt, váltót); **prolongatio**, hosszabbítás, halasztás.

promemoria, *barb.-lat. tul.* emlékül, emlékeztető; emlékirat.

promenade, *fr.* (prom'nád), séta, sétány.

promesse, *fr.* (promesz), ígérvény.

promiscue, *lat.* elegyítve, keverve, vegyesen.

promissum, *lat.* ígéret; **promissum cadit in debitum**, az ígéret tartozássá válik; **promittálni**, ígérni.

promontorium, *lat.* előhegy, fok.

promotio, *lat.* előmozdítás, előléptetés; **promoveálni**, előmozdítani, előléptetni; tudori rangra emelni.

prompte, *lat.* gyorsan, haladéktalanul, pontosan; **promptitudo**, gyorsaság; készség; pontosság.

promulgálni, *lat.* közzétenni, kihirdetni; **promulgatio**, közzététel, kihirdetés.

pronepos, *lat.* az unoka fia; **proneptis**, az unoka leánya.

pronomen, *lat.* névmás.

pronunciatio, *lat.* kiejtés, kimondás; kifejezés.

prooemium, *gg.* bevezetés, előbeszéd, előszó.

propädeutik, *gg.* előkészítés, előismeret, előkészítő tan v. iskola.

propagálni, *lat.* terjesztetni; **propaganda**, vallást terjesztő intézet Rómában, térítő társulat.

propensio, *lat.* hajlam, hajlandóság, vonzalom, vonzódás, jóindulat.

propheta, *gg.* látnok, jós, jövendölő; **propheta**, jóslat, jövendölés.

prophylakticum, *gg.* gyógyt. óvszer, védszer, háritószert.

propinquitás, *lat.* közelség; rokonság.

proponálni, *lat.* előterjeszteni, javasolni (valamit).

proportio, *lat.* arány; **proportionális**, arányos, aránylagos; egyarányu, egyarányos; **proportionallitas**, arányosság, arányszerűség; **proportionate**, arányosan, aránylagosan, arányszerűen.

propositio, *lat.* előterjesztés, javaslat; tét, tétel.

propria auctoritate, *lat.* önhatalmával, önhatalmulag; **propria laus sordet**, az öndicséret büdös; meggyüldötteti magát, ki maga magát dicséri; **propria manu**, saját kezével, saját kezűleg; **proprie**, sajátképen, tulajdonképen; valódi értelmében; **propriarius**, tulajdonos; földbirtokos; **proprietás**, tulajdon; birtok, jószág; sajátság; **proprio Marte**, saját erejével; **proprio motu**, önimultából.

propugnaculum, *lat.* védfal.

prorogálni, *lat.* elhalasztani; **prorogatio**, meghosszabbítás; elhalasztás; haladék.

prorumpálni, *lat.* előtörni, kirontani.

prosa, *lat.* folyó v. kötetlen beszéd;

prosaicus, folyóbeszédben író; folyóbeszédben irrt; költőiség nélküli, köznap; **prosalista**, folyóbeszédben író.

proscenium, *lat.* előszin.

proscribálni, *lat.* számüzni, számkivetni; **proscriptio**, számkivetés, számüzés.

prosecutio, *lat.* üldözés; folytatás.

proselyta, *gg.* hitehagyott, térthitű.

prosequálni, *lat.* üldözni; folytatni.

Proserpina, *gg.* az alvilág istennője. **Prosit!** *lat.* javára váljék! egészségére!

prosodia, *gg.* hangmérés; hangmérten, mértéktan.

prosopocarcinoma, *gg.* kórt. arcrák.

prosopodia, *gg.* azon költészet, mely az élettelen mint személyt állítja elő, személyesítés.

prospectus, *lat.* kilátás; nézet; rajz, előrajz.

prosperitas, *lat.* boldogság, jólét; süker.

prosternatio, *barb.-lat.* leborulás, térdreborulás.

prosthesis, *gg.* előtoldás (**natus helyett gnatus**, **fulli helyett tetuli**).

prostituálni, *lat.* meggyalázni, becsületétől megfosztani, megbecstelelni, megszeplosítani; magát nevétségessé v. megvetésre méltóvá tenni; **prostitutio**, meggyalázás.

protasis, *gg.* előszak, előrész.

protectio, *lat.* pártfogás; pártfogolás; ótalom, védelem; **protectiv**, védő, véd...; **protector**, pártfogó, védur; **protegálni**, pártfogolni; védelmezni, ótalmazni, védni; **protege**, *fr.* (prote-zse), pártfogolt, védenc.

proteïn, *gg.* vt. fehérynédék, előnye.

protestálni, *lat.* ellenmondani, ellenzeni; tiltakozni; óvást tenni; **protestatio**, ellenmondás, tiltakozás.

Proteus, *gg.* tengeri isten, ki azon tulajdonsággal birt, hogy magára sok alakot ölthetett; *átv. ért.* változékony ember.

protocollum, *gg.* jegyzőkönyv.

proto-medicus, *gg.-lat.* főorvos;

protonotarius, főjegyző; itélőmester; **protonpseudos**, *tul.* az első hazugság; hamis előtétel; **prototyp**, példánykép.

protractio, *lat.* halogatás, huzás-halasztás; késleltetés; haladék, késedelem; **protrahálni**, halogatni, huzni-halasztani, késleltetni.

protuberantia, *lat.* kidudorodás, kinövés.

Provence, *fr.* (Provánsz), tartomány neve.

proventus, *lat.* jövedelem.

proverbium, *lat.* közmondás.

proviant, *lat.-ném.* élelem, élelmiszer, eledég.

providálni, *lat.* ellátni, gondoskodni, intézkedni.

providentia, *lat.* gondviselés, isteni gondviselés; **providentialis**, gondviselészerű.

provincia, *lat.* tartomány; tájék, vidék; **provincialis**, tartományi, vidéki, falusi; szerzetes-rend főnöke; **provincialismus**, tájszó; tájbeszéd, tájszólás, tájéjtés.

provisio, *lat.* ellátás; gondoskodás; intézkedés; szüleség, eleség; alkuszdi, tőzsdij, üzérdij, váltódij; **provisio legis**, a törvény intézkedése; **provisionaliter**, elővigyázatkép; ideiglenesen; gondoskodólag; **provisor**, tisztartó; kormányzó, igazgató; **provisorie**, **provisorio modo** = provisionaliter; **provisorium**, ideiglenes állapot; ideigleneg; **provisorius**, ideigleni, ideiglenes.

provocálni, *lat.* kihíni (viadalra); ingerelni, izgatni, ösztönözni (-ra, -re); hivatkozni; **provocatio**, kihívás; ingerlés; hivatkozás.

proxime, *lat.* legközelebb, a napokban; **proximus**, legközelebbi; felebrát, embertárs; **proximus est sibi quisque**, kiki legközelebb van magához, közelebb az ing a subánál.

prudenter, *lat.* okosan, eszélyesen; **prudencia**, eszély, ildom, okosság.

pruderie, *fr.* (prüderi), álszemérem.

prurigo, **pruritus**, *lat.* viszketés, viszketegség.

prytaneum, *gg.* nyilvános épület Athenben, hol az állam iránt érdemeket szerzett férfiak életfogytiglan eltartottak; Párisban katonai iskola.

psalm, *gg.* zsoltár; **psalmista**, **psalmsomograph**, zsoltár-író; **psalmodia**, zsoltár-éneklés.

psammismus, *gg.* gyógyt. meleg fövenyfürdő; *kórt.* fövenyvizelés.

psammomantia, *gg.* jövendölés a fövenyből.

psammos, *gg.* *kórt.* hügykő.

psellismus, *gg.* dadogás, hebegés.

pseudo, *gg.* ál, hamis, csalékony, csalóka; p. o. **pseudonym**, álnév; **pseudakoe**, **pseudakustik**, a hallérzék csalódása, hamis hallás; **pseudangella**, hamis izenet; **pseudästhesis**, érzés-csalódás; **pseudiatler**, kuruzsoló; **pseudobiographia**, hamis életírás; **pseudochrist**, álkrisztus; **pseudocyesis**, hamis szinlelt terhesség; **pseudodoxia**, hamis vélemény, hamis tan; tévtan; **pseudoepigrapha**, nem az állítólagos szerzőtől eredő iratok; **pseudographum**, valakinek hamisan tulajdonított irat; **pseudolog**, hazug ember; **pseudologia**, hazudozás; **pseudo-**

mant, hamis jós; **pseudomorphom**, beteges képződmény; **pseudomorphosis**, beteges korcs-képződés; **pseudonymus**, álnévü (író); **pseudonymitas**, álnévüség; **pseudopia**, **psendoblepsia**, a látérzék csalódása; **pseudopneumonitis**, látszólagos tüdőgyulladás; **pseudopsia** = pseudopia; **pseudorexia**, hamis étvágy; **pseudosmia**, **pseudosphrasia**, a szagérzék csalódása; **pseudosyphillis**, tetszetes bujasenyv; **pseudothanatis**, tetszhalál; **psuedydropisis**, tetszetes vízkór.

psittacismus, *lat.* papagályoskodás, azon szokás, nem értett szavakat utánsevegni.

psoa, *gg.* *bt.* ágyék- és vesetáj; **psoitis**, *kórt.* ágyékizom-gyulladás.

psora, *gg.* *kórt.* kosz, rüh; **psoriasis**, koszosodás, rühesedés; **psorica**, rüh elleni szerek; **psoricum**, rüh elleni szer; **psoricus**, rühes; **psoromiasma**, a rüh kóranyaga; **psorophthalmia**, szemviszketés, a szempillák gyuladása, szempilla-rüh.

psychagoga, **psychagogica**, *gg.* *gyógyt.* ájulás és tetszhalál elleni szerke; **psychagogia**, életfontartás; **psyché**, lélek; nagy álló öltöző-tűkór; **psychiatler**, lelki orvos; **psychiatria**, lélekgyógytan; **psychicus**, lelki, lelkes; **psychicus betegségek**, lelki betegségek; **psychology**, lélekbúvár, lélekről tanító; **psychologia**, lélektan; **psychomachia**, lelki küzdés, lélekharc; **psychomantia**, lélekidézés; **psychonomia**, a lelki fejlődés törvényeinek tana; **psychonosophia**, a halottak alvása a föltámadásig; **psychopannychiták**, kik a halottak alvását hiszik; **psychosis**, lelkesítés; meglevenítés.

psychrolusia, *gg.* fürdés hidegvizben; **psychrolutron**, hidegfürdő; **psychrometer**, *tan.* hidegmérő, légnedvmérő; **psychrophobia**, a hidegviztől félelem; **psychroposia**, **psychroposis**, hidegviz-ivás; **psychroticus**, a hideg által okozott.

psytika, *gg.* *t.* *gyógyt.* hűvösítő gyógyszerek.

pyllion, *gg.* *nt.* cikszár; bolhautifü, bolhafü.

p. t., = pleno titulo, *lat.* teljes címmel.

ptarmica, *gg. gyógyt.* tüszentőszerek.
pterophorites, *gg. állatt.* tollancok;
pteropoda, *állatt.* röplábuak, uszonylábu (puhányok).

ptosis, *gg.* = prolapsus.

ptyalagoga, *gg. t. gyógyt.* nyálhajtószerek; **ptyalin**, nyálanyag; **ptyalismus**, nyálszívár; **ptysis**, köpés, pökés; **ptysma**, köpés (mint tárgy); **ptysmagoga**, a köpést elősegítő szerek.

pubertas, *lat.* serdült kor.

publica auctoritate, *lat.* fölsőbb jóváhagyással, fölsőbb intézkedés folytán; **publicálni**, kihirdetni, közhírré tenni, közzétenni; **publicandum**, közzeendő; **publicanus**, vámszedő; **publicatio**, kihirdetés; **publice**, nyilván, nyilvánosan; **publicista**, államjogtudós; **publicitas**, nyilvánosság; **publicum**, közönség; hallgatók, nézők; **publicus**, nyilvános, közönséges, köz.

pud, orosz súlymérték = 40 font; 1 font = 409,5174 gramme, és 32 latra v. 96 solotnikra oszlik.

pudenda, *lat. t.* nemzórészek.

puder, *ném.* hajpor.

pudicitia, *lat.* szemérem.

puerilis, *lat.* gyermeki, gyermekes; **pueri puerilia tractant**, a gyermekek gyermekeskednek.

puerpera, *lat.* gyermekágyas.

puff, *ang.* (poff), dicsekedés; hazugság; tréfa, mely hazugsággal van egybekötve, fölültetés.

pulsatilla, *nt.* fekete kükircs; **pulsatio**, *lat.* érlüktetés, érverés, érütés, szivdobogás; **p. pectoralis**, mellkopogtatás; **pulsimeter**, **pulsometer**, érütésmérő; **pulsus**, érütés, érverés; ütér.

pulveres, *lat.* porok.

pulverisálni, *lat.* porrá törni; **pulvis**, por.

punch, *ang.* (poncs), bohóc; angol élclap neve.

puncta deutri, *barb.-lat.* kérdőpontok; **punctatio**, a szerződésnek szervezete, alapvonalai, pontozat; **punctatim**, pontonként; **punctio**, sebészi bőrkés; szurás; **punctirozni**, pontolni, megpontoszni; pettyezni; **puncto**, iránt,

miatt; **puncto debiti**, adósság iránt; **puncto furti**, tolvajság miatt; **punctualis**, pontos; **punctualitas**, pontos-ság; **punctum**, pont; végpont; petty; **punctum litis**, a pör tárgya.

punsch, *ném.* puncs, szeszle.

pupilla, *lat.* szemgolyó, szemteke, szemfény; árva leány; gyámleány; **pupillus**, árva, gyámfiu; **pupillaris securitas**, árva-biztonság.

pure, *lat.* tisztán.

purée, *fr.* (püre), áttört bab, borsó stb.

pure-pute, *lat.* csupáncsak.

purgantia, *lat.* hashajtószerek; **purgatio**, tisztítás; **purgatorium**, tisztító; tisztító tűz; tisztuló hely.

purificálni, *lat.* tisztítani; magát igazolni, kitisztázni v. kimenteni; **purificatio**, tisztulás; tisztítás; igazolás; **purisálui**, tisztázni (tisztára leírni); **purismus**, *barb.-lat.* nyelvtisztaság; nyelvtisztasági buzgalom; nyelvtisztálás; **purista**, nyelvtisztáló; **puritanus**, tisztahitű; **puritas**, tisztaság.

purpura, *lat. állatt.* biborcsiga; *kórt.* patécsos láz.

purulentus, *lat.* genyes; **purulentia**, genyesztő szerek; **pus**, geny.

puseyismus (piuseismus), azon törekvés, az angol egyházat a katolika egyház kebelébe visszavinni.

pusillanimus, *lat.* csüggeteg; **pusillanimitas**, csüggetegség, kiselműség.

pustulae, *lat. kórt.* bőrhólyagok, pör-senések, genyedékek.

putrefactio, *lat.* rothadás; **putriditas**, rothadtság.

putz, *ném.* pipere, disz.

pygmäus, *gg.* törpe.

pyknosis, *gg.* sűrűdés, sűrítés; **pyknofika**, sűrítő szerek.

pyoccele, *gg. kórt.* genyészerv; **pyochezia**, genyfolyás; genyes hasmenés; **pyocystis**, tályog, kelevény, eves fekély v. kelevény, genyiszák, genyfészek, genytömlő; **pyogenesis**, **pyogenia**, genyképződés, evesedés, genygyülés, genyedés, genyesztés; **pyometra**, genyes méhdaganat; **pyophthalmia**, genyes szemgyuladás; **pyophthalmus**, genyszem; **pyoplania**, geny-terjedés; **pyoptysis**, genyköpés; **pyorrhöa**, geny-

nőség; **qualitative**, minőségileg, minőségesen.

quando, *lat.* mikor.

quanti? *lat.* mennyiért? mily áron?

quantitas, mennyiség, mekkoraság; hangmérték, hangtartam; **quantitative**, mennyiségileg; **quantum**, mennyi; mennyiség; **quantum libet v. placet**, a mennyi tetszik; **quantum satis v. sufficit**, a mennyi elegendő.

quarantaine, *fr.* (kárántejn), vesztegődő.

quarré, *fr.* (kárre), négyszög, négyzet.

quart, *lat.* (kvárt), negyedrés, negyedrés; Poroszországban folyadékmérték = 1,145 litre = 1,618 bécsi itce; **quartal**, *barb.-lat.* évnegyed; **quartalliter**, évnegyedenként; **quartana**, *kórt.* negyednapos láz; **quartant**, negyedrésű könyv; **quarte**, *lat.* (kvárt), negyedhang; négy egymásután következő kártya.

quarter, 1) angol sulymérték, a mászának $\frac{1}{4}$ része, tesz 28 angol fontot; 2) angol folyadékmérték = 64 gallon; 3) angol gabonamérték = 2 comb, = 8 bushel; = 2,9078 hectolitre; = 4,7669 alsó ausztriai mérő.

quarteron, *fr.* (kárteron), európai férfitól és terceron nőtől született ember.

quartett, négyes zene, dal.

quartidi, *fr.* (kártidi), a negyedik nap a francia forradalmi naptárban.

quartier, *fr.* (kártie), kvártély, szállás, lakás; városnegyed; kegyelem (a háboruban).

quarto, *lat.* negyedszer; negyedrés.

quasi, *lat.* szinte, mintegy, mintha; állítólagos, látszatos, szinlett, ál, tetetett; **quasi-contractus**, álszerződés, szinlett szerződés; **quasi re bene gesta**, mintha minden jól ment volna.

quassia, *nt.* keserfa.

qua talis, *lat.* mint ilyen.

quaterno, *lat.* négy szám.

quateron, fehér férfiú és mulatnó gyermeke.

quent, *ném.* $\frac{1}{10}$ része a latnak = 1,66 gramme.

querela, *lat.* panasz.

queue, *fr.* (kö), *tul.* fark; tekebot;

tekervényes korbát színházi, vasuti stb. pénztárak előtt a tolokadás megakadályozása végett.

quidam, *lat.* valaki, bizonyos valaki.

quidditas, *barb.-lat.* miség; **quid faciendum?** *lat.* mi teendő; mi tevők legyünk? **quid juris**, a mi jogszerű; **quid juvat aspectus, si non conceditur usus**, *lat.* mit használ látni, ha nem szabad használni; **quid novi?** mi újság? **quid pro quo**, balul értés, balfogás, tévedés; **quidquid agis, prudenter agas, et respice finem**, bármit teszel, okosan tedd és gondold meg a végét.

quiescentia, *lat.* nyugalom; **quiesceni**, nyugtatványozni; nyugalomra lépni, lemondani; **quietantia**, nyugta.

quilibet fortunae suae faber, *lat.* kiki a maga szerencséjének kovácsa; **quilibet praesumitur bonus, donec probetur contrarium**; mindenkiről jót kell föltennünk, míg az ellenkező be nem bizonyittatik.

quinarius, *lat.* ötből álló, ötös, ötszörös.

quinaquina, *spany.* kinahéj.

quindena, *lat.* tizenöt nap.

qui nimium probat, nihil probat, *lat.* a ki sokat bizonyít, semmit sem bizonyít.

qui non habet in aere, luat in corpore, *lat.* kinek vagyona nincs, bűnhődjék testével.

quingagenarius, *lat.* ötven éves, ötvenes években levő.

quingagesima, *lat.* ötvenedik nap husvét előtt; farsang utolsó vasárnapja.

quingularis, *lat.* ötszögletű; **quingulum**, ötszög; **quingentium**, ötév, ötévi időszak.

quintal, 1) francia mázsa = 48,96 kilogramme, vagy 97,9 vámfont; **quintale métrique** = 100 kilogramme; 2) portugalli sulymérték = 4 arroba à 32 libra à 2 marco; 1 libra vagy arratel = 459,1003 gramme; 3) spanyol sulymérték; nagy quintal (quintal macho) = 6 arroba vagy 150 libra à 2 marco; közönséges quintal = 4 arroba vagy 100 libra à 2 marco; 1 libra = 460,133 gramme.

quinte, *lat.* (kvint), ötödhang; öt egymásután következő kártya; **quintero**, *barb.-lat.* ötszám.

quintessentia, *barb.-lat.* legjava, lelege, veleje valaminek.

quintett, *ol.* ötös zene v. ének.

quintidi, *fr.* (kehntidi), ötödik nap a francia forradalmi naptárban.

quintupel-alliance, ötös szövetség; **quintuplum**, ötös, ötszörös.

quinze, *fr.* (kehnz), 15; francia szerezsejáték.

quisque sibi proximus, mindenki legközelebb van magához.

quisque suorum verborum optimus interpres, kiki legjobb magyarázója a maga szavainak.

qui tacet, consentit, *lat.* a ki hallgat, beleegyez.

quitte, *fr.* (kitt), ment, szabad; **quittek vagyunk** = nem tartozunk egymásnak; **quittirozni**, nyugtatványozni; nyugalomba lépni; lemondani.

qui va là? qui vive? *fr.* (kiválá? kivív?) (*tul.* ki megy itt? ki éljen?), ki vagy? ki az?

quocunq̄ue modo, *lat.* bármi módon.

quod cito fit, cito perit (v. male fit), *lat.* a mi hamar készül, hamar elvész; a mi hamar történik, rosszul történik.

quod differtur, non aufertur, *lat.* a mi halad, el nem marad.

quodlibet, *lat.* egyveleg, elegebeleg.

quod licet Jovi, non licet bovi, *lat.* a mi szabad Jupiternek, az nem szabad az ökörnek.

quomodo, *lat.* mimódon; hogyan, miképen.

quondam, *lat.* hajdan, régente, valaha.

quota, *lat.* hányad, hányadrész, jutalék; **quota litis**, rész a pör tárgyából; a pörtárgy hányada.

quot capita, tot sensus, *lat.* a hány fő, annyi értelem, a mennyi élő, annyi itélő; a mennyi ház annyi szokás.

quotidiana febris, *lat.* mindennapi láz.

quotiens, *barb.-lat.* osztat, osztmány, hányados (az osztás által kijött szám).

quo titulo? *lat.* minő joggal?

R.

R., mint római számjegy: 80.

rabatt, *ol.* előre fizetett kamat; leengedés (az árból).

rabbi, *zsidó*, zsidó tanító; zsidó törvénytudós, írástudó; **rabbínismus**, zsidó írás- v. vallástan.

rabies, *lat.* düh; **rabies canina**, ebduh.

rabullista, *lat.* törvénycsavaró.

race, *fr.* (rász), fajta, faj.

radiata, *lat.* állatt. sugárállatok; **radiatio**, sugárzás; kitörlés, kivakarás.

radical, *barb.-lat. vt.* gyök; **radicalis**, gyökeres, meggyökerezett; megrogzött; a gyökerey ujtás barátja; **radicallter**, gyökeresen; **radices**, gyökerek; gyökszavak.

radiometer, *gg.-lat. mt.* fokiv (360 fokra osztott kör); göncmagasságmérő.

radirozni, *lat.-ném.* kivakarni (papírról); beetetni, beszivatni (rézlemezbe).

radius, *lat. mt.* sugár; fél-átmérő.

radix, *lat.* gyök, gyökér; gyökszám; gyökszó; **radix actaeae**, *nt.* farkasölő sisakvirág; békabogyó-takta; **rad. act. racemosae**, *nt.* nadálytó; alacsony pozdor; **r. alcaunae**, veres festő atracélgök; **r. alcaeae**, csillagszörös mályvagyök; **r. alchemillae**, bokálgyökér; karajos bokálgyök, palástfü-gyök; **r. alismatis**, vízi hidőrgyökér; **r. allii**, foghagymagyökér; **r. althaeae**, zilizgyökér; fehér mályvagyökér; **r. anchusae**, festőatracél-gyökér; **r. anch. luteae**, sárga festőatracél-gyökér; **r. angelicae**, *nt.* angyalfü-gyökér; **r. anserinae**, *nt.* libapimpó; karéjos bokál; ökörszem-aranyvirág; komorka; **r. anthorae**, méregölő sisakvirág-gyökér; **r. apii**, zeller(gyökér); **r. aquilegiae**, cámolygyökér; csöngetyűkegyökér; **r. aristolochiae cauae**, üres farkasgegyvirág-, likasir-gyök; **r. ar. creticae**, közönséges likasirgyök; **r. ar. anguicidae**, kigyóölő likasirgyök; **r. armoraciae**, tormagyökér; **r. arnicae**, kappanór-gyökér; **r. aronis**, kontyvirág-gyökér; mocskos- v. sárkánykontyvirág-

gyökér; **r. artemisiae**, ürömgöyökér; **r. asari**, kapotnyakgyökér; **r. asphodeli**, magzating, sárga magzating; **r. astragali**, bóka; baktövis-mézga, tragt; **r. bardanae**, bojtorján, lapu-gyökér; **r. bean albi**, fehér kukuba-gyökér; **r. been rubri**, veres kukuba-gyökér; **r. belladonnae**, maszlagos nadragulya-gyökér; **r. betae**, fehér cékla; **r. bistortae**, tekert cikszár; kigyógyókerü fü; **r. boraginis**, borics, borárgöyökér; **r. britannicae**, vízi lóromgyökér; **r. byroniae**, gönyegyökér; **r. buxi**, puszpáng-, télizöldgyökér; **r. calami**, kálmosgyökér; **r. calcitrapae**, sarkvirág, szarkalábgöyökér; **r. cardopatiæ**, körfény; **r. caricis**, tarackgyökér; **r. caryophyllatae**, szegfűgyökér; **r. cassununar**, vadgyömbér; **r. chelidonii majoris**, gódirgyökér; **r. chinae**, sinagyökér; **r. eichorii**, katáng, mezei katáng, kattankatángkóró-gyökér; **r. colchici**, kikerics, öszikegyökér; **r. curcumae**, sárga v. festőgyömbér, sárga kémgyökér; **r. cyclaminis**, türtzirom, disznókenyér; **r. cynoglossi**, árnögyökér; **r. cyperi esculenti**, palka; földi mogyoró; **r. dauci**, sárgarépa; **r. dentariae**, fogasfű; **r. dictamnii albi**, ezerjófű, kórislevelűfű, szarvasgyökér; **r. doronici**, kenyérbél-cickóró, zergetakör, zergefű, vadkecskefű; **r. ebulli**, földibodza-gyökér; **r. echii**, terjokegyökér; **r. enulae**, örvénygyökér; örvénysertecsek; **r. eryngii**, iringöyökér; **r. farfarae**, szattyú; gyökönke, galambbegy; **r. ficariae**, gódir; ták-ajk; kakasláb-mohar; **r. filicis**, haraszt, páfrán, páprág; **r. filipendulae**, vörös kötörgöyökér; **r. foeniculi**, ánizs v. olasz kapor, édes köménygyökér; **r. fragariae**, szamócagyökér; **r. galan-gae**, galanyagyökér; **r. gentianae albae**, fehér tarnics, szarvas-emreke, kesely derezle; széles levelű bordamag; **r. gentianae rubrae**, sárga tarnics, keserü gyökér, enciána; **r. graminis**, tarackbúza; tarackfű; **r. gratiolae**, szikfű-, anyaméhfü-gyökér; fehér csikorka; **r. hellebori albi**, hunyor, fehér zászpa; békabogyó-takta; **r. hellebori nigri**, fekete zászpa; **r. heracanthae**,

körfény; **r. hermodactyli**, fehér kikerics, öszikegyök; **r. hirundinariae**, gódirgyök; **r. hyoseyani**, beléndek, bolondító csalmatok-gyökér; katikasakvirág, sisakfűgyökér; **r. jalappae**, jalapgyök; **r. ipecacuanhae**, hánytatöyök; **r. iridis florentinae**, florenci nőszírom gyökere; **r. iridis nostratis**, viola-nőszírom gyökere; **r. iridis pseudacori**, sásliliom-gyökér; **r. lapathi acuti**, csucsos erdei sóskagyök; **r. lapathi sanguinei**, vérpivost erdei sóskagyök; **r. levistici**, levestikongyök; **r. liliorum alborum**, fehér liliumgyök; **r. liquiritiae**, higviric, édesgyökér; **r. lobeliae**, porhonrojt-gyök, skárlát-perkátagyök; **r. malvae**, mályvagyök; **r. mandragorae**, altató nadragulya; **r. mecho acannae**, fehér jalapgyök, rabarbaragyök; **r. men**, medvetalp-fű; **r. mezerei**, farkasboroszlán, tetűfű; farkashárs(gyök); **r. morsus diaboli**, csonka gyökérü sikkantyu; **r. napi**, kázórépa; **r. nymphaeae**, nimfagyök; **r. oenanthes**, sáfrángyök; **r. olsnitii**, vadzeller; **r. ononidis**, tövises iglic, ekegát, ökörguzs; **r. oreosellini**, vadpetrezselyem; **r. ostruthii**, csicsókás derely, mesterlapu, zapóca; **r. paeoniae**, bazsál, pünkösdi rózsagyök; ezerjő; **r. palmatae**, csészeszárny, tejhozófű-gyök; **r. petasitidis**, gálga, kalapos szattyú; kákolya; **r. petroselinii**, petrezselyem; **r. peucedani**, kénköves kocsord; **r. phytolaccae**, karmazin-szinbogár-gyök; **r. pimpinellae**, pimpinella-gyök; **r. pimp. italicae**, vérzöke; réti füzény; tekert cikszár, vérfejú csábair; rózsás gerely, vérállatófű; **r. pistolochiae**, faskasgegyvirág, likasir; **r. pneumonanthes**, kornistarnics, kornisfű; **r. polygalae amarae**, keserü csészeszárny; **r. polygalae hungaricae**, magyarországi csészeszárny v. tejhozófű; **r. polyganati**, mezei kőmag; sokbötökü gyöngyvirág; **polypodii**, édes gyökérü páfrán; kóméz, paprag; **r. potentillae**, pimpögyökér; **r. primulae**, tavaszi kankalin, sárga kükörics; **r. ptarmicae**, kenyérbélcickóró; **r. pyrethri**, szappanfű; **r. raphani**, retek, fekete retek; **r. rhabarbari**, rabarbaragyökér; **r. rh.**

monachorum, paraj-lórom; havasi lórom; **r. rubiae**, pirosító buzér; **r. ruscii**, szurós péra, egértövös; csapfű, nyakcsapfű; **r. salep**, kosbornyák; **r. saniculae**, gombornyó; berki zapóca; ötlevelű fogasír; forrasztófű, sérű, tetemtoldó szuhar, tetemoldófű; gégevirág; **r. saponariae**, szappanfűgyökér; **r. sassaparillae**, szárcagyökér; **r. satyrii**, kosbor; **r. saxifragae albae**, kötörgyökér; **r. scillae**, csillagyökér; **r. scorzonerae**, pozdorgyökér; **r. serophulariae**, tákajak; **r. senegae**, csészeszár; **r. serpentariae**, alacsony pozdor; **r. sisari**, mézes bolonyik, édes v. német murok; **r. spigellae**, amerikai bodza-tákajak; orvosi vértó; madárfészek-bibek; **r. symphyti**, nádálytó-folyondár; bűdös gönye, élődi gazillat; **r. taraxaci**, pitypang; **r. thalictri**, virnánegyökér; **r. tordyllii**, konyhakömény-gyök; **r. tormentillae**, timpógyökér; **r. tragopogonis**, kecskedisz, sallangos pozdor; leánykőköröcsin; **r. ulmariae**, szakállas bajnóca, legyező bajnóca; borvirág; **r. urticae**, csalángyökér; **r. valerianae majoris**, római gyökönke; **r. valerianae minoris**, macska-gyökönke, réti fűzény; **r. verbasci**, ökörfark-kóró, királygyertya, gyopárgyök; **r. victorialis longae**, ziliz; **r. violae**, violagyökér; **r. zedoariae**, citvorgyök; **r. zingiberis**, gyömbér.

raffínade, *fr.* (ráfínád), finomítás, tisztálás; cukorfőzés; finomított cukor, finom cukor; **raffinerie** (ráfíneri), cukortisztítás; finomító gyár; esel, fogás; **raffinrozott**, finomított; kitanult ravasz.

ragoút, *fr.* (rágú), fűszeres vagdalt hus.

raison, *fr.* (reszohn), ész; ok; **raisonnabilis**, eszes, okos; illendő, illő, elfogadható; **raisonnrozni**, okoskodni, feleselni.

rája, *arab*, adóköteles keresztény alattvaló Törökországban.

rajah (rádsáh), keletindiai fejedelem.

raketa (*ol.* raggietto), röppentyű.

ramadán v. ramazan, a törökök nagy böjtje.

ramificatio, *barb.-lat.* elágazás.

rancune, *fr.* (ránkühn), titkos gyűlölség.

rand-glossa, *ném.-gg.* széljegyzet.

rang, *fr.* állás; elsőség; rend; sor; **ránzsírozni** (*fr.* ranger = ránzse), rendezni, sorozni, rendbeszedni.

ranunculus, *lat. nt.* szironták.

rapaces, *lat. állatt.* ragadozó madarak.

rapide, *lat.* sebesen, hirtelen.

rapière, *fr.* (rapier), vivószál, vípenge, gömbös penge.

rapport, *fr.* (rápor), jelentés.

raptim, *lat.* sietve, futólág.

raptus, *lat.* hóbort; örülségi roham; rörablás.

rare, *lat.* ritkán; **rarissime**, igen ritkán; **raritas**, ritkaság.

rasirozni, *fr.* (raser), borotválni; borotválkozni; földig lerontani (várat).

rastral, *barb.-lat.* vonalzó.

rata, *lat.* részlet.

ratificálni, *barb.-lat.* jóváhagyni, megerősíteni; **ratificatio**, jóváhagyás, megerősítés; **ratihabeálni** = ratificálni.

ratio, *lat.* ész; ok; számadás.

ration, *fr.* (rászion), étadag; takarmányrészlet.

rationabilis, *barb.-lat.* eszes, okos; észszerű; **rationalis**, okszerű, okszerű, értelmes, észszerű; észleges; vég-szerű, mérszerű; **rationalismus**, észszerű vallás; **rationalista**, észszerű vallást tartó; **rationaliter**, észszerűen, észszerűleg; **okszerűen**, értelmesen; észleg; **ratio sufficiens**, elégséges ok.

rattel, Goában 24 rattel = 1 maund.

rayon, *fr.* (rejohn), sugár; várkörület.

reactio, *barb.-lat.* visszahatás, ellenhatás; **reactionarius**, visszaható, ellenható; ki az előbbi állapotot kívánja visszaállítani; **reactivalni**, visszahe-lyezni hivatalos tevékenységébe; **reagálni**, visszahatni, ellenhatni; **reagens**, ellenható szer.

real, 1) spanyol pénz, $\frac{1}{10}$ része a piasztérnek; 2) portugalli számolópenz = 40 reis.

realis, *barb.-lat.* való, valószerű; do-logbeli, tárgybeli; **real-iskola**, műis-kola, műtanoda; **realisálni**, valósítani,

létesíteni; pénzzé tenni, eladni; **realisatio**, valószínűség, létesítés; **realismus**, azon bölcsészeti tan, hogy a küldölgök más valószínűséggel bírnak, mint érzelmeink előtt föltűnnek; **realista**, ezen tan követője; **realitas**, valószínűség, külvalószínűség; valószínűség; fekvő nagyon, birtok, ingatlan jószág; **realiter**, valószínűséggel, igazán, valóban, valószínűleg.

reambulatio metarum, *lat.* határjárás.

reassumálni, *barb.-lat.* újra fölvenni, tartalmát ismételni, röviden összefoglalva újra előadni.

rebellio, *lat.* lázadás, zendülés, pártütés; **rebellálni**, pártot ütni, föllázadni; **rebellis**, pártütő, lázadó, zendülő.

rébus, *fr.* (rebüsz), *ang.* (ribösz), képtálcány.

rebus sic stantibus, *lat.* a dolgok ily állásban.

recalcitrans, *lat.* ellenszegülő, makacs, konok, nyakas, akaratos.

recalculálni, *lat.* újraszámítani.

recapitulálni, *lat.* röviden összefoglalva újra előadni; **recapitulatio**, összefoglalás, végismétlés, végátnézet.

recedálni, *lat.* visszalépni; hátralepni; elállani.

recens, *lat.* új, friss.

recenseálni, *lat.* bírálni, megbírálni, bírálva ismertetni; **recensens**, bíráló, könyvbíró, műbíró, ismertető; **recensio**, bíráló, könyvbírálat, műbírálat, könyvismertetés, bírálatos ismertetés.

recenter, *lat.* legújabban, nem rég.

recepisse, *lat.* térítvény, vevény.

recept, *barb.-lat.* orvosi rendelet.

receptaculum, *lat.* gyűhely, vízfogóhely; virághüvely; **receptor furum**, orgazda; **receptio**, fölvetel, bevétel, befogadás; **receptivitas**, fogékonyság, befogadóság.

recessus, *lat.* elállás, visszalépés; berekesztő beszéd.

receveur, *fr.* (reszevör), beszédő, adószedő; **receveur général**, főadószedő.

rechange, *fr.* (resáncs), vízváltó; váltásra vagy pótlásra szolgáló eszköz, p. o. kocsikerék; tartalékdolog.

recherche, *fr.* (resers), vizsgálat, buvárlat; nyomozás, vizsgálás, buvárlás.

recidiva, *lat.* kórt. visszaesés, kórismétülés; **recidiválni**, a betegségbe visszaesni.

recepte, *lat. tul.* végy; orvosi rendelet; **receptálni**, bevenni, befogadni; elfogadni; fölvenni.

reciproce, *lat.* viszonzosan, viszonztag; **reciprocitas**, viszonzosság; **reciprocus**, viszonzos.

recitálni, *lat.* elmondani, elő-, fölmondani; **recitando**, *ol.* mondatatosan; **recitatio**, elmondás, fölmondolás; **recitativ**, *fn.* énekbeszéd, zenebeszéd, zenei szaválás; *mn.* mondatos.

reclama, *barb.-lat.* visszakövetelés; **reclamálni**, tudakozódni, visszakíváncsi, visszakövetelni; fölshózálni (valami ellen); **reclamatio**, tudakozódás; visszakövetelés; fölshózálás.

reclinatio, *lat.* visszahajlás.

reclusio, *lat.* elzárás.

recognitio, *lat.* megismerés; megismervény; **recognoscálni**, megismerni; **recognoscirozni**, *ht.* vizsgálni, kémlenni, kémlelődni, szemrevenni; **recognoscirung**, kém szemle, kémjárat.

recollectio, *lat.* gyűjtés; gyűjtőgetés; a gondolatok összeszedése; eszmélés, ráeszmélés.

recolligálni magát, *lat.* magához jönni, gondolatit összeszedni, föleszmélni; megemlékezni.

recomandabilis, *lat.* ajánlatra méltó; **recomandálni**, ajánlani; **recomandatio**, ajánlás, ajánlat; **recomandirt**, ajánlva (levélről).

recomparatio, *lat.* visszaszerzés.

recompensálni, *lat.* kárpótolni, kártalanítani; jutalmazni; **recompensatio**, kárpótlás, kártalanítás; jutalmazás; jutalom; **recompense**, *fr.* (rekohnpáncs), jutalom.

recompletirozni, ismét teljessé tenni; újra kiegészíteni.

reconciliálni, *lat.* megengesztelni, megkérlelni, megbékéltetni; **reconciliatio**, megengesztelés, békéltetés; megengesztelődés.

reconnaissance, *fr.* (rekoneszáncs), háladatosság, hála; megösmérés, méltánylat; háladij.

reconvalescálni, *lat.* föllábbadni, üdülni; **reconvalescens**, lábadozó, üdülő.

reconventio, *lat.* ellenkereset.

recoquálni, *lat.* fölmelegíteni.

recordatio, *lat.* emlékezés.

recreálni, *lat.* ujrateremteni; fölfrissíteni, fölélesztteni, fölüditni, megújítani, gyönyörködtetni; kipihenni v. kinyugodni magát, új erőt venni, megújulni, megvidulni; gyönyörködni, kedvét találni valamiben; **recreatio**, gyönyörködtetés; gyönyörködés; gyönyör, kedvtelés, élvezmény; ki-, megpihenés, megnyugvás, megújulás, fölüdülés; iskolai szünnap.

recriminatio, *barb.-lat.* viszonzád.

recrudescencia, *lat. gyógyt.* a betegségnek ismét rosszabbra fordulása.

rectangularis, *barb.-lat.* derékszögű; egyenszögű; **rectangulum**, egyenszög; **rectascensio**, *csill.* egyenes emelkedés; **recte**, *lat.* jól, helyesen; épen, egészen; **rectificabilis**, *barb.-lat.* egyenesíthető, kiegyenezhető; **rectificálni**, meg-, kiigazítani, helyreigazítani; egyenesíteni, kiegyenezni (görbe vonalt); **rectificatio**, igazítás, helyreigazítás, megigazítás; **rectilineum**, egyenes vonalú alak.

rectitis, *lat. kórt.* végbélgyulladás.

recto (follo), *lat.* a levél első lapján.

rector, *lat.* igazgató; mester.

rectum (intestinum), *lat. bt.* végbél.

recueil, *fr.* (reköly), gyűjtemény.

recul, *fr.* (rekül), *ht.* a lövegnek visszafutása, hátrálása.

recuperálni, *lat.* visszafoglalni, visszanyerni, visszakapni.

recurrálni, *lat. tul.* visszafutni; folyamodni, járulni valakihez; **recurrens**, folyamodó; **recurrens series**, visszamenő sor; **recursus**, visszafutás; visszamenés, hátrálás; viszkeroset; folyamodás (végzés elleni jogorvoslat); folyamodvány, kérelemlevél.

recusálni, *lat.* elutasítani, el nem fogadni, magától elhárítani, megtagadni; **recusatio**, elhárítás, el nem fogadás, elvetés; **r. iudicis**, a bíró elvetése (érdekeltség miatt); **r. iuramenti**, az eskü el nem fogadása.

redacteur, *fr.* (redáktör), szerkesztő;

redaction, szerkesztés; szerkesztőség.

redemptio, *lat.* megváltás; váltás; **redemptor**, megváltó.

redif, *arab*, török honvédsereg, mely csak a háboruban szolgál.

redigálni, *lat.* szerkeszteni.

redimálni, *lat.* megváltani, visszavásárolni.

redintegrálni, *lat.* kiegészíteni; kipótolni; **redintegratio**, kiegészítés, kipótlás.

reditus, *lat.* jövedelem.

redoutable, *fr.* (redutábl), félelmetes, rettentő, rémitő, ijesztő; **redoute** (redút), *ht. tul.* ijesztő sánc; négyszögű kis sánc; várdá; álorcások tánca, nyilvános álorcás bál; bálcarnok, tánc-csarnok, vigarda?

reducálni, *lat.* visszavezetni, visszavinni; átváltoztatni, átvezetni, átvinni, áttenni, reávonni, reáalkalmazni; összevonni, egyszerűsíteni; leszállítani (pénzértéket); **reductio**, visszavezetés, átváltoztatás; átvitel, áttétel; összevonás; leszállítás.

redundálni, *lat.* áradozni; bővelkedni.

reemptio, *barb.-lat.* visszavásárlás.

reexecutio, *barb.-lat.* bírói visszafoglalás.

refectorium, *lat.* ebédlőterem (zár-dákban).

referada, *barb.-lat.* előterjesztvény; **referálni**, előadni, előterjeszteni; jelenteni, tudósítani; **referendarius**, előadó udvari tanácsos; **referens**, előadó (bíró).

reficiálni, *lat.* helyreállítani; javítani, megigazítani; üdíteni, fölüditni; **reficientia**, *gyógyt.* üdítőszerek.

reflectálni, *lat.* visszaverni, visszavetni (a sugárt), visszazugárolni, visszazükrözni; elmélkedni; ráelmélni; elgondolni; figyelemmel lenni (valamire); **reflector**, visszaverő, sugárverő (távcső); **reflexio**, visszaverődés, visszaverés, visszavetődés, visszavetés; elmélődés, ráelmélés, elgondolás; tekintet; **Reflexions-Goniometer**, *tan.* visszaverődési szögmérő; **reflexionsinstrumente**, *t. csill.* visszaverő műszerek; **reflexionskreis**, *csill.* visszazugárzási

kör; **reflexionslicht**, *ttan*, visszavert fény; **reflexionsvermögen**, *ttan*, visszaverődhetés, visszaverhetés; **reflexionswinkel**, *ttan*, visszaverődési szög; **reflexus**, viszfény, viszsugárzat.

refluálni, *lat.* visszafolyni; visszahatni; **refluxus**, visszafolyás; apály.

reform, *lat.* javítás, változtatás; **reformálni**, javítani; változtatni; újítani; **reformatio**, javítás; változtatás; vallásújítás; **reformatör**, javító, vallásújító; **reformatus**, a Zwingli és Calvin által megújított keresztény vallás követője; **reform-bill**, Angolországban azon törvényjavaslat, mely 1830. nov. 28. a parlamenti reformot indítványozta.

refractarius, *lat.* ellenszegülő.

refractio, *lat.* *ttan*, sugártörés; **refractor**, sugártörő (távcső).

refrain, *fr.* (refrehn), ismételt sor; ismételt végrím.

refrigerantia, *lat.* *gyógyt.* hűsítő szerek; **refrigeratio**, hűtés, meghűtés; **refrigerator**, hűtő, hűtő-cső; **refrigeratorium**, hűtő-edény, hűtő-kád; **refrigerium**, hűsítő-szer.

refugium, *lat.* menedék, menhely.

refulgentia, *lat.* viszfény.

refundálni, *lat. tul.* visszaönteni; visszazafizetni, megtéríteni; **refusio expensarum**, költségmegtérítés.

refusirozni, *fr.* (refus = refü, megtagadás), megtagadni, visszautasítani.

refutálni, *lat.* cáfolni, megcáfolni; **refutatio**, megcáfolás; cáfolat.

regal, *lat.* királybetű, nagybetű (a nyomdában); könyvpole; *fr.* lakoma; **regale**, királyi jog; felségi jog; **regalia**, királyi jogok; felségi jogok; **regalia beneficia**, királyi haszonvételek; **regalirozni**, megvendégelni; **regalis**, királyi; az országgyűlésre meghívó levél; **regalista**, kir. hivatalos; **regal-papiros**, legnagyobb alaku papiros.

regenerálni, *lat.* újjáalkotni, újjáteremteni; **regeneratio**, újjáalkotás, újjáteremtés; újjászületés; **regenerator**, újjáalkotó.

regens, *lat.* uralkodó; országgló; **regens nomen, verbum**, vonzó név, ige.

regesta, *lat.* okirat-gyűjtemény.

regia dignitas, *lat.* királyi méltóság.

regicidium, *lat.* király-gyilkolás.

regie, *fr.* (rezsí), igazgatás, ügyvitel, kezelés.

regime, *fr.* (rezsím), **regimen**, *lat.* kormány, országlás.

regiment, *középkori lat.* ezred.

Regina, *lat.* királynő.

regio, *lat.* táj, tájék, vidék.

regisseur, *fr.* (rezsizsör), (szini) rendező.

register, *ném.-lat. 1)* = *registrum*; 2) változat az orgonában, légettyű; szelendő lyuk az olvasztó kemencén; **register-papír**, nagy papír számadási könyvekhez.

regisztrálni, *barb.-lat.* lajstromozni; rendezni; **registrator**, lajstromozó; **registratura**, irattár; **registrum**, lajstrom; tartalommutató, tárgymutató; sorkönyv, sorjegyzék; betűsoros név- v. tárgymutató.

regius morbus, *lat. kórt.* királyi betegség; sárgaság, sárgakór.

reglement, *fr.* (rely'mán), szabályzat, rendszabályok; ügyrendtartás.

regna naturae, *lat.* természet országai; **regnum animale**, állatország; **r. minerale**, ásványország; **r. vegetabile**, növényország.

regnicolaris deputatio, *barb.-lat.* országos küldöttség v. választmány; **regnotenus**, országszerte; **regnum**, ország; országlás; **r. Hungariae**, Magyarország.

regrediálni, *lat.* visszalépni.

regress(us), *lat.* viszkereset, kártalanítás; **regressirozni**, viszkeresettel élni, magát kártalanítani.

regula, *lat.* szabály; **regula de tri** (tribus), hármasszabály; **regula juris**, jogszabály; **regulamentum**, szabályzat, rendszabás; **regularis**, szabályos, szabályszerű, rendkövető; rendes; szentes; **regularitas**, szabályosság, szabályszerűség; rendkövetőség, rendesség; **regulariter**, szabályosan, szabályszerűleg, szabály szerint; rendesen, rendszertint; **regulatio**, szabályozás, rendezés; **regulativ**, szabályozó, rendező; **regulativum**, szabályzat; **regulator**, szabályozó, mérséklő; óramérséklő; **regulázni**, szabályozni, rendezni, rendbeszedni.

rehabilitálni, *barb.-lat.* visszahe-lyezni.

Reifrock, *ném.* abroncsszoknya; hal-héjas v. kávászoknya.

reincorporálni, *lat.* visszakapcsolni, visszakebelezni.

reine, *fr.* (rehn), királynő; **reine claud** (rehn kló), tulajdonképpen Claudia királynő (I. Ferenc neje); édes, zöld szilva, királyszilva; **reinette** (re-nett), királyalma, bóralma.

re interea integre servata, *lat.* a dolog épségben hagyása mellett; a do-log jelen állásának föntartása mellett; **re ipsa**, **re vera**, valóban.

Reis, 1) *arab*, kereskedelmi hajó-kapitány; 2) portugalli számolópénz; **Reis-Effendi**, *török*, külügyek mi-nisztere.

reiterálni, *lat.* ismételni, megújítani; **reiteratio**, ismétlés; **reiterata vice**, ismételve.

rejiálni, *lat.* elvetni; visszautasi-tani.

rekruta (*fr.* recrue = rekrü), 'ujonc.
relais, *fr.* (rele), lóváltás; váltott lovak; előfogat.

relata refero, *lat.* azt beszélem, a mit nekem beszéltek; **relate**, illetőleg, -ra, -re vonatkozólag; **relatio**, jelen-tés, tudósítás; viszony; összeköttetés; vonatkozás; **relatio iuramenti**, az eskü visszakinálása; **relativ**, ráviteles, vonatkoztató, viszonyos, viszonylagos, illetőleges; **relative**, viszonylag, viszonyosan, rávitelesen, illetőleg; **relati-vitas**, viszonylagosság.

relaxálni, *lat.* engedni, elengedni; enyhíteni; tágitni; föloldozni; **relaxan-tia**, *t. gyógyt.* oldószerek; **relaxatio**, elengedés; enyhítés; tágitás; föloldo-zás; **relaxatio arresti**, a zárlat alóli föloldozás, a zárlat föloldása; **rel. jura-menti**, az eskü alóli föloldozás; az eskü alatt tett ígéret teljesítése alóli föl-mentés.

relegálni, *lat.* el-, kitiltani, szám-üzni, számkivetni; elutasítani; elha-lasztani; **relegatio**, el-, kitiltás; szám-üzés; elutasítás; elhalasztás.

relevans, *barb.-lat.* fontos, nyomós, ügydöntő.

relicta vidua, *lat.* hátrahagyott öz-vegy.

relief, *fr.* (relief), emelt-mű, dom-bormű.

religio, *lat.* vallás; **religiositas**, val-lásosság, istenesség; **religiosus**, vallá-sos, istenes, kegyes; szerzetes.

reliquia, *lat.* ereklye, szent-tetem.
reluálni, *lat.* ki-, meg-, visszavál-tani; **relutio**, ki-, meg-, visszaváltás.

rem acu tetigit, vagy **rem acu tetigit**, *lat. tul.* a dolgot túvel találd, vagy: találda; fejére ütöttél v. ütött a szegnek; eltaláld; vagy eltalálta.

remanentia, *lat.* maradék.

remarkabilis (*fr.* remarquable = remárkábl), nevezetes, megjegyzésre méltó; **remarque** (remárk), megjegyzés.

remedia, *lat.* segédeszközök, segéd-szerek; gyógyszerek; jogorvoslatok, pörorvoslatok; **remedium juris**, jog-orvoslat; **rem. nullitatis**, semmisségi panasz.

remniscencia, *lat.* visszaemléke-zés; emlékezőny; utóhangzat; **remi-niscere**, *tul.* emlékezzél; a nagy bőjt második vasárnapja.

remise, *fr.* (remiz), szekérszín, koc-siszín.

remissio, *lat.* visszaküldés; elenge-dés; engedék; **remissio bonorum oc-cupatorum**, az elfoglalt javak vissza-bocsátása; **remissio peccatorum**, bün-bocsátás; **remittálni**, visszaküldeni; elengedni.

remollentia, *lat. gyógyt.* puhító-szerek.

remonstrálni, *lat.* kifogásokat tenni, ellenkező véleményét előterjeszteni; fölírni, fölterjeszteni; panaszt emelni; **remonstratio**, kifogás, ellennyilatko-zat, fölírás, fölterjesztés, panasz.

rémonte, *fr.* (remohnt), pótlék, pót-lék ló, pót-ló; **remontirozni**, új lóval ellátni.

remorqueur, *fr.* (remorkór), von-tatókötél, vonhajó.

remotio ab officio, *lat.* elmozdítás a hivataltól; **remotus**, távoli; **remo-veálni**, elmozdítani; elhárítani.

rempart, *fr.* (ránpár), várfok.

remunerálni, *lat.* jutalmazni, meg-

jutalmazni; **remuneratio**, megjutalmazás; jutalom.

renaissance, *fr.* (recesszánsz), újraszületés; **renaissance-styl**, újraszületési v. vegyes (építészeti, szobrászati stb.) modor; t. i. a byzantini és goth modor letűnte után a művészet egészen átalakulni, azaz újraszületni kezdvén, a művészet, különösen az építészet ezen időszakában az ószerű modor alaptárgyát szabadon kezdték fölhasználni, miből a modernak zürzavaros vegyülete támadt, mely csak a legujabb időkben kezdett tisztulni.

rencontre, *fr.* (ránkontr), találkozás, összeütközés; kihívás nélküli párviadal; csete-paté, apró csata.

rendez-vous, *fr.* (ránde-vú), *tul.* jöjj oda; találka, légyott.

renegálni, újra megtagadni; **renegat**, *barb.-lat.* hitehagyott, keresztényből lett mohammedán.

renitens, *lat.* ellenszegülő, konok; **renitentia**, ellenszegülés, konokság, makacsság.

renomée, *fr.* (renomé), hirnév. **renonce**, *fr.* (renonsz), hiányzó szín (kártyajátékban).

renoválni, *lat.* megújítani; **renovatio**, megújítás.

rente, *fr.* (ránt), jövedelem; járadék, kamat; **rentier** (rántie), ki tőkéje kamataiból él; **rentirozni**, jövedelmezni, behozni, jövedelmet hajtani.

renunciálni, *lat.* lemondani; **renunciatio**, lemondás; **renunciatio litis**, lemondás a pörrel; **ren. successio**, lemondás az örökségről.

reoccupálni, *barb.-lat.* visszafoglalni.

reorganisálni, *barb.-lat.* újra szervezni, újra szerkezni, új rendbe szedni, újon rendezni; **reorganisatio**, újonszervezés, újra szerkesztés, új szervezet.

repanditas, *lat. kórt.* a hátgerinc előgörbülése.

reparálni, *lat.* kijavítani, tatarozni, helyrehozni; **reparatio**, kijavítás, helyrehozás, tatarozás; megtérítés.

repartálni, *lat.* fölosztani, kivetni; **repartitio**, fölosztás, kivetés.

repeal, *ang.* (repíl), visszavétel,

visszahuzás; Angolország és Irföld közötti törvényhozási egység megszűntetése.

repellálni, *lat.* visszazúzni.

repercussio, *lat.* visszalökés.

répétoir, *fr.* (répétoár), (színházi) játéksorozat.

repertorium, *barb.-lat.* betűsoros tárgymutató.

repetálni, *lat.* ismételni; **repetens**, segédantató (egyetemeken); **repetir-Uhr**, *lat.-ném.* ismételő-óra, azaz olyan óra, mely úgy van készítve, hogy minden pillanatban üttethetünk vele, s így a már egyszer elvert órát ismételve elüttethetjük; **repetitio**, ismétlés.

replika, *barb.-lat.* válasz; szóváltás, felelés; **replikázni**, válaszolni; szót váltani, felelni.

reponálni, *lat.* visszahelyezni, visszatenni; **repositio**, visszahelyezés, visszatéves.

report, *ang.* (ríport), jelentés, tudósítás.

repraesentálni, *barb.-lat.* képviselni, képlelni, ábrázolni; fölírni, fölterjeszteni; **repraesentans**, képviselő; **repraesentatio**, képviselés, képviselő, képviselőség; ábrázolat; fölírás, fölterjesztés; **repraesentativ**, képviselői.

reprehendálni, *lat.* megdorgálni; **reprehensio**, megdorgálás, feddés.

repressaliák, *barb.-lat.* visszatör-lások.

repressiv, *fr.* gátló, megakasztó, elnyomó, határvető; **reprimálni**, elnyomni.

reprobálni, *barb.-lat.* roszalni, nem helyeselni.

reproducálni, *barb.-lat.* visszapótolni; újáteremtteni, megújítani, föleleveníteni; újra előterjeszteni, újra előadni; **magát reproducálni**, újatermődni; **reproductio**, visszapótlás; újatermődés; visszatermődés; újateremtés, megújítás, fölelevenítés; újabbi előadás; **reproductiv**, visszateremtő, visszapótló; **reproductivitas**, visszapótló erő.

reprotestatio, *barb.-lat.* viszonti ellenmondás, viszonti óvás.

reptilia, *lat. állati.* hüllők, csuszómászók, kétlakiak.

republicanus, *barb.-lat.* köztársasági; a monarchia ellensége.

republikálni, *uj lat.* újra kihirdetni.

repudiálni, *lat.* megvetni, nejétől elválni; **repudium**, a házassági kötelek föloldása, elválás.

repugnálni, *lat.* ellene lenni, ellenkezni, összeütközni; undorodni (-tól, -től); **repugnantia**, ellenzetesség.

repulsa, *lat.* tagadó válasz; visszautasítás; **repulsio**, visszauzés; **repulsiv**, ellökési (erő),

reputatio, *lat.* becsület, jóhírnév.

requiem, *lat. tul.* nyugalmat; halottmise; **requiem aeternam da ei Domine!** Uram, adj neki örök nyugalmat; **requiescat in pace**, nyugodjék békével.

requirálni, *lat.* megkérni, megkeresni; **requisitio**, megkeresés; követelés; **requisitionales (litterae)**, **requisitorium**, megkereső levél, megkeresvény; **requisitum**, kellék, kívántatóság.

res, *lat.* dolog, tárgy, vagyon, jóság; **res accessoria**, mellékes dolog; **res aliena**, idegen vagyon, idegen jóság, más vagyona; **res alienabilis**, elidegeníthető vagyon; **res communis**, közös jóság; **res dubia**, kétes ügy; **res ecclesiasticae**, egyházi javak; **res facti**, tény; **res familiaris**, családi ügy; háztartás, házi gazdálkodás; **res fungibilis**, elhasználható dolog; **res immobilis**, ingatlan dolog; **res indecisa**, eldöntetlen ügy v. dolog; **res indivisibilis**, fölözthatlan dolog; **res iudicata**, ítélt dolog; **res litigiosa**, pörös dolog; **res mobilis**, ingó dolog; **res nullius**, uratlan jóság; **res nullus cedit occupanti**, az uratlan dolog az első foglalóé; **res praenaturalis**, természetfölötti v. kívüli dolgok; **res publica**, állam, közjó; **res publicae**, államjavak; **res religiosae** v. **sacrae**, egyházi ügyek; **res spirituales**, lelki ügyek.

rescriptum, *lat.* királyi leirat.

reseda odorata, *nt.* szagos rezeda; **r. luteola**, festő-rezeda.

reserválni, *lat.* föntartani; **reservata**, föntartás; **reservatio mentalis**, tartalék-gondolat; **reservatis reser-**

vandis, föntartván a föntartandókat; **reserve**, *fr.* (rezserv), tartalék; **reserve-corps**, tartaléksereg; **reservoir**, *fr.* (rezservoár), vızrtartó.

resideálni, *lat.* lakni, székelni, udvarát tartani; **residens**, ügyviselő; **residentia**, székhely, lakhely; **székváros**; **diszlak**; **fejedelmi lak**.

residuum, *lat.* maradék, maradvány.

resignálni, *lat.* átadni; lemondani; **resignatio**, átadás; lemondás; megnyugvás.

resina, *lat.* gyanta, fagyanta.

resistálni, *lat.* ellenállani, ellenszegülni; **resistentia**, ellenállás, ellenszegülés.

resolutio, *lat.* megfejtés; végzés, határozat, válasz; elhatározás, eltökélés; elszántság; *kört.* fölöztlás; **resolutus**, elszánt, eltökélt; **resolválni**, föloldani, megfejtteni; végezni, végzést hozni, határozni; magát elhatározni v. tökélni; **resolventia**, *gyógyt.* föloldószerek.

resonans, *lat.* vizshangzó; **resonantia**, vizshangzás; **Resonanz-Boden**, hangfenék.

respectabilis, *lat.* tiszteletreméltó; **respectálni**, tisztelni; kimélni; tekintetbe venni; **respective**, illetőleg; **respectu**, tekintve, -ra -re nézve; **respectuosus**, tiszteletadó, tisztelettel viseltető; **respectus**, tisztelet; kimélet; **respicálni**, tekinteni, tekintetbe venni.

respirálni, *lat.* lélekzeni, lehelletet venni; **respiratio**, lélekzés, lélekzetvétel, lehellés, lehellet; **respirator**, a hideg lég belehelését akadályozó készülék; **respirium**, pihenés; szünidő; időhaladék.

respondeálni, *lat.* felelni, megfelelni; **responsabilis**, felelős; **responsibilitas**, felelősség; **responsio**, felelés; felelet; **responsorium**, felelgető ének; **responsum**, felelet.

republica, *lat.* köztársaság.

respuálni, *lat.* megvetni.

ressort, *fr.* (resszor), rugó, rugony; hatáskör, hatóság.

ressource, *fr.* (resszursz), segédforrás.

rest, *(ol. resto)*, maradék; maradvány; **restálni**, még hátra vagy künn

lenni; tartozásban maradni, tartozni; (kártyajátékban) maradni; **restans**, még adós, vagy tartozó; hátralevő; **restantia**, hátralék, hátralevőség; tartozás, tartozék; maradvány.

restaurálni, *lat.* ujtíni, megújítani; helyreállítani; üdíteni, fölüdíteni; **restaurantia**, *gyógyt.* üdítő, erősítő szerek; **restaurateur**, *fr.* (resztórator), vendéglős; **restauratio**, *lat.* tisztujítás, tisztválasztás; **restauration**, *fr.* (resztórásziohn), ujtítás, megújítás; helyreállítás; üdítés, fölüdítés; vendéglőház.

restituálni, *lat.* visszaadni; visszahelyezni, megtéríteni, helyreállítani; **restitutio expensarum**, költségmegtérítés; **r. in integrum**, visszahelyezés az előbbi állapotba.

restrictio, *lat.* korlátozás, megszorítás; főtartás, kikötés; **restrictiv**, korlátozó, megszorító; **restringálni**, korlátozni, korlátozni, megszorítani.

resultálni, *lat.* eredni, folyni, következni; **resultatum**, eredmény, következmény; művelmény.

resumálni, *lat.* összevonni, tartalmát röviden ismételni; **résumé**, *fr.* (reszüme), **resumtio**, összefoglalás, rövid ismétlés, rövid áttekintés, kivonat.

resurrectio, *lat.* föltámadás; **resurrectionisták** = hulla-tolvajok Londonban.

resuscitálni, *lat.* fölébresztteni, fölélesztteni, föleleveníteni; **resuscitatio**, fölébresztés; fölélesztés, fölelevenítés.

retardálni, *lat.* lassítani, föltartóztatni, késlelni; **retardatio**, késés; késleltetés.

retentio, *lat.* visszatartás; megtartás; **retentio mensium**, *kórt.* hószámrekedés; **retentio urinae**, *kórt.* hüd-főlakadás, hüdrekedés; **retineálni**, megtartani.

reticentia, *lat.* elhallgatás.

reticularis, *lat.* hálóalakú, hálódad, recés; **reticulum**, *bt.* rece; **retina**, recés hártya a szemben; **retinitis**, *kórt.* recehártyalob.

retirade, *fr.* (retraite = retret), hátrálás, hátrálat; visszavonulás; árnyékszék; **retirálni**, hátrálni, visszavonulni.

retorqueálni, *lat.* visszahárítani, visszatorlani; **retorsio**, visszatorlás.

retorte, *fr. vt.* göreb, görb.

retour, *fr.* (retúr), visszaterés; vissza; **retour-billet** = térítijegy; **retour-fracht**, *fr.-ném.* vissz(ateró) fuvar; **retournirozni**, visszaküldeni; **retour-recepisse**, térítvény, térítvevény; **retour-Rechnung**, vissz-számla; **retour-Spesen**, *t.* vissz(aküldési) költségek.

retractatio, *lat.* visszahuzás, visszavonás; **retractio**, *kórt.* összehuzódás; **retractor**, sebészi eszköz az összehuzódott izmok kinyújtására.

retrahálni, *lat.* visszahuzni, visszavonni; **retraite**, *fr.* (retreht), visszavonás; visszavonulás; nyugalom, nyughely; nyugalombalépés; hátrálás; hátráló (mint főnév), hátrálat.

retribuálni, *lat.* visszaadni, visszafizetni; megjutalmazni; **retributio**, visszafizetés; megjutalmazás.

retroactiv, *lat.* visszaható; **retroactivitas**, visszaható erő; **retrograd**, hátráló; hátramenő; visszamenő, visszameneteles; **retrospectio**, hátránzés, visszatekintés.

retty (rutter), indiai drágakő- és ezüst-sulymérték = 1,48 gramme.

reunio, *barb.-lat.* újabbi egyesítés, újabbi egyesülés; társasmulatság.

reus, *lat.* bünös, büntettes.

reüsszirozni, *fr.* sikerülni, jól ütni ki; szerencsésnek lenni.

revalenta arabica, betegeknek ajánlott tápszer; vegytani vizsgálat után kitünt, hogy az egész nem egyéb mint borsó- és lencseliszt elegyítve.

revanche, *fr.* (reváns), visszafizetés, visszaszolgálás; visszatorlás; megtérítés, elégtétel; boszu.

reveil, *fr.* (revelly), riadás, riadal.

revelálni, *uj lat.* fölfedezni, leleplezni; kinyilatkoztatni; **revelatio**, fölfedezés; leleplezés; nyilatkozás (kinyilatkoztatás).

revenue, *fr.* (reventü), jövedelem.

re vera, *lat.* valóban.

reverberatio, *lat.* vissz sugarzás.

reverenda, *barb.-lat.* papöltöny.

reverendissimus, *lat.* fötisztelendő; **reverendus**, tisztelendő; **reverentia**, tisztelet.

reversales (Itterae), barb.-lat. tértvény.

reversibilis, törv. tud. visszaeső; visszaszálló; **reverso**, visszaszállás.

revidicálni, lat. átnézni, megvizsgálni.

revier, ném. kerület; erdőkerület; pagony.

review, ang. (reviú), szemle.

revindicálni, lat. visszaszerezni;

revindicatio, visszaszerzés, visszavétel, visszafoglalás.

revisio, barb.-lat. megvizsgálás; áttekintés, átnézés, vizsgálat, szemle; könyvvizsgálat; fölülvizsgálat; **revisor**, számvizsgáló.

reviviskálni, újra föléleszteni; újra föléledni.

revocálni, lat. visszahíni, visszahuzni, visszavenni, visszavonni; megmásítani; **revocatio**, visszahívás, visszahúzás, visszavonás, megmásítás.

revoir, fr. (revoár), visszónlátás.

revoltant, fr. lázító; **revolte**, fr. (revolt), lázadás; **revoltálni**, föllázadni.

revolutio, lat. keringés, körülfutás; forgás; forradalom; **revolutionarius**, forradalmár; forradalmi.

revolver, ang. (rivolver), tul. forgó; több csövű löszköz.

revue, fr. (revü), szemle.

rex, lat. király; **rex apostolicus**, apostoli király (magyar); **r. catholicus**, katolikus király (spanyol); **r. christianissimus**, a legkeresztényiebb király (francia); **r. fidelissimus**, a leg-hívőbb király (portugal).

rhachiagra, gg. kórt. gerinc-köszvény, hátfájás; **rhachialgia**, hátgerinc-fájás; **rhachialgia adiapneustica**, meghűléstől származó hátgerincfájás; **rh. metallica**, ólomkór, kohókór, vas-köröm; **rhachialgittis**, gerincvelő-gyulladás; **rhachiokyphosis**, a hátgerincnek hátra görbülése; **rhachiolor-dosis**, a hátgerincnek előre görbülése; **rhachiomyelitis**, gerincvelő-lob; **rhachiomyelophthisis**, gerincvelő-sorvadás; **rhachioparalys**, gerincvelő-szélhűdés; **rhachiophyma**, gerincdaganat; **rhachioplegia**, a gerincvelő idegeinek szélhűdése; **rhachiorrheu-**

ma, keresztcsont-fájás, vékonyfájás, ágyékfájdalom; **rhachis**, gerinc; **rhachitis**, angolkór, angolnyavalya.

rhapsodia, gg. töredék, rész v. ének, kül. Homer hőskölteményeiből; összetoldott mű; **rhapsodicus**, toldozott; szakadékos, összefüggés nélküli.

Rhätia, a legnyugatibb római dunamelléki tartomány, mely magában foglalta a mai Graubünden cantont, Tyrolt, Voralberget, Bajorország hegyes részét és Lombardiának északi részét.

Rhea, gg. istennő, Kronos (Saturnus) neje, Uranos és Cybele leánya.

rhetor, gg. szónok; szónoklattanító; **rhetorika**, szónoklat; szónoklattan.

rheum, gg. nt. rabarbara.

rheuma, gg. kórt. csúz; **rheumatismus**, csúzos állapot.

rhinanchone, gg. kórt. orrszűkület; **rhinitis**, orrgyulladás; **rhinocarcinoma**, orr-rák; **rhinoceros**, dllatt. szarv-orru; **rhinophonia**, orrbeszéd; **rhinoplastika**, orrképzés; **rhinorrhagia**, orrvérfolyás; **rhinostegnosis**, kórt. orrdugulás, orr-rekedés.

rhizias, gg. gyógyt. gyökérlé, gyökérből készített gyögyszér.

rhizolith, gg. gyökérköveget; **rhizolog**, gyökérismerő; **rhizoma**, gyökér; **rhizomorph**, gyökéralaku (növény); **rhizophag**, gyökérevő.

rhodelaon, gg. rózsaoaj; **rhodnon**, **rhodis**, rózsatapasz; **rhododaphne**, nt. oleander, torokrojt; ragyabura; **rhododendron**, nt. rózsafa; **rhodomeli**, rózsaméz; **rhodonit**, rózsakő; **rhodosacharon**, rózsacukor; **rhodostagma**, rózsavíz.

rhomboides, gg. dült négyszög, rézsut-négyszög.

rhus toxicodendron, nt. mérges ecetfa.

rhyas, gg. könyhullatás.

rhyaria, gg. rondaság; **ganaj**; **rhyparograph**, mázoló; **rhyparographia**, mázolás.

rhyptica, gg. kórt. hashajtószerek.

rhytis, gg. kórt. folyás.

rhythmica, gg. jólhangzástan, hangkellemtan; **rhythmicus**, hangzatos, hanglejtelmes; gördületes; **rhythmus**,

jólhangzás, hangkellem; gördület, hangarány.

ricinus-olaj, himboj-olaj.

ricochet, *fr.* (rikose), szökdelés, szökdelő lökés, szökdelő lövés, visszagró lövés.

ridendo dicere verum, *lat.* nevetve mondani igazat.

ridicule, *fr.* (ridikül), nevetséges;

ridicule (tulajdonképen *reticule* = *reticularis*), recike; erszényke.

riding-coat, *ang.* (reiding-koht), lovaglő-öltöny; utazó-öltöny.

rien du tout, (riehn dü tú), épen semmi.

riff, *ném.* zátor; sziklahát (tenger alatti szikla, mely majdnem a tenger felszínéig emelkedik).

rifle, *ang.* (reifl), vadászpuska; **riflemen**, lövészek.

rigide, *lat.* szigoruan; **rigiditas**, szigorúság; merevenség.

rigole, *fr.* (rigol), mély barázda; **rigollrozni**, a földet mélyen fölászni és aláforgatni.

rigor, *lat.* szigor; *kórt.* merevenség, dermedtség; **rigore juris**, *tol.* a jog szigorával; a törvény szigora szerint; **rigorismus**, szigorkodás; **rigorista**, szigorkodó; **rigorositas**, szigorúság; **rigorosum** (t. i. examen), szigorú vizsgálat, szigorlat; **rigorosus**, szigorú.

rigsdaler, dán pénz = 1 frt. 13 uj krajcár.

riksdaler (reichsdaler), svéd ezüstpénz; 1 **species r.** = 2 frt. 27 kr. 2) újabb **riksdaler** = 57 kr.

rilasciando, *ol. zen.* alábbhagyva; mindig lassabban.

rimailleur, *fr.* (rimallyör), rimelő, rimfaragó.

rinforzando, *ol. zen.* erősebben.

rio, *spany.* folyó; **Rio de Janeiro**, *port.* (riú dsáneiro), januárfolyó; **Rio de la Plata**, ezüsfolyó; **Rio de las Conchas**, kagylófolyó.

riposo, *ol.* nyugalom; oly kép, mely holt állatokat ábrázol, csendélet.

R. I. S. A., = Romani imperii semper Augustus, a római birodalomnak örök gyarapítója.

risico, *ol.* kockáztatás, veszélyezés, veszélyeztetés; merészlet; **riszkirozni**,

(*fr.* **risquer** = **riszke**), veszélyezni, kockáztatni; kockára tenni, merészelni.

riso fioretto, *ol.* a legfinomabb rizs.

risum teneatis amici, *lat.* tartózkodjatok a nevetéstől barátim.

ritornello, *ol.* három soros népdal.

rituale, *barb.-lat.* egyházi szertartások könyve; **ritus**, szertartás.

rival, *lat.* vágytárs, versenytárs, vetélytárs; **rivalitás**, vetélkedés, versenykedés; **rivalisálni**, versenyezni, versenyezni.

Rivoli, falu a velencei királyságban, hol 1797. január 14. és 15-kén az ausztriaiak Wurmser alatt Bonaparte tábornok által megverettek.

rixa, *lat.* civódás, veszekedés.

R. M., = *regia Majestas*, *lat.* királyi felség.

roast-beef, *ang.* (roszt-bíf), sült marhahús; angol rostélyos.

robber = **rubber**.

robe, *fr.* (rob), öltöny, női ruha; a francia törvénytudók viselete és állása.

Robespierre (Robszpier), a francia convent tagja.

roborantia, *lat. gyógyt.* erősítő szerek; **robur**, *gyógyt.* erő; **robustus**, erős, markos.

robot, *szláv.* (robota = munka), urdolga; a földesurnak a jobbággyi viszonynál fogva teljesített (kézi v. ígás) munka v. napszám.

rocaille, *fr.* (rokály), odormunka, odormű.

roche, (*fr.* **roc** = **rok**), torony a sakkjátékban; **rokirozni**, (*fr.* **roquer** = **roke**), a királyt a toronnyal fölcserélni.

rococo, *fr.* ódon ismét divatba jött butor, edény stb.

rodomontade, *fr.* kérkedés, hányavetiség.

rogate, *lat.* kérjetelek; áldozócüörtök előtti, vagyis husvét után ötödik vasárnap; **rogo humillime**, *lat.* kérem alázatosan.

rogus, *lat.* máglya.

Roland, lovag Nagy Károly idejében; erős, merész férfiu.

rolle, *ném.* szerep.

roman, *fr.* regény; **romantika**, regegyes v. középkorias izlés; **romanti-**

kus, regényes költő v. művész; **romance**, *fr.* (románsz), lantos regedal; **románc**; **romanomania**, *tul.* regénydüh; regényolvasási düh.

ronde, *fr.* (rond), kör; cirkáló ór; **rondeau** (rondó), kördal, körvers; **rondel**, kerek hely, körmű, körfal; kerek épület.

roob, *arab, gyógyt.* pép, kása; **roob cydoniorum**, birs-pép; **roob dauci**, murokrépa-pép; **roob juniperi**, boróka-pép; **r. sambuci**, bodzapép.

rorate, *lat. tul.* harmatozgatok; kezdő szava Jesaiás egyik énekének (45, 8.), melyet a katolikus templomokban advent idején a rorate-misék alatt énekelnek; hajnali mise.

rosa, *lat.* rózsza.

rosarium, *barb.-lat.* olvasó (a katolikusoknál).

Rosinante, *spany.* Don Quijot lova; *átv. ért.* gebe.

rosine, *ném.* aprószőlő, malozsa, mazsola.

rosmarin, *lat. tul.* tengeri harmat; *nt.* rozmarin.

rosoglio, *ol.* (roszolyo) = ros solis, *tul.* a nap harmatja; finom pálinka.

rossalia squamosa, *lat. kórt.* vörhenyláz.

rota, *lat.* kerék; **rota romana**, legfőbb pápai törvényszék; **rotatio**, forgás, tengely körüli forgás, keringés.

rotel, török-ázsiai sulymérték = 14 $\frac{1}{2}$ vakia tary.

rotolo, syriai sulymérték = 60 obon = 1785 gramme; Cyprus szigeten 8 rotolo = 15 ocka; egy ocka = 1268 gramme; Arábiában a bazárookban 1 rotolo = 15 vakia; kávénál = 14 $\frac{1}{2}$ vakia; egy vakia = 31,0118 gramme.

rotten boroughs, *ang.* (rott'n bórrosz), rothadt, elhanyaglott városok, melyekben a parlamenti választási jogot néhány előkelő gyakorolta.

rotulus, *lat.* csomó, irománycsomó.

rotunda, *lat.* kerek épület.

roturier, *fr.* (rotürié), nem nemes, polgári születésű ember.

rouge et noir, *fr.* (rúzs e noár) vörös és fekete; szerencsejáték.

roulade, *fr.* (rúlad), tekercs.

rouleau, *fr.* (rúló), görkarika; gör-függöny.

roulette, *fr.* (rúlett), görkarika; szerencsejáték golyókkal.

round-heads, *ang.* (raundhedsz), kerekfejűek; csufneve a királpártiaknak I. Károly alatt.

Rousseau, *fr.* (Russzó), francia bölcseész.

routine, *fr.* (rutin), gyakorlottság, jártasság, készség, ügyesség; ügyfolyam, ügymenet, ügy-gyakorlat; **routine** (rutinie), gyakorlott, jártas, ügyes ember; gyakorlás; **routineirozni**, magát begyakorolni, jártasságot szerezeni, ügyesíteni.

royal, *fr.* (roájál), királyi; **royalismus**, királpártiság; **royalista**, a király pártjához, királpárti.

rubber, *ang.* (robber), a whist játékban két nyert játszma; játszmány(?).

rubbo, olasz mázsa = 25 libra; 1 libra = 12 once = 368,646 gramme; egy rubbo = 9,221 kilogramme.

rubedo, *lat. kórt.* vörheny; **rube-facientia**, *gyógyt.* marószerek; pirt, hólyagot, forróságot okozó szerek.

rubel, orosz ezüstpénz = 1 frt. 61 kr.

rubeola, *kórt.* köleshimlő.

rubia tinctorum, *nt.* festő-buzér.

Rubicon, kis folyó Felső-Olaszországban (mai neve Pisatello).

rubigo, *lat.* rozsdá.

rubrika, *barb.-lat.* vörös cerusa, vörös irag; (a régenten közönségesen vörössel jelelt) rovat.

ructatio, *lat. kórt.* bőfögés; **ructus acidus**, savanyu fölbőfögés; **r. nidorosus**, bűdös fölbőfögés.

rudera, *lat.* romok.

rudimenta, *lat.* elemek, alapelemek, alapvonalok, elemi tanok.

ruina, *lat.* rom, dűledék, omladék; **ruinálni**, elrontani, megrontani, tönkretenni v. juttatni.

rule Britannia, *ang.* (riul Briten-nie), Britannia uralkodjál; kezdő szavai az angol nemzeti dalnak.

rum, *ang.* rúm, nádmézszesz, cukorszesz.

ruminalni, *lat.* kérődzni; jól meg-rágni, átgondolni, átvizsgálni; **ruminantia pecora**, kérődző állatok.

rumor, *lat.* zaj, lárma, csörgés-zörgés; közhir.

ruota, *ol.* = rota romana.

rupia, (rupihe, angolul: rupee; *tul.* rupiya, rúpya szanszkrit szóból, mely annyit tesz mint ezüst) perzsiai és keletindiai pénz; az angol gyarmatokban egy rupia = 85 ujkrajcár; egy lack rupia, 100,000 rupia.

ruralis, *lat.* mezei, falusi.

rusticalis, *lat.* mezei; **rusticitas**, parasztság, otrombaság; **rusticus**, paraszt.

ruta graveolens, *lat. nt.* kerti ruta.

ruthe, *ném.* porosz öl = 12 porosz láb = 11 láb 11 hüvelyk bécsi mértékben.

S.

S., mint római számjegy = 70.

sabäismus, *zsidó*, csillagimádás.

sabbath (*zsidó* subbáth), nyugnap (zsidó vasárnap).

sabellianismus, Sabellius által a 3-ik században föllíttott tan, hogy a szentháromság az egy isten három különböző nyilatkozási módját illeti.

sabina, *nt.* nehéz szagu boróka, ciprusfenyő.

sabot, *fr.* (szábo), facipó.

sabulum, *lat.* fővény.

saburra, *lat. gyógyt.* ganéj; *kül.* hányadék; **s. biliosa**, epés hányadék; **s. cranulosa**, gyomorterhelés, részegség által okozott hányás.

saccharometer, *gg.* cukorédmérő.

saccharum, *lat.* cukornád; cukor; **s. amylicum**, *vt.* bébecukor; keményítőcukor, szőlőcukor; **s. candi**, sárgacukor; **s. hordeatum**, árpacukor; **s. melitense**, méhfűcukor; **s. mucosum**, mézgaucukor, nyákcukor; **s. raffinatum**, finomított cukor; **s. saturni**, *vt.* ólomcukor.

saccophori, *lat.-gg.* zsákhordók; zsákban bűnbánatot tartók; **saccophorus**, *állatt.* erszényes, fiahordó, csecsiszákos; **saccularius**, zsebmetsző; **sacculus**, zsák; zscaskó; zseb; iszák; tömlő; **s. herniosus**, *seb.* sértömlő; **s. lacrymalis**, könnytömlő.

sacellum, *lat.* kápolna.

sacerdos, *lat.* áldozó pap; **sacerdotium**, papság.

sacra, *lat. t.* szent dolgok, szent szokások, egyházi javak; **sacra Caesareo-regia Majestas**, *lat.* császári királyi (szentséges) folség; **sacramentalis**, szentségi; **sacramentirozni**, teremtetézni, adtézni, káromkodni; **sacramentum**, szentség, malasztzó, kegyeszer; **sacrarium**, szent rejtek, szentségtartó; **sacra scriptura**, szentírás; **sacra sedes**, szentszék; **sacratissimus**, szentséges; **sacratum tempus**, szent idő; **sacrificálni**, áldozni, föl-áldozni; **sacrificium**, áldozat; **sacrilegium**, szentségtörés, szentségrontás, egyházrontás v. lopás; **sacrilegus**, szentségtörő; **sacristanus**, sekrestyés, egyházi; **sacristia**, sekrestye; **sacristium**, az isteni szolgálat megtiltása, szünete; **sacrosanctus**, legszentségebb; **sacrum**, *tul.* szent; mise, isteni szolgálat.

sacrum os, *bt.* keresztcsont.

saecularis, *lat.* évszázados; világi, világias; **saecularisálni**, világiasítani, az egyházi jószágokat világiakká tenni, azaz: az egyháztól elvenni; **saecularisatio**, világiasítás; **saeculum**, század, évszázad, száz év.

sadducänsok, *zsidó*, zsidó vallásfelekezet, mely a hagyományt elveté, a lélek föltámadását, s az isteni gondviselést tagadta.

sadi, *török*, kóborló szerzetesek.

sadre-asam, *török*, nagyvezér.

safer, *arab*, második hónap a mohammedan naptárban.

saffian, *tör.* szattyán.

safflor, *nt.* vad- v. tótsáfrány; szeklicevirág, sáfrány-szeklice.

sagacitas, *lat.* éles elme, éleselműség. **sagittarius**, *lat.* nyilas (az állatkörben).

Sahara, homoksivatag Afrikában.

saison, *fr.* (szezón), évszak; fürdőszak.

sal, *lat.* só; **sal acetosellae**, *vt.* sóskasav; **sal alcali minerale**, ásványégyény v. lugsó; **s. alcali volatile**, illó égyény; **s. amarum**, *ásv.* hasábos kesersó, keserűsó, angol só; **s. ammo-**

niacum, *vt.* szálmisk (könleg-halvag); **s. amm. aegyptiacum**, egyiptusi szálmisk (égetett teveganaj kormából); **s. amm. anglicum**, angol só; **s. Caroll-nense**, Karlsbadi só; **s. catharticum**, (hashajtó) kesersó; angol só; **s. cornu cervi volatile**, illó szarvasszaru-só; **s. cullnare**, konyhasó; **s. de duobus**, kettős só, **s. digestivum**, emésztő só; **s. Ebromense** = **s. amarum**; **s. Egranum**, egeri só; **sales fatiscientes**, porhadó savak; **sales deliquescentes**, olvadó savak; **sal essentialis tartari**, lényeges borkósó; **s. fusibile urinae**, természeti hügysó; **s. martis**, vassó, vasgálic, **s. nitri**, salitrom, légsavas haméleg; **s. tartari**, borkósó.

salaison, *fr.* (száleszohn), beszózott élelemszer.

sálam, *tör.* béke (köszöntés módja).

salamander, *gg. állatt.* tüzgyík.

salangane, keletindiai fecskefaj, mely megehető fészket kocsonyanemű tengeri állatkákból rakja.

salarium, *lat.* havi v. évi díj; hó-pénz, évbér, évpénz, munkadíj.

saldirozni, *ol.* számot vetni, kiszámítani mit kelljen még egyiknek vagy a másiknak fizetni, s erről számlát készíteni; kifizetni a számlát; **saldo**, számlakészítés; fölösleg vagy maradvány, mely a készített számla szerint fizetendő; a számla kifizetése; **per saldo**, fölösleg a megelőző számláról; **pro saldo**, maradvány ugyan a megelőző számláról (mindkettő átvive az újabb számlába).

salem alek, *tör.* béke legyen veled.

salerno iskola, 1150. alapított és sokáig nagy hirben álló orvosi iskola.

salicin, v. **salicium**, *barb.-lat. vt.* füz-keseranyag (füzedék); **salicineae**, *nt.* füzfélék.

sallktar-aga, *tör.* a szultán kardhordozója.

salina, *lat.* sóbánya; sófőzés.

Salisbury, *ang.* (Szálszberri), angol város és család neve.

salíva, *lat.* nyál; **salivatio**, *kört.* nyálfolyás.

salix, *lat. nt.* füzfa.

salles d'asyle pour la première

enfance, *fr.* (száll dászil púr la premier ánfánsz), kisedővő-intézet, óvoda.

salmiak = **sal ammoniacum**.

sal nitri, *lat.* salitrom.

salon, *fr.* (szálohn), terem.

salpinganodia, *gg. kört.* a fülcsővek elzártága; **salpingemphraxis**, a fülcsővek elrekedése; **salpingitis**, ugyanazok gyuladása; **salpingostenochoria**, a fülcsővek szűkülete.

saltatio, *lat.* táncolás; **salto mortale**, *ol.* halálos ugrás; nyaktörő v. veszélyes ugrás; veszélyes merénylet; **saltus**, *lat.* ugrás; **saltus in natura non datur**, a természetben nincs ugrás.

salus, *lat.* üdv; jólét; **salus publica**, közjólét; **salus publica suprema lex esto**, a közjólét legfőbb törvény legyen.

salutálni, *lat.* üdvözölni, köszönni v. tisztelkedni; tisztelegni (katona-módra); **salutaris**, üdvös; **salutatio**, üdvözlés, üdvözlés; köszönés, tisztelgés.

salva guardia, *ol.* védőr, szabadhely, menhely; **salválni**, *lat.* mentesíteni, megmenteni; **salvator**, megmentő; megváltó; üdvözítő; **salva venia**, engedelemmel; **salve**, üdvözlégység; **salve regina!** üdvözlégység királyné! dicsőítő imádság szüz Máriához; **salvo errore calculi**, *lat.* a számolási hiba menten hagyásával; **salvo jure alieno**, mások jogainak menten hagyásával; **salvo regressu**, a vizkeresetet föntartván; **salvus conductus**, szabad menet; ótalomlevél.

salvia officinalis, *lat. nt.* zsálya.

samaritanusok, a zsidóknak babyloni fogságba hurcoltatásakor honn maradt és a pogányokkal összeelegyedett zsidók.

sambo, mulat férfi és fekete nőleánya.

sambucus nigra, *lat. nt.* gyepebodza.

samum, fojtó szél déli Ázsiában és Afrikában.

san (santo rövidtve), *spany.* szent; **sanbenito**, *spany.* az eretnek-ítélőszékek által elítéltek szoros sárga öltönye; **San Giovanni**, *ol.* (szán dsovánni), szent János; **San Juan**, *spany.*

(szán chuán), szent János; **San Salvador**, *spany. tul.* a szent megváltó (nyugatindiai sziget); **santa Cruz**, *spany.* (szánta kúsz), a szent kereszt (város Teneriffa szigetén); **Sant Jago**, *spany.* sz. Jakab.

sanae mentis, *lat.* ki józan elméjü, ki józan észszel bír.

sanctificálni, *barb.-lat.* szentté tenni vagy nevezni; **sanctimonium**, szent-ség, szenthely.

sanctio, *barb.-lat.* szentesítés, megerősítés; törvényszerü intézkedés, törvény erejével bíró rendelet, a törvény rendelete, intézkedése; **sanctionálni**, szentesíteni, megerősíteni; **sanctio pragmatica**, *l. pragmatica sanctio*; **sanctissimum**, *tul.* a legszentebb; szentség; **sanctuarium**, szenthely, szentély; **sanctum officium**, *tul.* szent hivatal, szent tiszt; a hitnyomozó-szék neve; **sanctus**, szent.

sandaraca, *gg.* borókagyanta, fenyűgyanta.

sanguificantiá, *lat. gyógyt.* vértermő szerek; **sanguificatio**, vértermődés; **sanguifluxus**, vérfolyás; **sanguinari**, vérszomjas, vérengző; **sanguineus**, hóvérü, vérmes; eleven; könnyenhívó; **sanguinicus**, vérmes ember; **sanguinokratia**, *lat.-gg.* véruralom, minő volt Robespierre alatt Franciaországban; **sanguis draconicus**, *tul.* sárkányvér; indiai fának sötét piros gyantája, mely csak borszeszbenj olvad föl.

sans, *fr.* (szán), nélkül; **sans culotte** (szánkülött), nadrágtalan; **sans façons** (szánfászhohn), minden teketória nélkül, himezés nélkül; **sans pareil**, (szán párély), hasonló nélkül, hasonlíthatlan, hozzáfoghatatlan; **sans souci** (szán-szúsz), gond nélkül; királyi palota Potsdam mellett.

santé, *fr.* (szanteh), egészség.

sapeur, *fr.* (szapór), árkász.

sapientí sat, *lat.* a bölcsnek elég; az értelmes embernek nem kell többet mondani.

Sappho, görög költő, kiről vette nevé a sapphoi versmérték:

— u o | — u o — u | — o .

sapropya, *gg. kórt.* rothasztó láz.

saracenus, (*arab.* sáraká = fölkelni, mint a nap), napkeleti; előbb az Európába jött arabok neve, később így nevezettek a mohammedan és egyéb nem-keresztény népek.

sarcidium, *gg. kórt.* bibircs, szömlöcs; **sarcitis**, husgyulladás.

sardiasis, *gg. kórt.* kényszerített, görcsös, gunyos nevetés; **sardoniasis** = **sardiasis**; **sardonicus**, kényszerített, görcsös (nevetés).

sarkasmus, *gg.* szófulánk, csipős gúny; **sarkasticus**, csipős, fulánk, maró.

sarkocela, *gg. kórt.* hussérv, husnövés a férfiu golyóin; **sarkologia**, hústán; izomtan; **sarkoma**, husany, huskinövés, husnövés; **sarkophag**, *tul.* husevő; kókoporsó, koporsóalakú síremlék; **sarkophaga**, marószerek; **sarkophya**, huskinövés, husnövés; vadhus; **sarkophyma**, husdaganat; **sarkosis**, husképződés; **sarkostosis**, huscsontulás, izomcsontulás; **sarkotica**, husnövesztő szerek.

sassalin, *vt.* bórissav.

satelles, *lat.* testőr; hold.

satín, *fr.* (szátehn), atlász; **satínade** (szátínád), félatlász.

satira, *lat.* gunyor, gunyirat, gunyvers; **satiricus**, gunyíró, gunyköltő; gunyoló, gunyoros; **satirizálni**, gunyolni, gunyolódni.

satís, *lat.* elég, elegendő, elégséges; **satisfactio**, elégtétel.

satrapa, *perze.* helytartó.

satúrálni, *lat.* telíteni; telülni; jólakni; **saturatio**, jóllakás; *vt.* telülés, telület.

saturea montana, *lat. nt.* csombor v. borsfű.

Saturnus, *lat.* 1) az idő istene, Uranus és Gaea fia, Jupiter atyja; **saturnus ídő**, aranykor; 2) a legnagyobb bolygó; 3) ólom; **saturnaliák**, Saturnus tiszteletére rendelt ünnepek December 17—23.

Satyra, *gg.* liget-isten; durva, buja ember; orang-utang; **satyriasis**, *kórt.* bujaság.

sauce, *fr.* (szósz), mártás, lé.

savoir-faire, *fr.* (szavoár-fehr),

ügyesség; *savoir-vivre* (szávoár-vivr), életbölcsetség.

sbirri, *ol. t.* foglárók, poroszlók.

scabies, *lat.* kórt. rüh, sönnyedék.

scabiosa atropurpurea major, *lat. nt.* barnapiros sikkantyu.

scala, *lat.* létra; foksor, hangsor; fokmérő.

scallmus hispanicus, *lat. nt.* uj pozdor.

scalpellum, *lat. seb.* bonckés; *scalpirozni*, lenyuzni, a fejbőrt lehuzni.

scandalizálni, *barb.-lat.* botránkoztatni; megbotránkoztatni; *scandalosus*, botrányos; *scandalum*, botrány.

scandálni, *lat.* (verset) tagolni.

Scandinavia = Norvégia, Svéd- és Dánország.

scandix cerefolium, *lat. nt.* leveles turbolya.

scapula, *lat.-gg.* kórt. vállfájás.

scapulare, *lat.* váll-lepel.

scarabaeus, *lat.* szarvasbogár.

scarificatio, *lat. gyógyt.* köpölyözés; *scarificator*, köpölyöző; karcoló eke.

scarlatina, *barb.-lat. kórt.* vörhenyláz.

scatula, *lat.* katulya, doboz, bődke.

scelalgia, *gg-lat. kórt.* combfájás; *sceloncus*, *gg.* combdaganat; *scelotyrbe*, combköszvény; vidatánc.

sceleratus, *lat.* gonosztevő.

scena, *lat.* szín, játékszín, színhely; színpad; jelenés, jelenet; látvány; *scenographia*, színpadi festészet.

sceptrum, *gg.* kormánypálca, királyi pálca.

schach, a perzsák fejedelme; sakkjáték.

schaffot, l. echafaud.

scharlach (*ol.* scarlatto), skarlát, skarlátszín, lángpiros szín.

scharmütz'l, *ném.* csetepaté, apró csata, csatározás.

schattirozni, *ném.* árnyékozni, árnyazni; *schattirung*, árnyazás, árnyékozás; árnyékozat, árnyazat, árnyéklat.

scheda, *schedula*, *lat.* levelke, iratka; jegy.

scheffel, *ném.* úrmérték száraz tárgyakra, különösen gabonára; dresdai v. szász *scheffel* = 105,14 litre; berlini v. porosz *scheffel* = 54,98 litre.

schelk, *arab*, a legidősb, előljáró, parancsnok.

schema, *gg.* alak, alakzat; előrajz, minta, terv; *schematismus*, alakképesség, alakzatos megfejtés; tervszerű alak; gépiesség, gépleteesség; névkönyv, tizti névtár, címtár.

schesis, *gg. kórt.* hajlam.

schilling, *ném.* Dániában a tallér $\frac{1}{96}$ része; Hamburgban és Lübeckben a marknak $\frac{1}{16}$ része; Norvégiában a tallér $\frac{1}{120}$ része; Svédországban a tallér $\frac{1}{16}$ része.

schirmleder, *ném.* ernyőbőr, véd-bőr, ernyő.

schisma, *gg.* szakadás, elszakadás; hitszakadás; *schismaticus*, szakadási, hitszakadási; hitétől elszakadt, hitehagyott, szakadár.

schlagwort, *ném.* vezérszó, címszó; jelző.

schleier, *ném.* fátyol, lepel.

schleim, *ném.* nyálka, nyák.

schlendrian, *ném.* ócska vagy vakszokás.

schleppe, *ném.* uszály, uszonya, lepentyű.

schlitz, *ném.* hasadék, repedék, hasíték.

schmarotzer, *ném.* élősködő, élőldi; tányérnyaló, ebédlesi, ebédleső.

schmuck, *ném.* ék, ékszer.

schnitzer, *ném.* hiba a művészet v. tudomány szabályai ellen.

schola, *lat.* iskola.

scholastica, *középkori lat.* tanítóapáca; *scholasticus*, iskolai, iskolás; iskolai böles; *scholastika*, iskolás bölcsészlet (a középkorban).

scholia, *gg.* jegyzetek, rövid szóértelmezések; *scholiasta*, jegyzetirő, *kül.* ó görög iratokhoz; *scholion*, jegyzet, magyarázat, magyarázó jegyzet.

schublade, *ném.* kibuzó fiók; fiókos szekrény.

schulfuchs, *ném.* iskola bolondja, iskolaporos, tudákkóros, bajmóc; *schulfuchseri*, tudákkórság, bajmócság, iskolás tudomány.

schwadron, l. escadron; *schwadronirozni*, hetvenkedni, kérkedni; hányni-vetni magát.

schweizerei, *ném.* tehén- és tejgazdászlat.

scientia, *lat.* ismeret, tudomány.

scirocco, *ol.* (sirocco), forró délkeleti szél a Középtengeren és Olaszországban.

scirrhole, *gg.* kórt. hussérv; **scirrhoma**, rákfenés keménység; **scirrhophthalmia**, szemrák; **scirrhosis**, keményedés; **scirrhus**, csomó, gümő; kemény mirigydagánat, keménység.

scissio, *lat.* szakadás, visszavonás, meghasonlás, vizály; **scissionisták**, azon lengyelek, kik a király pártjától elszakadtak.

slav, *középk. lat.* rabszolga.

scorbut, *barb.-lat. kórt.* súly, vérvészély.

scorzonera, *nt.* pozdor, vagy téli spárga.

scriba, *lat.* irnok, írász.

scribler, *lat.-ném.* irkaírkáló, mázoló, irkász, firkász.

scriptor, *lat.* író; **scriptores**, írók; **scriptum**, írott; írás, irat; **scriptura**, írás, iromány.

scrofula, *lat. kórt.* görvély, futosó mirigy; **scrofulosis**, görvélykór; **scrofulosus**, görvélyes.

scrotocele, *lat.-gg.* kórt. töksérv, heresérv; **scrotum**, *lat. bt.* borék, tökzacskó.

scrupulum, *lat.* $\frac{1}{16}$ rész lat, terecs; $\frac{1}{60}$ rész fok, fokhatvanad; $\frac{1}{10}$ rész vonal; **scrupulus**, kétség, kétely, nehézség, akadék; aggály, aggodalom; **scrupulosus**, kétkedő, akadékos; aggódsi, töprengő; szórszálhasogató; **scrupulositas**, akadékoság, aggodás, töprengés, szórszálhasogató.

scrutinium, *lat.* vizsgálat, nyomozat, vizsgálmány; titkos szavazat.

scudi, többese **scudo-nak**, *ol.* tallér = 2 frt. 18 kr.

sculp., = **sculpsit**, *lat.* metszette (rézmetszvényeken); **sculptura**, szobrászat; faragvány; szobormű.

scurrilis, *lat.* tréfás, bohókás; aljasan tréfás; **scurrilitas**, bohóság, durva v. vastag tréfa.

scüs, *fr.* a tarokkjátékban a főalak; **scüsírozni**, elosonni, titkon eltávozni, titkon odább állani.

scylla, *gg.* a hajózásra veszélyes kőszirt Sicilia partjain, Messina közelében a Charybdis nevű örvény mellett.

scytitis, *gg. kórt.* bőrgyulladás.

secans, **secante**, *lat. mt.* szelő, kör-szelő, vágó, körvágó.

seccatura, *ol.* zaklatás, faggatás, boszantás; **szekkirozni** (*ol.* seccare), zaklatni, faggatni, boszantani; incselkedni (-val, -vel).

secernálni, *lat.* elkülöníteni, elkülönözni, elválasztani.

secessio, *lat.* elválás; meghasonlás, hitszakadás.

second, *fr.* (szekohnd); másod; al...; **second-lieutenant**, alhadnagy.

secretarius, *lat.* titkár; **secretaire**, *fr.* (szekreter), írószekrény; **secretum**, titok; titkos.

secretio, *lat.* elválasztás.

secta, *lat.* felekezet, szakadék; **sectio**, szak, szakasz, osztály; szakosztály; boncolás, halott-bontás.

secularis, l. saecularis.

secunda, *lat.* második, másodperc.

secundálni, *lat.* segédkezni, segédül lenni; **secundans**, segéd (párviadalban).

secundarius, *barb.-lat.* másod, másodrendű; **secundinae**, *gyógyt.* szülep; **secunditia**, az ötven éves papság ünneplése; **secundogenitura**, másodszülettség; **secundus**, második.

secundum, *lat.* szerint, -hoz, -hez képest; **secundum artem**, a művészet (szabályai) szerint.

securálni, *lat.* biztosítani; **securitas**, biztosság.

sedantia, *lat. gyógyt.* enyhítő szerek; **sedativ**, enyhítő, altató.

sedecima, *lat.* tizenhatod(rész).

sedentarius, *lat.* ülő; sokat ülő; **sedes**, szék, székhely; lakás, lakhely; hasürülés; **sedes apostolica**, pápaszék; **sedes judiciaria**, bírói szék; törívényészék; **sede vacante**, a szék ürelvén.

sedez, tizenhatodré.

sedimentum, *vt.* salak; szálladék, üledék, ülepet.

seditio, *lat.* lázadás, zendülés, pártütés, zenebona; **seditiosus**, lázadó, pártütő, országháborító.

sedria, *barb.-lat.* = sedes judiciaria.

seducálni, *lat.* csábitani, elcsábitani; **seductio**, csábitás, ámitás; **seductor**, csábitó; **sedulsant**, *fr.* (szedüiszáhn), csábitó.

seer, Calcuttában, Bombayban és Suratban a maundnak $\frac{1}{4}$ része; Madrasban a visnek $\frac{1}{8}$ része = 8 paloin.

segmentum, *lat. mt.* körselet, szegmény.

segno, *ol.* (szenyo), *sen.* jel.

segregálni, *lat.* elkülönözni, elkülöníteni; különválasztani; **segregatio**, elkülönzés, elkülönítés; különválás, elkülönödés.

seigneur, *fr.* (szenyór), előkelő ur; **seigneurie**, uraság.

sejour, *fr.* (szezsúr), tartózkodás, tartózkodási hely.

sejunctio, *lat.* különválasztás, elválasztás; elkülönítés; **sejungálni**, különválasztani, elválasztani; elkülöníteni.

selecta, *lat.* többese selectus-nak, válogatott, szemelt, kiszemelt.

Selene, *gg.* holdistennő; hold; **seleniasis**, *kórt.* holdasság, holdkórság; **selenit**, holdkő, kénsavas mészéleg, réteges gipsz; holdlakó; **selenogamia** = seleniasis; **selenograph**, holdleirő; **selenographia**, holdrajz, holdleírás; **selenographicus**, holdrajzi; **selenolabium**, a hold forgását mutató eszköz; **selenostat**, a hold vizsgálására szolgáló eszköz; **selenotopographia**, a hold helyleírása.

selfgovernment, *ang.* (szelfgövernment), önkormányzás.

semaphor, *gg.* táviró.

semelographia, *gg.* hangjegyzírás.

semel pro semper, *lat.* egyszer mindenkorra.

semen, *lat. nt.* mag; **s. abelmoschl**, a pézsmahibik magva; **s. acetosae**, sóskamag; **s. acini**, szőlőmag; **s. agni casti**, a szűzfa v. Ábrahámfa magva; **s. althaeae**, zilizmag; **s. ammeos verae**, ammi-mag; **s. amomi**, szegfűbors; **s. anethi**, kapormag; **s. angelicae**, angyelikamag; **s. anisi**, ánizs; **s. an. stellati**, csillagos badian; **s. apii**, zellermag; **s. aquilejae**, címoly- v. csengétyűkernyő; **s. artichocci**, töves káposztamag; **s. asparagi**, csirág-, spárgamag; **s. atriplicis**, libatopp-

mag; **s. badianae**, csillagos badián; **s. bardanae**, bojtorján- v. lapumag; **s. basilici**, bazsilkommag; **s. calcitrapae**, sarkvirág- v. szarkalábmag; **s. cannabis**, (kender) kanári növény magva, polyvacsuccmag; **s. caputiae majoris**, himboj- v. csodafamag; **s. caputiae minoris**, fájvirágmag; himbojmag; **s. cardui benedicti**, áldott csükküllő, pápafű v. áldottfű magva; tarka bogácsmag; **s. cardui Mariae**, tarka bogács, tarka tövismag; **s. carthami**, (vadsáfrány), szeklicevirágmag, sáfrány-szeklicemag; **s. carvi**, kömény; réti v. vadkömény; **s. cataputiae minoris** = **s. caputiae minoris**; **s. chenopodii anthelmintici**, giliszta-hajtó libatoppmag; **s. cichorii**, katángmag; **s. cinae**, gilisztagam; citvormag; **s. citri**, citrommag; **s. citrulli**, görög-dinnyemag; **s. coccognidii**, farkasboroszlán, tetűfűmag; **s. cochleariae**, kalántorma-mag; **s. coffeae**, kávé; **s. colchici**, őszike, zászpa-kikericsmag; **s. colocythidum**, keser-ugorkamag; **s. conil**, bürökmag; **s. coriandri**, koriándrom; **s. cucumeris**, ugorkamag; **s. cucurbitae**, tökmag; **s. cydoniorum**, birsmag; **s. daturae**, magyal-mag; **s. dauci**, murokrépmag; sárgarépmag; **s. endiviae**, endiviakatángmag; **s. eruciae**, mustármag; **s. erysimi**, utifűmag; **s. fagopyri**, tatárka; pohánka; **s. foeniculi**, ánizs, édes kömény; **s. foen. aquatici**, vízi bősövény-mag; **s. foeni graeci**, bakszarvufű-, görögszéna-mag; **s. fraxini**, kórisfamag; **s. genistae**, rekettyemag; jenesztermag; **s. gossypli**, gyapotcserjémag; **s. granatorum**, gránátalmamag; **s. hyoscyami**, beléndekmag; **s. lactucae**, salátamag; **s. levistici**, levestikommag; **s. lini**, lenmag; **s. lithospermi**, kőmag; **s. lupini**, csillagfűt-mag; **s. lycopodii**, korpafűmag; **s. mespili**, naszpolyamag; **s. naps**, repcemag; karórépmag; **s. nasturtii**, zsázsamag; **s. nigellae**, fekete kömény; **s. nigellastri**, vetési konkolyamag; **s. orobi**, lednekmag; **s. oryzae**, rizs; **s. paeoniae**, rózsa-bazsál, pünkösdi rózsamag; **s. papaveris**, mák; **s. pastinacae**, paszternák; **s. perfoliatae**, színgallér-

mag; s. **petroselini**, petrezselyemmag; s. **phaseoli**, bab, paszuly; s. **phellandrii**, vízi bősövénymag, lókömény; s. **psyllii**, bolhafűmag; s. **raparum**, nagy, fehér répamag; s. **raphani**, retekmag; s. **ricini**, himbolymag; s. **rutae**, rutamag; s. **scariolae**, vadsalátamag; s. **sesami**, zezámfűmag; s. **seseli**, konyhakömény; s. **sileris**, bordamag; s. **sinapis**, mustármag; s. **Sophiae**, szófia-zsombor, kányafű, sebforrasztófűmag; s. **staphidis agriae**, tetű(ölő)fűmagma; s. **sumach**, ecetszőmörce, ecetfűmagma; s. **tanacetli**, varádcsmag; s. **thlaspi**, parlagi tarsolyfűmag; s. **urticae**, csalánmag; s. **xanthii**, csimpaj-mag.

semestris, *lat.* félév; **semestralis**, félévi; **semestre aestivum**, nyári félév; **sem. hibernum**, téli félév.

semi, *gg.* fél (az összetételeknél), p. o. **semicirculus**, félkör; **semidoctus**, féltudós.

semikolon, *gg.* pontos vessző.

semina, *lat.* magvak; **seminaria**, *nt.* magos növények; **seminarium**, papnövelde.

semigraphia, *gg.* jegyírás; **semilogia**, **semiotika**, jelisme, jeltan; **körjeltan**; **semimeter**, félmérő, félátmérő, sugár, fentő, küllő.

semiplena probatio, *lat.* félbizonyíték; **semitestes**, aggályos tanúk.

semper, *lat.* mindig, mindenkor, szüntelen, szakadatlanul, örökké; **semper aliquid haeret**, mindig ragad valami (a hamis föladásokból és rágalmazásokból); **semper Augustus**, a birodalomnak mindenkori gyarapítója, a római császárok címe Diocletian óta; **semper idem**, mindig ugyanaz; **semper virens**, örökzöld; **sempervivum**, *tul.* mindig élő; *nt.* fűfű.

senator, *lat.* tanácsnok, tanácsbeli, tanács-ur; **senatus**, tanács, városi v. államtanács; **senatus consultum**, tanács-végzés.

senex, *lat.* öreg, vén; **senilis**, öreg, öreges; **senior**, öregebb; idősb, idősbik; **esperes**; **senioratus**, esperesség; **oly** hitbizomány, melynek öröklésére mindig a családnak legidősebb tagja

van hivatva; maga az ilyen hitbizományi jószág.

se non è vero, è ben trovato, *ol.* ha nem igaz is, de jól van gondolva.

señor, *spany.* (szenyor), ur, előkelő ur; **señora** (szenyora), asszonyság; **señorita**, kisasszony, urhölgy; **señorito**, urfi.

sensale, *ol.* alkusz, hajhász.

sensatio, *lat.* érzékelés, érzéklet; érzés; hatás, benyomás, föltűnés, zaj; **sensibilis**, érzékeny; érzelmes, érzéketlen; **sensibilitas**, érzékenység; érzelmesség; **sensiblerie**, *fr.* (szánszibleri), érzékgőség; **sensificálni**, *barb.-lat.* érzékíteni; **sensitiv**, érzékeny; **sensualis**, érzéki; **sensualismus**, érzékiség; **sensualista**, érzéki ember, kéjenc, buja; **sensualitas**, érzékiség; **sensu bono**, *lat.* jó értelemben; **sensu latiori**, tágabb értelemben; **sensu malo**, rossz értelemben; **sensu proprio**, valódi, igazi értelmében; **sensus communis**, józan ész; **sensu strictiori**, szorosabb értelemben; **sensu strictissimo**, legszorosabb értelemben.

sententia, *lat.* ítélet; mondat, jeles velős v. tanmondat; s. **absolutoria**, fölmentő ítélet; s. **condemnatoria**, marasztaló ítélet; **sententiales**, az ítéletről kiadott bizonyosságlevél; **sententiosus**, velős, gondolatteljes, mondatteljes; mondatyszerű.

sentimentalis, *lat.* érzelmes, érzeményes; érzélgő, érzélgős, érzékenykedő; **sentimentalitas**, érzelmesség, érzeményesség; érzélgés, érzélgőség, érzékenykedés; **sentimentum**, érzemény.

separálni, *lat.* elválasztani, különválasztani; **separabilis**, elválható; elválasztható; **separabilitas**, elválaszthatóság; **separate**, **separatim**, külön; **separatio**, elválasztás, különválasztás; elválás; **separatio a thoro et mensa**, elválasztás az ágytól és asztaltól; **separatismus**, különválás, különködés; **separatista**, különváló, különködő; **separativus**, elválasztó, különválasztó; **separatum votum**, külön vélemény.

sepedon, *gg.* kórt. rothadás, rothadó kelés.

septa, *gg. állatt. tintaféreg, kalmár-tintaféreg.*

seponálni, *lat. félretenni.*

sepsis, *gg. kórt. rothadás.*

septangulum, *lat. hétszög; september*, hetedik hónap az ó rómaiaknál, nálunk a kilencedik; **septembrisade**, *fr. mézárulás a párisi fogházakban 1792. sept. 2. és 3-án; septembrisaur*, (szep-tánbriször), **septembrista**, septemberi-gyilkos; **septemvir**, hétszemély-nök; hét személyből álló kormány tagja; **septemviralis tábla**, hétszemélyes tábla; magyarországi legfőbb törvény-szék; **septemviratus**, hetes uralom; hétszemélynökség; **septennalis**, *barb.-lat. hétévi; septennalitas*, az angol alsóház hétévisége; **septennium**, *lat. hétév, hétévi időköz.*

septentrio, *lat. éjszak; septentri-onalis*, éjszaki.

septett, *barb.-lat. hét hangra ké-szült zenedarab; septidi*, *fr. hetedik nap a francia naptárban; septiduum*, *lat. hét napi határidő; septilateralis*, *barb.-lat. hétoldalu; septima*, *lat. he-tedhang; septimana*, hét; **septimus**, hetedik.

septochymia, *gg. a nedvek rotha-dása; septon*, rothadás; **septopyra**, rothasztó láz.

septuagenarius, *lat. hetven éves; septuaginta*, hetven; hetven tolmács által fordított ó testamentom.

septuplum, *lat. hétszer annyi.*

sequens, *lat. következő; sequentia*, következés; **sequenze**, egymásután következő kártyák.

sequestrálni, *barb.-lat. lefoglalni, zár alá tenni v. venni, lezárolni; elko-bozni; sequestrum*, zár, zárlat, bírói zár.

sequitur, *lat. következik.*

serail, *perzs. palota; kül. a török császársz palotája.*

seraph, *zsidó, tul. égő, lángoló; szeráf.*

seraskier, *török, fővezér.*

serenade, *fr. (szerenád), éjzene, ablak alatti zene.*

serentissimus, *lat. főséges.*

serialitás, *barb.-lat. sorbeliség; se-ries*, sor, sorzat.

seriosus, *lat. komoly.*

serositas, *lat. a vér savóssága; sero-sus*, vérsavós; **serum**, *bt. vérfiok; vérsavó.*

serpyllium, *lat. nt. mezei v. réti kö-mény.*

service, *fr. (szervisz), szolgálat; asz-tali teríték; serviette* (szerviett), asz-talkendő; **servilis**, *lat. szolgálai, szolgál-lekü; rabelmű; servilismus*, **servilitas**, szolgálalkúség, rabelműség; **servirozni**, asztalnál szolgálni, főlszolgálni; **serviteur**, *fr. (szervitör), szolgál-a*; (mint köszöntés) **szolgálja; servitus**, *lat. szolgálat; servitus aqueductus*, vízvezetés joga; **ser. aquaehaustus**, vízmerés joga; **ser. juris pascendi**, legelőjog; **ser. prospectus**, kilátás joga; **ser. stillicidii**, ceszjog; **ser. viae**, szekérut joga; **servus**, *szolga; szolgálja; servus servorum Dei et catholicae ecclesiae episcopus*, az isten szolgáinak szolgálja és a katolika egy-ház püspöke (a pápa által használt cím).

sesam, *gg. nt. gomborka.*

sesquichloretum ferri, *lat. vas-halvag.*

sessio, *lat. ülés; telek, jobbágytelek.*

setacea, *lat. t. sertés állatok.*

severe, *lat. szigoruan.*

sex, *lat. hat; sexagenarius*, hatvan éves; **sexangulum**, hatszög; **sexen-nium**, hat év, hat évi időköz; **sexta**, hatodhang; **sextans**, hatod, körhatod; hatodló; **sextett**, hatos zene v. ének; **sextidi**, hatodik nap a francia forradalmi naptárban; **sextuplum**, hatszor annyi; **sextus**, hatodik.

sexualis, *lat. nemi, nembeli; sexual-ista*, a nemi rendszer, a Linné által föllíltott növényrend követője; **sexual-litas**, nemiség, nembeliség; **sexual-system**, nemi rendszer, mely szerint a növények nemzörészeik szerint soroz-tatnak; **sexus**, nem.

Seymour (Szimörr), angol család neve.

Shaftesbury (Seftszbörri), angol miniszter.

Shakespeare (Sekszpir), angol drá-maköltő.

shawl, *ang. sál.*

sherif, *ang.* (serif), megyei bíró.
shilling, *ang.* (silling), számolópénz
 = 47, közönségesen 50 ujkrájcár.

shire, *ang.* (sír), megye.

Shrewsbury (Sruszbörri), angol város és család neve.

siagonagra, *gg. kórt.* köszvény az állcsontban.

stíladentitis, *gg. kórt.* nyálmirigygyulladás; **stílagoga**, nyálhajtó-szerek; **stíalin**, nyálanyag; **stíalismus**, nyál-szívár; **stíaloneus**, nyáldaganat; **stíaloeschisis**, nyálrekedés.

sibylla, *gg.* öreg jósnő.

sic, *lat.* így; **sic ítur ad astra**, így megyünk a csillagokba; így jut az ember a magasra; **sic transit gloria mundi**, így mulik a világ dicsősége; **sic volo**, **sic jubeo**, így akarom, így parancsolom.

sicca, Calcuttaban a chittack $\frac{1}{5}$ része.

sidera (*lat.* sidus többese), csillagok; csillagzatok; **sideralis**, *lat.* csillagi, csillagzati; **sideratio**, csillagállás; *kórt.* szélhűdés, inaszakadtság; **siderocalcit**, *gg.-lat. vt.* vaséleg, vasrozsdá; **siderodendron**, *gg. nt.* barkóca; zelnice; **siderographia**, *gg.* acélmetszés, acélmetszés mestersége; **siderolith**, csillagalaku lencsekővecs; **sideromanfia**, jövendölés az izzó vasra tett szalmaszálakból; **sideros**, vas, acél; **siderotechnika**, vaskohtan; **sideroxylon**, vasfa, vasból fa; t. i. valami ellenmondó, meg nem egyező.

si Diis placet, *lat.* ha az isten(ek)-nek tetszik.

Sidney (Szidni), angol családi név; több éjszakamerikai város neve.

Sidonia, zsidó női név = halásznő, vadásznő.

sierra, *spany. tul.* fűrés; heglánc, hegység; **sierra Morena**, sötétbarna hegység; **sierra nevada**, havas hegy.

siesta, *spany.* déli vagy délutáni nyugvás; déli alvás Olasz- és Spanyolországban.

sieur, *fr.* (sziór), ur.

sigillum, *lat.* pecsét; **sigillum confessionis**, mély hallgatás, titoktartás.

sigmodes, **sigmoides**, *gg.* sarlóalaku, félhaldalaku.

signálni, *lat.* jegyezni, jelelni, jelezni, megjegyezni, megjelelni; megjelezni; nevét, címét aláírni; **signal**, *fr.* jel, jeladás, jelszó; **signalizálni**, jelt adni, jelszót adni; (magát) kitüntetni; **signanter**, nevezetesen, jelesen; **signatum**, aláíratott és megpecsételtetett; **kelt**; **signatura**, jel, jelzet, jelzék; őrszem (ívjel a nyomdászoknál); aláírás.

significálni, *lat.* jelenteni; **significatio**, jelentés; értelem (szóé); **significativ**, jelentékeny, jelentős.

signora, *ol.* (szinyorá), asszony, urnő; **signore** (szinyore), ur; **signoria** (szinyoria), uraság; uri rend.

signum, *lat.* jel; **signum exclamacionis**, fölkiáltójel, fölkiáltási jel.

silene, *gg.* kecskelábu (satyra); **silene armeria**, *nt.* szegfű-szilen; **silene pendula**, *nt.* első tavaszi virág.

silentarius, *barb.-lat.* hallgatásra kötelezett szerzetes; az ügyködéstől eltiltott ügyvéd; **silentium**, hallgatás.

silhouette, *fr.* (sziluett), árnykép, árnyrajz.

silicea (terra), *lat. vt.* kovasav.

silliqua, *lat. nt.* becő, hüvely; tok; **silliqua dulcis**, sz. János kenyere, hüvelykenyér; s. **vanillae**, vanília.

sillograph, *gg.* gunyiró.

Silvanus, *lat.* erdei isten.

similaris, *barb.-lat.* hasonló; **similar-gent**, *fr.* (szimilárzsán), ezüst mása; **similis simili gaudet**, kiki magához hasonlóval szokott tartani; **similor**, *fr.* (szimilor), aranymás.

simonia, *barb.-lat.* szentségárulás, hivatalárulás.

simphoricarpus racemosa, *lat. nt.* fehér boglárka.

simplex, *lat.* egyszerű, együgyü; **simplicitas**, egyszerűség; együgyűség; bárgyuság; **simpliciter**, egyszerűen; **simplificálni**, egyszerűsíteni; **simplificatio**, egyszerűsítés; **simplum**, egyszerűes.

simulacrum, *lat.* kép.

simulálni, *lat.* tettetni, ürügyölni, színlelni; **simulatio**, tettetés, színlelés.

simultaneus, *lat.* együtt, közösen; **simultaneitas**, együttesség; **simultaneus**, együttes, közös.

sinapelaon, *gg.* mustárolaj; **sinapis**, *nt.* mustár; **sinapismus**, mustártapas; **sinapium**, mustáros lé.

sincere et constanter, *lat.* őszintén és állhatatosan (a porosz veres sasrend jelmondata); **sinceritas**, őszinteség, nyíltszívűség.

sine, *lat.* nélkül; **sine cura**, *tul.* gond nélkül; henyé hivatal; **sine dubio**, kétségen kívül; **sine ira et studio**, harag és kedvezés nélkül, azaz részrehajlatlanul; **sine mora**, késedelem nélkül.

singleton, *ang.* (szingelt'n), egy kártya bizonyos szinből.

singularis, *lat.* egyes, egyes szám; egyes, egyedüli, egyedes; rideg, magányos; különös, különködő, különc; **singularismus**, különködés, különcködés, különcség; **singularitas**, egyedüliség, egyenkéntiség; különösség.

singultus, *lat.* csuklás.

si non caste, caute tamen, *lat.* ha nem is tisztán, legalább ovatosan.

sinuosus, *lat.* öblös; **sinuositas**, öblösség; **sinus**, öbl, kebel.

si quid fecisti, nega, *lat.* ha mit tettél, tagadd.

sir, *ang.* (szór), ur.

sire, *fr.* (a király megszólítása) legkegyelmesebb ur!

sirene, *gg.* tengeri szüz, csábitó hangokkal.

siriasis, *gg. kórt.* napszúrás, az agyvelőnek és agyhártyáknak meggyulladásáa nap heve miatt; **sirlus**, *csill.* ebszillag.

sismometer, *gg.* földrengés-mérő (föltalálta nápolyi Saltano 1784-ben).

sistálni, *lat.* megállítani.

Sisyphus, *gg.* a monda szerint Korinth alapítója és királya, ki gonosz tettei miatt arra kárhoztatott, hogy az alvilágban nagy követ kellett egy meredek hegyre fölhengergetnie, mely kő azonban onnan mindig visszagördült.

si tacuisses philosophus mansisses, *lat.* ha hallgatnál volna, még most is bölcsnek tartanának.

sitiologia, *gg.* tápláléktan.

situatio, *barb.-lat.* fekvés, helyzet; vidék; tájlat.

sit venia verbo, *lat.* engedelemmel mondvá.

si vis pacem, para bellum, *lat.* ha békét akarsz, háborura készülj.

sixpence, *ang.* (szikszpensz), hat penny, fél shilling, 25 ujkr.

Skagerrack, főnyutorlat Skagra mellett, Jütland éjszaki csücsán; az éjszaki tenger azon része, mely Jütland és Norvégia között fekszik.

skalpund, svéd font = 425,333 gramme.

Skandinavia, közös neve Dán, Svéd és Norvégországoknak Islanddal együtt.

skelet, *gg.* csontváz; vázlat.

skepsis, *gg.* kételkedés, kétségeskedés; **skepticismus**, kételgőség; kételgésitan; **skeptikus**, kétkedő, kételgő.

sketches, *ang.* (szketcsisz), vázlatok.

skliagraphia, *gg.* árnykép, árnyrajz, árnyékrajz, árnyéklat.

skliamachia, árnyékharc; nyegleség, kérkediség; **skliater**, árnymutató; **sklietropia**, *kórt. tul.* árnylítás; homályos látás; **skliomantia**, jövendölés az árnyékból

skirrhus, *gg.* a mirigyek megkeményedése, mely utóbb rákká fejlődik.

skizze, *ol.* schizzo), vázlat, előrajz; **skizzirozni**, vázolni.

skláv = rabszolga.

skleriasis, *gg. kórt.* a szempillák megkeményedése; **skleritis**, szaruhártya-gyulladás; **skleroma**, keményedés; **sklerophthalmia**, megkeményedett szemdaganat; száraz szemgyulladás; **sklerosarkoma**, kemény húsövés; **sklerosis**, száradás, keményedés; **sklerotika**, szaruhártya; kiszáritó szerek; szikkasztó szerek; **sklerotitis**, szaruhártya-gyulladás.

skoleciasis, *gg. kórt.* féregkór, giliztákor; **skolekologia**, a gyűrűnyök leírása, természetrajza.

skolioma, **skoliosis**, *gg. kórt.* a hátgerincnek oldalvást görbülése, oldalpup.

skomma, *gg.* élc, guny.

skotoma, *gg.* homály, sötétedés.

slemm (*ang.* slam = szlemm) minden ütés, vagy egy híján minden ütés a whistjátékban.

sobrietas, *lat.* józanság.

sobriquet, *fr.* (szobrike), csufnév.

sociabilis, *lat.* társas, barátságos;

socialis, társas, társadalmi; **socialismus**, 1) azon tan, mely a társadalom jólétét a vagyoni polgári állás és munka egyenlőségében keresi; 2) a törekvés ezen tant valósítani; **socialista**, ezen tan híve; **socialitas**, társasság, társadalmasság; **societas**, társaság, társulat; **societas leonina**, oroszláni társaság, azaz olyan, melynek egyik tagja Aesop ismeretes meséje szerint az oroszlánrészt kapja; **socii**, társak; **socius**, társ, tagtárs.

socinianus, a socinianismushoz, azaz Socinus tanának követője, ki a 16. században Jézus isteni voltát tagadta.

soda, *spany. vl.* széksó, szikag, szikósó; *kórt.* zaha, gyomorhév.

sodales, *lat.* társak, tagtársak; **sodalitas**, társaság, egyesület, egylet; céh.

sodomia, sodomai bűn, baromfertőztetés; **sodomita**, baromfertőztető.

soi-disant, *fr.* (szoádiszáhn), úgynevezett.

soirée, *fr.* (szoaré), estély.

Sokrates, *gg.* atheni bölcs.

solamen miserum socios habuisse malorum, nyomoru vigasz, hogy a bajokban társaink valának.

solaris, *lat.* nap...; napi.

soldatesca, *ol.* katonaság; hadi nép.

soldo, *ol.* olasz krajcár.

solennis, *lat.* ünnepélyes; alakszerű; **solennisálni**, ünnepélyesen véghezvinni; hitelesíteni; **solennisatio**, hitelesítés; **solennitas**, ünnepély, ünnepélyesség; alakszerűség; **solenniter**, ünnepélyesen.

solid, *lat.* szilárd, merő; tömött; alapos; jóhitelű, szilárd hitelű; **solidaritas**, együttleges kötelezettség, egyetemlegesség; **solide**, szilárdan; alaposan; **soliditas**, szilárdság, merőség; tömörség; alaposság; jóhitelűség, szilárd hitelűség.

solitarius, *lat.* magános, egyes; **solitudo**, magány, magánosság.

sollicitálni, *lat.* kérelmezni, szor-

golni, szorgalmazni; **sollicitator**, szorgoló, ügynök, segéd.

solo, *ol.* egyedül, magánosan; magánének, magánjáték; egyes (énekülésben, játékban).

solöcismus, *gg.* hibás szókötés, szókötesi vétségek.

solotnik, orosz súlymérték, 96 tesz egy orosz fontot; 1 s. = 4,266 gramme.

solstitialis, *lat.* napállási, napfordulati; **solstitium**, napállás, napfordulás, napfordulat; **solstitium aestivum**, nyári napfordulat június 21-én; **solst. brumale v. hibernum**, téli napfordulat dec. 21-én.

solutio, *lat.* megoldás, megfejtés; föloldás, fölbontás; fizetés; **solutio indebiti**, tartozatlan fizetés; **solvens**, oldó-szer; bontó-szer; **solválni**, föloldani; **solventia**, *t. gyógyt.* oldó-szerek, bontó-szerek.

somatista, *gg.* lélektagadó; = materialista; **somatologia**, az emberi test leírása, testtan.

semnambulismus, *lat.* alvajárás, holdkórság; **semnifera**, *gyógyt.* álomhozó szerek.

sonde, *fr.* (szond), mélymérő; *seb.* kutasz; **sondázni**, keresni, vizsgálni, kutatni; mélységet mérni ónnal; kutaszolni.

sonetto, *ol.* 14 sorból álló rimes költemény, szonett.

sonica, *fr.* a pharaojátékban azon kártya, mely épen jókor érkezik, hogy a nyereség vagy veszteség fölött döntsön; *dtv. ért.* azonnal, tüstént, egyenesen.

sonometer, *lat.-gg.* hangmérő.

sonorus, *lat.* hallatos, zengő; hangzatos.

sopha, *tör.* kerevet, pamlag.

Sophia, női név = bölcs, értelmes; *Zsófia*.

sophisma, *gg.* álokoskodás, álfogás.

Sophokles, görög szomorujáték-író.

sophrón, *gg.* bölcs, mérsékelt, higgadt gondolkodású ember; **sophrósyna**, bölcsesség, mérséklet, szüzeség, tisztaság.

sopientia, *lat. gyógyt.* csillapító, enyhítő szerek.

soprano, *ol.* főhang.

sorbus aucuparia, *lat. nt.* veres berkenyő.

sordidus, *lat.* piszkos, mocskos, szennyos.

sordino, *ol.* hangtompító (hegedükön).

sorites, *gg.* oklángolatos okoskodás, lánc-észlet.

sorte, *fr.* (szort), nem, faj, fajta, féle; **szortírozni**, osztályozni, el-, ki-, össze-, szétválogatni, soronként rendezni, sorozni.

sottise, *fr.* (szottiz), ostobaság; oktalanság, esztelenség, balgaság.

sou, *fr.* (szú), $\frac{1}{20}$ livre.

soubrette, *fr.* (szü Brett), komorna, szobaleány (a szinpadon).

souffleur, *fr.* (szuflór), sugó.

soupé, **souper**, *fr.* (szupé), estebéd, esteli, vacsora; **soupirozni**, estelizni, vacsórálni.

soutenirozni, *fr.* (soutenir = szutánir), támogatni, gyámolítani; segíni, segíyezni.

south, *ang.* (szausz), dél; **Southampton** (Szauszempt'n), Hampshire fővárosa Angolországban; **Southey** (Szauszi) angol költő.

souvenir, *fr.* (szúv'nir), emlék; emlékkönyv.

souverain, *fr.* (szüverehn), uralkodó, fejedelem, főur; **souverenitás**, fölség, független uraság, főuraság.

sovereign, *ang.* (szövverin), aranypénz = 20 shilling.

spagat (*ol.* spago), zsinag.

spáhi, török lovag, a szultán testőre.

spalier, l. espalier.

spallette (*ol.* spelletta), ablakrézs; **spallett-tábla**, ablaktábla.

sparagmus, *gg. kórt.* erős görcs.

spargula maxima, *lat. nt.* legnagyobb csibehur.

spargosis, *gg. kórt.* melldaganat (tejbőség miatt).

spar-heerd, *ném.* takaréktűzhely.

spasis, *gg. kórt.* görcs, rángás, rángatózás; **spasma**, **spasmus**, görcs.

spatiosus, *lat.* téres, tágas; **spatium**, tér, hezag, ür.

speaker, *ang.* (szpíker to speak = tu szpík = beszélni igéből), *tul.* beszélő; az alsóház elnöke, ki ugyan a

tanácskozás alatt hallgat, azonban bizonyos esetek alkalmával a ház nevében beszél.

specialia, *lat.* részletek; különös körülmények; **specialis**, különleges, részleges; egyenkénti; **specialitás**, sajtáság, sajtásosság, sajtászerűség, tulajdonság; sajtátlagosság; **specialiter**, különösen, kiváltképen; nevezetesen, névszerint.

species, *lat.* faj, alnem; fűszer; vegy-rész; **species-Ducaten**, dán aranyok 1671-ből, orosz aranyok 1701—1725.; **species facti**, tényvázlat, dolog mi-volta; történet leírása.

specifica, *lat. t. l.* specificum; **specificalni**, részletezni; részletesen föl-jegyezni, külön följegyezni, egyenként, nevenként v. darabonként előszámolni; **specificatio**, részletezés; részletes jegyzék, kimutatás; **specifice**, fajlag, különleg; darabonként, egyenként; **specificum**, *gyógyt.* különyszer; **specificus**, fajlagos, fajszerű, különleges (sajtátlagos, aránylagos, egybevetőleges); **specifícus súly**, fajsúly, külön súly.

specimen, *lat.* mutatvány, példány; **specimina**, bizonyítékok, jelenségek, jelek, mutatványok.

speciosus, *lat.* színlett; látszatos, látszólagos, látszó, tetszetes.

spectabilis, *lat.* tekintetes.

spectaculum, *lat.* látvány; zaj, láрма; **spectaculumot csinálni**, zajt ütni, lármázni; **spectatores**, nézők, néző közönség.

spectrum, *lat.* kísértet.

speculálni, *lat.* szemlélődni, vizsgálódni; elméjében forgatni; nyeresz-kedni, nyerkémkedni, haszonra lesni; **speculans**, szemlélődő, vizsgálódó; nyereszkező, haszonleső; **speculatio**, szemlélődés, vizsgálódás; nyereszke-dés, haszontervezés; **speculativus**, szemlélődő, vizsgálódó, szemléleti; nyereszkező, vállalkozó.

speculum, *lat.* tükör.

spediteur (*fr.* expéditeur), szállító, szállítmányos, áruküldő; áruszállító; **speditio**, szállítás, áruküldés, áruszállítás; szállítmány.

spencer, *ang.* (szpenszer), ujjas mel-

lény (föltalálója lord Spencer-ről így nevezve).

spëndirozni, *barb.-lat.* ajándékozni, bőven adakozni.

sperativum, *lat.* várandóság.

sperma, *gg.* állati mag; ondó.

spermacet (*sperma aceti gg.-lat.*), cetvelő, cetfaggyu.

spermatocoele, *gg. kórt.* ondóedény-sérv; **spermatocystis**, ondóhólyagocskák; **spermatocystitis**, ondóhólyag dagadása; **spermatopöa**, magképző, termékenyítő szerek; **spermatorrhöa**, ondófolyás; **spermatozoon**, ondóálatkák.

spes, *lat.* remény.

sphacelus, *gg. kórt.* holt v. hideg fene, üszök.

sphära, *gg.* gömb, gömböly, teke; hatáskör; **sphäricitas**, gömbölyűség; kerekdedség; **sphärika**, gömbtan, tan a testek gömbölyűségéről; **sphäricus**, gömbidomu, gömbalaku, gömbölyű; **sphäroides**, gömbölyded; **sphärolith**, vesekő; **sphärologia** = sphärika; **sphärometer**, gömbmérő.

sphragistika, *gg.* pecséttan.

spnagographia, *gg.* útér-leírás.

spinat (*uj lat.* spinacia), *nt.* laboda, paraj.

Spinoza, hollandi zsidó bölc (meghalt 1632-ben), ki azon tant állítá föl, hogy isten és a világ egy lény.

spion, *ol.* kém.

spiralis, *barb.-lat.* csigádad, pörge.

spirea calosa, *nt.* bajnóca.

spiritualia, *lat.* lelki dolgok v. ügyek;

spiritualismus, szellem-elviség; **spiritualis**, lelki, szellemi; papnöveldei gyóntató; **spiritualitas**, szellemiség; **spiritualiter**, lelkileg, szellemileg; **spirituosus**, szeszés; **spiritus**, szellem; szesz, lé; hehezet; **spiritus abstractus**, lepárolt szesz; **sp. acetico-aetherus**, ecetléles szesz; **sp. aeruginis**, rézrozsadalél; **sp. aromaticus**, fűszeres borszesz; **sp. cochleariae**, kalántormalél; **sp. cornu cervi**, szarvasszaru-lél; **sp. familiaris**, szolgálatra kész szellem; **sp. formicarum**, hangya-lél; **sp. fumans Libavii**, ónhalvag; **sp. Mindereri**, ecetsavas légekő; **sp. muriatico-aetherus**, só-lél; édesített

sósav; **sp. nitri**, salitromszesz, választóvíz; **sp. nitrico-aethereus**, salitromégény-borszesz; **sp. nitri dulcis**, édesített salitromszesz; **sp. pyro-aceticus**, ecetlél; **sp. salis**, sósav; **sp. salis ammoniaci aquosus**, vizes légekő; **sp. s. amm. carbonici aquosus**, vizes szénsavas légekő; **sp. s. amm. causticus**, maró légekő; **sp. s. amm. vinosus**, boros légekő; **sp. salis communis**, közönséges sósav; **sp. s. dulcis**, édesített sósav; **sp. Sanctus**, szentlélek; **sp. saponis**, szappanlél; **sp. silvestris**, szénsav, légsav; **sp. sulphurico-aethereus**, édes salitromszesz; **sp. s. aeth. martialis**, vastartalmu kénégény; **sp. tartari**, borkőszesz; **sp. therebinthinae**, terpentinolaj; **sp. vini**, borszesz; **sp. vitrioli**, gálicszesz. **spissitudo sanguinis**, *lat. kórt.* a vér megsűrűdése.

splanchnemphraxis, *gg. kórt.* bél-dugulás; **splanchnneurysma**, a belek kitágulása; **splanchnica**, bélrovosságok, bélbajok elleni szerek; **splanchnodynia**, bélfájás; **splanchnographia**, a belek leírása; **splanchnolith**, bélkő; **splanchnolithiasis**, kőképződés a belekben; **splanchnologia**, a belekről szóló tan; **splanchnolysis**, a belek szélhűdése; **splanchnopathia**, bélfájdalom; **splanchnopathicus**, bélfájdalomban szenvedő, bélfájdalomtól származó; **splanchnophtharsis**, a belek megromlása v. megsértése; **splanchnophthartikus**, bélrontó; **splanchnoskopia**, a belek megvizsgálása; **splanchnotomia**, a belek boncolása; **splanchnotrauma**, bélséb.

spleen, *ang.* (szplín), rászt, lépvész; komorkórság.

splenalgia, *gg. kórt.* lép-fájás.

splendid, *lat.* fényes, fénylő, diszteljes.

splenektomia, *gg.* lép-kimetszés; **splenelkosis**, lépgenyedés; léptályog; **splenemphraxis**, lépszorulás; **splenetica**, lépkör elleni szerek; **splenetikus**, rásztos, lépvész, lépkóros; **splenicterus**, lép-sárgakór; **splenitis**, lépgyuladás; **splenocele**, lépsérv; **splenographia**, lép-leírás; **splenologia**, léptan; **splenoncus**, lépda-

nat; **splenophthisis**, lépnyedésből eredő aszkór; **splenorrhagia**, lépvérfolyás; **splenoscirrhus**, lépkeménység.

spodium, *gg. vt.* csontszén.

spoliatio, *lat.* megfosztás; **spoliator**, fosztogató, rabló.

spontaneus, *gg.* két hosszú tagu versláb: — — .

spondylalgia, *gg. kórt.* gerinccsontfájás, csigolyafájás; **spondylokace**, hátgerinc-ferdülés; **spondyloxarthrosis**, hátgerinc-ficamodás; **spondylitis**, csigolyagyulladás; **spondylus**, *öt.* gerinccsont, csigolya.

spongia, *lat.* szivacs.

spongosis, *gg. kórt.* tagtaplósság.

sponsalia, *lat.* kézfogás, eljegyzés, gyűrűváltás, jegyváltás.

spontanea, *lat.* önkényt.

sporades, *gg.* sporadok, szétszóró szigetek az aegaeumi tengeren; a nagyobbak következők: Rhodos, Kos, Samos, Chios, Lesbos, Lemnos, Skyros, Skopelos, Skiathos, Thera, Amorgos, Astypaläa, Ios.

sporangium, *gg. nt.* magpor-tok; magrejtő.

sport, *ang.* (szport), játék, tréfa, falusi multság; vadászat, lófuttatás, küzdés, halászat; egyáltalában minden testi gyakorlat, mely erőt és ügyességet kíván.

sportulae, *lat.* birói díjak, pördíjak.

sprengirozni (*ném.* sprengen), szétrobbantani, felvettetni; megbuktatni a bankot, azt egészen elnyerni.

spritzleder, *ném.* előbőr.

spurius, *lat.* ál, nem valódi.

sputatio, *lat. kórt.* nyálfolyás, köpés; **sputatoria**, a köpést elősegítő szerek; **sputum cruentum**, vérköpés.

stab, *ném.* törzs, főtisztikar.

stabat mater, *lat.* egyházi ének kezdő szavai, áll a kesergő anya stb.

stabilitas, *lat.* állandóság, tartóosság; állhatatosság; állhatóság, állékonyosság; **stabilialni**, megállapítani, állandósítani.

stäcketa (*ol.* stachetta), lécezet, lécepalánk.

stadium, *gg.* pályaszak, pályafok; gr. Széchenyi István egyik munkájának címe; új görög mérföld; körülbelül 40 egy ausztriai mérföld.

stänker(er), *ném.* veszekedő.

stafeta, *l.* estafette.

staffage (sztáffázs), ember-, állatcsoportok a tájképek előterében.

staffirozni, *ném.* a szükséges segéd-eszközökkel ellátni; *kül.* kiházasítani.

stagnatio, *lat.* tespedés, pangás; **stagnálni**, tespedni, pangani.

stallum, *lat.* tanszék; hivatali állás; ügyködési jogosítvány.

Stambul, törökül Konstantinápoly.

stamen, *lat. nt.* himszál, szálcsa; **stamina**, *t.* himszálak; szálcsák.

stanni butyrum, *lat. vt.* cinvaj;

stanniol, ónlemez, ónlevél; **stannum**, *lat. ásv.* ón, cin; **st. acidum**, ónsav;

st. foliatum = stanniol; **st. limatum**, ónreszelék; **st. muriaticum**, sósavas ón; **st. oxydulatum**, ónélecs.

stante pede, *lat.* azonnal, tüstént.

stanza, *ol.* olasz nyolc-soros vers.

staphylagia, **staphylagra**, *gg. seb.* nyelvcsap-fogó; **staphyletomia**, nyelvcsapmetszés; **staphylitis**, nyelvcsapgyulladás; **staphylonecus**, nyelvcsapdaganat; **staphylorrhaphia**, nyelvcsapvarrás.

stasis, *gg. kórt.* nedv-rekedés.

statarium, *barb.-lat.* rögtön ítélő bíróság.

statika, *gg.* nyugtan, sulyegyentan.

statio, *lat.* állomás, állapotadás, álláshely, postaszállás; hivatalhely; **stationarius**, veszteglő; tespedő, pangó.

statista, *barb.-lat.* némaszemély, némajátszó, némaszereplő.

statistika, *barb.-lat.* államisme, országisme, államrajz, álladalomtan; **statistikus**, államismerő, államtudós.

stat pro ratione voluntas, *lat.* az akarat áll az ok helyén.

statua, *lat.* szobor.

statuálni, *lat.* megállapítani, határozni, rendelni; állítani; iktatni.

statura, *lat.* alak, termet, testállás.

status, *lat.* állapot, vagyonállapot; létszám, személyzet létszáma; kar, rend; állam, álladalom; **status activus v. activorum**, vagyonállapot; **st. activus et passivus**, vagyon- és tartozási állapot; **st. affinitatis**, sógorság; **st. billosus**, epesség, epekórság; **st. cachecticus**, sápadtság, fehérekór, sápkór; **st.**

causae, az ügy állása; **st. cognatio-**
nis, rokonság; **st. conjugalis**, házas-
ság, házaselet; **st. dignitatis**, méltóság;
st. inflammatorius, gyuladós állapot,
gyuladós természet; **status in quo**,
azon állapot, melyben (valami létezett
vagy tetteleg létez); előbbi állapot, jelen
állapot; **st. insolventiae**, fizetési tehe-
tetlenség; **st. in statu**, állam az álla-
dalomban; **st. naturalis et praeter-**
naturalis, egészséges és beteges álla-
pot; **st. nervosus**, ideggyöngeség;
st. phlogisticus = inflammatorius; **st.**
pituitosus, nyákosság; **st. putridus**,
rothadás; **st. quo** = status in quo; **st.**
soporosus, álmokórság; **st. sthenicus**,
erőtéljesség; **st. uti possidetis**, a jelen-
legi birtokállapot; **st. verminosus**,
féregkór, gilisztakór.

statutio, *barb.-lat.* birtokba-igntatás;
katonaállítás.

statutum, *lat.* szabály, alapszabály;
rendelet, végzés.

staurodulia, *gg.* keresztimádás;
staurolater, keresztimádó; **staur-**
phor, keresztvivő, kereszttartó.

stearin, *gg. vt.* faggyadék, faggyany
(zsiros olaj szilárd része); **stearas** v.
steatas, faggyusavas só; **steatin**, fagy-
gyas; **steatit**, **steatites**, *ásvt.* átalaku-
zsirok, szalonnakő; *kórt.* faggyuda-
ganat.

steatocele, *gg. kórt.* hájsérv, hájda-
ganat; **steatodes**, szalonnanemű; **stea-**
toma, szalonnadag; **steatoma intes-**
ti-norum, bélkeményedés, bélszűkület;
st. nervosum, idegdaganat; **st. pul-**
monum, tüdődaganat; **st. uteri**, méh-
szalonnadag; **st. ventriculi**, gyomor-
bedagadás, gyomor-keményedés; **stea-**
tosis, szalonna- v. faggyuképződés.

steep-le-chase, *ang.* (sztip'lese),
torony irányábani lófuttatás.

stagnosis, *gg. quógyt.* az izz-likak
összehúzása; **stagnosis viscerum**, a
belek benövése; **stagnotica**, összehúzó,
szorító erejű gyógyszerek.

steif, *ném.* feszes, feszesen.

steigerozni (*ném.* steigern), emelni,
fölemelni, fölragtatni, fölshöktetni, föl-
szökkeníteni.

steirosis, *gg. kórt.* terméketlenség,
meddőség.

stellage, *fr.* (stellázs), polc, tartó;
állvány.

stellung, *ném.* állás, helyzet; maga-
tartás, testtartás.

stemmatographia, nemzetség-isme.
stenochoria, *gg. kórt.* szűkület; **ste-**
nodynia, mellfájás, szívszorongás.

stenograph, *gg.* gyorsíró; **steno-**
graphia, gyorsírás mestersége.

stenokardia, *gg. kórt.* mellgyík,
szívszorongás.

stenophyll, *gg. nt.* sűrű levelű.

stenosis = stegnosis.

stenostegnosis, *gg. kórt.* a nyálve-
zeték elrekedése.

stenostomia, *gg. kórt.* szájgörcs,
szájcsuklás.

stenothorax, *gg. kórt.* szűkmellű,
kül. a ki aszkórra hajlandó.

stenotica, *gg. quógyt.* szorító erejű
gyógyszerek.

Stentor, *gg.* trójai fejedelem, kinek
oly erős hangja volt, hogy 50 ember
kiáltásán tultett.

stère, *fr.* (szi-ter), test- és térmérték
egysége = 1 köbmètre = 32 porosz
□ láb.

stereographia, *gg.* testrajz, töm-
rajz; **stereometria**, tömörmértan, töm-
mértan, testmértan, tömmérés, test-
mérés.

stereoskop, *gg.* tömmutató (látcső),
melyen nézve a tárgyak tömören mu-
tatkoznak, Wheatston találánya).

stereotyp, *gg.* tömnyomatu; állandó;
stereotypia, betülemez-készítés (a
nyomatandó irathoz szükséges betük
nem egyenként (összerakhatólag és szét-
szedhetőleg), hanem a lap nagyságá-
nak és tartalmának megfelelő lemez-
alakban öntetnek); betü-lemez-nyom-
tatás, lemeznyomat, tömnyomat.

sterilis, *lat.* kopár, meddő, termé-
ketlen; **sterilitas**, meddőség, magta-
lanság.

sterling, *ang.* számolópénz; egy font
sterling = 10 ft.

sternokyphosis, *gg. kórt.* a mell-
csontnak kigörbedése.

sternum, *gg. bt.* mellcsont.

sternutatio, *lat.* tüsszentés; **ster-**
nutativ, tüsszentést okozó; **sternuta-**
torium, tüsszentő szer.

sthenia, *gg.* erő, erőtéljesség, testi erő.

sthenopyra, *gg.* kórt. gyuladós láz.

stibialia, *lat. gyógyt.* piskolc- v. dárdanynyal készített gyógyszerek; **stibium**, *ásvt.* piskolc, dárdany; **st. ox. oxydatum**, *vt.* dárdéleg; **st. ox. album ablutum**, (izzasztó) dárdéleg; **st. ox. fuscum**, barnavörös dárdéleg; **st. ox. martiatum**, vastartalmu izzasztó dárdany; **st. oxydulatum flavum**, sárga dárdélecs; **dárdüveg-virág**; **st. oxyd. griseum**, szürke dárdélecs.

stichwort, *ném.* vezérszó, jelszó; cikkszó, végszó; lapór, órszó.

stift, *ném.* alapítvány; káptalan; katonai intézet.

stigma, *gg.* bélyeg; sebhely, var.

stilet, *fr.* (sztile), tör, gyilok.

stillicidium, *lat.* csepegés; ereszjog.

stimulálni, *lat.* ösztönözni, ingerelni, izgatni, nógatni; **stimulans**, *gyógyt.* ingerlő szer, **stimulus**, ösztön, inger.

stipendium, *lat.* ösztöndíj, segélydíj, segélypénz.

stipulálni, *lat.* szerződni; kikötni;

stipulatio, szerződés.

stöchiologia, *gg. vt.* vegyaránytan; **stöchiometria**, *vt.* vegyméretan, eleméretan.

stocks, *ang.* a forgásban levő államkötelezvények.

stoicismus, *gg.* egykedvűség; egykedvűség; **stoikus**, egykedvű.

stola, *gg.* női öltöny a régi rómaiaknál; papi öltöny; papi illetek; keresztelődíj, temetési díj stb.

stomachale, *barb.-lat. gyógyt.* gyomorszer; gyomorerősítő.

stomalgia, *gg.* kórt. szájbetegség, súly; **stomatitis**, szájgyuladás, gyuladós daganat a szájüregben; **stomatopanus**, szájmirigy-, állkapca- vagy nyelvgyuladás; **stomatophyma**, száj-daganat; **stomatoplastika**, száj- vagy ajakképzés; **stomatorrhöa**, szájvér-folyás.

storthing, országgyűlés Norvégia-
lan.

strabismus, *gg.* bandzsalság, sandaság; **strabo**, bandzsal, kancsal, sanda.

stramonium datura, *lat. nt.* masz-

lagos redősirom, csudafa, csattantó; magyal.

strangulatio, *lat.* megfojtás.

stranguria, *gg.* kórt. nehéz vizelet; vizelet-erőltetés.

strapazzo, *ol.* fárasztó munka, fáradtság, fáradalom; **strapazirozni**, fárasztani, elfárasztani; fáradozni.

stratagema, *gg.* hadcsel, hadi fogás, hadfortély; **stratarech**, hadvezér; **strategika**, **strategia**, **strategika**, hadtan, hadtudomány, hadvezérléstan; **strategikus**, **strategikus**, hadvezérléstan; **strategista**, hadtudós; **stratokratia**, katonai uralom.

stratum, *lat.* réteg.

strazza, *ol.* elsőfőljegyzési könyv.

strepitus aurium, *lat.* fülsengés.

stria, *lat.* vonás; csík, sáv.

stricte, *lat.* szorosan, szigoruan; **stricto jure**, *tul.* szoros joggal; szigoruan a törvény szerint; **stricto sensu**, szoros értelemben.

strictura, *lat. kórt.* szűkület, hudecsőszűkület; **strictura canalis cibarii callosa**, az étvezeték szűkülete keményedés miatt; **str. intestini recti**, végbél-szűkület; **str. intestinorum callosa**, bélszűkület keményedés (kérgesedés) miatt; **str. int. compressorioria**, szorítás, összefűzés által okozott bélszűkület; **str. int. spasmodica**, görcsök által okozott bélszűkület; **str. narium serosa**, nyákos orrszűkület; **str. oesophagi**, étcső-szűkület; **str. organica permanens**, állandó szűkület; **str. praeputii**, makktyu-szűkület; **str. pylori**, gyomorszáj-szűkület; **str. ventriculi callosa**, gyomorszűkület kérgesedés miatt; **str. vesicae callosa**, húgyhólyag-szűkület kérgesedés miatt.

stridor dentium, *lat. kórt.* fogcsikorgatás.

strike, *ang.* (sztreik), munkások lázadása a munkaadó ellen.

strobilus, *gg. nt.* toboz, csalóka, fenyőtoboz.

strontiana, *lat. ásvt.* pír föld, pír éleg; **st. muriatica**, sósavas pír éleg; **st. nitrica**, légsavas pír éleg; **strontium**, *vt.* pirany; **st. nitricum**, légsavas pirany.

strophä, *gg.* versszak.

structura, *lat.* alkat, szerkezet.
strama, *gg.* kórt. golyva.
strychnin, *gg.* *vt.* szoritdék.
stuccatur, művakolás; művakolat,
vakolt padlat v. mennyezet; **stucco**, *ol.*
gipsz, gipszvakolat.

studiosus, *lat.* tanuló, diák; **stud-**
rozni, tanulni, tanulmányozni; gon-
dolkozni, elmélkedni, fejét törni vala-
min; **studium**, tanulmány; tanulmá-
nyozás.

stultitia, *lat.* bolondság, esztelenség.
stupiditas, *lat.* butaság, ostobaság.

stuprum, *lat.* nemi közösülés; **st.**
sub spe matrimonii, nemi közösülés
házassági ígélet mellett; **st. violen-**
tum, erőszakos nemi közösülés; **st.**
voluntarium, szabadakaratu nemi kö-
zösülés.

stutzer, *ném.* piperkóc.

styl, *gg.* irány, irmodor, írásmód;
műszerkezet; időszámlálás; **stylisálni**,
föltenni, stylusba venni, szavakba szer-
keszteni; **stylista**, (jó, rossz) író; **sty-**
listika, iránytan; **stylus curiae**, hiva-
talos irmodor.

stymatorrhöa, **stymatosis**, *gg.* kórt.
vérfolyás a hudsóból.

stypsis, *gg.* kórt. keményedés; össze-
huzás; rekedés, dugulás; **styptica**, *gg.*
gyógyt. összehuzó, vérállító-szerek.

Styx, *gg.* a hitrege szerint alvilági
folyóvíz.

suada, *lat.* (svádá), beszédkellem,
rábeszélő tehetség.

sub, *lat.* alatt; alá; al; **subacetas**
cupricus, *vt.* réz-zöld, rézrozsa; **sub-**
acetas plumbi, ólomacet; **subbichlo-**
ratum ferri, vashalvag; **subcarbonas**
ammoniae, illó lugony; **subcarb. na-**
tricus v. sodae, szénsavas sziksó;
subcarb. potassae liquidae, borkó-
olaj; **subnitrus bismuthicus**, fehér
arcfesték; **subsulphas stibicus**, kén-
savas dárdany-élecs.

subalternus, *középk. lat.* alattas,
alattvaló.

subarenda, *középk. lat.* albérlet;
subarendálni, albérletbe adni v. ven-
ni; **subarendator**, albérlő.

sub colore juris, *lat.* a jog színe
alatt.

sub conditione, *lat.* (azon) föltétel
alatt.

sub dio, *lat.* a szabad ég alatt.

subditus, alattvaló, jobbágy.

subdivisio, *barb.-lat.* alosztály.

sub hodierno (die), *lat.* mai napon.
subinquinus, *barb.-lat.* háztatlan
zsellér.

subintelligitur, *lat.* alatta értetődik;
magában értetődik.

subject, *lat.* gyógyszertári segéd;
subjectio, meghódítás (hatalma alá
vetés); **subjectiv**, alanyi, önleges; ala-
nyilag; **subjectivitas**, alanyiség; **sub-**
jectum, alap- v. fölény; alapszó; alap-
fogalom; alany; **subjiciálni**, hatalma
alá vetni, meghódítani.

sub iudice, *lat. tul.* bíró alatt, vagy
inkább bíró előtt; **adhuc sub iudice**
lis est, még a kérdés eldöntetlen.

subjunctiv, *barb.-lat.* foglaló-mód.

sublimat, *vt.* föllengvény, lengit-
mény, szállék; etető higany (a legerő-
sebb méreg); **sublimatio**, tisztálás,
föllengítés.

sublimis, *lat.* magasztos, emelkedett,
fönkölt; **sublimitas**, magasztosság,
emelkedettség, fönköltség.

submissio, *lat.* alázat, alázatosság;
ítélet alá terjesztés; **submissus**, aláza-
tos; **submittálni**, magát alávetni, meg-
alázkodni; itélet alá terjeszteni (a
pört).

subordinálni, *barb.-lat.* alárendelni,
függővé tenni; **subordinatio**, aláren-
deltség, függelem; fegyelem, hadi fék.

sub poena, *lat.* büntetés alatt.

sub praetextu, *lat.* ürügy alatt.

sub quocunque titulo, *lat.* bármely
ürügy alatt.

subrogatus, *barb.-lat.* helyettesített.

sub rosa, *lat.* bizodalmasan, titokban.

subscribalni, *lat.* aláírni; előfizetni;
subscribens, aláíró, előfizető; **sub-**
scriptio, aláírás, előfizetés.

subsecutive, *barb.-lat.* következőle-
gesen.

subsellia, *lat.* padok (a hallgatók és
nézők számára).

subsequens, *lat.* következő.

subsidiarius, *lat.* segéd, segedelmi,
kisegítő; **subsidium**, segedelem; se-
gélypénz.

subsistálni, *lat.* létezni, önállani; el-, megélni; **subsistentia**, létezés, önállás; **elem**.

sub sole, *lat.* a nap alatt.

sub spe matrimonii, *lat.* a házasság reménye alatt; azaz: házassággali kecsesgetés mellett; **sub spe rati**, a jóváhagyás reményében.

substantia, *lat.* volta valaminek, állag; lényeg, anyag; **substantialis**, légyeges; **substantialitas**, *barb.-lat.* állagiaság; voltaképesség; **substantia-hter**, lényegesen, volta szerint; **substantiosus**, tápláló.

substantivum, *lat.* főnév, tárgynev.

substituálni, *lat.* helyébe tenni, helyettesíteni; **substitutio**, helyettesítés; **substitutus**, helyettes.

substratum, *lat.* tárgy.

subsumálni, *barb.-lat.* aláfogalni; rossz néven venni, neheztelni; **subsumptio**, neheztelés.

subterfugium, *lat.* kopasz mentség, ürügy, kifogás.

subtilis, *lat.* finom; éleselmű; **subtilitas**, finomság; éleselműség.

subtractio, *lat.* ki-, levonás; **subtrahálni**, kivonni.

subtrudálni, *lat.* alácsusztatni.

sub utraque specie, *lat.* mindkét szín alatt.

subventio, *lat.* segély, segedelem; segélypénz.

succedálni, *lat.* örökölni, örökösdni; sükerülni; **successio**, egymásra következés; öröklés, örökösödés, öröködés; örökség; **successio ab intestato**, végrendelet nélküli, törvényes örökösödés; **successio vadit cum onere**, az öröködés teherrel jár; **successive**, egymásután; időjártával; **successivus**, egymásután való, egymásra következő; **successor**, örökös, utód; **successus**, foganat, süker; **successu temporis**, időjártával.

succincte, *lat.* röviden, velősen.

succinctorium, *lat.* öv; sérvkötő.

sucrescentia, utónövés; sarjadék; ifjuság.

succumbálni, *barb.-lat.* vesztetni; meggyőznetni.

succursus, *lat.* segély, segítség.

succus, *lat.* nedv, lé.

successio, *lat.* rázkódás, rázkódítás; lüktetés.

Sudetek, cseh-sziléziai hegyek, óriás hegyek.

sudor anglicus, *lat. kórt. tul.* angol izzadás; angol izzóláz; **sudorifera**, **sudorifica**, *lat. t. gyógyt.* izzasztószerek.

sufficiens, *lat.* elegendő; **sufficit**, elég; **suffisance**, *fr.* (szüffiszánsz), ön-elégültség, önteltség, önhittség.

suffixum, *lat.* rag, utórag, ragozat.

sufficatio, *lat.* megfuladás.

suffraganeus, *barb.-lat.* segédlo püspök; fölszentelt püspök.

suffragium, *lat.* szavazat.

suffusio, *lat. tul.* aláöntés; elhomályosodás; **suff. lentis crystallinae**, külső hályog; **suffusio sanguinis**, vérakadmány.

suggerálni, *lat.* sugallani; **suggestio**, sugallás; **suggestiva quaestio**, felelet-sugalló kérdés.

sugillatio, *lat.* vérakadmány, kék folt. **suicida**, *lat.* öngyilkos; **suicidium**, öngyilkosság; **sui juris**, önjogu; magával szabad (ember).

sulte, *fr.* (szvit), kíséret.

sujet, *fr.* (szüzésé), tárgy, tartalom; személy.

sulfas aluminae v. aluminosus, *lat.* kénsavas timföld; **s. al. et potassae**, v. **aluminico-calicus**, kénsavas és haméleges timföld; **s. argenteus v. argenticus**, kénsavas ezüstéleg; **s. barytae v. baryticus**, kénsavas sulyföld; **s. cadmicus**, kénsavas sárganyéleg; **s. calcariae v. calcicus**, kénsavas méz; **s. cupri v. cupricus**, rézéleg; **s. rézgalic**; **s. ferricus**, kénsavas vaséleg; **s. hydrargyricus**, kénsavas higéleg; **s. kali és lixiviae**, kénsavas haméleg; **s. magnesia v. magneticus**, kénsavas keserföld, keserü só; **s. natricus v. sodae**, kénsavas sziksó; **s. oxydult ferri v. ferrosus**, kénsavas vasélecs; zöld gálic, vasgálic; **s. plumbicus**, kénsavas ólom-éleg; **s. potassae = lixiviae**; **s. sodae = natricus**; **s. zinci v. zincicus**, fehér gálic, horg-gálic; kénsavas horg-éleg.

sulfate, *lat. t.* kénsavas savak; **sulfite**, *lat. t.* kéncessavas savak; **sulfur**, v. **sulphur**, *det.* kén, kénkő, bűdöskő;

sulfuratio, *vt.* kénezés; kénezet; **sulfur auratum antimoni**, *vt.* aranykén, narancs-szinü dárdany; **s. citrifium**, rud-kén; **s. depuratum**, kénvirág; **sulfuratum baryi**, kén-sulyéleg; **s. calcii**, kémészeny, kémész, mészéleges kémáj; **s. carbonel**, kénszeny; **s. cupri** v. **cuprosium**, kénréz; **s. hydrargyricum**, kénhigany, higkénle, higpir; **s. kali** v. **potassae**, kén-haméleg; **s. plumbi**, ólomfényle; **s. stibii**, dárdanyfényle, piskolc; **sulfur nativum**, termék-kén; **sulfurosus**, kenes, kénköves; **sulfur praecipitatum**, kéntej; **s. stibiatum aurantiacum**, narancsszinü dárdany; **s. sublimatum**, kénvirág.

sultan, *arab*, nagyur.

sumach, *nt.* ecetszőmörce, ecetfa.

summa, *lat.* összeg, öszveg, öszlet; **summarius**, sommás, rövid, rövidleges; **summarie**, sommásan, röviden; **summarium**, végöszlet, főszveg; rövid foglalat, áttekintés, összefoglalat, rövidlet, lényeges kivonat; **summa summarum**, végöszlet, főszveg; **summazni**, összeadni (számot).

summum bonum, *lat.* a legfőbb jó, a legfőbb boldogság; **summum jus summa injuria**, *lat.* a legfőbb jog legfőbb igazságtalanság; a törvény szigorú alkalmazása némelykor a legnagyobb igazságtalanság vagy méltánytalanság lenne.

sumtuosus, *lat.* költséges, pazar.

superabundantia, *barb.-lat.* bőség, bővelkedés, fölösleg.

superarbitrari, *barb.-lat.* fölülvizsgálni; fölötte véleményét kimondani, határozni fölötte.

superálni, *lat.* fölülmulni, fölülhaladni, megelőzni (valakit valamiben); erőt venni valamin, legyőzni (p. o. a nehézségeket).

superbe, *fr.* (szüperb), kevély; főnhéjázó; fönséges.

supererogatio, *barb.-lat.* túlköltés, bevételt meghaladó kiadás.

superficialis, *lat.* felszínes, fölületes; **superficies**, felszín, fölület.

superflua cautela, *lat.* fölösleges óvatosság; **superflua cautela non nocet**, fölösleges óvatosság nem árt.

superimpragnatio, *lat.* másodterhesítés, föléfogamazás.

superinscriptio, *barb.-lat.* ráfizetés, fölülfizetés.

superinspectio, *barb.-lat.* főfölygyelet.

superintendens, *barb.-lat.* egyházi főfölygyelő.

superior, *lat.* fölebbvaló, előjáró, fölygyelő; **superioritas**, fölsőség.

superlativus, *lat.* fölső fok, harmadfok.

supernaturalismus, *barb.-lat.* természetfölöttiség, természetfölöttinek hívése.

supernumerarius, *barb.-lat.* számfölötti.

superplus, *lat.* fölösleg, többlet.

superrevisio, *barb.-lat.* fölülvizsgálás; **superrevisorium forum**, legfőbb törvényszék.

superstitio, *lat.* babona; **superstitiosus**, babonás.

suppeditálni, *lat.* szolgáltatni.

suppleálni, *lat.* kiegészíteni, kipótolni, kitölteni; helyét pótolni, helyettesíteni, helyetteskedni; **supplens**, helypótló, helyettes.

supplementum, *lat.* pótlék, pótlomány; kiegészíték; **suppletorie**, pótlólag, pótlékul; **suppletorius**, pótló; pótlólagos, pótlólagi.

supplicálni, *lat.* kérni, kérelmezni, esedezni, könyörögni valamiért; **supplicans**, folyamodó, kérelmező, esedező; kéregető.

supponálni, *lat.* föltenni, vélekedni; **suppositio**, fölvétel, előföltétel; vélelem; alácsusztatás, kicserélés; **suppositum**, elővélelem.

suppressio, *lat.* elnyomás, elfojtás; *kört.* (nedv)rekedés.

supprimálni, *lat.* elnyomni, elfojtani; eltítkolni.

suppuratio, *lat. kört.* gennyedés, evesedés.

supra, *lat.* föl, fölül, fölött.

suprematia, *lat.* föbbség, föség, fölsőbbség; **supremus comes**, főispán.

surculus, *lat.* sarjadék.

surditas, *lat.* sükettség; **surdumutias**, süketnémaság.

sure, arab, fejezet, szakasz (a körében).

surrogat, barb.-lat. pót, pótszer; **surrogálni**, helyébe tenni, helyettesíteni.

sursum corda! lat. emeljétek föl sziveiteket!

surtout, fr. (szürtű), tul. minden fölé; felső öltöny, fölöltő.

susceptibilitas, barb.-lat. fogékony-ság; ingerlékenység.

suscitálni, lat. gerjeszteni, ösztönözni.

suspectus, lat. gyanus.

suspendálni, lat. fölfüggeszteni; elhalasztani; megszüntetni (a fizetéseket); **suspensio**, fölfüggesztés; **suspensorium**, barb.-lat. kórt. sérvkötő.

suspiciosus, lat. gyanakodó; **suspicio**, gyanakodás, gyanu.

susque deque, lat. összevissza.

sustentálni, lat. tartani, föntartani; **sustentatio**, tartás.

susurrus aurium, lat. kórt. fülzúgás.

Sutherland (Szöserlend), grófság Skótföldön; hercegi és grófi család neve.

suum cuique, lat. mindenkinek a magáét.

suzerain, fr. (szüzeren), védur, főhübérnök.

sybarita, gg. kéjenc, elpuhult ember.

sykoma, gg. kórt. fügesüly, fügöly; **sykophant**, tul. az athenei területen eltiltott füge-kivitelnek földelője; *dtv. ért.* földelő, fülbesugó; **sykosis**, fügesüly-képződés.

syllaba, gg. szótag; **syllabizálni**, szótagolni.

syllapsis, gg. egy szótagba vonás.

syllogismus, gg. észlet; **syllogismus cornutus**, tul. szarvas észlet; dilemma.

sylphide, gg. légtündér.

symblepharon, **symblepharosis**, gg. kórt. a szempillának ránövése a szemgolyóra.

symbolika, gg. jelvtan, jelvisme; hitágazattan, hitcikkezettan; **symbolikus**, jelves, jelvi, jelvényes, jelképi; hitágazati (könyvek); **symbolologia**,

körjelten; **symbolum**, jelkép, jelv., jelvény; hitvallás.

symmetria, gg. összméret, párarány; **symmetricus**, összméretes, párarányos.

sympatheticus, gg. rokonszenvü, rokonérzetü; titkos erejü; **sympathia**, rokonszenv, rokonérzet; **sympathizálni**, rokonszenvezni, rokonul érezni, egyetézni.

symphonia, gg. összhang.

symphysis, gg. *bt.* csont-iz; **symphysis cardiaca**, a szív összenövése a szívburokkal és rekesz-izommal; **symphticus**, összeforrasztó.

symptoma, gg. jelenség; körjel.

synaectica, gg. összehúzó, szorító erejü gyógyszerék.

synakoga, gg. zsidó imaház.

synanche, gg. kórt. torokgyulladás, torokgyik.

synarchia, közös uralkodás.

synchronismus, gg. egyidejűség, egykorúság; együttlét, együttlétűség; **synchronisticus**, egyidejű, egykoru; egyidőbeli, egykorbeli; együttlétű; **synchronisticus tabellak**, melyek az egyidőbeli eseményeket összeállítják.

synecratia, gg. azon kormányforma, melynélfogva a nép választott képviselői által a főhatalom gyakorlásában részt vesz.

syndesmitis, gg. kórt. szálaggyulladás; **syndesmographia**, szálagleírás; **syndesmologia**, szálagtan.

syndemicus, gg. szószóló, ügyviselő.

synglossos, gg. kórt. a nyelv lenövése.

syngrapha, gg. saját kézirat; adóslével.

synkope, gg. betűkihagyás a szó közepén; kórt. aléltság, elájulás.

synkretismus, gg. vallás-egyesítés.

synochus, gg. kórt. gyuladós láz; **synochus ictericus**, sárgaláz; **s. putris**, rothasztó forróláz.

synodalis, gg. zsinati; **synodus**, zsinat, egyházi gyűlés, papgyűlés.

synonym, gg. hason-, rokonértelmű, hason-, rokonjelentésű; **synonyma**, hasonszavak, rokonértelmű, hasonjelentésű szavak, rokonszavak; **synonymia**, jelentési rokonság, értelmi v. szórokon-

ság; **synonymika**, hasonlóságszószer; hasonlóságtár.

synopsis, *gg.* átnézet, rövid foglalat, vázlat.

synosteographia, *gg.* a csont-izék leírása; **synosteologia**, iztan; **synostosis**, csont-iz, csont-beforradás.

synstoma, *gg.* kórt. a gyomor benővése.

syntaxis, *gg.* szókötés, szófűzés; szókötéstan.

syntektikopyra, *gg.* kórt. aszláz; **syntexis**, aszkór.

synthesis, *gg.* összetétel, összetevés.

syphilis, *gg.* kórt. bujasenyv, bujakórság, bujakór; **syphiliticophthalmia**, bujasenyvtől származó szemgyulladás; **syphilitonthus**, bujasenyves részszerű kúteg; **syphilitica**, bujasenyv elleni szerek; **syphilitikus**, bujasenyves.

syrygma, *gg.* füttyölés, fütty; **syrygmophonía**, sipító hang; **syrygmus**, fülzugás; **syryngotom**, *seb.* sipolykés; **syryngotomia**, sipolymetszés; **syrynx**, sip; sipoly.

syryp, *lat.* szörp.

syryrhin, *gg.* kórt. orrbenővés.

syryspasis, *gg.* kórt. rángás, görcs.

syrystema, *gg.* rendszer; **syrystematicus**, rendszeres.

syrystola, *gg.* kórt. szívszorulás.

syryzygia, *gg.* *csill.* a bolygók találkozására.

T.

T. mint római számjegy = 160.

tabagie, *fr.* (tábázi), dohányzószoba, dohányzó-társaság; kávéház v. ivószoba a hol dohányozni szabad; **tabatière**, *fr.* burnótszelence.

tabella, *lat.* rovatolt ív; mutatótábla, kimutatás; **tabellaris**, rovatos.

tabernaculum, *lat.* szentségház, szent szekrény; mennyezet, sátor (zsidó ünnepeken).

tabes, *lat.* kórt. aszkór, száraz betegség; **tabes abdominalis**, hassorvadás; **t. bulbi**, a szemgolyó fogyása; **t. cornea**, a szaruhártya száradása; **t. dorsualis**, hátgerinc-sorvadás, gerincvelő-sorvadás; **t. infantum**, gyermek-

aszkór; **t. lactea** és **nutricum**, szop-tatás által okozott sorvadás; **t. ossium**, csont-aszkór; **t. partialis**, részletes aszkór; **t. pulmonalis**, tüdővész; **t. salivalis**, nyálfolyás által okozott sorvadás; **t. venenata**, mérég v. mérgezés által okozott sorvadás

tableau, *fr.* (tábló), kép, rajz, rajzolat; jegyzék, lajstrom, mutató tábla; vázlat; **tableau vivant**, élő kép, néma ábrázolat, ábrázolat.

table d'hôte, *fr.* (tabl dót), vendégasztal, közasztal, társas asztal.

table-land, *ang.* (tehbl-lend), tábla-föld, hegyi síkság, fősík.

tabouret, *fr.* (tábure), hát nélküli székek; a régi francia udvarnál némely hölgyek a tabouret kiváltságával bírtak; ezek az udvarnál hát nélküli székekre leülhettek, míg a született hercegnők hátszékbe kaptak; a többi hölgyeknek pedig állaniok kellett.

tabula, *lat.* tábla; **tabula magnatum** v. **procerum**, főrendek táblája; **tabula rasa**, tiszta, üres lap; **tabula regia**, királyi tábla; Magyarországon, kivéve a váltóügyeket, 1840. óta a csődporóket és ezekből származó igénykereseteket, minden egyéb világi, polgári és büntető pörös ügyekre nézve főlebbviteli törvényszék; **tabularis**, táblai (azaz a királyi táblánál folyó [pör], királyi táblánál ügyködő [jogvéd]); **tabula septemviralis**, hétszemélyes tábla, Magyarországon legfőbb törvényszék; **tabula statuum et ordinum**, a karok és rendek táblája; 1848. előtt az országgyűlés azon része, hol a megyék, városok, szabad kerületek, káptalanok és távollevők küldöttjei, továbbá Horvátország két követe és a kir. tábla bírái ültek; **tabulat**, deszkázat (szobákban); **tabulatura**, betűs hangjelelés.

tace, v. **taceas**, *lat.* hallgass! **tacendo**, hallgatván, hallgatással, hallgatás által; **tacet**, *zen.* hallgat.

tachyblastia, *gg.* gyors-csirázás, gyors fejlődés; **tachydrom**, gyorsfutó; **tachygraph**, gyorsíró; **tachymeter**, sebesség-mérő; **tachythanatos**, gyorsan ölé.

tacite, *lat.* hallgatva, hallgatólag;

taciturnus, hallgatag, szótlan; **taciturnitas**, hallgatagság, szótlanság; **tioktartás**; **tacitus consensus**, hallgatag beleegyezés.

tactus, *lat.* tapintás, tapintás érzéke; tapintat; ütem, hangütés, időmérték.

taediosus, *lat.* unalmas, kelletlen (munka); csömörletes; bajos, alkalmatlan, terhes.

taél, 1) chinai súlymérték = 37,70 gramme; 2) chinai pénz = 3 frt.

taenia, *lat. kórt.* galandóc, szalagféreg, szalag-giliszta.

taffia, cukorpálinka.

tafota (*fr.* taffetas), könnyű sima selyemszövet.

taglia, fogóbér.

tagwerk, *ném. tul.* napi munka; **bagor hold** = 1 bécsi hold és 1102 □ öl.

taillanderie, *fr.* (tályánderi), metsző vasárak v. szerszámok.

taille, *fr.* (tály), termet, derék növés; derék; **tailleur** (tályúr), himzés (a beborításon, paszománokon).

taktika, *gg.* háborúviselés tudománya; hadvezérlés művészete; **taktikus**, hadtudós; hadtudományi.

talaris, *lat.* bokáig érő ruha, papi palást.

talcum, *lat. ásvt.* síkka, fagyag, zsíra, sikkó, talkó; **talcum aureum**, *vt.* aranyéleg.

talentum, *gg.* tehetség, észtehetség, természeti adomány; képzelt súly- és pénzmennyiség a régi görögöknél = 2000 frt.; egy talentum arany = 10 ezüst talentum.

talesh gadol, v. **tallith**, zsidó imaházi fátyol.

tallio, *lat.* visszatörlesztés; **talionis jus**, visszatörlesztés joga; **talionis poena**, hasonló büntetés, minő a büntett volt.

talipes, *lat.* dongaláb, furkós lábú, gacsiba, lócslábú, gacsor.

talisman, *arab*, bűvszer, varázsszer; török alsórendű pap.

taliter, **qualliter**, *lat.* imigy-amagy.

talmud, *zsidó, tul.* szóbeli tanítás; a zsidók valláshagyományainak könyve.

talon, *fr.* (tálohn), sark; letett kártyák; államkötelezvényeknél azon hosszszas keskeny papír, melyről a kamatszélvények lemetesznek.

talpa, *lat. állatt.* vakand; **talparia**, *kórt.* vakand-daganat; fejdaganat, szalonnadaganat a fön.

talus, *lat.* kocka; boka, bokacsont, csód, csög; lejtő, hajlás, gáteresz; lejték, háránték; **talutirozni**, lejtősíteni, bukra csinálni.

tamarind, *nt.* keletindiai savanyu datolya.

tambour, *fr.* (táhnbúr), dob; dobos; himző keret, himző ráma; **tambourin** (táhnburehn), **tamburello**, *ol.* kézi dob csengetyűkkel; **tambourirozni**, horgacsolni, horgacsosolni; **tambourirni**, himző horgacs.

tampon, *fr.* (táhnpohn), dugasz, dugó; fojtás; tépet-dugasz; festéklabda (réznyomóknál).

tandem aliquando, *lat.* végre valahára.

tangálui, *lat.* érinteni; benyomást tenni, ráhatni.

tangens, *lat. mt.* érintő; *zen.* ütőke (zongorában); **tangibilis**, érinthető.

tannin, *vt.* gubacsadék, gyürönye, cserej.

tansimat, törökországi alaptörvény 1839-ről.

Tantalus, a görög monda szerint phrygiai király, ki saját fián elkövetett kegyetlenség által az isteneket megsértvén, büntetésül az alvilágban örökközen azon félelem aggasztá, hogy egy nagy kő által agyonzuzatik, azután nyakig vízben állva gyötrelmes éhséget és szomjúságot kellett szenvednie, melyet hiában igyekezett a feje fölött csüngő gyümölcsök által csillapítani, mert ezek midőn hozzájuk akart nyulni, visszavonultak; innen: **tantalusi kín**.

tante, *fr.* (tánt), nagynéne.

tantième, *fr.* (tántyiem), részilleték.

tant pis, *fr.* (tán pi), annál rosszabb.

tapelmosis, *gg. tul.* sülyesztés; a ki-fejezések szelidítése.

tapete, *gg.* kárpit, szőnyeg; **tapezír**, *gg.-ném.* kárpitos, szőnyeges; **tapezír**, *szőnyegezni*, kárpitozni, szőnyeggel bevonni; bevonni (párnaszéket selyemmel stb.).

tara, *spany.* göngysúly.

tarantella, *ol.* néptánc Siciliában és Calabriában; **tarantismus**, a torontál-

pók csapése, s az állítólag abból származó betegség; táncokor.

taraxacum, *gg. nt.* pitypang-tarack.

tarif, *arab*, árjegyzék; vámjegyzék; árjegyzék, díjjegyzék.

tarsis, *gg. bt.* pillaporc, szemporc; **tarsophyma**, *kórt.* pillaporc-daganat; lábtdaganat; **tarsus**, *bt.* lábgyökér, lábto; pillaporc.

tartarus, *gg.* árnyékvilág, halottak országa, alvilág, pokol; borkó; **traras**, *barb.-lat.* borsavas só.

tartuffe, *fr.* (tártüff), képmutató, álszent.

tasis, *gg.* feszültség.

tastatura, billentyűzet (zongorán stb.).

tattowirozni, a bőrbe alakokat karcolni v. pettyegetni.

taureador, *tul.* marhabőr; szijkorbács; **taurobillák**, *gg. t.* bikaáldozatok; **taurocolla**, bikaenyv; a legjobb állati enyv (a bika lábából, füleiből és inából); **tauromachia**, bikaviadal; **taurophagus**, bikaevő; **taurophonus**, bikaölő.

tautochronicus, *gg.* egyenlő időig tartó; **tautochronismus**, együttlétezés; **tautologia**, szószaporítás, szöfelesen (ugyanazt mondó szódagály).

tavernicalis, *barb.-lat.* tárnoki; **tavernicorum regalum magister**, királyi tárnokmester; **tavernicus**, főtárnokmester, Magyarország zászlóssai között a negyedik; azelőtt a hétszemélyes tábla közbírája, a helytartó-tanács alelnöke, a kir. városok egy részének főbírája, mely városoktól t. i. a pörök főlebbezés útján a tárnoki székhez küldettek; országgyűlésen a nádor, és országbíró távollétében a főrendek táblájának elnöke.

taxa, *lat.* díj, árszabás; becsű-ár; **taxálni**, ár szabni, ár szabályozni; **dijazni**, becsülni; **taxatio**, becslés; árszabás; **dijazás**; **taxator**, becselő, díjazó tiszt, becsűs.

taxidermia, *gg.* kitömésztan; **taxiologia**, **taxionomia**, *gg.* rend- és rendezésztan v. tudomány.

taxis, *gg.* rend; *seb.* visszaigazítás.

taxus, *gg. nt.* ternyő, tiszafa, tiszafenyű.

tebeth, zsidó hónap neve, a polgári év negyedik, az egyházi év tizedik hava; egy időben esik a keresztény decemberrel.

tecedon, *gg. kórt.* sorvadás, aszkór.

technema, *gg.* műalkotmány, műdarab; **technematotbeka**, műgyűjtemény; **technicismus**, műszabályszerű kezelés; műalkat; szervezet; **technika** műtan; műnyelv; **technikus**, 1) műavató, műtudós; műtudományok tanulója; 2) műszabályos, műszerű; műtan, műtudományi; **technikus kifejezés** = műszó; **technoglyph**, mesterségesen faragott kő; **technolith**, művészi kődarab; **technologia**, kézműtan; **technologicus**, műtani, kézműtani; **technopagnion**, művészi játék; oly költemény, melynek sort kezdő betűi valamit jelentenek.

tecte, *lat.* fedve, rejtve, titokban, titkon; **tecto nomine**, elrejtett névvel, nevének elhallgatásával; **tectura**, fődő, fődél, boriték, boritéklap.

Te Deum (laudamus), *lat.* téged isten dicsérünk.

tegálni, *lat.* fődözni; titkolni, palástolni; **tegmentum**, takaró, terítő; boriték.

tehn, *fr.* (tehn), szín, arcszín, bőrszín.

tekmarsis, *gg. gyógyt.* a rejtett körjelek v. kóresetek gyanítása.

teknogonia, *gg.* gyermeknemzés, gyermekképződés; **teknoktonia**, gyermekgyilkosság; **teknopödia**, gyermeknemzés, gyermekszülés.

telamon *gg. épít.* terhet tartó oszlop; *seb.* kötelek.

telangiéktasis, *gg. kórt.* edénytágulás.

telegramm, *gg.* távirati tudósítás; **távirat**; **telegraph**, táviró, távirda (főltalálta La Happe Párisban 1793-ban); **telegraphirozni**, táviratozni; **telelalia**, távbeszéd; **telemeter**, távmérő; **telemetria**, távmértan; **teleologia**, céltan; **telephicus**, *seb.* nehezen gyógyuló, roszt fajú (seb, kelevény); **telephium**, *seb.* rákfekély, rákfene, vér-, bőr- v. sejtiszövet-rák; **telephonia**, távkiáltás hangcsövön; **telephrasia**, távbeszélés; **teleskop**, távcső.

tellina, *gg.* rece-tengeri makk.

tellurium, *lat.* (1782-ben Klaproth által Erdélyben föltalált ásvány), irány; a föld és a hold forgását mutató gép.

temerarius, *lat.* vakmerő; **temere litigans**, konok pörlekedő; **temeritas**, vakmerőség, merészség; **temeritas litigandi**, konok pörlekedés.

Tempe, *gg.* bájoló kies vidék Olympus és Ossa között Thessaliában.

temperálni, *lat.* mérsékelni, tartóztatni; **temperamentum**, véralkat, vérmérséklet; kedület, kedvmérsék; **temperantia**, mérsék, mérséklet, mérsékeltség; tartóztatás; *gyógyt.* hűtőszerek; **temperatura**, *barb.-lat.* mérsék; hőmérsék; légmérséklet.

tempestas, *lat.* vihar, zivatar.

tempestive, *lat.* jókor, kellő időben. **tempi passati!** *ol.* mult idők!

tempo, *ol.* idő, időmérték, időny (zenében); *ht.* csel, fogás; **temporalis**, 1) időleges, ideig tartó, időszerinti; földi; e világi; ideiglenes, ideigleni; 2) *bt.* halántéket illető; **tempora mutantur et nos mutamur in illis**, az idők változnak, és mi is változunk (azokban) az idővel; **temporalisálni**, időzni; **temporalisatio**, időzés; **tempus**, idő; **tempus clausum**, zárt idő (a nagy böjt és az advent, midőn a lakodalom tiltva van).

tenacitas, *lat.* állhatatosság, makacs-ság; szívósság; tartósság.

tenaculum, *lat.* irattartó betüszedőknél; szűrőruha-keret.

tenailon, *fr.* (tenállyon), *ht.* ollós gát.

tenax, *lat.* tartós; állhatatos, makacs, szívós.

tendálni, *lat.* irányulni, irányozva lenni; törekedni; célózni; feszíteni; **tendentia**, *lat.* célzat, irányzat; törekvés, irány; érzület, gondoskodás; **tendentiosus**, célzatos; irányzatos, irány...

tenebrio, *lat.* vakosdi; **tenebrioniták**, *állatt.* rejtények (buvó bogarak).

teneramente, **tenero**, *ol. zen.* gyöngéden, lágyan, hizelkedve.

tenesmus, *lat. kórt.* szék-eröltetés; **tenesmus vesicae urinariae**, hudhólyag-eröltetés.

tenontagra, *gg. kórt.* inköszvény; **tenontotrauma**, inseb.

tenor, *lat.* huzam, huzamatosság; tartalom; magas v. vékony hang, főnhang; **tenorista**, főnhangu énekes.

tensio, *lat.* feszültség.

tentalni, *lat.* vizsgálni, kísérteni, kísérteni; **tentamen**, próbatét, kísérlet; **tentatio**, kísértés, kísértet.

tenuitas, *lat.* vékonyág; **tenuitas humorum**, *kórt.* a nedvek, *kül.* a vér vizes minősége.

tenufa, *ol.* nyugpont; udvar, telek.

tephillim, zsidó ima-szij.

tephroít, hamukő; **tephromantia**, jövendölés hamuból; *kül.* az áldozatokból.

tepidarium, *lat.* langyos fürdőszoba.

ter, *lat.* háromszor.

teratographia, *gg.* csodák v. kísérletek leírása; **teratologia**, tan a csodatettekről.

terceron, *spany.* európai férfiu és mulató gyermeké.

terebillit, egy fajta a kövült csigáknak.

terebinthina cocta, *lat.* főtt terpentín; **terebiuthinae oleum**, terpentín-olaj.

terebra, **terebrium**, *lat.* furó; *seb.* lékeshesz; **terebatelni**, *állatt.* furó-kagylók; **terebratio**, furás, csapolás; **terebra-tulit**, kövült furó-kagyló.

teretron, *gg.* agyfuró.

tergiversatio, *lat.* család halogatás, kitérés, fogás, mentség; megvonás, visszatartóztatás.

termes fatalis, *lat. állatt.* afrikai pusztító fehér hangya.

terminálni, *lat.* elvégezni, bevégezni, véget vetni valaminek; **terminarius**, kolduló barát; **terminatio**, határozás; véghang, végződés; **terminologia**, *lat.-gg.* műnyelv; műszótár; kifejezés-tan, műszóisme; **Terminus**, határisten a régi rómaiaknál; határidő; szó; a régi magyar törvény szerint: pörfolyamat ideje, törvénykezés ideje, törvényszak; **terminus technicus**, műszó; **term. ad quem**, határidő a meddig (számítunk); a határidő utolsó napja; **term. a quo**, határidő a melytől (számítunk); a határidő kezdő napja; **term. decretorius**, a határozat hozatalának napja; **term. elapsus**, elmúlt v. elmulasztott

határidő; **terminus medius**, közép-tétel (az észletben); **term. praefixus**, kitűzött határidő; **term. solutionis**, fizetési nap.

terminthus, *gg. kórt.* fekete-kék vérkelés.

termit, *állatt.* fehér hangya, természet.

terna, *lat. kórt.* bőrzuzmó, bőrmoh, bőrszeny.

terno, *ol.* három szám.

Terpsichore, *gg.* a táncművészet muzsája.

terra, *lat.* föld; **terra cocta**, *lat. v.* **terra cotta**, *ol. tul.* főtt föld, égetett agyag; **t. coloniensis**, kölni föld; **t. de Siëna**, Siëna-föld; **t. firma**, száraz föld; **t. foliata**, ecetsavas hamag; **terrain**, *fr.* (terrehn), föld, termőföld; földszin, földtér; **terra incognita**, ismeretlen föld; *átv. ért.* valami, a mit nem tudunk; **terra lemnia**, lemnosi föld; **t. muriatica**, keserű föld, keserűföld; **t. norimbergensis**, nürnbergi föld; **t. novalis**, irtásföld, irtvány; **t. ponderosa**, sulyföld, sulyéleg; **t. p. salita**, sósavas sulyföld; **t. samia**, samosi föld; **t. sigillata**, finom agyagföld; **t. tripolitana**, tripolisi föld, szivag, pallérföld, agyag.

terrasse, *fr.* (terász), földlépcsőzet, gyeplépcsőzet; lépcsőzetesen készített gyeplépcsőzet.

terrestris, *lat.* földi, földes.

terribilis, *lat.* rettenetes.

territorialis, *barb.-lat.* területi; **territorium**, terület.

terror, *lat.* rémülés; **terrorisálni**, *barb.-lat.* rémiteni; **terrorismus**, rémuralom; **terrorista**, rémités által uralkodó; **terror panicus**, páni félelem, rögtöni nagy félelem.

tertia, *lat.* harmadik (osztály); **tertiär**, *lat.-ném.* harmadik; **tertiärgebirge**, *ft.* harmadrendű hegyek, özönhegyek; **tertiana febris**, harmadnapiláz; **tertium non datur**, *lat. tul.* harmadik nem adatik; harmadik eset nem lehetséges; **tertius interveniens**, közbejövő harmadik; közbenjáró.

terz, *lat.-ném.* harmadperc, a másodpercnél $\frac{1}{60}$ része; harmadhang; három egymásután következő kártya.

terzerol, *ol.* zsebpisztoly, mordály. **terzett(o)**, *ol.* hármas ének.

testálni, *lat.* végrendelkezni, végrendeletet tenni, hagyni, hagyományozni; **testamentum**, végrendelet; (ó és uj) szövetség; **testator**, végrendelező, örökhagyó; **testatrix**, végrendelező.

testantibus actis, *lat.* az iratok tanusítása szerint.

testes, *lat.* tanuk.

testiculus, *lat. bt.* tők, here; **testiculorum descensus**, *kórt.* a herék elrejtőzése.

testificálni, *lat.* tanusítani; **testificatio**, tanusítás, tanuk általi bizonyítás.

testimoniales (litterae), *lat.* bizonyítvány; **testimonium**, bizonyosság, bizonyítvány; **testimonium pauperatis**, szegénységi bizonyítvány.

testis, *lat.* tanu; **testis auritus**, fültanu; **t. ocularis**, szemtanu; **t. omni exceptione major**, minden kifogáson kívüli tanu, aggálytalan tanu.

tetanos, *v. tetanus*, *gg. kórt.* inmeredség, idegrángás; dermenet; szárgörös, szájesukulás; halálos görös.

tête, *fr.* (teht), fej, fő; **tête à tête**, négy szem közti beszélgetés; **tête de pont** (teht dö pohn), hidfő.

tetrachord, *gg.* négyhuro hangszer; **tetradynamia**, *nt.* négy himszálas növények (négy hosszabb és két rövidebb szálcával); **tetraëder**, **tetraëdron**, négy lap, négy alj; **tetraëtia**, négy éves időszak; **tetragon**, négyszög; **tetragynia**, *nt.* négy anyaszálas növények; **tetraker**, négy sarvú; **tetraktys**, négy, négyes szám; **tetrandria**, négy (egyenlően hosszú) himszálu növények; **tetrapetalos**, négy levelű növények; **tetraphyllos**, négyszirmu növények; **tetrapla**, négy nyelven irt biblia; **tetrapoda**, négy lábú állatok; **tetrapodolith**, négy lábú állat kövülete; **tetrapodologia**, a négy lábú állatokról szóló tan; **tetrapolitana confessio**, négy városi hitvallás (t. i. strassburgi, constantzi, memmingeni és lindai 1530-ban); **tetrapterae**, négyröpü állatok; **tetrarch**, négyes uralkodó; **tetrarrhynchus**, négysziványos galandóc; **tetras**, négy, négyes szám; **tetrasper-**

mos, négymagvu növények; **tetrastichon**, négysoros vers; **tetrastylon**, négyoszlopu épület; **tetrasyllabon**, négyszótagu; **tetratopia**, negyednapiláz.

textus, *lat.* szöveg; (a szentírásból vett) alapmondat (a vasárnapi és ünnepi beszédekhez).

Thackeray (Sekkere), angol író.

thalassarchia, *gg.* tengeri uralom; **thalassometer**, tengermérő, az apály és dagály megmérésére szolgáló eszköz.

Thalia, *gg.* a színjáték muzsája.

Thánatos, *gg.* a halál istene az ó görögöknél.

thaumatologia, *gg.* csodatan, tan a csodákról; **thaumatomachia**, a csodák tagadása; **thaumatomachus**, ki a csodákat tagadja; **thauMATurg**, csodatevő; **thauMATurgia**, csodatétel.

theagog, *gg.* istenidéző; **theagogia**, istenidezés; **theanthropia**, istenembités; **theanthropologia**, azon tan, hogy Jézusban az isten és ember egyesült; **theanthropos**, istenember.

theatrum, *gg.* nézőhely, színház, színpad.

thé dansant, *fr.* (the dászán), theaés táncestély.

thelismus, *gg.* egyisten-hivés (szentháromság nélkül); **theista**, egyi-tent hívő.

theka, *gg.* tartály, téhely, tok.

thelasis, **thelasmus**, *gg.* szoptatás; **thelitis**, mellbimbó-gyulladás; **theloncus**, *kórt.* mellbimbó-daganat.

thema, *gg.* tárgyalap, alapeszme; föladat; tárgy, alaptárgy; tartalom; alaptétel; anyag, anyagszat, anyagszer.

Themis, *gg.* az igazság istennője.

theodice, *gg.* az isten védelmezése a földi bajok miatt; **theodolit**, magasságmérő; **theodulia**, isten tisztelete; **theognosia**, az isten ismerete; **theogonia**, isteneredete, tan az isten eredetéről; **theokratia**, isten uralma, isten országa; **theolatrentika**, tan az isteni tiszteletről; **theolepsia**, isteni ihlettség; **theolog(us)**, *tul.* isten ismerője; vállastudor, vállastanuló; **theologia**, vallástudomány; **theologumena**, föladatok, értekezések a vallástudományból; **theologumenon**, ily föladat v.

értekezés; **theomachia**, az istenek harca; **theomania**, vallási őrjöngés; **theomantia**, isteni ihletés általi jövendölés; **theomantis**, isteni sugallatból jövendölő; **theonomia**, isteni törvényhozás; **theophania**, isten megjelenése; **theophant**, kinek az isten kinyilatkoztatásokat tett; **theophilos**, istenszerető; **theoplastika**, istenalakítás; **theoplegia**, **theoplexia**, rögtön ölü szélütés; **theopneustia**, isteni sugallat; **theopornia**, a papok paráználkodása; **theopsia**, az isten látható megjelenése; **theos**, isten; **theosoph**, lélekítő; **theoxenia**, az istenek megvendéglése.

theorem, *gg.* tantétel, állítmány; **theoreticus**, elmész; elméleti; **theoria**, elmélet.

therapeut, *gg.* orvos, gyógyító; **therapeutika**, **therapia**, gyógytudomány.

Theresia, *gg.* vadászno, állatkedvelő; női név = Teréz.

theriak, *gg.* ellenmérég; **theriakologia**, tan az állati mérgekről; az ellenmérgek készítésének tana; **theriodelis**, mérges állat harapása; **theriolith**, állatkövélet.

therioma, *gg.* *kórt.* rosz fajú, harapzó daganat.

theriotomia, *gg.* állatboncolás.

thermae, *gg.* hőforrás, hőviz; **thermantica**, *gyógyt.* melegítő szerek; **thermasma**, meleg borongatás; **thermidor**, hóhónap a francia forradalmi naptárban július 19. v. 22-től augusztus 18. v. 22-ig; **thermoelectricitas**, hév-villanyosság; **thermogen**, hévanyag, hévség, melegség; **thermometer**, hőmérő, hévmérő; **thermophagia**, meleg, forró ételek evése; **thermopodium**, készüllet a lábának melegen tartása végett; **thermoposia**, forró italok ivása; **thermoskop**, hőmutató; **thermosteresis**, meleg-elvonás; **thermotika**, tan a melegről.

thesaurarius, *barb.-lat.* kincstárnok; **thesaurus** kincs, kincstár.

Theseus, görög félisten v. hős.

thesis, *gg.* tét, tétel.

thesmophoriak, *gg.* Ceres mint törvényhozó tiszteletére szentelt ünnep; **thesmothet**, tövényhozó.

thetis, *gg.* a tengernek költői neve.

theurg, *gg.* ördögüző, csodatevő, varázsló; **theurgia**, léleklátás, ördögüzés, csodateétel, varázslás.

thlasis, **thlasma**, *gg.* kórt. zuzás, zuzódás.

thora, *zsidó, tul.* tan, tanítvány; a zsidó törvénykönyv.

thoracica, *gg.* gyógyt. mellgyógy-szerek; **thoracocystis**, *kórt.* mellvízkór; **thorakodynia**, mellfájdalom; **thorakopathia**, mellbaj; **thorax**, *bt.* mell, mellkas; *ht.* mellvért.

thrombus, *gg.* kórt. vérdaganat, aludtvér.

thuribulum, *lat.* füstölő serpenyő.

thymian, *nt.* demutka v. kakukfű.

thymion, *gg.* hópörs, hópörsenet; *kül.* a szempillákon; **thymus**, szenvedély, harag; *kórt.* hópörs; mellmirigy.

thyreadenitis, **thyreoiditis**, *gg.* kórt. paizsmirigy-gyulladás.

thyreonecus, **thyreokelis**, *gg.* kórt. golyva; **thyreoparektama**, paizsmirigy-daganat.

thyrsus, *gg.* szőlővessző-bot.

tiara, *gg.* a pápa koronája.

tiers-etat, *fr.* (tiersz étá), a harmadik rend (polgárok és parasztok).

tillia, *lat. nt.* hársfa; **tillia argentea**, ezüsthárs; **t. pendula**, szomorú hárs.

time, *ang.* (teim), idő; **time is money** (teim' isz mune), az idő pénz; **times** (teimsz), idők; a legnagyobb londoni hirlap címe.

timokratia, *gg.* a gazdagok uralma, midőn a törvény bizonyos vagyont állapít meg, melynek birtoka egyedül képesít államhivatalokra; **Timon**, athenei gazdag polgár, ki az embereket gyűlölte; **timonia**, embergyűlölés.

tinctura, *lat.* festvény (festett szesz viz, szeszés növénykivonat); **t. acetatis ferri**, *vt.* ecetsavas vasélecs; **t. ferri aceticis aetherea**, ecetsavas vaséleg; **t. ferri muriatici**, sósavas vasfestvény; **t. fuliginis**, koromfestvény; **t. martis**, közönséges vasfestvény; **t. m. cydoniata** v. **pomata**, birs- v. alma-savas vasfestvény; **t. salis tartari**, borkő-festvény; **t. succini**, borostyánkő-festvény; **t. veneris volatilis**, illó rézfestvény.

tinea capitis, *lat. kórt.* fejkosz.

tinuitus, *lat. kórt.* fülcsengés.

tiradék (*fr.* tirade), szóár, szóözön.

tiraille, *fr.* (tirállyór), csatár.

Tisiphone, *gg.* a három furia közül az egyik; a gyilkosság-boszuló.

titanok, *gg.* a monda szerint eget ostromló óriások.

titillatio, *lat.* csiklandás.

titulálni, *uj lat.* címezni, címet adni; **titularis**, címzetes, tiszteletbeli; **titulatura**, címzet; címezet; **titulo emtionis**, vételnél fogva; **tit. honorabilis**, becsületesen, becsületből; **tit. justo**, jogosan, jogszerűen; **titulomania**, címvágy; **tit. oneroso**, teherrel; **tit. pleno**, teljes címmel; **tit. possessionis**, birtoklásnál fogva, mint jogszerű birtokos; **titulus**, cím; ürügy, szín; jogalap, jogcím.

toast, *ang.* (tószt), fölköszöntés, ráköszöntés, áldomás (lakománál tartott elmés beszéd, melylyel a jelenlevők fölhivatnak, hogy valakinek egészségre poharat ürítsenek); annyit is tesz, mint piritott kenyér- v. zsemlye-szelet.

Tobias, zsidó finév = jó, jószívű.

toga, *lat.* felső öltöny, melyet a római férfiak béke idejében viseltek; azért a költőknél *átv. ért.* = béke.

toilette, *fr.* (toálett), pipereasztal; öltözék.

toise, *fr.* (toász), öl (hat láb).

toison d'or, *fr.* (toásson dor), aranygyapju.

tokologia, *gg.* szülészetten.

tolerabilis, *lat.* tűrhető; **tolerantia**, türelem; vallástürelem; **tolerálni**, tűrni, eltűrni, megengedni.

tomahawk, az éjszakamerikai indiánok harci bárdja.

tombak, *vt.* rézarany.

tombola, *ol.* nyilvános sors- (lotto)-játék színházakban, fürdőhelyeken stb.

tomotokia, *gg.* kórt. királymetszés.

tomus, *lat.* kötet.

tonika, *gg.* gyógyt. erősítő szerek.

tonna (angolul: tun = tön, franciául: tonneau = tonnó, németül: tonne), *ált.* hordó; 1) kereskedelmi mérték, a különböző államokban és árukhöz képest különböző nagyságban; p. o. Poroszországban egy tonna sör = 100 quart; egy tonna só, méz, gipsz, kőszén, hamu

stb. = 4 berlini scheffel; egy tonna haring = 1000—1200 db.; 2) a hajózási műnyelven annyit tesz mint mérték, és pedig a) mint térmérték magában foglal a hajó üreből 42 négyszög lábat; b) mint súlymérték annyit tesz mint 20 mázsa; Angolországban = 20 hundred = 80 quarter; 200 tonnájú hajó az, melyre 4000 mázsa terhet rakhatni; egy tonna arany = 100,000 dollár, tallér v. forint, a szerint a mint egyik vagy másik pénzemberen számítunk.

tonologia, *gg.* hangtan; **tonometer**, hangmérő; **tonometria**, hangmérés.

tonsillae, *gg. bt.* mirigyek a nyakon; **tonsillitis**, *lat.-gg.* nyakmirigy-gyulladás.

tonsura, *lat.* pilis, környeset, papkoszoru.

tonus, *gg.* hang; hangsúly, hangnyomaték; *tan*, feszerő, rugalom.

topas, *gg. ásvt.* sárga drágakő, topáz.

tophi pulmonum, *lat. kórt.* tüdőfekélyek; **tophus**, *ásvt.* darázsok.

topica, *gg. t.* helyi, bizonyos helyen ható (külső) szerek; **topicus**, helyi; **topognom**, helymutató; **topograph**, helyíró, tájiró, tájrajzoló; **topographia**, tájírás, helyírás, helyrajz; **topologia**, helyismeret; **toposkop**, helyvizsgáló.

topcsi-basi, *török*, a tűzerek parancsnoka.

toreador, *spany.* lovas bikavívó; **torero**, bikavívó.

toreuma, *gg.* faragott és tekert mű; **torematographia**, esztergályozott művek leírása; **toreutika**, esztergályos mesterség; **toreutographia** = torematographia.

tormentill, *lat. nt.* timpó.

tornister, *ném.* bőr-izsak.

torpor, *lat.* merevenség, erőtelen-ség, lomhaság; **torpor cerebri**, agyszélhűdés.

torticollis, *lat. kórt.* ferde nyak.

tortura, *lat.* kínzás, kinfagztatás, kinszenvedés; **tortura faciei**, *kórt.* arcelferdülés; **tort. oculorum**, szemgörcs; **tort. oris**, szárgörcs.

tory, *ang.* a régi alkotmány és egyházi szerkezet hive, a királyi hatalom védője (de nem a korlátlan királyi ha-

talomé) I. Károly idejében; **tories**, *t.* (torisz).

totalis, *lat.* egész, teljes; összes, egyetemes; **totalitas**, egész, egészlet, összeség, osztatlan egész; **totaliter**, egészen; teljesen.

toties quoties, *lat.* annyiszor mennyiszor; akármennyiszor, mindannyiszor.

touchirozni, *fr.* (toucher = tuse), illetni, érinteni.

tour, *fr.* (tur), fordulás, forduló, ke-rület; utazás, fordulat; **tour à tour**, föl váltva, sorban; **tourista** (turista), utazó, kéjutazó, kéjutas; **tournure**, *fr.* (turnür), fordulat, ügyes fordulat, forgékony-ság; tartás, magatartás; a test hordozása.

tout, *fr.* (tu), minden, egész; **tout comme chez nous** (tu komm se nu), épen úgy mint nálunk.

tower, *ang.* (tauer), *tul.* kerek torony; börtön Londonban.

toxica, *gg.* mérgek; **toxicum**, mérreg; **toxikodendron**, *nt.* mérges szö-mörce; **toxikologia**, méregisme.

trabant, *ném.* poroszló, hajdu; csatlós; hold.

trachea, *gg. bt.* gögsip, légcső; **tracheitis**, *kórt.* gögsip-gyulladás; **trachelis**, gögsip-sérv; **tracheophthisis**, gögsip-vész.

trachelagra, *gg. kórt.* nyakszirtkőszvény; **trachelopanus**, nyakmirigy-daganat; **trachelophyma**, nyakszirt-daganat.

tracheoblennorrhöa, *gg. kórt.* gögsip-nyákfolyás; **tracheocele**, gögsip-sérv; **tracheopyosis**, gögsip-genyedés; **tracheorrhagia**, gögsipvérfolyás; **tracheotomia**, gögsip-metszés; **trachelcus**, **trachelkosis**, gögsip-fekély.

trachoma, *gg. kórt.* szemhéj-zuzmó.

trachyphonia, *gg. kórt.* rekedtség, rekedt hang.

tracirozni, *fr.* (tracer = traszé), utat jelezni, pécézni.

tractálni, *lat.* banni valakivel; tárgyalni, tanácskozva elintézni; alku-dozni; megvendégelni, lakomát adni; **tractabilis**, hajlékony, velebánható; **tractamentum**, velebánás; lakoma,

vendégség; alku, szerződés; évdíj, hópénz, zsold; **tractatio**, lakoma, vendégség; **tractatus**, értekezés; alkudozás, alku; szerződés, kötvény.

tractus, *lat.* vidék, táj; egyházvidék; emelet.

tractu temporis, *lat.* idő multával.

tradálni, *lat.* átadni; előadni; **traditio**, átadás, szóbeli hagyomány, szóhagyomány; **traditionalis**, hagyományos, mondaserinti.

traducálni, *lat.* átfordítani; **traductio**, fordítás.

traffika (*ol.* traffico), kereskedés, tőzs, áruvás; **traffikálni**, cserélni-bevélni.

traganth, baktövis-mérga.

tragicus, *gg.* szomorujátékiró, komolyszínmű-költő; szomorujátéki színész; gyászos; **tragikomicus**, félig szomorú, félig vig; **tragodia**, szomorujáték; szomorú esemény.

tragomaschalia, *gg. kórt.* bakbüz; **tragomaschalus**, bakbüzü; **tragophonia**, mekegő hang; **tragopogon**, *nt.* kecskedisz; artifi és sallangos pozdor; leány-kököröcsin; **tragus**, *állatt.* bak; *kórt.* bakbüz.

train, *fr.* (trehn), kiséret; vonat.

traiteur, *fr.* (tretór), vendéglős.

trajectus, *lat.* átjárás, rév.

tráncslozni, *fr.* (trancher = tránse), föl vágni, föl szelni (sültet).

tranquillizálni, megnyugtanni.

trans, *lat.* át; tul.

transactio, *lat.* pöralku, egyezés; megegyezés.

transalpinus, *lat.* az Alpeseken túl fekvő.

transanimatio, *lat.* lélekvándorlás.

transatlanticus, *barb.-lat.* tengerenteli.

transcorporatio, *lat.* lélekvándorlás.

transdanubianus, *barb.-lat.* dunántuli.

transeat, *lat. tul.* menjen által meg lehetőszen.

transenna, *barb.-lat.* átmenő katonaság; **transennalis locus**, katonasághely.

transferálni, *lat.* elhordani, máshova hordani; áttenni, áthelyezni.

transfiguratio, *barb.-lat.* átalakítás; átalakulás; dicsőítés, dicsőtülés.

transformatio, *barb.-lat.* átalakítás, átváltoztatás; átalakulás, átváltozás.

transfusio, *lat. seb.* átvezetése a vérenek egyik testből a másikba.

transgressio, *lat.* áthágás, kihágás.

transigálni, *lat.* megegyezni (pörös tárgy iránt); egyezésre lépni.

transitio, *lat.* átmenetel; **transitiv**, átmenő; **transitivum**, átható, kibató

ige; **transito**, átvitel, átmenet; (összetételeknél) átviteli; **transitorius**, mulékony, futólagos; ideiglenes; **transitus**, áttérés, hitváltoztatás.

translatio, *lat.* átvitel, áttétel; átruházás; átfordítás; **translator**, fordító.

translocatio, *barb.-lat.* áthelyezés.

transmigratio, *lat.* átköltözés; nép-, lélekvándorlás.

transmissio, *lat.* átküldés; **transmittálni**, átküldeni.

transmontanus, *barb.-lat.* hegyenteli.

transmutatio, *barb.-lat.* átváltoztatás, átváltozás.

transparent, *fr.* (tránszparáhn), átlátszó kép.

transponálni, *lat.* áttenni; más hangnemre tenni.

transport, *barb.-lat.* tovaszállítás; vitel, favar, szállítmány, küldemény; átvitel; áttétel; **transportabilis**, áttehető, hordozható; szállítható, átruházható; **transportálni**, átvinni, szállítani, tovaszállítani; áttenni.

transcendentális, *barb.-lat.* átható, túlható, tullevő, érzékfölötti, érzéktuli.

transcribálni, *lat.* átírni.

transspirálni, *barb.-lat.* kigőzölgenni; átszivárogni, tudomásra jutni; **transspiratio**, kigőzölgés.

transsubstantiatio, *barb.-lat.* átlényegülés, urtestté változás.

transsudatio, *barb.-lat.* átizzadás, átszivárgás.

transsumtum, *lat.* hiteles másolat.

transversalis, *lat.* részut, hárántos, félszakos; **transversales**, *lat. t.* melékági rokonok; **transverse**, *lat.-ném.* hárántvonal, keresztvonal; keresztgerenda; keresztfolyosó.

transvestitio, *barb.-lat.* átruházás.
trapezium, *gg. mt.* dülény, ferdény;
trapezoid, dülényded, ferdényded.

trappisták, néma barátok.

tratte, *ol.* idegen váltó.

traumatika, *gg. seb.* sebszerek; **trausis**, megsebesítés; *seb.*

traversálni, keresztül-kasul járni.

travestirozni, *ol. tul.* átöltöztetni;
 komoly, fönséges költeményeket ne-
 vettető modorban átváltoztatni.

tref, *tul. trèfle, fr.* (trefl), lóher;
 makk a kártyában.

treffer, *ném.* nyerő, nyertes szám;
 nyeresmény.

treillage, *fr.* (trelyázs), rácsozat,
 lécezet (kertben).

trema, *gg.* válpont, választó pont;
 remegés.

tremor, *lat.* reszketés, remegés, fé-
 lelem; **tremor cordis**, szívreszketés;
tr. iridis, ivhártya-reszketés; **tr. mer-
 curialis**, higany által okozott reszke-
 tés; **t. potatorum**, részegség által
 okozott reszketés.

tremulatio, *lat.* reszketés.

trente et quarante, *fr.* (tránt e ká-
 rán), harminc és negyven; szerencse-
 játék.

trepán, *gg. seb.* agyfuró, lékesz.

tresalvo, *spany.* mestiznek és indián-
 nak gyermeke.

triandria, *gg. nt.* három himszálú
 növények.

triangulum, *lat.* háromszög; **trian-
 gularis**, háromszögű.

triarchia, *gg.* hármas uralom.

trias, *gg.* háromság.

tribometer, *gg. gép.* dörzsmérő.

tribrachys, *gg.* három rövid tagból
 álló versláb: ∪ ∪ ∪.

tribulálni, *lat.* üzni, zavarni, zak-
 latni.

tribune, *fr.* (tribün), szószék; **tri-
 bunus**, *lat.* népszónok; **tribus**, nép-
 osztály.

tributarius, *lat.* adófizető; **tribu-
 tum**, adó.

tricennium, *lat.* harminc év, har-
 mincévi időszak; **triceps**, háromfejű.

trichiasis, *gg. kórt.* haj- v. szőrhul-
 latás; **trichismus**, szőrhasadék; **tri-
 chitis**, hajgyulladás, hajcsapzás; **tri-**

cholabis v. tricholabium, szőr- v.
 hajtépő; **trichoma**, hajnöves, hajnövet;
kórt. lengyelfűrt; **trichophyra**, **tri-
 chophytica**, a hajnövést előmozdító
 szerek; **trichophyllos**, szőrlevelű (nö-
 vény); **trichordium**, háromhuros hang-
 szer; **trichorrhöa**, **trichorrhysis**, haj-
 hullás; **trichoschisis**, hajhasadék; **tri-
 chotomia**, szőrszálhasogatás; **tricho-
 ismus**, háromszinűség; **trichuris**, *állatt.*
 szőrféreg.

trick, *ang.* ütés a whist játékban
 (haton fölül).

tricolor, *lat.* háromszinű; **tricolore**,
fr. (tricolor), háromszinű lobogó.

tricot, *fr.* (triko), kötött mű.

tridaktylus, *gg.* háromujju.

tridens, *lat.* háromágu villa; szi-
 gony.

tridi, *fr.* a harmadik nap a francia
 forradalmi naptárban.

triduum, *lat.* háromnap; **triéder**, *gg.* háromlapu;
triennalis, *lat.* háromévi; **triennium**,
 háromév, háromévi időszak; **triëteri-
 cus**, háromévi.

trifolium, *lat. nt.* lóhere; **trifolium
 hybridum**, fagytól ment réti here; **tr.
 incarnatum**, biborhere (mely a leg-
 korábbi zöld takarmányt adja); **tr.
 melilotus**, sárga szagos here; **tr. pra-
 tense**, steier vörös virágu lóhere; **tr.
 repens**, hollandi fehér évelő réti here.

triga, *lat.* háromfogatu szekér.

trigamia, *gg.* háromnejűség, három-
 férjűség; hármás házasság.

trigastrius, *gg.* háromhasu; **triglo-
 chid**, háromhasú v. metszeti; **triglo-
 chnicus**, háromlélű, háromhegyű; **tri-
 glyph**, háromvölgy (ékitmény a doriai
 oszlopon); **trigonellit**, kövült három-
 szögű kagyló.

trigonum, *gg.* háromszög; **trigono-
 metria**, háromszög-mérés, háromszög-
 tan; **trigynia**, *nt.* három anyaszálú
 növények; **trihexaëder**, tizennyolc-
 lapu; **trikolon**, háromtagu.

trilateralis, *barb.-lat.* három oldalú.

trilemma, *gg.* háromtagu észlet.

trilla (*ol. trillo*), hangrezgés.

trilobit, *gg.* háromkarélyu; **trilogia**,
 három színűvelű pályázás ó Görögor-
 szágbán.

trimester, *lat.* évnegyed; **trimeter**, háromméretű v. hatlábu szökö vers; **trimorph**, háromalakú; **trimorphismus**, háromalakúság.

trinitas, *lat.* háromság; **trinitariusok**, háromság-hívők; kereszties barátok; **trinom**, hármas, háromszlású, háromrészi, háromtagu, háromszaku.

trio, *ol.* hármas zenedarab; **triókia**, a növények hármas elkülönzése himnó- és himnós-virágukra; **triole**, *zen.* hármas hangmérték; **triolet**, *fr.* nyolcsoros vers, melyben az első sor háromszor fordul elő; **triorchos**, három-heréjű.

tripartitum, *barb.-lat.* három részre osztott; hármaskönyv.

tripel-alliance, hármas szövetség.

tripes, *lat.* háromláb; **tripetalon**, *nt.* háromlevelű; **triphthong**, hármas hang; **triphyll**, háromlevelű; **triplázn**, háromszorozni, hármazni.

triplicatum, *barb.-lat.* harmadlat; **triplikázni**, a harmadik pörbeszédet adni, a viszonzulásra felelni; **triplicitás**, háromság, háromszorosóság.

triplum, *lat.* háromszoros; harmadlat; **tripod** v. **tripus**, háromláb.

tripsis, *gg.* dörzsölés.

tripterisch, három szárnyu.

tripteryger, három uszonyu.

triregno, *ol.* a pápa hármas koronája.

triremis, *lat.* háromvezetű (hajó három evezőpaddal).

trisagion, *gg.* háromszor szent.

trisectio, *lat.* három részre osztás, hármas osztály.

trisis, *gg.* fogcsikorgatás.

trismus, *gg. kórt.* szájgörcs, szájcukulás; **trismus cynicus**, a száj szélének elhuzódása a fülhöz; **tr. devius**, az alsó állkapocsnak kifécamodása; **tr. dysarthriticus**, köszvényes fájdalom az állkapocsbán; **tr. inflammatorius**, gyuladós arcfájdalom; **tr. mercurialis**, az állkapocsnak higany által okozott merevensége; **tr. nascentium**, az ujon-szülöttek szájcukulása; **tr. paralyticus**, az arcizmok szélhűdése; **tr. rheumaticus**, csuzos arcfájdalom; **tr. sardonius** = **tr. cynicus**; **tr. spasmodicus**, állkapca-görcs; **tr. traumaticus**,

sebek vagy megmetszés által okozott állkapca-görcs.

trispermisch, *gg.* három magvu.

tristichiasis, *gg.* a szempillaszór háromszorosossága.

tristichon, *gg.* három soru költemény; **tristrophon**, három szaku költemény; **trisyllabum**, háromtagu szó; **tritáophya**, **tritáus**, harmadnapos váltóláz; **tritheismus**, háromisten-hivés; **tritheista**, háromistent hívő.

triumphálni, *lat.* diadalmaskodni, diadalmat ülni; nyertes lenni; pört megnyerni; győzni; **triumphus**, diadal; diadalmi pompa; diadaljárat.

triumvir, *lat.* három tagból álló kormány tagja; **triumviratus**, hármas uralom.

trivialis, *lat.* aljas, közszerű, mindennapi, köznapi, köznépi; elcsévelt, kopott; **trivialitás**, aljasság, köznépi-ség, közszerűség; **trivial-schule**, népiskola.

trocar, **troikar**, **troiscart**, *fr.* troá-kár), csaptű, csapkés, fur-csap.

trochäus, *gg.* hosszú, s rövid tagu versláb: — ∪.

trochlea, *gg.* tekerő-csiga; **trochlit**, kövült csiga.

trogodyt, *gg.* odorlakó, barlanglakos; **tropäolum**, *nt.* sarkantyuka.

trophaeum, *gg.* diadaljel.

trophologia, *gg.* életrendtan.

tropici, *barb.-lat.* térítő körök, naptérítő, napfordítók; **tropicus caucris**, éjszaki naptérítő; **tr. capricorni**, déli naptérítő; **tropicus**, *mn.* 1) másolatos, átviteles, képleges; képes, sajátlan, átvitt, hímes (szó, kitétel v. kifejezés); 2) melegöv alatti, forróöv alatti; **tropologia**, tan a szóképekről; **tropus**, átvitt értelem, másolat, átvitel, szókép.

trot, *fr.* (tro), ügetés.

trottoir, *fr.* (trotoár), járda, kövezett gyalogut.

troubadour, *fr.* (trubádur), déli franciaországi, provençei költő (a középkorban).

troupe, *fr.* (trup), csapat, csoport, sereg.

troy-sulymérték (troá—), kereskedelmi sulymérték.

trumeau, fr. (trümó), ablak-köszfal; ablakközi tükör.

trumpf (a latin triumphusból), ném. tromf.

truncus, lat. törzsök, tuskó.

trupp = troupe.

tsetwert, orosz gabonamérték = $3\frac{1}{2}$ berlini soheffel.

tuba, lat. kürt, trombita, harsona;

tuba stentorea, szócsó, kiáltócsó.

tubercula, többes, tuberculum, lat. gumó, gümő; **tuberculosis**, lat.-gg. gümőkór.

tubi capillares, lat. t. hajszálcsövek.

tubus, lat. cső; látszó.

tailerie, fr. (tüil'ri), téglá(vető)szín;

tailerlak, királyi palota Párisban, melynek helyén azelőtt téglaszín volt.

tulle, fr. (tüll), hálósövet.

tumefactio, barb.-lat. dagadás; **tumor**, lat. kórt. daganat; **tumor abdominis**, hasdaganat; **t. albus**, tul. fehér-dag; tag-taplósság; **t. anconaeus**, könyökiz-daganat; **t. ani**, alfel-daganat; **t. anomalus**, tul. szabálytalan daganat; vérgomba, vértapló; **t. arthriticus**, közsvényes daganat; **t. articuli**, izdaganat; **t. capitis**, fejdag; **t. carunculae lacrymalis**, könymirigy-daganat; **t. collaris**, nyakdaganat; **t. cordis**, szívdaganat; **t. cysticus**, tömlő-dag; **t. digitorum**, ujjdaganat; **t. dorsualis**, hátdaganat; **t. ficosis**, fügenemű daganat; **t. fungosus**, taplós daganat; **t. galactostaticus**, tejdaganat; **t. gangraenosus**, üszögös daganat; **t. genu**, térd-dag; **t. glandularum**, mirigydaganat; **t. humeralis**, válldaganat; **t. humoristicus**, nedv(eségtől származó) daganat; **t. inguinalis**, szeméremgát-daganat; **t. intraorbitalis**, szemgödör-daganat; **t. ischiadicus**, izpáva-daganat; **t. labialis v. labiorum**, szeméremajak-daganat; **t. lingualis**, nyelv daganat; **t. mammarum**, emlődaganat; **t. manus**, kézdaganat; **t. maxillaris**, állkapocs-daganat; **t. mercurialis**, higany(tól származó) dag; **t. nervosus**, idegdaganat; **t. oculorum**, szemdaganat; **t. oris**, szájdaganat; **t. ossium**, csontdaganat; **t. palpebrarum**, szemhéjdaganat; **t. pectoris**, mell daganat; **t.**

pedis, lábdaganat; **t. penis**, himvesz-szódaganat; **t. podagricus**, lábköszvény-daganat; **t. puriformis**, genydaganat; **t. rheumaticus**, csuzos daganat; **t. saecatus**, tömlődag; **t. salivialis**, nyáldaganat; **t. sangulosa**, vérgomba, vértapló; **t. scrofulosus**, mirigydaganat; **t. scrotalis**, töksacsódaganat; **t. thoracis**, mellkas-daganat; **t. tracheae**, gógsip-daganat; **t. urinoeus**, húgydaganat; **t. uteri**, méhdaganat; **t. vaginae**, méhhüvely-dag; **t. venereus**, bujasesnyves daganat; **t. vesicularum seminalium**, ondóhólyagcsa-daganat; **t. viarum lacrymalium**, könymenet-daganat; **t. viscerum abdominalium**, beldaganat; **t. vulvae**, szeméremtest-daganat.

tumultus, lat. zaj, zajgás, zsebongás, zsvajgás; néposótlús, zenebona.

tunica, lat. öltönyke, köntös.

tunnel, ang. (tönn'l), alagut; a bányászok nyelvén: tárna.

turbalmi, lat. zavarni, zavargatni, föl-, megzavarni.

turbán, persz. török főveg, csalma.

turnier (torneamentum középk. lat. szóból), harcjáték, lovagjáték, torna.

turnip (törnip), angol takarmányrépa.

turnus, középk. lat. ügykör; forda.

turpis persona, lat. rut személy; rossz hírből álló személy.

tus (ném. tusch), éljenzaj; tus; tusfesték.

Tusculanum, lat. Cicero falusi jószága, miért *ato. ért.* falusi jószág.

tussilago, lat. nt. szattyú.

tussis, lat. kórt. köhögés; hurut; **tussis abdominalis**, hashurut; **t. arthritica**, közsvényes hurut; **t. bronchialis**, gógsip-hurut; **t. calculosa**, köves hurut, kövecské-pökéssel összekötött köhögés; **t. cardiaca**, szívhurut; **t. catarrhalis**, nyák hurut; **t. convulsiva**, fojtó köh; **t. gutturalis**, torokhurut; **t. hepatica**, májköh; **t. humida**, nedves köhögés, kiköpéssel összekötött köhögés; **t. miliaris**, a küteglázakkal összekötött száraz köh; **t. nervosa**, ideges köhögés; **t. pectoralis**, mellhurut; **t. phthisica**, aszkóros köhögés; **t. pulmonalis**, tüdőhurut;

t. rheumatica, csuzos hurut; **t. spastica**, fojtó köh; **t. stomachalis**, gyomorhurut; **t. suffocatoria**, fojtó hurut.

tutela, *lat.* gyámság; **tutor**, gyám; **tutrix**, gyámanya.

tutti frutti; *ol. tul.* minden gyümölcs; mindenféle, elegy-belegy.

tyburn, *ang.* (teibörn), Londonban vesztőhely.

Tyche, *gg.* szerencse, sors(istennő).

tympania, **tympanites**, *gg. kórt.* szélkór; hasvizkór; **t. abdominalis**, hasür-szélkór; **t. intestinalis**, bél-szélkór; **t. pectoris**, mellüreg-szélkór; **t. universalis**, széldag; **t. uteri**, méh-szélkór; **t. ventriculi**, gyomor-szélkór.

tympanochalasia, *gg. kórt.* dobbör-elgyöngülés.

tympanum, *gg. bt.* füldob-hártya.

typhlosis, *gg.* vaktság, vakítás; **typhlotrophium**, vakok intézete; **typhlotypographia**, emelkedett nyomtatás a vakok számára.

typhon, *gg.* vihar, forgószelel; vizszak, vízoszlop.

typhosepsis, *gg. kórt.* rothasztó láz.

typhus, *gg. kórt.* hagymáz, bód-láz (bódulással összekötött láz); **typhus acutus**, forró idegláz; **t. arteriosus**, ütér-láz; **t. bellicus**, tábori láz; **t. biliosus**, epeláz; **t. catarrhus (pulmonum)**, nyák-tüdővész; **t. comatosus**, álomkóros láz; **t. completus**, teljes idegláz; **t. contagiosus**, ragályos idegláz; **t. erethisticus**, tulajdonképeni idegláz; **t. inflammatorius**, gyuladós idegláz; **t. lentus**, tolvaj-idegláz; **t. lymphaticus**, nyirkedény-láz; **t. malignus**, rossz fajú idegláz; **t. muscularis**, rothasztó izom-láz; **t. nervosus** = erethisticus; **t. pituitosus**, nyákos idegláz; **t. tropicus**, sárgaláz; **typhoid**, a cholera utóbetegsége.

typograph, *gg.* könyvnyomtató, nyomdász; **typographia**, könyvnyomtatás, nyomdászat; (könyv)nyomda.

typologia, *gg.* előpéldák tana, azon tan, mely az ó szövetségben előforduló, s az új szövetségre előpéldák gyanánt vonatkozó eseményeket adja elő.

typometer, *gg.* betűmérő.

typometria, *gg.* földabrosz-nyomtatás.

typothek, *gg.* betűszedő.

typus, *gg.* jelleg, lenyomat; előkép, előábrázolat, előpéldázat; nyomdai betű.

tyrann, *gg.* zsarnok; **tyrannicidium**, zsarnokölés; **tyrannisálai**, zsarnokoskodni, zsarnokul bánni; **tyrannismus**, zsarnokság.

tyriasis, *gg. kórt.* bőrhámlás.

tyromanía, *gg.* jövőndülés a sajtóból.

tyrrheni tenger, a Középtengernek az olasz szárazföld és Corsica, Sardinia és Sicilia szigetek között fekvő része; tágasb értelemben a Középtengernek öble Siciliától a liguriai partokig.

U.

Überschlag, *ném.* költségvetés.

ubertas, *lat.* bőség.

ubi bene, **ibi patria**, *lat.* a hol jól (megy dolgom), ott van honom.

ubicálni, *barb.-lat.* ide s tova járni, járni-kelni.

ubique, *lat.* mindenütt; **ubiquitas**, mindenüttlétel; mindenüttesség.

u. c. = **urbis conditae**, *lat.* a város (Róma) alapítása óta.

Ucalegon ardet, **paries cum proximus ardet**, *lat.* Ucalegon háza ég, ha a szomszéd háza ég.

ukas, császári rendelet Oroszországban.

ulalgia, *gg. kórt.* fájdalom az állkapocában.

ulceratio, *lat.* genyedés; **ulcus**, *kórt.* kelés, fekély, tályog; eves fekély v. kelevény; **ulcus abdominale**, kelés a hason; **u. adenosum**, mirigy-kelevény; **u. ani**, kelés az alfelen; **u. arthriticum**, köszvénygümő; **u. artificiale**, mesterségesen előidézett kelés, geny-kutacs; **u. canerosum** és **carcinodes**, rákfenés kelevény; **u. carunculae lacrymalis**, könymirigy-kelevény; **u. cedmatosum**, csuzos kelevény; **u. cordis**, szívkelevény; **u. corneae**, szaruhártya-fekély; **u. erysipelatosum**, orbánc-kelevény; **u. exanthematicum**, bőркеlevény; **u. gastricum** = abdominale; **u. genitalium**, kelés a nemzórészekben; **u. glandulae lacry-**

malls, könymirigy-kelevény; **u. haemorrhoidale**, aranyeres kelevény; **u. hepatitis**, májfekély; **u. hydropicum**, vízkóros kelevény; **u. insons**, nem bujasenyvtől származó fekély; **u. lacteum**, tejtől származó kelevény; **u. laryngis**, gógsipfekély; **u. leprosum**, belpoklos kelevény; **u. lymphaticum**, nyirk-kelevény; **u. mammarum**, kelés az emlőkön; **u. mercuriale**, higany által okozott kelevény; **u. nasale**, orrkelevény; **u. oris**, szájfekély, zsebre; **u. palpebrarum**, szempilla-kelés; **u. pectoris**, kelés a mellén; **u. perniosum**, fagy által okozott kelevény; **u. renale**, vesefekély; **u. sacci lacrymalls**, könnytömlő-fekély; **u. sanguineo fungosum**, vérgomba, vértapló; **u. scabiosum**, rüh-fekély; **u. scleroticae**, kelés a szem fehéren; **u. scorbuticum**, súlyfekély; **u. serpiginosum**, sömörfekély; **u. sinuosum**, üres fekély; **u. syphiliticum**, bujasenyves fekély; **u. tracheae**, gógsip-fekély; **u. trichomatium**, lengyelfürt-fekély; **u. urethrae**, hudsófekély; **u. urinosum**, hügykelevény; **u. uteri**, nádrakelevény; **u. varicosum**, ércsomó-kelevény; **u. venericum**, bujasenyves fekély; **u. ventriculi**, gyomorkelvény; **u. vesicae urinariae**, húgyhólyag-kelés; **u. vesicularum seminalium**, ondóhólyag-fekély.

ulema, arab, török törvénytánoító, pap.

ulitis, *gg.* kórt. foghus-gyuladás.

ulnus campestris, *lat. nt.* szilfa.

ulocace, *gg.* kórt. súly; **ulocarcinoma**, foghus-rák; **ulon**, foghus; **uloncus**, foghus-daganat; **ulorrhagia**, a foghus vérzése; **ulorrhöa**, vérfolyás a foghusból.

ulftimatium, *lat.* végnyilatkozat, vég-szándék; **ulftimo**, utolján (p. o. a hónap utolján); **ulftimus**, utolsó.

ultra, *lat.* tovább, túl, tulzó; **ultra alterum tantum**, kétszeregén túl; **ultra captum**, fölfogásán túl; **ultra dimidium**, felén túl; **ultraismus**, túlság, túlzás; **ultraliberalls**, túlzó szabadelmű; **ultramarin**, *tal.* tengerentúli; **halványkék**; **ultramontan**, hegyentúli; **pápai**; a pápa korlátlan egy-

házi hatalmának és csalhatlanságának védője; **ultramontanismus**, azon elvek összessége, melyeket a pápai korlátlan hatalom visszaállítása és föntartása végett követnek.

Ulysses = Odysseus, *gg.* ithakai, vitézségéről és ravaszágáról egyaránt nevezetes király, Penelope férje, Telemach atyja.

umbellatae, *lat. nt.* ernyősfélék.

umbilicus, *lat. bt.* köldök.

unanímia (vota), *lat.* egyező, egyhangu szavazatok; egyértelműség, egyértelműség, egyező értelem; **unanímis**, egyhangu, egyértelmű; **unanimitas**, közakarát, egyakarát, egyhanguság; **unanimiter**, közakarattal, egyakarattal, egyhangulag.

uncia, *lat.* obon (két lat); *állatt.* onka.

uncial-betűk, nagy kezdőbetűk.

unctio, *lat.* kenet.

uncyi, lengyel súlymérték; a font-nak $\frac{1}{16}$ része = 2 lutow.

undekagon, *gg.* tizenegyszög.

undulatio, *lat.* hullámozás.

ungalant, *ném.-fr.* udvariatlan, nem udvarias.

ungenirt, *ném.-fr.* fesztelenül, tartózkodás nélkül.

unguenta, *többes*, **unguentum**, *lat.* ír, kenőcs.

uniálni, *lat.* egyesíteni; összekapcsolni; **magát** — egyesülni.

unicum, *lat.* egyetlen (*kül.* egyetlen példány valamely ritka könyvből).

uniformis, *lat.* egyforma, egyféle; egyenruha; **uniformirozni**, fölegyenruházni; **uniformitas**, egyformaság, egyféleség.

unigenitus, *barb.-lat.* egyszülött (istenfia); **unilabisch**, *lat.-ném. nt.* egyajku.

unilateralls, *barb.-lat.* egyoldalú; **unilobisch**, *ném.-lat. nt.* egykarélyu; **uniloculár**, **uniloculosus**, *nt.* egyrekeszü.

unio, *lat.* egylet, egyesülés; egybeolvadás; *egység.*

unipetal, *lat.-gg. nt.* egylevelű; **unisexualls**, *lat. nt.* egynemi.

unisono, *ol.* egyhangulag; *összhangulag.*

Ursula, női név: kis nőtény medve; Orsolya.

urticaria, *lat. kórt. csalánküteg v. himlő, csalánláz; urticatio, gyógyt. csalánozás.*

usage, *fr. (űszás), szokás.*

uso, *ol. szokás, váltószokás.*

usque ad nauseam, *lat. unalomig, csömörlésig.*

usualis, *lat. szokásos, szokásbeli.*

usuarius, *lat. haszonvevő, használó.*

usufructuarius, *lat. haszonélvező.*

usura, *lat. haszonvételi díj, kamat; usurae conuetae, szokásban levő kamatok; usurae illicitae, tiltott kamatok; usuraria prauitas, uzsoráskodás; usurarius, uzsorás, uzsoráskodó.*

usu-roborationis, *lat. birtoklás.*

usurpálni, *lat. bitorolni; usurpatio, bitorlás; usurpator, bitorló.*

usus, *lat. szokás, használat, élv; ususfructus, haszonélvezés, haszonvétele; usus loquendi, nyelvszokás, nyelvjárás.*

utensilla, *lat. butorok, eszközök, edények, szerek.*

uterina, *lat. gyógyt. méhbajok elleni szerek; uterini, tul. méhtestvérek, egy méhbéli testvérek; anyul testvérek; uterus, bt. anyaméh; nádra.*

utillisálni, *lat. hasznára fordítani, hasznosítani; utilitasio, hasznosítás; utilitas, hasznosság, hasznavehetőség, használatosság, használhatóság; utilitarius, haszonleső.*

ut infra, *lat. mint alább.*

Utópia, *gg. a legtökéletesebb alkotmánynyal bíró ország.*

utraquístak, *barb.-lat. tul. mindkét színűek, kik t. i. kenyérral és borral áldoznak; a husszíták régi elnevezése.*

utriusque sexus, *lat. mindkét ági; mindkét ágat illető.*

ut supra, *lat. mint fölőbb, mint fön.*

uur, németalföldi mérföld; 1,53 uur = 1 geogr. mérföld.

uuae passae, *lat. t. mazsola; uua ursi, nt. fanyalkukojca, medveszőlő; uuea, bt. szőlőhártya a szemben; uueitis, kórt. szőlőhártya-lob; uuala, bt. nyelvcsap; uualitis, kórt. nyelvcsapgyulladás.*

UXOR, *lat. feleség, házastárs, hitves-társ; nő; uxoris nomine, a nő nevében; uxorium, aggregényekre rótt adó a régi Rómában.*

V.

V., mint római számjegy = 5.

va banque, *fr. (vá bánk), tul. megy a bank; áll a bank!*

vacans, *lat. megürült, üres, üresült; vacantia, üresség (hivatalban; vacat = üres.*

vacatio, *lat. szünidő, szünet.*

vaccinatio, *lat. himlőoltás.*

vacillálni, *lat. tétovázni, ingadozni; vacillatio, tétova, tétovázás, ingadozás; kórt. bicegés.*

vacuitas, *lat. üresség; vacuum, ür. vade mecum, lat. tul. jer velem; mulattató könyv.*

vae mihi! *lat. jaj nekem! vae misero! jaj a nyomorultnak; vae victis, jaj a legyőzötteknek.*

vagálni, *lat. kódrogni, ögyelegni, kószálni; vagus, kóbor, csavargó; bizonytalan, ingatag; tág, terjedelmes; vagabundus, csavargó, tekergő, kóborló.*

vagina, *lat. bt. méhhüvely.*

vakia, Arábiában 40 vakia = 1 maund; 10 maund = 1 farzil; 15 farzil = 1 bahar; a bazarokban 1 vakia = 31,016 gramme, és 15 vakia = 1 rotolo; **vakia sofy** = 1705,5 gramme; **vakia tary** = 538,5 gramme.

vale! *lat. élj boldogul! isten veled; valedicálni, bucsut venni; valedictio, bucsuvétel.*

Valentinus, *lat. finév = egészséges, erős, erőteljes; Bálint.*

valeriana, *lat. gyökönke.*

valet, *fr. (váleh), alsó a francia kártyában; valet de chambre (— dö sámbr), komornok.*

valetudinarius, *barb.-lat. gyöngéledő.*

valida-sultannó, az anya-szultannó; a szultán anyja.

valide, *lat. érvényesen, jogérvényesen; validitas, érvény, jogérvény.*

valor, *lat.* érték, becs; **v. extrinsecus**, külső becs; **v. intrinsecus**, benső becs.

valuta, *ol.* érték, becs.

valvulae, *lat. t.* leppentyű, szellenyü; **val. intestinales**, bél-leppentyük.

vampyr, *állatt.* tölcserorru denevér; lidérc, vérszopó.

vandalismus, a vandálok durvasága; mürombolás.

vanitas, *lat.* hiúság, mulandóság, hiábavalóság; **vanitas vanitatum**, *tul.* hiúságok hiúsága! minden mulandó.

vara, hossz mérték; 1) Spanyolországban **vara lineal** = 0,531 mètre; 2) Portugáliában = 1,1 mètre.

varia, *lat. t.* különféle, sokféle dolgok; **variabilis**, változékony, változó; állhatatlan; **variálni**, változtatni; **variatio**, változtatás, változat; **variatio delectat**, a változat gyönyörködtet.

varicocele, *lat.-gg. kórt.* vércsomósér; vércsomanat; **varicomphalus**, vércsomanat a köldökben.

varietas, *lat.* különféleség, változékonyság; változatosság; **varietas delectat**, a változatosság gyönyörködtet.

variola, *lat. kórt.* himlő.

varix, *lat. bt.* öregér, ércsomó, vérerdag; **varix aneurysmaticus**, vércsomanat; **v. ani**, vércsomanat az alfelel; **v. chorioideae**, vércsomanatok a szemérhártyában; **v. collaris**, torkolatér-csomó; **v. pulmonum**, vércsomanat a tüdőben.

vas, *lat. vasa*, *lat. t.* edény, edények; **vasa chyliifera**, *bt.* tejnyelvények; **v. lactea**, *bt.* tej-edények; **v. lymphatica**, nyirkedények; **v. sacra**, szent edények, templomi edények; oltári edények; **v. spermatica**, ondóedények.

vasall, *középkori lat.* hűbérnök, alattvaló.

vase, *fr.* (váz), diszedény, öblöny.

va-t-en, *fr.* (vátán), takarodjál!

vatican, *ol.* a pápa udvara és palotája.

vaticinium, *lat.* jóvendölés, jóslás.

vaudeville, *fr.* (vodvilly), népdalokkal közbeszótt vigjáték.

v. c. = *verbi causa*, *lat.* példának okért.

vecordia, *lat. kórt.* hülyeség.

vedas, az indusok szent hitkönyvei. **vedette**, *fr.* (vedett), lovas őr.

vegetabilia, *barb.-lat.* növények; **vegetabilis**, növényi; **vegetálni**, tenyészni; növényéletet élni, tengődni; **vegetatio**, tenyésztés; tenyészlet, növényélet, növényzet, tengődés; **vegetativ**, növényi, növényéleti, tenyészeti.

vehemens, *lat.* heves, indulatos; **vehementer**, hevesen, indulatosan; **vehementia**, hevesség, indulatosság. **vehiculum**, *lat.* jármű; mozdony; segédeszköz, segédszer.

vellicálni, *lat.* tépni, kitépni; rázogatni; fejtegetni, feszegetni.

veloce, *ol. zen.* gyorsan, sebesen, futva; **velocissimo**, igen sebesen.

vena, *lat. bt.* ér; **vena medinensis**, *kórt.* medizai fonálféreg, bőrféreg; **vena poetica**, *lat.* költői ér, költői ihlet.

venalis, *lat.* eladó; megvesztegethető.

Venantius, *lat.* finév = vadász.

vendémiaire, *fr.* (vándémier), szüret hava; a francia forradalmi naptárban sept. 22-től oct. 21-ig.

vendetta, *ol.* boszu.

veneficium, *lat.* mérgekverés.

venerabilis, *lat.* tiszteletreméltó, tisztelendő.

veneria, *barb.-lat.* bujasenyv, bujakór; **venericus**, bujasenyves.

venetianus, *középkori lat.* velencei.

venia aetatis, *lat.* korengedély, nagykorúsítás.

veni sancte spiritus, *lat.* jöjj el szent lélek.

veni, vidi, viçi, *lat.* jöttem, láttam, győztem; Julius Caesar nyilatkozata a pontusi háboru után.

ventil, *középk. lat.* szelep, szellenyü; **ventillálni**, megszórni (mint a gabonát, hogy elválják a polyvától); meghányni, meghányni-vetni, megvitatni; **ventilator**, szélkerék, szelelő.

ventose, *fr.* (vántoz), szélhó; a francia forradalmi naptárban február 19-től martius 20-ig.

ventriculus, *lat. bt.* gyomor; **v. furunculi**, a vérkelés genybéle; **ventriquoentia**, hasbeszéd; **ventriquoista**, hasbeszélő.

Venus, *lat.* a szépség és érzéki szerelem istennője; bujaság; bolygó csil-

lag, melyet egyszersmind hajnali és esti csillagnak is neveznek.

veracitas, *lat.* igazmondóság, igazságszeretet.

veranda, *spany.* nyílt csarnok vagy lombsátor a ház mellett.

veratrum, *lat. nt.* zászpa, hunyor.

verbalis, *lat.* szóbeli; **verbaliter**, szóbelileg; **verba non sunt verbera**, a szavak még nem ütlegek.

verbena, *lat. nt.* galambóc.

verbi causa, *lat.* példának okáért.

verbi divini minister, *lat.* az isten igéjének szolgálja.

verbi gratia, *lat.* példának okáért.

verbotenus, *lat.* szóval, szóról szóra.

verbum, *lat.* szó; *kül.* ige; **v. activum**, cselekvő ige; **v. anomalon**, rendhagyó ige; **v. auxiliare**, segédige; **v. defectivum**, hiányos ige; **v. deprensens**, elegy ige (szenvedő alakkal, cselekvő jelentéssel); **v. desiderativum**, ohajtó ige; **v. factitivum**, műveltető ige; **v. frequentativum**, gyakorító ige; **v. imitativum**, utánozó ige; **v. impersonale**, személytelen ige; **v. intransitivum**, behatoló ige; **v. neutrum**, középige; **v. passivum**, szenvedő ige; **v. reciprocum**, visszamatató ige; **v. reflexivum**, visszaható ige, **v. transitivum**, átható ige.

verdict, *ang.* (verdikt), *tul.* igaz mondat; az esküdtek ítélete.

verificálni, *lat.-fr.* igazolni, hitelesíteni; **verificatio**, igazolás.

veritabilis, *lat.* igazi, valódi; **veritas**, igazság; valódiság; **veritas odium parit**, az igazság gyűlölséget szül; mondj igazat, betörök a fejed.

vermes, *lat. t.* férgek; **vermicelli**, *ol.* finom metélt tészta; **vermicularis**, *ol.* gilisztaalakú; **vermis digiti**, *kört.* körömméreg; **vermitlo**, féregkór, gilisztakór.

vernalls, *lat.* tavaszi.

Verona, 1) *lat.* női név, valóban egyetlen, dicső, kitűnő; 2) olasz város; **veronica**, *nt.* szigoráll.

Versailles (Verszály), francia város a hasonló nevű arrondissement-ban, fejedelmi várakkal.

versatilis, *lat.* forgékony; változó,

változékony; **versatilitas**, fogékony-ság; **változékony-ság**.

versalódni, *barb.-lat.* forogni, forgó-lódni; **versatus**, jártas, tapasztalt.

versifex, *barb.-lat.* rímkovács, vers-faragó.

versio, *lat.* fordítás; fordulat; (valamely hirnek változata) változat; **v. interlinealis**, sorok közötti fordítás.

vert. = **vertatur** v. **verte**, *lat.* fordíts; fordítsd meg a lapot; **vertálni**, fordítani.

vertebralia, *lat. dllatt.* gerincesek, csontvázások, belvázások.

verticalis, *barb.-lat.* tetőirányos, tetőpontos, tetőleges, függőleges; **vertical-kreis**, *csill.* tetőponti kör; **vertical-linie**, *mt.* függőleges, függirányos, tetőirányos vonal; **vertical-winkel**, tetőirányos szöglet.

vertigo, *lat. kört.* szédülés.

vesania, *lat.* örültség.

vesica, *lat. kört.* hólyag; **vesicantia**, hólyaghuzó szerek; **vesicatorium**, hólyagtapasz.

vespera, *lat.* vecsernye; délután.

Vesta, *lat.* a tűznek, tűzhelynek és szüzességnek istennője; **vestaliák**, ünnepek Vesta tiszteletére.

vestigia, *lat. t.* nyomdokok; **vestigium**, nyom.

veteran, *lat.* hadastyán, aggastyán.

veterinaria, *lat.* baromorvoslás; **veterinarius**, baromorvos.

veto, *lat.* tiltom, tiltakozom; az államfő visszavetési joga.

vetula, *lat.* banya; közönséges kéjnév.

vexálni, *lat.* bosszantani; ingerkedni, kötekedni (valakivel).

v. gr. = **verbi gratia**, *lat.* példának okáért.

vi, *lat.* erővel.

via, *lat.* út; utmód; fuvarleveleken az út irányát jelenti; **via München**, München felé; **viaductus**, *barb.-lat.* utvezeték; valamely alacsony helyen (vaspálya vagy út vonalában és magasságában) vezetett műépítmény; **via facti**, tettelegesen; önhatalmulag; **via gratiae**, kegyelem útján; **viaticum**, utravaló, utipénz; a katolikus haldoklónak nyújtott oltári szentség.

vibratio, *lat.* rezgés, lengés.
viburnum tinus, *lat. nt.* közönséges labdarózsa.

vicar(ius), *lat.* helyettes, helytartó; *kül.* helyettes segédpap.

vice, (összetételekben) *al...* másod...
vicem pro vice, *lat.* kölcsönt kölcsönért.

vice versa, *lat.* megfordítva.
vicia sativa, *lat. nt.* bükköny.
vicinalis, *lat.* szomszédos, határos;
vicinalis utak, mellékutak; szomszéd faluk közötti utak.

vicissim, *lat.* viszont.
vicissitudo, *lat.* viszontagság.
vicomte, *fr.* (vikont), *tul.* algróf; francia nemesi cím.

victima, *lat.* áldozat.
victor, *lat.* győző; **victoria**, győzelem, diadal; **victoriosus**, győzedelmes;
victrix causa diis placuit, sed victa Catoni, a győztes ügy az isteneknek tetszett, a vesztes ügy (a szigorúan igazságos) Catonak.

victualia, *barb.-lat.* élelemszerek.
vide, *lat.* lásd.

videlicet, *lat.* tudniillik.
vidi, *lat.* láttam; **vidimálni**, *tul.* lát-tamozni; hivatalosan egybehasonlítani és egybehangzónak bizonyítani, hitelesíteni; **vidimatio**, másolat hitelesítése.

vidua, *lat.* övegy asszony; **viduale jus**, özvegyi jog; **vidualis successio**, özvegyi örökösödés.

Vieuxtemps (viótám), hegedűvirtuoz.

vif, *fr.* (vif), eleven, élénk, virgonc.
vigilálni, *lat.* ébren lenni, virasz-tani; vigyázni; **vigilantia**, éberség, ébrenség, szemesség; **vigiliae**, virasz-tás; éjjeli ór; nagy ünnepek előes-téje; halotti misék a római egyházban;
vigilium praefectus, őrnagy.

vignette, *fr.* (vinyett), *tul.* szőlőlevél; címkép.

vigor, *lat.* erő; **vigorosamente**, **vigoroso**, *ol. zen.* erőteljesen, nyomatékkal.

vigorosus, *lat.* erődus; virgonc, eleven.

villipédálni, *lat.* megvetni, fitymálni, kevéssre becsülni.

villa, *lat.* major, mezsei lak; **villeg-**

giatura, *ol.* nyári idény, melyet falun-töltünk.

vinculálni, *barb.-lat.* lekötni; **vinculum**, kötelek; kötbér, bánatpénz.

vindicálni, *lat.* elsajátítani; követelni, visszakövetelni; védelmezni; meg-boszulni, megtorolni.

vindicta, *lat.* boszu; büntetés.

vinca, *lat.* szőlőhegy.

vingt-un, *fr.* (vehnt-ön), huszonegy; szerencsejáték.

vinometer, *lat.-gg.* bormérő.

viola tricolor, *lat. nt.* háromszintű viola.

violálni, *lat.* megsérteni; **violare jus territoriale**, *lat.* a területi v. népfőlségi jogot megsérteni; **violatio**, megsértés; megfertőztetés.

violens, *lat.* erőszakos; **violenter**, erőszakosan; **violencia**, erőszak; hatalmalkodás.

violetto, *lat.-ném.* violaszin.

violino, *ol.* hegedű; **violon**, *fr.* hegedű; bőgő, bugó; **violoncello**, *ol.* brugó.

virgineus morbus, *lat.* sápkór; **Virginia**, 1) *bt.* szüz-őr; 2) mint női név; szüzes; 3) éjszakamerikai állam; **virginitas**, szüzeség, szüziesség; **virgo**, szüz.

virgouleuse, *fr.* (virgulóz), körte neve.

virillis, *lat.* férfias, férfiúi; **virillitas**, férfiaság, férfuság; **virillis-szavazat**, fejenkénti szavazat.

virtualis, *barb.-lat.* belerejét gyakorló, belerejénél fogva érvényes; **virtualis haeres**, oly örökös, kire az örökség (nem a még életben levő egykori örökhagyó akaratanál, hanem a törvény által megállapított öröklési rend erejénél fogva) szállani fog; várandó, reménybeli örökös; **virtualitas**, várandóság, reménybeliség.

virtuoz, *ol.* remeklő művész.

virtus, *lat.* erény; **virtus nobilitat**, az erény nemesít; **virtuti et merito**, az erénynek és érdemnek.

vis, 1) *lat.* erő; 2) ázsiai súlymérték; 8 vis = 1 maund.

visa, *fr.* láttaozás utleveleken.

visage, *fr.* (viszázs), arc, ábrázat.

vis armata, *lat.* fegyveres erő; **vis attractiva**, vonzó erő.

vis à vis, *fr.* (viz á vi), szemben, átellenben.

vis centrifuga, **vis centripeta**, *lat.* középfutó, középre tartó erő; **v. compulsiva**, hajtó erő.

viscera, *lat. dt.* belek, belsőrészek. **viscount**, *ang.* (veikaunt), algróf; nemes, ki rangjánál fogva a gróf és báró között áll.

vis elastica, *barb.-lat.* feszerő, rugalom.

visibilis, *lat.* látható; **visibilitas**, láthatóság.

vis inertiae, *lat.* maradási tehetség; tehetlenség.

visio, *lat.* látás, látomás, álomlátás, jelenés; ábránd, álomkép; agyrém; **visionarius**, álomlátó, léleklátó; ábrándozó.

visir (*ol.* visiéra, *fr.* visiére = viszier), sisakszem, arcvért; akoló; átnéző (mathematicai eszközökön); célpont, célgömb, irányzék (lőfegyveren); **visirozni**, célozni, irányozni; akolni, megakolni; láttamozni (p. o. utlevelet).

visitálni, *lat.* vizsgálni, megvizsgálni; **visitatio**, vizsgálás, megvizsgálás; kutatás. [gatók.

visite, *fr.* (vizit), látogatás; **visitatio motrix**, *lat.* mozgó tehetség, mozgató erő; **vis repulsio**, ellökési erő; **vis sensitiva**, érző tehetség.

visu(m) repertum, *lat.* orvosi látáletel; **visus**, *lat.* látás; **visus colorans**, *tul.* színező látás; csillámlás a szemek előtt; **v. confusus**, zavart látás; **v. corruscans**, csillámló látás; csillámlás; **v. defiguratus**, torzító látás; **v. duplicatus**, kettőzött látás; **v. interruptus**, félbeszakasztott látás; **v. invertens**, fölforgató látás; **v. muscarum**, *tul.* lágy látás; csillámlás; **v. nebulosus**, ködös látás; **v. obliquus**, ferde látás; **v. obscurans**, homályos látás.

vita, *lat.* élet; **vita anteacta**, előélet; **vita brevis**, **ars longa**, rövid az élet, hosszú a tanulás; **vitalis**, élő, éltető; életdus; **vitalitas**, életerő; **vitalitium**, életjáradék; **vita sedentaria**, ülő élet.

vitex agnus castus, *lat. nt.* szűzfa.

vitiosus, *lat.* hibás; vétkes.

vituperatio, *lat.* gyalázás, roszalás.

viva! *ol.* éljen!

vivacitas, *lat.* élénkség.

vivat! *lat.* éljen!

viva voce, *lat.* élő szóval.

vix credo, *lat.* alig hiszem.

vladika, *szerb.* Montenegro egyházi és világi főnöke.

vocalis, *lat.* magánhangzó, önhangzó; **vocal-musik**, ének.

vocatio, *lat.* hívás, felszólítás; hivatás.

voks = vox.

volatilis, *lat.* illó.

volenti non fit injuria, *lat.* a ki az igazságtalanságot akarja, azzal nem történik igazságtalanság; **volontaire**, *fr.* (volontehr), önkénytes.

voltigeur, *fr.* (voltizsör), ugró művész; ugró katona.

volubilis, *lat.* hajlékony; **volubilitas**, hajlékonyság.

volumen, *lat.* terem, terjem, térime; térfogat; köteg; iratcsomó, irattekeres; kötet; **voluminosus**, terjedmes, sokkötetű.

voluntarie, *lat.* önkénytesen.

vomitiva, **vomitiorium**, *lat.* gyógyt. hánytatószer; **vomiturilio**, a hányás által okozott fojtogatás; **vomitus**, hányás; **vomitus acidus**, savanyu hányás; **v. aeruginalis**, (rézrozsda által okozott) kékgözd hányás; **v. atonicus**, gyomorgöngyöngesség miatti hányás; **v. atrabilaris**, fekete epehányás; **v. bezoardicus**, gyomorkő v. más elnyelt test által okozott hányás; **v. biliosus**, epehányás; **v. callosus**, az étcső keményedése által okozott hányás; **v. crapulosus**, részegség miatti hányás; **v. cruentus**, vérhányás; **v. devius**, sérvek v. más sérelmek által okozott hányás; **v. dystrophicus**, dugulás által okozott hányás; **v. febricosus**, lázközbeni hányás; **v. gastricus**, gyomorrontás miatti hányás; **v. gastrocelicus**, gyomorsérv miatti hányás; **v. gravidarum**, a terhesség miatti hányás; **v. herniosus**, sérvek miatti hányás; **v. infarctuosus**, dugulás miatti hányás; **v. inflammatorius**, gyuladás által okozott hányás; **v. irritabilis**, a gyo-

mor ingerlékenysége miatti hányás; **v. lacteus**, tejhányás; **v. matutinus**, reggeli hányás; **v. navigantium**, a hajózók hányása, tengeri betegség; **v. nephricus**, vesebaj miatti hányás; **v. oesophageus**, hányás az étésből; **v. phreniticus**, agylobtól származó hányás; **v. pituitosus**, nyákhányás; **v. plethoricus**, a vérnek a gyomorba torlódása által okozott hányás; **v. putridus**, rothadt hányás; **v. rheda vectorum**, utasok hányása; *kül.* az elülülés miatt; **v. salivialis**, nyálhányás; **v. stercoris**, ganéjhányás; **v. toxicus**, mérgezés miatti hányás; **v. urinosus**, húgyhányás; **v. verminosus**, giliszták által okozott hányás.

veracitas, *lat.* falánkság, nagyehetőség.

vorpost, *ném.* előcsapat, előörs.

vorspann, *ném.* (forspont), előfogat.

voians, *lat.* szavazó; **voitatio**, szavazás; **voitálni**, szavazni; **voium**, szavazat; fogadalom; **v. castitatis**, szüzesség, nőtlenység iránti fogadástétel; **v. consultativum**, tanácsadó szavazat, tanácsadás; **v. curiatum**, együttes szavazat; **v. decisivum**, döntő szavazat; **v. obedientiae**, (föltétlen) engedelmeség fogadása; **v. paupertatis**, szegénység-fogadás; **v. virile**, fejenkénti szavazat.

vox, *lat.* szó; szavazat; **vox populi** **vox Dei**, nép szava isten szava.

voyons, *fr.* (voájon), lássuk.

Vulcanus, *lat.* a tűz és kovácsok istene; tűzokádó hegy; **vulcanicus**, *ft.* tüzeredetű; **vulcanista**, tüzeredet-hívő; ki azt hiszi, hogy a föld a tűz hatása által képződött; **vulcanismus**, tüzeredet-híves.

vulgaris, *lat.* köznapi, mindennapi.

vulgata, *barb.-lat.* a szentírás latin fordítása, melyet a római egyház használ.

valgus, *lat.* köznép.

valnerabilis, *lat.* sebezhető.

W.

Wachparade, *ném.-fr.* az órség díszes kivonulása.

waggon, *ang.* (uaggon), vasuti kocsi.
Wakefield (Uekfld), angol mezőváros York grófságban.

Wales (Uelsz), korábban független, most Angolországhoz csatolt hercegség, melynek címét az angol trónörökös viseli.

Walhalla, *ném.* hősök csarnoka (üdvlelde).

Walpole (Uahlpol), angol államférfi.

walzer, *ném.* keringő (tánc).

Warwick (Uarrik), grófság 1) Angolországban, hasonló nevű fővárossal; 2) Virginia északamerikai államban; 3) angol grófi cím.

Washington (Uosingt'n). 1) északamerikai államférfi és hadvezér; 2) az északamerikai szövetséges államok fővárosa.

water-closets, *ang.* (uaterklosetz), *tul.* víz-árnyékszék; árnyékszék oly készüléttel ellátva, mely nyomásra az ülőhely alatti edénybe vizet ereszt, s onnan a rondaságot kimossa; **water-proof** (uáterprűf), vízhatlan, átázhatlan, vízálló, vízmentes.

watta, *ném.* gyapot-tábla.

wedgewood, *ang.* (uedsvúd), földalója nevérol így nevezett kőedény.

werst, orosz mérföld, 6,25 tess egy geogr. mérföldet.

wetter-hahn, *ném.* szélkakas; szeleburdi, szeles.

whig, *ang.* (uigg), a nép jogának védelmezője.

whisky, *ang.* (uiszki), egyfogatu magas nyilt kocsi.

whist, *ang.* (uiszt), *tul.* csitt! kártyajáték 52 francia kártyával.

whiteboys, *ang.* (ueitboisz), *tul.* fehér gyermekek; írlandi eléguületlenek; **white-mountains** (ueit-mauntinsz), fehér hegyek (hegylánc Északamerikában).

wigtje, hollandi sulymérték = 1 gramm.

Wilhelm, ó német finév: a hatalmas védő = Vilmos.

wirrwarr, *ném.* zürzavar.

witz, *ném.* élc; elmésség.

X.

Xanthippe, *gg. tul.* sárga ló; szóke nő; Sokrates első neje, ki férjét mindig gyötörte; sárkány-asszony.

xanthogen, *gg. vt.* szézeny; **xanthoxyd**, *vt.* szénsav; **xanthoxylon**, *nt.* sárga szömörce, sárga eperfa.

xenia, *gg.* vendégszeretet; **xeniák**, *löbbs.* **xenion**, ajándék a vendégek számára; rövid guny- vagy élcvers.

xenodochium, *gg.* vendéglő, vendégfogadó; kórház; **xenokratia**, idegenek uralma; **xenomania**, tulzott szeretete mindannak a mi idegen, idegenkór; **xenophilia**, az idegenek szeretete.

xeranthemium, *gg. nt.* vasvirág; sárga gyopár.

xeraphium, *gg. gyógyt.* száraz szerek kúteg. ellen.

xerion, *gg. gyógyt.* szárító szer.

xeroma, *gg.* szárazság.

xeromykter, *gg. kórt.* a könymirigyek száraz bedugulása; **xeromykteria**, az orr szárazsága.

xerophthalmia, *gg. kórt.* száraz szemlob.

xerosis, *gg. kórt.* száradás, kiszáradás, szárazság.

xyloglyph, *gg.* fametsző, fafaragó; **xyloglyphika** v. **xyloglyptika**, fametszés, fametszés mestersége; **xylograph**, *tul.* fairó; fametsző, fairat-metsző; fairat-nyomtató; **xylographia**, fairás, fairat; nyomtatás fabetükkel vagy fatáblákkal; **xylographirozni**, fába metszeni; **xyloides**, fanemű; **xylolatria**, faimádás, faképek imádása; **xylogologia**, a fák leírása, faisme; **xylophagus**, *tul.* faevő; *állat.* famoly, kopogó termes; **xyloganon**, facimbalom.

Y.

yacht, *ang.* könnyű vitorlás hajó.

yankees, *ang.* (jenkisz), csufneve az éjszakamerikaiaknak, származik az english = angol szóból, melyet az indiánok úgy ejtenek ki mint : jengisz.

yard, *ang.* (járd), = 3 láb vagy 36 uj (inch), = 914,3833 millimètre = 2' 10'' 8 1/2'''.

yatagan, *török*, gyilok.

yeoman, *ang.* (johmen), szabad földbirtokos; testőr.

yo el rey, *spany.* (io el rei), én a király; a spanyol királyok aláírása.

Z.

zambo, *spany.* négertől és indianától született gyermek.

Zebaoth, *zsidó*, seregek, csillagok; isten.

zechina, *ol.* aranypéncz.

zelosis, *gg.* buzgólkodás; **zelota**, buzgó, vakbuzgó; **zelotismus**, vakbuzgóság; **zelotypia**, féltékenység, szerelemfáltés; **zelus**, buzgalom.

zend, a legrégebb nyelv Persiában; **zend-avesta**, az élő szó (igy nevezik Zoroaster valláskönyvét).

zenith, *arab, csill.* tetőpont.

zephyr, *gg.* esti szellő, nyugati szellő, fuvalom.

Zeus, *gg.* = Jupiter.

zincum, *lat. dtv.* horgany; **z. carbonicum**, *vt.* szénsavas horganyéleg; **z. cyanatum**, kőnkécsavas horganyéleg; **z. ferro-hydrocyanatum**, kőnkécsavas vasélecs, horgany-éleg; **z. muriaticum**, sósavas horgany-éleg; **z. nitricum**, légsavas horgany-éleg.

zingiber, *gg.* gyömbér.

Zion, *zsidó*, várhegy a régi Jeruzsálemben; *dtv. ért.* a valódi vallásosság székhelye.

zoanthropia, *gg. kórt.* az örütségnek azon neme, midőn a beteg magát állatnak képzele.

zodiacus, *gg. csill.* állatöv.

zoïater, *gg.* baromorvos; **zoïatria**, barom-orvoslás.

zona, *gg.* földöv, égaj, égöv, éghajlat; **zona frigida**, hideg égaj; **zona temperata australis**, a déli mérsékelt földöv; **zona temperata borealis**, az északi mérsékelt földöv; **zona torrida**, a forró égöv.

zoochemia, *gg.* állati vegyészet; **zoodynamia**, állati életerő; **zoogenia**,

állatnemzés, állattenyésztés; **zoogenon**, kocsonya; **zooglyphit**, állatalakukő, állat-lenyomat kőben; **zoogonia**, eleven fiadzás; **zoographia**, az állatok leírása, állatrajz; **zoolatria**, állatimádás; **zoolith**, állati kővület; **zoolog**, állatismerő; **zoologia**, állatisme; az állatok természetrajza; **zoomagnetismus**, állati delezesség; **zoomorphit** = zooglyphit; **zoonomia**, életerőtan, az élet törvényeinek tudománya; **zoonosologia**, **zoopathologia**, állatkórtan; **zoophagia**, állathus-evés; **zoophagus**, állathus-evő; **zoopharmakologia**, állat-gyógyszertan; **zoophor**, állathordó, állattartó, p. o. oszlop, mely fölött állat van; **zoophysiológia**, az állatok természetana; **zoophyt**, növényállat; **zoophytolith**, kővült növényállat; **zoophytologia**, husevéstan;

növényállat; **zoosis**, főleveníestana, életmentés, életföntartás; **zootherapia**, állatgyógytan; **zootoca**, *gg. t. állatt*: eleven szülők; **zootokia**, eleven szülés; eleven fiadzás; **zootomia**, állatboncolás; **zootypolith**, kő, állatlenyomattal.

zuavok, *tul.* néhány a Constantini tartomány zuavia kerületében lakó kabyl törzsnek neve; arabs módra öltöztetett, franciák és benszülöttekből álló gyalogság Algirban.

zug, *ném.* (cug), vonás, vonat.

zygoma, *gg. bt.* igacsont, járomcsont, pofacsont.

zyna, *gg.* kelesztő; forranyag; **zymologia**, erjedés; **zymoma**, erj, kelesztő, élesztő; **zymosimeter**, erjmérő; **zymosis**, erjedés; **zymotechnia**, **zymotechnica**, erjedés.

Függelék.

A) A nevezetesebb pénzeknek, súlyoknak és mértékeknek összehasonlítása.

I. A művelt világ nevezetesebb pénzel atszámitva ausztriai és német szövetségi pénzekre.	45 frtos ausztriai pénzláb		30 talléros porosz pénzláb			52 $\frac{1}{2}$ frtos déli német- országi pénzláb	
	ft.	kr.	tallér	garas	márk	ft.	kr.
Aegyptusban 1 piaster = 40 para; 1 para = 3 asper	—	10,4	—	2	—	—	7,3
Ausztriában 1 forint	—	100	—	20	—	1	10
„ 1 tallér	1	50	1	—	—	1	45
Belgiumban 1 franc = 100 centime	—	40	—	8	—	—	28
Brasiliában: coroa = 100 reis	2	43,7	1	18	9	2	50,3
Chinában: 1 taél = 10 más; 1 más = 10 con- dorin	3	—	2	—	1	3	30,4
Dániában: 1 tallér (Rigsbankdaler) = 6 mark; 1 mark = 16 schilling	1	13,3	—	22	8,4	1	19,3
„ 1 species-tallér	2	27	1	15	4,3	2	38,3
Déli Amerikában: többnyire piaster	2	15	1	13	—	2	30,3
Éjszaki Amerikában: 1 dollár = 100 cents	2	15	1	13	—	2	30,3
Franciaországban: 1 franc = 100 centime	—	40	—	8	—	—	28
Görögországban 1 drachma = 100 lepta	—	36,3	—	7	2	—	25,3
Keletindianában: 1 rupia = 16 anas; 1 anas = 12 pice	—	85	—	17	—	1	—
Nagy-Britanniában: 1 shilling = 12 pence	—	47	—	9	4,7	—	32,3
Németalföldön: 1 forint = 100 cents	—	85	—	17	—	—	59
Német szövetség: a) Poroszország, Anhalt her- cegségek, Hesszeni választófejedelemség, Szász-Gotha, Szász-Weimár, Sondershau- sen és Waldeck: 1 tallér = 30 ezüst garas (Sgr.); 1 sgr. = 12 fillér (pfennig)	1	50	—	30	—	1	45
b) Braunschweig, Hannovera, Oldenburg, Szászország, Altenburg: 1 tallér = 30 sgr.; 1 sgr. = 10 fillér	1	50	—	30	—	1	45
c) Baden, Bajorország, Frankfurt, Hesszeni nagyhercegség, Homburg, Hohenzollern, Koburg, Meiningen, Nassau, Rudolstadt, Württemberg: 1 frt. = 60 kr.; 1 kr. = 4 fillér	—	85,7	—	17	1,3	—	60
d) Lichtenstein mint Ausztria.							
e) Bremában $\frac{1}{3}$ tallér = 36 grote	—	77,3	—	15	6	—	54,4

I. A művelt világ nevezetesebb pénzfel- atszámítva ausztriai és németszövetségi pénzekre.	45 frtos ausztriai pénzláb		30 talléros porosz pénzláb			52 1/2 frtos déli német- országi pénzláb	
	ft.	kr.	tallér	gros	allér	ft.	kr.
	f) Hamburg, Lübeck, 1 mark = 16 shilling; 1 sch. = 12 fillér	—	61,6	—	12	4	—
Norvégiában: species-tallér = 120 schilling	2	27	1	15	4,0	2	38,9
Olaszországban: 1 franc = 100 centesimi	—	40	—	8	—	—	28
Oroszországban: 1 rubel = 100 kopek	1	61,5	1	2	3,7	1	53,1
Pápai államban: 1 scudo = 100 bajocchi; 1 b. = 5 quadrin	2	18,1	1	13	2	2	36,6
Portugalliában: coroas = 1000 reis	2	43,7	1	18	9	2	50,6
Svédországban: 1 tallér = 48 schilling	—	57	—	11	5	—	40
Sveicban: 1 franc = 100 cents	—	40	—	8	—	—	28
Spanyolországban: 1 duro = 20 real	2	10	1	12	—	2	27
Törökországban: 20 piaszter darab	1	79	1	5	10	2	5,4
„ 1 piaszter = 40 para à 3 asper	—	9	—	1	9,5	—	6,3
1 angol sovereign = 20 shilling	10	30	6	26	—	12	1
1 francia 20 francos arany	8	18	5	13	7	9	32,3
1 porosz fridriks'or = frd'or	8	50	5	20	—	9	55
1 német korona körülbelül	13	75	9	5	—	16	2,9
1 bajor karolina	10	58	7	1	8	12	2,3
1 éjszakamerikai eagle à 10 dollár	21	20	14	4	—	24	41
1 orosz fél imperial à 5 rubel	8	40	5	18	—	9	43

II. Hosszmértékek.

	francia mètre	ausztriai láb
Ausztriában: 1 láb	0,316	1
„ 1 róf	0,77894	2,465
„ 1 marok (faust) lómérték 4''		
Baden: 1 láb = 1/2 róf	0,3	0,94936
Bajorországban: 1 láb	0,3918	
„ 1 róf	0,833	
Belgium: mint Franciaországban.		
Braunschweig: 1 láb = 1/2 róf	0,2852	
Brema: 1 láb = 1/2 róf	0,389	
Dánország: 1 láb = 1/2 róf	0,3136	
Éjszakamerika: 1 yard	0,9144	2,99867
Frankfurt (Majna melletti)	0,2846	
Franciaországban	1	3,1645
Hamburg: 1 láb = 1/2 róf	0,7864	
Hannovera: 1 láb = 1/2 róf	0,293	
Hessen-Kasszel: 1 láb	0,287	
„ 1 róf	0,370	
Hesseni nagyhercegség: 1 láb	0,25	
„ 1 róf	0,6	
Lübeck: 1 láb = 1/2 róf	0,391	

II. Hosszmértékek.		francia mètre	ausztriai láb
Mecklenburg: 1 láb		0,3077	
Nagy-Britannia: 1 yard = 3 feet (láb)		0,9144	2,0000
Nassau: 1 láb		0,3073	
Németalföldön mint Franciaországban; 1 róf		1	
Olaszországban: 1 metro		1	
Oldenburg: 1 láb		0,306	
Oroszországban: 1 láb		0,305	
" 1 arschin		0,7113	
Poroszországban: 1 láb		0,31335	0,0000
" 1 róf = 2 1/3 láb = 25 1/3 hüvelyk		0,6669	
Portugalliában: 1 palmo		0,326	
Spanyolországban: 1 pies (láb)		0,3096	
Svédországban: 1 láb = 1/3 róf		0,307	
Sveicban: 1 láb		0,3	
Szászország és Weimár: 1 láb = 1/3 róf		0,303	
Szász-Gotha: 1 láb		0,307	
Szász-Koburg és Meiningen: 1 láb		0,304	
Törökországban: 1 kis pick		0,607	
Württembergben: 1 láb		0,3065	
" 1 róf		0,6143	
Utmértékek.		az egyenlítő egy fokára	egy geogr mérföldre
1 ausztriai mérföld = 4000° = 24,000'			
1 geographiai mérföld = 3912° = 23,472'			
Az egyenlítő egy foka = 15 geographiai mérföld.			
Ausztriai mérföld jön	14,67	0,978	
Angol szárazföldi mérföld = 1760 yard	69,15	4,61	
" tengeri mérföld	60	4	
Amerikai mérföld	22	1,466	
Belga posták	14,37	0,95	
Dán mérföld	14,77	0,985	
Francia lieu	25	1,66	
Görög stadium	600		
Magyar mérföld = 4405,33 bécsi öl	13,33		
Németalföldi uur	20	1,33	
Norvégiában mint Dániában			
Olasz mérföld	60	4	
Orosz werst	104,33	6,95	
Porosz mérföld = 2000° (ruthe; 1 ruthe = 12')	14,77	0,985	
Portugalli lagoa	18		
Spanyol legua	26,63		
Svéd mérföld	10,41		
Sveici órák (Stunden) = 16000 sveici láb	23,18	1,54	
Török berri	66,67		

III. Térmértékek.

Ausztriában 1 □ öl = 36 □ láb; 1600 □ öl = 1 hold.
 Magyarországon 1200 □ öl = 1 hold.
 1 francia □ mètre = 10,0074 bécsi □ láb.
 1 francia are = 100 □ mètre = 27,80 □ öl.
 1 hektare = 100 are = 1,73749 bécsi hold = 2780 □ öl, azaz 1 hold és 1180 □ öl.
 1 hektare = 100 are = 2,47114 angol acre.
 " " " 2,77778 badeni morgen.
 " " " 2,93490 bajor tagwerk.
 " " " 3,81532 hannoverai morgen.
 " " " 4 hesseni morgen.
 " " " 3,91662 porosz morgen.
 " " " 1,80696 szász acker
 " " " 2,77778 sveici juchart.
 " " " 3,17283 württembergi morgen.
 " " " 1 németalföldi bunder.

IV. Súlymértékek.

	német vámfont	francia gramme
Ausztriában 1 font = 32 lat; (1 lat = 4 nehezék)	1,1200	560
" 1 mázsa = 100 font.		
Bajorországban mint Ausztriában.		
Belgiumban mint Franciaországban.		
Dániában 1 font	1	500
Északamerikában mint Nagy-Britanniában.		
Franciaországban kilogramme (ezer gramme)	2	1000
Nagy-Britanniában 1 font (= 16 uncia)	0,9072	453,60
Németországban 1858. óta az új vámfont, melyet Poroszország †), Szászország †), Braunschweig *), Brema *), Hamburg *), Hannovera *), Lippe *), Oldenburg *), Baden **), a Hesszeni nagyhercegség **) és Nassau †) elfogadtak	1	500
†) 1 mázsa = 100 font; 1 font = 30 lat; 1 lat = 10 quentchen; 1 qu. = 10 cent; 1 c. = 10 szemer.		
*) 1 mázsa = 100 font; 1 font = 10 lat; 1 lat 10 quint; 1 qu. = 10 félgramme.		
**) 1 font 32 lat à 4 quentchen.		
Frankfurtban (a Majna mellett) 1 font nehéz suly	1,0107	505,35
" 1 font könnyű suly	0,9358	467,91
" 100 font nehéz suly = 108 font könnyű suly.		
A Hesszeni választófejedelemségben 1 font = 32 lat	0,9685	484,24
Szász-Koburg és Meiningen hercegségekben 1 font	1,0300	510,11
Lübeckben 1 font à 32 lat	0,9739	486,47
Mecklenburg-Schwerin 1 font à 32 lat	0,9694	484,71
" Strelitz	0,9254	467,71
Württembergben: 1 font à 32 lat	0,9355	467,72

IV. Sulymértékek.	német vámfont	francia gramme
Németalföldön: 1 pond = 10 ons; 1 ons = 10 lood	2	1000
Olaszországban: mint Franciaországban.		
Oroszországban: 1 pud = 40 font; 1 font	0,8190	409,51
Portugalliában: 1 libra = 16 onças	0,9180	459
Spanyolországban: 1 libra = 16 unzas	0,9203	460,14
Svédországban: 1 skalpund	0,8503	425,08
Sveicban: 1 font	1	500
Törökországban: 1 oka = 400 drachma	2,8570	1278,48

V. Mértékek.

1 francia litre = 1,81963 bécsi itce.

- 1 hektolitre vagy 100 litre =
- 82,4008 amsterdami mengel,
 - 22,0097 angol gallon,
 - 66,0067 badeni pint,
 - 93,5427 bajor pint,
 - 70,6710 bécsi pint,
 - 13,1405 bordeauxi veltes,
 - 106,7416 braunschweigi quartier.
 - 31,0420 bremai stübben,
 - 103,3068 dán pott,
 - 106,8844 dresdai kanna,
 - 55,7789 frankfurti eichmass,
 - 110,4708 hamburgi quartier,
 - 13,0006 „ viertel,
 - 51,3630 hannoverai kanna,
 - 50,0000 hesseni pint,
 - 51,7947 kasseli pint,
 - 100,0000 lengyel kwarty,
 - 71,6881 lissaboni canadas,
 - 27,4913 lübecki stübben,
 - 6,1969 madridi arrobas,
 - 50,0000 nassauai pint,
 - 100,0000 németalföldi kanna,
 - 81,3076 orosz kruska,
 - 107,2747 párisi pint,
 - 13,4778 „ veltes,
 - 87,3230 porosz quart,
 - 38,2089 svéd kanna,
 - 66,0067 sveici pint,
 - 54,4381 württembergi helleichmass.

- 100 hektolitre =
- 2200,976 angol gallon,
 - 66,667 badeni ohm,
 - 155,905 bajor Schenk-Eimer (kocsmai akó).
 - 146,161 „ Visir-Eimer,
 - 172,353 bécsi akó,
 - 66,713 braunschweigi ohm,

100 hektolitre =

68,982	bremai ohm,
66,779	dán ohm,
148,450	dresdai akó,
69,720	frankfurti ohm,
46,029	hamburgi oxhoft,
64,202	hannoverai ohm,
62,500	hesseni ohm,
64,118	kasseli ohm,
100,000	lengyel leczka,
131,857	lipcsei akó,
68,728	lübecki ohm,
62,000	nassauai ohm,
100,000	németalföldi veltes,
813,076	orosz vedra,
37,283	párisi muids,
145,546	porosz akó,
171,404	római barile,
619,680	spanyol cantarás,
63,682	svéd ohm,
79,602	„ tonna,
66,667	sveici saum,
34,022	würtembergi akó.

100 hektoliter =

119,844	amsterdami zsák,
34,390	angol quarter,
125,385	antwerpi viertel,
163,934	ausztriai mérő*),
66,067	badeni malter,
44,973	bajor scheffel,
321,061	braunschweigi himten,
134,946	bremai scheffel,
180,784	cadixi fangas,
71,880	dán gabona-tonna,
95,109	dresdai scheffel,
87,160	frankfurti malter,
189,942	hamburgi hordó,
321,010	hannoverai himten,
78,125	hesseni malter,
124,426	kasseli scheffel,
78,125	lengyel korzie,
180,620	lissaboni fangas,
288,226	lübecki scheffel,
180,024	nápolyi tomoli,
100,000	nassauai malter,
100,000	németalföldi mudden,
768,740	párisi boisseaux,
181,246	porosz scheffel,
257,142	rostocki scheffel.

*) Az alsó ausztriai mérő = 3364 köb-ujj = 61 litre, van benne 16 mérce (massel) vagy 160 meszely (seitel); a pozsonyi mérő = 0,875 ausztriai mérő, azaz 14 mérce vagy 140 meszely = 64 magyar itce; a pesti mérő = 1 1/2 pozsonyi = 1,3125 ausztriai = 1 ausztr. mérő 5 mérce = 21 mérce = 210 meszely = 96 magyar itce.

B) A vegytani elemek nevei és jelei.

Al. Aluminium	Timany.
Ag. Argentum	Ezüst.
As. Arsenum	Mireny.
Au. Aurum	Arany.
B. Bor	Bór.
Ba. Barium	Súlyany.
Be. Beryllum	Édeny.
Bi. Bismuthum	Keneny.
Br. Bron	Büzeny.
C. Carbonium	Szén.
Ca. Calcium	Mészény.
Cd. Cadmium	Kadany.
Ce. Cerium	Czereny.
Cl. Chlor	Halvány.
Co. Cobalt	Kékeny.
Cr. Chrom	Fösteny.
Cu. Cuprum	Réz.
Di. Didym	Ikreny.
E. Erbium	Erbeny.
F. Fluor	Folyany.
Fe. Ferrum	Vas.
H. Hydrogenium	Közeny.
Hg. Hydrargyrum	Higany.
J. Jod	Iblany.
Ir. Iridium	Neheny.
K. Kalium	Hamany.
La. Lanthan	Latany.
Li. Lithium	Lavany.
Mg. Magnesium	Kesereny.
Mn. Mangan	Cseleny.
Mo. Molybdän	Olany.
N. Nitrogenium	Légeny.
Na. Natrium	Szikeny.
Nb. Niobium	—
Ni. Nicolum	Álany.
No. Norium	—
O. Oxygenium	Éleny.
Os. Osmium	Szagany.
P. Phosphorus	Vilany.
Pb. Plumbum	Ólom.
Pd. Palladium	Pallany.
Pt. Platinum	Éreny.
Rh. Rhodium	—

Ru.	Ruthenium	—
S.	Sulfur	Kén.
Sb.	Stibium	Dárdany.
Se.	Selen	Reteny.
Si.	Silicium	Kovany.
Sn.	Stannum	Ón.
Sr.	Strontium	Pirany.
Ta.	Tantal	—
Tb.	Therbium	Terbeny.
Te.	Tellur	Irany.
Th.	Thorium	Torany.
Ti.	Titan	Kemeny.
U.	Uran	Sárgany.
V.	Vanad	—
W.	Wolfram	—
Y.	Yttrium	Yttreny.
Zn.	Zincum	Horgany.
Zr.	Zirconium	Jaczany.

Jegyzet. A régi vegyészek a már régóta ismert fémeket, az akkor ismert bolygókról nevezék és azok jeleivel jelölték; így lón:

{	Arany,	ezüst,	higany,	réz,	}
	☉	☾	♀	♁	
	sol,	luna,	mercurius,	venus.	
{	vas,	ón,	ólom,	}	
	♂	♃	♁		
	mars,	jupiter,	saturnus.		

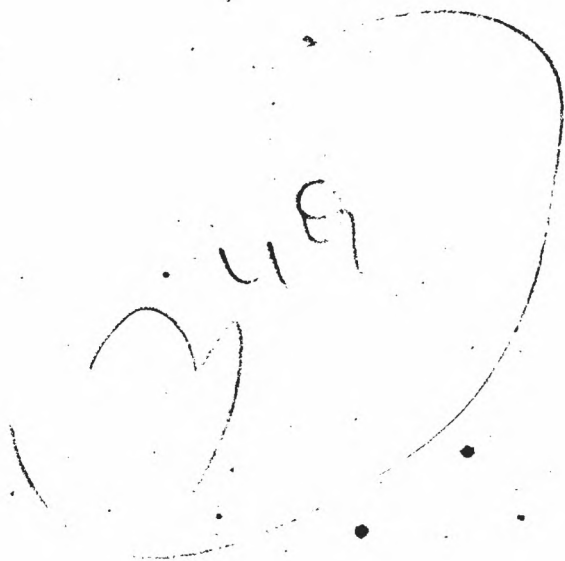
C) A görög betűk magyarázata.

A görögnek huszonnégv betűje van, melyeknek

Nagy,	kis alakja	kiejtése	neve
Α	α	a (lat.)	άλφα Alpha.
Β	β	b	βήτα Béta.
Γ	γ	g	γάμμα Gamma.
Δ	δ	d	δέλτα Delta.
Ε	ε	e (rövid)	έψιλον Epsilon.
Ζ	ζ	z (magyar)	ζήτα Zéta.
Η	η	e (hosszu)	ήτα Éta.
Θ	θ	th	θήτα Théta.
Ι	ι	i	ιώτα Jóta, mondd i-óta.
Κ	κ	k	κάππα Kappa.
Λ	λ	l	λάμδα Lambda.
Μ	μ	m	μύ Mü.
Ν	ν	n	νύ Nü.
Ξ	ξ	x	ξί Xi.
Ο	ο	o (rövid)	ό μικρον Omikron.
Π	π	p	πί Pi.
Ρ	ρ	r	ρή Rhó.
Σ	σ és ς	s (lat.)	σίγμα Sigma.
Τ	τ	t	ταύ Tau.
Υ	υ	y (magyar ü)	ύ ψιλον Üpsilon.
Φ	φ	ph = f	φί Phí.
Χ	χ	ch (mint a német ch)	χί Chí.
Ψ	ψ	ps	ψί Psí.
Ω	ω	o (hosszu)	ώ μέγα Ómega.

Jegyzet. A Sigma második alakja végsigma, s megfelel a német σ -nek, tehát a szók végén használják s összetett szók kömpén σ , ha az összetétel első része sigmával végződik; különben mindig σ tétetik.

30 / K 34.

W. 11. 17

film. 1870 April 19. GP

